CODICELE DE COMERCIU.

CARTEA I

DESPRE COMERCIŬ IN GENERALŬ.

TITLULU I

Despre Comercianțĭ.

Cu acéstă ocasiune ne vom ocupa :

A. — Despre condițiunile constitutive ale calitățiĭ de comerciant.

B. — Despre actele de comerciŭ.

C. — Despre persónele capabile de a face comerciŭ; și despre prohibițiunĭ.

D. — Despre minorulŭ comerciant, despre condițiunile și formalitățile pe cari trebue sĕ le îndeplinéscă, pentru a deveni comerciant, despre capacitatea sa, și despre revocarea autorisăriĭ; și totŭ cu acéstă ocasiune vom vedea décă adĭ maĭ potŭ fi minorĭ comercianțĭ.

— Despre minorele, care voesce sĕ facă numaĭ unulŭ séŭ câte-va acte de comerciŭ.

E. — Despre femeia măritată comerciantă, despre condiți-

unile cerute pentru a deveni comerciantă, despre capacitatea eĭ, despre efectele actelor séle façiă cu bărbatulŭ, şi despre revocarea autorisaţiuneĭ.

F. — Despre interḑis, şi despre persónele puse sub unŭ consiliŭ judiciarŭ.

A. — Despre condiţiunile constitutive ale calităţiĭ de comerciantŭ.

Cine este comerciantŭ?

Comerciantŭ este acela, care face acte de comerciŭ, şi îşĭ face din exerciţiulŭ lorŭ o profesiune obicĭnuită (art. 1).

Se cerŭ dér două condiţiunĭ, pentru ca cine-va sĕ fie comerciantŭ: 1) *Ca sĕ facă acte de comerciŭ*; şi 2) Ca sĕ 'şĭ facă din exerciţiulŭ acestorŭ acte *o profesiune obicĭnuită*. Prin urmare, nu trebue sĕ confundămŭ pe acela, care face numaĭ unulŭ, séŭ câte-va acte de comerciŭ, cu acela care 'şĭ face din comerciŭ o profesiune obicĭnuită; pentru că numaĭ acestŭ din urmă este comerciantŭ.

Acéstă definiţiune a art. 1 este incomplectă, şi nu este nicĭ destulŭ de metodică. Am ḑisŭ, că comerciantŭ este acela, care 'şĭ face o profesiune din exerciţiulŭ actelorŭ de comerciŭ; prin urmare, pentru ca sĕ scimŭ, cine este comerciantŭ, trebue sĕ scimŭ maĭ ântêiŭ, cari acte se socotescŭ ca comercialĭ.

B. — Despre actele de comerciŭ. *(Faptele de negoţŭ).*

Legea nu dă o definiţiune generală, prin care sĕ ne aréte, cari acte sunt comercialĭ; acésta ar fi fost imposibilŭ de făcutŭ; actele de comerciŭ sunt fórte numerόse, şi nuanţele ce ne presintă sunt fórte variate, şi de multe orĭ se apropiá atâtŭ de multŭ de actele civile, în câtŭ este greŭ a le distinge; prin urmare o definiţiune generală ar fi fostŭ imposibilă; ea orĭ ar

fi coprinsŭ maĭ multŭ de câtŭ actele de comerciŭ, orĭ nu le ar fi coprinsŭ pe tóte.

De aceea legea se mărginesce numaĭ în a le enumera; şi acéstă enumerare, în locŭ de a se face în codulŭ de comerciŭ, unde ar fi fostŭ logicŭ, se face în art. 306 şi 308 din Regulamentulŭ Organicŭ, unde se găsesce o mare parte dĭn procedura comercială, care este şi aḑĭ în vigóre.

De-şi după cum am ḑisŭ, nu putemŭ da o definiţiune generală a actelorŭ de comerciŭ, cu tóte acestea vom ḑice, în generalŭ, că *actele de comerciŭ, suntŭ actele de speculaţie*, precum cumpĕrarea spre a revinde, cumpĕrŭ maĭ eftinŭ ca sĕ vêndŭ maĭ scumpŭ, cu scopŭ de a profita de diferinţă.

In generalŭ dér, cum am ḑisŭ, actele de comerciŭ suntŭ, actele de speculaţiune.

Actele de comerciŭ enumerate de art. 306 şi 308 din Regulamentulŭ Organicŭ, le putemŭ împărţi în treĭ categoriĭ:

I). Acte sub presumpţiunea de comercialitate, din causa *natureĭ lorŭ;*

II). Acte comercialĭ, din causa *calităţeĭ persónelorŭ între cari se facŭ;*

III). Acte comercialĭ, prin determinaţiunea legeĭ; *acte necesariarmente comercialĭ.*

I. — Acte sub presumţiunea de comercialitate din causa natureĭ lorŭ.

a. — Cumpĕratulŭ zaharelelorŭ şi al mărfurilorŭ, spre a se vinde de a doua óră, séŭ a se închiria, orĭ în natură, séŭ după ce se vor lucra, şi se vor face bune de întrebuinţatŭ. (Art. 306 no. 1, Reg. Org.)

Pentru că cumpĕrarea se constitue unŭ actŭ de comerciŭ, trebue ca sĕ aibă de obiectŭ unŭ lucru, care sĕ pótă fi consideratŭ ca *zaharea* séŭ *marfă.*

Prin *zaharele* se înţelegŭ, *productele* destinate la nutrirea şi întreţinerea ómenilorŭ şi a animalelorŭ.

Prin *marfă* se înţelege, în generalŭ, orĭ-ce lucru mobilŭ, care face obiectulŭ comerciuluĭ şi al speculaţiunilorŭ comercianţilorŭ.

Fiind-că legea nu dă o definiţiune cuvêntuluĭ *marfă*, uniĭ credŭ că acéstă espresiune se póte aplica şi la lucrurile imobile, şi că prin urmare, unŭ individŭ care ar cumpĕra unŭ imobilŭ, pentru a'l vinde, ar face unŭ actŭ de comerciŭ.

Acéstă opiniune însă, este respinsă de majoritatea autorilorŭ şi cu dreptŭ cuvêntŭ, pentru că vorba marfă, nu se póte aplica, de cât la lucrurile mobile. — Legiuitorulŭ declară actŭ de comerciŭ, cumpĕrarea unuĭ lucru pentru a'l *revinde*, séŭ pentru a'l *închiria;* apoĭ este constantŭ, că acela care cumpĕră unŭ imobilŭ, pentru a'l închiria în urmă, nu face unŭ actŭ de comerciŭ. Prin urmare, trebue sĕ fie totŭ aşa, şi în casŭ când cumpĕră pentru a revinde.

Ast-felŭ a decisŭ şi Curtea de Casaţiune din Francia (Bravard, p. 850; Pardessus, no. 8; Molinier, t. I, no. 14; req., 4, Juin 1850 — Orléans, 16 Mars 1839; Bourges, 10 Mai 1843; Paris, 30 Avril 1839, 28 November 1851; 19 Mai 1855; 24 Mai 1864).

Se înţelege însă, că nu este totŭ aşa, şi în casŭ când cine-va ar cumpĕra construcţiunĭ cu scopŭ de a le derâma, pentru a le revinde, pentru că în acestŭ casŭ speculaţiunea nu se referă, de câtŭ la materialŭ, adică, are de obiectŭ nisce lucrurĭ mobile; prin urmare, în acestŭ casŭ actulŭ ar fi comercialŭ.

Ce vom ḑice însă despre acela care cumpĕră locurĭ, pentru a le revinde, dupĕ ce va fi făcutŭ construcţiunĭ pe dênsele? Este acésta, séŭ nu, unŭ faptŭ de comerciŭ? Cestiunea este contraversată.

Uniĭ ḑicŭ, că acésta nu este unŭ actŭ de comerciŭ. — Acésta, pentru că dupĕ cum amŭ ḑisŭ deja, numaĭ lucru-

rile mobile potŭ fi obiectulŭ actelorŭ de comerciŭ. Imobilele suntŭ de domeniulŭ esclusivŭ al dreptuluĭ civilŭ. Imobilele nu potŭ trece din mână în mână cu aceiaşĭ uşurinţă, ca mobilele. Prin urmare, déca aceia, cari se ocupă cu felulŭ de industrie, despre care vorbimŭ, cumpĕră materialurĭ, din cari potŭ trage beneficiĭ, aceste beneficiĭ nu le tragŭ din revinderea acelor materialurĭ, ci din revinderea imobilelorŭ pe cari aŭ construitŭ, şi cari nu potŭ fi guvernate, de câtŭ de regulile dreptuluĭ civilŭ. (Paris, 15 Février 1868).

Dupĕ o altă opiniune, pe care o adoptămŭ şi noĭ, acela care cumpĕră materialurĭ, pentru a le revinde, dupĕ ce le va fi datŭ o altă formă, prefăcêndu-le într'o construcţiune, face o operaţiune eminamente comercială, pentru că ea întrunesce tóte şansele şi risicurile comerciuluĭ.

Puçinŭ importă, că aceste materialurĭ din mobile, ce eraŭ, aŭ devenitŭ imobile, încorporându-se cu solulŭ, căcĭ speculaţiune totŭ există; ea constă în diferinţa, dintre preţulŭ originalŭ al materialurilorŭ, plus costulŭ munceĭ, şi dintre preţulŭ cu care se revêndŭ.

Apoĭ déca cine-va este comerciantŭ, atuncĭ când obicĭnuitŭ construesce pe loculŭ altuia cu materialurile séle, trebue sĕ fie comerciantŭ şi atuncĭ când cumpĕră unŭ locŭ, pentru a'l vinde, dupĕ ce va fi făcutŭ construcţiunĭ pe dênsulŭ.

In acestŭ casŭ, dupĕ cum ḑice Curtea de Casaţiune din Francia, obiectulŭ principalŭ al operaţiuneĭ este speculaţiunea cu clădirĭ, iar cumpĕrarea de locurĭ, nu este de câtŭ unŭ ce accesoriŭ. (La Cour d'Aix, 5 Août, 1868; Trib. Com. de la Seine, 10 Oct. 1867).

S'a maĭ întrebatŭ asemenea, déca cumpĕrarea de lucrurĭ mobile încorporalĭ, de creanţe stabilite prin acte publice orĭ private, séŭ de efecte publice, precum sunt rentele asupra Statuluĭ, s'a întrebatŭ ḑicŭ, déca cumpĕrarea acestora constitue,

séŭ nu, unŭ actŭ de comerciŭ, în casŭ când se vorŭ fi cumpĕratŭ cu scopŭ de a fi revêndute?

Cestiunea este controversată.

Uniĭ autoriĭ decidŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, că cumpĕrarea acestor mobile incorporalĭ, cu scopŭ de a le revinde, este unŭ actŭ comercialŭ, fiind-că întrunesce tóte caracterele unuĭ asemenea actŭ. (Molinier, t. I, no. 26; — Voy. Req. 18 Février 1806; 29 Juin 1808).

Alţiĭ susţinŭ, că legea nu a avutŭ în vedere de câtŭ numaĭ lucrurile *corporalĭ*. Art. 306 vorbesce despre cumpĕratulŭ lucrurilorŭ, pentru a le revinde, séŭ în natură, *séŭ după ce se vor fi prelucratŭ, şi se vor fi făcutŭ bune de întrebuinţatŭ*, ceea ce nu se póte învederatŭ, aplică la creanţe şi la rendite asupra Statuluĭ. (Paris, 7 Avril 1835).

Sĕ notămŭ însă, că, de şi legea nu vorbesce de cât de *cumpĕrare*, cu tóte acestea, este generalminte admisŭ, ca şi *schimbulŭ*, făcutŭ în scopŭ mercantilŭ, constitue unŭ actŭ de comerciŭ. De unde urmézā, că acela care dă în schimbŭ producte din moşia sa, pentru altele, cu scopŭ de a vinde, pe aceste din urmă face unŭ actŭ de comerciŭ, şi va fi prin urmare supusŭ juridicţiuneĭ comerciale.

Sĕ observăm însă, că *cumpĕrarea* pentru ca sĕ fie unŭ actŭ de comerciŭ, trebue sĕ fie făcută **cu intenţiune** de *a revinde*, séŭ de a *închiria* lucrulŭ cumpĕratŭ. Acéstă *intenţiune* trebue sĕ o avem în vedere, pentru a sci, déca actulŭ este comercialŭ, séŭ nu.— Prin urmare, acela care ar cumpĕra mărfurĭ, pentru usulŭ sĕŭ, nu face unŭ actŭ de comerciŭ. Unŭ neguţătorŭ, care cumpĕră cele necesare pentru nutrirea şi întreţinerea sa, şi a familieĭ séle, nu face unŭ actŭ de comerciŭ.

Se cere ca sĕ se facă *o speculaţiune* în momentulŭ aquisiţiuneĭ, adică, ca cumpĕrătorele sĕ aibă în vedere, în momentulŭ cumpĕrăreĭ de a 'şĭ crea unŭ beneficiŭ vinḑêndŭ, séŭ închiriândŭ în urmă, lucrulŭ cumpĕratŭ.

Aşa dér, acela care cumpĕră producte séŭ alte objecte, pentru usulŭ sĕŭ, şi în urmă le vinde, fiind-că nu 'ĭ placŭ, nu face unŭ actŭ de comerciŭ.

Şi din contra, *singura intenţiune* de speculaţiune, pe care ar fi avut'o cine-va, când a cumpĕratŭ unŭ lucru, este de ajunsŭ, pentru ca actulŭ sĕ se considere ca comercialŭ, de şi lucrulŭ nu se va fi revêndutŭ.

Sĕ observăm, că se póte întêmpla în multe casurĭ, ca cine-va sĕ cumpere unŭ lucru mobilŭ cu intenţiune de a'l revinde; îl revinde, şi încă cu unŭ profitŭ óre-care, şi cu tóte acestea, actulŭ sĕ nu fie comercialŭ. Acésta are locŭ, atuncĭ când *scopulŭ principalŭ* al aceluia care cumpĕră lucrulŭ, nu este pur şi simplu numaĭ de a'l revinde, ci de a facilita, séŭ de a realisa, unele acte, cari nu sunt comerciale; aşa în cât cumpĕrarea urmată de revindere nu este, de cât unŭ accesoriŭ al unuĭ actŭ necomercialŭ.

Aşa, unŭ proprietar de viĭ cumpĕră buţĭ pentru vinurile séle; îşĭ vinde în urmă vinurile cu buţĭ cu totŭ; în acestŭ casŭ, chiar déca s'ar fi vêndutŭ buţile cu unŭ preçiŭ maĭ mare de cât acela cu care s'aŭ cumpĕratŭ, actulŭ totŭ nu este comercialŭ, pentru că scopulŭ principalŭ al proprietaruluĭ de façiă, nu a fostŭ de a cumpĕra buţĭ, pentru a le revinde, ci de a facilita vinderea productelorŭ séle, care vênḑare nu este unŭ actŭ de comerciŭ, pentru că el vinurile nu le a cumpĕratŭ ca sĕ le vênḑă, ci le a produsŭ elŭ.

De asemenea, în casŭ când unŭ proprietarŭ, séŭ unŭ arendaşŭ ar cumpĕra nisce turme de oĭ séŭ de alte animale slabe, pentru ca sĕ le vênḑă, dupĕ ce se vor îngrăşia, actulŭ nu va fi comercialŭ, déca scopulŭ principalŭ va fi fostŭ de a 'şĭ îngrăşa pĕmêntulŭ, pentru a 'l face maĭ fructiferŭ; şi din contra, actulŭ va fi comercialŭ, déca cumpĕrarea va fi avutŭ de scopŭ revinderea acestorŭ animale, dupĕ ce se vor fi îngrăşatŭ, şi acesta

maĭ alesŭ în casŭ, când, cümpĕrătorulŭ nu va fi fostŭ nicĭ proprietarŭ nicĭ arendaşŭ.

Asemenea, pictorulŭ care cumpĕră pânză şi colorĭ; sculptorulŭ, care cumpĕră marmură, nu facŭ acte de comerciŭ, pentru că scópulŭ principalŭ al acestor artiştĭ, când cumpĕră pânză, colorĭ şi marmură, nu este de a le revinde, ci de a 'şĭ realisa operile lorŭ.

Aceiaşĭ decisiune vom da şi în casulŭ, când unŭ autorŭ ar cumpĕra lucrurile necesariĭ pentru imprimarea şi publicarea cărţilorŭ séle.

Cu tóte acestea, în practică se presintă dificultăţĭ.

Suntŭ pictorĭ şi sculptorĭ maĭ multŭ séŭ maĭ puçinŭ distinşĭ; sunt de esemplu, uniĭ, despre cari putemŭ çice că vêndŭ, şi încă cu profitŭ *colorile* cari le cumpĕră.

Prin urmare, rĕmâne la apreciarea judecătoruluĭ sĕ distingă, déca opera este o producţiune intelectuală séŭ nu; déca va recunósce că opera este maĭ multŭ o producţiune intelectuală, va decide că actulŭ nu este comercialŭ; şi din contra, actulŭ va fi comercialŭ, déca va fi vorba de persóne, ale cărora muncă se plătesce, dupĕ cum çice Cicerone, iar nu talentulŭ, *quorum operae, non artes emuntur.*

Asemene, cumpĕrarea de comestibile de către aceia, cari ţinŭ pensióne de băeţĭ saŭ fete, pentru nutrirea elevilorŭ, nu constitue un actŭ de comerciŭ, pentru că scopulŭ principalŭ al comestibelelorŭ în casulŭ de façiă nu este nutrirea, ci *educaţiunea* elevilor. (Cass. fr. 23 Nov. 1827; Paris, 16 Dec. 1836).

Cumpĕrarea constitue unŭ actŭ de comerciŭ şi atuncĭ când ar fi avutŭ de scopŭ *numaĭ închirierea lucruluĭ* cumpĕratŭ.

Aşia acela, care cumpĕră caĭ, trăsurĭ, saŭ alte lucrurĭ mobile, pentru a le închiria usulŭ lorŭ, face unŭ actŭ de comerciŭ.

Ce vom çice însă în casŭ cândŭ unŭ meşteşugarŭ cumpĕră instrumentele necesariĭ pentru lucrulŭ sĕŭ, constitue acésta, saŭ nu, unŭ actŭ de comerciŭ?

Locré ḑice, că nu! (Espr. du Cod de Com. t. VIII, p. 276), pentru că meşteşugarulŭ nu cumpĕră nicĭ pentru a vinde, nicĭ pentru a închiria, ci pentru usulŭ seŭ; prin urmare, este unŭ consumatorŭ în casulŭ de façiă.

Massé care (în dicţionarulŭ du Contentieux commercial, Acte de commerce no. 18), adoptase aceaşĭ opiniune, o abandonă în urmă şi ḑice (în t. III, no. 20) că cumpĕrarea de instrumente din partea unuĭ artistŭ are caracterulŭ unuĭ actŭ comercialŭ.

Massé motivéză noua sa opiniune ḑicând, că în preţiulŭ lucrurilorŭ, pe cari le fabrică meşteşugarulŭ, figuréză şi preţulŭ instrumentelorŭ, interesulŭ capitaluluĭ întrebuinţatŭ pentru fabricaţiune.

Acéstă opiniune nu ni se pare exactă; uvrierulŭ este adevĕratŭ, că pune în preţulŭ lucrurilorŭ, pe care le face şi costulŭ usăreĭ instrumentelor, însă acestŭ costŭ nu este de câtŭ unŭ accesoriŭ al închiriereĭ munceĭ séle. (Pardessus, t. I, no. 19).

Prin urmare, orĭ de câte orĭ instrumentele vor fi unŭ accesoriŭ al munceĭ, şi industria artisanuluĭ se va considera ca lucru principalŭ, orĭ de câte orĭ va fi maĭ multŭ o închiere a munceĭ, a industrieĭ, de câtŭ o închiriere de lucrurĭ, cumpĕrarea instrumentelor, nu trebuie considerată ca unŭ actŭ comercialŭ.

Art. 306 nu prevede espres de cât casulŭ când obiectele ar fi fostŭ cumpĕrate pentru închiriere; cu tóte acestea maĭ mulţĭ autorĭ decidŭ, că este unŭ actŭ de comerciŭ şi atuncĭ când cineva ar închiria lucrurĭ mobile, cu scopŭ de a le sub-închiria; pentru-că spiritulŭ de speculaţiune există, totŭ atâtŭ în casŭ când lucrurile aŭ fostŭ închiriate, pentru a fi sub-închiriate, ca şi când ar fi fostŭ cumpĕrate, pentru a fi închiriate.

Asemenea, cumpărătórea este unŭ actŭ de comerciŭ, când lucrulŭ cumpĕratŭ servă într'unŭ modŭ *accesoriŭ* la comerciulŭ cumpĕrătoruluĭ. (Cass. franc. arrêt du 1-er Déc. 1851).

— Legea nu declară actŭ de comerciŭ, într'unŭ modŭ espresŭ, de câtŭ *cumpĕrarea* pentru *a vinde*, saŭ *a închiria*, şi nu vorbesce nimicŭ despre *revinderea* objectuluĭ cumpĕratŭ.

Cu tóte acestea, maĭ mulţĭ autorĭ sunt de părere, ca *revinderea* prin sine însuşĭ, precumŭ şi *locaţiunea*, sunt acte de comerciŭ, şi că în casŭ, când chiar unŭ necomerciantŭ ar cumpĕra mărfurĭ pentru a le revinde saŭ pentru a le închiria, face unŭ actŭ de comerciŭ, *nu numaĭ când cumpĕră*, ci chiar şi când *revinde*, saŭ *închiriază*, pentru că, când revinde, saŭ închiriază lucrulŭ cumpĕratŭ, nu face de câtŭ pune în executare intenţiunea, pe care a avut'o când a cumpĕratŭ, şi care intenţiune a datŭ cumpĕrătóreĭ séle caracterulŭ comercialŭ. (Pardessus, no. 20; Vincens, t. I. p. 128; Molinier, t. I p. 33 note).

Cu tóte acestea alţĭ autorĭ susţinŭ, că *revinderea* producteelorŭ (zaharelelorŭ) şi a mărfurilorŭ nu trebue pusă în categoria actelorŭ de comerciŭ, al cărora exerciţiŭ, într'unŭ modŭ obicĭnuitŭ, constitue profesiunea de comerciantŭ; Legea, ḑicŭ dênşiĭ, nu le pune între actele de comerciŭ, şi acésta este de ajunsŭ.

Aşia de esemplŭ, Petru, care n'a făcutŭ de câtŭ *o singură cumpĕrătóre* de mărfurĭ, le revinde în detailŭ în timpŭ de 3, saŭ 4 lunĭ şi apoĭ încetéză plăţile; dupĕ părerea acestor autorĭ nu se va putea declara de *falitŭ*, pentru că nu este comerciantŭ.

Se înţelege însĕ, că façiă cu acela, de la care a cumpĕratŭ dînsulŭ, va fi justiţiabilŭ de tribunalulŭ de comerciŭ, pentru că cea ce a *revîndutŭ* a cumpĕratŭ pentru *a revinde*. Însă aceia, cari aŭ cumpĕratŭ de la dênsulŭ, adecă musceriĭ sĕĭ, nu vorŭ putea trage în judecată pe Petru, de câtŭ numaĭ înaintea Tribunaluluĭ civilŭ, pentru ca Petru, care nu este comerciantŭ, nu a făcutŭ façiă cu eĭ nicĭ unŭ actŭ de comerciŭ. (Delamarre, et Lepoitvin, t. V, no. 15 et suiv).

După esplicările date pênĕ aci, este învederatŭ, că vînḑa-

rea, care nu a fostŭ precedată de cumpĕrătóre, nu este unŭ actŭ de comerciŭ. Prin urmare, acţiunile intentate în contra unuĭ proprietarŭ de moşiĭ saŭ de viĭ, pentru vîndarea producteloru provenite din moşiile, saŭ viile séle, nu sunt de competinţa Tribunaluluĭ de comerciŭ.

Totŭ ast-felŭ este şi atuncĭ, când lucrulŭ vêndutŭ *va fi fostŭ dăruitŭ* aceluia, care l'a vîndutŭ.

b. — Orĭ-ce întreprindere de fabricĭ. (art. 306 no. 2, Reg. Org.)

Ce este întreprinderea de fabricĭ? Prin întreprindere de fabricĭ se înţelege *speculaţiunea*, al căreĭ objectŭ este de a prelucra şi de a transforma materiile prime în produse nouĕ, întrebuinţândŭ spre acestŭ scopŭ, lucrătorĭ, saŭ maşine; orĭ şi lucrătorĭ şi maşine, într'acela-şĭ timpŭ.

Intreprinderea de fabricĭ este unŭ actŭ de comerciŭ prin sine însuşĭ, atâtŭ în casŭ când fabricantulŭ *cumpĕră* materiile prime, pe cari le prelucréză şi le transformă în altele nouĕ, pentru a le revinde, câtŭ şi în casŭ când le *primesce de la alţiĭ* şi în socotéla lorŭ pentru fabricare, luândŭ unŭ preţŭ; saŭ fabrică pentru vîndare propriile séle *materiĭ prime*, produse din moşiile séle.

1). Casulŭ când fabricantulŭ cumpĕră materiile prime pentru a le prelucra, şi transforma în altele nouĕ, spre a le vinde. In acestŭ casŭ întreprinderea, se înţelege de sine, că este unŭ actŭ de comerciŭ, pentru că fabricantulŭ a cumpĕrat spre a revinde, cu scopŭ de a profita de diferinţă; pe lêngă acésta maĭ închiriază şi usulŭ maşinelorŭ, ce a cumpĕratŭ şi sub-închiriază munca lucrătorilorŭ.

2). In casulŭ al doilea, cândŭ materiile prime i se daŭ de alţiĭ în socotéla lorŭ spre prelucrare, saŭ transformare, pentru o plată, întreprinderea este asemenea actŭ de comerciŭ, pentru că fabricantulŭ *închiriază usulŭ maşinelorŭ*, pe cari le a cumpĕratŭ, şi *sub-închiriază munca lucrătorilorŭ*.

3). In casulŭ al treilea, cândŭ fabricantulŭ prelucréză, şi transformă propriile séle producte, provenite din moşiile, orĭ domeniile séle în altele noĭ, cestiunea este maĭ delicată.

Uniĭ autorĭ susţinŭ, că nu se póte considera ca fabricantŭ proprietarulŭ, care ar prelucra, saŭ ar transforma productele moşieĭ séle. (Molinier. t. I, no. 41).

Alţiĭ susţinŭ, că proprietarulŭ devine unŭ întreprinḑĕtorŭ de fabricĭ, când înfiinţéză unŭ stabilimentŭ pentru a transforma productele naturalĭ ale moşieĭ séle, în altele nouĕ. Aşia proprietarulŭ uneĭ moşiĭ care produce sfecle pentru zacharŭ, devine întreprinḑĕtorŭ de fabricĭ, şi prin urmare comerciantŭ décă înfiinţiază o fabrică de zacharŭ. (Pardessus no. 85; contra Dauai, 21 Jouillet, 1830).

Cu tóte acestea credemŭ că nu trebue consideratŭ ca comerciantŭ proprietarulŭ, care ar face numaĭ nisce prelucrărĭ neînsemnate productelorŭ séle, când acele prelucrărĭ nu ar fi de câtŭ nesce accesoriĭ relative la esploatarea domenuluĭ saŭ cum este, de esemplu, proprietarulŭ de viĭ, care face rachiŭ din tescovina provenită din struguriĭ viilorŭ séle.

Sĕ notămŭ însă, că orĭ-ce actŭ care se légă ca accesoriŭ cu o întreprindere de fabricĭ, trebue consideratŭ ca comercialŭ. Aşia, manufacturierulŭ séŭ fabricantulŭ, care cumpĕră instrumente séŭ maşine, pentru a le întrebuinţa în usina sa, face unŭ actŭ de comerciŭ.

Chiar şi acela, care face o tocmélă cu unŭ otelierŭ pentru nutrirea lucrătorilorŭ uneĭ fabrice, face unŭ actŭ de comerciŭ. (Caen, 25 Mars 1846 şi 25 Février 1858).

c. — Orĭ-ce întreprindere de comisióne.

Ce este Comisionulŭ?

Comisionulŭ, dupĕ cum vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, este unŭ mandatŭ în materia comercială, în basa căruia mandatarulŭ contractéză în *numele sĕŭ*, şi pre socotéla altuia *pentru unŭ preţŭ óre-care.*

După uniĭ autorĭ, pentru ca comisionulŭ sĕ se socotéscă actŭ de comerciŭ, sĕ cere, că sĕ fie vorba de *o întreprindere*, iar nu de *unŭ contractŭ isolatŭ* de comisionŭ. (Demangeat sur Bravard, vol. VII, p. 348).

Alţiĭ din contra, cred că unŭ actŭ unicŭ de comisionŭ, relativŭ la o operaţiune comercială, este unŭ actŭ de comerciŭ, pentru că celŭ ce face unŭ asemenea actŭ, sĕ face pe sine unŭ instrumentŭ accidentalŭ de comerciŭ. Décă legea, după cum vomŭ vedea, declară comercialŭ o singură operaţiune de samsarŭ, trebue sĕ considerămŭ comercialŭ şi orĭ-ce actŭ isolatŭ de comisionŭ, pentru cuvêntŭ, că comisionarulŭ se asociéză într'unŭ modŭ maĭ directŭ la actulŭ comitenteluĭ, contractândŭ în numele sĕŭ propriŭ, servindu-se de creditulŭ sĕŭ, şi de reporturile séle comercialĭ, pentru a realisa operaţiunea, ce i s'a confiatŭ. (Delamarre et Lipoitvin, t. I, no. 44).

d. — Orĭ-ce întreprindere de transportŭ pe apă, séŭ pe uscatŭ.

Intreprinderile de transportŭ se socotescŭ acte comercialĭ, nu numaĭ pentru că înlesnesc comerciulŭ, ci şi pentru că întreprindĕtoriĭ de transportŭ cumpĕră séŭ închiriéză totŭ felulŭ de agenţĭ, al cărora usagiŭ îl închiriéză publiculuĭ.

Astŭ-felŭ sunt întreprinderile de transportŭ cu drumulŭ de fierŭ, cu vaporulŭ pe apă, etc.

Sĕ notămŭ, însă că de şi întreprindĕtoriĭ de transportŭ, sunt în generalŭ supuşĭ juridicţiuneĭ de comerciŭ pentru totŭ, ce este relativŭ la întreprinderea lorŭ, al. 2-lea, al art. 52 din legea de organisaţiune a judecătorilorŭ comunalĭ şi de ocóle, de la 6 Martie 1879, atribue judecătorilorŭ de ocóle, resolvarea contestaţiunilorŭ dintre călĕtorĭ, comisionarĭ séŭ espeditorĭ şi dintre cărăuşĭ, séŭ întreprindĕtorĭ de transportŭ, pentru întârdierea, stricăciunea şi perderea objectelorŭ transportate, orĭ pentru plata preţuluĭ transportuluĭ.

Acéstă disposiţiune a al. 2, al art. 52 din legea judecătorie-

lorŭ de ocóle, este o derogaţiune de la principiulŭ pusŭ în art. 306, no. 2 din Regulamentulŭ Organicŭ, dupĕ care numaĭ Tribunalulŭ de comerciŭ ar fi competinte în casulŭ de faţiă.

Acéstă derogaţiune este făcută în scopŭ de a termina maĭ curêndŭ, şi fără multă cheltuélă, nisce procese simple.

Acéstă disposiţiune se coprindea şi în al. 2, al art. 2 pr. civ. abrogatŭ.

e. — Orĭ-ce trămitere de mărfurĭ, orĭ-ce felŭ vorŭ fi, (art. 306, no. 3. Reg. Organicŭ).

Acestŭ aliniatŭ al III din art. 306, Reg. Org., este fără nicĭ unŭ sensŭ.

Eată în adevĕrŭ, ce ḑice D-lŭ B. Boerescu, în Tratatulŭ sĕŭ de Dreptŭ Comercialŭ de la 1859, pagina 8 :

„Acestŭ articolŭ care formézâ aliniatulŭ al 3-lea, în art. „306 din Regulamentulŭ Organicŭ, este dupĕ mine fără nicĭ „unŭ înţelesŭ. Ce se înţelege în adevĕrŭ, prin orĭ-ce trămitere „de mărfurĭ? Este óre *cumpĕrarea* spre *a revinde?* Acésta nu „póte fi, căcĭ s'ar confunda cu no. 1, (la noĭ cu cele de sub „lit. *a*), ce examinarămŭ. Se înţelege comisiunea séŭ trans„portulŭ? Acésta iarăşĭ nu póte fi, căcĭ s'ar confunda cu no. „4 şi 5 (la noĭ cu cele ḑise sub *c* şi *d* de maĭ susŭ). Ce déră „póte fi acéstă trămitere de mărfurĭ? Putemŭ ḑice, că prin a„césta chiar, că nisce mărfurĭ séŭ nisce producte, se vorŭ tră„mite unde-va, actulŭ ce va resulta de aci, va fi comercialŭ? „Nicĭ de cum! Căcĭ aceste mărfurĭ s'aŭ trămisŭ, póte, numaĭ în „darŭ, fără nicĭ unŭ scopŭ de speculaţiune; séŭ, s'aŭ trămisŭ de „o persónă ce nu este comerciantŭ, şi pentru propriile séle tre„buinţe. Simpla trămitere de mărfurĭ, nu póte dér constitui „unŭ actŭ de comerciŭ.

„Care dér a pututŭ fi scopulŭ acestuĭ aliniatŭ al art. 306? „Dupĕ mine acestŭ aliniatŭ este fără sensŭ; câtŭ despre sco„pulŭ sĕŭ de va fi avutŭ vre-unulŭ, la împlinitŭ cu multă stân„găcie. In adevĕrŭ, art. 306 fu copiatŭ cum am ḑisŭ, dupĕ art.

„632 din c. com. franc. Cele douĕ aliniate din acestŭ din urmă „articolŭ sunt copiate exactŭ, aliniatulŭ însă, 3, 4 şi 5 din „textulŭ francesŭ, sunt suprimate şi suplinite cu aliniatulŭ 3 „din articolulŭ nostru. Dér acestŭ aliniatŭ prin expresiunile „séle : *trămitere de mărfurĭ*, póte suplini, disposiţiunile co„duluĭ francesŭ, unde se vorbesce de întreprinderile de fur„nimente, de spectacole publice, de operaţiunile de bancă etc.? „Nicĭ de cum! Aceste acte atâtŭ de comercialĭ sunt chiarŭ es„cluse prin termenulŭ vag şi impropriŭ al legiuitoruluĭ nostru."

Prin urmare dér, încă o dată acestŭ no. III de sub art. 306 Reg. Organicŭ, nu are nicĭ unŭ sensŭ, şi ar fi maĭ bine décă nu ar fi în codŭ.

Legea francesă, ocupându-se de enumerarea actelorŭ de comerciŭ maĭ vorbesce : despre *întreprinderile de furnimente, de întreprinderile de agenţiĭ, de biurourĭ de afacerĭ, de stabilimentele pentru vênḑĕrĭ publice* (la mezatŭ), *de întreprinderile de spectacole publice, despre operaţiunile de schimbŭ, despre operaţiunile de bancă, despre operaţiunile samsarilorŭ, şi despre operaţiunile băncilorŭ publice.*

Legea nóstră nu vorbesce, şi nu enumeră tóte aceste acte, între actele de comerciŭ.

Ce urméză de aci? Urméză óre că aceste acte nu sunt comercialĭ, fiind-că legea nóstră nu vorbesce de ele?

Nicĭ de cumŭ!

Eŭ cred, că legiuitorulŭ nostru nu le a maĭ enumeratŭ, pentru că a găsitŭ de prisosŭ acésta, de óre ce ele intră în una din categoriile actelorŭ de comerciŭ, despre cari am vorbitŭ pênĕ aci, séŭ se coprindŭ în altă parte a coduluĭ de comerciŭ. Şi pentru a demonstra acésta, nu avemŭ de câtŭ sĕ luămŭ unulŭ câte unulŭ, din actele enumerate de legea francesă, şi pe cari legea nóstră nu le amintesce.

Vom începe dér ântêiŭ cu :

a. — Intreprinderile de furnimente.

Intreprinderile de furnimente, sunt convențiunile prin cari cine-va se angajéză a procura la diverse epoce, pentru unŭ prețŭ óre-care, producte, séŭ alte lucrurĭ, particularilorŭ séŭ Statuluĭ, orĭ comuneĭ, séŭ districtuluĭ.

Sĕ notămŭ, că întreprinḑĕtorulŭ de furnimente nu transferă, totŭ-d'auna proprietatea lucrurilorŭ, acelora cu cari contractéză; póte sĕ le închirieze numaĭ usulŭ lucrurilorŭ.

Aşa dér, ce este întreprinderea de furnimente?

Este o cumpĕrare cu scopŭ de a revinde, séŭ a închiria; prin urmare, intră în categoria actelorŭ despre cari am vorbitŭ sub lit. a (veḑĭ pag. 3).

Şi dovadă, că este aşa, este împrejurarea, că în casŭ când unŭ proprietarŭ s'ar însărcina a da la diverse epoce productele, provenindŭ din moşia sa, nu face unŭ actŭ de comerciŭ. (Rivière, pag. 851).

b. — Intreprinderile de agențiĭ, biurourĭ de afacerĭ.

Agențiĭ de afacerĭ sunt aceia, cari îşĭ facŭ o profesiune din aceea că geréză, pentru o plată óre-care, afacerile altuia; se însărcinéză cu urmărirea şi liquidarea de creanțe, cu plasărĭ de banĭ, cu facere de împrumuturĭ, cu găsirĭ de stăpênĭ, pentru servitorĭ etc.

Insă, pentru că acéstă întreprindere sĕ fie unŭ actŭ de comerciŭ, se cere ca sĕ fie *o agenție*, *unŭ biuroŭ*, adică, unŭ stabilimentŭ publicŭ anunțatŭ publiculuĭ, prin mijlócele ordinare de publicitate, pentru ca sĕ scie lumea unde sĕ se adreseze; căcĭ la din contra, actulŭ nu va fi comercialŭ. Aşa, acela care s'ar însărcina cu urmarea uneĭ creanțe, séŭ cu plasarea la stăpênŭ al unuĭ servitorŭ, nu va face unŭ actŭ de comerciŭ.

Intreprinderea de agențiĭ este unŭ actŭ de comerciŭ, pentru că întreprinḑĕtoriĭ de agențiĭ şi biurourĭ de afacerĭ, se servescŭ cu persóne, a cărorŭ muncă dênşiĭ, aşia ḑicêndŭ, o subînchiriéză.

c. — Stabilimentele pentru vênḑĕrĭ publice (la mezatŭ).

Aceĭ, cari țînŭ stabilimente pentru vênḑĕrĭ publice, specu-

léză, închiriindŭ localurile, şi munca amploiaţilorŭ lorŭ. Eĭ devinŭ depositariĭ obiectelorŭ ce li se încredinţéză.

Putem nota însă, că asemenea lucrurĭ la noĭ nu există.

Prin urmare, este lesne de înţelesŭ că nicĭ nu avea legiuitorulŭ de ce să se ocupe, de ast-felŭ de lucru.

d. — Intreprinderile de spectacole publice.

Uniĭ credŭ, că cuvintele : *spectacole publice*, nu se aplică de câtŭ numaĭ la representaţiunile theatrale.

Insă autoriĭ, în generalŭ, daŭ unŭ înţelesŭ maĭ întinsŭ acestorŭ expresiunĭ, şi înţelegŭ printr'ênsele şi alte petrecerĭ, cum sunt, de esemplu, exerciţiile gimnastice, fisice amusante, concerturile, exposiţiunile de animale etc.

Acéstă opiniune este de preferitŭ.

Actele antreprenoruluĭ de spectacole publice se socotescŭ comerciale, pentru că elŭ face speculă cu talentele artiştilorŭ, şi cu materiile necesare pentru exerciţiulŭ industriĭ séle, pe cari le închiriréză, séŭ le subînchiriéză publiculuĭ.

Angajamentele actorilorŭ faţiă cu directorulŭ sunt óre ele acte de comerciŭ?

Uniĭ autorĭ sunt de părere, că angajamentele luate de actorĭ faţiă cu directorulŭ unuĭ theatru, sunt comerciale; şi că prin urmare, tribunalele de comerciŭ suntŭ competinte a judeca acţiunile intentate de directore în contra persónelorŭ, cari facŭ parte din trupă.

Actorulŭ, ḑicŭ partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ, care primesce unŭ salariŭ fixŭ, concurge de o potrivă cu directorulŭ, care 'l plătesce la întreprinderea al căreĭ obiectŭ este de a da unŭ spectacolŭ publiculuĭ. De-şi nu este asociatŭ, întreprinderea nu ar exista fără dênsulŭ, şi actorulŭ se angajéză de o potrivă cu directorulŭ faţiă cu publiculŭ.

Afară de acésta, celeritatea, atâtŭ de necesariă în asemenea întreprinderĭ, cere competinţa tribunalelorŭ de comerciŭ

în asemenea casurĭ. (Molinier, t. I, no. 49; — Amiens, 7 Mai, 1839; Bordeaux, 9 Dec. 1841; Paris, 22 Janvier 1848).

Alţiĭ din contra, susţinŭ, că actorulŭ contractândŭ unŭ angajamentŭ nu face unŭ actŭ de comerciŭ, însă că o dată angajatŭ nu este de câtŭ unŭ factorŭ, séŭ unŭ comisŭ al unuĭ comerciantŭ, şi că ca atare este supusŭ jurisdicţiuneĭ tribunaluluĭ de comerciŭ, pentru traficulŭ directoreluĭ, la care el s'a ataşatŭ, în virtutea art. 309 al 1 din Reg. Organicŭ.

Noĕ ni se pare maĭ juridică opiniunea contrariă.

In adevĕrŭ, actorulŭ, care nu este asociatŭ, chiar când primesce léfa, exersândŭ arta sa, nu face unŭ actŭ maĭ comercialŭ, de câtŭ autorulŭ, care 'şĭ vinde cărţile séle, séŭ de câtŭ pictorulŭ, care 'şĭ vinde tabloulŭ sĕŭ; şi chiar nicĭ atuncĭ, când întreprinderea nu ar exista fără concursulŭ sĕŭ, nu se póte socoti ca comercialŭ angajamentulŭ sĕŭ faciă cu directotulŭ.

A socoti pe actorĭ ca *comisĭ* séŭ *factorĭ* aĭ directoruluĭ, care 'ĭ a angajatŭ, ni se pare ceva imposibilŭ.

Acéstă opiniune este consacrată şi de Curtea de Apelŭ din Paris printr'o decisiune din 25 Februar 1865.

e. — Operaţiunile samsarilorŭ.

Vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că samsarulŭ este unŭ mijlocitorŭ între aceĭ care vêndŭ, şi între aceĭ cari cumpĕră mărfurĭ.

De ce se socotescŭ óre operaţiunile samsarilorŭ acte de comerciŭ?

Aceste se socotescŭ acte de comerciŭ, pentru că intervinŭ maĭ cu sémă cu ocasiunea operaţiunilorŭ de comerciŭ; şi de şi samsariĭ nu potŭ face negoţŭ pentru eĭ, trebue sĕ socotimŭ ca faptă de negoţŭ orĭ-ce operaţiune încheiată prin mijlocirea lorŭ, pentru că eĭ suntŭ nisce auxiliarĭ aĭ comerciuluĭ.

f. — Operaţiunile de schimbŭ.

Prin operaţiunile de schimbŭ se înţelegŭ actele al cărorŭ obiectŭ este schimbulŭ monetelorŭ, care se numesce *schimbŭ manualŭ.*

Acestŭ schimbŭ consistă în schimbulŭ uneĭ monetă de o natură pe o monetă de o altă natură. Acésta este o cumpĕrare spre a revinde, şi moneta servesce dreptŭ marfă.

Despre *poliță*, care este şi ea o specie de schimbŭ, ne vomŭ ocupa maĭ târḑiŭ.

g. — Operațiunile de bancă.

Bancherulŭ caută fondurĭ pe risiculŭ şi pericolulŭ sĕŭ, şi speculă dândŭ banĭ cu dobêndă la alțiĭ, séŭ făcêndŭ scompturĭ.

Sĕ notămŭ, că şi particularulŭ care ar face asemenea speculațiunĭ, face unŭ actŭ de comerciŭ.

Insă acela, care ar lua banĭ cu procente, şi 'ĭ ar da cu ceva procente maĭ urcate, nu face actŭ de comerciŭ, décă nu va face acéstă speculă într'unŭ modŭ publicŭ.

h. — Operațiunile de băncĭ publice.

Ceea ce am ḑisŭ despre băncile private este aplicabilŭ şi la cele publice.

Aşia dér după cum am vĕḑutŭ pênĕ aci, *întreprinderea de furnimente* este actŭ de comerciŭ, pentru că întreprinḑĕtorulŭ cumpĕră lucrurĭ spre a le vinde saŭ a le închiria, *întreprinderea de agențiĭ, de biurourĭ de afacerĭ, de stabilimente pentru vinderĭ publice (la mezatŭ), întreprinderile de spectacole publice*, suntŭ acte comercialĭ pentru că sub-închiriéză munca ómenilorŭ, a lucrătorilorŭ.

Operațiunile de schimbŭ, operațiunele de bancă, şi *de băncĭ publice*, sunt acte de comerciŭ pentru că se facŭ operațiunĭ asupra monetelorŭ şi hârtiilorŭ de valóre, cari nu suntŭ de câtŭ nesce mărfurĭ în câtŭ privesce aceste operațiunĭ.

Ear în câtŭ privesce operațiunile *samsarilorŭ şi ale agenților de schimbŭ* că suntŭ comercialĭ, resultă din spiritulŭ generalŭ al legeĭ burselorŭ de comerciŭ etc. (veḑĭ art. 30, 41 şi 88 ale legeĭ asupra burselor de comerciŭ).

Prin urmare dér actele acestea pe cari le am vĕḑutŭ pênĕ aci şi despre cari legea nóstră nu face nicĭ o mențiune, cred,

că aŭ fostŭ trecute cu vederea, nu pentru că nu ar fi comercialĭ, ci pentru că se coprindŭ în categoria celorŭ enumerate sub no. 1 şi 2 al art. 306 din Reg. Organicŭ, şi despre cari am vorbitŭ noĭ sub lit. a, b, c, şi d.

Cu acésta am terminatŭ totŭ ce avémŭ de ḑisŭ despre ântêia categoriă de acte, adică despre actele comercialĭ din natura lorŭ. Acumŭ trecemŭ la a doua categoriă.

II. — Acte comercialĭ din causa calităţiĭ persónelorŭ cari le facŭ.

1. — Tóte aşieḑămintele, adică tóte tocmelile dintre banchierĭ, neguţătorĭ şi neguţătoraşĭ (no. 4, art. 306 Reg. Organicŭ).

Pentru ca unŭ actŭ sĕ fiă comercialŭ, din causa calităţeĭ persónelorŭ cari facŭ acelŭ actŭ, se cerŭ următórele condiţiunĭ:

1). Ca actulŭ sĕ fie făcutŭ de neguţătorí, adecă, ca ambele părţĭ contractate sĕ fiă comercianţĭ, ér nu numaĭ una.

2). Ca actulŭ sĕ se pótă referi la comerciulŭ neguţătorilorŭ, adecă, actulŭ în sine sĕ nu fiă din acele cari din natura lorŭ se vĕdŭ, că nu se póte referi la comerciulŭ neguţătorilorŭ. Neguţătoriĭ potŭ face între sine acte de comerciŭ; dér potŭ face şi acte civile; pentru ca actulŭ sĕ fiă presupusŭ comercialŭ, se cere cum ḑicŭ, ca elŭ în sine sĕ nu fiă din acele, cari nu potŭ fi 'nicĭ o dată comercialĭ, precum ar fi de esemplu partagiulŭ uneĭ succesiunĭ, saŭ cumpĕrarea uneĭ moşiĭ; aceste acte, prin sine însuşĭ la prim'a vedere, se vĕdŭ că nu suntŭ de comerciŭ. Al. 3-lea de sub art. 307 din Regulamentulŭ Organicŭ o spune acésta într'unŭ modŭ precisŭ.

Şi érăşĭ sĕ observăm bine, că o sumă de acte curatŭ civile, când sunt făcute de necomercianţĭ, devinŭ comerciale, în casŭ când, ambele părţĭ contractante suntŭ comercianţĭ; acésta pentru cuvêntŭ *că ele se potŭ face cu ocasiunea comerciuluĭ*; se

potŭ reporta la comerciŭ şi neguţătoriĭ suntŭ presupuşĭ a fi făcutŭ asemene acte, pentru comerciulŭ lor.

Aşia este d. e. mandatulŭ; elŭ este unŭ actŭ purŭ civilŭ, décă este făcutŭ între necomercianţĭ; cu tóte acestea între comercianţĭ devine unŭ actŭ de comerciŭ, décă este plătitŭ; este unŭ comisionŭ; aşia este împrumutulŭ cu dobândă; actŭ eminamente civilŭ; este actŭ de comerciŭ, în casŭ când unŭ neguţătorŭ se împrumută de la unŭ banchierŭ. Aşia este depositulŭ, şi altele şi altele. In scurtŭ, orĭ-ce actŭ, care din natura luĭ este civilŭ devine comercialŭ, déca ambele părţĭ contractante suntŭ neguţătorĭ, şi este relativŭ la comerciulŭ lorŭ.

Sĕ notămŭ însă că actele civile dintre comercianţĭ suntŭ presupuse a fi de comerciŭ numaĭ pênĕ la proba contrariă, cu alte cuvinte, de şi actulŭ este presupusŭ a fi de comerciŭ, se póte proba, că este civilŭ, adecă, că nu se reportă la afacerĭ de negoţŭ.

Legea socotesce comercialĭ actele civile, carĭ resultă din aşieḑăminte (tocmelĭ) între neguţătorĭ.

Ce vomŭ ḑice despre acele, cari resultă din quasi contracte, şi delicte, saŭ quasi-delicte?

Soluţiunea acesteĭ cestiunĭ depinde de la însemnarea ce vom da noĭ vorbeĭ *aşeḑămêntŭ*, care se găsesce în textulŭ art. 306 Reg. Organicŭ.

Déca vorba *aşieḑămêntŭ*, va fi egală cu vorba *obligaţiune*, după cum se pare, că susţine D. B. Boerescu (în tratatulŭ sĕŭ de dreptŭ comercialŭ p. 11) atuncĭ vomŭ ḑice, că suntŭ comercialĭ şi actele cari resultă din quasi-contracte, delicte, şi quasi-delicte *décă aceste suntŭ între comercianţĭ şi suntŭ relative la comerciulŭ lorŭ.* — Aşia vom ḑice, că este comercialŭ, dintre quasi-contracte, gestiunea de afacerĭ comercialĭ, (Alauzet no. 2960); cererea în dĕreptŭ a unuĭ lucru, ce s'a plătitŭ din eróre, printr'unŭ comptŭ curentŭ fără sĕ se fi datoratŭ.

Orillard no. 197, Alauzet 2960). Dintre delicte, usurpațiunea numeluĭ, saŭ a firmeĭ (Alauzet, no. 2958). Violarea proprietățeĭ unuĭ brevetŭ de invențiune, saŭ marca fàbriceĭ.

Dintre quasi-delicte va fi comercialŭ lovirea, saŭ ciocnirea a două corăbiĭ.

Și din contra, déca prin vorba *așiedământŭ* vomŭ înțelege numaĭ *tocméla*, saŭ obligațiune contractuală, atuncĭ vom dice, că actele ce resultă din delicte, quasi-delicte și quasi-contracte nu suntŭ comercialĭ.

Eŭ din parte-mĭ credŭ, că vorba *așiedământŭ* nu însemnéză *obligațiune*, ci **tocmélă, convențiune, învoială**; adecă obligațiune contractuală; tóte *tocmelele* saŭ învoelile suntŭ obligațiunĭ, dér nu tóte *obligațiunile* suntŭ tocmelĭ saŭ învoelĭ; o obligațiune póte nasce și fără concursulŭ voințeĭ uneia din părțĭ; pe cândŭ *tocméla* presupune concursulŭ voințeĭ ambelorŭ părțĭ contractante.

2. — *Biletele la ordine subsemnate de negutătorĭ și făcute pentru lucrărĭ negutătorescĭ* (art. 308 Reg. Organicŭ).

Pentru ca unŭ biletŭ la ordine sĕ fiă unŭ actŭ comercialŭ și prin urmare de competința Tribunaluluĭ de Comerciŭ legea cere următórele condițiunĭ:

1). Ca sĕ fie subscrisŭ de unŭ comerciantŭ.

2). Sĕ fiă făcutŭ pentru o faptă comercială; Așia unŭ biletŭ la ordine subsemnatŭ de unŭ negutătorŭ, nu va fi actŭ comercialŭ, déca va fi făcutŭ pentru acte civile, cum este pentru cumpĕrare de imobile, saŭ pentru zestre făgăduită și neplătită; orĭ pentru cumpĕrare de producte, pentru întreținerea familieĭ.

Sĕ notăm, că unŭ biletŭ la ordine de și este subsemnatŭ de unŭ necomerciantŭ este actŭ de comerciŭ în două casurĭ:

1). Când este giratŭ de unŭ negutătorŭ.

2). Când se va fi făcutŭ pentru fapte de negoțŭ.

III. — Acte ce suntŭ necesariarmente comerciale.

De acéstă categoriă nu avem de câtŭ unŭ singurŭ actŭ, acesta este **poliţa.**

Acestŭ actŭ este comercialŭ pentru că aşia îl declară legea, orĭ de cine ar fi făcutŭ.

Poliţa este tot-d'auna actŭ de comerciŭ, şi când este făcută de necomercianţĭ.

Cŭ acésta am terminatŭ o esposiţiune pe scurtŭ a faptelorŭ de comerciŭ.

Vomŭ maĭ vorbi despre dînsele, când ne vom ocupa despre competinţa în procedura Coduluĭ de Comerciŭ; unde se ocupă legiuitorulŭ în modŭ accidentalŭ despre ele, pe când ar fi fostŭ multŭ maĭ bine sĕ le traseze separatŭ, deschiḑêndŭ unŭ capitolŭ numaĭ pentru dênsele, fiindŭ-că suntŭ uă materiă din cele maĭ importante în întregŭ Codulŭ de Comerciŭ.

Sĕ notăm că enumerarea actelorŭ de comerciŭ făcută de codŭ, nu este limitativă, ci numaĭ **enunciativă.**

Pênĕ aci ne am ocupatŭ despre actele de comerciŭ, şi avem principiĭ generale asupra lor.

Acum ne putem întórce, la materia nóstră de unde amŭ lăsat'o.

Am ḑisŭ maĭ susŭ la pagina 2-a că pentru ca cineva sĕ fiă comerciantŭ, trebue:

1). Sĕ facă acte de comerciŭ; şi

2). Ca din exerciţiulŭ acestorŭ acte sĕ 'şĭ facă o profesiune obicĭnuită.

Am vĕḑutŭ, cari acte suntŭ comercialĭ, acum sĕ mergemŭ maĭ departe cu esplicările nóstre.

Pentru ca cine-va sĕ fiă neguţătorŭ, sĕ cere óre, ca negoţulŭ sĕ fiă *principala sa meserie?*

Nu! legea nu cere acésta.

Prin urmare, unŭ individŭ, care ar avea o profesiune chiar incompatibilă cu cea de comerciantŭ, va fi reputatŭ comerciantŭ, déca va face negoţŭ într'unŭ modŭ *obicĭnuitŭ*. Legea ḑice: meseria *obicĭnuită, éră nu principală.*

Sĕ notămŭ, că vorba *principală* care a fostŭ în projectulŭ Coduluĭ de Comerciŭ francesŭ, s'a ştersŭ, după observaţiunea tribunatuluĭ, şi s'a înlocuitŭ cu vorba *obicĭnuitŭ*, pentru ca sĕ coprindă şi pe aceĭ cari ar face obicĭnuitŭ acte de comerciŭ, pe cândŭ profesiunea lorŭ principală ar fi alta, póte chiar incompatibilă cu cea de comerciantŭ.

Pentru ca cine-va sĕ fie comerciantŭ se cere óre ca sĕ facă comerciŭ într'unŭ modŭ notoriŭ?

Nu! Acelŭ care face comerciŭ într'unŭ modŭ ascunsŭ nu trebue tratatŭ maĭ puçinŭ severŭ de câtŭ acela, care face comerciŭ într'unŭ modŭ ostensibilŭ (pre façiă). Lipsa de notorietate nu póte răpi actuluĭ caracterele inherente natureĭ séle. De aceia s'a şi ştersŭ cuvêntulŭ *notoriŭ* din projectulŭ coduluĭ francesŭ de comerciŭ, la art. 1, după care este făcutŭ al nostru.

Sĕ notămŭ, că unŭ actŭ de comerciŭ orĭ de câte orĭ ar fi fostŭ repetatŭ nu face ca acelŭ, ce 'l repetă, sĕ fie comerciantŭ, décă exerciţiulŭ acestuĭ actŭ într'unŭ modŭ obicĭnuĭtŭ nu póte constitui o profesiune décă nu póte da mijlóce de hrană.

Aşa unŭ individŭ, care ar sub-scrie mereŭ poliţe, în favorulŭ acelora, cari 'ĭ aŭ procuratŭ lucrurile necesarie pentru hrana şi întreţinerea sa, adică ar face acte de comerciŭ, pentru că legea consideră ca actŭ comercialŭ simpla sub-scriere a uneĭ poliţe, acestŭ individŭ ḑicŭ, nu va deveni pentru acésta comerciantŭ, pentru că sub-scrierea de poliţe în casulŭ de façiă, nu póte constitui pentru dênsulŭ o profesiune.

Şi din contra, unŭ bancherŭ, care nu ar face alte acte, de câtŭ ar trage, ar accepta, şi ar gira poliţe, se va considera ca comerciantŭ, pentru că punerea sub-semnătureĭ séle pe aceste

acte de comerciŭ, este o speculaţiune, unŭ mijlocŭ de câştigŭ este exerciţiulŭ uneĭ profesiunĭ (Bravard, Traité de droit Commercial, t. I, p. 54 et suiv.)

Câte acte de comerciŭ trebue sĕ facă cine-va pentru ca sĕ fie reputatŭ comerciantŭ?

Acéstă cestiune este lăsată la aprecierea tribunaluluĭ!

Ce vomŭ ḑice, în casŭ când intenţiunea de a fi comerciantŭ s'ar manifesta într'altŭ modŭ, iar nu în modulŭ cum amŭ vĕḑutŭ pênĕ aci?

Uniĭ autorĭ susţinŭ, că condiţiunile constitutive ale calităţeĭ de comerciantŭ, pe cari le am vĕḑutŭ maĭ susŭ, nu se cerŭ, de câtŭ ca nisce semne, ca nisce indiciĭ ale intenţiuneĭ de a fi comerciantŭ, şi că déca afară de aceste condiţiunĭ, intenţiunea de a fi comerciantŭ s'ar manifesta în altŭ modŭ, acésta ar fi suficientŭ, pentru ca sĕ reputămŭ pe cine-va comerciantŭ.

Când o persónă, ḑicŭ aceştĭ autorĭ, înfiinţéză unŭ stabilimentŭ, séŭ unŭ magazinŭ, anunciă prin afişe, séŭ alte modurĭ de publicitate, că voesce sĕ facă cutare specie de comerciŭ; când dobêndesce o autorisaţiune pentru a face comerciŭ, déca acésta s'ar cere, trebue sĕ 'l considerămŭ *ca comerciantŭ*, chiar de nu ar fi făcutŭ acte de comerciŭ într'unŭ modŭ *obicĭnuitŭ*.

Titlurile, cari resultă dintr'o funcţiune, se dobêndesce printr'unŭ singurŭ actŭ al acesteĭ funcţiunĭ. Deschiderea unuĭ stabilimentŭ din partea cuĭ-va, este o declaraţiune espresă façiă cu publiculŭ, că este comerciantŭ, şi prin urmare nu maĭ este trebuinţă sĕ recurgemŭ la presumţiunĭ. (Bravard, Traité de Droit commercial, t. I, p. 54 et suiv).

Alţiĭ ḑicŭ, din contra: Că niciĭ unŭ actŭ nu este comercialŭ, daca nu este declaratŭ ast-felŭ de lege. Nimenĭ nu póte deveni comerciantŭ, de câtŭ făcândŭ obicĭnuitŭ acte de comerciŭ. A face anunciurĭ, a plăti patenta, a deschide un magazinŭ, a pune marfă întrînsulŭ, etc. aceste tóte sunt fără îndoeală acte usitate

în comerciŭ, şi de natură a face pe ómenĭ sĕ crédă, că este unŭ comerciŭ. Insă lipsesce unŭ lucru : aceste acte nu sunt menţionate de art. 306 şi 308 din Regulamentulŭ Organicŭ; prin urmare, ele nu sunt acte de comerciŭ; şi nu potŭ da calitatea de comerciantŭ aceluia, care ar face asemene acte.

Comerciantŭ, este adevĕratŭ, póte fi cine voesce; Insĕ nu póte nimenĭ deveni comerciantŭ, de câtŭ numaĭ printr'o serie de acte de comerciŭ repetate într'unŭ tempŭ suficientŭ pentru ca judecătorulŭ sĕ aibă convingerea, că acelŭ care le a făcutŭ, şi-a făcutŭ din exerciţiulŭ lorŭ o profesiune *obicĭnuită.*

Acéstă din urmă părere ni se pare de preferitŭ.

Ce înţelegemŭ, prin vorba *comerciantŭ?*

Sub numirea de *comercianţi*, se coprindŭ : neguţiătoriĭ, neguţiătoraşiĭ, fabricanţiĭ, saŭ manufacturieriĭ şi banquieriĭ, prin urmare, artisaniĭ, (meşteriĭ), nu sunt comercianţĭ.

Artisaniĭ cunt nesce lucrătorĭ, cari îşĭ inchiriază industria (meşteşugulŭ) lorŭ, şi lucréză dupe comandă materiile prime, cari li se daŭ de alţiĭ.

Şi ceva maĭ multŭ, este generalŭ admisŭ, că nu potŭ fi consideraţĭ ca *neguţiătorĭ*, nicĭ atuncĭ chiarŭ, cândŭ ar procura eĭ materiile necesarie pentru confecţionarea lucrurilorŭ comandate.

Aşia croitorulŭ, care arŭ procura pentru clienţiĭ sĕĭ aţă, nasturĭ, saŭ căptuşială; cismarulŭ, care ar cumpĕra pele pentru a face încălţăminte, nu sunt neguţiătorĭ, pentru că industria lorŭ constă maĭ multŭ în inchirierea muncel, de câtŭ în a face speculă, cumpĕrândŭ materiĭ prime pentru a le revinde.

Dar cu tóte aceste, sĕ notămŭ bine, că în casŭ cândŭ unŭ individŭ ar confecţiona, maĭ de înainte, şi fără comandă, lucrurĭ din materiile prime, pe cari le a cumpĕratŭ, şi le ar vinde *nu este artisanŭ*, ci *comerciantŭ* (Req., 5 Nov. 1812; 15 Déc. 1838; Orléans, 25 Janv. 1850; Colmar 28 Mai 1850; Douai 30 Juillet 1850).

Cum se potŭ proba actele, cari constitue calitatea de comerciantŭ?

Aceste se potŭ stabili prin totŭ felulŭ de probe; prin înscrisurĭ, prin martorĭ şi chiar şi prin presumpţiunĭ; pentru că terţiile persóne, în casulŭ de façiă nu şi aŭ pututŭ procura o probă scrisă.

Sĕ notămŭ însĕ, că plata uneĭ patente, 'nu este suficientŭ pentru a atribui cuĭ-va calitatea de comerciantŭ. Patentă plătescŭ şi aceia cari aŭ o profesiune incompatibilă cu acea de comerciantŭ, precumŭ sunt funcţionariĭ, advocaţiĭ; şi vice-versa, sunt comercianţĭ, cari nu plătescŭ patentă, cumŭ sunt tolbaşiĭ, şi aceĭ cari vîndŭ cu coşurile pe strade.

Care este interesulŭ pentru ca sĕ scimŭ, dacă cineva este comerciantŭ, saŭ nu?

Acestŭ interesŭ este fórte mare, 1). Pentru că legiuitorulŭ impune comerciantuluĭ nesce obligaţiunĭ, pe carĭ nu le impune altorŭ persóne, nicĭ atuncĭ chiarŭ cândŭ ar face óre-cari acte de comerciŭ; şi 2). Pentru că le acordă şi unele prerogative.

I. — Obligaţiunile comercianţilorŭ.

1). Ţinerea de registre (art. 7 C. com.).

2). Publicarea regimuluĭ matrimonialŭ.

3). Presumpţiunea că obligaţiunile dintre comercianţĭ sunt comerciale (art. 306, no. 4, Reg. Org.)

4) Supunerea la regimulŭ riguroşŭ alŭ faliţilor (art. 185 C. com).

II. — Prerogativele comercianţilorŭ.

1). Competinţa Tribunaluluĭ de comerciŭ, unde procesele se judecă maĭ iute, şi de multe orĭ cu alte probe.

2). Dreptulŭ de a fi judecătorŭ la Tribunalulŭ comercialŭ.

3). Dreptulŭ de a alege pe judecătoriĭ comercianţĭ aĭ Tribunaluluĭ de comerciŭ.

4). Sunt dispensaţĭ de *bunŭ şi aprobatŭ* în înscrisurile lorŭ.

C. — Despre persónele capabile de a face comerciŭ şi despre prohibiţiunĭ.

In principiŭ, orĭ ce persónă, *care este capabilă de a contracta* după dreptulŭ civilŭ, este capabilă şi de a face comerciŭ, pentru că comerciulŭ nu este altŭ ceva, de câtŭ unŭ şirŭ de contracte : de cumpĕrărĭ şi vinderĭ, maĭ cu sémă.

Străiniĭ, ca şi indigeniĭ, potŭ face comerciŭ. Acéstă libertate pentru străinĭ de a face comerciŭ în România este proclamată încă de Reg. Organicŭ (art. 154), cu condiţiune numaĭ de a se supune la mĕsurile administrative şi poliţienescĭ.

Sĕ notăm însă, că dupe Regulamentulŭ Organicŭ (art. 91), eraŭ scutiţĭ de patentă, conformŭ stipulaţiunilor de atuncĭ între Pórta Otomană şi cele-lalte puterĭ străine, aceĭ care făcéŭ negoţŭ cu aridicata, ér ceĭ ce făcéŭ negoţŭ în detaliŭ plătéŭ, ca şi indigeniĭ.

Ună lege însă din 1850, Oct. 11, modifică art. 90, 91 şi 92 din Regulamentulŭ Organicŭ, şi supuse la patentă pe toţĭ străiniĭ, fără nicĭ o deosebire.

Eată în adevĕrŭ ce ḑice art. 1 al aceleĭ legĭ :

« *Orĭ-cine va face vre unŭ negoţŭ în acestŭ principatŭ va fi supusŭ a lua patentă fără osebire de condiţiune.* » — Prin urmare neguţătoriĭ cu ridicata, ca şi ceĭ în detaliŭ, eraŭ supuşĭ la patentă.

Acéstă mĕsură se confirmă din noŭ prin o lege de la 1863 Martiŭ 27 care este şi aḑĭ în vigóre (veḑĭ art. 1 şi urm.)

Am ḑisŭ, că pentru ca cine-va sĕ pótă face comerciŭ, sĕ cere ca sĕ fie capabilŭ de a contracta.

Capacitatea însă de a contracta este regula şi incapacitatea, escepţiunea.

Unele din incapacităţile de a face comerciŭ sunt prescrise de lege *din punctŭ de vedere al interesuluĭ generalŭ* ; iar altele, *din punctŭ de vedere al interesuluĭ particularŭ.*

Din punctŭ de vedere al interesuluĭ generalŭ, legea o-presce pe unele persóne de a face comerciŭ, cu tóte că aŭ capacitatea de a contracta.

Acéstă prohibițiune este creată în interesulŭ comerciuluĭ chiarŭ, pentru că sunt persóne, cari prin posițiunea și rolulŭ lorŭ în societate, ar fi periculóse pentru ceĭ-l'alțĭ comercianțĭ, și póte păgubitóre chiarŭ și pentru publicŭ.

Comerciulŭ este interḑisŭ :

1). Judecătorilorŭ în genere, supleanțilorŭ, procurorilorŭ și substituțilorŭ, afară de judecătoriĭ comercianțĭ aleșĭ, în circumscripțiunea Tribunaluluĭ, séŭ Curțiĭ, din care facŭ parte (art. 119, legea organisațiuneĭ judecătorescĭ).

Acéstă prohibițiune este pentru cuvêntulŭ, că magistrațiĭ trebue sĕ întrebuințeze timpulŭ lorŭ pentru împlinirea datoriilorŭ, ce le incumbă. Décă unŭ judecătorŭ, séŭ procurorŭ 'șĭ va fi permisŭ a face comerciŭ, va fi supusŭ la pedepse disciplinare, cari potŭ merge pênĕ la destituire.

2). Agențilorŭ de schimbŭ și samsarilorŭ; art. 82 din codulŭ de Comerciŭ, precum și art. 87 din legea Burselorŭ, mijlocitorilorŭ de schimbŭ, și a mijlocitorilorŭ de mărfurĭ, este categoricŭ în privința acésta; dupĕ aceste articole agențiĭ de schimbŭ și samsariĭ, nu numaĭ că nu potŭ face comerciŭ în generalŭ, dér nu potŭ face nicĭ acte isolate de comerciŭ. Legea iĭ pedepsesce cu ridicarea dreptuluĭ meseriĭ lorŭ, în casŭ de a face afacerĭ pentru dênșiĭ séŭ pentru ómeniĭ lorŭ de serviciŭ (art. 34, 35 și 36, al. 2 din legea Burselorŭ de comerciŭ de la 1881).

3). Comandanților de divisiunĭ militare, de județe séŭ orașe; prefecțilorŭ séŭ sub-prefecțilorŭ în întinderea ocoluluĭ, unde aŭ dreptulŭ a 'șĭ exercita autoritatea lorŭ.

Articolulŭ 143 din Codulŭ Penalŭ pedepsesce pe persónele sus-menționate déca vorŭ face comerciŭ, de grâŭ, vinurĭ, séŭ de alte producte, fie directŭ, fie indirectŭ : prin acte simu-

late séŭ prin interposițiune de persóne, le pedepsesce cu amenda de la 500—10,000 leĭ.

Asemenea art. 142 C. penalŭ definde la orĭ-ce funcționarŭ, oficerŭ publicŭ séŭ agentŭ al guvernuluĭ de a lua vre-unŭ interesŭ óre-care în acte, în adjudicațiunĭ, în întreprinderile, séŭ regiĭ, cu a cărorŭ administrare séŭ priveghiere totală séŭ parțială, este însărcinatŭ. Și déca vorŭ călca legea, vorŭ fi pedepsițĭ cu închisóre de la șése lunĭ pênĕ la douĭ anĭ, și cu amendă, ce nu va trece peste a $^1/_4$ nicĭ va fi maĭ mică de $^1/_{12}$ a restituțiunilorŭ și desdaunărilorŭ, ce vorŭ trebui sĕ plătéscă.

Aceste disposițiunĭ aŭ de scopŭ de a preveni abusulŭ de putere, și de a înlătura unŭ monopolŭ periculosŭ din partea persónelorŭ, ce amŭ vĕḑutŭ.

Ce vom ḑice însă despre preoțĭ?

Legea civilă precumŭ și cea comercială nu 'ĭ opresce de a face comerciŭ. Legile însă și regulamentele canonice 'ĭ opresce. *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus.* Acestŭ textŭ, ce se găsesce la catolicĭ se află și în legile nóstre; prin urmare eclisiasticulŭ, care va face comerciŭ va fi responsabilŭ pentru infracțiunea legeĭ séle înaintea autorităţeĭ bisericescĭ și supusŭ la pedepse desciplinare.

Aci este loculŭ sĕ observămŭ, că nu trebue sĕ confundămŭ *prohibițiunea* de a face comerciŭ cu *incapacitatea.* Prohibițiunea este edictată în contra persónelorŭ, cari aŭ capacitatea de a comercia; prin urmare actele făcute cu violarea acesteĭ prohibițiunĭ sunt valabile (Bravard, *Manuel* p. 24).

Așa, în casŭ când unŭ judecătorŭ, unŭ procurorŭ, unŭ substitutŭ, unŭ agentŭ de schimbŭ, séŭ unŭ samsarŭ, și cu maĭ multŭ cuvêntŭ unŭ preotŭ, va fi făcutŭ vre-unŭ actŭ de comerciŭ, actulŭ va fi valabilŭ fațiă cu persónele cu cari a contractatŭ; prin urmare eĭ vorŭ fi supușĭ juridicțiuneĭ Tribunaluluĭ de comerciŭ, etc., etc.; și décă va fi făcutŭ acte de comerciŭ

în modŭ obicînuitŭ, vorŭ fi declaraţĭ ca neguţătorĭ, şi vorŭ putea fi declaraţĭ de falițĭ, şi trataţĭ întocmaĭ ca neguţătoriĭ.

In ceea ce privesce însă pe persónele prevĕḑute de art. 143 C. penalŭ, pe comandanţiĭ militarĭ, pe prefecţĭ şi sub-prefecţĭ, cestiunea este controversată, în câtŭ se atinge de actele comercialĭ făcute de dênşiĭ.

Sunt autorĭ, cari susţinŭ, că comandanţiĭ, prefecţiĭ şi sub-prefecţiĭ, cari ar fi cumpĕratŭ producte, nu potŭ cere anularea contractuluĭ sub pretestŭ, că lorŭ le este opritŭ de a comercia, şi că convenţiunea are tótă tăria sa în contra lorŭ, şi în favórea persónelorŭ cu cari aŭ contractatŭ.

Legea, ḑicŭ aceştĭ autorĭ, îĭ opresce de a cumpĕra pentru a se neguţători, dér nu opresce pe nimenea de a le vinde. Vênḑĕtorulŭ, prin urmare, nu are a se ocupa de ceea ce va face cumpĕrătorulŭ, cu marfa ce i s'a datŭ. (Toullier, t. VI, no. 128; Molinier, t. I, no. 28).

După noĭ vênḑarea este nulă façiă cu orĭ-ce persónă, în casŭ când vênḑĕtorulŭ a sciutŭ ceea ce are sĕ facă cumpĕrătorulŭ cu marfa, adică a sciutŭ că cumpĕră pentru a se neguţători. Actulŭ comandantuluĭ, al prefectuluĭ, şi al sub-prefectuluĭ este unŭ delictŭ; prin urmare, décă acela care le a vêndutŭ producte scia, ce are sĕ se facă cu ele, nu trebuia sĕ concure la comiterea acestuĭ delictŭ; în acestŭ casŭ vênḑĕtorulŭ este unŭ complice şi nu are nicĭ o acţiune.

Insă déca vânḑĕtorulŭ nu scia că comandantulŭ, prefectulŭ séŭ sub-prefectulŭ cumpĕră pentru a face comerciŭ, contractulŭ sĕŭ va avea tótă tăria sa façiă cu eĭ. Numaĭ vênḑĕtorulŭ va putea cere în acestŭ casŭ nulitatea luĭ. (Delamarre et Lipoitvin, t. I, no. 61; Molinier, loc. supra cit.)

Pĕnĕ aci am vĕḑutŭ persónele incapabile de a face comerciŭ din causa interesuluĭ generalŭ; acum sĕ trecemŭ la persó-

nele incapabile de a face comerciŭ din causa interesuluĭ lorŭ particularŭ.

Aceste persóne sunt minoriĭ şi femeile măritate.

C. — Despre minorulŭ comerciantŭ.

Cu acéstă ocasiune vomŭ trata :

1). Despre condiţiunile şi formalităţile, pe cari trebue sĕ le îndeplinéscă minorele pentru a putea face comerciŭ.

2). Despre capacitatea sa.

3). Despre revocarea emancipaţiuneĭ.

4). Despre minorulŭ, care voesce sĕ facă numaĭ unulŭ, séŭ câte-va acte de comerciŭ. — (Art. 2, 3 şi 4 C. com.)

1. — Despre condiţiunile şi formalităţile, pe cari trebue sĕ le îndeplinéscă minorele pentru a deveni comerciantŭ.

Minorele (dupĕ codulŭ civilŭ art. 950), este pusŭ între persónele, cari nu se potŭ obliga în modŭ valabilŭ; prin urmare, este incapabilŭ de a face comerciŭ, séŭ de a se angaja comercialminte.

Acéstă incapacitate însă este edictată de lege numaĭ în interesulŭ minoruluĭ. Când dér interesulŭ luĭ ar cere, ca elŭ sĕ facă comerciŭ, atuncĭ legiuitorulŭ vine în ajutorulŭ sĕŭ şi îĭ permite acésta.

In adevĕrŭ, unŭ minore, póte, că a datŭ probe de aptitudine în comerciŭ, póte că moscenesce pe tatălŭ sĕŭ, care a fost comerciantŭ, séŭ s'a căsĕtoritŭ, şi a luatŭ de zestre unŭ stabilimentŭ de comerciŭ; în tóte aceste casurĭ interesulŭ minoreluĭ reclamă, ca elŭ sĕ facă negoţŭ; şi prin urmare îĭ este necesară o autorisaţiune; însă trebuescŭ luate nisce precauţiunĭ, ca elŭ sĕ nu devină victima determinaţiuneĭ séle; pentru acestŭ cuvêntŭ legiuitorulŭ cere următórele 4 condiţiunĭ pentru ca minorele sĕ pótă face comerciŭ :

1). Emancipaţiunea.

2). Etatea de 21 anĭ;

3). Autorisaţiunea de la óre-carĭ persóne;

4). Publicitatea autorisaţiuneĭ.

Sĕ analisămŭ pe fie-care din aceste condiţiunĭ :

1. — *Emancipaţiunea.* — Acéstă condiţiune este necesară, pentru că prin emancipaţiune minorele dobêndesce dreptulŭ de a 'şĭ administra bunurile séle, şi de a 'şĭ alege unŭ domiciliŭ. Şi décă minorele devine majorŭ, în câtŭ se atinge de actele séle de comerciŭ, nu póte rĕmânea minorŭ în ceea ce privesce administrarea bunurilorŭ séle, adecă cele-l'alte acte ale séle, cari sunt civile.

2. — *Sĕ aibă 21 anĭ împlinițĭ.* — Acéstă *condiţiune face ca art. 2, 3 şi 4 din codulŭ de comerciŭ sĕ devină inaplicabile*, pentru că nu putemŭ avea minorĭ comercianţĭ, de óre-ce legea cere *21 anĭ împlinițĭ*, pentru ca sĕ pótă face comerciŭ; apoĭ când are cine-va 21 anĭ este majore după art. 434 din Cod. civilŭ.

Sĕ vedemŭ dér, de unde, şi cum provine acéstă disposiţiune:

Codulŭ de Comerciŭ s'a confecţionatŭ în timpulŭ Coduluĭ Caragea.

Dupĕ acéstă lege se cerea 25 anĭ pentru ca cine-va sĕ fie majorŭ. (Partea I, Cap. III, art. 1); şi emanciparea se putea face la 18 anĭ, de către tată séŭ mumă. (Lege din 1833, Febr. 23; pentru ertarea de vêrstă, art. 3).

Dupĕ Codulŭ Napoleon, majoritatea este la 21 anĭ; şi emanciparea se póte face la 15 anĭ.

Insă emanciparea pentru ca sĕ făcă cine-va comerciŭ este fixată la vêrsta de 18 anĭ de legiutorulŭ francesŭ, pentru ca minorele sĕ aibă óre-care maturitate de spiritŭ.

Legiuitorulŭ nostru la 1840, când a confecţionatŭ Codulŭ de Comerciŭ a mersŭ şi elŭ prin analogie şi a ḑisŭ : fiindŭ-că emanciparea se póte face dupĕ Codulŭ Caragea la 18 anĭ, şi fiind-că majoritatea este la 25 anĭ, sĕ punemŭ 21 anĭ, pentru ca sĕ

pótă fi cine-va emancipatŭ pentru a face comerciŭ. Eĭ bine acestŭ lucru a avutŭ logica sa pe atuncĭ; pentru că ce era 15 anĭ pentru Francesĭ era 18 anĭ, pentru Românĭ; ce era 21 pentru Francesĭ, era 25 pentru Românĭ; prin urmare, era logicŭ că ceea ce era 18 anĭ pentru Francesĭ, sĕ fie 21 pentru Românĭ.

Venindŭ însă în urmă Codulŭ Civilŭ al nostru luatŭ după Codulŭ Napoleon, s'a fixatŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, vêrsta de 21 anĭ pentru ca cine-va sĕ fie majorŭ (art. 434); şi cu tipulŭ acesta art. 2, 3 şi 4 din Codulŭ de Comerciŭ aŭ rĕmasŭ fără obiectŭ. Şi décă maĭ comentămŭ aceste articole, acésta o facemŭ pentru a servi atuncĭ când se va modifica Codulŭ de Comerciŭ.

3. — *Autorisaţiunea de la óre-carĭ persóne.*

Legea cere ca minorele sĕ céră sfatulŭ persónelorŭ maĭ cu esperienţă sub a cărorŭ protecţiune este, pentru că autorisarea de a face comerciŭ are nisce consecinţe fórte grave.

Trebue dér sĕ aibă autorisaţiunea în scrisŭ din partea tatăluĭ, şi în lipsa acestuia, orĭ în neputinţă de a o da, din partea mumeĭ, şi în lipsa şi a acesteia, din partea tutoreluĭ; şi acéstă autorisaţiune orĭ de cine ar fi dată, fie dată de tată, fie de mumă, fie de tutore, în totŭ casulŭ trebue adeverită de *Tribunalulŭ civilŭ localŭ*, (art. 2 no. 1).

O autorisaţiune numaĭ sub semnătură privată nu este suficientă, pentru că sinceritatea semnătureĭ persónelorŭ, cari daŭ acéstă autorisaţiune, nu se garantéză cu nimicŭ, nicĭ façiă cu publiculŭ şi nicĭ façiă cu aceia cari trebue sĕ o trécă în condica Tribunaluluĭ de Comerciŭ şi sĕ o afişeze.

4. — *Publicitatea autorisaţiuneĭ.* — Autorisaţiunea minoreluĭ de a face comerciŭ trebue sĕ se trécă în condica Tribunaluluĭ de Comerciŭ al loculuĭ, unde minorele voesce sĕ 'şĭ stabiléscă domiciliulŭ sĕŭ; séŭ déca nu este Tribunalŭ de Comerciŭ, în condica judecătoriĭ localĭ, şi se va lipi şi pe păreţiĭ Tribunaluluĭ spre sciinţa publiculuĭ; şi de şi legea nu cere,

este bine a se publica şi prin *Monitorulŭ Oficialŭ*, şi alte jurnale.

Acéstă condiţiune este impusă în interesulŭ minoreluĭ şi alŭ creditului sĕŭ; ea îl dispenséză de a reproduce actulŭ sĕŭ la fiă-care operaţiune comercială.

Capacitatea minoreluĭ pentru a face comerciŭ nu începe de câtŭ după împlinirea acestor formalităţĭ.

Care este acumŭ consecinţa neobservăreĭ condiţiunilorŭ şi formalităţilor prescrise de lege?

Consecinţa este acésta: că actele vorŭ fi, conformŭ regulelorŭ de dreptŭ comunŭ, isbite de o nulitate relativă, care se va potea invoca numaĭ de minore, şi sub nicĭ unŭ pretestŭ angajamintele séle nu vorŭ potea da locŭ la urmărire comerciale în contra luĭ; Nu va potea fi declaratŭ falitŭ, nu va potea fi bancrutarŭ, nicĭ simplu nicĭ fraudulosŭ; Tribunalulŭ de Comerciŭ nu va fi competinte a judeca acţiunile intentate în contra luĭ; acéstă incompetinţă trebue declarată din oficiŭ. Imprumutulŭ făcutŭ pentru trebile séle comercialĭ se va considera ca împrumutŭ civilŭ. (art. 1 C. com.)

2. — *Despre capacitatea minoreluĭ comerciantŭ?* (art. 4 C. com.)

In casŭ când tóte condiţiunile şi formalităţile, ce amŭ vĕḑutŭ maĭ susŭ vor fi îndeplinite; *minorele se socotesce ca majore* în ceea ce concerne actele comerciuluĭ, pe care este autorisatŭ a-lŭ face (art. 433 şi 1160 C. civ.); (articole gratuite după cum amŭ vĕḑut la pag. 33-34); tóte vênḑĕrile şi cumpĕrările ce face cu ocasiunea comerciuluĭ sĕŭ sunt valabile, orĭ ce prejudiciŭ i s'ar întêmpla; Ear în cât privesce actele civile, nu dobêndesce o capacitate complectă.

Prin urmare, minorele nu dobândesce acéstă capacitate complectă de câtŭ numaĭ *pentru actele de natură comercială*, şi *numaĭ pentru comerciulŭ sĕŭ*. — Aşia, de esemplu contrac-

tulŭ de cumpĕrarea uneĭ case, chiar de ar fi destinată acéstă casă a servi la comerciulŭ sĕŭ, se va guverna de regulile dreptuluĭ civilŭ, pentru că actulŭ nu este comercialŭ. — Asemenea nu va potea da cauţiune pentru o datoriă civilă, saŭ comercială, care arŭ fi străină de comerciulŭ sĕŭ: în contra uneĭ asemene obligaţiunĭ ar potea cere restituirea *în integrum*.

Ear în câtŭ privesce mobilele, de orĭ ce natură ar fi ele, corporalĭ saŭ incorporalĭ, le póte înstreina.

Imobilele însă nu le póte nicĭ înstreina nicĭ ipoteca minorele comerciantŭ, nicĭ pentru trebuinţele comerciuluĭ sĕŭ de câtŭ în casŭ de necesitate absolută, şi cu autorisaţiunea Tribunaluluĭ, care va cerceta, maĭ ântâiŭ sĕ vadă décă acéstă înstreinare este cu adevĕratŭ în folosulŭ minoreluĭ; şi pe lângă acésta se va maĭ conforma încă şi cu disposiţiunile art. 401 C. civ., şi 681 C. pr. civ. (art. 4, C. com.)

Fiind-că minorele comerciantŭ este reputatŭ ca *majore* în cea ce privesce comerciulŭ sĕŭ, urméză:

1). Că elŭ póte intenta orĭ-ce acţiune relativă la afacerile séle comercialĭ, precumŭ şi a se apĕra, în contra uneĭ asemene acţiunĭ.

2). Se va declara falitŭ déca va înceta plăţile.

3). Creditoriĭ sĕĭ pentru afacerĭ comercialĭ voindŭ a 'l espropria de imobilele séle, nu sunt ţinuţĭ a se conforma disposiţiunilor art. 1826 C. civ., care cere ca în casŭ de a se urmări o avere a minorilorŭ, sĕ se vîndă maĭ ântêiŭ mobilele, şi numaĭ în casŭ, când mobilele nu vorŭ fi suficiente pentru acoperirea creanţeĭ creditoreluĭ, sĕ se urmărésca şi imobilele.

Sĕ notăm, că minorele comerciantŭ póte face parte dintr'o societate aĭ căreĭ membri nu potŭ fi de câtŭ comercianţĭ.

Póte óre minorele comerciantŭ, numaĭ în acéstă calitate, fără o altă autorisaţiune, sĕ se asocieze cu una terţiŭ pentru

esploatarea comerciuluĭ sĕŭ, pentru ca sĕ 'ĭ dea o maĭ mare întindere?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Minorele autorisatŭ a face comerciŭ este autorisatŭ printr'acésta chiar a contracta o societate comercială. (Molinier, t. I, 155; Caen, 11 Août, 1828).

2. — *Opiniune.* — Capacitatea minoreluĭ fiindŭ esceptională, trebue maĭ multŭ restrânsă de câtŭ întinsă; aceĭ cari l'aŭ autorisatŭ a face comerciŭ, aŭ înţelesŭ a'l autorisa sĕ facă ccmerciŭ, cum facŭ în generalŭ comercianţiĭ, adecă, prin sine însuşĭ, şi sub responsabilitatea sa propriă pentru actele séle; ér nu cu concursulŭ şi sub responsabilitatea sa de unŭ terţiŭ. In acestŭ din urmă casŭ situaţiunea sa se schimbă, pentru că i se agravéză responsabilitatea, la care nu trebue supusŭ fără o nouă autorisaţiune specială. (Demolombe, de la Minorité, t. II, no. 343; Bravard, traité des Societés Commerciales, p. 4 et suiv).

3. — *Despre retragerea emancipaţiuneĭ minoreluĭ comerciantŭ.*

Beneficiulŭ emancipăreĭ se va potea retrage în casŭ cândŭ minorèle ar abusa de libertatea sa (art. 431 C. civ.); aşia în câtŭ minorele comerciantŭ, de şi ar administra bine afacerile séle comercialĭ, va potea fi privatŭ de beneficiulŭ emancipăreĭ, în casŭ când angajamentele séle civile ar fi exagerate, pentru că elŭ ca minore este guvernatŭ de regulile dreptuluĭ civilŭ, în cea ce concerne afacerile séle civile; şi o dată emancipaţiunea retrasă, minorele ne maĭ într'unindŭ tóte condiţiunile necesarie pentru a fi comerciantŭ, nu maĭ are capacitatea de a face comerciŭ.

Pênĕ aci am presupusŭ, că revocarea autorisaţiuneĭ de a face comerciŭ a fost consecinţia retragereĭ emancipaţiuneĭ.

Este însă îndoélă în doctrina asupra cestiuneĭ de a se sci,

décă persónele, carĭ aŭ datŭ autorisaţiunea de a face comerciŭ, o potŭ, saŭ nu, revoca *directŭ* şi *isolatŭ*.

1. — *Opiniune*. — Autorisaţiunea dată de tata, mama, saŭ de tutore, conferă minoreluĭ o capacitate, ce nu i se póte revoca numaĭ după bunulŭ placŭ alŭ lorŭ. Autorisaţiunea, ḑicŭ partisaniĭ acestuĭ sistemŭ, nu s'a acordatŭ de câtŭ numaĭ după o matură apreciere a conduiteĭ minoruluĭ, şi a aptitudineĭ séle comerciale.

Prin urmare, nu trebue permisŭ a se întrerumpe cursulŭ operaţiunilor comercialĭ prin o retragere de autorisaţiune ad libitum, arbitrariă; nicĭ unŭ textŭ de lege, ḑicŭ aceştĭ autorĭ, nu admite o asemene retragere; ar fi curiosŭ, ca după majoritate sĕ urmeze minoritatea. (Pardessus t. I, no. 58; Molinier, no. 157).

2. — *Opiniune*. — După o a doua opiniune, pe care o credemŭ maĭ fondată, revocarea autorisaţiuneĭ se póte face în interesulŭ minoruluĭ. Acéstă revocare va avea adese orĭ de efectŭ de a 'l împedeca de a fi victima uneĭ catastrofe. Legiuitorulŭ, décă 'ĭ a permisŭ a face comerciŭ, acésta a făcut'o în avantagiulŭ sĕŭ (al minoreluĭ); Decĭ în casŭ cândŭ minorele în locŭ de a 'şĭ crea nisce beneficiĭ, 'şĭ causéză nisce pagube din causa neesperienţiĭ séle, nu trebue lăsatŭ sĕ se ruineze cu desĕvêrşire.

Décă am admite o altă soluţiune, nu am face de câtŭ sĕ întórcemŭ în contra minoreluĭ, ceia ce nu a fostŭ făcutŭ de câtŭ în favórea sa (Bravard, Manuel, p. 17; Traité de droit commercial, t. I, p. 86 et suiv).

Uniĭ autorĭ, cari profeséză acéstă din urmă opiniune, cum este Bravard, admitŭ două restricţiunĭ:

1). Ceĭ ce aŭ acordatŭ autorisaţiunea, nu o potŭ retrage în modŭ *arbitrariŭ*; motivele revocăreĭ trebue supusă apreciăreĭ Tribunaluluĭ.

2). Trebue ca retragerea autorisaţiuneĭ sĕ se publice, în acelaşĭ modŭ ca şi autorisaţiunea.

4. — *Despre minorele, care voesce sĕ facă numaĭ câteva acte, isolate, de comerciŭ* (art. 3, C. com.)

Condiţiunile şi formalităţile necesarie pentru ca unŭ minorŭ sĕ devină comerciantŭ, se cerŭ asemene şi pentru validitatea orĭ căruĭ actŭ de comerciŭ, pe care unŭ minorŭ necomerciantŭ ar voi sĕ 'l facă; şi acésta din causa şanseĭ ce presintă orĭ ce operaţiune de comerciŭ (art. 3, C. com.). Aşia, minorulŭ va trebui *emancipatŭ*, sĕ fiă *de 21 anĭ deplinŭ*, sĕ aibă *autorisaţiunea* tatăluĭ, mameĭ, saŭ a tutoreluĭ; sĕ fiă transcrisă acéstă autorisaţiune în Condica Tribunaluluĭ de comerciŭ, sĕ fiă afişată, şi publicată prin jurnale.

Aceste formalităţĭ fiindŭ îndeplinite, minorele se socotesce ca majorŭ în câtŭ se atinge de actulŭ isolatŭ de comerciŭ pe care este autorisatŭ a'lŭ face; şi prin urmare va fi supusŭ jurisdicţiuneĭ Tribunaluluĭ de comerciŭ etc.

D. — Despre femeia măritată comerciantă. (Art. 5 şi 6, C. com.)

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia:

1. — Condiţiunile necesarie, carĭ trebuescŭ îndeplinite pentru ca femeia măritată sĕ devină comerciantă.

2. — Capacitatea femeiĭ măritate după ce a devenitŭ comerciantă.

3. — Efectele actelorŭ sĕvêrşite de dênsa, ca comerciantă façiă cu bărbatulŭ sĕŭ.

4. — Revocarea autorisaţiuneĭ de a face comerciŭ.

1. — Condiţiunile necesariĭ pentru ca femeia măritată sĕ pótă face comerciŭ.

Pentru ca femeia măritată sĕ pótă face comerciŭ se cere:

a. — Sĕ aibă autorisaţiunea bărbatuluĭ sĕŭ; şi

b. — Sĕ aibă parafernă.

a. — Autorisaţiunea bărbatuluĭ. — Incapacitatea femeiĭ măritată este numaĭ din causa, că dênsa este pusă sub auto-

ritatea bărbatuluĭ sĕŭ; legiuitorulŭ, spre a stabili unitatea în menagiŭ, şi în administrarea avereĭ socilorŭ, a voitŭ ca bărbatulŭ sĕ fiă capulŭ acestuĭ menagiŭ; prin urmare incapacitatea femeiĭ este numaĭ *civilă*, ér nu *naturală* ca a minoruluĭ. Minorulŭ nu póte contracta din caus'a imperfecţiuneĭ spirituluĭ şi judecăţiĭ séle; pre cândŭ din contra, femeia póte fi majoră, póte avea tótă maturitatea spirituluĭ şi destulă esperienţiă, şi cu tóte acestea este declarată de lege incapabilă din caus'a unităţeĭ ce trebue sĕ fiă în menagiŭ, în administrarea avereĭ socilorŭ şi a înţelegereĭ ce trebue sĕ esiste între dênşiĭ. Prin urmare dér, ea nu póte face comerciŭ fără voia bărbatuluĭ.

Sĕ notĕmŭ însă, că dupĕ principiile dreptuluĭ comunŭ, orĭ ce autorisaţiune generală, fiă stipulată chiar prin contractulŭ de căsătoriă, nu este valabilă, de câtŭ în ceea ce concerne administraţiunea bunurilorŭ parafernalĭ ale femeiĭ (art. 206 C. civ.), pe cândŭ autorisaţiunea generală din partea bărbatuluĭ pentru a face comerciŭ, este suficientă.

Acéstă derogaţiune la principiile generalĭ în materiă de autorisaţiune este necesariă din caus'a natureĭ operaţiunilorŭ comercialĭ, atâtŭ de multe şi carĭ cerŭ o mare celeritate. Comerciulŭ femeiĭ s'ar întrerupe, décă ea ar fi obligată a obţine o autorisaţiune specială pentru fiă-care operaţiune.

Cum trebuie sĕ dea bărbatulŭ femeiĭ autorisaţiunea sa ca sĕ facă comerciŭ?

La francesĭ se póte da *espresŭ* saŭ *tacitŭ.*

La noĭ dupĕ art. 5 din C. com. autorisaţiunea femeiĭ de a face comerciŭ nu se póte da de câtŭ în modŭ *espres*, adecă, *printr'un actŭ scrisŭ* şi pe lêngă acésta, sĕ fiă *şi legalisatŭ, de Tribunalulŭ localŭ*, prin care bărbatulŭ declară, că dă voe femeiĭ séle sĕ facă comerciŭ.

Pênĕ aci am presupusŭ că femeia măritată este majoră.

Ce vom dice însă în casŭ cândŭ va fi minoră? In acestŭ

casŭ ea nu póte face comerciŭ, de câtŭ îndeplinindŭ condiţiunile art. 2. C. com., adecă avêndŭ 21 anĭ deplinĭ, de şi este emancipată prin căsătoriă; şi afară de acésta, trebue sĕ obţină, *ca minoră*, autorisaţiunea tată-sĕŭ, orĭ a mumeĭ séle, saŭ a consiliuluĭ de familiă şi pe lêngă acestea *ca femeiă măritată*, autorisaţiunea bărbatuluĭ sĕŭ, pentru că ea întrunesce în sine douĕ calităţĭ, carĭ cerŭ formalităţĭ şi precauţiunĭ deosibite. Art. 5 C. com. nu derogă de la art. 2 din acelaşĭ Codŭ, care cere autorisaţiunea tatăluĭ, saŭ a mumeĭ, orĭ a tutoreluĭ pentru a habilita pe minore (Pardessus, t. I, no. 63; Bravard. *Manuel*, p. 22; Molinier, t. I, no. 165; Demol. t. I, no. 249 Duceaurroy sur l'art. 220 C. civ., no. 376).

Unele curţĭ de apelŭ din Francia aŭ decisŭ, că autorisaţiunea bărbatuluĭ absórbe pe a familieĭ, şi că prin urmare, autorisaţiunea părinţilorŭ prescrisă de art. 2, Cod. com. nu este necesariă. (Grenoble, 17 Févr. 1826).

Autorisaţiunea bărbatuluĭ póte ea fi suplinită prin autorisaţiunea justiţieĭ, pentru ca femeia măritată sĕ pótă face comerciŭ?

Acéstă cestiune este fórte controversată.

1. — *Opiniune.* — Consentimentulŭ bărbatuluĭ, ḑicŭ partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ, este absolutŭ necesariŭ, şi că tribunalele nu potŭ autorisa pe femeiă a face comerciŭ, niciĭ în casŭ de *refusŭ din partea bărbatuluĭ*, nicĭ în cas *când acesta ar fi absentŭ* şi nicĭ în casŭ, *cândŭ ar fi incapabilŭ*. Autorisaţiunea bărbatuluĭ este regula (art. 199 Cod. civ.) şi autorisaţiunea justiţieĭ esceptiunea. Apoĭ din art. 200, 201, 203, 204, 205 C. civ., şi 624 pr. civ. resultă, că autorisaţiunea justiţieĭ nu póte suplini autorisaţiunea bărbatuluĭ, de câtŭ atuncĭ cândŭ este vorba de a autorisa pe femeiă de *a sta în judecată*, de *a face unŭ actŭ*, de *a contracta;* prin urmare, autorisaţiunea justiţieĭ nu va avea nicĭ o valóre, cândŭ este vorba de a autorisa pe femeiă de a face comerciŭ.

Bărbatulŭ are interesŭ, ca femeia sa sĕ nu ia fără voia luĭ, o calitate care sĕ o supună mâne, poimâne la regimulŭ rigurosŭ la care suntŭ supuşĭ faliţiĭ. (Demol. Cours de Cod. civil t. IV, no. 248 ; Bravard, *Manuel*, p. 18 ; Pardessus, t. I, no. 53 ; Tribunal de Seine, jugement du 19 Mai 1860).

Contra acestuĭ sistemŭ suntŭ maĭ multe objecţiunĭ.

Décă autorisaţiunea justiţieĭ nu ar potea suplini nicĭ o dată autorisaţiunea bărbatuluĭ, acésta ar causa unŭ mare prejudiciŭ şi femeiĭ şi familieĭ întregĭ.

In adevĕrŭ, sĕ presupunemŭ, d. e., că bărbatulŭ este *interdisŭ* saŭ *absentŭ* şi că femeia voesce sĕ învêrtéscă unŭ comerciŭ din care ar putea trăi ea şi copiĭ sĕĭ.

Eĭ bine, déca autorisaţiunea bărbatuluĭ nu se va potea suplini prin autorisaţiunea justiţieĭ, şi ea şi copiĭ o sĕ fiă în cea maĭ tristă posiţiune.

Poterea maritală şi necesitatea autorisaţiuneĭ bărbatuluĭ suntŭ stabilite în interesulŭ femeiĭ ; apoĭ în casulŭ de faţiă acéstă potere şi acéstă formalitate în locŭ de a fi în interesulŭ eĭ, sunt, din contra, în prejudiciulŭ eĭ.

Pentru aceste consideraţiunĭ, uniĭ autorĭ din aceĭ, care adoptă în thesă generală acéstă primă opiniune, facŭ urmĕtórele concesiunĭ, şi dicŭ : Că décă bărbatulŭ este *interdisŭ* saŭ *absentŭ*, justiţia va potea autorisa pe femeiă ; va aprecia împrejurările în care se găsesce ea ; aşia îĭ va da voe sĕ facă comerciŭ, în casŭ cândŭ comerciulŭ este uniculŭ mijlocŭ de hrană al familiĭ ; saŭ cândŭ bărbatulŭ ar refusa, fără resonŭ, autorisaţiunea sa.

2. — *Opiniune.* — Dupĕ acestŭ sistemŭ autorisaţiunea justiţiĭ va potea suplini autorisaţiunea bărbatuluĭ, pentru că dupĕ spiritulŭ legelorŭ nóstre autorisaţiunea judiciară póte ramplasa autorisaţiunea bărbatuluĭ. Poterea maritală nu trebue sĕ degenereze în tiraniă. Décă interesulŭ femeiĭ cere, nu trebue sĕ lăsămŭ jocŭ liberŭ maliţiĭ şi releĭ voinţe a bărbatuluĭ.

Acestŭ sistemŭ este adoptatŭ de unele Curţĭ de apelŭ din Francia (Paris, 24 Oct. 1844; Caen 8 Juin, 1846; Paris, 7 Juillet 1860); Sĕ maĭ adăogămŭ că acéstă părere este susţinută şi de D-lŭ B. Boerescu la cursŭ.

Noĭ, preferimŭ acestŭ din urmă sistemŭ pentru cuvintele următóre:

1). Pentru că partisaniĭ primuluĭ sistemŭ argumentéză invocândŭ în favórea lorŭ maĭ alesŭ testulŭ art. 4, C. N., care nu vorbesce de câtŭ despre *consentimentulŭ bărbatuluĭ*; étă ce ḑicŭ dênşiĭ: acestŭ art. 4, C. N., ne spune curatŭ, „că femeia nu póte face negoţŭ fără '*consentimentu'ŭ bărbatuluĭ*," elŭ nu ḑice, că *fără autorisaţiunea* bărbatuluĭ; ci ḑice, că fără *consentimentulŭ* luĭ; apoĭ o *autorisaţiune* póte fi suplinită, ér un consentimentŭ nu!

La noĭ articolulŭ 5 C., com., nu maĭ este aşia redactatŭ; elŭ ḑice, că femeia se póte neguţători cu *slobozenia* bărbatuluĭ. *Slobozenia*, nu este consentimentŭ, ci este *permisiune*, *autorisaţiune*.

Apoĭ *autorisaţiune* justiţia póte da, chiar şi după partisaniĭ sistemuluĭ contrariŭ.

2). După art. 205 C. civ., justiţia póte da autorisaţiunea femeiĭ ca sĕ contracteze; apoĭ comerciulŭ ce este? unŭ şirŭ de contracte!

3). La noĭ nu suntŭ inconvenientele, ce sunt în Francia, în casŭ cândŭ femeia ar face negoţŭ; pentru că acolo se angajază de multe orĭ şi averea bărbatuluĭ de către femeia comerciantă; Pre cândŭ la noĭ averea bărbatuluĭ nu se póte angaja, de óre ce femeia nu póte face negoţŭ, de câtŭ numaĭ cândŭ are exoprica, parafernă, bunurĭ ale séle propriĭ cu usufructŭ şi administraţiă cu totŭ, după cum vom vedea maĭ josŭ.

4). Justiţia, equitatea, utilitatea socială, interesulŭ femeiĭ şi de multe orĭ şi alŭ familiĭ întregĭ, cerŭ ca femeia sĕ pótă negoçia, ca sĕ nu péră şi ea şi copiĭ de fóme.

Pentru aceste cuvinte sunt pentru sistemulŭ alŭ doilea.

Pênĕ aci am presupusŭ că bărbatulŭ refusă autorisaţiunea saŭ că este *absentŭ* orĭ *incapabilŭ*, adecă *interdisŭ*.

Dar ce vomŭ dice în casŭ cândŭ bărbatulŭ este minor şi femeia majoră?

Acéstă cestiune este de asemene controversată!

1. — *Opiniune.* — După acestŭ sistemŭ se cere o autorisaţiune şi din partea bărbatuluĭ, şi din partea justiţieĭ, pentru ca femeia sĕ pótă face negoţŭ.

Autorisaţiunea bărbatuluĭ se cere din causa putereĭ maritale, ce dă legea bărbatuluĭ asupra femeiĭ séle. Insă fiindŭ că elŭ nu este de câtŭ unŭ minorŭ emancipatŭ, şi fiindŭ că nicĭ elŭ nu ar putea face comerciŭ fără o autorisaţiune, trebue şi autorisaţiunea justiţiĭ pentru ca femeia sa sĕ pótă face comerciŭ. (Molinier, t. I, no. 164).

2. — *Opiniune.* — In casŭ cândŭ bărbatulŭ este minorŭ el nu póte da o autorisaţiune, de care are el singurŭ trebuinţă; prin urmare în acestŭ casŭ autorisaţiunea justiţieĭ este necesariă (art. 250, C. civ., Delamarre et Lipoitvin, t. V, no. 36).

3. — *Opiniune.* — Bărbatulŭ minorŭ nu póte autorisa singurŭ pe femeia sa; însă tatălŭ sĕŭ, muma sa, saŭ tutorele sĕŭ, vorŭ potea autorisa pe femeia sa a face comerciŭ (Pardessus, t. I, no. 63).

4. — *Opiniune.* — Nicĭ bărbatulŭ minore, nicĭ justiţia, şi nicĭ părinţiĭ luĭ nu potŭ autorisa pe femeiă: bărbatulŭ minore pentru că nu are capacitatea a o autorisa sĕ facă acte, cari, potŭ compromite starea eĭ; justiţia, pentru că nu a primitŭ de la lege dreptulŭ de a o autorisa în acestŭ casŭ; părinţiĭ bărbatuluĭ minorŭ de asemene, pentru că nu aŭ de la lege acéstă facultate şi pentru că art. 2, C. com., nu este aplicabilŭ în acésta ipotesă. — Incapacitatea femeiĭ dér, în acestŭ casŭ, va dura pênĕ la majoritatea bărbatuluĭ. (Nougier des Tribunaux de Commerce, t. I, p. 262).

In contra acestuĭ sistemŭ se póte face obiecţiunea următóre: Adoptândŭ acestŭ sistemŭ ajungem la consecinţe inadmisibile, adecă că o femeie majoră sĕ nu pótă face comerciŭ, şi prin acésta sĕ se ruineze şi dênsa şi familia sa.

Noĭ însă credemŭ că şi în casŭ cândŭ bărbatulŭ este minore justiţia póte autorisa pe femeiă sĕ facă comerciŭ;

Noĭ am vĕḑut maĭ susŭ (la pag. 43) că justiţia póte autorisa pe femeiă în alte casurĭ mult maĭ grave, când bărbatul este *majore* şi *refusă* autorisaţiunea sa, apoĭ pentru ce nu ar avea acest drept în casŭ când bărbatul este minor?

Prin urmare credem maĭ întemeiat sistemul al doilea. (In acestŭ sensŭ D. B. Boerescu la curs).

Ce vomŭ ḑice însă despre bărbatulŭ căruia s'a numitŭ unŭ consiliŭ judiciarŭ? póte el autorisa pe femeia sa sĕ facă comerciŭ?

Credem că nu! nicĭ chiar cu autorisaţiunea justiţiĭ. Elŭ nu póte, ḑice Curtea de apelŭ din Parisŭ, sĕ autorise pe femeia sea sĕ facă ceea ce nu póte elŭ singurŭ face; fiindŭ că el nu se póte obliga directŭ, nu póte autorisa nicĭ pe femeia sa sĕ se oblige (Paris, 13 Nov. 1866).

Vomŭ vedea maĭ josŭ, că persóna, căreia s'a numitŭ unŭ consiliŭ judiciar, nu póte face comerciŭ.

Trecem acum la a doua condiţiune ce se cere pentru ca femeia sĕ pótă face comerciŭ.

b. — Pentru ca femeia măritată sĕ pótă face comerciŭ se cere ca sĕ aibă paraferna.

Eată în adevĕr ce ḑice art. 5 C. civ.: «Muerea cu bărbatu, «de nu va avea esoprica nu póte sĕ se neguţiătoréscă, ér a- «vênd, póte.»

Acestŭ articolŭ este destulŭ de categoricŭ, spre a ne spune, că numaĭ femeia, ce are *paraferna* adecă, bunurĭ cari nu sunt dotalĭ póte sĕ facă comerciŭ.

Acéstă disposiţiune este fórte criticată ca nelogică, de

mulţĭ jurisconsulţĭ, şi maĭ alesŭ de savantulŭ nostru profesorŭ B. Boerescu, atâtŭ în Tratatulŭ sĕŭ de dreptŭ comercialŭ, câtŭ şi la cursŭ.

Vom arĕta maĭ josŭ şi opiniunea nóstră asupra acestuĭ punctŭ;

De o cam dată sĕ notăm: că noĭ avem douĕ regimurĭ matrimoniale: regimulŭ dotalŭ, şi regimulŭ parafernalŭ; şi câte o dată se întêmplă ca femeia dotată sĕ aibă şi paraferna, adecă ca ambele regime sĕ concure de o dată.

Cândŭ femeia este măritată sub regimulŭ dotalŭ, nuda proprietate a fonduluĭ zestralŭ este a eĭ, ér fructele sunt ale bărbatuluĭ peste care este el stăpânŭ; fondulŭ însĕ zestralŭ, în principiŭ, este inalienabilŭ, (art. 1242 şi 1248 Cod. civ.)

Acum în acestŭ casŭ cu ce sĕ facă femeia comerciŭ? fondulŭ zestreĭ nu'l póte înstrăina; ér fructele suntŭ ale altuia! Ea este într'o imposibilitate *materială*, ér nu *legală* de a comercia; nu comerciază că nu are cu ce; nu cumpĕră ca sĕ vîndă fiindŭ că nu are cu ce cumpĕra. Acum déca este ceva curiosŭ este acésta, că legiuitorulŭ se vină sĕ o opréscă sĕ nu cumpere ca sĕ vîndă, atuncĭ cândŭ nu are banĭ cu ce cumpĕra.

In casŭ însĕ cândŭ femeia este măritată sub regimulŭ parafernalŭ, (saŭ fiindŭ măritată sub regimulŭ dotalŭ are şi paraferna, adecă bunurĭ estra-dotalĭ), ea este stăpână pe deplinŭ pe averea sa extra-dotală, are folosinţa şi administraţia eĭ, o póte şi înstreina însĕ cu voiab ărbatuluĭ (art. 1283 şi 1285 C. civ.)

In acest casŭ va sĕ ḑică femeia are banĭ! apoĭ déca are banĭ, are cu ce cumpĕra; prin urmare póte cumpĕra ca sĕ revînḑă; póte dar face comerciŭ; legea îĭ dă voe prin art. 5 C. civ. — Insĕ fiind-că femeia nu póte înstrăina parafĕrna sa fără voia bărbatuluĭ, trebue sĕ obţină o autorisaţiune din partea luĭ pentru a face comerciŭ.

Prin urmare eŭ nu găsescŭ acéstă disposițiune a art. 5 ca ceva prea aspru pentru femeiă.

Ce se va întêmpla însĕ în casŭ cândŭ femeia măritată, fără sĕ aibă esoprică, va face comerciŭ cu voia *bărbatuluĭ sĕŭ ?*

La acéstă cestiune iată ce rĕspunde art. 6, C. com. : „Cândŭ „muerea măritată neavêndŭ esoprică se va neguțiători cu „slobozenia bărbatuluĭ în chipulŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, se înțelege „că se neguțiătoresce pe séma luĭ, şi la asemene întêmplare „ea îndatoréză averea luĭ éră zestrea sa rĕmâne întrégă şi ne- „clintită.»

Acest articolŭ vrea sĕ ḑică, că esoprica trebue probată şi că décă nu este probată, este presupusŭ a fi avere a bărbatuluĭ tot ce ar poseda ea, şi prin urmare că ea se neguțiătoresce pentru bărbatulŭ sĕŭ (art. 5 şi 6, C. com.)

2. — *Despre capacitatea femeiĭ măritate devenită comerciantă.*

Femeia măritată devenită comerciantă póte face în mod valabilŭ, şi fără sĕ aibă trebuință de vre-o altă autorisațiune specială, orĭ ce actŭ relativŭ la comerciulŭ sĕŭ; póte cumpĕra şi vinde mărfurĭ, instrumente, póte trage şi accepta polițe. — Déca i s'ar impune ca sĕ céră autorisațiunea bărbatuluĭ, séŭ a justițiĭ pentru fiă-care actŭ, acésta ar fi fostŭ fórte prejudiciabilŭ pentru dênsa, pentru că iar fi causat multă întârḑiere în operațiunĭ. Autorisațiunea generală de a face comerciŭ îĭ este destulŭ.

Póte ea óre sta în judecată fără autorisațiunea bărbatuluĭ ?

Nicĭ chiar în materia comercială nu póte sta în judecată fără autorisațiunea luĭ (art. 197, C. civ.), pentru că aci nu maĭ este acea urgențiă, care se cere, cândŭ este vorba de operațiunĭ comerciale ; Dér cu tóte aceste póte face acte purŭ conservatorie şi fără autorisațiune ; aşia póte face unŭ protestŭ, saŭ unŭ sequestru asigurătorŭ.

In casŭ cândŭ femeia nu este autorisată de câtŭ pentru unŭ

comerciŭ determinatŭ, nu póte face acte, de câtŭ numaĭ relativŭ la acestŭ comerciŭ.

Sĕ notămŭ însĕ, că capacitatea femeiĭ comerciante este limitată numaĭ la actele relative la negoţiulŭ sĕŭ; Ear în cea ce concerne actele străine de acesta, femeia rĕmâne sub imperiulŭ dreptuluĭ comunŭ, şi prin urmare nu se póte angaja fără concursulŭ, séŭ fără consentimentulŭ specialŭ alŭ bărbatuluĭ sĕŭ, séŭ, fără autorisaţiunea justiţiĭ.

Prin urmare, ea nu póte nicĭ vinde, nicĭ ipoteca imobilile séle parafernalĭ fără autorisaţiunea bărbatuluĭ, séŭ a justiţiĭ, pentru că vinderea séŭ ipotecarea de imobile este unŭ actŭ civilŭ.

Ear câtŭ despre imobilele séle dotalĭ, acelea sunt inalienabile; şi usufructulŭ nu este alŭ eĭ, ci al bărbatuluĭ (art. 1242 al. 2, 1248 C. civ.; veḑĭ şi art. 1253).

Femeia măritată comerciantă, póte ea, fără o nouă autorisaţiune a bărbatuluĭ, sĕ se asocieze cu o altă persónă pentru negoţiulŭ sĕŭ?

Se decide în generalŭ că nu póte, pentru că capacitatea eĭ fiind, ca şi a minoruluĭ, o capacitate escepţională, trebue maĭ multŭ restrânsă, de câtŭ întinsă; déca i s'a dat autorisaţiune ca sĕ facă comerciŭ, acésta nu i s'a datŭ de câtŭ ca sĕ facă negoţiŭ sub propria eĭ responsabilitate; prin urmare, ea nu 'şĭ póte schimba situaţiunea sa, fără o autorisaţiune specială. Bărbatulŭ are unŭ interesŭ moralŭ, suficientŭ pentru ca sĕ decidem, că femeia sa nu se póte asocia cu unŭ tiersŭ fără unŭ noŭ consimţiămêntŭ din partea dînsuluĭ. (Demolombe, Traité du mariage, t. II, no. 297; Bravard, Traité de société commerciales, p. 4; Molinier, t, I, no. 175; Cass. fr. 9 Nov. 1859; Lyon 28 Juin 1866).

3. — Despre efectele actelorŭ comercialĭ sĕvêrşite de femeia comerciantă faciă cu bărbatulŭ sĕŭ.

Dupĕ cum am vĕḑutŭ pênĕ aci, femeia măritată numaĭ care

are parafernă póte face comerciŭ, şi numaĭ cu bunurĭ parafernalĭ. Şi bărbatulŭ, neavêndŭ nicĭ unŭ dreptŭ asupra bunurilor parafernalĭ ale femeiĭ séle, ea se neguţiătoresce pe séma eĭ; totŭ ce câştigă ea este pentru ea; şi de angajamentele eĭ are sĕ rĕspundă numaĭ ea; bărbatulŭ sĕŭ nu este obligatŭ întru nimicŭ către creditoriĭ eĭ; elŭ este străinŭ atâtŭ de câştigŭ, câtŭ şi de perderĭ.

4. — Despre revocarea autorisaţiuneĭ femeiĭ comerciante de a face comerciŭ.

Cândŭ bărbatulŭ autorisă pe femeia sa sĕ facă comerciŭ, şi ea exercită acéstă profesiune maĭ multŭ timpŭ, se nasce întrebarea: décă bărbatulŭ póte sĕ îĭ revoce acéstă autorisaţiune şi prin urmare, sĕ o oprécă de a maĭ continua comerciulŭ?

Credemŭ că da! pentru că autorisaţiunea luĭ este unŭ atributŭ alŭ putereĭ maritale. Afară de acésta, art 5 din C. com. ḑice, că, femeia nu póte face comerciŭ fără autorisaţiunea bărbatuluĭ sĕŭ; apoĭ a continua unŭ comerciŭ începutŭ, este fără îndoélă, a face comerciŭ.

Dar cu tóte acestea bărbatulŭ nu póte retrage autorisaţiunea sa numaĭ dupĕ capriciŭ, fără o causă valabilă şi în timpŭ inoportunŭ.

Intr'unŭ asemenea casŭ femeia póte acţiona pe bărbatulŭ sĕŭ în judecată şi justiţia va aprecia.

Cum se face revocarea?

Legiuitorulŭ nu s'a ocupatŭ de acéstă cestiune; prin urmare, nu este supusă la nicĭ o formalitate. Dér cu tóte acestea trebue ca terţiele persóne sĕ cunóscă acéstă revocare, sĕ scie că femeia a devenitŭ éră-şĭ incapabilă. Prin urmare, bărbatulŭ trebue sĕ-ĭ dea tótă publicitatea necesariă, pentru ca la din contra, terţiele persóne vorŭ potea cu succesŭ invoca validitatea actelorŭ făcute cu femeia, creḑêndu-o, cu dreptŭ cuvêntŭ, capabilă. Insĕ fiindŭ că legea nu ne spune nimicŭ asu-

pra acestuĭ punctŭ, tribunalulŭ va decide după împregiurărĭ, şi buna credinţiă a părţilorŭ.

Ce vomŭ dice în casŭ, când femeia ar voi să facă numaĭ unŭ actŭ isolatŭ de comerciŭ?

In acestŭ casŭ, nu se maĭ aplică dreptulŭ comercialŭ, ci dreptulŭ comunŭ, se aplică disposiţiunile art. 199 din Codulŭ civilŭ, după care femeia nu se póte obliga, fără concursulŭ bărbatuluĭ la facerea actuluĭ, séŭ fără consentimentulŭ luĭ în scrisŭ.

Prin urmare, déca femeia va fi făcutŭ acte de comerciŭ isolate, chiar cu sciinţa bărbatuluĭ săŭ, şi fără opunere din partea luĭ, aceste acte suntŭ nule.

E. — Despre interdişĭ, şi despre persónele puse sub unŭ consiliŭ judiciarŭ.

Interdisulŭ nu póte fi autorisatŭ să facă comerciŭ; elŭ este incapabilŭ, pênă cândŭ nu va înceta causa interdicţiuneĭ séle, şi pênă cândŭ tribunalulŭ nu va declara printr'o sentinţă acésta. (art. 457).

Ce vomŭ dice despre aceia, cărora s'a numitŭ unŭ consiliŭ judiciarŭ?

Acéstă cestiune este ceva maĭ îndoiósă.

Se póte obiecta, că doctrina după care ceĭ puşĭ sub unŭ consiliŭ judeciarŭ nu potŭ face comerciŭ, i-ar isbi de o incapacitate complectă, de o incapacitate maĭ complectă decum este a minoreluĭ emancipatŭ, şi a femeiĭ măritate; pentru că aceştia potŭ face comerciŭ îndeplinindŭ condiţiunile prescrise de lege.

Cu tóte acestea, este în generalŭ admisŭ, că persónele, cărora s'a numitŭ unŭ consiliŭ judiciarŭ nu potŭ fi autorisate să facă comerciŭ, pentru că legea cere asistenţa consiliuluĭ pentru *fiă care actŭ*; prin urmare, persóna căreia s'a numitŭ unŭ consiliŭ judiciarŭ, nu póte fi autorisată printr'o autorisa-

ţiune generală, a face acte de comerciŭ *indefinite* (Massé, vol. III, no. 152; Demol. t. VIII, no. 761; Molinier t. I, no. 141.)

Sĕ notăm însĕ, că actele isolate de comerciŭ, ce ar face cu autorisaţiunea consiliuluĭ judiciarŭ, suntŭ valabile. Acésta este conformŭ cu dispoziţiunile dreptuluĭ civilŭ, după cari, persóna pusă sub unŭ consiliŭ judeciarŭ, póte face, cu asistenţa acestuĭ consiliŭ, tóte actele, pe cari nu le póte face singură (art. 445 şi 458 Cod. civ.).

TITLULU II

Despre Registrele Comercianţilorŭ.

Cu acéstă ocasiune ne vomŭ ocupa de următórele cestiunĭ:

I. — Despre persónele, cari sunt obligate a ţine registre; Sancţiunea acesteĭ obligaţiunĭ; şi Registrele ce se cerŭ de lege.

II. — Despre formalităţile la cari sunt supuse registrele; Timpulŭ câtŭ trebue conservate.

III. — Despre forci'a probantă a registrelorŭ; Representaţiunea şi comunicaţiunea lorŭ; Sancţiunea obligaţiuneĭ de a le represinta; Comisiunea rogatoriă relativŭ la registre.

I. — Despre persónele obligate a ţine registre; Sancţiunea acesteĭ obligaţiunĭ; Registrele ce se cerŭ de lege.

1. — Cine este obligatŭ a ţine registre?

Orĭ ce comerciantŭ este obligatŭ a ţine registre, fiă comerciantŭ angrosistŭ (toptangiŭ), fiă detailistŭ. Ear aceia carĭ facŭ numaĭ acte isolate de comerciŭ, nu sunt ţinuţĭ de acéstă obligaţiune, precumŭ nicĭ artisaniĭ, pentru că eĭ nu suntŭ comercianţĭ.

Afară de acésta, obligaţiunea de a ţine registre maĭ este impusă mijlocitorilorŭ de schimbŭ, şi mijlocitorilorŭ de mărfurĭ, (veḑĭ art. 30 şi art. 88 din legea burselorŭ de comerciŭ).

Care este utilitatea registrelorŭ?

Obligaţiunea de a ţine registre este prescrisă în interesulŭ

comerciantuluĭ chiarŭ; registrele îĭ arată în fiă-care ḑi situaţiunea afacerilorŭ séle; prin ele vede déca este în pierdere, orĭ în câştigŭ, déca trebue sĕ mérgă cu negoţiulŭ înainte, orĭ déca trebue sĕ se oprésca, şi sĕ încépă altulŭ;

Afară de acésta, obligaţiunea de a ţine registre este prescrisă şi în interesulŭ terţielorŭ persóne; pentru că lorŭ registrele le servă de dovédă în contra neguţătoruluĭ (art. 1184, C. civ.), şi în casŭ de falimentŭ creditoriĭ luĭ potŭ vedea causa falimentuluĭ, potŭ vedea, buna saŭ réua credinţă a falituluĭ, adecă, déca falimentulŭ provine din o adevĕrată nenorocire, séŭ din negligenţiă, orĭ din ascunderea activuluĭ, şi prin urmare décă falitulŭ merită ertare, saŭ nu.

2. — Sancţiunea obligaţiuneĭ de a ţine registre.

Care este sancţiunea obligaţiuneĭ de a ţine registre? — Obligaţiunea de a ţine registre are o dublă sancţiune:

a). Comerciantulŭ, care nu ţine registre, este espusŭ a 'şĭ perde procesulŭ, pentru că, dupĕ cumŭ vomŭ vedea maĭ josŭ, registrele facŭ proba de multe orĭ în justiţiă, şi comerciantulŭ neavêndŭ registre, nu are cu ce face acéstă probă.

b). In casŭ de falimentŭ, póte fi declaratŭ, ca bancrutarŭ simplu, şi prin urmare, pedepsitŭ corecţionalŭ (art. 385 al. 5) (art. 7 C. com.; 345 Cod. penalŭ).

3. — Câte registre trebuie sĕ ţină fiă-care comerciantŭ? (art. 7, 8 şi 9, C. com.).

Fiă-care comerciantŭ trebuie sĕ ţină treĭ registre:

1). Registrulŭ Jurnalŭ.

2). Registrulŭ pentru copierea scrisorilorŭ,

3). Registrulŭ inventariŭ.

1. — Registrulŭ Jurnalŭ.

Legea numesce registru jurnalŭ registrulŭ acela, în care comerciantulŭ trebuie sĕ relateze *ḑi cu ḑi*, totŭ activulŭ şi tot pasivulŭ séŭ, tóte operaţiunile ce ar mări séŭ micşora activulŭ sĕŭ, fiă acele operaţiunĭ civile, fiă comercialĭ; negoţiaţiunile

séle, acceptările şi girurile poliţielor; trebue sĕ menţioneze într'ênsulŭ ḑi cu ḑi, totŭ ce intră în casa sa, şi totŭ ce ese, orĭ cu ce titlu ar fi acésta, ér nu numaĭ ceia ce intră, saŭ ese, cu titlu comercialŭ. — Cu unŭ cuvêntŭ, în registulŭ jurnalŭ trebuie sĕ se găséscă totŭ, ce póte modifica activulŭ, séŭ pasivulŭ, civilŭ, séŭ comercialŭ alŭ neguţiătoruluĭ; înstrăinările, séŭ aquisiţiunile, fiă comptantŭ (cu banĭ gata) fiă pe creditŭ, dota ce ar constitui, succesiunile, ce 'ĭ ar cădea etc.; chiar şi operaţiunile ce ar face pentru o terţie persónă, (art. 7, C. com.).

Dér cheltuelile pentru întreţinerea sa şi a familiĭ séle cum le trece în registru? — Acestea nu le trece ḑi cu ḑi; este destulŭ sĕ le arate în *blocŭ* la *finitulŭ luneĭ.* — Legiuitorulŭ nu a voitŭ ca sĕ 'l supună la o obligaţiune atâtŭ de rigurósă, ca sĕ 'ĭ céră sĕ le trécă în registru ḑi cu ḑi. (art. 7, C. com.).

2. — *Registrulŭ pentru copierea scrisorilorŭ.*

Legea impune comerciantuluĭ obligaţiunea ca sĕ păstreze scrisorile, cari le primesce de la alţiĭ, éră pe acele cari le trămite elŭ, sĕ le copieze într'unŭ registru numitŭ *Registru pentru copierea scrisorilorŭ.* Acéstă obligaţiune le este impusă comercianţilorŭ din causă că în procesele comercialĭ se invócă adese-orĭ corespondenţia. (art. 7).

3. — *Registrulŭ Inventariŭ* (catagrafia).

Comercianţiĭ sunt datorĭ *în fiă-care anŭ* sĕ facă unŭ inventariŭ despre tótă starea lorŭ: atâtŭ mobilă, câtŭ şi imobilă; despre totŭ activulŭ şi despre totŭ pasivulŭ lorŭ, pentru ca sĕ 'şĭ pótă vedea resultatulŭ operaţiunilor lorŭ şi situaţiunea, în care se găsescŭ; acestŭ inventariŭ trebue copiatŭ într'unŭ registru numitŭ : *Registrulŭ Inventariŭ* (art. 8, C. com.).

Sĕ notămŭ însĕ, că afară de aceste treĭ registre impuse de lege, neguţiătoriĭ cari facŭ unŭ comerciŭ maĭ întinsŭ, pentru înlesnirea operaţiunilorŭ lorŭ comerciale, maĭ potŭ ţine şi alte registre, aşia este: Magistrulŭ (grand-livre), *registrulŭ Caseĭ*, *registrulŭ mărfurilorŭ*, *memoriulŭ* etc. Aceste registre

facultative însĕ nu sunt, de câtŭ nesce suplimente ale registrului jurnalŭ, ale căruĭ enunciaţiunĭ le coroboréză şi le desvoltă; prin urmare, ţinerea acestorŭ registre nu dispenséză pe nicĭ unŭ comerciantŭ de a ţine cele treĭ registre cerute de lege.

Sĕ maĭ notămŭ însă, că legea prin art. 7 nu impune tocmaĭ la toţĭ neguţiătoriĭ obligaţiunea de a ţine maĭ multe registre; ea ḑice, că pentru neguţiătoriĭ cari nu vorŭ specula cu poliţĭ, séŭ cari nu vorŭ avea o mare întindere de comerciŭ, este destulŭ, ca să aibă unŭ registru *curatŭ*, *şnuruitŭ*, şi *parafatŭ*, în care vorŭ trece tóte operaţiunile lorŭ comerciale.

Afară de acésta sĕ maĭ notămŭ, că în legea nóstră maĭ vedemŭ unŭ adaosŭ, care la francesĭ nu esistă; *ea vorbesce despre comptabilitatea în partidă dublă* (dopia scriptură); acestŭ adaosŭ este nenimeritŭ, dupĕ cumŭ ḑice D. B. Boerescu; prin urmare, acestŭ adaosŭ nu este de nicĭ o importanţă. Negreşitŭ, că comercianţiĭ marĭ ţinŭ comptabilitatea cu dopia scriptură, dér acésta nu pentru că le ar fi impusă de lege. Nu este însă totŭ aşia şi pentru mijlocitoriĭ de schimbŭ, şi de mărfurĭ; aceştia suntŭ ţinuţĭ a ţine comptabilitatea în partidă dublă (art. 30 şi 88 din legea burselorŭ).

II. — Formalităţile, la cari sunt supuse registrele; şi Tempulŭ câtŭ trebuescŭ păstrate.

a. — La ce formalităţĭ suntŭ supuse registrele ?

Registrele suntŭ supuse la nesce formalităţĭ alŭ cărorŭ scopŭ este, de a ne asigura *despre esactitatea*, şi *sinceritatea lorŭ;* Prin urmare, se cere:

1). Ca înscrierile în aceste registre sĕ se facă dupĕ ordine, dupĕ rêndulŭ dateĭ (art. 9, partea finală), adecă fiă-care operaţiune trebue sĕ arate anulŭ, luna şi ḑiua, cândŭ s'a făcutŭ. Afară de acésta, nu trebuie lăsatŭ locŭ golŭ, séŭ lacune (ibid.), pentru că în asemenea casŭ ar fi fórte uşiorŭ a se însera în registre enunciaţiunĭ mincinóse; adaosurile pe margine sunt

asemene oprite, pentru cuvêntŭ, că s'ar putea schimba enunciaţiunile din registre, şi s'ar potea interverti ordinea dateĭ (art. 9, partea finală).

2). Registrulŭ jurnalŭ, şi Registrulŭ inventariŭ (alŭ Catagrafiilorŭ), trebuie sĕ fiă numerotate, adecă: fiă-care fóiă sĕ aibă unŭ numĕrŭ de ordine, sĕ fiă însemnate cu şalŭ, de la începutŭ pênĕ la sfêrşitŭ, adecă, sĕ pórte iscălitura judecătoruluĭ, sĕ fiă şnuruite şi pecetluite de Tribunalulŭ localŭ; şi la sfîrşitulŭ filelorŭ, judecătorulŭ trebuie sĕ spună pe fóia din urmă câte foĭ conţine registrulŭ şi sĕ iscăléscă.

Acéstă formalitate este cerută de lege, pentru ca sĕ nu se pótă adaoge, scóte, séŭ substitui foile din registre.

3). Registrulŭ jurnalŭ şi registrulŭ inventariŭ (alŭ catagrafieĭ), trebuie înfăcişiate la sfârşitulŭ fie-căruĭ anŭ la Tribunalulŭ de comerciŭ spre încheiere. Judecătorulŭ îndată ce i se presentă registrele, este ţinutŭ ca faţiă cu neguţiătorulŭ sĕ trécă la sfîrşitulŭ foilorŭ scrise aceste cuvinte: *S'a înfăcişiatŭ jurnalulŭ, saŭ inventariulŭ, pe anulŭ cutare astădĭ la anulŭ . . . . Luna. . . . . şi diua. . . ., şi s'a adeveritŭ cu a nóstră iscălitură şi punere a peceţieĭ judecătorieĭ*, şi apoĭ va iscăli (art. 9).

Pentru acéstă adeverire nu se va lua nicĭ o plată (art. 9).

Sĕ notăm că se póte întêmpla ca comerciantulŭ, din óre-carĭ împregiurărĭ, sĕ nu pótă presenta registrele spre încheiere tocmaĭ la sfîrşitulŭ anuluĭ; în acestŭ casŭ legea 'ĭ maĭ dă unŭ terminŭ de treĭ lunĭ din anulŭ viitorŭ, în care terminŭ este neapĕratŭ datorŭ sĕ le presenteze (art. 9).

Sĕ maĭ notămŭ asemenea, că formalităţile ce am vĕdiutŭ sub no. 1, 2, şi 3, nu se cerŭ şi pentru Registrulŭ pentru copierea scrisorilorŭ; causa este, că aci controlulŭ este maĭ uşorŭ, de óre-ce originalulŭ se găsesce la neguţiătorulŭ, la care s'a trămisŭ scrisórea.

Care este sancțiunea neobservărei acestorŭ formalitățĭ? (art. 12).

Sancțiunea este, că Registrele, cari nu aŭ fostŭ regulatŭ ținute, nu potŭ face probă în justiție, pentru neguțiătorulŭ care le a ținutŭ ast-felŭ; judecătoriĭ însă aŭ dreptulŭ de apreciere; în materiă de comerciŭ, potŭ decide și după presumpțiunĭ. (Cass. fr. 23 Avril 1860); Eară *în contra* neguțiătoruluĭ care a ținutŭ registrele neregulatŭ, facŭ tot-d'auna probă (art. 12). (Rouen 23 Mai 1825).

b. — Câtŭ tempŭ sunt obligațĭ neguțiătoriĭ ca sĕ păstreze registrele lorŭ?

După art. 10 C. com., neguțiătoriĭ sunt datorĭ a păstra registrele în curgere de 10 anĭ. Ar fi fostŭ prea rigurosŭ a le cere, ca sĕ le păstreze maĭ multŭ tempŭ.

Prin urmare, după espirarea acestuĭ tempŭ, suntŭ, dispensațĭ de a le maĭ presenta.

Dér cu tóte acestea sĕ notămŭ, că chiar după espirarea acestorŭ 10 anĭ vorŭ potea fi silițĭ a le presenta, în casŭ cândŭ va fi constatatŭ, că dênșiĭ le posedă încă; și vorŭ face totŭ atâta probă în justiție, ca și cândŭ ar fi maĭ noĭ de câtŭ de 10 anĭ, și acésta, atâtŭ *în contra* proprietaruluĭ lorŭ, câtŭ și în *favórea luĭ*, în care casŭ se înțelege, că are dreptulŭ a le invoca.

III. — Forția probantă a registrelorŭ; Representațiunea lorŭ și comunicațiunea lorŭ; Sancțiunea obligațiuneĭ de a le representa; Comisiunea rogatoriă relativă la registre.

a. — Forția probantă a registrelorŭ.

Registrele *necomercianțilorŭ*, și hârtiile domestice alelorŭ nu facŭ nicĭ o dată probă în favórea lorŭ pentru că nimene nu'șĭ póte da singurŭ unŭ titlŭ; dér în contra lorŭ facŭ probă în două casurĭ:

1). Cândŭ enunciă formalŭ uă plată primită.

2). Cândŭ enunciă o obligaţiune din partea persóneĭ, care le ţine în favorulŭ uneĭ terţie persóne, şi se ḑice *espres*, că acéstă însemnare s'a făcutŭ, ca sĕ ţină locŭ de titlu pentru creditore (art. 1185, Cod. civ.).

Care este forţia probantă a registrelorŭ comercianţilorŭ?

Pentru a respunde la acéstă cestiune trebuie sĕ deosebimŭ douĕ hypotese:

1). Hypotesa cândŭ contestaţiunea este între unŭ comerciantŭ şi unŭ necomerciantŭ. — In acestŭ casŭ, fiind-că comerciantulŭ este obligatŭ a ţine registre, ele facŭ probă *contra luĭ*, fără însă ca adversarulŭ sĕŭ sĕ pótă divide enunciaţiunile coprinse în ele; ér în *favórea luĭ* (a comerciantuluĭ) nu facŭ probă, (art. 1184, şi 1183 C. civ.), pentru că necomerciantulŭ, neavêndŭ registre, nu ar putea combate cu unŭ avantagiŭ egalŭ probele adversaruluĭ sĕŭ.

Judecătorulŭ însă póte da jurămêntŭ supletoriŭ, din oficiŭ, la una séŭ la alta din părţĭ, (art. 1183, partea finală).

Judecătorulŭ va chibzui şi va vedea cuĭ este maĭ bine a se da acestŭ jurămêntŭ. — Prin urmare, déca va vedea că comerciantulŭ are o bună reputaţiune, déca va vedea, că marfa a căruĭ preţiŭ se reclamă, este în raportŭ cu trebuinţele aceluia, care pretinde a nu o fi luatŭ, şi cândŭ va vedea, că acesta din urmă era obicĭnuitŭ a cumpĕra marfă de la acestŭ neguţiătorŭ, registrulŭ face o semi-probă, o presumpţiune, şi judĕcătorulŭ va potea da comerciantuluĭ jurămêntulŭ supletoriŭ. Sĕ înţelege însă, că aci nu este vorba de jurământulŭ, pe care 'l póte da o parte celeĭ-lalte, şi care se chiamă *jurămêntŭ decisoriŭ*, pentru că acesta şi singurĭ póte duce la resolvarea litigiuluĭ, pentru că acestŭ jurămêntŭ se póte deferi, fără nicĭ unŭ începutŭ de dovédă (art. 1210, C. civ.).

Ce vomŭ ḑice în casŭ, cândŭ unŭ neguţiătorŭ se pretinde cu titlu civilŭ creditorŭ al unuĭ necomerciantŭ? putea-va elŭ cere

ca sĕ i se dea jurămêntŭ supletoriŭ, basându-se pe registrele séle, cari îĭ sunt favorabile?

Credemŭ, că nu! Pentru că cum ḑice Pothier, (obligation no. 719) art. 1183. C. civ., despre care am vorbitŭ s'a făcutŭ numaĭ în favórea comerciuluĭ.

Proba testimonială este ea admisibilă pentru a stabili furniturile?

Asupra punctuluĭ de a se sci déca enuncierile din registrele comercianţilorŭ autorisă pe judecătorŭ a admite proba cu martorĭ pentru a stabili veritatea furniturilorŭ făcute de unŭ comerciantŭ la unŭ necomerciantŭ, în casŭ cândŭ valórea în litigiŭ trece peste suma de 150 leĭ vechĭ, este controversă.

Uniĭ ḑicŭ, că legea permiţêndŭ a se da jurămêntŭ supletoriŭ comerciantuluĭ reclamantŭ *a fortiori* permite proba cu martorĭ, pentru că este maĭ puţinŭ periculosŭ a se reporta la martorĭ, de câtŭ la reclamantŭ (Toullier, t. VIII, p. 369, et t. IX, p. 70).

La acésta însă se póte respunde, că legea nu vorbesce de câtŭ de jurămêntulŭ supletoriŭ, a căreĭ deferire este permisă, pentru cuvêntŭ, că pretenţiunea uneia din părţĭ nu este lipsită *cu totulŭ de orĭ-ce probă* (art. 1220 C. civ.); pe cândŭ proba cu martorĭ nu este permisă de câtŭ, cândŭ esistă *unŭ începutŭ de dovédă în scrisŭ* (art. 1197 C. civ.).

Apoĭ legiuitorulŭ nu recunósce acestŭ caracterŭ de câtŭ numaĭ scrierilorŭ, cari emană de la acela *contra căruia cererea este formată* (art. 1197 C. civ.) (Bravard, Manuel, p. 34; Marcadé sur l'art. 1329, no. 2).

2). — Hypotesa, cândŭ contestaţiunea este între doĭ comercianţĭ.

Aci avemŭ sĕ facemŭ o distincţiune :

a). — Intre casulŭ, cândŭ contestaţiunea este pentru fapte de comerciŭ. In acestŭ casŭ registrele regulatŭ ţinute *potŭ fi ad-*

mise de tribunalŭ ca unŭ mijlocŭ de probă, (art. 11). Acésta este o facultate lăsată la aprecierea tribunaluluĭ, căruia décă îĭ va fi suspectă sinceritatea registrelorŭ, le póte respinge; şi

b). — Intre casulŭ cândŭ contestaţiunea ar esista între doĭ comenciantĭ, pentru unŭ faptŭ străinŭ de comerciulŭ lorŭ, precumŭ este plata uneĭ zestre, saŭ vinderea uneĭ case; în acestŭ casŭ, registrele nu potŭ fi admise ca unŭ mijlocŭ de probă.

Ce vomŭ ḑice în casŭ cândŭ actulŭ nu va fi comerciantŭ, de câtŭ din partea uneia din părţĭ?

După uniĭ autorĭ, registrele se potŭ admite ca probă în justiţiă. Unŭ neguţiătorŭ vinde nesce stofă la unŭ banchierŭ, care o cumpĕră pentru ca sĕ 'şĭ facă haine pentru sine; eĭ bine, ḑicŭ partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ, acéstă vênḑare, după art. 7 din C. com., trebuie sĕ se găséscă şi în registrele unuia şi în ale altuia, atâtŭ în registrele neguţiătoriuluĭ, câtŭ şi în ale banchieruluĭ.

După alţĭ autorĭ, se cere ca faptulŭ sĕ fiă comercialŭ din partea aceluia *căruia se opunŭ registrele*. Banchierulŭ, care cumpĕră stofa pentru usulŭ sĕŭ, nu cumpĕră ca neguţiătorŭ, ci ca unŭ simplu particularŭ (Delvincourt, t. II, note 6 de la page 9).

De altmintrelea art. 11 pare a vorbi de unŭ faptŭ comercialŭ din partea ambelorŭ părţĭ. Eară în ceea ce privesce considerantulŭ, că menţiunea despre vênḑare trebuie sĕ se găséscă atâtŭ în registrele vînḑătoruluĭ, câtŭ şi în ale cumpĕrătoruluĭ, nu este exactŭ; pentru că décă preţiulŭ vînḑăreĭ figuréḑă ca unŭ articolŭ specialŭ în registrele vînḑĕtoruluĭ, în registrele cumpĕrătoruluĭ nu se póte găsi, căcĭ aci acestŭ preţiŭ este confundatŭ în suma, pe care trebuie sĕ o trécă în fiă-care lună, *în blocŭ* pentru cheltuiala caseĭ séle (art. 7 C. com.).

Ce vomŭ ḑice în casŭ cândŭ enunciaţiunile din registre ar fi contrarie?

In casŭ cândŭ enunciaţiunile din registrele fie-căruĭ litigantŭ ar fi contrarie, şi registrele ar fi regulatŭ ţinute de ambiĭ neguţiătorĭ, este evidentŭ, că ele se neutraliséză unele pe altele şi că trebuie sĕ căutămŭ alte probe (Bonnier, no. 630; Bravard, *Manuel*, p. 35); In lipşă de probe reclamantulŭ va cădea în pretenţiunile séle în virtutea maximeĭ: *Actoris est probare*, şi defendorele asemenea în ale séle în virtutea principiuluĭ: *In excipiendo reus fit actor.*

b. — Despre Comunicarea şi Presentarea registrelorŭ.

Judecătoriĭ sunt autorisaţĭ de lege a ordona comunicarea şi presentarea registrelorŭ (art. 13 şi 14 C. com.).

Ce este Comunicarea? — Comunicarea este remiterea registrelorŭ la disposiţiunea adversaruluĭ pentru ca sĕ le citéscă de la începutŭ, pênĕ la sfîrşitŭ, déca va voi.

Sĕ notămŭ însă, ca *comunicarea* nu póte fi ordonată, de câtŭ numaĭ în casurile anume arĕtate de lege, adecă: la prigonirĭ *de moscenirĭ*, *de împărţială între tovarăşĭ*, şi la *întâmplare de falimentŭ.* (art. 13 C. com.).

Legiuitorulŭ nu a voitŭ sĕ impună neguţiătoruluĭ obligaţiunea de a comunica registrele, şi prin urmare de a 'şĭ desveli tóte secretele séle, cu ocasiunea orĭ-căruĭ procesŭ. In casurile însĕ, pe cari le am citatŭ, este alt-felŭ, pentru ca herediĭ, şi asociaţiĭ unuĭ comerciantŭ, aŭ interesŭ sĕ cunóscă totalitatea operaţiunilorŭ, în care dênşiĭ aŭ unŭ dreptŭ de codevălmăşiă, de coproprietate; şi în casŭ de falimentŭ publicitatea afacerilorŭ falimentuluĭ numaĭ presinta nicĭ unŭ inconvenientŭ.

Ce este Presentarea registrelorŭ? — Presentarea diferă de comunicare; presentarea este exhibiţiunea registrelorŭ spre a fi examinate *nu în întregulŭ lorŭ*, ci numaĭ asupra *unuĭ punctŭ* anumitŭ, spre a se potea vedé şi estrage ceea ce este relativŭ la procesulŭ dintre părţĭ. Estragerile nu se potŭ face,

de câtŭ în presența proprietaruluĭ lorŭ, saŭ după ce se va fi citatŭ în regulă.

Presentarea registrelorŭ se póte ordona în treĭ casurĭ:

1. — Cândŭ unŭ comerciantŭ cere ca sĕ 'șĭ aréte registrele séle, pentru a 'șĭ susține pretențiunea sa; în acestŭ casŭ tribunalulŭ póte *încuviința* presentarea lorŭ.

2. Chiar cândŭ nicĭ una din părțĭ nu ar cere presentarea registrelorŭ, tribunalulŭ o póte *ordona din oficiŭ*. (art. 14 C. com.).

3. — Judecătoriĭ potŭ ordona presentarea registrelorŭ, în casŭ cândŭ unŭ comerciantŭ pretinde, că proba reclamațiuneĭ séle se găsesce în registrele adversaruluĭ sĕŭ; în fine sĕ nu uitămŭ, că în tóte aceste casurĭ, oportunitatea presentăreĭ re-este lăsată la aprecierea tribunaluluĭ.

Ce vomŭ dice despre depunerea registrelorŭ la grefa tribunaluluĭ pentru judecătorĭ? constitue acésta o comunicare, séŭ o presentare?

Credem că depunerea registrelorŭ la grefa tribunaluluĭ, pentru ca judecătoriĭ sĕ le pótă avé la disposițiunea lorŭ, însă numaĭ la a lorŭ, nu constitue *comunicațiunea prevĕdută și regulamentată* de art. 13 C. com.; o ast-felŭ de mĕsură nu este de câtŭ o *presentațiune a lorŭ autorisată* de art. 14 C. com.

Dar ducerea registrelor la tribunalŭ pentru a fi date unuĭ espertŭ spre a scóte dintr'însele ceea ce este relativŭ la unŭ procesŭ?

Curtea de Casațiune din Francia a decisŭ, că ducerea registrelorŭ unuĭ comerciantŭ la Curte, în casŭ cândŭ ea ordona acésta, nu constitue o *comunicațiune*, ci o *presentațiune* (Req. 22 février 1848).

c. — Care este sancțiunea nepresentăreĭ registrelorŭ în casŭ cândŭ adversariulŭ ar cere acésta?

Déca comerciantulŭ refusă de a aduce registrele séle, și adversariulŭ sĕŭ le invoca ca probă în favórea sea, tribunalulŭ

póte deferi jurĕmêntŭ supletoriŭ adversariuluĭ; pentru ca în casŭ cândŭ o parte consimte a da creḑĕmêntŭ registrelorŭ celeĭ-l'alte părţĭ, şi acésta refusă de a le presenta, se nasce o presumpţiune gravă de rea credinţă (art. 16 C. com.). Dér sĕ notămŭ, că în casŭ, cândŭ s'ar presenta óre-cari circumstanţe, cari ar modifica acéstă presumpţiune, judecătoriĭ nu sunt siliţĭ a deferi jurĕmêntulŭ supletoriŭ; aşia, este, de esemplu, casulŭ cândŭ partea, în registrele căreia cea l'altă parte promite, că are încredere, nu ar refusa de a le presenta, de câtŭ pentru cuvêntŭ că ar fi alterate de către acéstă din urmă. (de către adversarulŭ, ce promite a avea încredere în ele).

Sĕ notămŭ, că din causă că se potŭ întêmpla asemene împregiurărĭ, s'a pusŭ în art. 17 C. Nap. vorba *póte*, în locŭ de vorba *trebue*, şi art. nostru 16 C. com. este raprodusŭ întocmaĭ dupĕ art. 17 C. Napoleon.

d. Despre Comisiunea Rogatoriă relativă la registre.

Ce va face tribunalulŭ în casŭ cândŭ registrele suntŭ într'unŭ altŭ locŭ depărtatŭ de acela, unde se găsesce tribunalulŭ sesisatŭ de o afacere; şi ar trebui presentate?

In acestŭ casŭ tribunalulŭ póte sĕ institue o Comisiune rogatoriă, adecă sĕ poftéscă înscrisŭ pe tribunalulŭ localŭ, ca sĕ cerceteze registrele, şi sĕ scóţă o copie după ele relativŭ la procesŭ şi sĕ o trămită tribunaluluĭ sesisatŭ de afacere. (art. 15 C. com.).

Ce vomŭ ḑice în acestŭ casŭ despre comunicarea registrelorŭ?

Art. 15 nu vorbesce de câtŭ de presentarea registrelorŭ; ér despre *comunicarea* lorŭ nu ḑice nimic. — Se póte însă întêmpla, ca registrele a cărorŭ *comunicare* este necesariă şi este autorisată de lege, sĕ nu se găséscă în loculŭ unde trebuie sĕ se facă acéstă comunicare. Insă fiindŭ că în materia de comunicaţiune totulŭ este de rigóre, legea nu permite a procede că în materiă de *presentaţiune;* nu permite institui-

rea uneĭ Comisiunĭ rogatoriă, nicĭ delegaţiunĭ pentru a copia registrele în întregulŭ lorŭ ; acésta ar costa, multe cheltuelĭ, şi zăbavă.

TITLULU III

Despre Societăţĭ

SECŢIUNEA I.

Despre deosebitele speciĭ de societăţĭ şi despre regulile cari le guvernă.

Divisiune.

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia următórele cestiunĭ :

a. — Noţiunĭ generale.
b. — Societăţile în nume colectivŭ.
c. — Societăţile în comandită.
d. — Societăţile anonime.
e. — Proba societăţilorŭ.
f. — Formalităţile publicităţiĭ societăţilorŭ.
g. — Asociaţiunea în participaţiune.
h. — Disoluţiunea societăţilorŭ.
i. — Prescripţiunea acţiunilorŭ în contra asociaţilorŭ.

A. — Noţiunĭ generale.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea :

1). Obiectele titluluĭ al III-lea din C. com.
2). Definiţiunea societăţiĭ.
3). Caracterele acestuĭ contractŭ.
4). Distincţiunea societăţilor comerciale de cele civile.
5). Diversele regulĭ cari le guvernéză.
6). Principalele regulĭ ale dreptuluĭ civilŭ, cari se aplică la societăţile comerciale.
7). Divisiunea societăţilorŭ comerciale.

1. — Obiectul titluluĭ III, C. Comercialŭ.

In principiŭ, regulele dreptuluĭ civilŭ de la societăţile civile, se aplică şi la societăţile comerciale (vedĭ C. Civ. tit. VIII, carta III), şi trebue sĕ recurgemŭ la dreptulŭ civilŭ, orĭ de câte orĭ nu va fi esistândŭ o derogaţiune resultândŭ din voinţa părţilorŭ séŭ *din legea comercială. Obiectulŭ titluluĭ al III-lea* din Codulŭ de Comerciŭ este de a ne arĕta regulile *specialĭ*, cari guvernă societăţile comercialĭ.

2. — Definiţiunea societăţiĭ. — Ce este societatea?

Societatea este unŭ contractŭ, prin care două séŭ maĭ multe persóne convinŭ a depune ceva în comunŭ cu scopŭ de a împărţi beneficiile, ce ar potea resulta (Art. 1494 C. Civ.).

Sĕ esplicămŭ acéstă definiţiune :

Societatea este *unŭ contractŭ.* Societatea resultă totŭ-d'a-una dintr'o convenţiune. Acestŭ contractŭ este *consensualŭ* în acestŭ sensŭ că, tradiţiunea nu este necesariă pentru perfectarea luĭ; vomŭ esamina însĕ maĭ târdiŭ cestiunea de a se sci, déca societatea comercială, afară de asociaţiunea în participaţiune, este, ca societatea civilă, unŭ contractŭ perfectŭ prin simplul consimţimêntŭ al părţilorŭ, séŭ déca este un contractŭ *solemnŭ*, adecă unŭ contractŭ, pentru a căruĭ validitate sĕ se céră unele formalităţĭ.

Contractulŭ de societate maĭ este unŭ contractŭ *cu titlu onerosŭ*, pentru că se face cu scopŭ ca părţile contractante sĕ tragă reciprocamente folosŭ din elŭ; şi în fine, este *sinalogmaticŭ*, pentru că din momentulŭ formăreĭ séle angajéză pe părţĭ una faciă cu alta; la acésta maĭ putemŭ adăoga, că este *de bună credinţă* şi *de dreptulŭ ginţilorŭ.*

3. — Caracterele esenţialĭ ale contractuluĭ de societate. — Caracterele contractuluĭ de societate sunt cele următóre :

a. — Trebue ca fie-care asociatŭ sĕ depună ceva în comunŭ. — Acéstă depunere póte fi orĭ-ce lucru, care póte aduce unŭ câştigŭ, destulŭ numaĭ sĕ fie apreciabilŭ în banĭ; se consideră

ca depunere suficientă o maşină, o clientelă; o industrie, chiar şi creditulŭ comercialŭ, este o depunere valabilă.

b. — Trebue sĕ esiste unŭ interesŭ comun. — Autoriĭ însĕ nu sunt de acordŭ asupra sensuluĭ acesteĭ condiţiunĭ : Uniĭ înţelegŭ printr'acésta, că este de esenţia societăţiĭ, ca ea sĕ fie contractată în interesulŭ comunŭ al tuturorŭ asociaţilorŭ; prin urmare, în casŭ când nu se va fi avutŭ în vedere, de câtŭ interesulŭ particularŭ al unuia din asociaţĭ, acésta este unŭ mandatŭ, ér nu o societate (Bécane, Question sur les Sociétés, p. 2).

Alţiĭ înţelegŭ prin interesŭ comunŭ : eventualitatea unuĭ beneficiŭ, din care fie-care asociatŭ trebue *sĕ ia parte în comunŭ*, ér nu *alternativŭ*. (Bravard Manuel p. 44).

c. — Trebue ca societatea sĕ aibă de scopŭ de a 'şĭ crea unŭ beneficiŭ.—Aşa unŭ contractŭ de asigurare mutuale nu este unŭ contractŭ de societate, pentru că părţile nu aŭ de scopŭ de a 'şĭ crea unŭ beneficiŭ; ele se mărginescŭ a pune în comunŭ şansa de pierdere a fie-căruĭ individŭ, şi promisiunea tuturorŭ de a suporta contigentulŭ sĕŭ.

d. — Beneficiulŭ trebue sĕ se împarţă între toţĭ asociaţiĭ. — Fie-care asociatŭ trebue sĕ spere, că va lua o parte din beneficiulŭ, ce se va realisa; convenţiunea în virtutea căreia, s'ar da numaĭ unuia din asociaţĭ totalitatea câştigurilorŭ, ar fi nulă, acésta ar fi societatea *leonină* (Art. 1513 C. civ.).

e. — Obiectulŭ societăţiĭ trebue sĕ fie unŭ ce licitŭ. — Adecă, sĕ nu fie contra legeĭ, şi a bunelorŭ moravurĭ, séŭ a ordineĭ publice. Aşa sunt oprite societăţile, al cărorŭ scopŭ ar fi contrabanda, séŭ furtulŭ etc.

f. — Trebue ca sociĭ sĕ aibă în vedere unŭ beneficiŭ, nisce folóse resultândŭ din exploatarea fonduluĭ societăţiĭ; — aşa *asociaţiunea*, alŭ căreĭ scopŭ ar fi nisce câştigurĭ fără muncă, fără artă, fără industrie, fără creditŭ, şi cari ar depinde numaĭ de hazard, *nu este o societate*. Acésta se aplică la societăţile *tontine* cari sunt nisce învoelĭ între maĭ mulţĭ rentierĭ ca par-

tea, celor cari vorŭ muri maĭ ântêiŭ, sĕ fie în totŭ séŭ în parte acelorŭ cari vorŭ supravieţui.

Ce diferinţă este între societate şi comunitate (codevălmăşie)?

Comunitatea este de cele maĭ de multe orĭ unŭ fel de *quasi-contractŭ;* pre când societatea, este totŭ-d'auna unŭ *contractŭ.* Chiar când comunitatea, (codevălmăşia) ar resulta dintr'unŭ contractŭ, totŭ diferă de societate, pentru că codevălmăşia nu este de câtŭ, aşa ḑicêndŭ, o stare pasivă, pre când atuncĭ când este vorba de societate, socii se servă de comunitate numaĭ spre a realisa nisce folóse, a 'şĭ crea nisce beneficiĭ pentru a le împărţi între dênşiĭ. Pentru ca sĕ esiste societate nu este de ajunsŭ ca sociĭ sĕ voiască numaĭ a fi coproprietarĭ, (codevălmăşiĭ unuĭ lucru), ci se cere ca eĭ sĕ aibă intenţiunea de a esploata acestŭ lucru pentru a obţine beneficiĭ. Aşia déca douĕ persóne se înţelegŭ între dînşiĭ, ca sĕ cumpere unŭ lucru în comunŭ cu scopŭ de a 'l împărţi în urmă, acésta este o comunitate, ér nu o societate.

Cum se dividŭ societăţile în generalŭ?

Societăţile suntŭ *Civile* şi *Comercialĭ.*

4.— Distincţiunea societăţilor Comerciale de cele Civile.

Cum vom sci noĭ, că o societate este civilă, saŭ comercială? Cu alte cuvinte, cari sunt caracterele distinctive ale societăţilorŭ civilĭ de cele comercialĭ?

In privinţa acésta suntŭ maĭ multe sisteme:

1. — Sistemŭ. — Pentru a aprecia caracterulŭ uneĭ societăţĭ trebuie sĕ ne uitămŭ la forma eĭ; O societate va fi comercială în casŭ, cândŭ forma eĭ se apropiă de forma societăţilorŭ comercialĭ. (Paris 19 Août 1840).

2. — Sistemŭ. — O societate este civilă séŭ comercială după natura actelorŭ séle, şi după natura operaţiunilorŭ, ce face. Societatea comercială este aceia, care face operaţiunĭ comerciale, adecă acte enumĕrate de art. 306 şi 308 Reg.

organicŭ. Şi societatea civilă este aceia, care face acte necomercialĭ.

Nu trebue dér pentru a sci déca o societate este comercială séŭ civilă sĕ ne uitămŭ la numele eĭ; nu ne importă nicĭ numele nicĭ forma. Aşia împărţirea capitaluluĭ în acţiunĭ, usitată în societăţile comercialĭ, póte avea locŭ şi în societăţile civile, fără a fi reputate pentru acésta ca comercialĭ. (Bravard, Manuel, p. 61; Molinier, t. I, no. 240—244; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 18).

Acestŭ sistemŭ îlŭ credemŭ maĭ întemeiatŭ.

Cu tóte acestea uniĭ autorĭ cred, că déca societatea va fi luatŭ o formă comercială, trebue sĕ o considerămŭ ca comercială, în casŭ cândŭ va fi îndoiélă asupra caracteruluĭ acesteĭ societăţĭ.

3. — Sistemŭ. — Este adevĕratŭ, că societate comercială este aceia, care face acte de comerciŭ, operaţiunĭ comerciale; este adevĕratŭ, că societăţile civile potŭ lua maĭ multe forme de ale societăţilorŭ comercialĭ, fără ca cu tóte acestea sĕ înceteze de a fi civile; Insĕ partisaniĭ acestuĭ sistemŭ facŭ urmĕtórea concesiune: eĭ ḑicŭ, că décă asociaţiĭ declară *espresŭ*, cândŭ se constituescŭ în societate, că societatea lorŭ este *comercială*, ér nu *civilă*, acésta este destulŭ pentru a da societăţiĭ caracterulŭ Comercialităţiĭ (Troplong, des Sociétés no. 331. — Contra Cass. fr. 10 Mars 1841).

Care este interesulŭ distincţiuneĭ societăţilorŭ civile de cele comercialĭ?

Este important a distinge societăţile civile de cele comerciale pentru urmĕtórele cuvinte:

1). Societăţile civile nu cerŭ nicĭ o solemnitate pentru validitatea lorŭ; Pre când societăţile comerciale în generalŭ nu se potŭ stabili, de câtŭ cu îndeplinirea unorŭ formalităţĭ.

2). In societăţile civile, administratoriĭ nu potŭ obliga faţiă cu terţiile persóne pe coasociaţiĭ lorŭ, de câtŭ numaĭ în casŭ

cândŭ le vorŭ fi datŭ o împuternicire pentru acésta (art. 1520 C. civ.); pe cândŭ în societăţile comerciale, puterea administratorilorŭ este multŭ maĭ întinsă; eĭ potŭ obliga pe coasociaţiĭ lorŭ personalŭ.

3). In societăţile civile asociaţiĭ nu potŭ opune de câtŭ prescripţiunea ordinariă; Pre cândŭ în societăţile comercialĭ, sociĭ neliquidatorĭ potŭ invoca prescripţiunea de 5 anĭ. (art. 63, C. com.).

4). Societăţile civile devenind insolvabile sunt *în deconfitură*; ér societăţile comerciale *în falimentŭ*.

5). Contestaţiunile dintre membriĭ uneĭ societăţĭ civile se judecă de tribunalele ordinarie; pe când cele dintre membriĭ uneĭ societăţĭ comerciale se judecă de arbitri (art. 50 C. com.)

6). Societăţile Comerciale sunt în generalŭ *fiinţe juridice*, *persóne morale*; pe cândŭ, cestiunea de a se sci, déca societăţile civile suntŭ *persóne juridice*, este fórte controversată.

Personalitatea juridică a societăţilorŭ comerciale resultă din art. 474 C. civ., dupĕ care dreptulŭ unuĭ asociatŭ într'o societate comercială este *purŭ mobiliarŭ* pe câtŭ tempŭ durézä societatea, chiar cândŭ cea maĭ mare parte din capitalulŭ societăţeĭ *ar consista din imobile*. Prin urmare, déca dreptulŭ asociatuluĭ este mobiliarŭ, acésta provine de acolo, că asociatulŭ nu are nicĭ o particică în ele, căcĭ déca ar avea o părticică în ele, dreptulŭ sĕŭ ar fi imobiliarŭ;

Prin urmare, déca dreptulŭ asociatuluĭ este unŭ dreptŭ mobiliarŭ, acésta este din causă că imobilele sunt ale societăţiĭ, sunt *ale uneĭ fiinţe juridice*, *ale uneĭ persóne morale*. (Demante, t. III, p. 250; Pardessus, t. IV, no. 975; Molinier, t. I, no. 236; Bécane, questions sur les Sociétés, p. 5).

Cari sunt consecinţele, ce resultă din personalitatea societăţilorŭ comercialĭ?

Eată principalele consecinţe:

a). Societatea fiindŭ o fiinţă juridică, o persónă morală, în

tempulŭ duratei séle numaĭ ea este stăpână, proprietară peste fondulŭ socialŭ; Pe câtŭ tempŭ societatea esistă asociaţiĭ nu aŭ nicĭ unŭ dreptŭ, nicĭ de proprietate, nicĭ de coproprietate în acestŭ fondŭ.

b). Compensaţiunea nu se póte opera între ceea ce datoresce unŭ tiersŭ societăţiĭ, şi între ceea ce se datoresce acestuĭ tiersŭ de către unulŭ din asociaţĭ, pentru ca creanţa şi datoria nu'ĭ între aceleaşĭ persóne. Terţiulŭ este debitorŭ alŭ societăţiĭ; şi creanţa sa nu este în contra societăţiĭ, ci în contra unuia din asociaţĭ; prin urmare compensaţiunea este imposibilă.

c). Creditoriĭ societăţiĭ şi creditoriĭ unuia din asociaţĭ nu potŭ veni în concursŭ asupra fonduluĭ socialŭ, pentru că eĭ nu sunt creditorĭ aĭ uneia şi aceliaşĭ persóne. Creditoriĭ personalĭ aĭ unuia din asociaţĭ nu potŭ cere a fi plătiţĭ de societate, pentru că eĭ nu aŭ contractatŭ cu dênsa; eĭ nu sunt creditoriĭ eĭ, eĭ nu aŭ nicĭ unŭ dreptŭ asupra fonduluĭ socialŭ, căcĭ acesta este gagiulŭ esclusivŭ alŭ creditorilorŭ societăţiĭ.

d). In procesele cu terţiile persóne relative la afacerile sociale, societatea este pusă în causă, ér nu asociaţiĭ personalŭ.

5. — *Regulile cari guvernă societăţile comerciale.*

Societăţile comerciale se regulézã:

a). Prin convenţiunea părţilorŭ.

b). Prin legea comercială.

c). Prin legea civilă.

d). Prin usurĭ (art. 1531 C. civ. şi art. 17 C. com.).

6. — *Principalele regulĭ de dreptŭ civilŭ, care se aplică la societăţile comercialĭ.*

Nu ne vomŭ ocupa despre regulile de dreptŭ civilŭ relative la proba societăţilorŭ, pentru că vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că codicile de comerciŭ, în ceea ce concerne societăţile comerciale, ne impune alte probe, adecă, ne cere tot d'auna *unŭ înscris*, şi că probă cu martorĭ, în generalŭ nu este admisi-

bilă nicĭ atuncĭ chiar, când ar fi vorba de o sumă maĭ mică de câtŭ 150 leĭ.

Cari sunt principalele regulĭ de dreptŭ civilŭ aplicabile la societăţile comerciale?

Aceste sunt cele cari se referă:

a) La începutulŭ societăţilorŭ; *b)* la depunerile asociaţilorŭ; *c)* la obligaţiunile asociaţilorŭ către societate; *d)* la obligaţiunile societăţiĭ către asociaţĭ; *e)* la determinaţiunea părţilorŭ în beneficiĭ şi pierderĭ.

1. — Inceputul Societăţilorŭ. — Cândŭ începe o societate a esiste? — In regula generală, şi fără o stipulaţiune contrariă din partea asociaţilorŭ, societatea începe din momentulŭ formăreĭ contractuluĭ (art. 1501 C. civ.).

Sĕ notăm însĕ, că societatea póte fi contractată *cu terminŭ*, şi *sub condiţiune*; adecă se póte ḑice în actŭ, că începutulŭ obligaţiunilorŭ şi ale drepturilorŭ respective ale asociaţilorŭ, nu va avea locŭ, de câtŭ de la cutare epocă, saŭ dupĕ îndeplinirea cutăreĭ condiţiunĭ; Dér cu tóte că începutulŭ operaţiunilorŭ societăţiĭ, punerea eĭ în activitate, sunt amânate pênĕ la unŭ evenimentŭ óre-care, legătura resultândŭ din contractulŭ de societate există, şi nicĭ unulŭ din socĭ nu se maĭ póte lepăda de angajamentulŭ sĕŭ.

2. — Depunerile socilorŭ. — Fiă-care asociatŭ este datorŭ a da societăţiĭ totŭ, ce a promisŭ (art 1503 C. civ.). Depunerile socilorŭ potŭ consista într'unulŭ, séŭ maĭ multe *corpurĭ certe*, séŭ într'o *cantitate* óre-care, precum o *sumă de banĭ*; se consideră ca depunere suficientă şi *usufructulŭ* unuĭ *corpŭ certŭ*, precum şi *industria* unuĭ asociatŭ.

Sĕ notăm însĕ, că déca unŭ asociatŭ promite unŭ corpŭ certŭ şi determinatŭ, şi déca acesta piere, fără culpa asociatuluĭ, şi maĭ înainte de a fi pusŭ în întârḑiere asociatulŭ rĕmâne liberatŭ de orĭ-ce obligaţiune, pentru că societatea a devenitŭ proprietară peste lucru din momentulŭ convenţiuneĭ.

— Se înțelege însĕ, că nu va fi tot așia, și în casŭ cândŭ depunerea ar fi constândŭ într'o *quantitate* óre-care, 10.000 fr. de exemplu, pentru că în acestŭ casŭ, societatea nu devine proprietară, de câtŭ numaĭ prin tradițiune ; și perderea în acestŭ casŭ nu liberéză pe asociatŭ de obligațiunea sa.

In casŭ cândŭ misa unuĭ asociatŭ consistă numaĭ în *usulŭ unuĭ* corpŭ certŭ și determinatŭ, care nu se consumă prin usŭ, décă acestŭ corpŭ piere, perderea luĭ este pe séma asociatuluĭ, fiindŭ că elŭ a rĕmasŭ stăpânŭ pe lucru (1509 C. civ.). Și din contră, perderea va fi pe séma societățiĭ în casŭ, cândŭ ar resulta din natura obiectuluĭ alŭ căruĭ usufructŭ s'a depusŭ ca misă, saŭ din voința părțilorŭ, că, societatea, a devenitŭ proprietară peste lucru cu obligațiune de a plăti valórea luĭ la finitulŭ societățiĭ. Acésta are locŭ în casurile următóre :

1). Când depunerea consistă într'unŭ lucru, care se consumă prin cel d'ântêiŭ usagiŭ (art. 1509 C. civ.).

2). Cândŭ lucrurile depuse se deterioréză ținându-le maĭ multŭ tempŭ (ibid.).

3). Cândŭ lucrurile, al cărorŭ usufructŭ numaĭ s'a depusŭ, suntŭ nesce mărfurĭ, cari trebue vêndute (ibid).

4). Cândŭ lucrurile aŭ fostŭ prețuite, și depuse cu unŭ inventariŭ (1509 C. civ.).

Cândŭ depunerea unuĭ asociatŭ ar consista în industria luĭ, la ce epocă se póte ḑice că asociatulŭ 'șĭ a împlinitŭ angajamentulŭ sĕŭ ?

Fiindŭ că în casulŭ de fașiă depunerea sociuluĭ se compune dintr'o seriă de prestațiunĭ succesive, misa asociatuluĭ debitore, nu se va socoti complectă, de câtŭ la disolvarea societățiĭ ; prin urmare, va trebui sĕ dea comptŭ societățiĭ de tóte câștigurile obținute prin felulŭ de industriă, ce a promisŭ (art. 1505 C. civ.).

Ce vomŭ ḑice în casŭ cândŭ asociatulŭ a depusŭ ca misă unŭ corpŭ certŭ și societatea a fostŭ evinsa ?

La aceste cestiunĭ rĕspunde art. 1503 al. 2 C. civ. «Déca «asociatulŭ a promisŭ unŭ obiectŭ certŭ, de care societatea «s'a evinsŭ, asociatulŭ, ce l'a depusŭ în comunŭ, este rĕspun- «ḑĕtorŭ către societate, în felulŭ precum vînḑĕtorulŭ este către cumpĕrătorŭ.

De cândŭ se datorézǎ procente la o sumǎ de banĭ ce va fi promisŭ unuluĭ din socĭ ca misǎ, dar pe care nu a plǎtit-o la tempŭ?

Din ḑiua în care trebuia sĕ o plătéscă; aci se face o derogare de la regulile dreptuluĭ comunŭ, dupĕ care procentele nu se datorézǎ, în generalŭ, de câtŭ de la cererea în judecatǎ (part. ântêiŭ a art. 1504 C. civ.).

3. — Obligaţiunile asociaţilorŭ către societate.

Fiă-care socïŭ are maĭ ântêiŭ de tóte sĕ respecte clausele contractuluĭ, şi afarǎ de acésta, asociatulŭ ce va fi luatŭ banĭ din casa socialǎ, datorézǎ procente la aceĭ banĭ din ḑiua cândŭ 'ĭ va fi luatŭ pentru trebuinţele séle particulare, pentru că scopulŭ societăţiĭ nu este de a procura asociaţilorŭ usulŭ lucrurilorŭ puse în comunŭ, ci de a realisa beneficiĭ din esploatarea fonduluĭ socialŭ, a căruĭ proprietate aparţine numaĭ societăţiĭ ca fiinţǎ moralǎ; şi pe lêngǎ acésta, asociatulŭ maĭ póte fi condamnatŭ şi la daune interese, în casŭ cândŭ societatea va fi suferitŭ vre unŭ prejudiciŭ, séŭ nu va fi putută realisa unŭ câştigŭ din causa luăreĭ acestorŭ banĭ (art. 1504 C. civ.).

Ce se va întêmpla în casŭ cândŭ unŭ asociatŭ va fi causatŭ óre-carĭ pagube societăţiĭ?

In acestŭ casŭ, asociatulŭ este ţinutŭ de daune interese către societate, şi acésta fǎrǎ a potea compensa aceste pagube causate prin culpa sa, cu câştigurile ce va fi adusŭ societăţiĭ prin industria luĭ în alte afacerĭ (art. 1508 C. civ.), pentru că în acestŭ din urmǎ casŭ, asociatulŭ nu a făcutŭ altŭ-ceva, de câtŭ şi a îndeplinitŭ unŭ angajamentŭ luatŭ; şi compensaţiune nu póte exista de câtŭ într'o creanţǎ şi o datoriǎ; apoĭ socie-

tatea nu datoréză nimicŭ asociatuluĭ, care nu a făcutŭ altŭ-ceva de câtŭ şi a îndeplinitŭ obligaţiunile séle facia cu societatea.

4. — *Obligaţiunile societăţiĭ făcute cu asociaţiĭ.*

Fiă care asociatŭ are o acţiune în contra societăţiĭ :

1). Pentru sumele ce va fi cheltuitŭ pentru ea.

2). Pentru obligaţiunile, ce va fi contractatŭ de bună credinţă cu ocasiunea afacerilorŭ sociale.

3). Pentru riscurile inseparabile de gestiunea sa (art. 1510 C. civ.). — Aşia în casŭ cândŭ va fi fostŭ atacatŭ şi jefuitŭ de hoţĭ călătorindŭ pentru societate, societatea trebue sĕ 'l despăgubéscă. Insĕ, sĕ notămŭ că societatea nu este obligată de câtŭ *în proporţiune* cu riscurile relative la gestiune; Prin urmare, asociatulŭ nu va avea nicĭ unŭ recursŭ în contra societăţiĭ pentru sumele, cari nu eraŭ utile pentru afacerile sociale, şi pe cari le ar fi luatŭ cu sine cu scopŭ de a le cheltui pentru plăcerile séle.

5. — *Determinarea părţilorŭ în câştigŭ şi în pierderĭ.*

Fiă-care sociŭ participă la câştigŭ şi la pierderĭ în proporţiune cu misa, séŭ depunerea sa, în casŭ, cândŭ nu se va fi decisŭ alt-felŭ prin actulŭ de societate (art. 1511 C. civ.). — Şi în casŭ cândŭ unulŭ dintre asociaţĭ nu va fi depusŭ de câtŭ industriă, munca sa, partea luĭ în câştigŭ, séŭ pierderĭ, va fi egale cu a asociatuluĭ, care va fi depusŭ maĭ pucinŭ (ibid).

Legea dă dreptulŭ socilorŭ de a determina dupĕ placulŭ lorŭ partea, ce are sĕ ia fiă-care în câştigŭ şi în pierderĭ; nu este de esenţa contractuluĭ de societate, ca repartiţiunea sĕ fiă într'o strictă proporţiune cu misa fiă-căruĭ sociŭ; dar cu tóte acestea, scim deja, ca şi acéstă facultate are limita sa; aşia legea declară de nulă stipulaţiunea, în virtutea căreia s'ar da unuĭ asociatŭ totŭ câştigulŭ; asemene nu permite a se stipula, ca unulŭ, séŭ maĭ mulţĭ asociaţĭ, sĕ nu participe la perderĭ (art. 1511 C. civ.).

Sociulŭ însĕ ce nu a depusŭ, de câtŭ munca sa, póte sĕ nu ia parte la pagube; dar cu acésta este elŭ scutitŭ de orĭ-ce perdere? nu! negreşitŭ, pentru că déca nu este câştigŭ de împărţitŭ, elŭ perde munca sa (Bravard, Manuel, p. 54; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 8; Molinier, t. I, no. 389).

Afară de acésta, ce regulĭ de dreptŭ civilŭ se maĭ aplică la societăţile comercialĭ?

Din dreptulŭ civilŭ maĭ suntŭ şi alte regulĭ aplicabile la societăţile comercialĭ; Nu vomŭ vorbi aci nicĭ de *administraţiunea* societăţilorŭ, nicĭ despre angajamentele lorŭ şi ale asociaţilorŭ faţiă cu terţiile persóne. Aceste principiĭ, şi alte câte-va, le vom vedea cu ocasiunea studiuluĭ societăţilorŭ de comerciŭ; vomŭ vedea asemene şi regulile de dreptŭ civilŭ aplicabile la disoluţiunea acestorŭ societăţĭ.

7. — *Divisiunea societăţilorŭ de comerciŭ.*

Codulŭ de comerciŭ recunósce treĭ speciĭ de societăţĭ comerciale: 1) Societatea *în nume colectivŭ*, 2) Societatea în *comandită* şi 3) Societatea *anonimă*, (art. 18 C. com.). — Şi maĭ departe, vorbesce şi de o a patra speciă de societate, numită: *asociaţiune în participaţiune* (art. 46 C. com.).

B. — Despre societatea în nume colectivŭ.

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia următórele puncte:

1). Definiţiunea acesteĭ societăţĭ.

2). Firma eĭ.

3). Caracterele distinctive ale societăţiĭ în nume colectivŭ de cele-l'alte societăţĭ comerciale.

4). Angajamentele asociaţilorŭ şi ale societăţiĭ faţiă cu terţiile persóne.

5). Domiciliulŭ societăţiĭ în nume colectivŭ şi acţiunile judiciare în contra eĭ.

1. — *Definiţiunea societăţiĭ în nume colectivŭ.*

Ce este societatea în nume colectivŭ? Societatea în nume

colectivŭ este aceia, pe care o contractéză douĕ, séŭ maĭ multe persóne *solidarŭ responsabile*, cu scopŭ de a face comerciŭ sub o firmă socială (art. 19 C. com.).

2. — *Firma societăţi.* — Ce este firma societăţi?

Firma societăţi este *numele societăţiĭ* considerată ca corpŭ moralŭ, ca persónă juridică, distinctă de asociaţiĭ, care facŭ parte dintr'ânsa. — Sub acestŭ nume se subscrie societatea cândŭ contractéză; sub acestŭ nume este citată în judecată, şi se subscrie, cândŭ trage dênsa pe alţiĭ în judecată; cu unŭ cuvêntŭ acesta este *numele* cu care se subscrie în tóte actele séle.

Firma acesteĭ societăţĭ în nume colectivŭ se compune din numele socilorŭ: aşia, déca vorŭ fi doĭ fraţĭ numaĭ în societate, firma va fi: *Petre Fraţiĭ;* Şi în casŭ, cândŭ pe lêngă aceştĭ douĭ fraţĭ, vorŭ maĭ fi şi alte persóne în societate, firma societăţiĭ va fi: *Petre Fraţiĭ şi Compania;* prin adaosulŭ acesta: *şi Compania*, se evită de a se pune în firmă numele tuturorŭ asociaţilorŭ.

Sĕ nu confundămŭ însĕ firma socială cu numele, ce iaŭ câte o dată aceste societăţĭ în nume colectivŭ, dupĕ felulŭ esploatăţiĭ, séŭ de la loculŭ unde se află stabilite.

In firma uneĭ societăţĭ în nume colectivŭ se póte pune numele uneĭ persóne, ce nu ar fi societarŭ?

In firma socială nu se potŭ pune de câtŭ numaĭ nume de ale socilorŭ, ce facŭ parte din societate (art. 20 C. com.). Déca s'ar pune nume de ale altorŭ persóne ce nu facŭ parte din societate, s'ar potea comite fraude façiă cu terţiile persóne, cari ar contracta cu societatea; căcĭ aceste, póte că ar contracta numaĭ avêndŭ în vedere solvabilitatea persónelorŭ din firmă; şi déca persónele solvabile din firmă nu ar fi societarĭ, terţiile persóne ar fi încelate în asceptările lorŭ.

Dér cu tóte aceste ce se va întêmpla în casŭ cândŭ ar figura în firma socială numele uneĭ persóne ce nu este asociatŭ? — In

acestŭ casŭ terţiile persóne, ce vorŭ fi suferitŭ vre unŭ prejudiciŭ, trebue indemnisate, (art. 998 C. civ.) şi indemnisarea cea maĭ naturală este, cŭ acela care a lăsatŭ *cu sciinţă* sĕ se trécă numele sĕŭ în firma societăţiĭ, va fi *solidarŭ* responsabilŭ, ca şi ceĭ-l'alţĭ asociaţĭ.

3. — Caracterele distinctive ale societăţiĭ în nume colectivŭ de cele-l'alte societăţĭ comerciale ?

Prin ce se deosibesce societatea în nume colectivŭ de cele-l'alte societăţĭ?

Ceia ce distinge societatea în nume colectivŭ de tóte cele-l'alte societăţĭ este *solidaritatea tuturorŭ membrilorŭ eĭ* (art. 21 C. com.). In nicĭ o altă societate nu suntŭ solidarŭ responsabilĭ toţĭ membriĭ ca în ceia în nume colectivŭ. In societatea în nume colectivŭ fiă-care membru este responsabilŭ în totalŭ de tóte obligaţiunile societăţiĭ; adecă nu numaĭ că este obiigatŭ personalŭ dér trebue sĕ plătéscă totalulŭ creanţelorŭ.

Acestŭ caracterŭ, alŭ *solidarităţeĭ* distinge societatea în nume colectivŭ de societatea în comandită, pentru că în societatea în comandită, sociĭ comanditarĭ nu suntŭ ţinuţĭ la plata datoriilorŭ, de câtŭ pênĕ la concurenţa sumeĭ depuse de dînşiĭ (art. 25 C. com.); ér de societatea anonimă se distinge prin acea, că persónele ce facŭ parte din societatea anonimă, nu suntŭ ţinute la plata datoriilorŭ sociale, de câtŭ pênĕ la concurenţa sumeĭ depuse în fondulŭ socialŭ (art. 32 C. com.); şi pentru ca sĕ scimŭ, în ce se deosibesce de asociaţiunea în participaţiune, trebue sĕ scim maĭ ântêiŭ caracterulŭ fórte ambigue alŭ acesteia; vomŭ studia maĭ târḑiŭ acéstă speciă de societate.

Scimŭ deja, că în societatea în nume colectivŭ toţĭ sociĭ suntŭ solidar responsabilĭ, şi ţienuţĭ la plata datoriilor sociale fie-care pentru totŭ.

Acum nasce întrebarea : *persónele, cari facŭ parte dintr'o*

societate în nume colectivŭ, potŭ ele stipula în actulŭ constitutivŭ al societățiĭ, ca sĕ nu fie solidarŭ responsabile ?

Se înțelege de sine, că se póte stipula într'unŭ angajamentŭ particularŭ luatŭ façiă cu unŭ tiersŭ, ca asociațiĭ sĕ fiă ținuțĭ *personalŭ*, ér nu *solidarŭ*.

Dér cestiunea este, déca se póte însera în contractulŭ de societate o clausă, în virtutea căreia asociațiĭ sĕ nu fie obligațĭ solidar, și care contractŭ sĕ fie datŭ publicitățeĭ? Cu alte cuvinte *solidaritatea* este ea *de esență* séŭ este *de natura* societățeĭ în nume colectivŭ ?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Solidaritatea este *de esența acesteĭ societățĭ;* societatea în nume colectivŭ se numesce ast-felŭ, pentru că solidaritatea face ca toțĭ asociațiĭ colectivamente luațĭ, sĕ nu fie socotițĭ de câtŭ ca o singură persónă; firma socială presupune solidaritatea. Contractulŭ care se formézā între societate și între terțiile persóne este regulatŭ de lege, și sociĭ nu potŭ întroduce într'ênsulŭ clause, pe cari legea nu le permite. Eĭ nu potŭ nicĭ schimba, nicĭ modifica, modulŭ de constituire al societățeĭ, în ceea ce privesce raporturile séle cu terțiile persóne; raporturile dintre societate și terțiele persóne trebue sĕ fie așia, precum resultă din art. 42 C. com., și din firma socială; apoĭ din acestea ce resultă? resultă că solidaritatea este unŭ elementŭ esențialŭ; acesta este unŭ principiŭ de ordine publică, pe care sociĭ nu'l pot ataca, căcĭ interesézā pe terțiile persóne. (Bravard, sociétés, p. 211 et suiv.)

La aceste se maĭ póte adăoga : că Codulŭ de Comerciŭ, recunoscêndŭ treĭ speciĭ de societățĭ, societatea în nume colectivŭ, în comandită și anonimă a luatŭ pentru fie-care din ele nisce garanțiĭ speciale; și pentru societatea în nume colectivŭ garanția ce a luatŭ este *solidaritatea;* terțiile persóne, contractândŭ cu dênsa, sciŭ numaĭ după nume, ce garanțiĭ aŭ: și a permite membrilor uneĭ societățĭ în nume co-

lectivŭ a se elibera de solidaritate, ar fi a încela pe terţiele persóne printr'unŭ nume mincinosŭ.

2. — *Opiniune.* — Solidaritatea este de *natura* societăţiĭ în nume colectivŭ, ér nu din *esenţa* eĭ. Din lege nu ni se probéză cu nimicŭ, că ar trebui sĕ admitem aci o restricţiune la principiile libertăţiĭ convenţiunilorŭ. Clausa, care ar libera pe socĭ de solidaritate, nu se referă de câtŭ la interese private, şi nu are nimicŭ în sine nicĭ imoralŭ, nicĭ contra ordineĭ publice; ea nu este de câtŭ o revenire la principiile dreptuluĭ comunŭ, dupĕ care obligaţiunile sunt de regulă *personalĭ*, ér nu *solidarĭ*. Prin urmare, acéstă clausă este valabilă, şi trebue respectată, cu o condiţiune numaĭ : ca ea sĕ fiă dată publicităţiĭ, pentru ca terţiile persóne sĕ nu fie induse în eróre.

Acéstă din urmă opiniune ni se pare maĭ fondată. — De altmintre potemŭ nota, că acéstă cestiune se întêmplă rarŭ în practică.

4. — *Angajamentele asociaţilorŭ, şi ale societăţiĭ faţiă cu terţiile persóne.*

De ce s'a stabilitŭ solidaritatea între membriĭ uneĭ societăţĭ în nume colectivŭ ?

Acésta s'a făcutŭ, pentru ca societatea sĕ aibă unŭ creditŭ câtŭ se póte maĭ mare, din causa garanţieĭ ce presentă acelora, ce contractéză cu dênsa. Sĕ notămŭ însĕ, că acéstă solidaritate nu este relativă, de câtŭ numaĭ la raporturile asociaţilorŭ cu terţiile persóne ; ér nu şi la reporturile asociaţilorŭ între dênşiĭ (art. 1052 şi 1053 C. civ.).

Cari suntŭ condiţiunile necesariĭ pentru ca solidaritatea sĕ aibă locŭ ?

Pentru ca solidaritatea sĕ aibă locŭ sĕ cerŭ douĕ condiţiunĭ : 1) Ca obligaţiunile sĕ fiă contractate de aceĭ cari aŭ dreptulŭ la acésta ; şi 2) Sĕ fiă contractate sub firma socială, séŭ celŭ pucin în numele societăţiĭ.

1. — *Cine are dreptulŭ de a angaja societatea şi prin urmare pe asociaţĭ?*

In practică, asociaţiĭ confiéză unuia, séŭ maĭ multora dintre dênşiĭ, administraţia intereselorŭ sociale; aceia, cărorŭ li se conferă acestŭ dreptŭ, se numescŭ *geranţĭ.*

Acéstă administraţiune se póte confia séŭ printr'o clausă specială a contractuluĭ de societate, séŭ printr'unŭ actŭ posteriorŭ.

In primulŭ casŭ, numirea geranţilorŭ, fiindŭ o clausă din contractŭ, poterea lor nu se póte revoca, *fără o causă legitimă*, pênĕ la sfârşitul societăţeĭ. — In al douilea casŭ, poterea geranţilorŭ nu este de câtŭ unŭ simplu mandatŭ, esenţialminte revocabilŭ (art. 1514 C. civ.)

Ce se va întêmpla în casŭ când nu există nicĭ o convenţiune relativă la geranţĭ?

In lipsă de o convenţiune specială, relativŭ la administraţiunea societăţeĭ, asociaţiĭ suntŭ presupuşĭ a'şĭ fi datŭ reciprocŭ împoternicire de a administra uniĭ pentru alţiĭ (art. 1517 no. 1, C. civ.)

In casŭ când se va fi numitŭ unulŭ séŭ maĭ mulţĭ dintre socĭ ca *geranţĭ* numaĭ aceştia suntŭ în dreptŭ a obliga pe ceĭ-l'alţĭ asociaţĭ prin angajamentele lorŭ. In lipsă însă de o convenţiune specială, relativŭ la gestiune, angajamentele luate de orĭ-care din asociaţĭ, obligă pe toţĭ ceĭ-l'alţĭ solidaricesce, destul numaĭ sĕ fie contractate sub firma socială (arg. din art. 1520 C. civ., şi 21 C. com.).

Asociaţiĭ în acestŭ din urmă casŭ suntŭ presupuşĭ a'şĭ fi datŭ reciprocŭ mandatŭ, ca fie-care din eĭ sĕ pótă lucra cu o putere egală în interesulŭ societăţeĭ.

2. — *A doua condiţiune, pentru ca societatea sĕ fie obligată, şi sociĭ ţinuţĭ solidaricesce, este ca obligaţiunile sĕ fie contractate sub firma socială.* Dér cu tóte aceste, décă se va fi ḑisŭ în actŭ, că asociatulŭ contractéză *atâtŭ pentru sine câtŭ şi*

pentru coasociaţiĭ sĕĭ, acestŭ angajamentŭ este valabilŭ, şi obligatoriŭ facià cu toţĭ asociaţiĭ, pentru că firma socială nu este de câtŭ o espresiune maĭ comodă, şi pentru că în dreptulŭ nostru nu suntŭ formule sacramentale; şi în fine pentru că espresiunile, de cari s'a servitŭ gerantulŭ suntŭ maĭ esplicite de câtŭ firma socială.

Ce vomŭ dice în casŭ, cândŭ gerantulŭ abuséză de firma socială, şi societatea nu profită de angajamentele contractate sub acéstă firmă?

Décă gerantulŭ abuséză de sub-semnătura societăţeĭ şi se servă de dênsa în propriulŭ sĕŭ interesŭ particularŭ, obligaţiunea fiind regulatŭ contractată, pentru că este sub firma socială, societatea este obligată, chiar când nu ar fi profitatŭ de acestŭ angajamentŭ. Dupĕ jurisprudenţa Curţeĭ de Casaţiune din Francia, asociatulŭ gerantŭ se póte servi de firma socială faţă cu terţiele persóne *chiar pentru stingerea proprielorŭ séle détoriĭ;* atâtŭ maĭ rĕŭ pentru coasociaţĭ, că nu 'şĭ-aŭ alesŭ unŭ omŭ maĭ lealŭ; art. 21 C. comercialŭ este absolutŭ în privinţa acésta (Bravard, *Traite des Sociétés commerciales, p. 60, et suiv.)*

Se înţelege însĕ de sine, că facià cu cooasociaţiĭ sĕĭ va fi responsabilŭ, şi nu trebue sé 'ĭ despăgubéscă.

Ce vom decide însĕ în casŭ, cândŭ s'ar vedea din chiar calitatea contractuluĭ, că obiectulŭ convenţiuneĭ nu se reportă la afacerile societăţiĭ, ci la afacerile propriĭ ale gerantuluĭ?

In acestŭ casŭ societatea nu este obligată. Acésta era şi doctrina luĭ Pothier (ved. Paris 23 Juillet 1849).

Dér în casŭ cândŭ gerantulŭ contractéză unŭ angajamentŭ *în numele sĕŭ propriŭ*, şi societatea profită de acestŭ angajamentŭ, póte ea fi urmărită printr'o acţiune *directă*, séŭ numaĭ printr'o acţiune *indirectă?*

In acestŭ casŭ, maĭ mulţĭ autorĭ susţinŭ, că societatea póte fi urmărită printr'o acţiune *directă*, pĕnĕ la concurenţa foló-

selorŭ ce a trasŭ din acelŭ angajamentŭ (arg. din art. 1522 C. civ.) (Duranton, t. XVII, no. 449; Delvincourt, t. II, note 5 de la pag. 23).

Alţiĭ susţinŭ, din contra, că décă obligaţiunea a fostŭ contractată *sub numele gerantuluĭ*, ér nu *sub firma socială*, dupĕ cum este casulŭ de façiă, creditorulŭ basânduse numaĭ pe cuvêntulŭ că, societatea a trasŭ folóse, nu póte avea *o acţiune directă* în contra societăţiĭ, ci numaĭ *o acţiune indirectă*; adecă, că póte exersa în contra celorŭ l'alţĭ asociaţĭ drepturile, ce are asociatulŭ debitore, cu care a contractatŭ (art. 974 C. civ.)—Art. 21 C. com. este formalŭ în acéstă privinţă; el ḑice: că pentru ca societatea sĕ fiă obligată, angajamentulŭ trebue sĕ fiă contractatŭ sub *firma socială.* — In dreptŭ unŭ creditore nu are o acţiune directă, de câtŭ numaĭ în contra persóneĭ cu care a contractatŭ. Art. 1522 ḑice, în adevĕr, că în casŭ cândŭ societatea a trasŭ folosŭ din lucru, creditorulŭ are o acţiune directă în contra societăţiĭ; însĕ acestŭ articolŭ presupune: că angajamentulŭ s'a contractatŭ *în numele societăţiĭ*, pe *socotéla eĭ*. (Troplong, Sociétés no. 814; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 22; Delangles, Sociétés, t. I, no. 232, et suiv; Bravard, Sociétés, p. 208 et suiv).

Care este interesulŭ acesteĭ cestiunĭ?

Acéstă cestiune este importantă, pentru că déca creditorulŭ are o acţiune *directă*, vine ca creditorŭ *alŭ societăţiĭ*; pre cândŭ, în casulŭ, cândŭ are o *acţiune indirectă*, vine în numele debitoreluĭ, cu care a contractatŭ, exercită drepturile acestuia (art. 974 C. civ.), şi, prin urmare, beneficiile resultândŭ din exerciţiulŭ acţiuneĭ séle, le va împărţi de o potrivă cu ceĭ-l'alţĭ creditorĭ aĭ asociatuluĭ debitore, ale căruĭ drepturĭ le exercită.

Administraţia societăţiĭ în nume colectivŭ se póte ea încredinţa uneĭ terţie persóne, care nu este asociatŭ?

Rĕspundemŭ, că da! numaĭ câtŭ acéstă persónă trebue sĕ pună înaintea sub-semnătureĭ séle vorbele: prin procură.

In casŭ cândŭ ar omite de a face acésta, va fi obligată personalŭ; se înţelege însĕ, că judecătoriĭ aŭ dreptulŭ de apreciere.

Ce acte potŭ face geranţiĭ?

Geranţiĭ, şi, în lipsă de o convenţiune specială relativŭ la gestiune, orĭ-care din asociaţĭ, póte face, în numele societăţiĭ tóte actele necesariĭ pentru exerciţiulŭ comerciuluĭ, pentru care societatea este constituită. Potŭ cumpĕra şi vinde mărfurĭ, potŭ face plăţĭ, şi potŭ primi banĭ spre plată, potŭ trage, accepta şi gira poliţe etc.

Ear în câtŭ se atinge de imobilele societăţiĭ, nu potŭ face inovaţiunĭ, fără consentimentulŭ celorŭ l'alţĭ asociaţĭ, chiar cândŭ arŭ crede, că sunt avantagióse pentru societate (art. 1517 no. 4 C. civ.).

Ce vom dice despre transacţiunĭ, potŭ eĭ face şi transacţiunĭ?

Cestiunea este controversată:

1.— Opiniune. — Drepturile asociaţilorŭ administratorĭ nu se întindŭ pênĕ a potea face şi transacţiunĭ relativŭ la procesele societăţiĭ, fără avisulŭ coasociaţilorŭ lorŭ, pentru că transacţiunile sunt acte, cari trecŭ peste puterile uneĭ procure generale. (Bécane, *Questions sur les Sociétés* p. 12).

2.— Opiniune.—Geranţiĭ potŭ dispune liberŭ de tóte lucrurile mobile ale societăţiĭ, le potŭ înstrăina; prin urmare, potŭ face, într'unŭ modŭ valabilŭ, şi transacţiunĭ, asupra a totŭ, ce se referă la exerciţiulŭ comerciuluĭ societăţiĭ (art. 1706 C. civ.); puterile lorŭ nu suntŭ restrânse în limitele unuĭ mandatŭ ordinarŭ. Eĭ potŭ înstrăina lucrurile, cari potŭ face obiectulŭ operaţiunilorŭ zilnice ale societăţiĭ; consentimentulŭ tuturorŭ asociaţilorŭ nu este necesariŭ, dupĕ noĭ, de câtŭ numaĭ cândŭ este vorba de transacţiunĭ relative la proprietatea lucrurilorŭ

imobile, de cari giranţiĭ nu potŭ dispune. (Pardessus t. IV, no. 1014 ; Molinier, t. I, no. 306).

5. — Domiciliulŭ societăţeĭ în nume colectivŭ?

Unde 'şĭ are domiciliulŭ sĕŭ societatea în nume colectivŭ?

Acolo unde se găsesce scaunul afacerilorŭ séle, şi unde 'şĭ are principala sa aşeḑare (art. 87 C. civ. şi 62 pr. civ.); prin urmare, trebue citată în judecată, la tribunalulŭ în circumscripţia căruia se găsesce acestŭ locŭ.

In numele cuĭ se facŭ cererile în judecată, cari privescŭ pe o societate în nume colectivŭ?

Cererile în judecată, cari privescŭ pe o societate în nume colectivŭ, trebue făcute *sub firma socială;* Citaţiunile, ce suntŭ a se da societăţiĭ se daŭ la cassa socială, şi déca nu există o atare cassă, se daŭ unuia din asociaţĭ, séŭ la domiciliulŭ luĭ (art. 75 no. 4 pr. civ.); O singură copie după petiţiune menţionând firma socială este suficientă, fără a maĭ fi trebuinţă de a se menţiona numele fie-căruĭ asociatŭ.

B. — Despre Societatea în comandită

Cu acéstă ocasiune vom vedea :

1). Originea societăţeĭ în comandită.

2). Definiţiunea eĭ.

3). Caracterele eĭ.

4). Diversele speciĭ de societăţĭ în comandită.

5). Obligaţiunile comanditarilorŭ.

6). Consecinţele imixtiuneĭ lorŭ în afacerile sociale (art. 22, 23, 24, şi 25 C. com.)

1. — *Originea Societăţeĭ în Comandită.* — Societatea în comandită îşĭ trage originea sa din contractulŭ de *comandă*, care era fórte usitatŭ în evulŭ mediŭ. Se încredinţa unuĭ neguţătorŭ, séŭ unuĭ marinarŭ, care întreprindea excursiunĭ o sumă de banĭ, séŭ nisce mărfurĭ, pentru a se neguţători prin oraşele, unde eraŭ têrgurĭ, séŭ prin porturile, unde se opréŭ.

Neguţătorulŭ, séŭ marinarulŭ, avea o parte din câştig, şi acela, care 'ĭ dădea banĭ, séŭ marfă, nu erea nicĭ o dată angajatŭ peste misa sa.

Acestŭ contractŭ era unŭ mijlocŭ admirabilŭ pentru nobiliĭ feudalĭ de a face comerciŭ, fără sĕ fie cunoscuţĭ; pentru că eĭ încredinţaŭ baniĭ lorŭ altora, cari 'ĭ speculaŭ sub numele lorŭ propriŭ, şi prin acésta nobiliĭ trăgéŭ douĕ profiturĭ : ântêiŭ, *că făcéŭ comerciŭ*, şi alŭ douilea, *eraŭ necunoscuţĭ*, şi prin acésta menagiaŭ prejudiciile, ce dominaŭ pre atuncĭ în contra comerciuluĭ. — Şi aḑĭ chiar, acéstă societate este fórte folositóre, căcĭ ómeniĭ, ce nu aŭ destulă experienţă, găsescŭ într'ênsa mijloculŭ de a face comerciŭ, fără a se ruina, precum şi aceĭ, cari aŭ alte ocupaţiunĭ, încredinţéză numaĭ capitalurile lorŭ, fără a lua parte la operaţiunile comerciale.

2. — *Definiţiunea aceste̕ĭ Societăţĭ. — Ce este societatea în comandită?* — Societetea în comandită este aceea, care se forméză între una séŭ maĭ multe persóne, solidar responsabile, pe de o parte, şi între una séŭ maĭ multe persóne responsabile numaĭ pe depunerile lorŭ, pe de altă parte (art. 22, al. 1 şi 25 C. com.)

3. — *Caracterele aceste̕ĭ Societăţĭ.* — In acéstă societate se găsesce: 1) Unulŭ séŭ maĭ mulţĭ asociaţĭ solidarŭ responsabilĭ, pentru tóte datoriile societăţeĭ, şi unulŭ séŭ maĭ mulţĭ asociaţĭ, cari nu rĕspundŭ, de câtŭ pênĕ la concurenţa miseĭ lorŭ. 2) Unulŭ, séŭ maĭ mulţĭ asociaţĭ, cari geréză, şi alţiĭ, cari suntŭ strĕinĭ de gestiune. D'esemplu : Primus face unŭ comerciŭ; séŭ Primus şi Secundus facŭ unŭ comerciŭ împreună. *Tertius* contribue şi elŭ la fondulŭ socialŭ cu o sumă de 10,000 fr.; séŭ *Tertius* şi Quartus contribue fie-care cu câte 10,000 fr., însă se înţelegŭ, ca aceştĭ douĭ din urmă sĕ nu se amestece în gestiunea societăţeĭ, şi sĕ nu fie ţinuţĭ peste misele lorŭ. Eĭ bine, *Primus*, séŭ *Primus* şi *Secundus*, geranţiĭ societăţiĭ, vorŭ fi solidarŭ responsabilĭ pentru plata integrală

a tuturorŭ creanţilorŭ façiă cu creditoriĭ societăţeĭ, pre când *Tertius*, séŭ *Tertius* şi *Quartus* vorŭ perde numaĭ misele lorŭ, se înţelege, décă nu se vorŭ fi amestecatŭ în gestiunea afacerilorŭ sociale.

Cum se numescŭ asociaţiĭ cari gerézŭ şi aceĭ cari nu gerézŭ?

Asociatul séŭ asociaţiĭ, cari gerézŭ, se numescŭ *comandiţĭ* séŭ *complimentarĭ*, ér aceia cari daŭ numaĭ capitalurile lorŭ se numescŭ *comanditarĭ*. Misa comanditarilorŭ, spre deosebire de societăţile în nume colectivŭ, nicĭ o dată nu póte consiste în creditulŭ lorŭ, pentru că gestiunea afacerilorŭ societăţeĭ le este oprită. Misa de ordinarŭ este o sumă de banĭ; dér póte fi şi marfă, séŭ imobile etc.

4. — Diversele speciĭ de societate în comandită. — Câte speciĭ de societăţĭ în comandită suntŭ? — Potemŭ distinge două speciĭ de societăţĭ în comandită : O societate póte să fie formată numaĭ între două persóne, dintre cari una să fie gerantŭ responsabilŭ, şi altulŭ comanditarŭ: acésta este societatea în comandită *pură;* şi póte să fie formată între *maĭ mulţĭ* comandiţĭ, de o parte, şi între unulŭ, séŭ maĭ mulţĭ comanditarĭ, de altă parte; în acestŭ din urmă casŭ, este o amestecătură de două societăţĭ : una în *nume colectivŭ*, şi alta în *comandită* (art. 23 C. com.)

Afară de acésta, maĭ trebue să distingem societatea în *comandită ordinară* de sociatatea în *comandită pre acţiunĭ.*

Sociatatea în *comandită ordinară*, care se numesce şi *societate în comandită pe interesŭ*, este aceea, (care se contractéză între unulŭ séŭ maĭ mulţĭ asociaţĭ responsabilĭ, şi între unulŭ séŭ maĭ mulţĭ depunĕtorĭ de capitalurĭ), şi ale căreĭ (societăţĭ) titlurĭ nu sunt sub forma de acţiunĭ.

Societatea în comandită pe acţiunĭ, este aceea, a căreĭ capitalŭ este divisatŭ în acţiunĭ.

Vomŭ vorbi despre acéstă din urmă specie de societate

dupĕ ce vomŭ espune maĭ ântêiŭ principiile generalĭ, cari guvernă societăţile în comandită.

Societatea în comandită este ea o persónă juridică?

Orĭ-ce societate în comandită, chiar şi aceea în care nu se află de câtŭ unŭ asociatŭ gerantŭ, este o persónă juridică, învestită cu drepturĭ distincte de ale asociaţilorŭ. Aşia Primus face unŭ comerciŭ, la care Secundus, cu titlulŭ de comanditariŭ, contribue cu 10,000 fr. Primus, fiind ast-felŭ comanditŭ, nu se va neguţători pe séma sa, ci pre a societăţiĭ.

Societăţile în Comandită aŭ firmă?

Societatea în Comandită face operaţiunile séle, ca şi societatea în nume colectivŭ, sub o *firmă socială* (partea ultimă a art. 22 C. com.)

Numele cărorŭ soci potŭ figura în firma socială?

Numaĭ numele asociaţilorŭ solidarŭ responsabilĭ potŭ figura în firma socială; ér ale comanditarilorŭ nu! A pune în firma socială numele uneĭ persóne, ce nu este ţinută la plata datorielorŭ sociale, de câtŭ numaĭ pênĕ la concurenţa capitaluluĭ, ce a depusŭ, ar fi unŭ abusŭ, şi o încelătorie pentru terţiile persóne, pentru că ele, póte că nu aŭ contractatŭ, de câtŭ numaĭ comptândŭ pe solvabilitatea persónelorŭ din firma socială (art. 24 C. com.).

Quid în casŭ, cândŭ în firma socială ar figura numele unuĭ comanditarŭ?

In acestŭ casŭ comanditarulŭ se va socoti ca asociatŭ solidarŭ, şi va fi supusŭ façiă cu terţiile persóne, la consecinţele acesteĭ calităţĭ. Acésta este indemnitatea cea maĭ naturală pentru prejudiciulŭ causatŭ prin infracţiunea legeĭ. (Delvincourt, t. II, note 6 de la pag. 27).

Comanditariĭ sunt eĭ asociaţĭ?

Da! Comanditariĭ sunt *asociaţĭ.* Legea le dă acéstă calificaţiune prin maĭ multe articole (art. 24, 25, 26, C. com.); prin

urmare, eĭ nu suntŭ nesce închirietorĭ de fondurĭ, nu suntŭ simpli împrumutătorĭ.

Care este importanța acesteĭ cestiunĭ?

Importanța este, că dênșiĭ fiind asociațĭ vorŭ fi tratațĭ ca atare, adecă:

1). Contestațiunile dintre comandițĭ și comanditarĭ se vorŭ judeca de arbitri.

2). Comanditarulŭ, care ar fi stipulatŭ retragerea miseĭ séle, nu o póte reclama fașiă cu creditoriĭ societățiĭ, pentru că ea face parte din fondulŭ socialŭ și ca atare le servă de gagiŭ.

5. — *Obligațiunile Comanditarilorŭ.* — Comanditarulŭ, care nu se amestecă în gestiunea societățiĭ, nu se espune de câtŭ la nesce risicurĭ limitate: nu póte pierde maĭ multŭ, de câtŭ fondulŭ, care l'a depusŭ, séŭ pe care s'a obligatŭ alŭ depune în societate (art. 25 C. com.).

Déca nu va fi vĕrsatŭ în casa socială nimicŭ, séŭ va fi vĕrsatŭ numaĭ o parte din misa, la care s'a obligatŭ, póte fi constrânsŭ sĕ plătéscă, ce este datorŭ.

Dér cu tóte acestea, pe câtŭ tempŭ geranțiĭ societățiĭ execută angajamentele sociale, creditoriĭ nu aŭ, în generalŭ, a se preocupa de comanditarĭ, déca eĭ aŭ plătitŭ, séŭ nu misele lorŭ. Uniĭ credŭ chiar, că nu potŭ acționa de locŭ pe comanditarĭ, pe câtŭ tempŭ societatea nu este în falimentŭ, séŭ în lichidațiune. (Lyon 2 Febr. 1864). Și din contra, în casŭ cândŭ societatea va fi în falimentŭ, creditoriĭ eĭ potŭ reclama de la comanditarĭ sumele, pe cari acești nu le aŭ vĕrsatŭ încă în casa societățiĭ.

Dér în acestŭ casŭ creditoriĭ societățiĭ aŭ eĭ o **acțiune directă** în contra *comanditarilorŭ? séŭ nu aŭ de câtŭ o* **acțiune indirectă?** (art. 974).

Acéstă cestiune este controversată.

Și sĕ notăm, că este și importantă, pentru că décă credi-

torii voru avea o *acţiune directă*, afacerea nu se va judeca de arbitri; pe cându din contra, déca voru avea o *acţiune indirectă*, afacerea se va judeca de arbitri. — Şi afară de acésta, déca creditorii societăţii voru avea o *acţiune directă* în contra comanditariloru, aceştia nu le voru potea opune escepţiunile, pe cari le ar fi pututu opune geranţiloru; de esemplu, nu voru potea invoca compensaţiunea, adecă: nu voru potea cere, ca sĕ se compenseze, ceea ce datoréză eĭ ca misă societăţiĭ, cu acea ce li se datoresce loru de geranţĭ, séŭ de societate.

Pre cându din contra, décă *acţiunea va fi indirectă*, creditoriĭ societăţiĭ voru fi pasibilĭ de acelea-şĭ escepţiunĭ, ca şi geranţiĭ.

Cum am ḑisŭ, cestiunea este controversată şi suntŭ două opiniunĭ :

1. — *Opiniune.* — Creditoriĭ societăţiĭ nu aŭ de câtŭ *o acţiune indirectă* în contra comanditarilorŭ pentru a 'ĭ constrânge la plata miseĭ lorŭ. — Comanditariĭ suntŭ complectamente streinĭ de terţiile persóne ; eĭ nu aŭ contractatŭ obligaţiunĭ, de câtŭ cu geranţiĭ, séŭ sociĭ responsabilĭ şi solidarĭ, cari singurĭ numaĭ suntŭ debitoriĭ creditorilorŭ societăţiĭ. Prin urmare, creditoriĭ nu aŭ dreptulŭ de a ataca pe comanditarĭ, de câtŭ exercitândŭ drepturile geranţilorŭ, cu cari aŭ contractatŭ. Şi de aceia şi ḑice art. 42 C. com. că sĕ nu se maĭ facă cunoscutŭ publiculuĭ numele comanditarilorŭ, pentru că eĭ sunt streinĭ de terţiile persóne, nu aŭ nimicŭ a face cu ele. Façiă cu terţiile persóne, comanditariĭ nu suntŭ, de câtŭ *simpli închirietorĭ* de capitalurĭ, cari trebuescŭ asimilaţĭ cu ceĭ-l'alţĭ debitorĭ aĭ societăţiĭ. (Delvincourt, note 1 de la pag. 27 ; Delangle, des Sociétés comerciales, t. I, no. 276, et suiv ; Molinier, t. I, no. 547).

2. — *Opiniune.* — Comanditariĭ sunt *asociaţĭ;* prin urmare că asociaţiĭ sunt ţinuţĭ la plata datoriilorŭ sociale pênĕ la concurenţa miseĭ lorŭ, în virtutea *obligaţiuneĭ directe*, ce re-

sultă din acéstă calitate. Ba încă maĭ multŭ de câtŭ atâtŭ: gerantulŭ este mandatarulŭ comanditarilorŭ; apoĭ mandanţiĭ suntŭ obligaţĭ *directŭ* prin actele mandatarilorŭ lorŭ. Aşia dér, comanditariĭ, orĭ că suntŭ asociaţĭ, orĭ că suntŭ mandanţĭ, şi într'o calitate şi în alta, suntŭ obligaţĭ *directŭ*, către creditorĭ. Este adevĕratŭ, că numele comanditarilorŭ nu suntŭ puse în extractulŭ societăţeĭ în comandită, ce se publică, dér se arată suma valorilorŭ ce s'aŭ angajatŭ comanditariĭ a depune (art. 42 C. com.), şi acéstă mĕsură s'a luatŭ negreşitŭ, pentru ca terţiile persóne sĕ pótă pune mâna pe ele, la casŭ de trebuinţă. Acéstă opiniune este de preferitŭ. (Merlin, Questions de droit vo. sociétés § 2, p. 550; Pardessus, t. IV, no. 1034; Troplong, Sociétés, no. 831 et suiv.; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 24.)

Comanditariĭ suntŭ eĭ comercianţĭ?

Este generalminte admisŭ, că comanditariĭ nu suntŭ *comercianţĭ*, de şi suntŭ membriĭ uneĭ societăţĭ de comerciŭ.

Ce vomŭ ḑice însă în privinţa cestiuneĭ următóre: *necomerciantulŭ, care promite a da banĭ, séŭ care subscrie acţiunĭ într'o societate comercială în comandită, face elŭ prin acésta unŭ actŭ de comerciŭ, care sĕ'lŭ supună jurisdicţiuneĭ tribunaluluĭ de comerciŭ?*

Acésta este una din cestiunile cele maĭ interesante!

1. — Opiniune. — Comanditarulŭ promiţêndŭ a da o sumă de banĭ pentru a servi la operaţiunĭ comerciale, nu se angajéză comercialŭ, nu face unŭ actŭ de comerciŭ. Comanditariĭ nu suntŭ, de câtŭ închirietorĭ de capitalurĭ. Comandita nu este în realitate, de câtŭ unŭ împrumutŭ *sui generis*.

Obligaţiunea de a da banĭ, de a vĕrsa fondurĭ, séŭ subscrierea de acţiunĭ într'o societate comercială, nu intră în nicĭ unulŭ din casurile prevĕḑute de art. 306 séŭ 308 din Regulamentulŭ organicŭ, şi prin urmare nu potŭ fi considerate ca acte de comerciŭ.

Afară de acésta, principalulŭ scopŭ alŭ introducereĭ comanditeĭ în legislaţiunea nóstră a fostŭ de a facilita, în afacerile comerciale, afluenţa capitalurilorŭ, cari aparţin persónelor, cari prin posiţiunea séŭ profesiunea lorŭ, nu potŭ séŭ nu vorŭ sĕ facă comerciŭ, nicĭ sĕ se espună la consecinţele luĭ, şi este în interesulŭ publicŭ, bine înţelesŭ, de a nu rĕdica acestuĭ contractŭ adevĕratulŭ sĕŭ caracterŭ (Delangle, Sociétés, no. 309 et suiv.; Bravard, Traité de sociétés p. 101 et suiv.)

2. — *Opiniune.* — Nu trebue sĕ considerămŭ pe comanditarĭ, ca pe nisce închirietorĭ de fondurĭ de o speciă deosebită; décă am face acésta am comite o neexactitate, legea însă-şĭ ne spune, că eĭ suntŭ *asociaţĭ* (tovarăşĭ), (art. 22, 25 şi 26 C. com.); închirietorĭ de fondurĭ suntŭ, este adevĕratŭ, însă suntŭ *asociaţĭ*. Şi chiar când vorba *asociatŭ* (tovarăşŭ) nu ar fi în Codŭ, nu ar fi o diferenţă profundă, imensă, între acela care împrumută baniĭ sĕĭ şi între comanditarŭ? Imprumutulŭ nu se póte face de câtŭ cu procente legalĭ, de 10%, pre când comandita póte aduce beneficiurĭ, cari sĕ fiă superióre procentelorŭ legalĭ. Când este vorba de împrumutŭ, împrumutătorulŭ dobândesce o creanţă ce produce interese; pre când în comandită, comanditarulŭ nu numaĭ că dobândesce unŭ dreptŭ în folósele societăţeĭ, dér devine şi coproprietarŭ peste fondulŭ socialŭ la disolvarea societăţeĭ. Când este vorba de împrumutŭ, împrumutătorulŭ are dreptulŭ la plata capitaluluĭ; pre când în comandită, comanditarulŭ póte sĕ'lŭ pérdă, plătindu-se cu elŭ datoriile societăţiĭ; elŭ nu póte veni în concursŭ cu creditoriĭ societăţeĭ; aceştia trebue desinteresaţĭ maĭ 'naintea dênsuluĭ. Imprumutătorulŭ, o dată ce 'şĭ-a datŭ baniĭ sĕĭ, nu are de câtŭ sĕ'şĭ priméscă procentele şi sĕ aştepte epoca scadenţeĭ; pre când comanditarulŭ, este chematŭ la socotelile anualĭ, la adunarea asociaţilorŭ, pentru fixarea profituluĭ şi a perderilorŭ. Aşia dér, comanditarulŭ ia parte la beneficiile societăţiĭ, are unŭ dreptŭ în fondulŭ socialŭ la liquidarea defini-

tivă, se espune risculuĭ de a'şĭ perde capitalulŭ, exercită prin sine însuşĭ, séŭ prin mandatarĭ, unŭ dreptŭ de supraveghere asupra societăţeĭ; prin urmare este imposibilŭ a nu vedea într'unŭ actŭ de asemenea natură, de câtŭ unŭ împrumutŭ supusŭ la óre-carĭ condiţiunĭ, şi de a nu recunósce, că comanditarulŭ este unŭ adevĕratŭ asociatŭ. Apoĭ déca este asociatŭ, de ce sĕ nu dămŭ angajementelorŭ luĭ caracterulŭ actelorŭ de comerciŭ? Se ḑice, pentru că nu se găsescŭ enumerate (coprinse) în art. 306 şi 308 Reg. Org., cari suntŭ limitative, Póte în adevĕrŭ sĕ fiă limitative, însă angajamentele de cari ne ocupămŭ noĭ, intră în disposiţiunile art. 306; pentru că, orĭ de câte orĭ o societate face acte enumerate de art. 306 R. Org. este comercială. Apoĭ misa, depunerea de capitalurĭ, concurge, dupĕ cum ḑice Curtea de Cass. francesă, la crearea societăţeĭ chiar, séŭ maĭ bine, este unŭ elementŭ esenţialŭ al personalităţeĭ societăţeĭ, şi prin urmare participă din natura sa; de unde resultă necesariarminte, că angajamentulŭ comanditaruluĭ are o causă comercială.

Sĕ nu ni se ḑică de partisaniĭ sistemuluĭ contrariŭ, că comanditarulŭ este şi trebue sĕ fie strĕinŭ de comerciulŭ societăţeĭ, pentru că noĭ scimŭ deja, că *obligaţiunea comanditaruluĭ* de a vĕrsa misa sa în fondulŭ uneĭ societăţĭ comerciale *constitue unŭ actŭ de comerciŭ.*

Afară de acésta, nu este óre permisŭ de a stipula, chiar când este vorba de o societate în nume colectivŭ, ca uniĭ din asociaţĭ sĕ fie complectamente strĕinĭ de administraţie, şi pentru acésta va putea cine-va susţine, că obligaţiunea lorŭ (a socilorŭ ce nu suntŭ administratorĭ) nu este unŭ actŭ comercialŭ? Posiţiunea comanditarilorŭ, esceptându-se, bine înţelesŭ, întinderea responsabilităţeĭ, care este maĭ mică, nu este, aşia ḑicêndŭ, totŭ aceea-şĭ?

Ni se maĭ obiectéză în fine, că societatea în comandită a fostŭ întrodusă de legiuitorŭ pentru ca capitaliştiĭ, cari nu

potŭ, séŭ nu vorŭ sĕ facă acte de comerciŭ, sĕ pótă da fondurile lorŭ pentru comerciŭ.

Scopulŭ legiuitoruluĭ este de a da unorŭ persóne facultatea, ca vĕrsândŭ capitalurile lorŭ în societăţĭ comerciale, sĕ nu se espună de câtŭ la nisce risicurĭ limitate şi sĕ rĕmână necunoscute de publicŭ, căcĭ de aceea nu li se publică numele lorŭ.

Eĭ bine, aşia este! De câtŭ necomercianţiĭ, cari promitŭ a vĕrsa fondurĭ, séŭ cari subscriŭ acţiunĭ într'o societate comercială în comandită, prin acésta chiar, se constitue membri aĭ acesteĭ societăţĭ, cu drepturĭ şi obligaţiunĭ restrânse, şi obligaţiunea lorŭ îĭ supune regulelorŭ dreptuluĭ comercialŭ. (Molinièr, t. I, no. 546; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 26; Paris 22 Janvier 1853; etc.)

Comanditarulŭ póte elŭ fi constrînsŭ a reporta dividendele percepute în tempulŭ durateĭ societăţeĭ? — O societate durézá şése anĭ; în acestŭ tempŭ ea a fostŭ în câştigŭ, a produsŭ beneficiĭ şi aceste s'aŭ împărţitŭ în fie-care anŭ; în al şéptele anŭ societatea cade în falimentŭ; acum cestiunea de a se sci este: comanditarulŭ va putea elŭ fi silitŭ a reporta dividendele percepute în tempulŭ celorŭ d'ântêiŭ şése anĭ?

1. — Opiniune. — Comanditarulŭ va trebui sĕ reporte beneficiile, séŭ dividendele percepute; pentru că numaĭ liquidaţiunea definitivă póte arĕta décă societatea a fostŭ, séŭ nu, în câştigŭ, décă a produsŭ, séŭ nu, beneficiĭ. Décă comanditarulŭ va conserva aceste beneficiĭ, şi nu le va aduce înderĕptŭ, la masa societăţeĭ, va reţine o parte din misa sa, din interesulŭ sĕŭ în societate, şi acésta este în contra principiilorŭ societăţeĭ în comandită, dupĕ cari comanditarulŭ este ţinutŭ la plata datoriilorŭ societăţeĭ pênĕ la concurenţa miseĭ séle. Afară de acésta, nu este nicĭ equitabilŭ, ca asociaţiĭ sĕ tragă beneficiĭ dintr'o societate, care nu póte sĕ'şĭ plătéscă pe cre-

ditoriĭ seĭ. (Delvincourt, t. II, note 1-èr de la pag. 17; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 24.)

2. — *Opiniune.* — Comanditarulŭ nu este ţinutŭ a reporta beneficiile percepute. Când s'a redactatŭ art. 26 C. com. francesŭ, corespundĕtorŭ cu art. 25 C. nostru de comerciŭ, s'a respinsŭ propunerea, prin care se consacra obligaţiunea de reportŭ; şi articolulŭ nostru este tradusŭ întocmaĭ dupĕ celŭ francesŭ. Prin urmare, legiuitorulŭ limitéză responsabilitatea comanditaruluĭ numaĭ la fondulŭ care l'a depusŭ, séŭ s'a obligatŭ a'lŭ depune în societate. Aşia dér numaĭ capitalulŭ trebue sĕ rĕmână intactŭ; numaĭ elŭ aparţine creditorilorŭ; şi acestora nu trebue sĕ li se permită a ruina unŭ comanditarŭ obligându'lŭ sĕ reporte nisce dividende, cari aŭ intratŭ, aşia ḑicêndŭ, în budgetulŭ cheltuelilorŭ séle anualĭ, şi pe cari le-a cheltuitŭ de bună credinţă *latius vivendo.* Soluţiunea contrariă ar depărta pe toţĭ capitaliştiĭ de la aceste societăţĭ. Afară de acésta, în casŭ când dividendele aŭ fostŭ percepute din nisce beneficiĭ reale, creditoriĭ posteriorĭ repartiţiuneĭ dividendelorŭ nu aŭ pututŭ avea unŭ dreptŭ de gagiŭ asupra sumelorŭ distribuite, şi prin urmare nu potŭ cere reportulŭ. Iar creditoriĭ anteriorĭ asemenea nu potŭ cere reportulŭ, pentru că în momentulŭ repartiţiuneĭ, societatea era solvabilă, gagiurile lorŭ suficiente, şi sumele distribuite 'şĭ-aŭ urmatŭ destinaţiunea lorŭ (Troplong, Sociétés, no. 856; Bravard, Traité des sociétés commerciales, p. 213; Delangle, t. I, no. 345).

6. — *Consecinţele amestecăreĭ comanditarilorŭ în administraţia societăţiĭ.*

Comanditarilorŭ nu le este permisŭ sĕ se amestece în administrarea, în gerarea afacerilorŭ societăţiĭ. Déca li s'ar permite a se amesteca în administrarea afacerilorŭ societăţiĭ, terţiile persóne ar potea fi induse în eróre: pentru că vĕḑêndu-ĭ că geréză afacerile sociale, 'ĭ arŭ potea confunda cu ceĭ-l'alţĭ socĭ, cari suntŭ solidarĭ responsabilĭ şi ţinuţĭ la plata tu-

turorŭ datorielorŭ societăţiĭ, şi ast-felŭ ar potea compta pe solvabilitatea lorŭ, pe cândŭ eĭ în fine nu suntŭ responsabilĭ de cât pe depunerea lor, adecă: pênĕ la concurenţa miseĭ lor (art. 26 C. com.).

Legiuitorulŭ nu se mărginesce numaĭ în a declara că comanditarulŭ nu trebue sĕ facă *în numele sĕŭ* nicĭ unŭ actŭ de gestiune; ci voesce ca sĕ nu pótă face acte de administraţiune nicĭ *în virtutea uneĭ procurĭ*, în numele geranţilorŭ (art. 26 C. com.). — Ce este dreptŭ, în contra aceşteĭ defense s'ar potea ḑice, că nu este raţională, pentru că terţiele persóne ar sci, cândŭ comanditarulŭ ar contracta în numele geranţilorŭ în virtutea uneĭ procurĭ, ar sci ḑicŭ, că aŭ acţiune în contra mandanteluĭ, ér nu în contra mandataruluĭ.

Eată însĕ rĕspunsulŭ: Déca comanditariĭ ar potea administra în virtutea uneĭ procurĭ, ar potea face acte de speculaţiune fórte cutezătóre, şi hazarduóse, sciind că responsabilitatea lorŭ este limitată; şi déca s'ar întêmpla o catastrofă, eĭ nu ar perde, de câtŭ depunerile lorŭ; ér creditoriĭ ar remânea cu un recursŭ în contra unuĭ gerantŭ insolvabilŭ.

Sĕ notăm însĕ, că acéstă prohibiţiune nu se aplică de câtŭ la actele, pe cari comanditariĭ le ar face *ca geranţĭ represen-tândŭ* societatea, ér nu şi la transacţiunile comerciale, pe care le ar potea face societatea în comptulŭ sĕŭ cu comanditarulŭ, séŭ comanditarulŭ cu societatea. Prin urmare, comanditarulŭ póte vinde societăţĭ, şi póte cumpĕra de la societate etc.

Articolulŭ 26 C. comercialŭ maĭ adaogă: că comanditariĭ nu potŭ fi întrebuinţaţĭ *în trebile şi pricinile societăţiĭ.*

Prin acésta legea înţelege, că eĭ nu potŭ avea funcţiunĭ, cari 'ĭ ar pune în relaţiune cu terţiile persóne; nu înţelege însĕ că eĭ nu ar potea avea în societate nesce funcţiunĭ, cari nu ar fi de administraţie, şi nu 'ĭ ar pune în raportŭ cu terţiile persóne; Este generalminte admisŭ şi recunoscutŭ de toţĭ, că comanditariĭ potŭ fi întrebuinţaţĭ ca lucrătorĭ în fabrică cu

o plată determinată, potŭ sĕ ţină registrele, şi potŭ avea orĭ ce funcţiune cu plată, numaĭ sĕ nu fiă de administraţie, şi sĕ nu 'ĭ pună în relaţiune cu terţiele persóne.

Sĕ maĭ notăm asemene, că nu trebue sĕ confundăm dreptulŭ *de administraţie* cu dreptulŭ *de supraveghiere*. Comanditariĭ, ca uniĭ ce aŭ depusŭ banĭ în fondulŭ societăţiĭ, se înţelege de sine, că aŭ dreptulŭ de a supraveghia şi de a se informa, ce s'a făcutŭ cu eĭ. Prin urmare, aŭ dreptulŭ de a asista la adunările, în cari se daŭ socotelile, aŭ dreptulŭ de a delibera, de a supraveghia fondurile lorŭ, de a verifica registrele, fără ca prin acésta sĕ încerce vre-o deşansă.

Cari sunt consecinţele amestecăreĭ comanditarilorŭ în administraţia societăţiĭ?

La acéstă cestiune rĕspunde art. 27 C. com. Acestŭ articolŭ ḑice: că comanditarulŭ, ce se va amesteca în administraţia societăţiĭ, chiar de nu ar fi făcutŭ de câtŭ *unŭ singurŭ actŭ* de gestiune, devine responsabilŭ, ca şi geranţiĭ, pentru *tóte datoriele şi angajamentele societăţiĭ*; şi devine solidarŭ responsabilŭ împreună cu ceĭ-l'alţĭ geranţĭ nu numaĭ faţiă cu acele persóne, cu cari a contractatŭ, ci faţiă cu toţĭ creditoriĭ societăţiĭ. Acésta este un felŭ de penalitate pentru aceĭ, cari ar viola prescripţiunile legeĭ.

Sĕ notămŭ însĕ că acéstă penalitate nu este prescrisă, de câtŭ numaĭ în interesulŭ terţiilorŭ persóne; ea nu are locŭ şi faţiă cu geranţiĭ societăţiĭ. — Prin urmare, comanditarulŭ condamnatŭ ca solidarŭ responsabilŭ faţiă cu creditoriĭ societăţiĭ, va avea recursŭ în contra geranţilorŭ pentru *escedentulŭ miseĭ séle*, adecă: va avea dreptulŭ de a cere de la geranţĭ sĕ i se restitue ceea ce va fi plătitŭ din datoriele societăţiĭ, maĭ multŭ de câtŭ misa sa; d. e. misa comanditaruluĭ a fostŭ 10,000 fr., şi elŭ a plătitŭ pentru datoriile societăţiĭ 30,000 fr.; în acestŭ casŭ va avea unŭ recursŭ în contra geranţilorŭ pentru 20,000 fr.

Pênĕ aci am studiatŭ societatea în *Comandită ordinară*, acum sĕ trecem sĕ studiem societatea în *Comandită pe acţiunĭ.*

Appendice. — Societatea în Comandită pe acţiunĭ.

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia :

1). Noţiunĭ preliminare.

2). Diferenţa între interesŭ şi acţiune.

3). Forma acţiunilorŭ.

4). Regulile societăţiĭ în Comandită pe acţiunĭ.

Le vomŭ lua fiă-care pe rêndŭ.

1. — Noţiunĭ preliminare. — Societatea Comandită ordinară, séŭ *pe interesŭ* 'şĭ are originea sa în o ordonanţă din anulŭ 1673. Redactoriĭ Coduluĭ de Comerciŭ francesŭ aŭ luat acéstă ordonanţă dreptŭ tipŭ şi aŭ maĭ perfecţionatŭ dispoziţiunile coprinse în ea ; afară de acésta, aŭ maĭ întrodusŭ *şi societatea în Comandită pe acţiunĭ*, care nu era cunoscută în dreptulŭ vechiŭ; principiile acesteĭ societăţĭ se coprindŭ în art. 38, 43 şi 44 Cod. com. francesŭ, şi la noĭ în art. 37, 42 şi 43.

Art. 37 ḑice : „Póte şi capitalulŭ tovărăşiilorŭ în comandită sĕ se împartă în acţiĭ" şi maĭ adaogă : „fără abatere însă de la regulile aşeḑate pentru tovărăşiile în comandită." De unde resultă, că cu tótă divisiunea capitaluluĭ în acţiunĭ, obligaţiunile asociaţilorŭ rĕmânŭ totŭ acelé̦şĭ, adică : geranţiĭ suntŭ responsabilĭ solidarŭ, şi comanditariĭ numaĭ pênĕ la concurenţa miseĭ lorŭ. Societatea în comandită este dér recunoscută de Codulŭ nostru de comerciŭ, nu este însă organisată. Prin urmare acéstă speciă de societate nu este supusă la alte regule, de câtŭ la principiile generale ale dreptuluĭ, şi se bucură de o libertate aprópe ilimitată.

2. — Diferinţa între interesŭ şi acţiune.

Am vorbitŭ de societatea în comandită *pe interesŭ* şi de societatea în comandită *pe acţiunĭ.*

Sĕ vedemŭ acumŭ, ce este interesulŭ şi ce este acţiunea? şi în ce diferă una de alta?

Vomŭ nota maĭ ântêiŭ, că cuvêntulŭ *interesŭ* şi *acţiune* esprimă aceea-şĭ idee în acestŭ sensŭ, că atâtŭ interesulŭ, câtŭ şi acţiunea, servă pentru a desemna dreptulŭ ce dobândesce fiă-care asociatŭ în schimbulŭ depunereĭ séle, dreptŭ eventualŭ la o parte din beneficiĭ, pe câtŭ tempŭ există societatea, şi la o parte din fondulŭ societăţeĭ, la disolvarea eĭ. Aceste două cuvinte însemnéză, în alţĭ termenĭ, dreptulŭ ce póte avea cine-va în societate, ca asociatŭ.

In fiă-care societate, fiă-care asociatŭ trebue sĕ depună ceva, sĕ contribue cu ceva la fondulŭ socialŭ; acésta este o condiţiune esenţială, fără de care nicĭ o societate nu se póte înfiinţa; acum, ca equivalentŭ şi corelativŭ a depunereĭ séle, fiă-care asociatŭ, în orĭ-ce societate, are dreptulŭ de a participa la beneficiile, la câştigurile ce societatea póte obţine pênĕ la disolvarea eĭ, şi la disolvarea eĭ, la partagiulŭ fondululĭ socialŭ. Acestŭ dreptŭ este aceea, ce se numesce *interesŭ*.

Interesulŭ şi acţiunea se asémănă în atâtŭ, în câtŭ şi unulŭ şi altulŭ conferă pe lângă participarea la beneficiĭ, unŭ dreptŭ eventualŭ la o parte óre-care în natură din fondulŭ socialŭ la disolvarea societăţeĭ.

Deosebirea este numaĭ, că interesulŭ are câte o dată nisce caractere carĭ 'lŭ transformă în acţiune; prin urmare, *acţiunea este unŭ interesŭ de o speciă particulară.*

Dér carĭ suntŭ caracterele distinctive ale unuia şi ale altuia? Aci începe dificultatea.

Cestiunea este controversată şi suntŭ o sumă de opiniunĭ; noĭ nu vomŭ căuta sĕ le reproducemŭ pe tóte, ci vom arĕta numaĭ pe aceia care ni se pare maĭ fondată.

Caracterulŭ constitutivŭ şi distinctivŭ alŭ acţiuneĭ, prin care se distinge de interesŭ, este *cessibilitatea*, séŭ, cu alte cuvinte, facultatea, ce are asociatulŭ de a transmite uneĭ ter-

ție persóne, calitatea sa de sociŭ, și drepturile séle în societate, și de a face pe acestŭ tiersŭ membru alŭ societățeĭ în loculŭ sĕŭ. Interesulŭ, din contra, nu este cessibilŭ, adică : asociatulŭ, care are unŭ interesŭ nu se póte retrage și sĕ-șĭ substitue unŭ cesionarŭ ca asociatŭ. Cesibilitatea acțiunilorŭ este admisă de lege, pentru că ea ne arată modulŭ cum se face cesiunea (art. 33, 34 și 35 C. com.)

Prin urmare, orĭ de câte orĭ titlulŭ se va putea ceda, va constitui o acțiune, ér nu unŭ interesŭ; va fi *acțiune* chiar și atuncĭ, când nu s'arŭ putea ceda de câtŭ conform regulilorŭ de dreptŭ civilŭ, (art. 1393 C. civ.) ér nu dupĕ regulile Coduluĭ de Comerciŭ, adecă, chiar și când nu ar fi *negoțiabilŭ*.

Acestŭ sistemŭ este urmatŭ de unŭ mare numĕrŭ de autorĭ (Pardessus, no. 973, 974, 993 et. 1032; Troplong, t. I, no. 128 et 129; Molinier, no. 512 ; Bravard, Traité de droit comm., Sociétés, pag. 258 et suiv.; Demangeat sur Bravard, loc. cit.)

Sĕ notămŭ însă, că dupĕ o opiniune acreditată în comerciŭ, caracterulŭ distinctivŭ al acțiuneĭ de interesŭ este *negoțiabilitatea*, adică *cesibilitatea* acțiuneĭ printr'unulŭ din modurile recunoscute de legea comercială (Beudant, Revue critique t. 34, p. 153).

Acum dupĕ aceste desvoltărĭ potemŭ da definițiunea acțiuniĭ.

Așia dér *ce este acțiunea ?*

Acțiunea este unŭ dreptŭ *cesibilŭ*, ce are unŭ asociatŭ, în proporțiune cu misa sa în folósele societățeĭ, câtŭ ține societatea, ér la disolvarea eĭ, în fondulŭ socialŭ.

De ce trebue sĕ distingemŭ interesulŭ de acțiune? Cu alte cuvinte, care este importanța deosebireĭ interesuluĭ de acțiune?

Este importantŭ ca sĕ scimŭ deosebi *interesulŭ* de *acțiune*, pentru că natura dreptuluĭ asociațilorŭ ne arată, décă societatea este în comandită *ordinară* (*pe interesŭ*), orĭ décă este *în comandită pe acțiunĭ*.

3. — Forma acţiunilorŭ.

Cum? în ce formă trebue sĕ fiă făcute acţiunile pentru ca sĕ capete caracterulŭ comercialităţeĭ?

Condiţiunile de formă, ce trebue sĕ întrunéscă acţiunile pentru a căpăta caracterulŭ comercialităţeĭ, adecă pentru ca sĕ fiă negociabile, suntŭ prevĕḑute de art. 34 şi 35 C. com.

Acţiunile suntŭ după aceste articole, *nominale*, *la portorŭ* şi *la ordine*.

Acţiunile suntŭ *nominale*, când se arată în ele numele proprietaruluĭ lorŭ.

Suntŭ *la portorŭ*, când numele titularuluĭ este înlocuitŭ prin vorbele : *la portorŭ*, enunciind că drepturile ce resultă din titlu aparţinŭ aceluia, care va avea titlul în mâna sa.

Cum se transmite proprietatea acţiunilorŭ?

Proprietatea *acţiunilorŭ nominale ordinare* se transmite prin o declaraţiune de transmisiune înscrisă în registrulŭ societăţeĭ, şi subsemnată de acela, care face transmiterea, séŭ de mandatarulŭ sĕŭ. Şi sĕ notămŭ, că nu este trebuinţă a se maĭ face notificaţiune, cum se face când este vorba de o cesiune a uneĭ creanţe ordinare, pentru ca cesionarulŭ sĕ fiă cunoscutŭ de terţiile persóne.

Iar când acţiunea este *la portorŭ* se póte ceda *prin simpla tradiţiune* a titluluĭ, prin remitere din mână în mână. Jurisprudenţa francesă aplică acesteĭ specie de titlurĭ maxima : *en fait de meubles, possesion vaut titre* (art. 1909 C. civ.)

Acţiunile *nominale la ordine* se transmitŭ prin o cesiune înscrisă în dosulŭ titluluĭ.

Sĕ observămŭ că Codulŭ de comerciŭ nu vorbesce de acéstă specie de acţiunĭ, pentru că suntŭ puçinŭ usitate; însă fiind-că nu le opresce, suntŭ permise; prin urmare, ce ne ar putea face ca sĕ nu le adoptămŭ? (Emil Worms, Sociétés par actions etc. p. 320).

Acum sĕ revenimŭ:

Art. 37 C. com. ḑice, că se póte şi capitalulŭ tovarăşiilorŭ în comandită sĕ se împartă în acţiunĭ.

Acestŭ articolŭ nu voesce altŭ ceva, de câtŭ sĕ spună că art. 33 C. com. este aplicabilŭ şi la societăţile în comandită; adică : că capitalulŭ societăţeĭ în comandită, ca şi al societăţiĭ anonime se póte împărţi în *acţiunĭ* şi *în cupóne de acţiunĭ* de o valóre egală.

Aceste articole vedem dér, că vorbescŭ de *acţiunĭ* şi *cupóne de acţiunĭ*;

Ce se înţelege prin acţiunĭ, şi prin cupóne de acţiunĭ?

Acţiunile dupĕ articolele nóstre suntŭ nesce porţiunĭ *egalĭ* şi *cesibile* ce resultă din împărţirea capitaluluĭ socialŭ în maĭ multe părţĭ de o potrivă.

Aceste fracţiunĭ egale ale capitaluluĭ societăţiĭ, dupĕ cum scimŭ, suntŭ nesce drepturĭ *cesibile*, în virtutea cărora posesorulŭ lorŭ are dreptulŭ de a lua o parte proporţională din câştigŭ, câtŭ ţine societatea, şi la disoluţiunea eĭ din fondulŭ socialŭ.

Dér cupónele de acţiunĭ ce suntŭ?

Cupónele de acţiunĭ, suntŭ nesce subdivisiunĭ de o valóre egală ale capitaluluĭ socialŭ, adecă nesce *divisiunĭ* ale acţiunilorŭ. Unŭ esemplu ne va face sĕ înţelegemŭ maĭ bine, ce suntŭ *acţiunile* şi *cupónele* de *acţiunĭ*.

Capitalulŭ socialŭ sĕ presupunemŭ, că este 1,000,000; Acum déca acestŭ capitalŭ 'l vom împărţi în 1,000 părţĭ, fiă-care parte va constitui *o acţiune* şi va fi de câte 1,000 leĭ.

Ear décă fiă-care miă de leĭ, care constitue o acţiune, o vom maĭ sub împărţi în alte părţĭ, de esemplu în patru părţĭ, de câte 250 leĭ, atuncĭ fiă-care parte din aceste patru, va fi unŭ cuponŭ de acţiune şi va fi de câte 250 leĭ ; Cu alte cuvinte : *Cupónele de acţiunĭ* suntŭ *porţiunile* cesibile resultândŭ din divisiunea acţiuneĭ în părţĭ egale, *ér acţiunile* suntŭ *por-*

ţiunile asemenea cesibile resultândŭ din *dividerea capitaluluĭ socialŭ* în părţĭ egalĭ.

Pênĕ acum am repetatŭ de maĭ multe orĭ că acţiunile sunt *cesibile;*

Ce urméză din acéstă cesibilitate?

De aci urméză: că fiă-care acţionarŭ, déca voesce sĕ reintre în fondurile séle, 'şĭ póte vinde acţiunea sa, şi împreună cu dênsa 'şĭ înstreinéză şi calitatea de asociatŭ, şi vine în loculŭ sĕŭ noulŭ achisitorŭ alŭ acţiuneĭ, şi se bucură de tóte drepturile şi datoriile séle.

Acum nasce întrebarea: *ce se va întêmpla în casŭ, cândŭ comanditarulŭ, ce 'şĭ vinde acţiunea, va fi datorândŭ societăţiĭ o parte din acţiune?* Societatea va putea ea urmări pe noulŭ proprietarŭ alŭ acţiuneĭ, séŭ numaĭ pe celŭ vechiŭ, orĭ şi pe unulŭ şi pe altulŭ?

Cestiunea este controversată:

. *1.* — *Opiniune.* — Partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ susţinŭ, că acţionarulŭ primitivŭ nu póte fi urmăritŭ pentru restulŭ acţiuneĭ, ce a rĕmasŭ neplătitŭ, pentru că natura acţiunilorŭ este de a fi transmisibile, adecă: că acţionarulŭ comanditarŭ 'şĭ póte substitui unŭ altulŭ în loculŭ sĕŭ, vênḑându-şĭ acţiunea; Apoĭ în casulŭ de façiă comanditarulŭ cedante ce a făcutŭ? Elŭ 'şĭ a substituitŭ pe unŭ altulŭ în tóte drepturile şi datoriile séle. Prin urmare, numaĭ substitutulŭ sĕŭ póte fi urmăritŭ pentru restulŭ acţiuneĭ, care a rĕmasŭ neplătitŭ.

2. — *Opiniune.* — Partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ susţinŭ, că comanditarulŭ acţionarŭ primitivŭ póte fi urmăritŭ pentru complimentulŭ acţiuneĭ séle. Fiă-care asociatŭ s'a angajatŭ către ceĭ-l'alţĭ socĭ printr'unŭ contractŭ sinalagmaticŭ, a plăti atâtŭ, câtŭ s'a angajatŭ. Contractulŭ ce face elŭ cu o terţie persónă, cesiunea acţiuneĭ séle, nu 'l póte libera de obligaţiunea ce 'şĭ a luatŭ façiă cu asociaţiĭ. Şi în adevĕrŭ, în casŭ cândŭ noulŭ acţionarŭ nu ar plăti complimentulŭ acţiuneĭ, s'ar

aduce unŭ prejudiciŭ societăţiĭ; şi acésta ar proveni din faptulŭ cedantuluĭ; şi după art. 998 C. civilŭ: orĭ-cine aduce altuia unŭ prejudiciŭ este ţinutŭ a 'l repara; apoĭ repararea cea maĭ bună în casulŭ de façiă constă în a 'şĭ plăti restulŭ acţiuneĭ.

Sĕ notămŭ însă, că în casŭ cândŭ noulŭ cesionarŭ va fi fostŭ de *rea credinţă*, adecă, în casŭ cândŭ va fi sciutŭ că o parte din acţiune este neplătită, póte şi elŭ sĕ fiă urmăritŭ.

4. — Regulile ce guvernă societăţile în Comandită pe acţiunĭ.

In Francia este o lege din 24 Iulie 1867, care reguléză într'unŭ modŭ specialŭ societăţile în Comandită pe acţiunĭ, independinte de regulile generalĭ, ce le am vĕḑutŭ, cândŭ am vorbitŭ de societăţile în Comandită simplă, séŭ pe interesŭ.

Disposiţiunile acesteĭ legĭ din 24 Iulie 1867 se referă la *organisarea* şi la *constituirea* societăţiĭ în Comandită pe acţiunĭ. Prin acéstă lege se restrînge libertatea existentă după principiile Coduluĭ de comerciŭ.

Ântêia restricţiune se referă la numĕrulŭ acţiunilorŭ şi cupónelorŭ de acţiunĭ impunêndŭ unŭ *minimum*, ca capitalurile micĭ, sĕ nu pótă participa, pentru ca ómeniĭ sĕracĭ sĕ nu se espună la perderĭ.

A doua restricţiune este relativŭ la forma acţiunilorŭ, cari nu potŭ fi la portoriŭ, de câtŭ *cândŭ se va fi plătitŭ celŭ pucinŭ jumĕtate din valórea lorŭ, şi déca se va fi stipulatŭ acésta în actulŭ constitutivŭ alŭ societăţiĭ.*

A treia restricţiune este relativă la *constituirea societăţiĭ.* Societatea nu se póte constitui maĭ înainte de a se fi subscrisŭ totalitatea capitaluluĭ socialŭ, şi maĭ înainte de a se fi vĕrsatŭ unŭ sfertŭ măcarŭ din elŭ în momentulŭ subscriereĭ.

Afară de acésta, acestŭ din urmă punctŭ maĭ coprinde nesce disposiţiunĭ cari reguléză: responsabilitatea subscriitorilorŭ de acţiunĭ şi a cesionarilorŭ lorŭ (art. 3 no. 2); ordonă estimarea depunerilorŭ în natură, séŭ aprecierea avantagie-

lorŭ stipulate de uniĭ din asociaţĭ, şi aprobarea evaluaţiunilorŭ făcute, (art. 4); arată formalităţile necesarie pentru constituirea societăţiĭ; se ocupă de numirea *consiliuluĭ de supraveghiere* (art. 5 şi 7); arată regulile relative la compunerea acestuĭ consiliŭ şi ale numireĭ membrilorŭ luĭ (art. 5).

Acţionariĭ nu potŭ vinde acţiunile de câtŭ după ce vorŭ fi numĕratŭ unŭ sfertŭ din valórea lorŭ (art. 2).

Déca se vorŭ fi călcatŭ disposiţiunile legeĭ societatea este nulă (art. 7).

Se ocupă de responsabilitatea consiliuluĭ de supraveghiere (art. 8); arată atribuţiunile consiliuluĭ de supraveghiere (art. 10 no. 1 şi 2; art. 11) arată regulile relative la responsabilitatea membrilorŭ luĭ (art. 9 şi 15 în fine); organiséză controlulŭ, ce aŭ acţionariĭ (art. 12); arată ce se întêmplă în casŭ, cândŭ se vorŭ fi împărţitŭ dividente fictive la acţionarĭ, şi reguléză raportulŭ acestorŭ devidente în casŭ cândŭ societatea a devenitŭ insolvabilă (art. 10 al. 3 şi urmĕtórele); Pronunciă penalităţĭ, în casŭ cândŭ se va fi călcatŭ disposiţiunile legeĭ (art. 13, 14, 15 şi 16).

Indică un modŭ specialŭ, esceptionalŭ şi economicŭ de procedură în casŭ cândŭ s'ar ridica o contestaţiune din partea acţionarilorŭ în interesulŭ lorŭ comunŭ.

Aceste suntŭ în resumatŭ disposiţiunile legeĭ francese de la 1867 din 24 Iulie, asupra societăţilorŭ în comandită pe acţiunĭ.

Noĭ nu avem sĕ ne ocupămŭ de dînsele fiindŭ că nu ne privesce.

Pre noĭ ne privesce sĕ arătămŭ regulile de cari se guvernă societăţile în comandită pe acţiunĭ după legea nóstră. Aşia dér, *cari sunt aceste regulĭ?*

La noĭ ne existândŭ nesce restricţiunĭ ca acele ale legeĭ francese din 24 Iulie 1867, urméză: *că societăţile în comandită pe acţiunĭ nu suntŭ supuse la alte regulĭ, de câtŭ la prin-*

cipiile generale ale dreptuluĭ, şi că prin urmare, ele se bucură de o libertate maĭ nelimitată.

Putemŭ însĕ sĕ spunemŭ atâtŭ, că esistă :

1). Unŭ consiliŭ de administraţie compusŭ din maĭ mulţĭ socĭ ce sunt solidarŭ responsabilĭ; acesta administră afacerile societăţiĭ.

2). Unŭ consiliŭ de supraveghiere compusŭ din maĭ mulţĭ acţionarĭ; acestŭ consiliŭ are *o inspecţiune generală* asupra administraţiuneĭ societăţiĭ; elŭ nu are dreptulŭ de a se amesteca în administraţiunea societăţiĭ, este numaĭ unŭ observatorŭ din partea acţionarilorŭ, pentru ca interesele lorŭ sĕ nu se compromiţă, este o garanţie pentru eĭ.

3). Adunarea generală a acţionarilorŭ.

Acésta are locŭ la epocele determinate prin statute.

In acéstă adunare vĕdŭ acţionariĭ operaţiunile societăţiĭ, pentru că *aci 'şĭ daŭ geranţiĭ socotelile lorŭ*, arată cumŭ merge societatea, câtŭ câştigŭ este şi câtă pierdere; şi acţionariĭ vĕdŭ, déca este bine, séŭ nu, sĕ maĭ fiă membri aĭ acesteĭ societăţĭ.

C. — Despre societatea anonimă.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea urmĕtórele cestiunĭ :

1). Definiţiunea acesteĭ societăţĭ.

2). Caracterele şi elementele eĭ.

3). Administraţiunea.

4). Obligaţiunile asociaţilorŭ.

5). Administratoriĭ societăţiĭ, obligaţiunile şi responsabilitatea lorŭ.

6). Modulŭ cum se operéză administraţia societăţiĭ.

Vomŭ studia fiă-care din aceste puncte pe rêndŭ :

1. — Definiţiunea societăţeĭ. — Ce este societatea anonimă? — Societatea anonimă este aceea aĭ căreĭ membri suntŭ

necunoscuţĭ şi cari nu angajéză de câtŭ depunerile lorŭ (art. 28 şi 29 C. com.)

2. — Caracterele distinctive ale acesteĭ societăţĭ şi elementele séle. — De ce se numesce ea anonimă? are ea o firmă socială?

Acéstă societate se numesce anonimă, maĭ alesŭ pentru că asociaţiĭ suntŭ necunoscuţĭ, şi pentru că nu are *o firmă socială, în care sĕ se coprindă nume de asociaţĭ responsabilĭ, şi espuşĭ la urmăririle creditorilorŭ*, ca membriĭ societăţeĭ în nume colectivŭ, séŭ ca geranţiĭ societăţeĭ în comandită, după cum scimŭ deja. — Societatea anonimă, este *o societate de capitalurĭ*, ér nu de persóne (art. 28 C. com.)

Acésta însă nu o împedică de a avea unŭ nume, pentru că este o persónă juridică, *corpus mysticum;* însă acestŭ nume este luatŭ de la obiectulŭ întreprindereĭ.

Cum se împarte de ordinarŭ capitalulŭ societăţeĭ anonime?

Capitalulŭ societăţeĭ anonime, după art. 33 C. comercial, se împarte în *acţiunĭ* şi în *cupóne* de acţiunĭ de o valóre egală (art. 33 C. com.).

Amŭ vĕḍutŭ maĭ susŭ, cândŭ am vorbitŭ de societăţile în comandită pe acţiunĭ, ce se înţelege prin cuvêntulŭ *acţiune* şi *cupóne* de acţiunĭ, şi cum se facŭ pentru ca sĕ devină negoţiabile; scimŭ, că acţiunile suntŭ *nominale*, *la portorŭ* şi *la ordine* (veḍĭ pag. 99).

Scimŭ asemenea cum se transmite proprietatea acţiunilorŭ (veḍĭ pag. 99); adecă: că proprietatea *acţiunilor nominale* se transmite prin o declaraţiune înscrisă în registrulŭ societăţiĭ, şi subsemnată de acela, care face transmiterea, séŭ de mandatarulŭ sĕŭ (vechilŭ). De notificare nu este trebuinţă, ca în materiă civilă, când este vorba de cesiunea uneĭ creanţe ordinare.

Cândŭ acţiunea este *la portorŭ*, se póte ceda prin simpla tradiţiune a titluluĭ, prin remitere din mână în mână. — Ju-

risprudenţa aplică acesteĭ speciĭ de titlurĭ maxima: *En fait de meubles possession vaut titre* (art. 1809 C. civ.).

Acţiunile *nominale la ordine* se transmitŭ prin o cesiune înscrisă în dosulŭ titluluĭ, care se numesce *girŭ* (pag. 99).

Am vĕḑutŭ ce este acţiunea, şi că acţiunile se potŭ vinde; Acum avem sĕ notăm, că se póte întêmpla ca acţiunile sĕ se plătéscă de către constituitoriĭ uneĭ societăţĭ anonime în fracţiunĭ şi în maĭ multĭ terminĭ, în acestŭ casŭ se dă acţionarilorŭ unŭ titlu provisoriŭ, care se numesce: *promitere de acţiune*; şi cândŭ se va plăti totalulŭ, atuncĭ i se dă titlulŭ *definitivŭ*.

Acum nasce întrebarea, ce se va întêmpla în casŭ, cândŭ acţionarulŭ care încă nu a plătitŭ tótă acţiunea sa, o vinde la unŭ altulŭ? Societatea póte urmări pe noulŭ proprietar alŭ acţiuneĭ, orĭ numaĭ pe celŭ vechiŭ, orĭ şi pe unulŭ şi pe altulŭ, pentru restulŭ acţiuneĭ?

Cestiunea este controversată:

1. — *Sistemŭ.* — Partisaniĭ acestuia susţinŭ, că acţionarulŭ primitivŭ, nu póte fi urmăritŭ pentru restulŭ acţiuneĭ, ce a rĕmasŭ neplătitŭ (veḑĭ p. 101).

2. — *Sistemŭ.* — Partisaniĭ acestuĭ sistemŭ susţinŭ, din contra, că acţionarulŭ primitivŭ póte fi urmăritŭ pentru complimentulŭ acţiuneĭ séle (veḑĭ pag. 101 şi urm.).

Autorisaţiunea guvernuluĭ este ea óre necesariă pentru înfiinţarea uneĭ societăţĭ anonime?

La acéstă cestiune étă ce rĕspunde art. 36 C. comercialŭ: „Tovărăşia anonimă nu se póte înfiinţa, de câtŭ cu slobozenia „Domnuluĭ şi cu primirea formală a înscrisuluĭ tovărăşiĭ."

Fiind-că în societăţile anonime nu există responsabilitate personală, pentru că ele suntŭ nesce asociaţiunĭ numaĭ de capitalurĭ, pentru ca angajamintele lorŭ sĕ nu trécă peste limita valorilor din cari se compunŭ, pentru ca sĕ nu se compromiţă interesele terţiilor persóne şi ale acţionarilorŭ, legiuitorulŭ C. comercialŭ a găsit de cuviinţă, ca sĕ le impună obligaţiunea,

ca ele sĕ nu se pótă înființa de câtŭ cu autorisațiunea guvernuluĭ, şi primirea formală a actuluĭ constitutivŭ; Guvernulŭ dupĕ ce va vedea cine sunt persónele cari solicită societatea, ce încredere inspiră, şi ce şanse de reuşitŭ póte sĕ aibă, le va potea da autorisațiunea sa printr'unŭ decretŭ regescŭ, reservându-şĭ dreptulŭ de a supraveghia şi în viitorŭ executarea statutelorŭ.

Şi afară de acésta, sĕ maĭ notăm, că societatea anonimă nu se póte înființa, de câtŭ *numaĭ prin actŭ publicŭ*, (art. 39 C. com.); şi guvernulŭ cândŭ va da autorisațiunea sa, va lua orĭ-ce mĕsură va crede de cuviință, pentru garantarea interesuluĭ generalŭ.

3. — Administrațiunea societățiĭ.

De cine este administrată societatea anonimă?

In societatea anonimă nu este unŭ personalŭ, care sĕ fiă chematŭ de dreptŭ la administrarea afacerilorŭ eĭ. Ea se administréză, prin urmare, de nesce **mandatarĭ**, numițĭ spre acestŭ scopŭ.

Administratoriĭ nu sunt în tot-d'auna de câtŭ nesce mandatarĭ ordinarĭ, care nu aŭ altŭ titlu, de câtŭ acela, care resultă din mandatulŭ ce le este confiatŭ. Prin urmare eĭ sunt **revocabilĭ.** — Acéstă revocabilitate este de esența societățiĭ anonime; de la acéstă regulă nu se póte deroga; Administratoriĭ trebue sĕ depindă de la societate, ér nu societatea de la administratorĭ, cum ar fi, cândŭ nu ar fi revocabilĭ.

Şi nu numaĭ administratoriĭ numițĭ în urma actuluĭ constitutivŭ alŭ societățiĭ potŭ fi revocațĭ *ad nutum*, ci şi aceia cari aŭ fostŭ numițĭ *prin actulŭ de societate*, şi acésta fără a fi trebuință de a proba în contra lor *o causă legitimă*. Acésta este o derogațiune de la art. 1514 C. civ., care nu autorisă revocarea mandatarilorŭ numițĭ prin actulŭ de societate, de câtŭ numaĭ pentru o causă legitimă. (Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 29).

Legea prin art. 30 C. com. maĭ adaogă : că administratoriĭ potŭ fi *tovarăşĭ* séŭ *netovarăşĭ*, şi *plătiţĭ*, séŭ *fără plată*.

Care este puterea administratorilorŭ?

Administratoriĭ sunt representanţiĭ societăţiĭ; însĕ cândŭ este vorba de a contracta, eĭ nu aŭ altă putere de câtŭ aceia, pe care o are un mandatar ordinarŭ.

Eĭ figuréză în contractŭ în numele societăţiĭ, şi ca mandatarĭ angajéză societatea, fără a se obliga şi eĭ personalŭ. Eĭ nu sunt responsabilĭ, de câtŭ de executarea mandatuluĭ lorŭ. Terţiile persóne, cari contractéză cu administratoriĭ nu aŭ acţiunĭ, de câtŭ în contra societăţiĭ (art. 31 C. com.); Nu aŭ acţiune nicĭ măcar în modŭ subsidiarŭ în contra administratorilorŭ.

4. — Obligaţiunile asociaţilor în societatea anonimă.

Cari este responsabilitatea asociaţilorŭ în societatea anonimă?

Membriĭ uneĭ societăţĭ anonime nu suntŭ personalŭ responsabilĭ; eĭ nu rĕspundŭ în casŭ, cândŭ societatea ar încerca perderĭ, de câtŭ numaĭ cu sumele ce aŭ depusŭ, séŭ s'aŭ obligatŭ a depune în tovărăşiă (art. 32, C. com.).

Acum nasce întrebarea : Creditoriĭ societăţiĭ aŭ eĭ o *acţiune directă* în contra membrilor societăţiĭ anonime, pentru plata miselorŭ lorŭ? séŭ nu aŭ de câtŭ *o acţiune indirectă*, adecă : dreptulŭ de a exercita acţiunea societăţiĭ, debitórea lorŭ în basa art. 974 C. civ.?

Cestiunea este controversată :

1. — Opiniune. — Creditoriĭ societăţiĭ nu aŭ, de câtŭ o acţiune *indirectă* pentru a constrînge pe membriĭ societăţiĭ anonime la plata miselorŭ lorŭ, pentru că membriĭ societăţiĭ anonime suntŭ necunoscuţĭ; eĭ nu aŭ contractatŭ nicĭ o obligaţiune façiă cu terţiele persóne; eĭ nu aŭ contractatŭ obligaţiunĭ, de câtŭ façiă cu societatea; prin urmare creditoriĭ societăţiĭ nu aŭ dreptulŭ de a 'ĭ ataca de câtŭ numaĭ exercitândŭ dreptulŭ societăţiĭ, debitórea lorŭ.

2. — Opiniune. — Creditoriĭ societăţiĭ anonime aŭ o *acţiune directă* în contra membrilorŭ eĭ pentru plata miselorŭ lorŭ, pentru că membriĭ societăţiĭ anonime sunt respundĕtorĭ, de pagube pênĕ la concurenţa miseĭ lorŭ (art. 32 C. com.). Ceva maĭ multŭ, geranţiĭ acesteĭ societăţĭ nu suntŭ de câtŭ mandatariĭ membrilorŭ eĭ; apoĭ mandanţiĭ sunt directŭ obligaţĭ prin actele mandatarilorŭ lorŭ; Prin urmare, orĭ sunt asociaţĭ orĭ sunt mandanţĭ, şi într'o calitate şi în alta, sunt directŭ responsabilĭ faciă cu creditoriĭ. Este adevĕratŭ, că membriĭ societăţiĭ anonime sunt necunoscuţĭ, adecă, numele lorŭ nu se publică, însĕ se publică capitalulŭ, pe cari sociĭ sunt obligaţĭ a 'l depune (art. 42 C. com.), şi acésta fără îndoélă pentru ca terţiile persóne sĕ pótă pune mâna pe elŭ la casŭ de trebuinţă, pentru ca eĭ cândŭ aŭ contractatŭ aŭ avutŭ în vedere acestŭ capitalŭ, (Merlin *Quest. de droit vo. Société*, § 2, p. 550; Pardessus t. IV, p. 1034; Troplong, Sociétés, no. 831 et suiv.; Bécane, *Questions* sur les Sociétés, p. 24).

O altă cestiune importantă, care se agită cu ocasiunea obligaţiuneĭ asociaţilorŭ, în societatea anonimă este acésta:

Creditoriĭ societăţiĭ anonime, în casŭ cândŭ societatea este insolvabilă, aŭ eĭ o acţiune în restituţiune în contra asociaţilorŭ pentru ca aceştia sĕ reporte sumele pe cari le aŭ perceputŭ cu titlu de dividendŭ în timpulŭ durateĭ societăţiĭ? De esemplu, o societate a duratŭ şése anĭ, şi în fiă-care anŭ aŭ fost beneficiĭ; aceste beneficiĭ sociĭ le aŭ împărţitŭ între dênşiĭ; ér în alŭ şéptelea anŭ societatea dă falimentŭ; acum cestiunea de a se sci este acésta: creditoriĭ societăţiĭ potŭ eĭ sili pe asociaţĭ sĕ reporteze dividentele percepute în ceĭ şése anĭ?

1. — Opiniune. — Asociaţiĭ sunt ţinuţĭ a reporta beneficiile, séŭ dividendele pe cari le aŭ perceputŭ, pentru că numaĭ la lichidarea definitivă se póte vedea déca societatea a fostŭ, séŭ nu, în câştigŭ; pênĕ atuncĭ orĭ ce aranjamentŭ nu póte fi de câtŭ provisoriŭ. Déca membriĭ societăţiĭ ar reţine

beneficiile percepute, ar reține o parte din mise; și apoĭ acésta ar fi contrariŭ principiilorŭ, după cari membriĭ uneĭ societățĭ anonime suntŭ respundĕtorĭ de pagube pênĕ la concurența miseĭ lorŭ (art. 32 C. com.); afară de acésta, nu ar fi nicĭ echitabilŭ, ca asociațiĭ sĕ tragă beneficiĭ din o societate, care nu 'șĭ póte plăti creditoriĭ (Delvincourt, t. II, note 1 de la page 27; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 24).

2. — *Opiniune.* — Membriĭ societățiĭ anonime nu sunt obligațĭ a reporta beneficiile percepute. Cândŭ s'a redactat art. 26 C. com. francesŭ, corespunḑĕtorŭ cu art. 25 din Codulŭ comercial al nostru, s'a ștersŭ partea din projectŭ care obliga pe comanditarĭ la reportŭ; apoĭ déca comanditariĭ nu suntŭ ținuțĭ a reporta, nu suntŭ ținuțĭ nicĭ membriĭ societățiĭ anonime; pentru ca și comanditariĭ și membriĭ societățiĭ anonime nu rĕspundŭ de pagube, de câtŭ numaĭ cu misele lorŭ; analogia între comanditarĭ și membriĭ societățiĭ anonime este perfectă întru tóte; obligațiunile comanditarilorŭ suntŭ aceleașĭ și pentru membriĭ societățiĭ anonime; și avantagiele asemenea. Și după cum scim deja, responsabilitatea asociațilorŭ în societățile anonime este mărginită la misele lorŭ, adecă, la fondulŭ ce aŭ pusŭ, séŭ s'aŭ obligat a depune. Prin urmare, numaĭ capitalulŭ trebue sĕ rĕmână intactŭ și sĕ aparțină creditorilorŭ, cărora nu le este permisŭ, sĕ ruineze pe asociațĭ, obligându-ĭ sĕ reporte dividendele, pe cari le aŭ cheltuitŭ *latius vivendo.* Soluțiunea contrariă ar depărta pe toțĭ capitaliștiĭ de a face parte din aceste societățĭ. Afară de acésta, în casŭ cândŭ dividendele séŭ perceputŭ din beneficiĭ reale, creditoriĭ posteriorĭ repartițiuneĭ dividendelorŭ nu aŭ pututŭ avea unŭ dreptŭ de gagiŭ asupra sumelorŭ distribuite, și prin urmare, nu potŭ fi primițĭ a cere reportulŭ lorŭ. Ear creditoriĭ anteriorĭ, asemenea nu se potŭ plânge, pentru ca în momentulŭ repartițiuneĭ, societatea a fost solvabilă, gagiurile lorŭ suficiente, și sumele distribuite și aŭ urmatŭ, destinațiunea lorŭ. (Troplong,

Sociétés no. 846 ; Bravard Traité des Sociétés commerciales, p. 213 ; Delangle, t. I, no. 345).

5. — Administratoriĭ societățiĭ, obligațiunile și responsabilitatea lorŭ.

Scimŭ deja, că administratoriĭ societățiĭ anonime sunt numaĭ nesce mandatarĭ, și că prin urmare, cândŭ contractéză în numele societățiĭ nu 'șĭ iaŭ nicĭ unŭ angajamentŭ personalŭ; nicĭ chiar atuncĭ cândŭ ar fi și eĭ asociațĭ, pentru că în acestŭ casŭ eĭ întrunescŭ două calitățĭ: una de asociațĭ, și alta de mandatarĭ; ca asociațĭ nu sunt responsabilĭ de câtŭ pênĕ la concurența miselorŭ lorŭ; și ca mandatarĭ cândŭ contractéză în numele societățiĭ, nu se obligă la nimic personalŭ.

Dér cu tóte acestea, acéstă iresponsabilitate personală este subordinată la condițiunea ca eĭ sĕ execute cu fidelitate mandatulŭ lorŭ. Déca nu 'l execută, séŭ déca trecŭ peste limitele luĭ devinŭ personalŭ responsabilĭ, atâtŭ fațiă cu societatea, câtŭ și fațiă cu terțiile persóne, pentru prejudiciile ocasionate séŭ prin neexecutarea mandatuluĭ, séŭ prin excederea putereĭ lorŭ.

6. — Modulŭ cum se operéză administrația societăților anonime, și controloriĭ lorŭ.

Supraveghierea intereselorŭ societățiĭ anonime aparține *majorităţiĭ acționarilorŭ*; acéstă majoritate însĕ exercită controlulŭ sĕŭ prin delegațiune. Acționariĭ se adună în Adunare generală la epocele determinate prin statute, și daŭ decisiunile lorŭ conformŭ regulilorŭ din statute. Eĭ însĕ nu potŭ face nimicŭ, ce ar fi contrariŭ cu statutele, pentru că atuncĭ ar forma o societate nouă.

Usulŭ, care este ca o lege, s'a stabilitŭ în sensulŭ acesta, ca de ordinarŭ, se alege unŭ *Consiliŭ de administrație* compusŭ de maĭ multe persóne pentru administrarea afacerilorŭ societățiĭ; aceștia apoĭ cumpĕră, vêndŭ, etc. cu unŭ cuvêntŭ facŭ tóte actele, cari intră în sfera administrațieĭ.

Afară de acésta maĭ este *unŭ consiliŭ de Censorĭ*, de supra-

veghetorĭ, în numĕr de 2—3; aceştia la epoce fixe, vinŭ şi revisuescŭ *administraţia ;* facŭ raportulŭ lorŭ la finile anuluĭ, către adunarea acţionarilorŭ ; Eĭ suntŭ nesce supraveghietorĭ; aŭ rolulŭ de *controlorĭ aĭ administratorilorŭ.*

Sĕ notăm însĕ, că de multe orĭ puterea de a administra afacerile societăţiĭ se dă uneĭ singure persóne, care se numesce *Directorŭ;* acesta este apoĭ sub puterea şi autoritatea consiliuluĭ de administraţie, şi póte face şi elŭ orĭ-ce actŭ de administraţie.

E. — Despre proba Societăţilorŭ.

Prin ce se probézǎ esistenţa uneĭ societăţĭ comerciale?

Societăţile în nume colectivŭ, în comandită şi anonime nu se potŭ proba de câtŭ prin *înscrisŭ*, chiar şi cândŭ capitalulŭ societăţiĭ ar fi de o valóre maĭ mică de 150 leĭ. Acésta este o derogaţiune de la principiile dreptuluĭ comunŭ (art. 38 şi 40 C. com. şi 1191, C. civ.). Complicaţiunea raporturilorŭ, la cari daŭ locŭ aceste societăţĭ, nu permite proba testimonială.

Afară de acésta, necesitatea unuĭ actŭ scrisŭ este o consecinţă forţată a publicităţiĭ ce trebue sĕ se dea societăţilorŭ comerciale, publicitate care ar fi imposibilă fără redactarea unuĭ actŭ.

Societăţile în nume colectivŭ şi cele în comandită se potŭ constata séŭ prin acte *subsemnătura privată*, séŭ *prin acte de notariatŭ* (art. 38 C. com.).

Ear societăţile *anonime* nu se *potŭ forma* de câtŭ *prin actŭ publicŭ* (art. 39 C. com.).

In casŭ cândŭ actulŭ societăţiĭ este sub semnătura privată în câte exemplare trebue făcutŭ?

Déca societatea este în nume colectivŭ, actulŭ trebue făcutŭ în atâtea exemplare, câte suntŭ părţile contractate cu interesŭ deosebitŭ, adecă: în atâtea exemplare câţĭ asociaţĭ suntŭ (art. 38 C. com. şi art. 1179 C. civ.).

Ear în casŭ cândŭ societatea este în comandită pe interesŭ, séŭ pe acţiunĭ, cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Este de ajunsŭ două exemplare, unulŭ, pentru comandiţĭ şi altulŭ pentru comanditarĭ, pentru că în realitate nu suntŭ de câtŭ două părţĭ contractante, séŭ maĭ bine ḑicêndŭ, două interese distincte: unulŭ alŭ comandiţilorŭ, şi altulŭ alŭ comanditarilorŭ (D. B. Boerescu p. 74, şi Bravard, Sociétés, p. 222).

2. — *Opiniune.* — Opiniunea precedentă este contrariă cu testulŭ legeĭ în ceea ce privesce pe comandiţĭ; pentru că art. 23 C. com. ḑice espres, că este societate în nume colectivŭ façiă cu dênşiĭ; apoĭ când cine-va voesce sĕ constate printr'unŭ actŭ privatŭ o societate în nume colectivŭ, este certŭ ca actulŭ trebue făcutŭ în atâtea originale, câţĭ suntŭ asociaţiĭ. Afară de acésta, chiar în ceea ce concerne pe comanditarĭ nu 'ĭ potem considera, că neavêndŭ unulŭ façiă cu altulŭ unŭ interesŭ distinctŭ; pentru că comanditariĭ contractândŭ o societate, fiă-care devine creditorŭ şi debitorŭ alŭ fiă-căruia din eĭ; acésta este evidentŭ în casŭ cândŭ nu 'şĭ varsă imediatŭ misele lorŭ, ci promitŭ numaĭ a le vĕrsa. Şi sĕ maĭ adăogămŭ, că fiă-care asociatŭ are dreptulŭ de a reclama o parte din câştigurile societăţiĭ şi cu ocasiunea acesteĭ reclamaţiunĭ se póte găsi în conflictŭ nu numaĭ cu comandiţiĭ, ci şi cu comanditariĭ, şi prin urmare, se póte întâmpla sĕ aibă necesitàte de actŭ pentru a invoca clausele coprinse într'ânsulŭ. (Malepeyre et Jourdin p. 106 et suiv.).

Şi la tóte acestea sĕ maĭ adăogămŭ diferinţa de redacţiune a legeĭ nóstre de cea francesă. La noĭ art. 38 C. com. ḑice în modŭ espresŭ, că în casŭ, cândŭ actulŭ este sub-semnătura privată *trebue făcutŭ în atâtea exemplare câţĭ sunt tovarăşiĭ*, pentru ca sĕ aibă fiă-care câte unulŭ.

In societăţile comercialĭ actulŭ scrisŭ se cere elŭ probationis causa, séŭ *solemnitatis causa?*

Credemŭ, că nu se póte suplini actulŭ scrisŭ, nicĭ atuncĭ cândŭ ar fi vorba de o sumă maĭ mică de 150 leĭ, şi părţile nu potŭ proba prin martorĭ societatea nicĭ chiar atuncĭ, cândŭ ar esista unŭ începutŭ de dovadă înscrisŭ (Paris 29 Janv. 1841), nicĭ prin mărturisirea părţilorŭ, nicĭ prin jurămêntŭ; în sensulŭ acesta s'a înţelesŭ legea, cândŭ s'a discutatŭ în consiliulŭ de statŭ francesŭ. (B. Boerescu p. 73).

Se póte proba **peste** *séŭ* **contra** *conţinutuluĭ actuluĭ de societate?*

Art. 40 C. com. ḑice, conformŭ cu principiile dreptuluĭ comunŭ (art. 1191 C. civ.), că nu se póte proba cu martorĭ *peste* séŭ *contra* conţinutuluĭ actuluĭ de societate, nicĭ *ceea ce s'ar pretinde* a se fi ḑis înainte de actŭ, orĭ în timpul confecţionăreĭ luĭ séŭ în urmă şi nicĭ chiar atuncĭ când ar fi vorba de o sumă maĭ mică de 150 leĭ.

Sĕ notăm însĕ, că acéstă prohibiţiune nu merge pênĕ acolo în câtŭ sĕ nu fiă permis a se proba nicĭ *prin registre* modificările unuĭ actŭ de societate. Art. 105 C. com., care ne arată probele admise în materie de comerciŭ, enumeră între aceste probe şi registrele comercianţilor, ca unele, ce pot fi invocate totă-d'auna, precum póte fi invocată corespondenţa şi actele private.

F. — Formalităţile de publicitate ale societăţilorŭ, şi sancţiunea neobservăreĭ acestorŭ formalităţĭ.

Pentru ca societatea sĕ nu fiă silită a 'şĭ arăta actele séle constitutive în fiă-care momentŭ, cu ocasiunea fiă-căreĭ operaţiunĭ comerciale, carĭ sunt fórte numeróse, şi carĭ cerŭ multă urgenţă, şi pentru ca sĕ 'şĭ pótă realisa cu maĭ mare facilitate actele séle, legea impune fiă-căreĭ societăţĭ, sĕ 'şĭ publice clausele actuluĭ eĭ constitutivŭ, carĭ potŭ interesa pe terţiile persóne, pentru ca aceştia sĕ le pótă cunósce; pentru acésta se cerŭ orĭ-carĭ formalităţĭ.

Cari sunt acumŭ aceste formalităţĭ?

Formalităţile relative la publicaţiunea actelorŭ societăţilorŭ comercialĭ sunt prevĕḑute de art. 41, 42, 43, 44 şi 45 C. com.

Aceste formalităţĭ, cândŭ este vorba de *societăţĭ în nume colectivŭ*, séŭ *în comandită* consistă în aceea : că sĕ dea *o copiă* dupĕ actulŭ de tovărăşie, în intervalŭ de 15 ḑile de la data luĭ, la tribunalulŭ de comerciŭ din localitate, unde este aşeḑată casa tovărăşiéscă, pentru ca sĕ se transcrie în condică, şi sĕ se afişeze, spre sciinţa publiculuĭ, treĭ lunĭ în sala şedinţelorŭ. Afară de acestea, extractulŭ se publică şi prin „Monitorulŭ Oficialŭ" (art. 41 C. com.).

Pentru *societăţile anonime*, actulŭ de autorisaţiune (decretulŭ regescŭ) şi actulŭ de societate se publică, şi se afişéză *în întregulŭ lorŭ* în acelaşĭ timpŭ, ca şi pentru cele-l'alte societăţĭ, adecă în intervalŭ de treĭ lunĭ (art. 44 C. com.).

Sĕ notămŭ, că nu este necesariŭ, că afişulŭ sĕ fiă precedatŭ de o trascriere în condica tribunaluluĭ de comerciŭ (art. 44).

Şi sĕ maĭ notămŭ, că în casŭ cândŭ o societate ar avea maĭ multe case de comerciŭ (sucursale) în deosebite districte, formalităţile, despre cari am vorbitŭ pênĕ aci, se vorŭ face la tribunalulŭ fiă-căruĭ districtŭ (partea mediă a art. 41 C. com.).

Pênĕ aci am vorbitŭ despre extractulŭ actuluĭ de societate. care trebue publicatŭ, acumŭ sĕ vedemŭ :

Ce trebue sĕ conţină acestŭ extractŭ?

Cândŭ societatea este în nume colectivŭ, extractulŭ trebue sĕ coprindă urmĕtórele enunciaţiunĭ :

1). Că societatea este în nume colectivŭ.

2). Sĕ arate firma societăţiĭ.

3). Scaunulŭ societăţiĭ (domiciliulŭ eĭ).

4). Numele, pronumele şi domiciliulŭ asociaţilorŭ.

5). Sĕ arate sociĭ, cari sunt autorisaţĭ a gera, a administra, şi a subsemna pentru societate.

6). Epoca începereĭ şi a încetăreĭ societăţiĭ.

7). Data depunereĭ actuluĭ la grefa Tribunaluluĭ (art. 42 C. com.).

Cândŭ societatea este în comandită simplă, orĭ prin acţiunĭ, extractulŭ va trebui sĕ conţină enunciaţiunile coprinse sub no. 2, 3, 5, 6 şi 7 ; ér enunciaţiunile de sub no. 1 se vorŭ înlocui prin declaraţiunea, că societatea este în comandită simplă, séŭ prin acţiunĭ; şi cele de sub no. 4 prin arĕtarea sumeĭ capitaluluĭ socialŭ, şi a valorilorŭ depuse, séŭ pe cari s'aŭ obligatŭ a depune comanditariĭ, séŭ acţionariĭ. Persóna, numele comanditarilorŭ nu trebue sĕ se spună în extractŭ, pentru că societatea în comandită se compune în câtŭ privesce pe comanditarĭ numaĭ din depunerile lorŭ ; eĭ nu sunt obligaţĭ personalŭ.

Ear numele comandiţilorŭ, socilorŭ responsabilĭ personalŭ, adecă ale acelora, cari sunt ţinuţĭ la plata tuturorŭ datoriilor socialĭ, cu tóte bunurile lorŭ personalĭ, trebue indicate în extractŭ.

Cândŭ este vorba *de societăţile anonime*, actulŭ va coprinde enunciările de sub no. 3, 5, 6 şi 7 ; ér enunciările de sub no. 1 se va înlocui în enuncierea, că societatea este anonimă ; cea de sub no. 2 prin denumirea societăţiĭ; cea de sub no. 4 prin enunciarea sumeĭ capitaluluĭ socialŭ şi a valorilorŭ depuse, séŭ cari s'aŭ obligatŭ a depune acţionariĭ; acéstă din urmă enunciaţiune va arĕta care este suma capitaluluĭ în numerarŭ, şi în alte obiecte.

Scimŭ, că societăţile anonime nu se potŭ forma fără autorisaţiunea guvernuluĭ, şi că guvernulŭ póte lua mĕsurile ce va crede de cuviinţă, cândŭ va da autorisaţiunea sa ; Aşia de esemplu, guvernulŭ póte dispune ca o parte din beneficiĭ sĕ se pună la o parte, pentru a forma unŭ fondŭ de reservă; póte dispune ca societatea sĕ înceteze, cândŭ va pierde o mare parte din capitalŭ, adecă, póte hotărî *minimulŭ* capitaluluĭ ce societatea trebue sĕ aibă ; — In tóte aceste casurĭ se va co-

prinde în actulŭ, ce se dă publicitățiĭ, suma destinată a forma unŭ fondŭ de reservă, și *minimulŭ* capitaluluĭ, ce societatea trebue sĕ aibă pentru a dura (art. 42 și 44 C. com.).

De cine trebue subscrise extractele?

Pentru a rĕspunḑe la acéstă cestiune trebue sĕ facemŭ o deosibire:

In casŭ cândŭ actulŭ de societate este unŭ actŭ publicŭ, autenticŭ, extractulŭ se va subscie de Tribunalulŭ localŭ; ér déca este subsemnătura privată, se va subscrie de către toțĭ asociațiĭ, déca societatea este în nume colectivŭ; ér déca societatea este în comandită, extractulŭ se va subscrie numaĭ de socĭĭ împreună respunḑĕtorĭ, séŭ de geranțĭ (art. 43, C. com.).

Care este sancțiunea legeĭ în casŭ cândŭ nu s'ar observa formalitățile ce am vĕḑutŭ, adecă în casŭ, cândŭ nu s'ar depune extractele la tribunalŭ, și nu s'ar publica?

La acéstă cestiune rĕspunde partea finală a art. 41 C. com. Elŭ ḑice:

„De nu se va păḑi vre una din aceste formalitățĭ, tóte fap„tele tovarășiĭ suntŭ nimicnicite și de nicĭ unŭ folosŭ *pentru* „*tovarășĭ;* ér interesele streinilorŭ (adecă, terțiilorŭ persóne „cari aŭ contractatŭ cu societatea) nu se potŭ vătăma nicĭ „cum din lipsa acestorŭ formalitățĭ."

Din acestŭ textŭ resultă, că *socĭĭ potŭ invoca uniĭ contra altora nulitatea societățiĭ* din causă, că nu s'aŭ îndeplinitŭ formalitățile cerute de lege; prin urmare, fiă-care sociŭ póte considera societatea ca neesistândŭ; și de aci urméză: că solidaritatea nu va maĭ avea locŭ între socĭ, împărțirea câștiguluĭ și a pagubelorŭ nu se va face pe basa actuluĭ de societate, ci dupĕ regulile dreptuluĭ comunŭ; partea fiă-căruĭ asociatŭ va fi proporțională cu misa sa; se vorŭ aplica regulile *comunitățiĭ*, ér nu acele de la *societățĭ*.

Ear în câtŭ privesce *pe terțiile persóne*, pe aceia cari aŭ contractatŭ cu societatea, acestora nu li se póte opune lipsa

formalităţilorŭ de publicaţiune; eĭ potŭ dér cere împlinirea angajamentelorŭ contractate cu societatea, şi fiă-care asociatŭ va fi obligatŭ, séŭ solidarŭ, séŭ numaĭ pe depunerea sa.

Sĕ notămŭ, că sancţiunea prescrisă de partea ultimă a art. 41 C. com. se aplică la art. 42, 43 şi 44 C. com., adecă, legea cere ca sĕ se publice actele constitutive şi ale societăţiĭ în *nume colectivŭ*, în *comandită* precum şi ale *societăţiĭ anonime*.

S'ar putea însĕ ḑice, că art. 44, care vorbesce de societăţile anonime nu prescrie nicĭ o sancţiune în casŭ, cândŭ nu s'ar publica actulŭ constitutivŭ alŭ acesteĭ societăţĭ, şi că o penalitate nu se póte aplica prin interpretaţiune; la acésta însĕ sĕ rĕspunde, cu dreptŭ cuvêntŭ, că art. 44 trămite întru tóte la art. 41; prin urmare, sancţiunea prevĕḑută la art. 41 se va aplica şi la art. 44, adecă la societăţile anonime.

Scimŭ acumŭ, că socïĭ potŭ invoca uniĭ faţiă cu alţiĭ nulitatea societăţiĭ pentru lipsa de publicitate a extractuluĭ, séŭ a actuluĭ de societate.

Acŭm nasce întrebarea: creditoriĭ unuia din asociaţĭ potŭ eĭ opune celorŭ-lalţĭ asociaţĭ nulitatea societăţiĭ?

Rĕspundemŭ, că da! pentru că dupĕ art. 974 C. civilŭ, fiă-care creditorŭ póte exercita tóte acţiunile pecuniare ale debitoreluĭ sĕŭ, aci nu maĭ încape cea maĭ mică îndoială.

Dér ce vomŭ ḑice *despre creditoriĭ unuia din asociaţĭ, potŭ eĭ invoca nulitatea societăţiĭ faţiă şi cu creditoriĭ eĭ?*

Interesulŭ acesteĭ cestiunĭ stă în acésta: că atuncĭ cândŭ societatea este valabilŭ constituită, este o fiinţă morală, care are unŭ activŭ şi unŭ pasivŭ distinctŭ de activulŭ şi pasivulŭ personalŭ alŭ asociaţilorŭ; şi în acestŭ casŭ creditoriĭ societăţiĭ suntŭ plătiţĭ din activulŭ eĭ înainte de creditoriĭ personalĭ aĭ asociaţilorŭ; aşia în câtŭ aceştia nu potŭ reclama nimicŭ din fondulŭ socialŭ maĭ înainte a se fi plătitŭ creditoriĭ societăţiĭ; şi din contra, déca societatea se va declara nulă din causa lipseĭ de publicitate, creditoriĭ personalĭ aĭ unuia din

asociaţĭ vorŭ veni în concursŭ cu creditoriĭ societăţiĭ la partea ce se cuvine acestuĭ asociatŭ, pentru că societatea ne avêndŭ o existenţă, nu póte avea unŭ patrimoniŭ alŭ eĭ propriŭ deosibitŭ de alŭ asociaţilorŭ.

Cestiunea este controversată.

1. — Opiniune. — Nulitatea societăţiĭ póte fi invocată de creditoriĭ personalĭ aĭ asociaţilorŭ, pentru că legea ḑice, că din lipsa de publicitate nu se va potea vĕtăma *nicĭ cum* drepturile străinilorŭ; apoĭ creditoriĭ asociaţilorŭ se înţelege, că sunt străinĭ de societate; şi vorbele: *nicĭ cum*, însemnéză, că străiniĭ aŭ dreptulŭ de a invoca validitatea, séŭ nulitatea societăţiĭ, dupĕ cum vorŭ voi. (In acestŭ sensŭ: D. B. Boerescu p. 78; Troplong, no. 251; Molinier, t. I, no. 291; Bécane, *Questions sur les Sociétés* p. 35).

2. — Opiniune. — Creditoriĭ personalĭ aĭ asociaţilorŭ nu potŭ exercita faţiă cu creditoriĭ societăţiĭ, de câtŭ drepturile debitorilorŭ lorŭ, ale asociaţilorŭ, conformŭ art. 974 C. civ.; eĭ nu aŭ o acţiune directă; apoĭ debitoriĭ lorŭ, adecă asociaţiĭ, nu potŭ invoca în contra creditorilorŭ societăţiĭ nulitatea eĭ; prin urmare nicĭ creditoriĭ asociaţilorŭ nu potŭ invoca acéstă nulitate, pentru că eĭ nu potŭ avea maĭ multe drepturĭ de câtŭ aŭ aceia, pe cari 'ĭ representă, adecă de câtŭ asociaţiĭ. (Bravard, Sociétés commerciales, p. 50 et suiv.).

Eŭ credŭ maĭ fondată acéstă din urmă opiniune.

O societate comercială, care nu a fostŭ publicată, póte ea fi declarată în falimentŭ?

Credemŭ că da! pentru că déca creditoriĭ societăţiĭ nu aŭ cerutŭ nulitatea eĭ, ea esistă, şi că atare póte fi falită.

Nulitatea societăţiĭ resultândŭ din lipsa formalităţilorŭ de publicaţiune se póte ea acoperi?

Uniĭ ḑicŭ, că nu trebue sĕ exagerămŭ rigórea art. 41 C. com., şi nu trebue sĕ considerămŭ nulitatea pronunciată de dênsulŭ ca o nulitate de ordine publică, care nu s'ar potea

acoperi, şi pe care fiă-care asociatŭ ar putea-o invoca orĭ cândŭ în contra celorŭ-l'alţĭ (Pardessus, t. IV, no. 1008).

Alţiĭ din contra, susţinŭ, că acéstă nulitate nu póte fi acoperită, pentru că ea nu este creată în interesulŭ privatŭ alŭ părţilorŭ, ci pentru a reprima neobservarea uneĭ disposiţiunĭ întrodusă în scopŭ de a protege interesulŭ generalŭ (Horson, Questions t. I, p. 74 ; Quest. 19 ; Molinier, t. I, no. 280; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 35).

Acéstă din urmă opiniune este de preferitŭ.

Afară de actulŭ constitutivŭ alŭ societăţiĭ nu maĭ sunt óre şi alte acte, pentru cari legea cere acelea-şĭ formalităţĭ de publicaţiune, ca şi pentru actulŭ socialŭ?

Legea prin art. 45 C. com. ordonă, că orĭ ce modificaţiune s'ar face la actulŭ constitutivŭ al societăţiĭ sĕ fiă pusă la cunoscinţa publiculuĭ ast-felŭ, precum trebue sĕ se pună şi actulŭ socialŭ.

Prin urmare, legea ordonă ca sĕ se publice :

1). Modificaţiunea statutelorŭ.

2). Continuarea societăţiĭ peste termenulŭ fixatŭ pentru durata eĭ.

3). Disolvarea societăţiĭ înainte de termenŭ.

4). Orĭ-ce schimbare, séŭ retragere de socĭ.

5). Orĭ-ce schimbare, adusă la firma socială.

Cu unŭ cuvêntŭ orĭ-ce clausă, care ar interesa pe terţiile persóne ; Sĕ studiămŭ fiă-care din aceste puncte.

1. — Modificaţiunea statutelorŭ. — Trebue publicate tóte convenţiunile, cari ar modifica clausele actuluĭ adusŭ la cunoscinţa terţiilor persóne prin prima publicaţiune, pentru că alt-felŭ ar fi fostŭ lesne sĕ înşele publiculŭ arătândŭ maĭ êntâiŭ unŭ actŭ socialŭ, fórte avantagiosŭ, şi apoĭ în urmă, sĕ 'lŭ schimbe cu totulŭ sub pretextŭ de a 'l modifica. — Sĕ înţelege însĕ, că nu se va publica modificarea clauselorŭ pe cari

societatea nu este ţinută a le publica cu ocasiunea publicăreĭ actuluĭ primitivŭ.

2. — *Continuarea societăţiĭ peste termenulŭ fixatŭ pentru durata eĭ.* — Cuvêntulŭ, pentru care se cere publicarea actuluĭ constitutivŭ alŭ societăţiĭ, esistă şi atuncĭ, cândŭ este vorba de continuarea eĭ peste termenulŭ fixatŭ. — Terţiile persóne interesante a se prevala în contra asociaţilorŭ de o prorogaţiune nepublicată sunt admise a proba continuarea societăţiĭ prin orĭ-ce mijlóce, chiar şi prin martorĭ, séŭ prin presumpţiunĭ.

3. — *Disolvarea societăţiĭ înainte de termenulŭ fixatŭ pentru durata eĭ.* — In casŭ cândŭ societatea s'a formatŭ pentru unŭ *timpŭ limitatŭ*, causa disolvăreĭ eĭ s'a anunciatŭ maĭ de înainte prin publicarea extractuluĭ; Terţiile persóne cunoscŭ momentulŭ, cândŭ societatea trebue sĕ înceteze. Prin urmare, nu este necesariŭ de a 'ĭ maĭ anuncia printr'o nouă publicaţiune. In acestŭ casŭ, societatea este disolvată de dreptŭ la termenulŭ indicatŭ în extractulŭ primitivŭ; Ear décă societatea se disolvă înainte de termenulŭ fixat, acésta trebue publicatŭ, pentru ca terţiile persóne sĕ fiă avisate.

O cestiune tare controversată este aceea, de a sci, déca publicaţiunea este restrînsă numaĭ la actele, prin cari sociĭ disolvă societatea de buna lorŭ voinţă, maĭ înainte de termenulŭ convenitŭ, séŭ din contra, déca trebue întinsă şi *la orĭ-ce actŭ*, fiă chiar involuntarŭ şi fortuitŭ, care ar aduce cu sine disolvarea societăţiĭ.

1. — *Sistemŭ.* — Trebue sĕ distingemŭ între casulŭ, cândŭ causa disolvăreĭ societăţiĭ a fostŭ maĭ de înainte anunciată prin extractŭ, şi între casulŭ, cândŭ nu a fostŭ anunciată. Déca causa disolvăreĭ a fostŭ anunciatŭ în extractulŭ actuluĭ socialŭ datŭ publicităţiĭ, nu trebue a se maĭ face o nouă publicare; Şi, din contra, déca nu a fostŭ anunciată, trebue sĕ se facă o nouă publicare, pentru că în acestŭ casŭ, causa disolvăreĭ póte

sĕ fiă necunoscută de terţiile persóne, şi chiar şi de asociaţĭ. Şi aşa fiindŭ, ar trebui sĕ recurgemŭ, pentru a aprecia valórea angajamentelorŭ contractate, la proba testimonială, pentru că nu potem sĕ nu ţinemŭ comptŭ de buna credinţă a terţiilor persóne şi a asociaţilorŭ. Apoĭ scopulŭ legeĭ este tocmaĭ acesta, de a înlătura acéstă speciă de probă şi a nu permite a se proba cu martorĭ, unŭ actŭ atâtŭ de importantŭ, ca disolvarea societăţiĭ, precum a înlăturat'o şi nu a permisŭ a se proba cu martorĭ formaţiunea eĭ. (Bravard Sociétés, p. 276 et suiv).

2. — *Sistemŭ.* — Publicaţiunea se cere numaĭ atuncĭ, cândŭ este vorba *de acte*, cari aŭ de obiectŭ disolvarea anticipată a societăţiĭ, şi cari emană de la voinţa asociaţilorŭ. A interpreta legea alt-felŭ ar fi a o face. Partisaniĭ acestuĭ sistemŭ susţinŭ că nu numaĭ disolvarea societăţiĭ provenită din causa morţiĭ unuĭ asociatŭ, dér nicĭ aceea care ar resulta din interdicţiunea, séŭ mórtea unuia din eĭ nu trebue sĕ se publice. Legiuitorulŭ nu maĭ cere publicarea disoluţiuneĭ prevenind din aceste cause, pentru că ele suntŭ prin sine însuşĭ de notarietate publică, şi pentru că nu potŭ fi disimulate, séŭ ascunse de publicŭ.

Uniĭ susţinŭ, că în casŭ cândŭ nu s'a publicatŭ actulŭ constitutivŭ alŭ societăţiĭ la începutulŭ eĭ, nu este trebuinţă de a maĭ publica nicĭ causa disolvăreĭ eĭ; déca nu s'a publicatŭ societatea, ḑicŭ partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ, de ce sĕ se publice disolvarea eĭ? In acestŭ casŭ, societatea este unŭ simplu faptŭ, care trebue sĕ înceteze, precumŭ a începutŭ.

Acéstă doctrină a fostŭ respinsă de jurisprudenţa francesă cu dreptŭ cuvêntŭ: Pentru că de şi societatea nu s'a publicată, nu este maĭ puçinŭ adevĕrat, că ea esistă faciă cu terţiile persóne; lipsa de publicare lorŭ nu li se póte opune. Şi în casŭ cândŭ disolvarea eĭ nu s'a publicatŭ, lucrulŭ se petrece totŭ asemene, precum se petrece cu formaţiunea societăţiĭ, în

acestŭ sensŭ, că terţiile persóne potŭ considera societatea ca disolvată, şi o potŭ considera, ca esistentă façiă cu ele, dupĕ cumŭ vorŭ voi. Asociaţiĭ nu se potŭ prevala de prima contravenţiune a legeĭ, pentru a justifica pe a doua. (Bedarride, t. II, no. 241 ; Bravard, Sociétés, p. 280 et suiv).

4. — Orĭ-ce schimbare sĕŭ retragere de socĭ. — Déca se operă o schimbare de socì prin substituirea uneĭ terţiĭ persóne în loculŭ unuĭ asociatŭ, acéstă schimbare trebue publicată.

Insĕ acéstă publicare nu are locŭ, de câtŭ numaĭ cândŭ este vorba de societăţile *de persóne*, ér cândŭ este vorba de societăţile pe *acţiunĭ*, acéstă publicare nu maĭ are locŭ, pentru ca substituirea cesionaruluĭ în loculŭ cedantuluĭ nu schimbă nimicŭ din elementele constitutive ale societăţiĭ ; şi prin urmare nu maĭ este trebuinţă de publicare.

5. — Orĭ-ce schimbare a firmeĭ socialĭ. — Trebue asemene sĕ se dea publicităţiĭ orĭ-ce schimbare a firmeĭ socialĭ, căcĭ la din contră, atâtŭ angajamentele contractate sub firma vechiă, câtŭ şi cele contractate sub cea nouă, vorŭ fi valabile în favorulŭ terţiilorŭ persóne, pentru că asociaţiĭ nu potŭ invoca façiă cu eĭ lipsa publicaţiuneĭ.

Care este acum sancţiunea legeĭ, în casŭ cândŭ nu s'ar observa formalităţile, ce amŭ vĕḑutŭ pĕnĕ aci sub no. 1, 2, 3, 4 şi 5, adecă în casŭ cândŭ nu s'ar publica modificaţiunile actuluĭ socialŭ ?

La acéstă cestiune ne rĕspunde art. 45 C. com., «ceĭ ce nu «vorŭ păḑi aceste formalităţĭ, (adecă, formalităţile de publi-«caţiune) pe lêngă osînda otărîtă prin paragrafulŭ din urmă alŭ «art. 41 (adecă pe lêngă dreptulŭ ce aŭ creditoriĭ societăţiĭ de a considera aceste modificaţiunĭ ca esistândŭ, séŭ ca neexistândŭ, dupĕ placulŭ lorŭ ; şi pe lêngă că aceste modificaţiunĭ nu sunt de nicĭ unŭ folosŭ pentru socĭ), sociĭ vorŭ «maĭ fi pedepsiţĭ şi corecţionalŭ, perḑêndŭ dreptulŭ de a a-«lege séŭ de a fi aleşĭ judecătorĭ la tribunalulŭ de comerciŭ,

„de a le fi mărturia primită la judecată, séŭ vorŭ fi osîndiţĭ a „plăti spre pedépsă de la 100 pênĕ la 3000 leĭ la cutia arestanţilorŭ (amendă). Judecătoria competintă va potea sĕ 'ĭ „osîndéscă, dupĕ întêmplărĭ, séŭ la tóte acestea împreună, séŭ „numaĭ la una, séŭ la douĕ."

G. — Despre asociaţiunea în participaţiune.

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia:

1). Caracterele acesteĭ societăţĭ; şi

2). Efectele eĭ.

1. — Caracterele asociaţiuneĭ în participaţiune.

In dreptulŭ comercialŭ nu este o cestiune maĭ controversată de câtŭ aceea: de a precisa caracterele *asociaţiuneĭ în participaţiune.*

Curtea de casaţiune din Francia a decisŭ, ca în lipsă de o difiniţiune legală, totulŭ depinde de la aprecierea judecătorilorŭ de faptŭ. (Req. 8 Janv. 1840).

Fără îndoélă, că judecătoriĭ fonduluĭ trebue sĕ aprecieze faptele, pentru a vedea sĕ nu fiă ascunsă o altă societate sub aparenţa uneĭ asociaţiunĭ în participaţiune; însă o dată faptele apreciate, déca ele vor presenta caracterele uneĭ asociaţiunĭ în participaţiune, decisiunile, cari nu ar aplica principiilé propriĭ acesteĭ speciă de societăţĭ, vorŭ fi casate, ca date cu violaţiunea legeĭ.

Asupra caracterelorŭ asociaţiunilorŭ în participaţiune sunt douĕ sisteme principalĭ. Sĕ le vedemŭ:

1. — Sistemŭ. — Asociaţiunea comercială în participaţiune este aceea, alŭ căreĭ obiectŭ este limitatŭ la *una, séŭ la maĭ multe operaţiunĭ de comerciŭ.* Aşia dér, pe cândŭ societăţile în nume colectivŭ, séŭ în comandită aŭ de obiectŭ de a face comerciulŭ în generalŭ, asociaţiunea în participaţiune are de scopŭ de a face *o operaţiune*, séŭ *numaĭ câte-va.* Douĕ persóne de esemplu, convinŭ de a *face împreună negoţiŭ de grâne în*

timpŭ de cincĭ anĭ ; în acestŭ casŭ ele forméză o societate în nume colectivŭ; ér din contra, déca vorŭ conveni *ca sĕ cumpere împreună grâulŭ, cu care este încărcată cutare corabiă, ce va sosi în portŭ, pentru a 'lŭ vinde în urmă şi a împărţi câştigulŭ între eĭ,* facŭ o asociaţiune în participaţiune.

Eată principalele argumente, ce se invocă în acestŭ sistemŭ: Textulŭ art. 47 C. com. este formalŭ : Aceste asociaţiunĭ ḑice acestŭ articolŭ, *sunt relative la una séŭ la maĭ multe operaţiunĭ de comerciŭ.* Şi comparândŭ art. 47 cu art. 19 C. com. ne putemŭ uşorŭ convinge, că *acestŭ obiectŭ limitatŭ,* este ceea ce constitue caracterulŭ distinctivŭ alŭ asociaţilorŭ în participaţiune.

In fine art. 19 definindŭ societatea în nume colectivŭ, nu ḑice, că este aceea, care privesce la una séŭ la maĭ multe lucrărĭ de negoţŭ, ci ḑice, că este aceea care are dreptŭ scopŭ *negoţulŭ* sub o firmă socială.

Afară de acésta, maĭ multe tribunale în Francia, la cari s'a comunicatŭ projectulŭ primitivŭ alŭ Coduluĭ de comerciŭ, insistară asupra caracteruluĭ particularŭ alŭ acesteĭ asociaţiunĭ. Tribunalulŭ de Colmar ḑise despre acéstă asociaţiune : că *ea are de obiectŭ tot-d'auna o întreprindere particulară* (anumită), precum o pădure de esploatatŭ, cumpĕrarea unuĭ lucru *en gros* (cu toptanulŭ) pentru a 'lŭ vinde *en detail,* (cu bucata), *şi o dată cu terminarea operaţiuneĭ, se disolvă şi societatea.* (Pardessus, t. IV, no. 1046 ; Molinier, t. I, no. 564).

Sĕ notămŭ, că uniĭ dintre partisaniĭ acestuĭ prim sistemŭ distingŭ *societatea în participaţiune* de *asociaţiunea în participaţiune.*

Dupĕ Bravard, partisanulŭ acestuĭ sistemŭ, cuvintele : *asociaţiune în participaţiune,* nu sunt ca expresiunile : *societate în nume colectivŭ, în comandită, anonimă,* o designaţiune specifică a unuĭ contractŭ unicŭ, identicŭ, tot-d'auna acelaşĭ şi invariabilŭ ; ci din contra, sunt nesce expresiunĭ generale, cari

remplasézä denumirile multiple şi diverse din vechiulŭ drept francesŭ, prin cari se desemnaŭ contracte de diferite naturĭ, cari nu aveaŭ în tot-d'auna caracterulŭ de societăţĭ, dér cari puteaŭ avea şi acestŭ caracterŭ.

Eată de ce redactoriĭ Coduluĭ de comerciŭ, ḑice Bravard, nu aŭ pusŭ în art. 18 asociaţiunile în participaţiune, ca sĕ figureze în numĕrulŭ societăţilorŭ comerciale, pentru că se întêmplă de multe orĭ, ca acestea sĕ nu fiă societăţĭ, prin urmare, aŭ avutŭ dreptate a se esprima asupra asociaţiunilorŭ în participaţiune, precum s'aŭ exprimatŭ în art. 47: «Aceste întovărăşirĭ privescŭ la una, séŭ la maĭ multe lucrurĭ de negoţiŭ; «se întocmescŭ pentru lucrulŭ de întreprindere în formele în«voite, dupĕ partea fiă-căruĭ, şi dupĕ condiţiunile aşeḑate în«tre împărtăşitorĭ.»

Insĕ din acésta: că asociaţiunile în participaţiune sunt adese-orĭ alt-felŭ de contracte, ér nu societăţĭ, nu urmézä că părţile nu potŭ avea recursŭ şi la contractulŭ nenumitŭ: *asociaţiune în participaţiune*; ele potŭ avea recursŭ nu numaĭ la acestŭ contractŭ, ci şi la unŭ contractŭ de o adevĕrată *societate în participaţiune*.

Aşia, de esemplu, unŭ individŭ propune la maĭ multe persóne pe rêndŭ şi separatŭ, de a contribui cu o sumă óre-care de banĭ, pentru ca elŭ sĕ cumpere şi sĕ revîndă marfa uneĭ corăbiĭ, şi sĕ împartă pe urmă câştigulŭ.

In acestŭ casŭ nu este unŭ contractŭ de societate, pentru ca prima condiţiune, ce se cere pentru orĭ-ce societate este, ca sĕ fiă unŭ acordŭ, unŭ concursŭ de voinţă între toţĭ asociaţiĭ. Apoĭ în casulŭ de faţiă diferiţiĭ participanţĭ sunt străinĭ uniĭ de alţiĭ, eĭ nu se cunoscŭ, fiă-care din eĭ a contractatŭ numaĭ cu şefulŭ, cu întreprinḑĕtorulŭ operaţiuneĭ, ér nu aŭ contractatŭ împreună. Prin urmare, în casulŭ de faţiă, nu este de câtŭ unŭ contractŭ nenumitŭ, care se numesce: *asociaţiune în participaţiune*.

Insĕ, déca acela, care a avutŭ ideia acesteĭ întreprinderĭ va fi unitŭ pe toţĭ, aceia alŭ cărorŭ concursŭ 'lŭ reclamă, şi eĭ vorŭ fi convenitŭ împreună a da fiă-care o sumă óre-care de banĭ; déca se vorŭ fi înţelesŭ, ca sumele acestea sĕ formeze unŭ fond socialŭ, care sĕ se întrebuinţeze la operaţiunea pe care o aŭ în vedere; ca beneficiile şi perderile sĕ se împarţă între toţĭ contractanţiĭ în proporţiune cu misele lorŭ, şi ca la disolvarea societăţiĭ fiă-care contractantŭ sĕ aibă unŭ dreptŭ de coproprietate în fondulŭ asociaţiuneĭ, atuncĭ acésta va fi o adevĕrată *societate*. Definiţiunea ce dă art. 1491 Cod. civilŭ acestuĭ contractŭ nu permite a ne maĭ îndoi câtuşĭ de puçinŭ despre acésta.

Acéstă societate ḑice Bravard, se distinge de cele-l'alte speciĭ de societăţĭ comerciale prin scopulŭ, ce 'şĭ propune, scopŭ maĭ restrînsŭ, de câtŭ alŭ celorŭ-l'alte speciĭ de societăţĭ. Acéstă deferinţă se vede destulŭ de clarŭ, décă vomŭ compara art. 19 cu art. 47, C. com.

Ea diferă de cele-l'alte societăţĭ şi în ceea ce privesce formalităţile, pentru că ea nu este supusă publicaţiuneĭ, nicĭ la necesitatea redactăreĭ unuĭ actŭ.

Dupĕ acéstă teorie, *societatea în participaţiune* diferă de *asociaţiunea în participaţiune* prin acea, că ea fiindŭ guvernată de principiile generalĭ ale contractuluĭ de societate póte avea maĭ mulţĭ geranţĭ; chiar şi toţĭ asociaţiĭ potŭ fi geranţĭ.

Ea diferă de asociaţiune în participaţiune şi prin acea căcĭ ea póte fi o persónă juridică; pe cândŭ asociaţiunea în participaţiune, dupĕ cum vomŭ vedea maĭ la vale, nu etse o persónă juridică (Bravard, Sociétés, p. 365 et suiv).

2.— *Sistemŭ.* — Fiă vorba, de una séŭ maĭ multe operaţiunĭ comerciale, séŭ de comerciŭ în generalŭ, nu este acéstă trăsură caracteristică a asociaţiuneĭ în participaţiune; ceea ce distinge acéstă societate de cele-l'alte este *că părţile convinŭ ca operaţiunile comercialĭ sĕ se facă* sub numele *uneia din ele*, ér nu

în *numele lorŭ alŭ tuturora.* Aşia asociaţiĭ vorŭ forma o societate în nume colectivŭ, déca vorŭ conveni între eĭ ca numele lorŭ sĕ se arate publiculuĭ; şi din contra vorŭ forma o societate în participaţiune, déca se vorŭ înţelege ca raporturile resultândŭ din societate sĕ se concentreze numaĭ între eĭ; In generalŭ însĕ în modulŭ acesta nu se facŭ de câtŭ operaţiunĭ determinate. .

Acésta este sistemulŭ adoptatŭ de Riviere.

Eată cum se esprimă şi Savary în ceea ce concerne societatea în participaţiune, care în timpulŭ sĕŭ se numia *societate anonimă:* „Ea se numesce anonimă, ḑicea dînsulŭ; pentru că „ea este fără nume, şi pentru că nu este cunoscută de nimenĭ, „*pentru că nu interesézá câtuşĭ de puçin pe publicŭ;* tóte ope„raţiunile comercialĭ, cumpĕrările şi vênḑĕrile de marfă nu „privescŭ de câtŭ pe asociaţiĭ, cari le facŭ; aşia asociatulŭ „care cumpĕră numaĭ elŭ se obligă şi plătesce vênḑĕtoruluĭ; „şi acela care vinde, numaĭ elŭ primesce preţulŭ de la cumpĕ„rătorŭ; nicĭ o dată nu se obligă ceĭ-l'alţĭ asociaţĭ către o ter„ţie persónă, ci numaĭ acelŭ care contractéză se obligă; însĕ „în ceea ce privesce societatea, asociaţiĭ sunt obligaţĭ reci„procŭ uniĭ către alţiĭ.»

Aceléşĭ principiĭ saŭ adoptatŭ şi de Cod. de comerciŭ. Pentru ca sĕ scimŭ: déca o societate este în participaţiune, trebue sĕ ne uitămŭ la constituţiunea, la modulŭ de acţiune alŭ eĭ. Esenţia societăţiĭ în participaţiune dupĕ cum ḑice Delamarre şi Lipoitvin consistă în acésta: că asociatulŭ care contractéză nu useză de câtŭ de creditulŭ sĕŭ propriŭ.

Şi déca art. 46 şi 47 din Cod. de comerciŭ se servă de cuvêntulŭ *întovărăşire* (asociaţiune), acésta este din causă că redactoriĭ legeĭ aŭ vĕḑutŭ în acéstă convenţiune, o societate numaĭ între părţile contractante, ér nu şi façiă cu terţiile persóne. Eată dér de ce acéstă speciă de societate nu este supusă, ca cele-l'alte societăţĭ, la formalităţile de publicitate pentru

că nu este necesariŭ a se aduce la cunoscinţa terţiilorŭ persóne, pentru că asociaţiĭ afară de acela care contractéză, nu vorŭ sĕ aibă nicĭ unŭ raportŭ cu publiculŭ (Delamarre et Lipoitvin, t. II, no. 245; Troplong Sociétés no. 499, et 500).

Sĕ notăm însĕ că este fórte importantŭ a sci, décă o societate este, orĭ nu, în participaţiune, pentru că societatea în participaţiune este unŭ contractŭ purŭ consensualŭ, care se póte forma prin simpla voinţă a părţilorŭ; şi pentru care nu se maĭ cere nicĭ înscrisŭ, nicĭ formalităţĭ de publicitate, cum se cere pentru cele-l'alte societăţĭ. — Esistenţa aceste societăţĭ se póte proba prin tóte modurile de probaţiune admise în materie comercială, se póte proba prin registre, corespondenţă, şi prin martorĭ, décă tribunalulŭ va găsi de cuviinţă a admite acéstă probă (art. 48, 49 şi 105 C. com.).

Décă părţile vorŭ fi calificatŭ de asociaţiune în participaţiune o întreprindere, care prin sine însuşĭ nu póte fi de câtŭ o societate în nume colectivŭ; décă, de esemplu, adoptândŭ primulŭ sistemŭ, părţile s'ar fi asociatŭ pentru o *serie de operaţiunĭ*, adecă *pentru a face comerciŭ în generalŭ*; séŭ décă, conformŭ stipulaţiunilor lorŭ, *arŭ avea toţĭ dreptulŭ de a administra*, ceea ce ar constitui o societate în nume colectivŭ, dupĕ sistemulŭ alŭ douilea, şi părţile nu ar fi observatŭ formalităţile de publicitate prescrise pentru aceste societăţĭ, sociĭ vorŭ fi supuşĭ la tóte consecinţele resultândŭ din acéstă neobservaţiune: vorŭ fi obligaţĭ solidarŭ către terţiile persóne, cari le potŭ opune şi nulitatea societăţiĭ, fără ca sociĭ sĕ pótă invoca şi dînşiĭ acéstă nulitate.

2. — *Efectele asociaţiuneĭ în participaţiune. — Asociaţiunea în participaţiune este ea o* **persónă juridică**, *ca cele-l'alte societăţĭ comerciale?*

Bravard împreună cŭ majoritatea autorilorŭ susţine, că asociaţiunea în participaţiune nu este o *persónă juridică.* Curtea de casaţiune din Francia dice asemenea: că asociaţiunea în

participaţiune nu are firma socială, şi nu este o *fiinţă morală* (arrêt 29 Juillet 1863).

Insĕ acelaşĭ autorŭ Bravard susţine, că atuncĭ când *asociaţiunea* în participaţiune formézā o *societate* în participaţiune trebue considerată ca *o persónă morală.* Dupĕ dênsulŭ acestŭ caracterŭ 'lŭ aŭ şi societăţile civile, şi art. 46 C. com. 'lŭ dă fără îndoélă societăţiĭ în participaţiune, cândŭ ḑice: „A-„fară de cele treĭ felurĭ de tovărăşiĭ susŭ numite, pravila *maĭ* „*cunósce* întovărăşirile neguţătorescĭ în împărtăşire." (Bravard, Sociétés, p. 378 et suiv.).

Acéstă recunóscere solemnă, ḑice Bravard nu s'ar înţelege, décă asociaţiunile în participaţiune ar fi privite numaĭ ca simple contracte; pentru că atuncĭ acestŭ contractŭ nu ar fi fostŭ trebuinţă sĕ fiă maĭ recunoscutŭ, de câtŭ cele-l'alte. Şi décă legiuitorulŭ francesŭ, (şi alŭ nostru), s'a exprimatŭ ast-felŭ, acésta este pentru că a voitŭ sĕ dea asociaţiunilorŭ în participaţiune caracterulŭ pe care nu 'lŭ aveaŭ în dreptulŭ vechiŭ francesŭ, caracterulŭ de *persóne.*

Adnotatorulŭ luĭ Bravard, care este cu tóte acestea partisanŭ alŭ primuluĭ sistemŭ, respinge cu dreptŭ cuvêntŭ acéstă din urmă doctrină.

Demangeat ḑice: „precum art. 1518 C. civ. nu probézā de locŭ, că legiuitorulŭ modernŭ ar fi voitŭ sĕ dea societăţilorŭ civile caracterulŭ de personalitate, pe care nu 'lŭ aveaŭ nicĭ în dreptulŭ vechiŭ, asemenea este imposibilŭ de a găsi în art. 46 C. com. proba uneĭ inovaţiunĭ de felulŭ acesta, în ceea ce privesce asociaţiunile în participaţiune. Maĭ ântêiŭ, partisaniĭ opiniuneĭ contrariĭ sunt siliţĭ a conveni, că acestŭ art. 46 coprinde şi contractulŭ nenumitŭ de *asociaţiune în participaţiune* şi contractulŭ de *societate în participaţiune* propriŭ ḑisŭ: şi în acelaşĭ timpŭ, acelaşĭ textŭ, care nu distinge, ar conţine virtualminte o inovaţiune profundă, pentru casulŭ de *societate*, şi ar lăsa sĕ subsiste vechiulŭ dreptŭ (Bravard afirmă singurŭ

acésta) pentru casulŭ de *simpla asociaţiune.*" (Demangeat, Sociétés, note sur Bravard, p. 379 et suiv; Cass. fr. 5 Mai 1858).

A cuĭ este proprietatea lucrurilorŭ cari formézǎ obiectulŭ asociaţiuneĭ?

Acumŭ recunoscândŭ cǎ asociaţiunea în participaţiune nu este o fiinţǎ juridicǎ, susceptibilǎ de a fi proprietarǎ, trebue sĕ ne întrebǎmŭ, a cuĭ este proprietatea lucrurilorŭ, cari formézǎ obiectulŭ asociaţiuneĭ?

Dupĕ Bravard gerantulŭ singurŭ este proprietarulŭ tuturorŭ valorilor, cari compunŭ fondulŭ asociaţiuneĭ, décǎ pǎrţile nu se vorŭ fi esprimatŭ într'unŭ modŭ destulŭ de esplicitŭ pentru a rĕdica contractuluĭ lorŭ caracterulŭ, pe cari 'lŭ are contractulŭ nenumitŭ de *asociaţiune în participaţiune*, şi ar fi îndoélǎ asupra intenţiuneĭ lorŭ; va fi însĕ alt-felŭ în casŭ, cândŭ pǎrţile ş'ar fi manifestatŭ clarŭ voinţa de a forma o adevĕratǎ societate în participaţiune. In acestŭ din urmǎ casŭ va domina principiulŭ coproprietǎţiĭ fonduluĭ socialŭ, coproprietate inseparabilǎ de existenţa fiǎ-cǎreĭ societaţĭ. (Bravard, Sociétés, p. 370 et suiv.).

Alţĭ autorĭ susţinŭ, cǎ fiǎ-care participantŭ rĕmâne proprietarŭ peste lucrurile, cari le a adusŭ în asociaţiune. Participaţiunea, ḑicŭ dînşiĭ, nu confundǎ proprietatea miselorŭ; pǎrţile nu s'aŭ asociatŭ pentru a forma unŭ capitalŭ socialŭ, unŭ fondŭ care sĕ aparţinǎ societǎţiĭ; cu tótǎ unirea lorŭ ele 'şĭ menţinŭ proprietatea depunerilorŭ lorŭ. (Troplong, Sociétés, t. I, no. 499).

Curtea de apelŭ din Paris a decisŭ cǎ gerantulŭ uneĭ asociaţiunĭ în participaţiune este singurŭ, proprietarulŭ tutulorŭ valorilorŭ, cari compunŭ fondulŭ asociaţiuneĭ. (Arrêt du 17 Novemvre 1848).

In fine dupĕ o ultimǎ opiniune, pe care o adoptǎmŭ şi noĭ proprietatea masseĭ se regulézǎ *dupĕ voinţa pǎrţilorŭ contrac-*

tante, cari forméză asociaţiunea în participaţiune; numaĭ voinţa lorŭ va arĕta, déca proprietatea messeĭ este a gerantuluĭ, séŭ décă fiă-care participantŭ rĕmâne proprietarŭ peste depunerea sa, orĭ décă devine coproprietarŭ în indivisiune altŭ meseĭ.

Acéstă opiniune mi se pare că resultă din art. 47 C. com. (Demangeat sur Bravard, Sociétés, p. 573 à la note; B. Boerescu p. 82).

Care este utilitatea cestiuneĭ de a se sci décă gerantulŭ este proprietarŭ, séŭ décă este o coproprietate între participanţĭ?

Acéstă cestiune este importantă, pentru că décă dreptulŭ de coproprietate nu ar esista, şi décă gerantulŭ singurŭ ar fi proprietarulŭ fonduluĭ societăţiĭ, participanţiĭ, chiar décă asociaţiunea ar fi produsŭ beneficiĭ, ar fi siliţĭ, în casŭ de insolvabilitate a gerantuluĭ, sĕ vină în concursŭ cu creditoriĭ luĭ, cari arŭ avea, ca şi participanţiĭ, unŭ dreptŭ de gagiŭ asupra messeĭ asociaţiuneĭ, care este confundată în activulŭ geratuluĭ. Pre cândŭ, în casŭ cândŭ participanţiĭ ar avea unŭ dreptŭ de coproprietate în fondulŭ socialŭ, ar potea cere partagiulŭ fonduluĭ, şi obiectele cari ar cădea în lotulŭ lorŭ, ar fi presupuse a nu fi aparţinutŭ nicĭ o dată gerantuluĭ, şi prin urmare, neputândŭ fi gagiulŭ creditorilorŭ luĭ, ar aparţine participanţilorŭ. Participanţiĭ ar obţine atuncĭ totŭ, ce li se cuvine; pe cândŭ în casulŭ contrariŭ, nu ar obţine de câtŭ unŭ dividentŭ.

Asociaţiunea în participaţiune are ea unŭ domiciliŭ?

Dupĕ Bravard, cândŭ asociaţiunea constitue o *societate*, póte avea unŭ domiciliŭ, şi atuncĭ cererile în judecată se vorŭ adresa la tribunalulŭ în circomscripţiunea căruia cade acestŭ domiciliŭ; ér décă nu va constitui, de câtŭ o simplă asociaţiune, cererile în judecată se vorŭ face la tribunalulŭ domiciliuluĭ gerantuluĭ.

Distincţiunea făcută de Bravard nu este de câtŭ consecinţa sistemuluĭ, pe care 'lŭ adoptă, şi a principiilorŭ espuse maĭ

susŭ relativŭ la ceea ce dînsulŭ numesce *societate în participațiune*.

Curtea de casație din Francia a decisŭ fără sĕ facă nicĭ o deosebire, că asociațiunea în participațiune nu póte avea unŭ scaunŭ atributivŭ de jurisdicțiune. (Arrêt du 4 Juin 1860; 16 Août 1865).

Demangeat cu tóte că admite, că asociațiunea în participațiune nu este o ființă juridică, care sĕ pótă avea unŭ domiciliŭ atributivŭ de jurisdicțiune, crede, că atuncĭ cândŭ va fi stabilită într'unŭ locŭ, cererile în judecată se vorŭ potea face valabilŭ înaintea tribunaluluĭ aceluĭ locŭ conformŭ al. 4 de la art. 75 pr. civ. (Notes sur Bravard, Sociétés, p. 381 et suiv).

Participanțiĭ, cari nu s'aŭ amestecatŭ în administrațiune, potŭ eĭ fi acționațĭ în judecată directŭ de către terțiile persóne?

Partisaniĭ primuluĭ și alŭ secunduluĭ sistemŭ decidŭ, în thesa generală, că participanțiĭ *cari nu s'aŭ amestecatŭ în administrația societățiĭ*, nu potŭ fi acționațĭ directŭ de terțiile persóne, pentru că nimenĭ nu póte avea o acțiune *de contractŭ* în contra uneĭ persóne străine de contractŭ (art. 973 C. civ.).

Se înțelege însĕ, că noĭ presupunemŭ, că asociațiĭ rĕmașĭ străinĭ de gestiune, n'aŭ datŭ mandatŭ *espresŭ* aceluia, care a contractatŭ și nicĭ nu aŭ ratificatŭ actulŭ luĭ, căcĭ la din contra, ar fi obligațĭ din causa mandatuluĭ, séŭ a ratificațiuneĭ luĭ.

Nasce însĕ întrebarea: *décă terțiile persóne, nu potŭ acționa pe participanțiĭ, cari nu aŭ luatŭ parte la contractŭ, și nu esistă nicĭ mandatŭ nicĭ ratificațiune, nu aŭ ele celŭ pucinŭ dreptulŭ de a 'ĭ urmări prin acțiunea de* **in rem verso** *în casŭ, cândŭ participanțiĭ ar fi profitatŭ de obiectulŭ convențiuneĭ?*

1. — Opiniune. — Terțiile persóne cari n'aŭ contractatŭ de câtŭ numaĭ cu unulŭ din participanțĭ potŭ acționa și pe ceĭ-l'alțĭ asociațĭ prin acțiunea *de in rem verso*, care are de

basă equitatea, pentru că aceştĭ din urmă aŭ profitatŭ de obiectulŭ contractuluĭ, şi pentru că nimenĭ nu se póte înavuţi cu paguba altuia. (Merlin, Questions de droit, vo. Sociétés, § 2 ; Pardessus, t. II, no. 246 ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 31).

2. — *Opiniune.* — Terţiile persóne nu potŭ, după noĭ, urmări pe participanţiĭ străinĭ de contractŭ, prin acţiunea *de in rem verso*, pentru că acéstă acţiune nu există în dreptulŭ nostru. Şi sĕ nu ni se ḑică, că, atuncĭ cândŭ cine-va ar împrumuta pe asociatulŭ în participaţiune cu o sumă de banĭ, şi eŭ aş fi profitatŭ de acéstă sumă, aş potea fi urmăritŭ prin acéstă acţiune *quatenus locupletior factus sum*; căcĭ acéstă obiecţiune se combate astŭ-felŭ : cândŭ cine-va a contractatŭ cu asociatulŭ meŭ, l'a avutŭ numaĭ pe dînsulŭ în vedere, numaĭ elŭ a devenitŭ debitorulŭ şi proprietarulŭ sumeĭ ce i s'a datŭ ; Şi déca eŭ am primitŭ acea sumă în totŭ, séŭ în parte, eŭ nu am primit'o de la împrumutătorŭ, ci de la asociatŭ; prin urmare împrumutătorulŭ nu se póte adresa de câtŭ la asociatŭ. (Delamarre et Lipoitvin t. II, no. 251 ; Molinier, t. I, no. 598; Troplong, Sociétés, no. 772 et suiv ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 31 ; Bordeaux, 13 Avril 1848).

După acéstă a doua opiniune, terţiile persóne, cari aŭ contractatŭ numaĭ cu unulŭ din participanţĭ, nu aŭ contra celorŭ-l'alţĭ nicĭ acţiunea *de contractŭ*, nicĭ acţiunea *de in rem verso* care este asemenea o acţiune directă; eĭ nu aŭ de câtŭ o acţiune *indirectă*, pe care o potŭ exercita în numele debitoreluĭ lorŭ, cu care aŭ contractatŭ, conformŭ art. 974 C. civ.

Sĕ presupunemŭ acumŭ, că toţĭ asociaţiĭ participanţĭ aŭ concuratŭ la contractarea uneĭ obligaţiunĭ, eĭ bine sunt eĭ obligaţĭ solidarŭ ?

In generalŭ se decide că participanţiĭ cari aŭ concuratŭ la contractŭ sunt obligaţĭ solidarŭ. Legiuitorulŭ nu a consacratŭ divisiunea datoriilorŭ, de câtŭ numaĭ pentru societăţile civile,

étă ce dice art. 1520 C. civ.: „In orĭ-ce societăţĭ, *afară de cele* „*comercialĭ*, asociaţiĭ nu sunt solidar respundĕtorĭ pentru de-„bitele socialĭ.“ (Pardessus, t. IV, no. 1049; Troplong, Sociétés, no. 855; Molinier, t. I, no. 580; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 32).

Uniĭ autorĭ însĕ susţinŭ, că solidaritatea nu esistă de dreptŭ între asociaţiĭ în participaţiune; pentru că art. 21 C. com., dicŭ dînşiĭ, nu impune solidaritatea, de câtŭ numaĭ asociaţilorŭ în nume colectivŭ, şi prin urmare, ea nu esistă cândŭ este vorba de asociaţiĭ în participaţiune: *qui dicit de uno, de altero negat.* (Duranton, t. VII, no. 456).

In fine cum sunt ţinuţĭ la plata datoriilorŭ asociaţiĭ în participaţiune?

Pentru ca sĕ scimŭ, cum sunt ţinuţĭ la plata datoriilorŭ, trebue sĕ consultămŭ convenţiunea încheiată între dînşiĭ; ér în casŭ cândŭ acésta nu ar dice nimicŭ, cândŭ participanţiĭ nu ş'ar fi manifestatŭ intenţiunea lorŭ, vomŭ aplica disposiţiunile dreptuluĭ comunŭ consacrate prin aliniatulŭ ântêiŭ alŭ art. 1511 C. civilŭ.

H. — Despre disolvarea societăţilorŭ, liquidaţiune şi partagiŭ

Vomŭ lua dér aceste treĭ puncte pe rêndŭ: 1). Disolvarea societăţilorŭ, 2). Lichidaţiunea, şi 3). Partagiulŭ.

1. — Despre disolvarea societăţilorŭ.

Causele cari daŭ nascere la disolvarea societăţilorŭ comercialĭ sunt prevĕdute de art. 523 şi 1527 C. civ.; Ele sunt de douĕ speciĭ, *a).* Unele cari aducŭ disolvarea societăţilorŭ *de dreptŭ*, ér *b).* Altele, cari daŭ numaĭ dreptulŭ de a cere disolvarea lorŭ.

A. — *Causele cari aducŭ disolvarea societăţilorŭ de dreptŭ.*

Acestea sunt:

1). Trecerea timpuluĭ pentru care societatea a fost contractată.

2). Terminarea negociaţiuneĭ adecă: desĕvêrşirea afacereĭ societăţiĭ.

3). Desfiinţarea obiectuluĭ societăţiĭ.

4). Mórtea unuia din asociaţĭ.

5). Interdecţiunea luĭ.

6). Falimentulŭ unuia din asociaţĭ.

7). Voinţa unuia séŭ a maĭ multora de a nu maĭ fi în societate, în casŭ cândŭ societatea este contractată pentru *unŭ tempŭ nedeterminatŭ* (art. 1523 şi 1527 C. civ.).

8). Consentimentulŭ mutualŭ alŭ asociaţilorŭ.

Sĕ studiemŭ pe rêndŭ fiă-care din aceste puncte.

1. — Trecerea timpuluĭ pentru care societatea a fostŭ contractată. — La termenulŭ fixatŭ pentru disolvarea sa, societatea încetéză chiar décă nu 'şĭ ar fi ajunsŭ scopulŭ, adecă, chiar cândŭ întreprinderea eĭ nu s'ar fi terminatŭ.

2. — Terminarea negociaţiuneĭ (desevêrşirea afacereĭ). — In acestŭ casŭ societatea se disolvă chiar de nu ar fi sositŭ termenulŭ fixatŭ pentru terminarea eĭ. Aşia décă negoţiaţiunea societăţiĭ este limitată, este, de esemplu, facerea unuĭ canalŭ, a uneĭ corăbiĭ, şi acéstă operaţiune se termină înainte de termenulŭ fixatŭ pentru disolvarea societăţiĭ, societatea încetéză.

3. — Desfiinţarea obiectuluĭ. — Aceste expresiunĭ coprindŭ treĭ lucrurĭ: 1). Perderea lucruluĭ care face obiectulŭ societăţiĭ, felulŭ neguţătoriĭ. 2). Perderea fonduluĭ socialŭ, 3). Casulŭ, cândŭ lucrulŭ care constitue depunerea unuia din asociaţĭ, a peritŭ.

Acestŭ din urmă casŭ este prevĕḑutŭ de al. 1 al art. 1525, care ḑice: „Cândŭ unulŭ din asociaţĭ a promisŭ de a pune în „comunŭ proprietatea unuĭ lucru, décă acesta a peritŭ *înainte „de a fi fostŭ în faptă conferitŭ*, societatea încetéză în privinţa „tuturor asociaţilorŭ."

In acéstă disposiţiune este vorba despre perderea unuĭ lu-

cru, a căruĭ nimicire face, ca depunerea unuia din asociaţĭ sĕ nu maĭ esiste. Acum, décă lucrulŭ piere pentru societate, acéstă perdere nu aduce cu sine disoluţiunea eĭ, nu influenţéză asupra drepturilorŭ asociatuluĭ, acesta şi-a împlinitŭ angajamentele séle, elŭ s'a achitatŭ faşiă cu societatea; ea rĕmâne dér obligată faşiă cu elŭ ca şi cândŭ depunerea luĭ ar esista, pentru că perderea miseĭ este în socotéla societăţiĭ.

Şi din contra, décă perderea este în socotéla asociatuluĭ, care a promisŭ de a depune unŭ lucru pentru societate, fiind-că acestŭ asociatŭ nu 'şĭ maĭ póte depune misa sa, căcĭ lucrulŭ a peritŭ, şi fiind-că societatea nu póte subsiste fără ca fiă-care asociatŭ sĕ depună ceva în comunŭ, ea se disolvă faşiă cu toţĭ asociaţiĭ, prin perderea acestuĭ lucru, pe care unulŭ din eĭ a promisŭ de a 'lŭ depune în fondulŭ societăţiĭ dér pe care acum nu 'lŭ maĭ póte depune, căcĭ a peritŭ.

Cestiunea dér, pe care are de scopŭ a o resolva art. 1525 este acésta: In care casurĭ lucrurile corporalĭ, corpurile certe, pe cari unulŭ din asociaţĭ a promisŭ de a le da în plină proprietate societăţiĭ, pierŭ pentru societate? şi în cari casurĭ pierŭ pentru asociatŭ?

Maĭ ântâiŭ însĕ cum vomŭ concilia noĭ art. 1525, care distinge între casulŭ, cândŭ depunerea a fostŭ realisată, şi între casulŭ cândŭ depunerea nu a fostŭ realisată, cu principiile generalĭ ale dreptuluĭ nostru, dupĕ cari proprietatea se transmite prin singura convenţiune a părţilorŭ, fără ca sĕ fiă trebuinţă de tradiţiune (veḑĭ art. 664, 971, 1295 şi 1406 C. civ.)? Cândŭ unulŭ din asociaţĭ promite a da societăţiĭ în plină proprietate unŭ corpŭ certŭ şi determinatŭ, societatea nu devine ea imediatŭ proprietară? Prin urmare, lucrulŭ nu ar trebui sĕ piară pentru ea, şi societatea nu ar trebui sĕ continue a subsista? Şi afară de acésta, debitorulŭ unuĭ corpŭ certŭ şi determinatŭ nu este elŭ liberatŭ prin perderea acestuĭ lucru (art. 1156 C. civ.)? Pentru ce dér art. 1525 nu pune perderea lu-

cruluĭ în sarcina societățiĭ, de câtŭ cândŭ acéstă perdere a avutŭ locŭ în urma efectuăreĭ depunereĭ, ér nu şi cândŭ a avutŭ locŭ înaintea eĭ?

Comentatoriĭ dreptuluĭ francesŭ daŭ în acéstă privință diverse esplicațiĭ: Uniĭ ḑicŭ, că trebue sĕ distingemŭ între casulŭ cândŭ pierderea lucruluĭ a avutŭ locŭ în urma tradițiuneĭ lucruluĭ, şi între casulŭ cândŭ a avutŭ locŭ înaintea tradițiuneĭ. In casulŭ ântêiŭ, perderea lucruluĭ va fi pe séma societățiĭ; ér în casulŭ alŭ doilea, pierderea va fi pe séma asociatuluĭ, care neputându-şĭ realisa depunerea sa, nu va potea face parte din societate; şi acésta aduce cu sine disolvarea eĭ. (Pardessus, t. III, no. 988).

Acéstă soluțiune ḑicŭ comentatoriĭ francesĭ, este contrariă cu însuşĭ termeniĭ art. 1867 fr. (corespunḑĕtorŭ cu art. nostru 1525), care nu vorbesce de *tradițiune*, (care aḑĭ nu este translativă de câtŭ de posesiune), ci numaĭ despre *proprietatea* lucruluĭ. Este asemenea contrariă sistemuluĭ dreptuluĭ nostru asupra transmitereĭ proprietățiĭ, şi asupra responsabilitățiĭ, în ceea ce privesce risicurile.

O altă interpretațiune este acésta: Art. 1867, (al nostru 1525) a avutŭ în vedere casulŭ, cândŭ unulŭ din asociațĭ a promisŭ de a da societățiĭ în plină proprietate unŭ lucru, pe care încă nu 'lŭ are; în acestŭ casŭ societatea se va disolva, décă lucrulŭ piere înainte de a deveni asociatulŭ proprietarŭ peste dînsulŭ. (Delvincourt, t. III, p. 233).

Fără îndoélă, că décă acestŭ casŭ s'ar presenta, vomŭ aplica disposițiunile art. 1525, şi vom declara societatea disolvată.

Insĕ nu este probabilŭ, ca redactoriĭ Coduluĭ civilŭ ar fi avutŭ în vedere acestŭ casŭ atâtŭ de particularŭ, pentru a face dintr'ânsulŭ obiectulŭ uneĭ disposițiunĭ legislative.

In fine dupĕ o altă opiniune, aliniatulŭ ântêiŭ şi celŭ din urmă alŭ art. 1525 presupunŭ, că unulŭ din asociațĭ a promisŭ

a da la o epocă maĭ depărtată, de esemplu peste unŭ anŭ în plina proprietate unŭ lucru, precumŭ o casă, a căreĭ proprietate o conservă pênĕ atuncĭ pentru sine. Eĭ bine, în acestŭ casŭ, décă s'ar întêmpla, ca înainte de epoca fixată pentru translacţiunea proprietăţiĭ, lucrulŭ sĕ piară, perderea este pentru asociatŭ, care nu 'şĭ maĭ póte realisa depunerea sa; şi prin urmare, societatea este disolvată.

In acestŭ casŭ, obligaţiunea asociatuluĭ, care a făcutŭ promisiunea, are de obiectŭ, maĭ multŭ unŭ *faptŭ* de câtŭ o *daţiune ;* Prin urmare, societatea nu a fostŭ nicĭ proprietară, şi nicĭ chiar creditóre, a lucruluĭ promisŭ.

Şi din contra, décă lucrulŭ a peritŭ dupĕ epoca determinată pentru translaţiunea proprietăţiĭ, perderea luĭ nu va disolva societatea, fiindŭ că ea a devenitŭ proprietară peste lucru, chiar de nu i s'ar fi făcutŭ tradiţiunea, pentru că în dreptulŭ nostru proprietatea se transmite prin convenţiune, ér nu prin tradiţiune.

Astŭ-felŭ art. 1525 decide în primulŭ aliniatŭ, că décă lucrulŭ piere înainte de a se fi transferitŭ societăţiĭ proprietatea luĭ, adecă : înainte de epoca determinată pentru translaţiunea proprietăţiĭ, societatea este disolvată, şi în alŭ treilea aliniatŭ că décă perderea nu se întêmplă, de câtŭ dupĕ efectuarea depunereĭ, adecă: dupĕ trecerea epoceĭ determinate, pentru translaţiunea lucruluĭ, societatea nu este disolvată. (Bravard des Sociétés commerciales, p. 243 et suiv).

La acéstă Rivière adaogă: acéstă esplicaţiune ingeniósă este maĭ conformă cu termeniĭ art. 1867 (al nostru 1525), şi conciliéză disposiţiunile luĭ cu principiile generale ale dreptuluĭ nostru asupra transmitereĭ proprietăţiĭ.

Aceste sunt opiniunile autorilorŭ francesĭ.

Acum sĕ vedemŭ care este opiniunea nóstră în fraţia modificăreĭ aliniatuluĭ I al art. 1867 corespundĕtorŭ cu al. I al art. nostru 1525 ?

Ce ḑice acestŭ articolŭ 1525 al. I?

Elŭ ḑice: „Cândŭ unulŭ din asociaţĭ a promisŭ de a pune „în comunŭ proprietatea unuĭ lucru, décă acésta a peritŭ îna„inte de a fi fostŭ **în faptă** conferitŭ, societatea încetéză în „privinţa tuturorŭ asociaţilorŭ."

Diferinţa între textulŭ francesŭ şi alŭ nostru este adaosulŭ la textulŭ nostru: **în faptă.** — Ce însemnéză acestŭ: *în faptă?*

După cum notéză D. B. Boerescu în ediţiunea sa, asupra art. 1525 acestŭ adaosŭ: *în faptă* însemnéză: *punerea în posesiunea lucruluĭ* adecă, *tradiţiunea luĭ.*

Prin urmare, la noĭ perderea lucruluĭ numaĭ atuncĭ va fi pentru societate, cândŭ în faptŭ *se va fi făcutŭ tradiţiunea lucruluĭ;* ér décă tradiţiunea nu se va fi făcutŭ, atuncĭ perderea este pentru asociatŭ, chiar, déca ar fi fostŭ pusŭ în întârḑiere.

4. — Mórtea unuia din asociaţĭ. — Acésta este asemenea o causă a disolvăreĭ societăţiĭ, care se distinge de cele-l'alte contracte cu titlu onerosŭ, prin acésta că societatea este formată în vederea persónelorŭ.

5. — Interdicţiunea. — Interdicţiunea legală, de care este isbitŭ în tempulŭ penalităţiĭ unulŭ din asociaţĭ, condamnatŭ la munca silnică, s'aŭ la reclusiune (art. 13 şi 16 C. penalŭ) precumŭ şi *interdicţiunea pentru causa de imbecilitate, demenţia séŭ furore* disolvă societatea. — In acestŭ casŭ interḑisulŭ este representatŭ de unŭ curatore.

6.—Falimentulŭ. — Art. 1525 C. civ. nu vorbesce despre acéstă causă de disoluţiune, pentru că redactoriĭ C. civilŭ, cândŭ aŭ redactatŭ acestŭ articolŭ aŭ avutŭ în vedere societăţile civile. Dér nu esistă cea maĭ mică îndoélă, că acestŭ evenimentŭ este asemenea o causă de disoluţiune a societăţiĭ, pentru că sentinţa prin care se declară falimentulŭ privéză pe falitŭ de exerciţiulŭ drepturilorŭ şi a acţiunilorŭ séle; De

aci înainte este representatŭ de sindicĭ; prin urmare elŭ nu maĭ póte face parte din societate; elŭ nu maĭ esistă în raportŭ cu societatea.

Deconfitura însĕ nu este causa de disolvare *de dreptŭ*, ci dă numaĭ locŭ la o acţiune în disolvare.

Sĕ notămŭ, că autoriĭ decidŭ în generalŭ, că nu numaĭ falimentulŭ unuia din asociaţĭ, ci şi falimentulŭ societăţiĭ este o causă de disoluţiune.

Prin falimentŭ, ḑicŭ dînşiĭ, societatea este împedicată în mersulŭ sĕŭ. Falimentu desesiséză pe falitŭ de administraţiunea bunurilor séle, şi prin urmare nu se póte concipe, cum societatea nu s'ar disolva. Falimentulŭ nu este de câtŭ absorbirea activuluĭ de pasivŭ; Prin urmare, obiectulŭ societăţiĭ s'a desfiinţatŭ; societatea 'şĭ a perdutŭ fondulŭ; apoĭ dupĕ al. 2 de la art. 1525 societatea este disolvată prin desfiinţarea obiectuluĭ, adecă prin perderea capitaluluĭ. (Pardessus, no. 1060 — 2; Troplong, Sociétés, no. 937; Duranton, t. XVII no. 474).

Sĕ notămŭ însă, că décă legiuitorulŭ nu a voitŭ, ca asociaţiĭ solvabilĭ sĕ stea în societate cu ceĭ căḑuţĭ în falimentŭ, posiţiunea nu este identică cu aceea, cândŭ societatea a căḑutŭ în falimentŭ. Şi sĕ nu mi se ḑică, că societatea a încetatŭ din causă că i s'a desfiinţatŭ obiectulŭ eĭ, şi a perdutŭ capitalulŭ; pentru că perderea capitaluluĭ nu este o consecinţă necesariă a falimentuluĭ, căcĭ falimentulŭ póte avea locŭ şi cândŭ activulŭ este maĭ mare de câtŭ pasivulŭ. Afară de acésta art. 274 C. com. permiţêndŭ a se face unŭ concordatŭ cu unulŭ, séŭ maĭ mulţĭ din tovarăşĭ, presupune, că sĕ póte face concordatŭ şi cu societatea; şi apoĭ décă póte avea locŭ unŭ asemenea contractŭ în favórea societăţiĭ, este evidentŭ, că societatea nu s'a disolvatŭ prin falimentŭ.

Acésta este şi pĕrerea curţiĭ de casaţiune din Francia consacrată printr'o decisiune din 9 Mai 1854.

Din acésta, că societatea nu se disolvă prin propriulŭ eĭ falimentŭ resultă, că de şi s'a datŭ o sentinţă declarativă de falimentŭ, se potŭ numi prin o altă sentinţă ulterióră, liquidatoriĭ, cari se represinte societatea façiă cu terţiile persóne, şi că acéstă numire nu este incompatibilă cu esistenţa sindicilorŭ falimentuluĭ (aceeaşĭ decisiune).

Mórtea, interdicţiunea legală, séŭ judiciară, şi falimentulŭ sunt ele cause de disolvare a orĭ-căreĭ societăţĭ comerciale?

Cândŭ unŭ asociatŭ móre este interḑisŭ, séŭ cade în falimentŭ, nu trebue ca ceĭ-l'aţĭ sĕ fiă obligaţĭ a sta în societate; pentru că se póte, ca consideraţiunea şi calităţile persone ale aceluia, care a murit, este interḑisŭ séŭ a căḑutŭ în falimentŭ, sĕ fiă determinatŭ pe ceĭ-l'alţĭ a forma societatea.

Dér cu tóte acestea, pentru a sci déca causele acestea aducŭ cu sine disolvarea societăţiĭ, trebue sĕ vedemŭ: societatea s'a formatŭ ea în vederea miselorŭ? séŭ în vederea persónelorŭ?

Décă societatea nu este de câtŭ o societate de capitalurĭ, déca nu s'aŭ avutŭ în vedere persónele, mórtea, interdicţiunea, séŭ falimentulŭ nu aducŭ cu sine disolvarea societăţiĭ: astŭfelŭ este societatea anonimă.

Şi din contra, décă s'aŭ avutŭ în vedere persónele, precum este în societatea în nume colectivŭ, acéste evenimente aducŭ cu sine disolvarea eĭ.

Cu tóte acestea se póte stipula şi în societatea în nume colectivŭ, ca în casŭ de mórte, a unuia din asociaţĭ, societatea se continue cu ereḑŭ sĕĭ, séŭ numaĭ cu asociaţiĭ supravieţuitorĭ (art. 1526 C. civ.).

Cestiunea este maĭ dificilă în casŭ cândŭ societatea este în comandită.

Maĭ ânteiŭ, în ceea ce privesce pe geranţĭ, credemŭ că mórtea, séŭ incapacitatea lorŭ producŭ disolvarea societăţiĭ, pentru că la formarea societăţiĭ s'a avutŭ în vedere persóna lorŭ,

calitățile lorŭ personalĭ (Bécane, Questions sur les Sociétés pag. 38).

Ear în ceea ce concerne pe comanditarĭ, se póte ḑice: că mórtea unuia din eĭ nu este o causă de disoluțiune, pentru că societatea în comandită nu presupune nicĭ o confiență personală în aceştĭ asociațĭ; comanditariĭ nicĭ nu trebue sĕ se amestece în administrațiune.

Cu tóte acestea se decide în generalŭ că disolvarea societățiĭ va avea locŭ, însĕ cu urmĕtórea distincțiune: décă societatea în comandită nu este prin acțiunĭ, comanditariĭ sunt legațĭ personalŭ în societate, pentru că părțile contractante, aŭ avutŭ în vedere persóna, calitățile personale ale lorŭ; Prin urmare mórtea unuia din comanditarĭ în acestŭ casŭ aduce cu sine disolvarea societățiĭ. — Şi din contra, déca societatea în comandită va fi *prin acțiunĭ* evenimentele sus menționate nu vor da locŭ la disolvarea eĭ pentru că fiă-care asociatŭ este presupusŭ în acestŭ casŭ, că a conscimțitŭ, ca fiă-care din eĭ sĕ se pótă substitui pe cine 'ĭ va plăcea, pentru că la contractarea societățiĭ, nu s'aŭ luatŭ în considerațiune calitățile personale ale lorŭ. Aşia dér asociațiĭ potŭ sĕ substitue în loculŭ lorŭ pe alte persóne, cedându-şĭ acțiunile; şi prin urmare nu importă, décă acéstă substituțiune se face prin cesiune, séŭ prin mórte. (Pardessus, t. IV, no. 1057, Bravard traité des Sociétés commerciales, p. 257 et suiv.).

7. — *Voința unuia, séŭ a maĭ multora dintre asociațĭ de a nu maĭ sta în societate.*

Acéstă causă de disoluțiune nu este admisă de câtŭ în societățile a cărorŭ durată este ilimitată, în acestŭ casŭ, asociatulŭ care voesce sĕ se retragă, trebue sĕ notifice voința sa tuturorŭ celorŭ-l'alțĭ. Afară de acésta, se maĭ cere ca sĕ alégă pentru acésta unŭ momentŭ oportunŭ, şi sĕ fiă de bună credință (art. 1527 C. civ.).

Durata societățiĭ se consideră a fi ilimitată atuncĭ, cândŭ

nu este indicatŭ nicĭ espresŭ, nicĭ implicitamente unŭ termenŭ pentru disolvarea eĭ, cum ar fi de esemplu, în casulŭ cândŭ s'ar fi formatŭ o societate pentru comerciŭ de vin, séŭ de cereale, fără a arĕta tempulŭ câtŭ are sĕ dureze.

Acestŭ felŭ de societăţĭ cu o durată ilimitată se găsescŭ maĭ cu sémă în materiă comercială; maĭ alesŭ societăţile comerciale pentru esploatarea unuĭ comerciŭ, séŭ a uneĭ ramure de comerciŭ se încheiă în modulŭ acesta.

Sĕ notămŭ însĕ, că disolvarea societăţiĭ prin voinţa unuia din asociaţĭ nu se aplică la societăţile prin acţiunĭ. Aceste societăţĭ nu aŭ intratŭ în previsiunile redactorilorŭ Coduluĭ civilŭ; acţionariĭ potŭ eşi din societate, cândŭ vorŭ voi cedându-şĭ acţiunele.

Pênĕ aci am vĕḑutŭ causele de disoluţiune ale societăţilorŭ *ipso jure.*

Acum sĕ trecemŭ sĕ vedemŭ causele de disoluţiune ale lor în urma uneĭ acţiunĭ. In acestŭ casŭ causa disolvăreĭ societăţiĭ nu dă locŭ de a dreptulŭ la disolvarea societăţiĭ, ci dă locŭ numaĭ la o acţiune, adecă, dă dreptulŭ asociaţilorŭ de a cere de la justiţiă disolvarea societăţiĭ; şi societatea se va disolva numaĭ prin sentinţa judecătorilorŭ, dupĕ ce se va aprecia causa de tribunalŭ.

B. — *Causele de disolvare a societăţiĭ în urma uneĭ acţiunĭ.*

Aceste cause sunt: 1). Neesecutarea angajamentelorŭ luate de asociaţĭ prin actulŭ socialŭ façiă cu societatea. 2). Actele posteriore formaţiuneĭ societăţeĭ, care constitue ceea ce art. 1529 numesce: *juste motive de disoluţiune.*

1). Ne executarea angajamentelorŭ considerată ca causă de disolvare a societăţilorŭ, nu este de câtŭ aplicaţiunea art. 1021 C. civ., ce guverna tóte contractele sinalagmatice, în cari condiţiunea resolutoriă este sub înţelésă în casŭ, cândŭ una din părţĭ nu execută angajamentele séle.

Insĕ, în asemenea casŭ daunele interese nu se mărginescŭ la dobânda legală, chiar cândŭ ar fi vorba de o sumă de banĭ (art. 1088 C. civ.), ele vorŭ fi proporţionate cu prejudiţiulŭ, pe care 'lŭ va fi adusŭ societăţiĭ neexecutarea obligaţiuneĭ, séŭ întârḑierea acesteĭ executărĭ (art. 1504 C. civ.).

2). Ce se înţelege prin *justŭ motivŭ* de disolvare alŭ societăţiĭ?

Justulŭ motivŭ de disolvare în materiă de societate este unŭ faptŭ, unŭ evenimentŭ posteriorŭ înfiinţăreĭ societăţiĭ, care împedică societatea de a funcţiona cu folosŭ, dupĕ cum s'aŭ aşteptatŭ asociaţiĭ, şi prin urmare, care face ca părţile sĕ nu pótă obţine avantagiele, ce 'şĭ aŭ promisŭ reciprocŭ.

O asemenea causă ar fi o inimiciţiă atâtŭ de însemnată în câtŭ sĕ nu maĭ pótă continua raporturile socialĭ, deconfitura unuia dintre asociaţĭ, o infirmitate continuă, care s'ar potea întâmpla unuia dintre geranţiĭ societăţiĭ în nume colectivŭ, séŭ în comandită, aşia în câtŭ acesta sĕ nu 'şĭ maĭ pótă împlini funcţiunea sa, şi altele (art. 1529 C. civ.).

In ce diferă justele motive de neexecutarea angajamentelorŭ?

Justele motive diferă de neexecutarea angajamentelorŭ prin acea, că ele nu implică prin sine însuşĭ nicĭ o negligenţă, nicĭ o culpă, şi nu sunt susceptibile de a trage dupĕ sine o condamnare la daune interese, ca neexecutarea angajamentelorŭ.

Şi maĭ diferă încă şi prin acea, că ele potŭ fi invocate şi de acela din partea căruia provinŭ. Aşia de esemplu, în casŭ de infirmitate obicĭnuită, asociatulŭ, care este atinsŭ de acéstă bólă, póte, ca şi ceĭ-l'alţĭ, sĕ céră disolvarea, pentru că luĭ nu i se póte imputa nicĭ lene, nicĭ negligenţă.

Sĕ notămŭ însĕ, că dupĕ cum scim deja, disolvarea societăţilorŭ trebue publicată (veḑĭ pag. 121).

Carĭ sunt efectele disolvăreĭ societăţilorŭ?

In urma disolvăreĭ societăţiĭ, asociaţiĭ încetéză de a maĭ avea între dênşiĭ raporturile şi drepturile respective, pe carĭ

le crease societatea; prin urmare, orĭ-ce contractŭ ar maĭ încheia unulŭ din aceia, cari aŭ fostŭ asociaţĭ, sunt pe socotéla luĭ, afară de actele, séŭ operaţiunile, cari nu ar fi de câtŭ o consecinţă necesariă a unorŭ afacerĭ începute, după cândŭ esista societatea. O dată societatea disolvată, ea nu maĭ esistă ca persónă juridică şi disolvarea eĭ pune pe aceia, cari eraŭ asociaţĭ, în codevălmăşiă; şi prin urmare, ca sĕ iasă din acéstă stare aŭ trebuinţă de lichidaţiune şi partagiŭ.

2. — Despre lichidaţiunea societăţilorŭ.

Ce este lichidaţiunea?

Lichidaţiunea este o operaţiune alŭ căreĭ scopŭ este de a căuta şi a vedea, câtŭ este activulŭ, şi câtŭ este pasivulŭ societăţiĭ; de a vedea, décă activulŭ întrece pasivulŭ, şi de a 'lŭ împărţi între asociaţĭ; şi în fine de a face pentru a atinge acestŭ dublu scopŭ tóte actele necesariĭ, şi maĭ cu sémă de a converti în banĭ tóte valorile societăţiĭ, procedândŭ la vinderea mărfurilorŭ, séŭ a altorŭ bunurĭ destinate a fi vêndute, de a urmări pe debitoriĭ societăţiĭ şi de a plăti pe creditoriĭ eĭ.

Lichidaţiunea se face de unulŭ séŭ maĭ mulţĭ mandatarĭ numiţĭ *lichidatorĭ.* Aceştia potŭ fi numiţĭ séŭ prin actulŭ constitutivŭ alŭ societăţiĭ, séŭ printr'unŭ actŭ posteriorŭ.

Cândŭ numirea lichidatorilorŭ se face prin actulŭ de societate, eĭ sunt numiţĭ prin comunulŭ acordŭ alŭ tuturorŭ asociaţilorŭ.

In casŭ însĕ cândŭ acéstă numire se face după disolvarea societăţiĭ, nasce întrebarea, décă se cere unanimitatea asociaţilorŭ.

Afirmativa este în generalŭ admisă, se decide că condiţiunea unanimităţiĭ este necesariă, şi că décă nu se póte obţine, numirea lichidatorilorŭ se va face de justiţiă. (Troplong, II, no. 1025; Bedarride, II, no. 485).

Bravard crede, din contră, că majoritatea asociaţilorŭ este

suficientă, şi că în acestŭ casŭ nu este permisŭ de a alerga la justiţiă (Traité des Sociétés, p. 286 et suiv.).

Dintre ce felŭ de persóne potŭ fi numiţĭ lichidatorĭĭ?

Lichidatoriĭ potŭ fi numiţĭ séŭ dintre asociaţĭ, séŭ dintre alte persóne strĕine de societate.

Ce formalităţĭ trebue sĕ îndeplinéscă lichidatoriĭ dupĕ numirea lorŭ?

Lichidatoriĭ o dată numiţĭ trebue maĭ ântêiŭ sĕ facă unŭ inventariŭ; pe urmă sĕ facă un statŭ de situaţiune, şi sĕ 'l comunice asociaţilorŭ; şi în fine trebue sĕ ţină registre de lichidaţiune, în cari înscriŭ tóte operaţiunile lorŭ.

Ce atribuţiunĭ aŭ eĭ?

Cea de ântêiŭ atribuţiune a lorŭ constă în a face tóte actele conservatorie, precumŭ întreruperea prescripţiunilorŭ, a lua inscripţiunĭ hypotecariĭ, reînoirea inscripţiunilorŭ; şi a doua atribuţiune este, a regula compturile societăţiĭ cu asociinţiĭ, plătindu-le sumele ce li s'ar datora şi cerândŭ pe acele, ce ar potea eĭ datora societăţiĭ.

Cari sunt puterile lorŭ?

Din momentulŭ disolvăreĭ, societatea 'şĭ pierde caracterulŭ de fiinţa juridică, de persóna legală, dupĕ cum am ḑisŭ maĭ susŭ; şi nu maĭ forméză de câtŭ o masă comună. Lichidatoriĭ represintă acéstă masă şi o potŭ obliga. Eĭ însĕ nu se obligă personalŭ, pentru că eĭ nu lucréză în numele lorŭ propriŭ, ci în numele lichidăreĭ, ca mandatarĭ aĭ foştilorŭ asociaţĭ în masa comună.

Prin urmare, eĭ potŭ vinde mărfurile, potŭ întrebuinţa activulŭ societăţiĭ la plata détoriilorŭ eĭ, potŭ urmări pe debitoriĭ eĭ; numaĭ dênşiĭ aŭ dreptulŭ şi calitatea de a intenta orĭ-ce acţiune aparţinêndŭ societăţiĭ deja disolvate, şi de a rĕspunde la orĭ-ce acţiune intentată în contra eĭ.

Potŭ eĭ face transacţiunĭ şi compromisurĭ?

Cestiunea este îndoiósă.

Uniĭ credŭ, că nu aŭ acestŭ dreptŭ; lichidatoriĭ ḑicŭ dênşiĭ, nu sunt de câtŭ simpli mandatarĭ, însărcinaţĭ cu administraţia unuĭ lucru comunŭ şi prin urmare, nu li se póte recunósce o potere atâtŭ de exorbitantă, ca aceea de a transige şi a face compromisurĭ. (Troplong, t. II, no. 1023; Delangle, II, no. 687, 688; Bédarride, t. II, no. 488, 489; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 41; Bravard, Traité de Sociétés commerciales p. 289 et suiv.).

Alţĭ autorĭ, din contra, le acordă acéstă putere. (Pardessus, t. IV, no. 1074).

Ce vomŭ ḑice despre imobile? — In ceea ce privesce imobilele societăţiĭ disolvate, lichidatoriĭ nu le potŭ vinde, fără o autorisare a foştilorŭ asociaţĭ, pentru că vinderea imobilelorŭ, de-şi este unŭ actŭ de lichidaţiune, însĕ este de o aşia importanţă, şi se póte face în condiţiunĭ atâtŭ de diferite, în câtŭ este de neapărată trebuinţă o autorisaţiune specială. (Pardessus, t. II, no. 1074 în fine; Delangle, t. II, no. 691; Bravard Traité des Sociétés p. 290; Bedarride, t. II, no. 497; contra Troplong, t. II, no. 1018).

Nu potŭ asemenea în generalŭ sĕ cedeze creanţele ne ajunse încă la termenŭ.

Li se refuză asemenea şi dreptulŭ de a se împrumuta, şi de a hypoteca imobilele (Cass. fr. 2 Juin 1836).

Cu tóte acestea, curtea de apelŭ din Paris a decisŭ, că lichidatoriĭ avêndŭ poterea de a vinde mărfurile, pentru a plăti datoriile, le potŭ pune şi ca amanetŭ, pentru a 'şĭ procura banĭ, pentru a preîntâmpina nesce urmărirĭ riguróse, séŭ pentru a executa o convenţiune făcută de societate înainte de disolvarea eĭ. (Arrêt, du 17 Mars 1849).

3. — Despre partagiulŭ avereĭ socialĭ în urma disolvăreĭ societăţiĭ.

Ce este partagiulŭ?

Partagiulŭ este operaţiunea, care face sĕ înceteze indivi-

siunea. — Dupĕ lichidare şi stabilirea drepturilorŭ respective ale părţilorŭ se procede la acéstă operaţiune, alŭ căreĭ scopŭ este de a împărţi activulŭ neto între toţĭ foştiĭ asociaţĭ în proporţiune cu dreptulŭ lorŭ.

Dupĕ ce regule se face partagiulŭ în materiă de societăţĭ comerciale?

Codulŭ de comerciŭ nu coprinde nicĭ o disposiţiune asupra partagiuluĭ în materiă de societăţĭ comerciale. Scimŭ însĕ că Codulŭ civilŭ trămite pentru partagiulŭ unuĭ lucru comunŭ, şi alŭ societăţilorŭ civile la principiile stabilite în textulŭ succesiunilorŭ (veḑĭ art. 1291, şi 1529 C. civ).

Dintre regulile cari se găsescŭ acolo, sunt unele a cărora aplicaţiune în materiă de societăţĭ comerciale nu presintă nicĭ o dificultate; dér sunt altele, cari daŭ nascere la controverse însemnate.

Aşia regula din art. 728 C. civ., că nimenĭ nu póte fi obligatŭ a rĕmânea în indivisiune, este aplicabilă şi la partagiulŭ societăţilorŭ; asemenea este aplicabilă şi regula, că partagiulŭ este declarativŭ, ér nu translativŭ de proprietate (art. 786 C. civ.).

Cestiunea de a se sci însĕ, pênĕ la ce epocă se urcă în materiă de societăţĭ efectulŭ retroactivŭ alŭ partagiuluĭ, este fórte controversată.

Dupĕ uniĭ autorĭ, în societăţile comerciale, efectulŭ declarativŭ de proprietate ale partagiuluĭ se urcă pênĕ în *ḑiua constituireĭ societăţiĭ*, adecă: fiă-care copartageantŭ este presupusŭ a fi stăpânŭ din ḑiua formăreĭ societăţiĭ pe lucrurile căḑute în lotulŭ sĕŭ. (Troplong, t. II, no. 1066; Bedarride, no. 511—513).

Orĭ câtŭ de gravă, şi orĭ câtŭ de utilă, ḑicŭ dênşiĭ, ar fi ficţiunea, care face din societate o fiinţă morală, nu póte merge pênĕ acolo, în câtŭ sĕ suprime cu desĕvêrşire ideea de coproprietate şi de indivisiune inseparabile, cândŭ este vorba de

o societate. Acéstă coproprietate indivisă reapare într'unŭ modŭ încă şi maĭ pronunciatŭ la epoca disolvăreĭ, nu ca unŭ lucru noŭ, ci ca unŭ dreptŭ întreruptŭ. Eată pentru ce efectulŭ retroactivŭ ne maĭ găsindŭ în ființă persóna civilă, causa acesteĭ întreruperĭ, agiséză asupra unuĭ trecutŭ, în care starea de indivisiune nu a încetatŭ de a existe. Cum ar fi dér posibilŭ, ca efectulŭ retroactivŭ, care este în stare a distruge indivisiunea, adecă, o stare aşia de pură, aşia de lipsită de orĭ-ce ficțiune, aşia de energicŭ desemnată după disolvarea societățiĭ, sĕ respecte o ficțiune, care a precedatŭ.

Ear alțĭ autorĭ rĕspundŭ: Fiindŭ-că societatea comercială este o persónă juridică, efectulŭ retroactivŭ nu se póte urca la o epocă anterióră disolvăreĭ eĭ, precumŭ în materiă de succesiunĭ nu se póte urca la o epocă anterióră morțiĭ luĭ *de cujus*. Pe câtŭ tempŭ societatea subsistă nu este coproprietate, nu este indivisiune, prin urmare, nu esistă nicĭ punctŭ de plecare pentru efectulŭ declarativŭ. Ar fi ceva iraționalŭ ca drepturile terțiilorŭ persóne resultândŭ din aceea că societatea comercială este o ființă juridică, sĕ se nimicéscă prin efectulŭ declarativŭ de proprietate alŭ partagiuluĭ. (Bravard, Traité des Sociétés commerciales, p. 321 et suiv.; Demangeat loc cit. note 2).

Aséstă din urmă opiniune ni se pare maĭ preferabilă.

O altă regulă din succesiunĭ aplicabilă la partagiulŭ societățilorŭ este aceea coprinsă în art. 785 C. civ., care dă creditorilorŭ dreptulŭ de a interveni la partagiŭ, pentru că partagiulŭ sĕ nu se facă cu vĕtămarea drepturilorŭ lorŭ. Disposițiunea art. 785 este fondată pe inconvenientulŭ, ce ar aduce cu sine anularea unuĭ actŭ atâtŭ de importantŭ, dificilŭ, şi complicatŭ ca partagiulŭ, actŭ în care se găsescŭ adese orĭ, unŭ numĕrŭ atâtŭ de mare de persóne. Din acestŭ punctŭ de vedere ar fi totŭ atâtea inconveniente a reîncepe unŭ parta-

giŭ în materiă de societățĭ comerciale, ca și în materiă de succesiunĭ.

Fiă-care copartageantŭ în materiă de partagiŭ alŭ uneĭ societățĭ, are unŭ dreptŭ de garanțiă pentru obiectele coprinse în lotulŭ sĕŭ (art. 787 și 778 C. civ.), și unŭ privelegiŭ asupra obiectelorŭ coprinse în lotulŭ copartageanțilorŭ sĕĭ pentru garanția imparțialeĭ și pentru plata sumelorŭ cu cari aceștia 'ĭ ar fi rĕmasŭ datorĭ (art. 1737 no. 3, și 1741 C. civ.).

In materiă de succesiunĭ fiă-care coherede are dreptulŭ de a cere, ca sĕ i se dea în natură partea sa din lucrurile, cari compunŭ massa comună (art. 736 C. civ.).

Uniĭ autorĭ sunt de părere a lăsa aplĭcațiunea acestuĭ principiŭ la aprecierea Tribunaluluĭ, cândŭ este vorba de partagiulŭ uneĭ societățĭ. Art. 736, ḑicŭ dênșiĭ, are de scopŭ de a conserva bunurile în familiă, și prin urmare, acéstă consiperațiune nu 'șĭ póte avea loculŭ sĕŭ cândŭ este vorba de partagiulŭ uneĭ societățĭ; Scopulŭ fiă-căreĭ societățĭ este de a procura unŭ beneficiŭ asociațilorŭ; prin urmare, nu facemŭ altŭ-ceva de câtŭ ne conformămŭ cu intențiunea, ce aŭ avutŭ asociațiĭ, cândŭ aŭ înființatŭ societatea, décă vomŭ procede la partagiŭ în modulŭ celŭ maĭ profitabilŭ asociațilorŭ, adecă, décă vomŭ vinde lucrurile, în locŭ de a le împărți în natură, maĭ alesŭ cândŭ este constantŭ în faptŭ, că valórea în numerariŭ a fiă-căruĭ asociatŭ este superióră valoreĭ părțĭ, ce i s'ar da în natură. (Bravard, Manuél, p. 127 6-ᵉᵐ édit. Ttaité des Sociétés commercialles, p. 328 et suiv.).

Nouĕ însĕ ni se pare maĭ fondată opiniunea contrariă. Art. 736 trebue sĕ se aplice la partagiulŭ societăților, ca și la partagiulŭ succesiunilorŭ, pentru că fiă-care partagiŭ presupune o indivisiune, unŭ dreptŭ de coproprietate, pe care 'lŭ are fiă-care comunistŭ asupra întregeĭ messe. Prin urmare, acestŭ drept realŭ nu se póte vĕtăma, trebue respectatŭ, nu póte fi convertitŭ într'unŭ dreptŭ personalŭ, într'unŭ dreptŭ de

creanţă, ordonându-se o vêndare a messeĭ comune. (Lyon 23 Juillet 1856).

I. — Despre prescripţiunea acţiunilorŭ în contra asociaţilorŭ.

Prin ce tempŭ se prescriŭ acţiunile creditorilorŭ în contra asociaţilorŭ în tempulŭ durateĭ societăţiĭ?

Pre câtŭ tempŭ societatea esistă, dreptulŭ de acţiune alŭ creditorilorŭ în contra asociaţilorŭ nu se prescrie, de câtŭ prin tempulŭ determinatŭ de regulile dreptuluĭ comunŭ asupra prescripţiunilorŭ.

Dér în casŭ cândŭ societatea s'a disolvatŭ?

In acestŭ casŭ, asociaţiĭ, după ce 'şĭ aŭ regulatŭ afacerile lorŭ, de ordinarŭ se apucă de alte speculaţiunĭ, eĭ bine, pentru ca în aceste nouĕ ocupaţiunĭ sĕ nu fiă turburaţĭ, legiuitorulŭ în dorinţa de a scurta prescripţiunea în materiă de comerciŭ a stabilitŭ prin art. 63 (Cod. com.) regula, *ca acţiunile în contra asociaţilorŭ nelichidatorĭ* (ne însărcinaţĭ cu lămurirea socotelilorŭ tovărăşescĭ), *în contra vĕduvelorŭ şi a moscenitorilorŭ lorŭ, séŭ în contra acelora cari arŭ avea vre unŭ dreptŭ din partea lorŭ, sĕ se prescrie prin cincĭ anĭ, de la finele, séŭ disolvarea societăţiĭ,* décă actulŭ, care anunciă durata, séŭ actulŭ de disolvare, a fostŭ publicatŭ conformŭ art. 41, 42, 43 şi 45 C. com.

Aşia déră, acéstă prescripţiune de cincĭ anĭ începe a curge în favórea persónelorŭ susŭ menţionate din ḑiua finireĭ societăţiĭ, décă *actulŭ de societate, care 'ĭ anunţase durata,* s'a publicatŭ, conformŭ regulilorŭ, despre cari ám vorbitŭ maĭ susŭ; şi, în casŭ cândŭ societatea s'a disolvatŭ maĭ înainte de termenŭ, din ḑiua publicăreĭ disolvăreĭ. (Cass. fr. 24 Novembre 1845). — Se cere ca terţiile persóne, cărorŭ se opune acéstă prescripţiune particulară, sĕ fi pututŭ cunósce încetarea societăţiĭ.

Ale cuĭ acţiunĭ se prescriŭ prin 5 anĭ?

Numaĭ *acţiunile creditorilorŭ* se prescriŭ prin 5 anĭ; şi

probă despre acésta este publicitatea, ce se cere pentru ca prescripţiunea să încépă a curge; pentru că numaĭ eĭ aŭ trebuinţă, ca sĕ fiă anunţaţĭ prin publicaţiunĭ despre încetarea societăţiĭ. — Ear acţiunile asociaţilorŭ, ce ar avea eĭ uniĭ în contra altora, nu se prescriŭ de câtŭ prin 30 anĭ.

Legea apoĭ maĭ adaogă: *tóte jalbele împotriva tovarăşilorŭ* **celorŭ neînsărcinaţĭ** *cu lămurirea socotelilorŭ tovărăşescĭ*; de aci nasce cestiunea de a se sci, décă prescripţiunea acésta de 5 anĭ s'a întrodusŭ numaĭ în favórea asociaţilorŭ *nelichidatorĭ*, séŭ déca s'a întrodusŭ în favórea asociaţilorŭ *lichidatorĭ?*

1. — *Opiniune.* — Prescripţiunea de cincĭ anĭ nu s'a stabilitŭ, de câtŭ în favórea asociaţilorŭ nelichidatorĭ; testulŭ art. 63 C. com. pare formalŭ asupra acestuĭ punctŭ, elŭ ḑice: tóte jalbele împotriva tovarăşilorŭ *nelichidatorĭ* (ne însărcinaţĭ cu lămurirea socotelilorŭ tovărăşescĭ) etc; prin urmare, legea lasă sĕ subsiste dreptulŭ comunŭ façiă cu asociaţiĭ *lichidatorĭ*, cari nu potŭ opune creditorilorŭ societăţiĭ, de câtŭ regulile ordinare ale prescripţiuneĭ.

Décă se liberéză ceĭ-l'alţĭ asociaţĭ de obligaţiunile lorŭ dupĕ cincĭ anĭ, acésta este din causă că dênşiĭ 'şĭ daŭ de ordinarŭ lichidatorilorŭ titlurile, registrele şi cele-l'alte documente, şi pentru că cu tipulŭ acesta eĭ rĕmânŭ fără mijlóce de apărare în contra reclamaţiunilorŭ creditorilorŭ societăţiĭ. Acestŭ motivŭ însĕ nu se maĭ găsesce, cândŭ este vorba de asociaţiĭ lichidatorĭ, pentru că aceştia rĕmânŭ în posesiunea registrelorŭ, a titlurilorŭ, şi a tutulorŭ documentelorŭ propriĭ a 'ĭ lumina asupra situaţiuneĭ societăţiĭ.

Dér cu tóte acestea, cândŭ unŭ asociatŭ *lichidatorŭ* va fi acţionatŭ dupĕ cincĭ anĭ de creditoriĭ societăţiĭ, va avea o *acţiune recursoriă* în contra celorŭ-l'alţĭ asociaţĭ nelichidatorĭ, cari sunt liberaţĭ de creditorĭ, prin prescripţiune. — Este însĕ o diferenţă însemnată între acţiunea, ce ar fi intentatŭ credi-

toriĭ în contra asociaţilorŭ, şi între acţiunea *recursoriă* intentată de asociaţiĭ lichidatorĭ; Sĕ presupunemŭ, că este vorba de asociaţiĭ personalŭ responsabilĭ; creditoriĭ societăţiĭ i-ar fi putută urmări *solidarŭ şi pentru tótă datoria* pe fiă-care; pre cândŭ asociaţiĭ lichidatorĭ urmăriţĭ de creditorĭ, déca ar intenta şi eĭ o acţiune recursoriă în contra celorŭ-l'alţĭ coasociaţĭ, nu vorŭ potea cere de la fiă-care coasociatŭ, de câtŭ partea sa proporţională după regulile solidarităţiĭ (art. 1053. C. civ.). Şi afară de acésta, asociaţiĭ în casŭ cândŭ socii lichidatorĭ ar intenta o acţiune recursoriă în contra lorŭ, le ar potea opune tóte esceptiunile personalĭ, cari milita în contra lorŭ (lichidatorilorŭ), ceea ce nu ar potea face faciă cu creditoriĭ următorĭ. (Pardessus, t. IV, no. 1090—1; Delvincourt, t. II, note 3 de la page 37; Troplong Sociétés, t. II, no. 1051, p. 496; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 42).

Uniĭ autorĭ însĕ, partisanĭ aĭ acesteĭ din urmă opiniunĭ, susţinŭ, că asociaţiĭ lichidatorĭ nu aŭ nicĭ unŭ recursŭ în contra celorŭ-l'alţĭ coasociaţĭ, pentru că, ḑicŭ dênşiĭ, în contra acestora din urmă tóte acţiunile sunt prescrise, atâtŭ acţiunile creditorilorŭ, câtŭ şi acţiunile lichidatorilorŭ (Bécane, loc. cit.).

2. — *Opiniune.* — Dupĕ espirarea termenuluĭ de cincĭ anĭ, şi asociaţiĭ *lichidatorĭ* sunt liberaţĭ de acţiunile, ce ar potea intenta în contra lorŭ creditoriĭ societăţiĭ în virtutea obligaţiunilorŭ pe cari lichidatoriĭ le aŭ contractatŭ ca *asociaţĭ*; pentru că atuncĭ cândŭ asociaţiĭ sunt numiţĭ lichidatorĭ eĭ întrunescŭ douĕ calităţĭ:

1). Aceea de vechĭ asociaţĭ, şi 2). Aceea de lichidatorĭ: că *asociaţiĭ* sunt în aceaşĭ posiţiune, că şi asociaţiĭ nelichidatorĭ; şi prin urmare, acţiunile creditorilorŭ trebue sĕ se prescrie în favórea lorŭ, totŭ prin 5 anĭ.

Ca lichidatorĭ însĕ sunt ţinuţĭ a da socotélă de valorile, ce li s'aŭ încredinţatŭ, de mandatulŭ lorŭ; şi numaĭ din acestŭ punctŭ de vedere nu sunt liberaţĭ dupĕ 5 anĭ, şi acţiunile cre-

ditorilorŭ potŭ fi intentate în contra lorŭ în tempŭ de 30 anĭ. Eată pentru ce art. 63 C. com. ḑice: tóte jalbile în potriva tovarăşilorŭ *nelichidatorĭ* (ne însărcinaţĭ cu lămurirea socotelilorŭ). . . etc. Cu unŭ cuvêntŭ după cincĭ anĭ şi asociaţiĭ lichidatorĭ sunt liberaţĭ de obligaţiunile lorŭ ca *asociaţĭ*, însĕ *ca lichidatorĭ*, sunt supuşĭ la acţiunile creditorilorŭ în tempŭ de 30 anĭ. (Bravard, Traité des Sociétés commerciales, p. 305 et suiv.; D. B. Boerescu, p. 92).

Acéstă din urmă opiniune este de preferitŭ.

Comanditariĭ şi acţionariĭ potŭ eĭ invoca prescripţiunea de 5 anĭ?

Uniĭ autorĭ susţinŭ, că *comanditariĭ* şi *acţionariĭ* nu potŭ invoca prescripţiunea de 5 anĭ. — Scimŭ deja, că creditoriĭ societăţiĭ potŭ urmări *directŭ* pe comanditariĭ şi acţionariĭ, cari nu 'şĭ aŭ plătitŭ misele lorŭ; Eĭ bine, aceştĭ autorĭ decidŭ, că acéstă acţiune directă rĕmâne şi după disolvarea societăţiĭ sub imperiulŭ dreptuluĭ comunŭ, şi că nu va dura numaĭ 5 anĭ conformŭ art. 63 C. com.

Art. 63, ḑicŭ dênşiĭ, ne trămite la art. 41, 42, 43 şi 45 C. com., ér nu şi la art. 44, ceea ce dovedesce, că voinţa legiuitoruluĭ este, de a lăsa pe acţionarĭ sub imperiulŭ dreptuluĭ comunŭ, şi de a nu acorda de câtŭ asociaţilorŭ personalŭ responsabilĭ beneficiulŭ esceptionalŭ alŭ prescripţiuneĭ de 5 anĭ. — Afară de acésta, adaogă aceştĭ autorĭ, unŭ asociatŭ personalŭ responsabilŭ póte fi urmăritŭ pentru totalitatea uneĭ datoriĭ de a căreĭ contractare póte se fiă cu totulŭ streinŭ, pentru o datoriă a căreĭ sarcină nu ar trebui sĕ cadă esclusivŭ numaĭ asupra sa, pe cândŭ acţionarulŭ séŭ comanditarulŭ nu este obligatŭ sĕ plătéscă, de câtŭ o datoriă, pe care a contractat-o elŭ singurŭ, şi de care numaĭ elŭ este ţinutŭ. Prin urmare, legiuitorulŭ avêndŭ acésta în vedere a voitŭ sĕ favoriseze numaĭ pe asociaţiĭ personalŭ responsabilĭ. (Bravard,

Traité des Sociétés commerciales, p. 297, et suiv.; Demangeat loc. cit., note 1, p. 298 et suiv.).

Noĭ credemŭ însĕ din contra, că prescripţiunea de 5 anĭ póte fi invocată în contra creditorilorŭ societăţiĭ de acţionarĭ séŭ comanditarĭ, pentru că art. 63 declară prescrise prin 5 anĭ tóte acţiunile formate contra *asociaţilorŭ nelichidatorĭ*, fără a face nicĭ o distincţiune între diferitele speciĭ de societăţĭ. Apoĭ comanditariĭ şi acţionariĭ sunt asociaţĭ; şi numaĭ pentru că sunt asociaţĭ am ḑisŭ noĭ că potŭ fi urmăriţĭ de creditoriĭ societăţiĭ printr'o acţiune *directă*.

Aşia a hotărâtŭ şi curtea de casaţiune din Francia printr'o decisiune din 21 Iulie 1835.

Curtea de apelŭ din Parisŭ a decisŭ asemenea, că asociatulŭ, care dupĕ ce a fostŭ lichidatorŭ, a fostŭ înlocuitŭ cu altulŭ, şi şi-a datŭ socotelile, a depusŭ tóte valorile, ce 'ĭ aŭ fostŭ încredinţate, póte invoca prescripţiunea de 5 anĭ prescrisă de art. 63, şi că punctulŭ de plecare alŭ acesteĭ prescripţiunĭ, nu este finele, séŭ disolvarea societăţiĭ, ci ḑiua cândŭ retragerea şi înlocuirea sa aŭ fostŭ date publicităţiĭ, conformŭ art. 41 şi urmĕtórele din C. com. (20 Avril 1847). Acéstă decisiune a fostŭ confirmată şi de curtea de casaţie (8 Augustŭ 1849).

In casŭ cândŭ societatea dă falimentŭ, asociaţiĭ maĭ potŭ eĭ invoca în contra creditorilorŭ societăţiĭ prescripţiunea de 5 anĭ?

Maĭ mulţĭ autorĭ cred, că nu! pentru că în casŭ de falimentŭ alŭ societăţiĭ, ḑicŭ dênşiĭ, este destulŭ de bine constatatŭ, că activulŭ societăţiĭ este maĭ micŭ de câtŭ pasivulŭ; şi prin urmare, nu maĭ póte avea locŭ presumpţiunea, că atuncĭ cândŭ societatea este solvabilă, că asociaţiĭ aŭ datŭ în mâinile lichidatorilorŭ fondurile necesarie pentru plata datoriilorŭ. (Pardessus, t. IV, no. 1090—1, p. 446; Merlin, Questions de droit, addit. vo. Sociétés, § 11).

La acésta noĭ rĕspundemŭ: că legea permiţêndŭ asociaţi-

lorŭ de a invoca prescripţiunea de 5 anĭ în contra creditorilorŭ societăţiĭ, nu a distinsŭ, décă societatea este solvabilă, séŭ nu; şi afară de acésta, décă am admite soluţiunea acestorŭ autorĭ, utilitatea disposiţiunilorŭ art. 63 s'ar reduce maĭ la nimicŭ; pentru că creditoriĭ nu aŭ interesŭ a acţiona personalŭ pe asociaţĭ, de câtŭ cândŭ patrimoniulŭ societăţiĭ este insuficientŭ pentru a 'ĭ satisface; prin urmare, de ordinarŭ numaĭ în acestŭ casŭ vorŭ acţiona pe asociaţĭ; şi décă acţiunile lorŭ nu ar fi prescriptibile prin 5 anĭ, în acéstă hypotesă, regula prescrisă de art. 63, repetămŭ, ar fi maĭ fără nicĭ unŭ folosŭ. In contra opiniuneĭ nóstre, este adevěratŭ, s'ar potea argumenta cu discuţiunile, ce s'aŭ petrecutŭ în consiliulŭ de statŭ francesŭ cu ocasiunea art. 64 fr. D. Ségur ḑise: de sigurŭ că în casŭ de falimentŭ articolulŭ acesta nu se va aplica; Preşedintele consiliuluĭ pare a fi fostŭ de aceea-şĭ opiniune, însě adaose: *redacţiunea se va esplica în acéstă privinţă*; şi apoĭ acéstă redacţiune nu s'a maĭ explicatŭ; probabilŭ din causa motivelorŭ, ce amŭ indicatŭ.

Sě notămŭ însě, că prescripţiunea de 5 anĭ se póte întrerupe printr'o cerere în judecată; acésta o spune într'unŭ modŭ espresŭ art. 63 C. com.; acéstă disposiţiune însě, nu trebue luată într'unŭ sensŭ limitativŭ; nimicŭ nu ne împedică de a aplica acesteĭ prescripţiunĭ regulile generalĭ ale dreptuluĭ comunŭ de la prescripţiunea de 5 anĭ; se póte întrerupe şi printr'unŭ actŭ de recunóscere a datoriilorŭ datŭ din partea debitoruluĭ; Curtea de casaţie francesă s'a pronunciatŭ astŭ-felŭ printr'o decisiune din 19 Ianuarie 1859.

Sě maĭ notămŭ asemenea, că prescripţiunea de 5 anĭ nu se suspendă prin minoritatea, séŭ interdicţiunea creditoreluĭ; motivulŭ pentru care s'a întrodusŭ acéstă prescripţiune ne face sě decidemŭ astŭ-felŭ; şi afară de acésta, dupě principiile dreptuluĭ comunŭ minoritatea şi interdicţiunea nu suspendă cursulŭ prescripţiunilorŭ scurte (art. 1908 C. civ.).

SECŢIUNEA II.

Despre contestaţiunile dintre tovarăşĭ şi modulŭ de a le termina.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea:

1). Originea arbitragiuluĭ.

2). Motivulŭ acesteĭ instituţiunĭ.

3). Diferitele speciĭ de arbitragiŭ.

4). Casurile în cari are locŭ arbitragiulŭ silitŭ.

5). Modulŭ cum se numescŭ arbitriĭ şi de cine potŭ fi numiţĭ.

6). Instrucţiunea înaintea arbitrilorŭ.

7). Modulŭ cum 'şĭ daŭ arbitriĭ hotărârea lorŭ, cum devine ea executoriă, şi cum se execută.

8). Mijlócele, prin cari se póte ataca hotărârea arbitrilorŭ.

Vomŭ lua fiă-care din aceste puncte pe rêndŭ.

1. — *Originea arbitragiuluĭ.*—Originea arbitragiuluĭ este fórte vechiă; ea se perde în obscuritatea seculilorŭ; este probabilŭ, că arbitragiulŭ s'a ivitŭ de o dată cu necesitatea de a avea judecătorĭ; a fostŭ fórte desŭ practicatŭ însĕ în evulŭ medĭŭ; dér maĭ multŭ ca usŭ, de câtŭ ca o instituţiune legală. Legiuitoriĭ maĭ modernĭ vĕdêndŭ avantagiele arbitragiuluĭ 'lŭ recunoscură, făcură dintr'ênsulŭ o instituţiune legală, şi 'lŭ reglementară prin lege.

2. — *Motivulŭ pentru care s'a întrodusŭ arbitragiulŭ.*

Arbitragiulŭ s'a întrodusŭ pentru urmĕtórele cuvinte: pentru că nu se descoperă publiculuĭ tóte secretele, pentru că arbitriĭ fiindŭ persóne cunoscute şi de ordinarŭ amicĭ cu părţile în litigiŭ le potŭ împăca; afară de acésta, arbitriĭ se potŭ ocupa maĭ cu de amănuntulŭ de tóte detaiurile pricinilorŭ; de socotelĭ etc. formalităţile de procedură sunt maĭ puçine, cheltuelile maĭ micĭ; procesele durézā maĭ puçinŭ.

3. — *Diferitele speciĭ de arbitragiŭ.* — Sunt două speciĭ de arbitragiŭ: arbitragiulŭ *voluntarŭ* şi arbitragiulŭ *silitŭ.* Arbitragiulŭ este voluntarŭ atuncĭ, cândŭ existenţa luĭ depinde

de voinţa părţilorŭ; adecă, cândŭ părţile vreaŭ sĕ se judece de arbitri; şi acésta nu dóră pentru că nu ar potea sĕ se judece de tribunalŭ, ci pentru că maĭ preferă sĕ se judece de arbitri; Ear arbitragiulŭ *silitŭ* este atuncĭ, cândŭ este *impusŭ* de lege; cândŭ părţile nu aŭ facultatea de a alege, între tribunalŭ şi arbitri; ci trebue sĕ se judece de *arbitri*, chiar fără voia lor.

Arbitragiulŭ *voluntarŭ* are locŭ maĭ cu sémă în materiă civilă; (vedĭ art. 339—370 C. pr. civ.); ér celŭ *silitŭ* în materiă de comerciŭ (art. 50—62 C. com.).

4. — Casurile în cari are locŭ arbitragiulŭ silitŭ, în materiă de comerciŭ.

Amŭ disŭ, că arbitragiulŭ *silitŭ* are locŭ numaĭ în materiă de comerciŭ, dér sĕ notămu, că nicĭ aci nu este impusŭ pentru tóte pricinile; sĕ vedemŭ dér cari sunt acele procese pentru resolvarea cărora arbitragiulŭ este *impusŭ* de lege.

Étă ce dice în acéstă privinţiă art. 50. „Verĭ-ce prigonire „între *tovarăşĭ* şi pentru *pricinĭ de tovărăşiă* se va judeca prin „judecătorĭ aleşĭ (arbitri).»

Dupĕ cumŭ vedemŭ dér din acestŭ textŭ se cerŭ douĕ condiţiunĭ pentru ca arbitragiulŭ silitŭ sĕ aibă locŭ:

1. — Ca contestaţiunea sĕ fiă între tovarăşĭ.

Societatea póte sĕ aibă multe procese cu multe persóne, ce nu sunt asociaţĭ; eĭ bine, tóte aceste procese se vorŭ judeca ele de arbitri? nu, pentru ca arbitragiulŭ sĕ aibă locŭ, trebue ca procesulŭ sĕ fiă între tovarăşĭ; şi calitatea de tovarăşŭ *sĕ nu fiă contestată;* căcĭ décă este contestată, atuncĭ nu este tovarăşŭ, pênĕ nu se va proba contrariulŭ printr'o sentinţiă, dér cine va da acéstă sentinţă? se inţelege că nu arbitriĭ, ci tribunalulŭ, asemenea totŭ tribunalulŭ va judeca şi în casŭ când s'arŭ contesta esistenţia societăţiĭ; tribunalulŭ se va pronuncia maĭ ânteiŭ asupra esistenţiĭ societăţiĭ, şi décă va găsi că esistă societate, va trămite procesulŭ înaintea arbitrilorŭ. Sĕ notămŭ

însĕ, că arbitragiulŭ are locŭ în tóte societăţile comercialĭ, chiarŭ şi cândŭ este vorba de o societate în participaţiune.

2. — *Ca contestaţiă sĕ fiă pentru causa de societate.* — Unŭ asociatŭ póte avea cu societatea douĕ feliurĭ de contestaţiunĭ : unele carĭ devinŭ din calitatea sa de sociŭ, şi altele, carĭ aŭ o altă origină, strĕină calităţiĭ de sociŭ; aşia unŭ asociatŭ póte cumpĕra ceva de la societate, póte vinde ceva societăţiĭ, póte s'a angajatŭ cu plata a face ceva pentru societate etc. Eĭ bine, nu tóte contestaţiunile, ce póte avea unŭ asociatŭ cu societatea se vorŭ judeca de arbitriĭ, ci numaĭ acele, *ce derivă din calitatea de sociŭ;* ér acele, cari sunt strĕine calităţiĭ de sociŭ, precumŭ este casulŭ, cândŭ a cumpĕratŭ ceva de la societate, a vêndutŭ ceva societăţiĭ, séŭ s'a obligatŭ a face ceva pentru societate, se vorŭ judeca de tribunalŭ; în acestŭ din urmă casŭ asociatulŭ este în aceea posiţiune, ca şi o terţiă persónă.

Afară de acésta sĕ maĭ adăogămŭ, că unulŭ din motivele pentru cari s'a întrodusŭ arbitragiulŭ silitŭ în materia de societăţĭ comerciale este şi complicaţiunea raporturilorŭ, ce se află între asociaţĭ.

5. — *Modulŭ cumŭ se numescŭ arbitriĭ, şi de cine potŭ fi numiţĭ.*

Arbitriĭ, dupĕ art. 52 C. com., se numescŭ printr'unŭ actŭ sub-scrisŭ de părţile în litigiŭ şi legalisatŭ de tribunalŭ. Acestŭ actŭ se numesce *compromisŭ.*

Ce enunciaţiunĭ trebue sĕ se cuprindă în compromisŭ?

In compromisŭ se va arĕta numĕrulŭ, numele arbitrilorŭ şi terminulŭ în care sĕ se termine judecata; obiectulŭ contestaţiuneĭ nu este trebuinţiă a se arĕta; se scie că este vorba de contestaţiune între asociaţĭ şi pentru afacerĭ, cari derivă din calitatea de asociaţĭ. Pre cândŭ, cândŭ este vorba de arbitragiulŭ voluntarŭ, trebue sĕ se arate *actulŭ de compromisŭ*, sub pedépsă *de nulitate*, şi obiectulŭ contestaţiuneĭ, pentru că nu tóte procesele se potŭ judeca de arbitriĭ (art. 342, C. pr. civ.).

Ce se va întêmpla însĕ în casŭ cândŭ unulŭ séŭ maĭ mulţĭ din asociaţiĭ în litigiŭ nu vorŭ sĕ numéscă pe arbitriĭ?

La acéstă cestiune respunde art. 54 C. com.

Écă ce ḑice: «Cândŭ unulŭ, séŭ maĭ mulţĭ din tovarăşĭ, nu «voescŭ sĕ orânduiéscă judecătorĭ aleşĭ, atuncĭ în loculŭ celuĭ, «séŭ celorŭ ce nu aŭ alesŭ, îĭ orânduesce tribunalulŭ de sine.»

Acestŭ articolŭ nu are trebuinţiă de nicĭ o esplicaţiune; vomŭ nota însĕ, numaĭ atâtŭ că tribunalulŭ póte acorda părţilorŭ unŭ terminŭ pentru a 'şĭ alege arbitriĭ; şi că acestea, potŭ sĕ 'şĭ revóce pe arbitriĭ aleşĭ, pe câtŭ tempŭ nu aŭ fostŭ primiţĭ de persónele cu cari se judecă; acésta pentru cuvêntŭ că alegerea de arbitriĭ este unŭ contractŭ pentru esistenţia căreia este trebuinţiă de *consentimentŭ*, şi *consentimentŭ* nu esistă pe câtŭ tempŭ arbitriĭ nu aŭ fostŭ primiţĭ. — O dată arbitriĭ numiţĭ şi primiţĭ nu maĭ potŭ fi revocaţĭ, de câtŭ numaĭ prin consentimentulŭ tuturorŭ părţilorŭ, cari 'ĭ aŭ alesŭ; compromisulŭ, dupĕ cumŭ amŭ ḑisŭ, este unŭ contractŭ şi unŭ contractŭ încheiatŭ definitivŭ, nu se póte desfiinţa, de câtŭ prin comunulŭ acordŭ alŭ părţilorŭ contractante.

Ce vomŭ ḑice în casŭ cândŭ tribunalulŭ a numitŭ arbitriĭ? potŭ părţile maĭ în urmă sĕ numéscă alţiĭ, în loculŭ celorŭ numiţĭ de tribunalŭ?

Credemŭ, că da! Pentru că dorinţa legiuitoruluĭ este ca asociaţiĭ sĕ numéscă arbitriĭ, şi numaĭ în casŭ de imposibilitate din partea acestora de a se înţelege pentru numirea lorŭ, îĭ alege tribunalulŭ. Apoĭ în casulŭ de faţiă acea imposibilitate nu maĭ esistă, pentru că noĭ presupunemŭ, ca părţile comune 'şĭ alegŭ arbitri, şi dorescŭ a se scăpa de ceĭ aleşĭ de tribunalŭ.

Credemŭ însĕ, că décă arbitriĭ numiţĭ de tribunalŭ vorŭ fi intratŭ în lucrare, părţile litigante nu maĭ potŭ alege alţiĭ.

Câtŭ tempŭ are sĕ dureze judecata înaintea arbitrilorŭ?

La acéstă cestiune respunde:

Art. 53 C. com. „Soroculŭ întru care are sĕ se isprăvéscă „(termine) judecata *sĕ hotărasce de prigonitórele părțĭ*, cândŭ „orânduescŭ judecătorĭ aleşĭ; şi de nu se învoescŭ asupra so„roculuĭ, atuncĭ *se va hotărî de către tribunalŭ.*"

Legiuitorulŭ a luatŭ acéstă dispoşițiune din causă că nu a voitŭ sĕ depindă de arbitriĭ durata procesuluĭ; arbitriĭ arŭ fi pututŭ sĕ amâne procesulŭ şi sĕ nu 'lŭ termine anĭ de dile, décă legiuitorulŭ nu arŭ fi datŭ părţilorŭ interesate, şi în casŭ de neînţelegere din partea lorŭ, tribunaluluĭ, dreptulŭ de a fixa tempulŭ, cândŭ are sĕ se termine judecata; şi afară de acésta unulŭ din motivele, pentru cari s'a întrodusŭ arbitragiulŭ este şi acesta : ca afacerea sĕ se termine câtŭ se póte maĭ curêndŭ.

Ceva maĭ multŭ, chiarŭ cândŭ este vorba de arbitragiulŭ *voluntarŭ*, legea vine şi fixéză terminulŭ câtŭ are sĕ dureze judecata; acestŭ terminŭ este de treĭ lunĭ, décă părţile nu vorŭ fi dispusŭ altŭ-felŭ prin compromisŭ, (art. 342 C. pr. civ.).

Sĕ notămŭ însĕ, că părţile litigante potŭ atâtŭ cândŭ este vorba de arbitragiulŭ *voluntarŭ*, câtŭ şi cândŭ este vorba de arbitragiulŭ *silitŭ*, sĕ prelungéscă terminulŭ defiptŭ.

O dată cu expirarea terminuluĭ defiptŭ încetéză şi misiunea şi puterea arbitrilorŭ.

6. — Instrucţiunea înaintea arbitrilorŭ.

Pentru ca arbitriĭ sĕ 'şĭ pótă da hotărârea lorŭ în cunoştinţiă de causă, legea prin art. 55 C. com. obligă pe părţile litigante, ca sĕ 'şĭ dea înscrisurile şi tacrirurile lorŭ judecătorilorŭ celorŭ aleşĭ; acéstă dare de acte şi dovedĭ se face fără nicĭ o formalitate de judecată; este bine însĕ ca litiganţiĭ sĕ ia de la arbitriĭ chitanţe despre actele, ce depunŭ. Afară de aceste înscrisurĭ şi dovedĭ, arbitriĭ potŭ cere şi presentarea părţilorŭ în persóne, pentru a se lumina şi din întrebările lorŭ (art. 350 C. pr. civ.).

Sĕ notămŭ însĕ, că instrucţiunea înaintea arbitrilorŭ are aceaşĭ putere, ca şi aceea ce se face înaintea judecătorilorŭ.

Ce se va întêmpla în casŭ, cândŭ unulŭ séŭ maĭ mulţĭ din tovarăşiĭ în litigiŭ întêrḑiă de a da înscrisurile şi tacrirurile séle?

La acéstă cestiune respunde art. 56 C. com.: «Tovarăşiulŭ «ce zăbovesce a da înscrisurile şi tacrirurile séle, se supune a «le da prin porunca *judecătoriĭ* în sorocŭ de 10 ḑile.»

Va sĕ ḑică arbitriĭ vĕḑêndŭ că unulŭ din tovarăşĭ întêrḑiă cu darea documentelorŭ lorŭ, vorŭ face cunoscutŭ tribunaluluĭ, şi tribunalulŭ va ordona tovarăşilorŭ, ce întêrḑiă, ca în terminŭ de ḑece ḑile sĕ 'şĭ depună înscrisurile şi documentele lorŭ la arbitriĭ.

Dérŭ décă uniĭ din asociaţĭ nu 'şĭ depunŭ actele lorŭ nicĭ în acele ḑece ḑile fixate de tribunalŭ?

In acestŭ casŭ, arbitriĭ, séŭ vorŭ judeca procesulŭ numaĭ dupĕ actele şi documentele ce li s'aŭ datŭ, séŭ vorŭ cere de la tribunalŭ, ca sĕ maĭ prelungéscă încă terminulŭ pentru darea actelorŭ şi documentelorŭ, fără însĕ ca acéstă nouĕ prelungire sĕ trécă peste terminulŭ fixatŭ de părţĭ pentru terminarea afaceriĭ conformŭ art. 53 (art. 57 şi 58 C. com.).

7. — Modulŭ cumŭ 'şĭ daŭ arbitriĭ hotărârea lorŭ, şi cumŭ se executŭ.

Cumŭ 'şĭ daŭ arbitriĭ hotărârea lorŭ?

La acéstă cestiune respunde:

Art. 59. «Cândŭ judecătoriĭ ceĭ aleşĭ nu se unescŭ la hotă«râre, şi câţĭ sunt ceĭ ce nu se unescŭ, atâţĭ sunt şi ceĭ ce se «unescŭ, atuncĭ însuşĭ eĭ cu toţiĭ alegŭ unŭ altŭ judecătorŭ «peste dênşiĭ (supra-alesŭ) fără a se întreba ceĭ ce se ju«decă, de voescŭ, séŭ nu, décă însĕ nu s'aŭ orânduitŭ în com«promisulŭ prigonitórelorŭ părţĭ. — Cândŭ judecătoriĭ ceĭ a«leşĭ nu se unescŭ la numirea supra-alesuluĭ, atuncĭ 'l orân«duesce tribunalulŭ.

Dupĕ cumŭ vedemŭ din acestŭ articolŭ sentinţele arbitrilorŭ se daŭ prin majoritate de voturĭ, ca şi ale celorŭ-l'alţĭ judecătorĭ; şi décă majoritatea nu se póte forma, atuncĭ trebue unŭ supra-arbitru, pentru a forma majoritatea. Acestŭ supra-arbitru este alesŭ séŭ de părţile în litigiŭ, séŭ de arbitriĭ, séŭ de tribunalŭ.

Părţile în litigiŭ aŭ dreptulŭ de a 'lŭ alege numaĭ prin compromisŭ o dată cu numirea arbitrilorŭ; *arbitriĭ procedŭ la alegerea luĭ*, în casŭ cândŭ părţile litigante nu l'aŭ alesŭ prin compromisŭ; şi *tribunalulŭ 'lŭ alege atuncĭ*, cândŭ părţile nu l'aŭ alesŭ prin compromisŭ, şi nicĭ arbitriĭ nu se unescŭ pentru a 'lŭ alege.

Sĕ notăm, că este o deosebire între arbitragiulŭ silitŭ şi între arbitragiulŭ voluntarŭ în ceea ce privesce alegerea supra-arbitrilorŭ.

Dupĕ art. 347 pr. civilă supra-arbitrulŭ se va alege de judecătoriĭ cari aŭ legalisatŭ compromisulŭ; arbitriĭ nu potŭ procede la alegerea supra-arbitruluĭ, décă nu li se va fi datŭ împuternicire la acésta prin compromisŭ;

Acum sĕ vedemŭ ce face supra-arbitrulŭ o dată alesŭ; elŭ va citi actele şi, de va găsi de trebuinţă, va asculta şi pe părţĭ; şi apoĭ spre a se forma majoritatea *legală*, este datorŭ a se uni cu opiniunea celorŭ maĭ mulţĭ la numĕrŭ; şi în casŭ cândŭ fiă-care opiniune va fi avêndŭ unŭ egalŭ numĕrŭ de voturĭ, se va uni cu una din opiniunĭ; va putea însĕ face în orĭ-ce casŭ a se modifica în totŭ séŭ în parte opiniunea cu care se unesce convertindŭ pe colegiĭ sĕĭ (art. 353 C. pr. civ.).

Acumŭ o dată majoritatea formată, urméză darea hotărâreĭ;

Cumŭ se dă hotărârea, cumŭ devine ea executoriă, şi cumŭ se execută?

La aceste cestiunĭ respunde :

Art. 60. „In hotărârea judecătorilorŭ celorŭ aleşĭ trebue sĕ „se arate curatŭ şi deslușitŭ cuvintele, pe cari este întemeiată;

«— hotărârea se depune la cancelaria tribunaluluĭ; — ho-«tărârea se pune în lucrare fără nicĭ o prefacere şi schimbare, «însĕ dupĕ coprinderea art. 313 din Regulamentulŭ Organicŭ; «— se trece la condică dupĕ o poruncă a preşedinteluĭ tribu-«naluluĭ, care este datorŭ a o da simplă fără nicĭ o adăogire, «şi negreşitŭ în sorocŭ de treĭ ḑile de la depunerea hârtieĭ la «cancelariă.»

Din acestŭ articolŭ vedemŭ: că hotărârea arbitrilorŭ trebue sĕ fiă motivată; o hotărâre nemotivată este casabilă (I. G. Săndulescu Nanoveanu, p. 134 şi urm.).

Cumŭ devine ea executoriă, şi cumŭ se execută?

Arbitriĭ nu sunt de câtŭ simpli particularĭ; eĭ nu potŭ da ordine agenţilorŭ judecătorescĭ şi administrativĭ, ca sĕ execute sentinţele lorŭ; şi sentinţele lorŭ, pentru ca sĕ producă unŭ efectŭ, trebuescŭ executate; legea vine dérŭ sĕ ne arate calea, pe care potemŭ obţine acéstă executare.

Din combinaţiunea art. 60 C. com. şi 356, 357, 358, 359, şi 360 C. pr. civ., resultă: că arbitriĭ 'şĭ depunŭ hotărârea lorŭ la tribunalŭ; aci se trece în condică, se comunică copia părţilorŭ, şi dupĕ ce devine definitivă, séŭ prin expirarea terminelorŭ de apelŭ séŭ prin aceea, că este în ultima instanţă se învestesce de către tribunalŭ séŭ curte, dupĕ împregiurărĭ, cu titlu executoriŭ, şi sĕ execută, ca şi cele-l'alte hotărârĭ judecătorescĭ.

Vomŭ nota însĕ numaĭ atâtŭ, că hotărârile arbitrilorŭ în materiă de comerciŭ, se potŭ executa potrivitŭ art. 313 din Regulamentulŭ Organicŭ, şi înainte de a fi rĕmasŭ definitive; numaĭ câtŭ celŭ ce cere executarea trebue sĕ dea cauţiune.

8. — Mijlócele prin carĭ se póte ataca hotărârea arbitrilorŭ.

Din combinaţiunea părţiĭ finale a art. 50 cu art. 51 C. com. reésă, că hotărârile arbitrilorŭ, cândŭ este cestiunea de arbitragiulŭ forçiatŭ, *sunt totŭ-d'auna supuse apeluluĭ*, décă părţile nu vorŭ fi renunciatŭ la dênsulŭ maĭ de înainte prin actŭ

scrisŭ, orĭ câtŭ de mică arŭ fi suma în litigiŭ, cu acéstă deosebire numaĭ, că décă cifra este maĭ mică de 1500 leĭ, apelulŭ se va face la tribunalulŭ Comercialŭ de prima instanță, érŭ décă este maĭ mare, apelulŭ se face la curtea de apelŭ.

Sĕ maĭ adăogămŭ pe lângă acésta, că hotărârile arbitrilorŭ, se maĭ potŭ ataca prin *cerere în nulitate*, şi prin *revisuire*;

Prin cerere în nulitate în casurile următóre :

1). Décă ceĭ ce s'aŭ pronunțatŭ că arbitriĭ nu aŭ primitŭ asemenea misiune de la părțĭ.

2). Décă arbitriĭ s'aŭ pronunțatŭ după expirarea terminuluĭ arbitragiuluĭ.

3). Décă hotărârea se dedese asupra uneĭ cestiunĭ, care nu fusese supusă arbitrilorŭ.

Prin revisuire în casurile şi în modulŭ prevĕḑutŭ de art. 288 pênĕ la 304 pr. civilă (veḑĭ art. 365 pr. civ.).

Aceste cererĭ se vorŭ face **la tribunalulŭ care a legalisatŭ compromisulŭ** (art. 367 pr. civ.).

Sĕ notămŭ însĕ, că oposițiune nu se póte face contra hotărâreĭ arbitrilorŭ (art. 361 pr. civ.).

Amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, că părțile în litigiŭ potŭ renuncia la dreptulŭ de apelŭ prin actŭ scrisŭ, şi că în acestŭ casŭ, prin urmare, sentința arbitrilorŭ este inapelabilă (art. 51 C. com. şi 363 pr. civ.); — Cu tóte acestea, acéstă regulă nu are aplicațiune de câtŭ numaĭ atuncĭ, cândŭ părțile litigante cu liberulŭ exercițiŭ alŭ drepturilorŭ lorŭ.

Érŭ în ceea ce privesce pe minorĭ, étă ce ḑice art. 62 C. com. : „De sunt interesațĭ într'o prigonire de tovărăşiă nes-„cai-va nevêrstnicĭ, epitropulŭ lorŭ nu póte sĕ se lapede de „dreptulŭ de a da apelațiă împotriva hotărâreĭ judecătorilorŭ „celorŭ aleşĭ."

Acéstă disposițiune credemŭ, că se aplică la toțĭ, câțĭ nu aŭ liberulŭ exercițiŭ alŭ drepturilorŭ lorŭ; la toțĭ aceia cari nu

potŭ *înstriena în modŭ valabilŭ obiectulŭ contestaţiuneĭ, prin eĭ însuşĭ*, precumŭ sunt interḑişiĭ.

Arbitragiulŭ dupĕ art. 369 no. 4, pr. civ. se termină prin mórtea unuia dintre litiganţĭ; eĭ bine, acéstă regulă se aplică ea, şi cândŭ este vorba de arbitragiulŭ forçiatŭ?

Étă ce ḑice în acéstă privinţă art. 61 C. com.: „La rêndu-„elile de maĭ susŭ sunt supuşĭ de o potrivă: vĕduvele, mos-„cenitoriĭ, şi toţĭ ceĭ ce aducŭ obrazulŭ celorŭ întovărăşiţĭ; şi.

Art. 311 din Regulamentulŭ Organicŭ. „Moscenitoriĭ şi vĕ-„duva unuĭ neguţătorŭ se vorŭ judeca la judecătoria de Co-„mercìŭ pentru tóte feptele ce privescŭ la negoţulŭ reposa-„tuluĭ."

Din aceste texte dupĕ cumŭ vedemŭ resultă, că arbitragiulŭ forţatŭ nu se termină prin mórtea unuia din părţile în litigiŭ, ci că continuă a esiste şi façiă cu moscenitoriĭ şi creditoriĭ eĭ;

Sĕ notămŭ, că nu trebue a se confunda arbitriĭ cu raportatoriĭ, séŭ socotitoriĭ, prevĕḑuţĭ de art. 310 din Regulamentulŭ Organicŭ; arbitriĭ sunt adevĕraţĭ judecătorĭ; pe cândŭ aceia sunt numaĭ nesce raportatorĭ; şi tribunalulŭ este celŭ care judecă avêndŭ în vedere raportulŭ lorŭ.

Aci este loculŭ sĕ facemŭ o observaţiune generală, care trebue sĕ o notămŭ cu litere gróse; acésta este, *că tóte regulile din procedura civilă relative la arbitragiulŭ voluntarŭ sunt aplicabile şi la arbitragiulŭ forţatŭ, afară de casurile cândŭ legea Comercială dispune altŭ-felŭ.*

Prin urmare trebue sĕ avemŭ în vedere art. 339 pênĕ la art. 370 procedura civilă.

In Francia arbitragiulŭ silitŭ s'a desfiinţatŭ printr'o lege din 17 Iuliŭ 1856; pentru motivŭ, că între comercianţĭ nu se maĭ găsesce acea intimitate ca în tempiĭ trecuţĭ; că décă arbitriĭ potŭ împăca pe părţĭ, şi judecătoriĭ sunt animaţĭ de acelaşĭ spiritŭ; décă este vorba de socotelĭ, şi tribunalulŭ póte numi nesce socotitorĭ; şi în câtŭ despre secretŭ, acesta se póte totŭ

atâtŭ de bine păstra şi de tribunalŭ; nu are de câtŭ sĕ declare şedinţa secretă.

TITLULU IV

Despre publicarea avereĭ femeiĭ comerciantuluĭ.

Scopulŭ articolelorŭ 64, 65, 66 şi 67 de sub titlulŭ alŭ patrulea C. com. este, că averea femeiĭ comerciantuluĭ sĕ fiă cunoscută de terţiile persóne, cari arŭ potea intra în relaţiunĭ de afacerĭ cu comerciantulŭ; terţiile persóne vĕḑêndŭ pe unŭ neguţătorŭ că trăesce luxosŭ, că este într'o avere însemnată, arŭ potea crede, că acea avere este a luĭ, şi basaţĭ pe acésta arŭ potea sĕ intre în relaţiunĭ de afacerĭ cu elŭ, sĕ facă nesce contracte însemnate cu dênsulŭ, şi cândŭ arŭ cere pe urmă executarea lorŭ, asupra avereĭ comerciantuluĭ s'arŭ pomeni, că femeia luĭ sĕ opune sub motivŭ, că starea este a eĭ; şi astŭfelŭ terţiile persóne, arŭ fi frustate; arŭ vedea averea lorŭ perdută; s'arŭ vedea, că sunt prada uneĭ fraude.

Legiuitorulŭ C. de comerciŭ pentru ca sĕ nu se comită asemenea fraude, pentru ca nimenĭ sĕ nu se baseze pe unŭ creditŭ închipuitŭ a edictatŭ regulile de sub titlulŭ 4 C. com., alŭ cărorŭ scopŭ este de a face cunoscutŭ publiculuĭ starea avereĭ unuĭ neguţătorŭ, prin aceia că 'ĭ impune publicarea fóieĭ de zestre a femeiĭ séle.

Aceste disposiţiunĭ însĕ aŭ fostŭ luate atuncĭ, cândŭ nu se întrodusese încă C. civilŭ actualŭ dupĕ C. Napoleon; şi de aceea vomŭ arĕta numaĭ de câtŭ, că disposiţiunile acestorŭ articole aḑĭ sunt abrogate într'unŭ modŭ indirectŭ, şi înlocuite cu nesce disposiţiunĭ maĭ perfecte din Codulŭ şi procedura civilă.

Étă în adevĕrŭ, ce ḑice C. com.:

Art. 64. «Nimenĭ pe viitorŭ, pămênténŭ séŭ streinŭ nu va «potea sĕ se neguţătoréscă în principatŭ, décă maĭ ântêiŭ nu

„va fi îndeplinitŭ formalitatea prescrisă prin art. 335 din Re-„gulamentulŭ Organicŭ.»

Étă ce ḑice acumŭ şi

Art. 335 (din Regulamentulŭ Organicŭ) : „Orĭ-ce fóie de „zestre se va trece din cuvêntŭ în cuvêntŭ în condica cea rên-„duită pentru acestŭ sfârşitŭ sub osênda, pentru neurmare a „nu se ţine fóia în sémă, şi cu coprindere de totŭ lucrulŭ miş-„cătorŭ şi nemişcătorŭ, séŭ de suma banilorŭ daţĭ de zestre „precumŭ şi de aşeḑămêntulŭ ce se va fi făcutŭ între amên-„douĕ părţile; fóia de zestre se va întări de marele logofătŭ „dupĕ ce se va trece în condică.»

Sub imperiulŭ Regulamentuluĭ Organicŭ şi sub Codulŭ Caragea se ţinea la Ministerulŭ justiţiĭ o condică numerotată, şnuruită, parafată şi pecetluită cu pecetea Domnéscă, în care se înscriaŭ în rêndŭ fără locŭ golŭ, tóte foile de zestre şi actele de ipotecă (art. 332 R. Org.). Cine voia sĕ 'şĭ aibă o fóiă de zestre regulată se adresa, décă era din Bucurescĭ, la Ministerulŭ justiţiĭ, érŭ décă era din provinciĭ, se potea adresa ântêiŭ la tribunalulŭ localŭ, se transcria fóia acolo, şi pe urmă se trămitea o copiă de către tribunalŭ la Ministerulŭ justiţieĭ şi se trecea şi aci în condică (art. 336 R. Org.).

Acéstă cerere de înscriere nu era necesarŭ a se face numaĭ de câtŭ dupĕ contractarea căsĕtorieĭ; se potea face şi maĭ târḑiŭ, destulŭ sĕ nu fiă trecutŭ 10 anĭ (veḑĭ art. 7 partea 6, cap. I, C. Caragea).

Şi avea tăria façiă cu terţiile persóne, ca şi cândŭ arŭ fi fostŭ transcrisă în condică din momentulŭ contractăreĭ căsĕtorieĭ. Neguţătoriĭ décă eraŭ maĭ puçinŭ de 10 anĭ căsĕtoriţĭ, alergaŭ în ajunulŭ falimentuluĭ, făcéŭ o fóiă de zestre câtŭ voiaŭ de umflată, o regulaŭ şi cu tipulŭ acesta sustrăgéŭ sub titlu de zestre o sumă însemnată din massa falimentuluĭ în prejudiciulŭ creditorilorŭ.

Eĭ bine, legiuitorulŭ C. de comerciŭ nu a voitŭ sĕ maĭ tole-

reze asemenea stare de lucrurĭ şi ca sĕ nu se maĭ pótă face fraude a ḑisŭ: 1). Că fiă-care omŭ care voesce sĕ se apuce de comerciŭ, sĕ céră maĭ ântêiŭ înscrierea foiĭ de zestre a femeiĭ séle (art. 64 C. com.); şi 2). Că orĭ-care comerciantŭ fiindŭ, déca se casĕtoresce, este datorŭ sĕ céră în terminŭ de treĭ lunĭ din ḑiua căsĕtorieĭ séle, înscrierea fóieĭ de zestre a femeiĭ séle, precumŭ şi darurile de înaintea nunţeĭ.

Acésta sub pedépsă de a fi pedepsitŭ ca bancrutarŭ fraudulosŭ în casŭ de falimentŭ (art. 65, C. com.).

Scopulŭ legiutoruluĭ de comerciŭ a fostŭ ca sĕ se dea data certă şi sĕ se dea publicităţiĭ averea femeiĭ comerciantuluĭ; şi nu a impusŭ, ca înscrierea fóieĭ de zestre sĕ se facă *la tribunalulŭ Comercialŭ;* căcĭ acésta arŭ fi fostŭ maĭ împosibilŭ, dupĕ cumŭ scimŭ că era organisată acéstă transcriere.

Legea francesă spune, că transcrierea trebue sĕ se facă la *tribunalulŭ Comercialŭ* (67 C. com. fr. şi 872 pr. civ. fr.).

Acumŭ aci este loculŭ sĕ notămŭ unŭ lucru capitalŭ. Acesta este: *ca art. 64 şi 65 C. comerciŭ alŭ nostru, aḑĭ sunt inaplicabile.*

Aḑĭ orĭ-ce fóiă de zestre trebue sĕ se facă şi sĕ se céră de la tribunalŭ transcrierea eĭ în condică maĭ înainte de celebrarea căsĕtorieĭ sub pedépsă de nulitate (art. 1228, 1229, 1230, 1232 C. civ.; 708, 709, 710, 711, 712 şi 713 pr. civ.); — Arŭ fi avutŭ aplicaţiune atuncĭ cândŭ înscrierile s'arŭ fi ordonatŭ a se face la tribunalulŭ Comercialŭ, ceia ce nu s'a ordonatŭ.

Scopulŭ, pe care l'a avutŭ în vedere legiuitorulŭ Coduluĭ de comerciŭ, aḑĭ este încă şi maĭ bine împlinitŭ, căcĭ cererea de transcriere a fóieĭ de zestre a fiă-căreĭ femeĭ care se căsĕtoresce, trebue sĕ se facă la tribunalŭ maĭ înainte de celebrarea căsĕtorieĭ sub pedépsă de nulitate, *erga omnes*, fără a i se maĭ da nicĭ terminulŭ de 3 lunĭ de ḑile, ce i se acordă de art. 65 Cod. de comerciŭ.

Acumŭ legea nóstră de Comerciŭ maĭ prevede o dispositiune în art. 66 C. de comerciŭ.

Étă ce dice acelŭ art. 66 : «Orĭ-care din streinĭ nu se va fi «căsĕtoritŭ în principatŭ, de va voi a 'şĭ urma negoţulŭ pe «viitorŭ, va fi datorŭ a înfăţişia la judecătoriă în sorocŭ de «şase lunĭ, socotite din diua punereĭ în lucrare a acesteĭ con«dicĭ fóia de zestre, séŭ actulŭ doveditorŭ alŭ stăreĭ soçieĭ «séle, împuternicitŭ cu formala adeverire; érŭ neavêndŭ aceste «acte în original, va aduce copiĭ adeverite cu acelaşĭ chipŭ. — «Inscrierea aceleĭ foĭ de zestre, séŭ actŭ de căsĕtoriă, se va «urma după art. 335 Regulamentulŭ Organicŭ.»

Acestŭ articolŭ credemŭ asemenea că este abrogatŭ; după principiile dreptuluĭ nostru civilŭ de adĭ, pentru ca sĕ pótă fi opuse terţiilorŭ persóne drepturile resultândŭ din o fóiă de zestre, trebue ca acea fóie de zestre sĕ fiă transcrisă în registrele tribunaluluĭ; fiă acea fóiă de zestre a uneĭ persóne străine, fiă indigene; puçinŭ importă concesiunea ce se face de legiuitorulŭ actualŭ este numaĭ acésta, că aceĭ cari se căsĕtorescŭ în streinătate aŭ unŭ termen de treĭ lunĭ după venirea lorŭ în ţéră, pentru ca sĕ céră transcrierea fóeĭ de zestre în registrulŭ tribunaluluĭ (art. 720 pr. civ.).

Aşia dér, disposiţiunile art. 66 C. com. le credemŭ abrogate şi înlocuite cu disposiţiunile art. 720 pr. civ.

Prin urmare, străinulŭ care face comerciŭ în Regatulŭ Românieĭ, décă se va duce şi se va căsători în streinătate, este obligatŭ, décă voesce sĕ maĭ continue comerciulŭ sĕŭ aci, sĕ céră în termenŭ de treĭ lunĭ transcrierea fóeĭ de zestre a femeiĭ séle în registrele tribunaluluĭ loculuĭ unde face comerciŭ; căcĭ la din contra urmare nu se va ţine în sémă disposiţiunile fóeĭ zestralĭ, şi averea femeiĭ se va socoti ca avere a sa; şi va fi supusă urmărireĭ creditorilorŭ luĭ.

Décă va veni unŭ streinŭ căsĕtoritŭ în streinătate şi va voi sĕ se apuce de negoţŭ în Regatulŭ Românieĭ, va trebui, după

cum scim deja, sĕ céră maĭ înainte de la tribunalŭ transcrierea fóeĭ zestralĭ în registrele tribunaluluĭ; căcĭ la din contra fóia de zestre póte sĕ nu i se ţină în sémă.

Acum legea comercială prin art. 67 se ocupă despre formalităţile, ce trebue sĕ împlinéscă femeia unuĭ comerciantŭ în casŭ, cândŭ ea cere şi obţine separaţiunea Patrimonielorŭ.

Eată ce dice art. 67 C. com.: «Orĭ-care *carte de judecată* «(sentinţă) care va hotărî deosibirea, séŭ despărţirea dintre «casnicĭ, séŭ siguranţa zestreĭ dintre socĭ, va trebui sĕ stea li-«pită în perilipsisŭ, două lunĭ, la judecătoria loculuĭ unde se «neguţătoresce bărbatulŭ, séŭ muerea.»

Asupra acesteĭ disposiţiunĭ avemŭ érăşĭ de notatŭ că legea civilă actuală şi procedura eĭ prevĕd nisce disposiţiunĭ maĭ perfecte (vedĭ art. 1259 C. civ.; 629, 630, 631 şi 632 C. pr. civilă).

Nu ne maĭ întindemŭ asupra esplicăreĭ acestorŭ formalităţĭ, căcĭ ele ne sunt sciute în Codulŭ civilŭ şi procedura civilă.

Vomŭ nota însĕ numaĭ atâtŭ, că art. 65 şi art. 67 C. com. în pártea finală adaogă: «Soçiulŭ neguţătorŭ, care nu va pădi «aceste formalităţĭ» (adecă, care nu va fi cerutŭ de la tribunalŭ transcrierea fóeĭ zestralĭ, séŭ care nu va fi publicatŭ în perilipsisŭ, separaţiunea patrimonielorŭ) «se va pedepsi ca unŭ «bancrutarŭ fraudulosŭ.»

Acéstă disposiţiune nu maĭ póte avea locŭ, adĭ, pentru neobservarea acesteĭ formalităţĭ nu póte causa adĭ nicĭ unŭ prejudiciŭ pentru creditoriĭ neguţătoruluĭ; actele făcute cu călcarea formalităţilorŭ de publicitate adĭ sunt nule.

Conchidemŭ dér şi dicemŭ, cu tóte disposiţiunile titluluĭ alŭ patrulea C. comercialŭ, adĭ le potemŭ considera ca neesistente; de óre-ce avemŭ în loculŭ lorŭ disposiţiunile Coduluĭ civilŭ şi ale procedureĭ séle cari sunt multŭ maĭ perfecte.

Décă ar fi sĕ se facă ceva bunŭ şi practicŭ, ar trebui ca foile

de zestre trecute la notariatŭ, sĕ se transcrie şi în condica tribunaluluĭ de comerciŭ, cum este la francesi (1).

TITLULU VI

SECŢIUNEA I

Despre Comisionarĭ în generalŭ.

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia :

A. — Contractulŭ de comisiune, caracterele, formaţiunea şi proba acestuĭ contractŭ.

B. — Obligaţiunile comisionaruluĭ façiă cu comitentele ; — obligaţiunile şi drepturile comisionaruluĭ şi ale comitenteluĭ façiă cu terţiile persóne ;— obligaţiunile comitenteluĭ façiă cu comisionarulŭ.

C. — Privilegiulŭ comisionaruluĭ.

D. — Diferitele modurĭ, prin care încetéză contractulŭ de comisiune.

A. — Contractulŭ de comisiune; caracterele, formaţiunea şi proba acestuĭ contractŭ.

Ce este contractulŭ de comisiune ?

Contractulŭ de comisiune este unŭ actŭ, prin cari o persónă însărcinéză pe o alta a face unulŭ séŭ maĭ multe *acte de comerciŭ anume determinate*, pe cari ea nu póte, séŭ nu voesce a le face.

Persóna, care însărcinéză pe alta cu facerea unorŭ acte comercialĭ, se numesce *comitente ;* ér persóna însărcinată se numesce *comisionarŭ*.

(1). Acumŭ ar trebui sĕ trecemŭ la Titlulŭ V, care tratéză despre bursele de comerciŭ; Insĕ dispoziţiunile acestuĭ titlu alŭ cincilea sunt modificate şi înlocuite prin o nouă lege din 1881 ; şi acéstă nouă lege asupra burselorŭ este din noŭ supusă corpurilorŭ legiuitóre spre modificare ; lăsămŭ dér la o parte acéstă lege, şi trecemŭ la titlulŭ VI, remânêndŭ ca legea asupra burselorŭ, mijlocitorilorŭ de schimbŭ, şi asupra mijlocitorilorŭ de mărfurĭ sĕ o tratămŭ într'o broşură separată dupĕ ce se va modifica de Corpurile legiuitóre.

Prin ce se deosibesce contractulŭ de comisiune de mandatŭ?

In privința acestuĭ punctŭ la Francesĭ este o mare controversă.

Se dice de uniĭ, că contractulŭ de comisiune diferă de mandatŭ prin acea, că comisionarulŭ contractéză *totŭ-d'auna în numele sĕŭ*, ér nu în numele comitenteluĭ, pe cândŭ mandatarulŭ contractéză *în numele mandanteluĭ.*

Acésta nu este exactŭ, pentru că maĭ ântêiŭ şi mandatarulŭ póte contracta în numele sĕŭ personalŭ; şi alŭ douilea, se póte întêmpla, ca şi comisionarulŭ sĕ contracteze în numele comitenteluĭ; şi pentru acésta totŭ comisionarulŭ este (art. 88 C. comercialŭ).

Ceea ce distinge dupĕ noĭ, contractulŭ de comisiune de mandatŭ este *comercialitatea actuluĭ*, cu cari este însărcinatŭ comisionarulŭ.

Aşia, décă însărcinezŭ pe cine-va sĕ cumpere în socotéla mea nisce mărfurĭ, pe cari eŭ am intențiunea de a le revinde, actulŭ este *unŭ comisionŭ;* şi din contra, décă însărcinezŭ pe cine-va sĕ cumpere unŭ imobilŭ pentru mine, actulŭ este unŭ *mandatŭ* (în acestŭ sensŭ Boistel, p. 344 şi urm.; Rivière p. 268 şi urm.).

Care este importanța acesteĭ cestiunĭ?

Importanța acesteĭ cestiunĭ este: 1). Că comisionarulŭ are unŭ privilegiŭ, (art. 89 şi 90 C. com.), pe cândŭ mandatarulŭ nu are şi 2). Comisionulŭ este salariatŭ; pe cândŭ mandatulŭ în regula generală, este nesalariatŭ.

Salariatulŭ este elŭ de esența contractuluĭ de comisiune?

In generalŭ se decide, că salariulŭ nu este de esența contractuluĭ de comisiune; se póte îmtêmpla, ca şi comisionulŭ sĕ fiă gratuitŭ.

Este necesarŭ ca comitentele sĕ fiă comerciantŭ? Uniĭ autorĭ susținŭ, că da! Majoritatea autorilorŭ însĕ respinge, cu dreptŭ cuvêntŭ, acéstă doctrină: puçinŭ importă dér de cine este

datŭ mandatulŭ de a contracta; póte sĕ fiă datŭ de unŭ comerciatŭ, séŭ de unŭ necomerciantŭ. (Dalloz Jurisprudance générale, commisionnaires).

Pentru ca sĕ esiste comisionŭ, se cere óre, ca persóna căreia i se confiéză unŭ asemenea actŭ, sĕ fi făcutŭ maĭ multe acte de asemenea natură?

Uniĭ susţinŭ, că atuncĭ cândŭ unŭ individŭ se însărcinéză numaĭ cu o operaţiune, unică, şi accidentală, contractulŭ intervenitŭ nu trebue consideratŭ, ca unŭ adevĕratŭ comisionŭ: cu unŭ cuvêntŭ, că comisionulŭ nu se póte da de câtŭ numaĭ uneĭ persóne, care exercitéză profesiunea de comisionarŭ.

Art. 306 din regulamentulŭ organicŭ, ḑicŭ partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ, vorbindŭ de comisionŭ, se servă de cuvêntulŭ *întreprindere*, care arată că este vorba de o profesiune obicĭnuită.

Autoriĭ însĕ decidŭ în generalŭ, că comisionulŭ se póte da şi uneĭ persóne, care nu exercită profesiunea de comisionarŭ. (Pardessus, t. I, no. 40; Delamarre et Lipoitvin, t. I, no. 44; Bravard, Bourse de commerce etc. p. 219. — Cass. fr. 6 Mai 1845; Nancy, 14 Déc. 1838).

Sĕ notămŭ, că comisionulŭ se póte da şi unuĭ necomerciantŭ. Acestŭ casŭ însĕ se presintă fórte rarŭ.

Dupĕ cumŭ amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, este importantŭ a cunósce caracterele contractuluĭ de comisiune, pentru că acest contractŭ produce nişte efecte însemnate; comisionarulŭ are: 1). Unŭ privilegiŭ, şi 2). De şi salariulŭ nu este de esenţa comisionuluĭ, dér este de natura luĭ; Aşia, în câtŭ, pe cândŭ în mandatŭ, mandatarulŭ nu are dreptŭ la unŭ salariŭ, de câtŭ cândŭ acestŭ salariŭ a fostŭ stipulatŭ, *comisionarulŭ are totŭ-d'auna dreptŭ la unŭ salariŭ fără nicĭ o stipulaţiune*, pentru ca comisionulŭ sĕ fiă gratuitŭ trebue anume stipulatŭ acésta.

Cari sunt negociaţiunile, cari potŭ face obiectulŭ contractuluĭ de comisiune?

Contractulŭ de comisiune este susceptibilŭ de o fórte vastă aplicaţiune.

Sunt maĭ multe speciĭ de comisionarĭ : uniĭ de esemplu sunt însărcinaţĭ a cumpĕra mărfurĭ în socotéla comitenţilorŭ : aceştia sunt *comisionariĭ cumpĕrătorĭ;* alţiĭ sunt însărcinaţĭ, de esemplu, de a vinde mărfurĭ în socotéla proprietaruluĭ ; aceştia sunt *comisionariĭ vên̦dĕtorĭ ;* alţiĭ se însărcinéză a contracta cu cărăuşiĭ şi corăbieriĭ în socotéla expeditorilorŭ, pentru efectuarea transportuluĭ pe uscatŭ şi pe apă : aceştia sunt *comisionariĭ de transportŭ.*

Comisionulŭ póte fi elŭ datŭ, séŭ acceptatŭ de o societate ?

Comisionulŭ póte fi datŭ de o societate, şi póte fi şi primitŭ de o societate ca şi de către unŭ particularŭ. Art. 87 C. com. d̦icêndŭ, că comisionarulŭ este acela, care lucréză în numele sĕŭ séŭ **sub o numire (firma) tovărăşéscă** ne arată destulŭ de clarŭ, că comisionulŭ póte fi datŭ şi uneĭ societăţĭ. Prin urmare, orĭ-ce societate în nume colectivŭ, séŭ în comandită, póte fi comisionarŭ.

Quid despre societăţile anonime ?

Societăţile anonime nu aŭ firmă ; şi art. 87 C. com. d̦ice : că comisionarŭ este acela care lucréză în *numele sĕŭ*, séŭ *sub o firmă socială.* — Dér cu tóte acestea dreptulŭ de a priimi comisióne nu se póte contesta nicĭ societăţilorŭ anonime. Legiuitorulŭ nu a prevĕd̦utŭ de câtŭ casurile ordinare ; *statuit de eo quod plerumque fit ;* nu s'a ocupatŭ şi de societăţile anonime, pentru că fórte rarŭ se póte întêmpla, ca aceste societăţĭ sĕ facă acte de comisiune ; însĕ testulŭ art. 87 nu este nicĭ limitativŭ, nicĭ prohibitivŭ ; şi prin urmare, ceea ce legea nu opresce, este permisŭ.

Cum se forméză contractulŭ de comisiune, şi cum se probéză ?

Regulile dreptuluĭ comunŭ asupra formaţiuneĭ şi probeĭ mandatuluĭ sunt în generalŭ aplicabile şi la formaţiunea şi

probele contractuluĭ de comisiune. Acestŭ contractŭ se formézä prin simplulŭ consentimentŭ alŭ părţilorŭ contractante. — Comisionulŭ póte fi datŭ prin actŭ autenticŭ, prin scrisŭ sub-semnătură privată, prin corespondenţă, şi chiarŭ şi verbalŭ.

Sĕ notămŭ însĕ, că daţiunea unuĭ mandatŭ verbalŭ nu se póte proba cu martorĭ, décă suma trece peste 150 leĭ vechĭ, pe cândŭ darea unuĭ comisionŭ se póte proba prin martorĭ, şi prin urmare, şi prin presumpţiunĭ, orĭ-care arŭ fi quantumulŭ sumeĭ.

Sĕ notămŭ asemenea, că atâtŭ mandatulŭ câtŭ şi comisionulŭ se póte da şi tacitŭ; (art. 1533 C. civ.). Aşia de esemplu: eŭ sciŭ, că cine-va face o operaţiune óre-care comercială în comptulŭ meŭ; décă eŭ mĕ potŭ opune şi nu mĕ opunŭ, acésta constitue o daţiune tacită a unuĭ comisionŭ din partea mea.

Quid cândŭ este vorba de acceptaţiune?

Precumŭ daţiunea comisionuluĭ póte sĕ fiă tacită, asemenea póte sĕ fiă tacită şi acceptaţiunea luĭ, adecă, póte sĕ resulte din executarea ordinuluĭ maĭ înainte de a se fi încunosciinţatŭ comitenteluĭ voinţa de a accepta comisionulŭ.

B. — Obligaţiunile comisionaruluĭ façiă cu comitentele. — Obligaţiunile şi drepturile comisionaruluĭ şi ale comitenteluĭ façiă cu terţiile persóne. — Obligaţiunile comitenteluĭ faciă cu comisionarulŭ.

1. — Obligaţiunile comisionaruluĭ façiă cu comitentele variézä, dupĕ obiectulŭ, natura, şi termeniĭ comisionuluĭ. Cu tóte acestea sunt unele regulĭ generalĭ aplicabile acestorŭ obligaţiunĭ în fiă-care speciă de comisionŭ. — Eată cele maĭ principalĭ: comisionarulŭ este obligatŭ a executa cu punctualitate comisionulŭ, ce a primitŭ. Décă dér din negligenţă, séŭ rea voinţă, omite de a 'lŭ executa, devine responsabilŭ façiă cu comitentulŭ. — Trebue sub pedépsă de a fi supusŭ la daune-

interese sĕ continue gestiunea pênĕ la îndeplinirea afacereĭ, ce i s'a confiatŭ (art. 1539 C. civ.). — Este ţinutŭ a se conforma strictŭ cu ordinile comitenteluĭ. Aşia trebue sĕ vêndă şi sĕ cumpere cu preţulŭ fixatŭ, sĕ termine afacerea la epoca indicată, etc. — Şi décă maĭ înainte de executarea comisionuluĭ ar căpăta óre-care informaţiunĭ utile relative la negocierea, cu care este însărcinatŭ, trebue sĕ le comunice exactŭ şi fără întârḑiere comitenteluĭ. — Comisionarulŭ în generalŭ fiindŭ plătitŭ, şi prin urmare, fiindŭ sigurŭ de unŭ câştigŭ, orĭ-care ar fi reuşita afacereĭ, rĕspunde şi de micile séle greşelĭ (culpa levis). — Şi în fine, trebue sĕ dea comptŭ de gestiunea sa.

In casŭ cândŭ maĭ mulţĭ comisionarĭ sunt însărcinaţĭ cu acea-şĭ afacere, sunt eĭ óre ţinuţĭ solidarŭ faţiă cu comitentele?

Aplica-se-va comisionarilorŭ disposiţiunea art. 1543 C. civ. care ḑice, că nu este solidaritate între mandatarĭ, de câtŭ numaĭ, *atuncĭ cândŭ acésta este espresŭ stipulatŭ?*

Uniĭ autorĭ susţinŭ că comisionariĭ sunt solidarĭ: 1) Pentru că sunt salariaţĭ. 2) Pentru că solidaritatea este regula generală în dreptulŭ comercialŭ.

Circumstanţa salariuluĭ însă nu póte fi unŭ argumentŭ seriosŭ, pentru că, dupĕ cum ḑice Bravard, esistenţa séŭ neesistenţa unuĭ salariŭ, şi cantitatea luĭ, nu aŭ nimicŭ a face cu solidaritatea; mandatariĭ în casŭ de a fi plătiţĭ nu sunt supuşĭ pentru acésta solidarităţeĭ.

Ear în câtŭ privesce pretinsa regulă generală de solidaritate în dreptulŭ comercialŭ, credemŭ că solidaritatea este o escepţiune atâtŭ în dreptulŭ civilŭ, câtŭ, şi în dreptulŭ comercialŭ (Bravard des Bourses de commerce, p. 234 et suiv.; Rivière, p. 273. — *Contra*, Frèmery, Etude de dr. comm., p. 21 et suiv.; Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 39).

2. — Obligaţiunile şi drepturile comisionaruluĭ şi ale comitenteluĭ faţiă cu terţiile persóne. (Art. 88 C. com.)

Comisionarulŭ, contractândŭ *în numele comitentelui*, nu se o-bligă faciă cu terţiile persóne, cu cari contractéză. Numaĭ co-mitentele singurŭ remâne obligatŭ séŭ este creditore directŭ alŭ lorŭ.

Când contractulŭ se face însă *în numele comisionaruluĭ*, ter-ţiile persóne contractéză în realitate cu elŭ. Comisionarulŭ de-vine, prin urmare, singurulŭ lorŭ obligatŭ, séŭ creditore di-rectŭ şi personalŭ, ca şi când negociaţiunea l'arŭ privi numaĭ pe elŭ. Efectele contractuluĭ, sunt concentrate între terţiile persóne contractante şi între comisionarŭ, cari se potŭ reci-procamente constrânge la executare. Aşia, déca îţĭ vêndŭ, după comisionulŭ, ce 'mĭ-arŭ fi datŭ Primus, 100 vedre de vinŭ cu *cutare preçiŭ*, mĕ aĭ potea constrânge ca sĕ ţi-'lŭ predaŭ, şi eŭ aşĭ potea cere plata preçiuluĭ.

Din principiulŭ, că comisionarulŭ contractândŭ în numele sĕŭ, este singurŭ creditorŭ şi debitorŭ alŭ terţielorŭ persóne cu cari contractéză, resultă : că elŭ póte compensa cea ce da-toréză personalŭ terţieĭ persóne contractante, cu cea ce acésta din urmă 'ĭ datoréză luĭ în socotéla comitentelui. De esem-plu : Primus vinde debitoreluĭ sĕŭ, luĭ Secundus, nisce măr-furĭ în urma unuĭ comisionŭ datŭ de Terţius. Primus, în casulŭ acesta, póte compensa datoria sa propriă cu preçiulŭ mărfurilorŭ, care aparţine luĭ Terţius, şi în virtutea acesteĭ compensaţiunĭ datoria sa faciă cu Secundus se stinge. — Şi *vice-versa*, Terţiulŭ contractante póte compensa cea ce îĭ da-toréză comisionarulŭ cu cea ce datoréză dênsulŭ comisio-naruluĭ.

Terţiulŭ, cu care comisionarulŭ contractéză în numele sĕŭ propriŭ, nu are o acţiune directă contra comitenteluĭ; şi *vice-versa*, comitentele nu are o acţiune directă în contra terţiuluĭ contractante, pentru că între dênşiĭ nu este nicĭ o relaţiune contractuală, *ex contractŭ*.

Cu tóte aceste, acela care a contractatŭ cu comisionarulŭ, póte intenta în contra comitenteluĭ o acţiune *indirectă*, adică, póte exercita drepturile comisionaruluĭ. Asemenea şi comitentele póte acţiona pe terţiulŭ contractante în numele comisionaruluĭ, exercitândŭ drepturile acestuia în virtutea art. 974 C. civ. Însă atâtŭ terţiulŭ contractante, câtŭ şi comitentele, cari exercitéză aceste acţiunĭ, sunt pasibilĭ de tóte escepţiunile, cari s'arŭ potea opune comisionaruluĭ, în casŭ când arŭ intenta elŭ singurŭ acţiunea sa.

Cu tóte acestea, vomŭ vedea, cândŭ vomŭ vorbi despre falimente, că, atuncĭ cândŭ unŭ comisionarŭ vinde nisce mărfurĭ, ce 'ĭ eraŭ date în comisionŭ, şi în urmă cade în falimentŭ, comitentele are dreptulŭ, décă preţulŭ mărfurilorŭ se va fi datorindŭ încă de către cumpĕrătorŭ, de a intenta o acţiune pentru plata preţuluĭ în contra cumpĕrătoruluĭ, şi că acţiunea acésta o va exercita-o comitentele numaĭ în interesulŭ sĕŭ propriŭ cu escluderea creditorilorŭ comisionaruluĭ falitŭ (art. 314 C. com.). Acéstă soluţiune este o sonsecinţă a mandatuluĭ datŭ comisionaruluĭ, şi se baséză pe unŭ principiŭ de equitate. In fine, acţiunea pentru plată în contra cumpĕrătoruluĭ mărfeĭ nu este unŭ lucru alŭ comisionaruluĭ, pentru ca sĕ se exercite în profitulŭ sĕŭ; căcĭ elŭ nu a vêndutŭ lucrulŭ sĕŭ propriŭ, şi vênḑarea nu s'a făcutŭ pentru dênsulŭ; marfa era a comitenteluĭ, şi vênḑarea s'a făcutŭ în interesulŭ luĭ. Preţulŭ dér datoratŭ de cumpĕrătorŭ nu aparţine şi nu a aparţinutŭ nicĭ o dată falituluĭ; prin urmare equitatea cere ca creditoriĭ comisionaruluĭ falitŭ sĕ nu se înavuţéscă în paguba comitenteluĭ, percepêndŭ o parte din suma, pre care comisionarulŭ însuşĭ nu trebuia sĕ o percépă, de câtŭ pentru a o restitui aceluia, care l'a însărcinatŭ cu vinderea mărfeĭ.

3. — Obligaţiunile comitenteluĭ faţiă cu comisionarulŭ. (Art. 88 C. com.)

Obligaţiunile *comitenteluĭ* faţiă cu *comisionarulŭ* nu nascŭ

o dată cu contractulŭ, ca ale comisionaruluĭ: ci 'şĭ aŭ sursa lorŭ numaĭ în executarea contractuluĭ, adecă vinŭ numaĭ în urma executăreĭ luĭ.

Comitentele este obligatŭ:

1). A plăti comisionaruluĭ salariulŭ sĕŭ;

2). A 'ĭ întórce în dreptŭ tóte cheltuelile, şi avansurile; a 'lŭ despăgubi de tóte perderile ce i se vorŭ fi întêmplatŭ cu ocasiunea executăreĭ mandatuluĭ.

1. — Obligaţiunea comitentuluĭ de a plăti comisionaruluĭ salariulŭ sĕŭ.

Scimŭ deja, că salariulŭ este de natura contractuluĭ de comisiune, şi că prin urmare, sĕ datoresce comisionaruluĭ de comitente de dreptŭ, *ipso jure*, fără a fi trebuinţă de vre o stipulaţiune.

Décă părţile nu vorŭ fi fixatŭ cantitatea salariuluĭ, atuncĭ se va fixa după usulŭ loculuĭ unde s'a executatŭ contractulŭ.

Salariulŭ acésta este ceea ce se numesce *dreptulŭ de comisionŭ.*

Salariulŭ comisionaruluĭ este *simplu*, séŭ *dublu*. — Salariulŭ este simplu, cândŭ este numaĭ recompensa travaliuluĭ, şi a uneĭ executărĭ exacte şi fidele a contractuluĭ de comisiune din partea comisionaruluĭ.

Comitentele însĕ, orĭ care ar fi inteligenţa, şi probitatea comisionaruluĭ, se póte întêmpla, ca sĕ nu fiă plătitŭ la scadenţă; se póte ca terţiulŭ, cu care a contractatŭ comisionarulŭ, sĕ fiă fostŭ, séŭ sĕ fiă devenitŭ insolvabilŭ. De aci s'a născutŭ necesitatea uneĭ alte specіĭ de stipulaţiunĭ între comitente şi comisionarŭ, în virtutea căreia comisionarulŭ pentru unŭ salariŭ numitŭ *prima*, (care este independente de dreptulŭ de comisionŭ simplu), 'şĭ ia asupra sa risicurile insolvabilităţeĭ persónelorŭ, cu care contractéză, şi promite, că comitentele va fi exactŭ plătitŭ. Dreptulŭ de comisionŭ este atuncĭ **dublu** şi se numesce *del credere*, a avea confienţă.

Convenţiunea *del credere* nu este altŭ-ceva, de câtŭ *o asigurare*, în urma căreia comisionarulŭ, pentru unŭ preţŭ óre-care, rĕspunde, dupĕ cum amŭ ḑisŭ, despre solvabilitatea debitoreluĭ şi despre plata datoriĭ la termenulŭ convenitŭ; ea însĕ nu schimbă întru nimicŭ raporturile dintre comitente şi comisionarŭ; ceea ce se face este numaĭ acésta: că comisionarulŭ maĭ adaogă caracteruluĭ sĕŭ de mandatarŭ comercialŭ, şi caracterulŭ de *asiguratorŭ* alŭ creanţeĭ de recuperatŭ. In fine, convenţiunea coprinde unŭ *lucru asiguratŭ*, creanţa în contra terţiuluĭ debitore; *risicurile*, în casŭ de insolvabilitate a acestuĭ debitore; *unŭ preţŭ pentru aceste risicurĭ*, preţŭ care este plătitŭ comisionaruluĭ afară de simplu dreptŭ de comisiune, adecă, afară de salariulŭ simplu, despre care amŭ vorbitŭ. Acesta, prin urmare, este unŭ adevĕratŭ contractŭ de asigurare.

Acestŭ contractŭ are motivele şi obiectulŭ sĕŭ propriŭ, şi prin urmare, nu este unŭ accesoriŭ alŭ obligaţiuneĭ principale.

Prin ce diferă contractulŭ del credere de fidejusiune?

Orĭ-care ar fi analogia între contractulŭ *del credere*, şi între *fidejusiune*, elŭ diferă de fidejusiune prin aceea, că elŭ nu este, ca fidejusiunea, unŭ contractŭ accesoriŭ; contractulŭ *del credere* póte, spre deosebire de cauţiune, se conţină nisce condiţiunĭ deosibite de acele, cari se coprindŭ în contractulŭ intervenitŭ cu terţiulŭ debitore, a căruĭ solvabilitate este garantată.

2. — Obligaţiunea comitenteluĭ de a plăti comisionaruluĭ tóte avansurile şi cheltuelile, şi de a 'lŭ indemnisa de pierderĭ.

Afară de dreptulŭ de comisionŭ simplu, séŭ dublu, comitentele trebue sĕ întórne îndĕrĕptŭ comisionaruluĭ tóte avansurile şi cheltuelile, ce va fi făcutŭ cu executarea mandatuluĭ, precumŭ spesele necesariĭ pentru conservarea şi întreţinerea mărfeĭ etc.; mandatulŭ se esecută în interesulŭ comitenteluĭ;

orĭ ce profitŭ este alŭ luĭ; prin urmare, elŭ trebue sĕ suporte şi spesele.

Şi nu póte refusa de a plăti tóte aceste comisionaruluĭ, nicĭ chiar atuncĭ cândŭ mandatulŭ dintr'unŭ casŭ óre-care, fortuitŭ nu s'ar fi potutŭ executa în întregulŭ sĕŭ, séŭ executându-se, succesele operaţiuneĭ fără culpa comisionaruluĭ nu aŭ corespunsŭ aşteptărilorŭ comitenteluĭ.

Este asemenea justŭ, ca comisionarulŭ sĕ nu suporte pagubele întêmplate cu ocasiunea executăreĭ mandatuluĭ. Comitentele trebue dér sĕ 'lŭ indemniseze de tóte pagubele, provenite din executarea acestuĭ mandatŭ.

C. — Despre privilegiulŭ comisionaruluĭ. — (Art. 89—91 C. com.).

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia:

a) Caracterele acestuĭ privilegiŭ.

b) Condiţiunile esistenţeĭ acestuĭ privilegiŭ.

c) Creanţele a cărora plată o asigură.

d) Asupra a ce se exercită.

e) Siguranţele comisionaruluĭ cumpĕrătorŭ.

a. — Caracterele privilegiuluĭ comisionaruluĭ.

Afară de acţiunea personală, pe care comisionarulŭ o are în contra comitenteluĭ, legea 'ĭ maĭ acordă şi unŭ *privilegiŭ*, fără sĕ fiă intervenitŭ vre unŭ contractŭ de gagiŭ între părţĭ. — Acestŭ privilegiŭ este unŭ felŭ de privilegiŭ resultâdŭ dintr'unŭ gagiŭ tacitŭ. Uniĭ autorĭ aŭ pretinsŭ, că acesta nu este unŭ adevĕratŭ privilegiŭ, ci o întindere a dreptuluĭ de retenţiune. (Delamarre et Lipoitvin, contrat de commission, vol. 2, no. 390).

Acéstă doctrină nu este exactă, pentru că legea numesce acestŭ dreptŭ privilegiŭ, şi pentru că disposiţiunile art. 89 C. com. daŭ dreptuluĭ comisionaruluĭ de a 'şĭ trage *înaintea*, orĭ căruĭ altŭ creditore alŭ comitenteluĭ, baniĭ, ce a înaintatŭ, do-

bênḑile, şi cheltuelile din preţulŭ mărfurilorŭ ; acésta probéză dér pênĕ la evidenţă, că acesta este unŭ privilegiŭ.

De aci resultă că, dispoşiţiunile Coduluĭ asupra acestuĭ punctŭ trebuescŭ interpretate într'unŭ sensŭ restrictivŭ, pe cândŭ déca ar fi vorba de unŭ dreptŭ de retenţiune, adecă, de unŭ dreptŭ, care are de basă unŭ principiŭ generalŭ de equitate, interpretaţiunea ar trebui sĕ fiă maĭ puçinŭ rigurósă.

b. — Condiţiunile necesariĭ pentru esistenţa privilegiuluĭ comisionaruluĭ.

Pentru ca comisionarulŭ sĕ aibă unŭ privilegiŭ asupra mărfurilorŭ se cerŭ urmĕtórele condiţiunĭ:

1. — Ca mărfurile sĕ fie trimise dintr'o piaţă în alta. — Cu alte cuvinte, legea cere, ca loculŭ unde şéde comisionarulŭ sĕ fie diferitŭ de acela, de unde se trămitŭ mărfurile. Décă aceste douĕ locurĭ nu arŭ fi diferite, décă adică mărfurile arŭ fi totŭ în aceea-şĭ piaţă unde şéde şi comisionarulŭ, nu s'arŭ înţelege de ce s'arŭ fi maĭ transportatŭ mărfurile de la comitente la comisionarŭ; cu modulŭ acesta s'arŭ fi potutŭ face multe fraude : Comisionarulŭ în ajunulŭ unuĭ falimentŭ arŭ potea fórte lesne sĕ transmită mărfurile de la sine la unŭ altulŭ în paguba creditorilorŭ. — Nu este însă necesarŭ ca şi comitentele sĕ şédă într'unŭ locŭ diferitŭ de acela, unde şéde comisionarulŭ; este destulŭ ca numaĭ mărfurile sĕ fie trimise din altă piaţă la comisionarŭ; legea ni se pare clară în acestŭ sensŭ (art. 89 C. com.)

Sĕ notămŭ însă, că în casŭ când comitentele, şi comisionarulŭ şedŭ în acela-şĭ locŭ, şi mărfurile de asemenea sunt totŭ în aceea-şĭ piaţă, unde şedŭ eĭ, comisionarulŭ nu are privilegiŭ asupra mărfurilorŭ, de câtŭ numaĭ când va avea unŭ actŭ scrisŭ cu data certă, şi prin care sĕ se arate suma banilorŭ, felurimea mărfurilorŭ, şi cătăţimea lorŭ (art. 91 C. com.). Imprumutulŭ făcutŭ în casulŭ de façiă nu este garantatŭ de câtŭ prin privilegiulŭ creditoruluĭ gagistŭ, care privilegiŭ nu se

póte constitui, de câtŭ printr'unŭ contractŭ specialŭ, conformŭ regulelorŭ dreptuluĭ civilŭ relative la gagiŭ art. (1686 C. civ.).

2. — *Ca mărfurile sĕ fie la disposiţiunea comisionaruluĭ.* — Comisionarulŭ este presupusŭ a avea mărfurile la disposiţiunea sa, nu numaĭ când ele suntŭ în magaziile séle, séŭ într'o magaziă publică, ci şi când maĭ 'nainte de sosirea lorŭ, arŭ potea dovedi printr'o cărţuliă de încărcare în corabie, séŭ printr'o carte de căratŭ, că aceste mărfurĭ s'aŭ pornitŭ către dênsulŭ (art. 89 C. com.).

Cărţulia de încărcare în corabie este unŭ actŭ, prin care căpitanulŭ uneĭ corăbiĭ recunósce, că a primitŭ cutare mărfurĭ în corabia sa, şi se angajéză a le da la loculŭ indicatŭ persóneĭ designate.

Cartea de căratŭ este unŭ actŭ, prin care se reguléză între expeditorŭ, şi întreprindĕtorulŭ de transportŭ, séŭ căruţaşŭ, condiţiunile unuĭ transportŭ de efecte, séŭ mărfurĭ.

Remiterea cărţulieĭ de încărcare în corabiă, séŭ a cărţiĭ de căratŭ, în mâna comisionaruluĭ equivaléză cu remiterea mărfurilorŭ chiar, pentru că numaĭ portorulŭ acestorŭ piese are calitatea a cere predarea lorŭ. De altmintrelea ambele aceste piese conţinŭ indicaţiunĭ, cari sunt garanţiĭ suficiente pentru terţiile persóne (ved. art. 438, 439 şi 98 C. com.).

Şi credemŭ, că ele nu potŭ fi remplasate prin alte mijlóce de probaţiune. Puçinŭ importă însă numele şi forma esterióră a actuluĭ invocatŭ de comisionarŭ: décă conţinutulŭ actuluĭ este dupĕ cerinţele art. 438, séŭ 98 C. com.; acésta este suficientŭ.

Cărţulia de încărcare în corabiă şi cartea de căratŭ potŭ fi făcute pe *numele uneĭ persóne anume arĕtate* şi potŭ fi şi la *ordinŭ* (ved. art. 438 C. com.).

Décă aceste acte suntŭ făcute pe numele uneĭ persóne anumite, numaĭ acéstă persónă se póte servi cu dênsele, remiterea, ce s'arŭ face uneĭ terţie persóne, arŭ fi insuficientă; arŭ

trebui o cesiune regulatŭ făcută după regulele dreptuluĭ comunŭ.

Ér décă actele acestea sunt la ordinŭ, se potŭ transmite prin girŭ.

Este însă fórte controversată cestiunea de a se sci, décă trebue neapăratŭ, ca girulŭ sĕ fie regulatŭ şi conformŭ art. 132 din Codulŭ de comerciŭ, pentru ca comisionarulŭ sĕ fie valabilmente sesisatŭ printr'o cărţulie de încărcare în corabia trecută în ordinulŭ sĕŭ, şi pentru ca sĕ aibă unŭ privilegiŭ oposabilŭ terţiilorŭ persóne asupra mărfurilor. — Vomŭ vedea, că dupĕ acestŭ articolŭ, girulŭ trebue sĕ fiă *datatŭ*, sĕ aréte *numele aceluia*, într'alŭ cuĭ ordinŭ este trecutŭ *şi valórea dată*. — Vomŭ vedea asemenea, că dupĕ art. 133, déca girulŭ nu este conformŭ disposiţiunilorŭ art. 132 nu transmite proprietatea, şi că este numaĭ o procură. Dintre aceste treĭ condiţiunĭ cerute de art. 132, cele douĕ d'ântêiŭ suntŭ esenţiale : *data* şi *numele*; *data*, pentru ca comisionarulŭ sĕ pótă opune girulŭ terţielorŭ persóne, cari arŭ fi dobênditŭ drepturĭ asupra mărfurilorŭ, şi pe cari le-arŭ potea prejudicia privilegiulŭ reclamatŭ de comisionarŭ; *numele*, pentru ca sĕ se pótă vedea, décă comisionarulŭ care voesce a se prevala de girŭ, este în adevĕrŭ acela, căruia i s'a trămisŭ marfa.

Ne maĭ rĕmâne *menţiunea valoreĭ* : girulŭ neregulatŭ din causa lipseĭ enunciaţiuneĭ valoreĭ date, este elŭ de ajunsŭ pentru ca comisionarulŭ sĕ aibă unŭ privilegiŭ asupra mărfurilorŭ din cărţulia de încărcare în corabiă ? Aci este dificultatea !

1. — *Opiniune.* — Comisionarulŭ nu póte avea unŭ gagiŭ şi prin urmare unŭ privilegiŭ asupra mărfurilorŭ, de câtŭ în urma unuĭ girŭ regulatŭ, care sĕ coprindă pe lângă cele-l'alte enunciaţiunĭ ale art. 132 şi enunciaţiunea valoreĭ date. — Décă acéstă din urmă enunciaţiune lipsesce, endosamentulŭ

cărţuliei de încărcare în corabiă nu valoréză, de câtŭ ca o procură.

Comisionarulŭ dér, în basa unuĭ asemenea andosamentŭ, nefiindŭ de câtŭ unŭ simplu mandatarŭ, este pasibilŭ de tóte escepţiunile, la cari arŭ fi supusŭ mandantele, precum este, de esemplu, revendicaţiunea din partea vêndătoruluĭ neplătitŭ. Afară de acésta, mandatulŭ fiindŭ tot-d'a-una revocabilŭ, creditoriĭ mandanteluĭ potŭ usa de drepturile séle şi sĕ facă sĕ dispară gagiulŭ, séŭ privilegiulŭ mandataruluĭ.

Gagiulŭ presupune o posesiune personală, o posesiune, care are tóte aparenţele proprietăţeĭ, şi că precede îndeplinirea acelora-şĭ formalităţĭ. Prin urmare, numaĭ andosamentulŭ regulatŭ îĭ póte da comisionaruluĭ o asemenea posesiune, pe basa căreia, fiindŭ învestitŭ cu unŭ dreptŭ irevocabilŭ, póte contracta în numele sĕŭ propriŭ şi independinte. (Troplong, Nantissement, no. 334—336; — voy. aussi Cass. fr. 1 Mars 1843; 10 Déc. 1846; 25 Juillet, 1849; 30 Juin 1850, et 6 Déc. 1852).

2. — *Opiniune.* — Girulŭ neregulatŭ este, dupĕ părerea nóstră, suficientŭ pentru a-ĭ da comisionaruluĭ unŭ dreptŭ de gagiŭ, şi prin urmare, unŭ privilegiŭ, asupra mărfurilorŭ, cari facŭ obiectulŭ acestuĭ girŭ; pentru că dreptul esclusivŭ de a cere de la căpitanŭ predarea mărfurilorŭ şi de a avea astŭfelŭ posesiunea materială a lorŭ, îlŭ are comisionarulŭ totŭ aşia de bine în virtutea acestuĭ girŭ neregulatŭ, ca şi în virtutea unuĭ girŭ regulatŭ.

Cărţulia de încărcare în corabiă nu este în ipotesa nóstră unŭ modŭ de transmisiune de proprietate, ci unŭ mijlocŭ de probaţiune alŭ unuĭ faptŭ : printr'ênsa se constată, că mărfurile s'aŭ expediatŭ. Apoĭ girulŭ neregulatŭ este suficientŭ pentru a stabili acestŭ lucru. Chiar când nu arŭ proba comisionarulŭ trămiterea de mărfurĭ, ce i s'a făcutŭ, de câtŭ printr'o cărţulie de încărcarea în corabiă, prin care se constitue man-

datarŭ, décă va fi făcutŭ avansurĭ şi cheltuelĭ, pe cari le justifică, aceste avansurĭ şi cheltuelĭ trebue sĕ i se întórcă îndărăptŭ. Revocarea mandatuluĭ, tot-d'auna posibilă, nu póte avea efectŭ, de câtŭ pentru viitorŭ. Privilegiulŭ o dată stabilitŭ prin dublulŭ faptŭ alŭ avansurilorŭ şi alŭ expediţiuneĭ constatate trebue sĕ subsiste cu tótă revocarea mandatuluĭ.

Sĕ nu ni se ḑică, că gagiulŭ presupune o posesiune personală, o posesiune care are tóte caracterele proprietăţeĭ şi că numaĭ unŭ andosamentŭ regulatŭ îĭ póte da comisionaruluĭ unŭ asemenea dreptŭ. Comisionarulŭ, este adevĕratŭ, posedă pentru comitente, în virtutea procureĭ date; însă în acela-şĭ tempŭ posedă pentru sine şi în propriulŭ sĕŭ interesŭ în virtutea expediţiuneĭ mărfurilorŭ şi a avansurilorŭ, ce a făcutŭ. Şi acéstă din urmă posesiune este suficientă façiă cu terţiele persóne, façiă cu cari nu este de neapărată trebuinţă, pentru validitàtea gagiuluĭ, că gagistulŭ sĕ întrunéscă condiţiunile şi aparinţele, cari se cerŭ de la elŭ pentru dreptulŭ de proprietate (în acestŭ sensŭ : Massé, V, no. 508; Delamarre et Lipoitvin, Contrat de commission, vol. VI, no. 96; Douai, 5 Janv. 1844; Rouen, 2 Déc. 1847).

Acéstă din urmă opiniune o credemŭ maĭ întemeiată, de şi este contrariă curţeĭ de casaţiune din Francia. Erórea acesteĭ înalte curţĭ provine de acolo, că dênsa aplică regulile generalĭ ale giruluĭ la cărţulia de încărcare în corabiă. Apoĭ regulile aceste, cari se coprindŭ în art. 132 şi 133 C. com., sunt făcute pentru efectele susceptibile de negociaţiune şi de transmisiune prin girŭ, sunt făcute pentru girulŭ alŭ căruĭ scopŭ este transmiterea creanţilorŭ. Şi cărţulia de încărcare în corabiă nu are de obiectŭ nicĭ proprietatea, nicĭ cesiunea proprietăţiĭ mărfurilorŭ descrise într'ênsa. Cărţulia de încărcare în corabiă constată numaĭ obligaţiunea căpitanuluĭ de a transporta şi de a preda marfa la loculŭ convenitŭ: prin urmare,

ea nu se póte asimila cu efectele negociabile, şi nu i se potŭ aplica tóte regulile stabilite prin articolele precitate.

Cestiunea, pe care amŭ examinat-o, se póte presenta şi cu ocasiunea uneĭ *cărţĭ de căratŭ învestită cu unŭ girŭ neregulatŭ*; 'ĭ vomŭ da aceea-şĭ soluţiune.

Comisionarulŭ, care, după ce a primitŭ mărfurile, le reespediéḑă la comitente, perde elŭ dreptulŭ sĕŭ de privilegiŭ?

Amŭ vĕḑutŭ deja că, pentru ca comisionarulŭ sĕ aibă unŭ privilegiŭ, este suficientŭ sĕ fie pusŭ în posesiunea lucruluĭ; pe lêngă acésta însĕ sĕ maĭ cere ca sĕ rĕmână în acéstă posesiune pênĕ la exercitarea acestuĭ privilegiŭ. Décă dér, după ce a primitŭ mărfurile, le reespediéză éră-şĭ comitenteluĭ maĭ înainte de a 'şĭ fi trasŭ avansurile, 'şĭ perde privilegiulŭ, însĕ numaĭ în casŭ, cândŭ mărfurile reespediate călătorescŭ în comptulŭ comitenteluĭ. Va fi altŭ-felŭ însĕ în casŭ, cândŭ ar călători în comptulŭ comisionaruluĭ, pe numele căruia ar fi cărţulia de încărcare în corabiă, séŭ cartea de căratŭ: în acestŭ casŭ, comisionarulŭ păstréză posesiunea mărfurilor, pênĕ ce vorŭ intra în magaziile comitenteluĭ, şi privilegiulŭ sĕŭ continuă a subsista pênĕ atuncĭ. (Cass. fr. 18 April. 1843).

c. — Creanţele a cărora plată este asigurată prin privilegiulŭ comisionaruluĭ.

Creanţele ale cărora plată este asigurată prin privilegiŭ sunt: *înaintările de banĭ*, *dobênḑile*, şi *cheltuelile*, ce va fi făcutŭ comisionarulŭ cu transportulŭ, magazinagiulŭ etc. (art. 89 C. com.).

Inaintările de banĭ sunt avansurile făcute comitenteluĭ de către comisionarŭ în comptulŭ mărfurilorŭ. *Dobênḑile*, sunt procentele sumelorŭ de banĭ; ér *cheltuelile* sunt spesele făcute cu ocasiunea mărfurilorŭ, precumŭ sunt cheltuelile de primire, pentru imagasinare, transportŭ séŭ vênḑare. Pentru ca comisionarulŭ însĕ sĕ aibă unŭ privilegiŭ pentru avansurĭ se cere, ca comisionarulŭ sĕ fiă avutŭ mărfŭrile *la dispoşiţia sa*, în

mâna sa, séŭ în magaziile séle, orĭ sĕ *dovedéscă printr'o cărţuliă de încărcare în corabiă*, séŭ printr'o *carte de căratŭ*, că mărfurile se pornise deja către dênsulŭ, cândŭ a făcutŭ aceste avansurĭ.

Ce vomŭ ḑice însĕ în casŭ, cândŭ mărfurile nu eraŭ la disposiţiunea comisionaruluĭ, ci se promisese séŭ sĕ anunţase numaĭ transmiterea lorŭ ? în acestŭ casŭ, avansurile fi vorŭ ele privilegiate ?

Cestiunea este îndoiósă !

Uniĭ susţinŭ, că comisionarulŭ nu are privilegiŭ, de câtŭ numaĭ pentru avansurile făcute *în urma primireĭ mărfurilorŭ*, séŭ a *cărţiulieĭ de încărcare în corabiă*, orĭ a *cărţiĭ de căratŭ*, prin cari se constată trimiterea lorŭ, şi se baséză pe art. 89 C. com., aĭ căruĭ terminĭ sunt favorabilĭ acesteĭ opiniunĭ, pe care a consacrat-o şi curtea de casaţiune din Francia (4 Déc. 1848 ; 13 Nov. 1850 ; 14 Mars 1855).

Alţiĭ însĕ susţinŭ, că privilegiulŭ trebue sĕ esiste chiar şi pentru creanţele anterióre primireĭ mărfurilorŭ, destulŭ sĕ fiă promisă, séŭ anunţată trămiterea lorŭ ; eĭ ḑicŭ : că privilegiulŭ acesta resultá dintr'unŭ felŭ de gagiŭ tacitŭ ;apoĭ în dreptulŭ comunŭ gagiulŭ póte fi constituitŭ şi în urma creanţeĭ, pe care o garantéză ; în favórea acesteĭ opiniunĭ se maĭ invocă înlesnirea transacţiunilorŭ comercialĭ şi obiceiulŭ.

In casŭ însĕ cândŭ trămiterea mărfurilorŭ nu va fi fostŭ nicĭ *promisă*, nicĭ *anunciată*, nu maĭ încape nicĭ o îndoélă, că comisionarulŭ nu are nicĭ unŭ privilegiŭ pentru avansurile, ce va fi făcutŭ ; în acestŭ casŭ nu numaĭ că nu esista nicĭ unŭ gagiŭ, dér nu esista nicĭ speranţa unuĭ gagiŭ măcarŭ. (Aix 11 Janv. 1831).

d. — Asupra cărorŭ lucrurĭ se exercită privilegiulŭ comisionaruluĭ ?

Privilegiulŭ comisionaruluĭ se exercită asupra mărfurilorŭ expediate, depuse, séŭ date în păstrare.

Décă mărfurile se vorŭ fi trămisŭ comisionaruluĭ, ca sĕ le vêndă, elŭ le póte vinde fără a cere voiă de la justiţiă, şi 'şĭ póte trage baniĭ sĕĭ din preţulŭ lorŭ ; ér décă mărfurile se vorŭ fi trămisŭ, ca sĕ le păstreze, nu le póte vinde pentru a se despăgubi, de câtŭ cerêndŭ şi dobândindŭ o autorisaţiune din partea justiţieĭ.

Décă mărfurile se vorŭ fi vêndutŭ de comisionarŭ în comptulŭ comitenteluĭ, şi se vorŭ fi predatŭ, comisionarulŭ are privilegiŭ asupra preţuluĭ mărfurilorŭ (art. 90 C. com.).

e. — Siguranţele comisionaruluĭ cumpĕrătorŭ.

Dupĕ cumŭ amŭ vĕdutŭ pênĕ aci, legiuitorulŭ nu s'a ocupatŭ de câtŭ despre privilegiulŭ comisionaruluĭ vêndâtorŭ. In comerciŭ sunt însĕ şi comisionarĭ cumpĕrătorĭ. Comisionariĭ cumpĕrătorĭ cumpĕră în numele lorŭ mărfurĭ pe socotéla comitenţilorŭ. Aşia primus cumpĕră *în numele sĕŭ* de la Secundus din ordinulŭ şi pe socotéla luĭ Terţius 1000 vedre de vinŭ. Primus este dér numaĭ elŭ directŭ obligatŭ faţiă cu Secundus. Iĭ plătesce luĭ Secundus preţulŭ celorŭ 1000 vedre de vinŭ, şi maĭ face şi alte cheltuelĭ cu ocasiunea acesteĭ cumpĕrărĭ ; acumŭ pentru despăgubirea sa va avea în contra luĭ Terţius, comitenteluĭ sĕŭ, o acţiune personală. Nasce însĕ întrebarea : décă maĭ are, afară de acéstă acţiune personală, şi alte garanţiĭ în contra luĭ Terţius ?

In casŭ cândŭ comisionarulŭ cumpĕrătorŭ este în posesiunea mărfurilorŭ cumpĕrate, interesele séle sunt protegiate prin dreptulŭ de *retenţiune ;* Este equitabilŭ a 'ĭ permite sĕ reţină mărfurile pênĕ la complecta sa despăgubire. Doctrina francesă admite în generalŭ, că dreptulŭ de retenţiune este absolutŭ, este oposabilŭ terţiilorŭ persóne, adecă în specia, creditorilorŭ comitenteluĭ.(Valette, Traité de priv. et hypoth., t. I, p. 8). Prin urmare, în acestŭ casŭ drepturile comisionaruluĭ sunt deplinŭ garantate.

Décă însĕ comisionarulŭ cumpĕrătorŭ nu maĭ este în pose-

siunea mărfurilorŭ, décă de esemplu, le a espediatŭ comitentelui, şi acesta este cădutŭ în falimentŭ, nasce întrebarea, décă comisionarulŭ nu maĭ are nicĭ o altă siguranţă particulară, şi décă prin urmare, nu va avea asupra mărfeĭ cumpĕrate şi plătite cu din baniĭ sĕĭ, maĭ multe drepturĭ de câtŭ ceĭ-l'alţĭ creditorĭ aĭ comitenteluĭ falitŭ?

1. — *Sistemŭ.* Uniĭ autorĭ susţinŭ, că comisionarulŭ, în casulŭ de façiă, póte exersa privilegiulŭ vîndĕtoruluĭ în loculŭ căruia este subrogatŭ, pentru că, dicŭ dênşiĭ, comisionarulŭ, care a cumpĕratŭ marfa în numele sĕŭ, este obligatŭ personalŭ façiă cu vêndĕtorulŭ şi plătindu-ĭ acestuia preţulŭ, este subrogatŭ şi în privilegiulŭ luĭ conformŭ art. 1108 no. 3, C. civ. Dupĕ acestŭ sistemŭ, décă comisionarulŭ cumpĕrătorŭ a espediatŭ comitenteluĭ mărfurile, le va potea revindica *în transitŭ*, dupĕ cumŭ ar fi potutŭ face şi vêndătorulŭ (art. 315 C. com.). — Acéstă doctrină a fostŭ consacrată de curtea de casaţiune din Francia. (Arrêt 14 Nov. 1810).

Sĕ rĕspundŭ însă în contra acestuĭ sistemŭ, că subrogaţiunea comisionaruluĭ cumpĕrătorŭ în drepturile vêndătoruluĭ nu póte avea locŭ. Art. 1108 no. 3, C. civ. prevede casulŭ, când celŭ puçinŭ două persóne suntŭ solidarŭ obligate către acela-şĭ creditore. Aplicaţiunea art. 1108 nu póte avea locŭ de câtŭ când sunt celŭ puçinŭ douĭ coobligaţĭ către unulŭ şi acela-şĭ creditore; apoĭ în casulŭ de façiă comisionarulŭ a cumpĕratŭ în numele sĕŭ propriŭ; vêndĕţorulŭ nu 'lŭ are de câtŭ pe elŭ, ér nu şi pe comitente de debitoriŭ. Prin urmare, nu póte avea locŭ subrogaţiunea prevĕdută de art. 1108 no. 3 C. civ. — Aşia Primus însărcinéză pe Secundus sĕ cumpere unŭ lucru óre-care, care aparţine luĭ Tertius. Secundus cumpĕra în numele sĕŭ propriŭ lucrulŭ designatŭ. Prin acéstă operaţiune Tertius dobêndesce o creanţă, şi pentru siguranţa acesteĭ creanţe unŭ privilegiŭ asupra lucruluĭ vêndutŭ. Dér în contra cuĭ póte exersa Tertius drepturile, ce resultă din acéstă creanţă şi pri-

vilegiulŭ, care este unŭ accesoriŭ alŭ eĭ? In contra luĭ Primus? Nu! fără îndoélă, pentru că nu 'lŭ cunósce şi nu a contractatŭ cu elŭ, ci cu Secundus; Secundus este singurulŭ şi unicŭlŭ sĕŭ obligatŭ. Prin urmare, cândŭ 'şĭ primesce Terţius plata de la Secundus este imposibilŭ sĕ 'lŭ subroge pe acesta în drepturile şi acţiunile séle în contra luĭ Primus, pentru că nu a avutŭ nicĭ o dată drepturĭ nicĭ acţiunĭ în contra acestuia. (Delvincourt, t. II, note 2 de la page 53; Delamarre et Lipoitvin, t. II, no. 395).

2. — Sistemŭ. — Partisaniĭ acestuĭ sistem vĕḑêndŭ, că subrogaţiunea în profitulŭ comisionaruluĭ cumpĕrătorŭ este imposibilă, dupĕ cum am vĕḑutŭ, s'aŭ încercatŭ a procura acestuĭ comisionarŭ o altă garanţiă, îĭ acordă directŭ şi fără subrogaţiune privilegiulŭ vênḑătoruluĭ; şi étă cum raţionéză:

Cu ocasiunea vênḑăreĭ, comisionarulŭ contractândŭ, adică cumpĕrândŭ în numele sĕŭ, devine singurulŭ şi unicŭlŭ proprietarŭ alŭ obiectuluĭ vêndutŭ. Acéstă proprietate dér nu póte trece de la comisionarŭ la comitente, de câtŭ printr'o a doua vênḑare făcută de comisionarŭ comitenteluĭ. Apoĭ décă acestŭ principiŭ este adevĕratŭ, décă comisionarulŭ este adevĕratulŭ vênḑătorŭ faţiă cu comitentele, urméză, că elŭ póte exercita dreptulŭ de revendicaţiune, pe care 'lŭ póte exercita vênḑătorulŭ în casŭ de falimentŭ alŭ cumpĕrătoruluĭ, şi va potea prin urmare, revendica *în transitŭ* mărfurile conformŭ art. 315 C. com. (Delvincourt, loc. supra cit.)

In contra acesteĭ opiniunĭ se póte ḑice, că comisionarulŭ nicĭ chiar atuncĭ, când a cumpĕratŭ în numele sĕŭ propriŭ, nu se póte considera ca *revênḑătorŭ* faţiă cu comitentele, pentru că elŭ a cumpĕratŭ *în comptulŭ* comitenteluĭ, şi în momentulŭ cândŭ s'a formatŭ contractulŭ, proprietatea mărfeĭ a trecutŭ asupra comitenteluĭ. (Rouen, 8 Juin 1846).

3. — Opiniune. — Partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ permitŭ comisionaruluĭ cumpĕrătorŭ, care s'a desesisatŭ de marfă, şi

care a espediat'o comitenteluĭ căḑutŭ în falimentŭ, de a o revendica *în transitŭ*, conformŭ art. 315 C. com.; însĕ acésta nu în virtutea subrogaţiuneĭ comisionaruluĭ în drepturile vênḑătoruluĭ mărfeĭ, nicĭ în virtutea privilegiuluĭ vênḑătoruluĭ, şi considerândŭ pe comisionarŭ ca vênḑătorŭ faciă cu comitentele, ci fondându-se pe *obiceiulŭ* comercianţilorŭ în acéstă privinţă; şi obiceiulŭ în materiă de comerciŭ are potere de lege.

Orĭ câtŭ de justă arŭ fi acéstă opiniune, nu ni se pare legale, de óre-ce privilegiile nu se potŭ întinde de la unŭ casŭ la altulŭ; aci este o lacună în lege.

Déca mărfurile ce se vorŭ fi datŭ comisionaruluĭ, sunt în acelaşĭ locŭ unde este şi comisionarulŭ, elŭ nu póte avea unŭ gagiŭ, şi prin urmare, unŭ privilegiŭ asupra lorŭ, de câtŭ în virtutea unuĭ înscrisŭ, cu data certă prin care sĕ se arate felulŭ, cantitatea şi calitatea mărfurilorŭ (art. 91 C. com.).

D. — Diferitele modurĭ, prin cari se termină contractulŭ de comisiune.

Contractulŭ de comisiune se termină: 1) Prin voinţa comitenteluĭ. 2) Prin renunciarea comisionaruluĭ. 3) Prin mórtea, interdicţiunea, falimentulŭ séŭ deconfitura comitenteluĭ séŭ a comisionaruluĭ. 4) Prin îndeplinirea negociaţiuneĭ.

1. — *Voinţa comitenteluĭ.* — Comitentele este tot-d'a-una liberŭ a retrage comisionaruluĭ poterile, ce i le-a încredinţatŭ. — Este însĕ importantŭ a distinge, déca revocarea are locŭ înaintea, séŭ în urma, începereĭ executăreĭ. In primulŭ casŭ, mandatulŭ se nimicesce cu desĕvârşire; este ca cum nu arŭ fi existatŭ nicĭ o dată. In alŭ douilea casŭ, mandatulŭ se disolvă, lasă însĕ sĕ subsiste obligaţiunile náscute dintr'ênsulŭ, atâtŭ în profitulŭ comitenteluĭ, câtŭ şi în profitulŭ comisionaruluĭ.

2. — *Renunciarea comisionaruluĭ.* — Comisionarulŭ póte renuncia la mandatŭ dér nu se bucură de o libertate aşa întinsă, ca comitentele. Elŭ póte renuncia : 1) Când renuncia-

rea este oportună, adică, când comitentele este din vreme anunciatŭ pentru ca sĕ pótă, fără a întâmpina pagube, sĕ efectueze negociaţiunea prin elŭ, séŭ prin altulŭ. 2) Când renunciarea are o justă causă, de esemplu, unŭ derangiamentŭ în afacerile comitenteluĭ, neexecutarea obligaţiunilorŭ séle.

3. — Mórtea, interdicţiunea, falimentulŭ séŭ deconfitura fiă a comitenteluĭ fiă a comisionaruluĭ. — Comisionulŭ încetéză prin mórtea comitenteluĭ, pentru că comisionarulŭ se angajază a contracta pentru comitente. Apoĭ este imposibilŭ de a contracta şi a pune la cale o afacere pentru o persónă, care nemaĭ esistândŭ, nu maĭ póte avea voinţă, nu se maĭ póte obliga, şi nu maĭ póte posede nimicŭ. Comisionarulŭ póte sĕ nu maĭ aibă în solvabilitatea eredeluĭ confienţa, pe care a avut'o în solvabilitatea autoruluĭ sĕŭ.

Comisionulŭ încetéză asemenea prin mórtea comisionaruluĭ, pentru că fondamentulŭ comisionuluĭ, ca şi alŭ mandatuluĭ, este confienţa comitenteluĭ în persóna comisionaruluĭ.

Interdicţiunea face asemenea, sĕ înceteze mandatulŭ, pentru că persóna isbită de interdicţiune, devine incapabilă de a contracta. — In fine, *falimentulŭ*, séŭ *deconfitura*, acestea aducêndŭ cu sine o schimbare, care alteréză fondamentulŭ confienţeĭ în persóna şi în creditulŭ celuĭ căḑutŭ în falimentŭ, séŭ deconfitură, aducŭ cu sine asemenea stingerea contractuluĭ de comisiune.

4. — Indeplinirea negociaţiuneĭ. — Scopulŭ, ce 'şĭ-aŭ propusŭ părţile, este atinsŭ; nu maĭ aŭ de câtŭ sĕ-'şĭ facă socotéla.

SECŢIUNEA II.

Despre comisionariĭ de transporturĭ pe uscatŭ şi pe apă.

(Art. 92—98 C. com.).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vorbi despre următórele cestiunĭ:

A. — Despre comisionariĭ de transportŭ.

B. — Despre cartea de cărat.

C. — Despre obligaţiunile şi responsabilitatea comisionarului de transportŭ.

D. — Risicurile mărfeĭ espediate.

A. — Despre comisionariĭ de transportŭ, (despre caracterulŭ şi utilitatea lorŭ; despre contractulŭ de transportŭ).

Cĕ este comisionarulŭ de transportŭ?

Comisionarulŭ de transportŭ este o persónă, care pentru unŭ preçiŭ óre-care, numitŭ *dreptŭ de comisionŭ*, contractéză *în numele sĕŭ*, cu unŭ cărăuşŭ, însĕ *pe socotéla unuĭ comitentŭ*, pentru a face a se transporta nisce mărfurĭ ale acestuia din urmă în loculŭ indicatŭ.

Prin ce diferă comisionarulŭ de transportŭ de întreprindĕtorulŭ de transportŭ?

Elŭ diferă de întreprindĕtorulŭ de transportŭ prin aceea, că tocméla cu cărăuşulŭ o face *în numele şi în comptulŭ comitenteluĭ*; décă va contracta în numele şi în comptulŭ, sĕŭ nu este comisionarŭ.

Aşia, décă expeditorulŭ s'ar învoi cu o persónă, ca pentru cutare preçiŭ anume determinatŭ, sĕ 'ĭ transporte mărfurile séle în cutare locŭ, şi déca ar rĕmâne, ca pe urmă persóna acésta sĕ contracteze cu cărăuşulŭ în *numele sĕŭ şi pe socotéla sa propriă*, atuncĭ acéstă persónă nu maĭ este unŭ comisionarŭ, ci unŭ *întreprindĕtorŭ de transportŭ*; persóna care a contractatŭ cu espeditorulŭ caută sĕ găséscă unŭ cărăuşŭ maĭ eftinŭ, de cum a contractatŭ dênsa, pentru ca sĕ profite de diferinţă. Despre acésta vomŭ vorbi în secţiunea următóriă.

Ce este cărăuşulŭ?

Prin *cărăuşŭ* se înţelege orĭ-ce persónă, care, pentru unŭ preçiŭ óre-care, se însărcinéză cu transportulŭ.

Care este utilitatea comisionarilorŭ de transportŭ?

Utilitatea lorŭ stă în acésta, că eĭ găsescŭ expeditorilorŭ de mărfurĭ cărăuşĭ, şi cărăuşilorŭ espeditorĭ de mărfurĭ.

Utilitatea lorŭ se simte însĕ şi maĭ multŭ atuncĭ, cândŭ mărfurile aŭ de percursŭ o distanţă mare, şi transportulŭ nu se póte efectua printr'una şi aceia-şĭ persónă, ci trebue a se schimba atâtŭ cărăuşiĭ, câtŭ şi modulŭ de transportŭ, pênĕ a ajunge la destinaţie: Aşia décă mărfurile sunt espediate într'unŭ locŭ depărtatŭ., primulŭ comisionarŭ corespunde cu unŭ alŭ doilea, acésta primesce mărfurile de la primulŭ cărăuşŭ, le plătesce, şi face ca sĕ continue transportulŭ pe apă, séŭ pe uscatŭ, îngrijindu-se de reespediere maĭ departe; celŭ de alŭ doilea comisionarŭ corespunde cu unŭ alŭ treilea, şi aşa maĭ încolo pênĕ la destinaţiune.

Câte persóne trebue sĕ concurgă în contractulŭ de transportŭ?

Contractulŭ de transportŭ cere pentru esistenţa sa concursulŭ celŭ puçinŭ a treĭ persóne: 1) O persónă care trămite mărfurile séŭ alte obiecte, şi care se numesce *espeditorŭ*. 2) O persónă la cari sunt adresate aceste obiecte, şi căreia trebue sĕ i se remită; acésta se numesce *destinatarŭ*. 3) Unŭ agentŭ însărcinatŭ cu efectuarea transportuluĭ, care se numesce *cărăuşŭ*.

Cari sunt caracterele contractuluĭ de transportŭ?

Contractulŭ de transportŭ se formézá într'unŭ locŭ şi se execută în altulŭ. Elŭ nu se póte executa în momentulŭ, cândŭ se formézá. Pentru executarea acestuĭ contractŭ sĕ cere adeseorĭ concursulŭ unuĭ numĕrŭ destulŭ de însemnatŭ de agenţĭ precumŭ comisionarĭ, séŭ întreprindĕtorĭ de transportŭ, despre cari amŭ vorbitŭ.

Se întrébă însĕ, déca contractulŭ de transportŭ este unŭ contractŭ *consensualŭ?*

Fără îndoélă, că nu este unŭ contractŭ *literalŭ* séŭ *solemnŭ*; nu maĭ încape asemenea nicĭ o îndoélă, că o persónă se póte valabilŭ obliga prin singurulŭ sĕŭ consentimentŭ, a transporta într'unŭ altŭ locŭ obiectele ce i se daŭ în acestŭ scopŭ. Dérŭ

contractulŭ de transportŭ, ale căruia efecte sunt regulate de Codulŭ de comerciŭ şi de Codulŭ civilŭ presupune că *remiterea obiectelorŭ este deja efectuată*. Din acestŭ punctŭ de vedere dér, elŭ este unŭ contractŭ *realŭ*, ér nu *consensualŭ*. (Bédarride no. 238, Demangeat sur Bravard, bourses, p. 303 et suiv.).

Acestŭ contractŭ maĭ este sinalagmaticŭ, cu titlulŭ onerosŭ, şi de dreptulŭ ginţilorŭ, adică póte fi formatŭ şi de strĕinĭ, ca şi de Românĭ.

Prin ce se probéză acestŭ contractŭ?

Acestŭ contractŭ se probéză prin *cartea de căratŭ*, despre care vomŭ vorbi îndată.

B. — Despre cartea de căratŭ.

Ce este cartea de căratŭ?

Cartea de căratŭ este unŭ actŭ în formă de epistolă, prin care se însciinţéză destinatarulŭ despre trămiterea de lucrurĭ, ce i se face.

Ce enunciaţiunĭ trebue sĕ conţină cartea de căratŭ?

Cartea de căratŭ trebue sĕ coprindă următórele enunciaţiunĭ: 1) Data; 2) Natura obiectelorŭ de transportatŭ; 3) Greutatea, séŭ mĕsura lorŭ; 4) Preçiulŭ cărăuşuluĭ; 5) Termenulŭ în care are sĕ se efectueze transportulŭ; 6) Despăgubirile, ce se cuvinŭ în casŭ de întârḑiere; 7) Numele espeditoruluĭ, séŭ alŭ comisionaruluĭ; 8) Numele destinataruluĭ; 9) Numele cărăuşuluĭ; 10) Domiciliulŭ comisionaruluĭ, alŭ cărăuşuluĭ şi alŭ destinataruluĭ; 11) Semnătura expeditoruluĭ, séŭ a comisionaruluĭ (art. 98 C. com.).

Câte-va cuvinte asupra fie-căreia din aceste enunciaţiunĭ.

1. — Data. — Terminulŭ, în care trebue efectuatŭ transportulŭ, curge din ḑiua dateĭ cărţiĭ de căratŭ. Data cărţiĭ de căratŭ îĭ fixéză punctulŭ de plecare.

2. — Natura obiectelorŭ de transportatŭ. — Aceste obiecte

trebuescŭ indicate fórte exactŭ. Art. 98 voesce chiarŭ, ca în cartea de căratŭ sĕ se coprindă pe margine mărcile şi numerile, cari se găsescŭ pe fiă-care obiectŭ de transportatŭ ; aceste enunciaţiunĭ aŭ de obiectŭ a preveni erorile.

3. — Greutatea (pondulŭ), séŭ conţinutulŭ obiectelorŭ de transportatŭ. — Se indică pondulŭ, séŭ mĕsura, dupĕ cumŭ va fi vorba de lucrurĭ, care se vêndŭ cu cântarulŭ, séŭ cu mĕsura (volumulŭ).

4. — Preçiulŭ transportuluĭ. — Preçiulŭ acesta nu se regulézá numaĭ dupĕ pondŭ, séŭ mĕsură, ci şi dupĕ vitesă.

5. — Termenulŭ, în care are sĕ se efectueze transportulŭ. — Acesta este importantŭ, pentru că décă transportulŭ nu se efectuézá în termenulŭ convenitŭ i se póte scădea cărăuşuluĭ ceva din preçiŭ; póte sĕ i se scadă o a treia parte din preçiulŭ transportuluĭ.

6. — Despăgubirea, ce se cuvine în casŭ de întârziere. — Acéstă enunciaţiune previne orĭ-ce contestaţiune, orĭ-ce procesŭ. Părţile găsescŭ într'ênsa avantagiulŭ de a scăpa de orĭ-ce incertitudine asupra sumeĭ de despăgubire, care fără acéstă enunciare, ar fi fostŭ lăsată la aprecierea tribunaluluĭ. Vomŭ vedea maĭ la vale, décă companiile drumurilorŭ de fierŭ sunt ţinute a accepta o carte de căratŭ conţinêndŭ clausa de reţinere a o a treia parte din preçiulŭ transportuluĭ.

7. — Numele espeditoruluĭ séŭ alŭ comisionaruluĭ de va fi. — Espeditorulŭ este acela care trămite obiectele, şi care subsemnézá cartea de căratŭ.

Décă espeditorulŭ se va fi servitŭ de unŭ comisionarŭ, numele espeditoruluĭ nu va maĭ fi necesariŭ; în cartea de căratŭ se va menţiona numaĭ numele comisionaruluĭ.

8. — Numele destinataruluĭ. — Acésta este persóna, căreia 'ĭ sunt trămise obiectele.

9. — Numele cărăuşuluĭ. — Scimŭ deja ce se înţelege prin cărăuşŭ.

10. — Domiciliulŭ comisionaruluĭ, alŭ cărăuşuluĭ, şi alŭ destinataruluĭ. — Este importantŭ a se enuncia în cartea de căratŭ domiciliulŭ comisionaruluĭ şi alŭ cărăuşuluĭ, pentru ca sĕ se pótă urmări, la casŭ, şi sĕ li se pótă cere scirile necesariĭ.

Legea nu cere într'unŭ modŭ espresŭ indicaţiunea domiciliuluĭ destinataruluĭ, de şi acéstă indicaţiune este fórte necesariă; şi trebue înserată în cartea de căratŭ de va fi posibilŭ.

11. — Subsemnătura espeditoruluĭ séŭ a comisionaruluĭ. — Cartea de căratŭ se va subsemna de comisionarŭ, de va fi, séŭ de espeditorŭ, în casŭ cândŭ acesta va contracta directŭ cu cărăuşulŭ.

Cartea de căratŭ ar trebui subsemnată şi de cărăuşŭ, pentru că elŭ este parte contractantă; însĕ fiindŭ-că cărăuşiĭ sunt în generalŭ ómenĭ cari nu sciŭ carte, şi ne sciindŭ a se subsemna, legea a derogatŭ aci de la regulile generalĭ ale dreptuluĭ.

Lipsa unora din enunciaţiunile, ce amŭ vĕḑutŭ, viciéză cartea de căratŭ?

Este în generalŭ admisŭ, că lipsa unora din enunciaţiunile, despre cari amŭ vorbitŭ, nu viciéză cartea de căratŭ. (Cass. fr. 2 Mai 1854). Legea nu pronunciă pentru lipsa nicĭ uneia din aceste enunciaţiunĭ nulitatea. Dér cu tóte acestea, este importantŭ, ca cartea de căratŭ sĕ le coprindă pe tóte, pentru ca sĕ nu fiă silită partea interesată a recurge la alte mijlóce de probaţiune, care adese-orĭ potŭ sĕ 'ĭ lipséscă.

Proba testimonială se póte ea admite în contra enunciaţiunilorŭ din cartea de căratŭ?

Maĭ mulţĭ autorĭ sunt de opiniune, că probă cu martorĭ nu se póte admite în contra enunciaţiunilorŭ din cartea de căratŭ, şi că nu se póte cere de la cărăuşŭ altŭ-ceva, de câtŭ ceea ce este coprinsŭ în cartea de căratŭ, afară de casulŭ, cândŭ se va proba, că cartea de căratŭ a fostŭ alterată. (Pardessus, t. II, no. 539; Bravard, Manuel p. 196 et suiv.).

Cartea de căratŭ trebue ea redigeată în dublu exemplarŭ?

Cartea de căratŭ nu este necesariŭ a se redacta în dublu originalŭ, de şi este destinată a proba convenţiunĭ sinalagmatice. — Legea presupune, că nu se face de câtŭ unŭ singurŭ exemplarŭ, pentru că cere numaĭ subscrierea expeditoruluĭ, séŭ a comisionaruluĭ, ér nu şi a cărăuşuluĭ.

Póte ea fi la ordinŭ?

Cartea de căratŭ póte fi şi la *ordinŭ*, adecă cesibilă prin girŭ, de-şi art. 98 C. com. nu o spune acésta. (Arg. din art. 438 C. com. în fine); maĭ póte fi şi la *portoriŭ*, şi prin urmare transmisibilă din mână în mână (ved. art. 438 C. com.).

Cartea de căratŭ este ea supusă la timbru?

Art. 17 al. 2 din legea timbruluĭ supune cartea de căratŭ, precumŭ şi cărţuliile de încărcare în corabiă la timbru fixŭ de 50 banĭ cóla.

Cuĭ i se dă cartea de căratŭ?

Cartea de căratŭ se dă de espeditorŭ, séŭ de comisionarŭ cărăuşuluĭ (art. 98 C. com.).

Intre ce persóne cartea de căratŭ formézá unŭ contractŭ?

Unŭ espeditorŭ de mărfurĭ, în locŭ de a recurge la unŭ comisionarŭ, se póte adresa directŭ la unŭ cărăuşŭ, pentru efectuarea transportuluĭ mărfurilorŭ; în acestŭ casŭ, cartea de căratŭ *formézá unŭ contractŭ* între espeditorŭ şi cărăuşulŭ, căruia i se dă (art. 97).

Totŭ asemenea este şi în ceea ce concerne raporturile dintre comisionarŭ şi cărăuşŭ, cândŭ espeditorulŭ s'a adresatŭ la unŭ comisionarŭ, care a contractatŭ cu cărăuşulŭ.

Afară de acésta legea, (în art. 97 C. com.) după ce a ḑisŭ, că cartea de căratŭ formézá unŭ contractŭ între espeditorŭ şi cărăuşŭ, adaogă: *séŭ între espeditorŭ, comisionarŭ şi cărăuşŭ*, astŭ-felŭ în câtŭ după aceştĭ termenĭ, cândŭ intervine unŭ comisionarŭ, cartea de căratŭ formézá unŭ contractŭ între espeditorŭ *de o parte*, şi *de altă parte* între comisionarŭ şi că-

răuşŭ, aşia în câtŭ aceştia din urmă amêndouĭ nu forméză de câtŭ o singură parte în contractŭ.

Sĕ notămŭ, că legea cândŭ ḑice, că cartea de căratŭ *formézŭ unŭ contractŭ* între diferitele persóne, de cari amŭ vorbitŭ, acésta nu însemnéză numaĭ că ea servă de titlu între dênsele, ci încă că între ele nascŭ relaţiunĭ contractuale din predarea acesteĭ cărţĭ de căratŭ.

Unŭ autorŭ francesŭ susţine, că cartea de căratŭ nu póte sĕ formeze unŭ contractŭ între expeditorŭ şi comisionarŭ, fiindŭ-că comisionarulŭ era deja legatŭ printr'unŭ contractŭ anteriorŭ cărţiĭ de căratŭ prin contractulŭ de comisiune; că cartea de căratŭ forméză în adevĕrŭ unŭ contractŭ între comisionarŭ şi cărăuşŭ, dér în ceea ce privesce pe espeditorŭ nu are maĭ nicĭ unŭ efectŭ, de óre-ce acésta era deja legatŭ, dupĕ cumŭ ḑiseiŭ, façiă cu comisionarulŭ printr'unŭ contractŭ anteriorŭ, prin contractulŭ de comisiune. Aşia acestŭ autorŭ în locŭ de a ḑice, cum ḑice art. 97 C. com., că contractulŭ se forméză între espeditorŭ, comisionarŭ şi cărăuşŭ, ḑice, *că contractulŭ se forméză între espeditorŭ séŭ comisionarŭ, şi cărăuşŭ.* (Delvincourt t. II, note 2 de la pag. 55).

Elŭ dupĕ cumŭ vedemŭ, adaogă conjuncţiunea *séŭ* între vorba espeditorŭ şi comisionarŭ, şi pune virgula între vorbele: *comisionarŭ* şi *cărăuşŭ* în locŭ de a o pune dupĕ vorba espeditorŭ.

In fine décă amŭ admite, ceea ce spune acestŭ autorŭ, art. 97 ar ḑice de douĕ orĭ acela-şĭ lucru, pentru că elŭ ḑice deja în prima sa disposiţiune, că cartea de căratŭ forméză unŭ contractŭ între espeditorŭ şi cărăuşŭ.

In casŭ cândŭ espeditorulŭ recurge la unŭ comisionarŭ, are elŭ o acţiune directă în contra cărăuşuluĭ?

Jurisprudenţa francesă decide că espeditorulŭ chiarŭ cândŭ a recursŭ la unŭ comisionarŭ pentru efectuarea unuĭ transportŭ de mărfurĭ are o acţiune directă în contra cărăuşuluĭ,

precumŭ şi în contra comisionaruluĭ intermediarŭ, cu tóte că nu a contractatŭ personalŭ cu eĭ. (Paris 21 Juillet, 1845, Grenoble, 20 Juin 1849).

Şi sĕ maĭ notămŭ că, în casŭ cândŭ espeditorulŭ conservă proprietatea mărfeĭ vêndute şi espeduite, déca marfa se prăpădesce în drumŭ din vina cărăuşuluĭ, art. 96 C. com. 'ĭ dă într'unŭ modŭ formalŭ dreptulŭ de a intenta o acţiune în contra acestuĭ din urmă.

Cartea de căratŭ formézā ea unŭ contractŭ între destinatarŭ şi cărăuşŭ?

Art. 97 C. com. tace, în ceea ce privesce pe destinatarŭ, ne potemŭ dér întreba, décă cartea de căratŭ stabilesce o relaţiune directă între elŭ şi cărăuşŭ? Curtea de casaţiune din Francia susţine afirmativa: ea consideră pe espeditorŭ, ca mandatarŭ alŭ destinataruluĭ, şi pe comisionarŭ, séŭ cărăuşŭ ca mandatarŭ alŭ espeditoruluĭ, de unde a trasŭ conclusiunea, că destinatarulŭ are o acţiune directă în contra comisionaruluĭ şi a cărăuşuluĭ. (8 Juillet 1814). Ceva maĭ multŭ, în casŭ de pierdere a lucruluĭ espediatŭ, legea acórdă într'unŭ modŭ formalŭ destinataruluĭ, proprietarŭ alŭ mărfeĭ perdute, o acţiune în contra cărăuşuluĭ (art. 96 C. com.).

C. — Obligaţiunile şi responsabilitatea comisionaruluĭ de transportŭ.

Comisionariĭ de transportŭ sunt supuşĭ la unele obligaţiunĭ şi la óre-care responsabilitate; eĭ sunt obligaţĭ:

1) Se însereze într'unŭ registru-jurnalŭ declaraţiunea, despre natura, cantitatea, şi valórea mărfeĭ; înscrierea declaraţiuneĭ valóreĭ nu trebue sĕ se facă, de câtŭ déca va fi cerută. (Art. 92 C. com.).

Acéstă disposiţiune are de scopŭ a facilita cererea în restituire, şi de a reglementa drepturile părţilorŭ în casŭ de pierdere.

2) A ţine unŭ registru specialŭ, şnuruitŭ, sigilatŭ şi parafatŭ, în care sunt abligaţĭ a copia cărţile de căratŭ fără a lăsa locŭ golŭ séŭ spaţiŭ (art. 98 C. com. *în fine*).

Acéstă mĕsură are de scopŭ a protege drepturile terţiilorŭ persóne interesate a proba, în casŭ de pierdere, séŭ de alterare a cărţiĭ de căratŭ, că s'a datŭ o asemenea carte, şi ce conţinea.

3) Eĭ sunt garanţĭ despre ajungerea mărfurilorŭ la loculŭ destinatŭ în termenulŭ fixatŭ prin cartea de căratŭ. O întârḑiere póte adese-orĭ causa unŭ prejudiciŭ însemnatŭ espeditoruluĭ din causa variaţiuneĭ cursuluĭ mărfurilorŭ; prin urmare este justŭ, ca elŭ sĕ fiă despăgubitŭ.

In casŭ cândŭ daunele interese vorŭ fi fostŭ determinate de părţĭ, judecătoriĭ vorŭ aplica convenţiunea părţilorŭ; ér de nu vorŭ fi fostŭ determinate de părţĭ, ele se vorŭ determina de judecătorĭ, dupĕ întinderea pagubelorŭ causate.

Décă însă comisionarulŭ probéză, că întârḑirea este resultatulŭ uneĭ forţe majore, şi că nu este nicĭ o vină din partea sa, va fi apĕratŭ de orĭ-ce rĕspundere (art. 93 C. com.).

Sĕ notămŭ bine însĕ, că testulŭ art. 93 C. de comerciŭ ḑice: că numaĭ atuncĭ este responsabilŭ comisionarulŭ, cândŭ se va proba în contra luĭ, că elŭ a fostŭ în culpă. Acéstă novaţiune şi diferinţa de textulŭ art. 97 fr. nu o înţelegŭ. Dupĕ cumŭ este redactatŭ articolulŭ nostru 93 urméză, că comisionarulŭ nu este rĕspuḑĕtorŭ de ajungerea mărfurilorŭ la destinaţiune în termenulŭ otărîtŭ, de câtŭ numaĭ cândŭ se va proba că a fostŭ în culpă: singura împrejurare, că mărfurile n'aŭ ajunsŭ la destinaţiune la termenŭ nu este o *culpă*, dupĕ acestŭ articolŭ; este evidentŭ dér că trebue modificatŭ.

4) Comisionariĭ sunt rĕspunḑĕtorĭ de stricăciunile séŭ pierderea mărfeĭ, afară de casurĭ de forţă majoră; eĭ se potŭ însĕ învoi cu espeditoriĭ, ca sĕ nu respundă de pierderile, séŭ stricăciunile mărfurilorŭ şi ale altorŭ lucrurĭ, imputabile cărăuşuluĭ.

Fiă-cine are dreptulŭ de a stipula ca sĕ nu rĕspundă de faptulŭ uneĭ alte persóne, alŭ căruĭ garantŭ este din causa natureĭ contractuluĭ (art. 94 C. com.).

O atare stipulaţiune însĕ nu ar fi valabilă, cândŭ ar fi vorba de unŭ *întreprindĕtorŭ de transportŭ*, adecă de acela, care execută transportulŭ prin propriĭ sĕĭ agenţĭ. (Pardessus, t. II, no. 576).

5) In fine, legea declară pe comisionarulŭ principalŭ garantŭ de faptele comisionaruluĭ intermediarŭ, căruia 'ĭ adresézâ mărfurile (art. 95 C. com.).

Se póte însĕ libera de acéstă garanţiă printr'o stipulaţiune espresă.

Este asemenea, liberatŭ de acéstă garanţiă în casŭ cândŭ comisionarulŭ intermediarŭ a fostŭ desemnatŭ de espeditore.

Sĕ notămŭ, că atuncĭ cândŭ este vorba de unŭ comisionarŭ, care a primitŭ marfa directŭ din mâna espeditoruluĭ, este o presumpţiune de culpabilitate pentru elŭ; însĕ acéstă presumpţiune se póte combate printr'o probă contrariă, şi chiarŭ prin alte simple presumpţiunĭ. (Cass. fr. 9 Juin 1858).

Comisionarulŭ *intermediarŭ* este, fără nicĭ o îndoélă, responsabilŭ de greşelĭ, atâtŭ façiă cu comisionarulŭ primitivŭ câtŭ şi façiă cu destinatarulŭ şi espeditorulŭ.

Insĕ pentru ca sĕ cadă acéstă responsabilitate asupra sa, se cere, ca sĕ se probeze, că dênsulŭ este în culpă, că stricăciunile mărfeĭ 'ĭ sunt luĭ imputabile; acésta, atâtŭ în casŭ cândŭ comisionarulŭ intermediarŭ ar fi acţionatŭ de comisionarulŭ primitivŭ, câtŭ şi cândŭ ar fi acţionatŭ de destinatarŭ, sĕŭ de espeditorŭ.

Acéstă probă de culpabilitate a comisionaruluĭ *intermediarŭ* se cere, pentru că elŭ primindŭ în pripă coletele nu a avutŭ timpŭ a le examina, déca sunt în bună stare, orĭ nu, şi ce conţinŭ, ci a fostŭ silitŭ a le espedia numaĭ de câtŭ maĭ departe; pe cândŭ comisionarulŭ primitivŭ, primindŭ mărfurile din

mâna espeditoruluĭ, are destulŭ timpŭ pentru a le examina şi vedea ce conţinŭ şi décă sunt în bună stare. (Cass. fr. 12 Août, 1856; voy. aussi Cass. fr. 15 Avril 1846).

D. — Riscurile mărfeĭ espediate.

Marfa eşită din magazinulŭ vêndĕtoruluĭ călătoresce, afară de o convenţiune contrariă, în risiculŭ şi pericolulŭ aceluia, cuĭ aparţine (art. 96 C. com.); acésta este aplicaţiunea reguleĭ: *Res perit domino.*

Vomŭ vedea maĭ josŭ, în ce momentŭ încetéză lucrulŭ vêndutŭ de a fi proprietatea vêndĕtoruluĭ, pentru a deveni alŭ cumpĕrătoruluĭ. Vomŭ dice aci numaĭ atâtŭ, că décă lucrulŭ vêndutŭ este unŭ corpŭ certŭ, elŭ este alŭ cumpĕrătoruluĭ din momentulŭ cândŭ vinderea este perfectă; adecă din momentulŭ, ce părţile aŭ convenitŭ asupra lucruluĭ şi asupra preçiuluĭ; ér décă lucrulŭ vêndutŭ este supusŭ la numerare, cântărire, séŭ mĕsurare, devine proprietatea cumpĕrătoruluĭ din momentulŭ numerătóreĭ, cântărireĭ, séŭ alŭ mĕsurăreĭ, décă cumpĕrătorulŭ este presinte; şi din momentulŭ eşireĭ luĭ din magazinele vêndĕtoruluĭ, déca nu este presinte la numerare, cântărire, séŭ mĕsurare. Prin urmare lucrulŭ călătoresce în risiculŭ şi pericolulŭ acestuĭ din urmă, afară de casulŭ cândŭ arŭ resulta din convenţiunea părţilorŭ, că proprietatea luĭ s'a lăsatŭ vêndĕtoruluĭ; şi fiindŭ-că acéstă ipotesă se póte întêmpla, de aceea vine art. 96 C. com., şi dice, într'unŭ modŭ generalŭ, că marfa călătoresce în risiculŭ şi pericolulŭ aceluia *cuĭ aparţine.*

Décă însĕ nu esistă o convenţiune, prin care sĕ se lase proprietatea lucruluĭ asupra vêndĕtoruluĭ, pierderea, séŭ deteriorările, ce arŭ fi avutŭ locŭ în drumŭ se vorŭ suporta de cumpĕrătorŭ, chiar şi atuncĭ, când arŭ proveni din faptulŭ comisionaruluĭ, séŭ alŭ cărăuşuluĭ, şi chiar cândŭ aceştia din urmă arŭ fi fostŭ aleşĭ de vêndĕtorŭ. Cumpĕrătorulŭ 'ĭ potea

desemna elŭ singurŭ. Décă nu 'ĭ-a alesŭ, s'a referitŭ în acéstă privinţă, la vêndĕtorŭ; acesta dér trebue consideratŭ ca mandatarulŭ sĕŭ pentru acestŭ lucru, şi, prin urmare, nu póte fi obligatŭ, de câtŭ în casŭ cândŭ arŭ fi comisŭ greşelĭ, séŭ negligenţă în alegerea, ce va fi făcutŭ.

Proprietarulŭ mărfeĭ, fiă elŭ cumpĕrătorulŭ, séŭ vêndĕtorulŭ vorŭ axercita recursulŭ lorŭ în contra comisionaruluĭ şi alŭ cărăuşuluĭ însărcinatŭ cu transportulŭ.

SECŢIUNEA III.

Despre cărăuşŭ (art. 99—104 C. com.).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vorbi:

a) Despre cărăuşŭ.

b) Despre drepturile şi privilegiulŭ cărăuşuluĭ.

c) Despre prescripţiunea acţiunilorŭ în contra comisionaruluĭ şi în contra cărăuşuluĭ.

d) Despre întreprinderile publice de transportŭ. — Despre căile ferate.

A. — Despre cărăuşŭ.

Ce se înţelege prin cărăuşŭ?

Prin cărăuşŭ se înţelege orĭ-ce persónă, care, pentru unŭ salariŭ óre-care, se însărcinéză cu transportulŭ lucrurilorŭ, séŭ cu alŭ persónelorŭ, fără a distinge, décă transportulŭ se face, pe uscatŭ, séŭ pe rîurĭ.

Persóna care se însărcinéză cu asemenea transporturĭ se numesce *cărăuşŭ*, séŭ *corăbierŭ*, orĭ *barcariŭ*, dupĕ cum transportulŭ se face pe uscatŭ, séŭ pe apă.

Décă transportulŭ se face pe *mare*, persóna care efectuéză unŭ asemenea transportŭ se numesce *căpitanŭ*, şi este supusŭ unorŭ disposiţiunĭ particulare, despre care tratéză articolulŭ 378—406, C. com.

Cărăuşĭ sunt şi diversele întreprinderĭ şi companiĭ, cari se însărcinéză cu transportulŭ.

Cari sunt în generalŭ obligaţiunile cărăuşuluĭ?

Obligaţiunile cărăuşuluĭ consistă în a îngriji şi a conserva obiectele de transportatŭ, şi a le preda în termenulŭ fixatŭ la loculŭ desemnatŭ prin convenţiune.

Sĕ esplicămŭ aceste obligaţiunĭ:

1) Cărăuşulŭ trebue sĕ păzĕscă, şi sĕ conserve obiectele ce i s'aŭ confiatŭ; elŭ este supusŭ în acéstă privinţă la obligaţiunile, la cari sunt supuşĭ otelieriĭ (art. 1473 C. civ.).

Prin urmare, elŭ rĕspunde de pierderile şi de stricăciunile lucrurilorŭ, ce i s'aŭ datŭ, afară de casulŭ, cândŭ va proba, că pierderea séŭ stricăciunea aŭ provenitŭ din causă de forţă majoră, séŭ din viciulŭ propriŭ alŭ lorŭ (lucrurilorŭ) (art. 1475 C. civ. şi 99 C. com.).

De ce greşelĭ rĕspunde cărăuşulŭ?

Elŭ rĕspunde de tóte greşelile.

Sĕ notămŭ însĕ, că presumpţiunea este în contra luĭ, şi că nu este datorŭ proprietarulŭ lucrurilorŭ sĕ probeze culpa cărăuşuluĭ; ci cărăuşulŭ trebue sĕ probeze, forţa majoră, séŭ viciulŭ ce invócă.

In fine, cărăuşulŭ este responsabilŭ chiar şi în casŭ de forţă majoră, décă accidentulŭ se va fi întêmplatŭ dintr'o greşală imputabilă luĭ.

Sĕ maĭ notămŭ asemenea, că cărăuşulŭ este responsabilŭ în ceea ce privesce pierderile şi stricăciunile lucrurilorŭ nu numaĭ de faptele séle propriĭ, ci şi de ale slugilorŭ şi prepoşiţilorŭ sĕĭ, precumŭ şi de ale străinilorŭ, pe cari 'ĭ va fi primitŭ în carulŭ, séŭ corabia sa (art. 1473 arg. din art. 1624 C. civ.).

Responsabilitatea sa nu începe numaĭ de când a primitŭ obiectele în carulŭ, căruţia, orĭ corabia sa, ci din momentulŭ, când lucrurile de transportatŭ i s'aŭ datŭ luĭ, séŭ preposiţi-

lorŭ sĕĭ, la portŭ, séŭ în magaziile de depositŭ (art. 1474 C. civ.).

In secţiunea precedentă amŭ spusŭ, că cărăuşulŭ nicĭ printr'o stipulaţiune particulară nu se póte libera de acéstă responsabilitate.

Care este procedura de urmatŭ în casŭ cândŭ destinatarulŭ refusă primirea mărfeĭ, séŭ ridică óre-carĭ contestaţiunĭ?

In acestŭ casŭ, cărăuşulŭ va adresa o petiţiune către preşedintele tribunaluluĭ localŭ, séŭ ne fiindŭ tribunalŭ, către sub-prefectulŭ, orĭ judecătorulŭ de ocolŭ. Aceştia numescŭ nesce esperţĭ, ca sĕ verifice şi constate starea mărfurilorŭ. Petiţiunea cărăuşuluĭ nu este necesariŭ a se comunica părţeĭ adverse (art. 102 C. com.).

Sĕ notămŭ, că jurisprudenţa francesă a decisŭ, că formalităţile indicate de art. 102 C. com, nu sunt atâtŭ de absolute, în câtŭ verificarea şi constatarea mărfeĭ sĕ nu se pótă face şi în altă formă equivalentă. (Beq. 18 Avril 1831).

Dupĕ terminarea verificăreĭ şi constatăreĭ mărfeĭ, preşedintele tribunaluluĭ, séŭ sub-prefectulŭ, potŭ ordona depunerea, séŭ sequestrarea mărfeĭ, şi în urmă transportulŭ eĭ într'o magazie publică (art. 102 C. com.).

2) Cărăuşulŭ este încă responsabilŭ, afară de casurĭ de forţă majoră, despre neajungerea mărfeĭ în termenulŭ fixatŭ prin cartea de căratŭ la loculŭ destinatŭ. Destinatarulŭ, séŭ espeditorulŭ, dupĕ împrejurărĭ, aŭ dreptulŭ, în casŭ de întârḑiere, la daune interese. Daunele interese se vorŭ fixa de tribunalŭ, décă părţile nu le vorŭ fi fixatŭ prin cartea de căratŭ (art. 100 C. com.).

Cărăuşulŭ şi — de şi legea nu ne spune, — comisionarulŭ, care este garantulŭ sĕŭ, sunt liberaţĭ de orĭ-ce acţiune, décă destinatarulŭ *a primitŭ obiectele transportate* şi *a plătitŭ preçiulŭ transportuluĭ.* Primirea mărfurilorŭ, şi plata transportuluĭ presupunŭ, că nu maĭ este nicĭ o acţiune de intentatŭ în

contra cărăuşuluĭ, séŭ celŭ puçinŭ că destinatarulŭ a renunciatŭ.

Dérŭ pentru ca sĕ fiă aşia se cerŭ neapăratŭ ambele aceste douĕ lucrurĭ: *primirea lucrurilorŭ* şi *plata transportuluĭ*. Doctrina şi jurisprudenţa francesă decidŭ, că primirea lucrurilorŭ, fără plata transportuluĭ, lasă sĕ subsiste responsabilitatea cărăuşuluĭ. (Req. 21 Janv. 1807; 2 Août 1842; 24 Juillet 1850; 26 Févr. 1855).

Se esceptéză însă casurile de *fraudă*, séŭ de *infidelitate* atâtŭ ale cărăuşuluĭ, câtŭ şi ale agenţilorŭ sĕĭ; décă dérŭ în urma primireĭ lucrurilorŭ, şi a plăţeĭ transportuluĭ, se va descoperi vre-o fraudă, séŭ infidelitate, nu se va potea invoca art. 102 C. com. (Cass. fr. 18 Avril, 1848; 16 Mars, et 26 Avril 1859; 6 Mai 1872).

B. — Despre drepturile, şi privilegiulŭ cărăuşuluĭ.

Cărăuşulŭ are o acţiune în contra *aceluĭa care i-a datŭ* cartea de căratŭ, şi 'ĭ a remisŭ mărfurile precumŭ şi în contra *destinataruluĭ*, care le a primitŭ, pentru a obţine plata transportuluĭ şi a altorŭ cheltuelĭ accesoriĭ, ce va fi făcutŭ.

Póte, afară de acésta, cere şi obţine ordinulŭ tribunaluluĭ de a se vinde din lucrurile transportate o parte, pênĕ la concurenţa sumeĭ ce i se datoresce (art. 102 C. com, *partea finală)*.

Uniĭ autorĭ susţinŭ, că cărăuşulŭ nu ar avea acestŭ dreptŭ, în casŭ cândŭ s'ar redica óre-cari contestaţiunĭ relative la stricăciunĭ, séŭ alte fapte, cari arŭ da locŭ la o rĕspundere din partea luĭ, pentru că, ḑicŭ dênşiĭ, plata, ce ar obţine prin vinderea mărfurilorŭ, ar împedica pe de o parte constatarea deterioraţiunilorŭ, şi pe de alta, nu s'arŭ potea obţine o despăgubire prin reţinerea salariuluĭ. (Pardessus, t. II, p. 549).

La acésta însă se póte rĕspunde: că disposiţiunea, care acordă cărăuşuluĭ dreptulŭ de a provoca ordonarea vînḑĕreĭ,

formézĕ partea ultimă a art. 102 C. com., care tratézĕ într'unŭ modŭ precisŭ despre refusŭ, séŭ contestaţiunĭ la primirea obiectelorŭ transportate; că, prin urmare, acéstă parte trebue sĕ se aplice la ipotesa prevĕḑută în paragrafele precedente. La acésta se maĭ póte adăoga, că legiuitorulŭ a găsitŭ de cuviinţă a lua nesce mĕsurĭ maĭ energice în interesulŭ unuĭ cărăuşŭ nenorocitŭ, care de cele maĭ de multe orĭ are trebuinţă neapărată de preţulŭ cărăuşieĭ séle, şi că arŭ suferi fórte multŭ din întârḑierea plăţi, ce 'ĭ ar aduce o contestaţiune nefondată din partea destinataruluĭ. Şi apoĭ ce împedică constatarea stăreĭ lucrurilorŭ maĭ înainte de vênḑare? Şi în fine este certŭ, că unŭ salariŭ se datoresce cărăuşuluĭ, şi că este exigibilŭ; pre cândŭ contestaţiunea pentru stricăciunĭ póte sĕ nu aibă nicĭ unŭ fondamentŭ; ast-felŭ în câtŭ indifinitivŭ sĕ nu fiă nicĭ o reţinere de făcutŭ asupra salariuluĭ.

Cari sunt cele-l'alte drepturĭ ale cărăuşuluĭ?

Afară de dreptulŭ de retenţiune, cărăuşulŭ maĭ are încă, dupĕ art. 1730 no. 7, C. civilŭ, unŭ privilegiŭ asupra obiectelorŭ transportate, pentru cheltuelile de transportŭ, şi alte spese accesoriĭ, pe câtŭ tempŭ are lucrulŭ în posesiunea sa, şi în cele 24 ore, ce urmézĕ de la predarea luĭ în mâna destinataruluĭ, décă acesta din urmă a conservatŭ posesiunea lucruluĭ (art. 1730 no. 7 C. civilŭ) (Valette, Traité de privilèges et des hypothèques t. I, p. 91 et suiv.; Delvincourt, Institutes de droit commercial, note 2 de la pag. 58, et Cours de Code civil t. III, note 3 de la pag. 115; Merlin Répertoire vo privilége, Sect. I § 4; Zahariæ, t. II, § 261 note 75; Massé, t. IV, no. 2846;).

C. — Prescripţiunea acţiunilorŭ în contra comisionaruluĭ şi în contra cărăuşuluĭ

Legea stabilesce în avantagiulŭ comisionaruluĭ de transportŭ şi a cărăuşuluĭ o prescripţiune particulară de şése lunĭ

séŭ de unŭ anŭ, după împrejurărĭ, în urma căreia orĭ-ce acţiune din partea espeditoruluĭ, séŭ a destinataruluĭ din causa pierdereĭ, séŭ stricăciuneĭ mărfurilorŭ, se stinge. Aceste acţiunĭ nu sunt de natură a sta multŭ timpŭ ne intentate; ele trebuescŭ intentate în scurtŭ. Şi afară de acésta legiuitorulŭ nu a voitŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, că comisionariĭ şi cărăuşiĭ, prin mijlocirea cărora se facŭ atâtea transporturĭ, sĕ fiă tempŭ îndelungatŭ espuşĭ la acţiunĭ în responsabilitate.

Sĕ notămŭ însĕ, că prescripţiunea, de care este vorba aci, nu este de câtŭ o prescripţiune alŭ căreĭ efectŭ este de a se elibera cărăuşulŭ de acţiunea în responsabilitate; prin urmare, décă după împlinirea acestĕĭ prescripţiunĭ, se găsescŭ obiectele perdute, elŭ nu póte, invocândŭ prescripţiunea, sĕ refuse de a le da proprietaruluĭ revendicătóre (voy. Bravard bourses de commerce, etc. p. 366 et suiv.; Duranton, t. XXI, no. 142).

Acţiunile pentru espediţiunile făcute în interiorulŭ Regatuluĭ românŭ se prescriŭ prin şése lunĭ, şi printr'unŭ anŭ pentru cele făcute în streinătate.

Care este punctulŭ de plecare alŭ acesteĭ prescripţiunĭ?

Punctulŭ de plecare alŭ acesteĭ prescripţiunĭ diferă, după cum este vorba de pierdere, séŭ de stricăciunĭ; Décă este vorba de *pierderea obiectelorŭ*, prescripţiunea începe a curge din ḑiua, cândŭ trebuia transportulŭ efectuatŭ; érŭ décă este vorba de *stricăciunĭ*, prescripţiunea începe din ḑiua predăreĭ lucrurilorŭ transportate.

Presupunemŭ, în casŭ de sticăciunĭ, cá destinatarulŭ a făcutŭ a se constata starea obiectelorŭ transportate, şi că nu are locŭ finele de neprimire resultândŭ din primirea lucrurilorŭ şi din plata transportuluĭ.

Legea nu vorbesce de câtŭ de pierdere, şi de stricăciunĭ. Nasce însă întrebarea: décă prescripţiunea, despre care amŭ vorbitŭ, se póte invoca de comisionarŭ séŭ cărăuşŭ, şi în casŭ

cândŭ s'arŭ intenta în contra lorŭ o acţiune pentru *întârḑierea* mărfurilorŭ ?

Se póte ḑice, că prescripţiunea prevĕḑută de art. 104 C. com. este o esceptiune, şi, că prin urmare, trebue restrânsă în termenii acestuĭ articolŭ; că legea prevĕḑêndŭ numaĭ casulŭ de *pierdere* şi de *stricăciunĭ*, acţiunea pentru *întârḑierea mărfurilorŭ* trebue supusă prescripţiuneĭ de 30 anĭ. (Montpellier, 27 Août 1830; Douai, 1 Mars 1858; Cass. fr. 26 Juillet 1859; *contra* Bravard, des bourses et p. 366 et suiv.).

Se póte însĕ rĕspunde, că în casulŭ de facíă, nu este nicĭ unŭ cuvêntŭ plansabilŭ pentru ca sĕ facemŭ o distincţiune. Cândŭ este vorba de o responsabilitate din causa întârḑiereĭ, acţiunea nu este atâtŭ de importantă ca în casŭ de pierdere, de esemplu, şi că prin urmare, acţiunea pentru întârḑiere arŭ trebui *a forţiori* sĕ o declarămŭ prescrisă prin espirarea termenuluĭ de şése lunĭ, séŭ de unŭ anŭ, din ḑiua cândŭ transportulŭ mărfurilorŭ trebuia efectuatŭ.

Sĕ notămŭ, că prescripţiunea acésta are locŭ nu numaĭ în casŭ cândŭ acţiunea s'arŭ intenta de unŭ comerciantŭ, ci şi cândŭ s'arŭ intenta de unŭ necomerciantŭ în contra comisionaruluĭ, séŭ a cărăuşuluĭ; legea nu face nicĭ o deosebire (Rennes, 25 Juillet 1820; 25 Mars 1852).

Sĕ maĭ notămŭ asemenea, că prescripţiunea prevĕḑută de art. 104 C. com. se aplică şi la acţiunea recursoriă *a comisionaruluĭ primitivŭ* în contra *comisionaruluĭ intermediarŭ*, astfelŭ în câtŭ comisionarulŭ primitivŭ trebue sĕ esercite acţiunea sa în contra comisionaruluĭ intermediarŭ în termenŭ de şése lunĭ din ḑiua, cândŭ mărfurile aŭ fostŭ, séŭ aŭ trebuitŭ, predate, *orĭ cândŭ arŭ fi fostŭ elŭ acţionatŭ* de espeditorŭ, séŭ de destinatarŭ. (Cass. fr. 11 Nov. 1872).

Aşia, décă vomŭ presupune, că espeditorulŭ, séŭ destinatarulŭ, acţionéză pe comisionarulŭ primitivŭ în cea din urmă ḑi a soroculuĭ de şése lunĭ, care începe de cândŭ mărfurile aŭ

fostŭ séŭ aŭ trebuitŭ predate; acţiunea reclamanteluĭ nu este prescrisă în contra comisionaruluĭ primitivŭ, pentru că şése lunĭ nu aŭ trecutŭ; acţiunea s'a intentatŭ în ḑiua cea din urmă cândŭ era sĕ se împlinéscă şése lunĭ.

Comisionarulŭ primitivŭ însĕ póte că nicĭ nu primesce scirea, că este acţionatŭ, de câtŭ dupĕ câte-va ḑile de la intentarea acţiuneĭ în contra luĭ, adecă dupĕ espirarea celorŭ şése lunĭ, potea-va şi elŭ dupĕ primirea citaţiuneĭ sĕ acţioneze pe comisionarulŭ intermediarŭ în garanţiă? Nu! pentru că cele şése lunĭ aŭ espiratŭ. Acésta amŭ voitŭ sĕ ḑicemŭ maĭ susŭ prin vorbele subliniate: *orĭ cândŭ arŭ fi fostŭ elŭ acţionatŭ*. (Cass. fr. 11 Nov. 1872).

Quid în casŭ de fraudă, séŭ de infidelitate?

In casŭ de fraudă, séŭ de infidelitate, acţiunea nu se prescrie prin şése lunĭ, séŭ printr'unŭ anŭ, ci conformŭ principiilorŭ asupra prescripţiuneĭ acţiuneĭ civile în materiă de delicte, séŭ de crime: prin 10 anĭ în materiă de crimă, şi prin 5 anĭ în materiă de delictŭ (art. 593 şi 594 pr. cod. penalŭ); Aşa, de esemplu, décă cărăuşulŭ va fi preschimbatŭ calitatea vinurilorŭ, séŭ a altorŭ bĕuturĭ spirtóse, prin amestecare de materiĭ vătămĕtóre, acţiunea se va prescrie prin 5 anĭ; de óre-ce faptulŭ pedepsindu-se cu închisóre de douĕ lunĭ pênĕ la douĭ anĭ, este unŭ delictŭ (art. 331 C. pen.).

D. — Despre întreprinderile publice de transportŭ. — Drumurile de ferŭ.

Intreprinḑĕtoriĭ publicĭ de transportŭ sunt aceia, cari anunţândŭ publiculuĭ serviciile lorŭ, preçiulŭ, ḑilele şi orele, se însărcinéză cu efectuarea transportuluĭ persónelorŭ, alŭ mărfurilorŭ şi alŭ altorŭ ebiecte pe uscatŭ, séŭ pe apă, în ḑilele şi orele fixate. Aceste sunt întreprinderile de vapóre, de deligenţe, şi de căĭ ferate (art. 103 C. com.).

Aceste întreprinderĭ se guvernéză de principiile espuse în

paragrafele de susŭ ale presenteĭ secţiunĭ, şi de regulamente, care determină maĭ multe din raporturile lorŭ cu particulariĭ, şi obligaţiunile lorŭ speciale façiă cu guvernulŭ (art. 103, C. com., şi 1477 C. civ.).

Legea le impune obligaţiunea de a ţine registre de baniĭ, efectele, şi pachetele, cu cari se însărcinéză (art. 1476 C. civ.); şi trebue sĕ dea chitanţe de obiectele, ce li se confiază.

Din principiulŭ, că art. 1476 C. civ. le impune obligaţiunea de a ţine registre de obiectele, ce li se confiază, nu trebue sĕ conchidemŭ că espeditorulŭ, séŭ voiajorulŭ, care nu va fi făcutŭ declaraţiune, nu póte sĕ reclame o despăgubire, în casŭ de pierdere, de stricăciunĭ, séŭ de întârḑiere. Acéstă obligaţiune este impusă întreprinḑĕtorilorŭ de transportŭ, şi décă eĭ n'aŭ împlinit-o, nu se potŭ prevala de culpă şi de negligenţa lorŭ propriă. Voiajorulŭ, séŭ călătorulŭ este primitŭ a proba remiterea şi valórea obiectelorŭ prin tóte modurile de probaţiune admise în dreptulŭ comercialŭ.

Dérŭ cu tóte aceste, responsabilitatea întreprinḑĕtorilorŭ de transportŭ trebue mărginită în limitele, pe care dreptulŭ (art. 1085 C. civ.) şi equitatea, le prescrie. Afară de acésta, când este vorba de companiĭ de drumŭ de fierŭ, raporturile lorŭ cu publiculŭ, sunt guvernate de regulamente specialĭ, cari aŭ potere de lege şi determina obligaţiunile lorŭ reciproce.

Aşia, de esemplu, obiectele de aurŭ şi argintŭ sunt supuse la o taxă specială, pentru că cerŭ o maĭ mare îngrijire, şi potŭ în casŭ de pierdere, sĕ aducă o responsabilitate maĭ mare; însĕ, dupĕ cum ḑice curtea de casaţiune francesă pentru ca voiajoriĭ, séŭ espeditoriĭ sĕ aibă dreptŭ la acéstă garanţiă specială, sunt ţinuţĭ a face o declaraţiune specială despre aceste obiecte.

Cu tóte acestea, în lipsa de o asemene declaraţiune, voiajorulŭ séŭ espeditorulŭ, nu pierde orĭ-ce recursŭ în contra companieĭ: aşa de esemplu, déca va fi vorba de unŭ sacŭ (gia-

mantănaşŭ) datŭ de unŭ voiajorŭ, compania va fi responsabilă de dênsulŭ ; ea va fi asemenea responsabilă şi de obiectele, ce arŭ fi potutŭ conţine după destinaţiunea sa ordinară, şi de sumele, ce ar fi potutŭ fi în elŭ, ca necesarie pentru voiajŭ. Insĕ este imposibilŭ a întinde maĭ departe responsabilitatea companieĭ, fără a viola principiile esenţialĭ, care guvernă convenţiunile, şi art. 1085 C. civ. care ḑice că debitorele nu este ţinutŭ, cândŭ neîndeplinirea obligaţiuneĭ nu provine din dolulŭ sĕŭ, de câtŭ numaĭ de daunele interese prevĕḑute, séŭ cari arŭ fi potutŭ fi prevĕḑute, la facerea contractuluĭ. (Cass. fr. 16 Mars. 1859 ; voy. aussi vej. 7 Août 1867).

Cu maĭ multŭ cuvêntŭ trebue sĕ fiă totŭ asemenea şi în casŭ, cândŭ espeditorulŭ, séŭ călătorulŭ arŭ fi avutŭ intenţiunea, nedeclarândŭ obiectele precióse, de a frauda drepturile companieĭ (Paris 10 Avril 1854 ; Angers, 20 Janv. 1858).

Sĕ notămŭ că adese-orĭ întreprinḑĕtoriĭ publicĭ de transporturĭ daŭ buletinurĭ imprimate a cărorŭ redacţiune conţine o clauşă, prin care responsabilitatea lorŭ sĕ limiteze la o sumă óre-care, maĭ mică.

S'ar potea ḑice, că în casŭ de pierdere, întreprinḑĕtorulŭ de transportŭ nu este datorŭ a da proprietarilorŭ obiectelorŭ pierdute altă despăgubire, de câtŭ aceea arĕtată prin buletinŭ, pentru că eĭ sunt presupuşĭ a fi cunoscutŭ acéstă clausă, şi că antreprenorulŭ numaĭ cu acéstă condiţiune s'a însărcinatŭ cu transportulŭ. (Duvergier, du louage, t. II, no. 325).

Cu tóte acestea, doctrina francesă decide în generalŭ, că o asemenea restricţiune la principiile generalĭ asupra responsabilităţiĭ nu este obligatoriă pentru persónele, cari aŭ confiatŭ efectele lorŭ, şi că aceste persóne potŭ obţine o indemnitate equivalentă cu valórea acestorŭ efecte sub condiţiune numaĭ de a face probele cuvenite în acéstă privinţă. Acéstă opiniune este preferabilă. (Pardessus, t. II, no. 553 ; Bravard,

p. 203; Devilleneuve et Massé, vo. Voitures publiques, no. 8 — Douai, 1 Mars. 1847).

TITLULU VII

Pentru cumpĕrărĭ şi vènḑĕrĭ.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vorbi:

A. — Despre obiectulŭ titluluĭ VII adecă: Despre probe în materiă de comerciŭ.

B. — Despre diferitele modurĭ de probaţiune.

C. — Observaţiunĭ asupra vênḑĕrilorŭ în materiă de comerciŭ.

A.— Obiectulŭ titluluĭ VII, adecă: Despre probe în materiă de comerciŭ.

Titlulŭ alŭ VII, cu totŭ intitulatulŭ sĕŭ, care este fórte generalŭ, nu are de obiectŭ de a edicta regulĭ în privinţa condiţiunilorŭ intrinsece, cerute pentru esistenţa şi validitatea vînḑĕreĭ; acestŭ titlu nu se referă de câtŭ la proba contractelorŭ în materiă de comerciŭ, adecă, la diferitele mijlóce, prin cari se stabilesce faptulŭ, că părţile s'aŭ legatŭ între dênsele prin convenţiunĭ.

Pe de altă parte, de şi rubrica titluluĭ nostru şi art. 105 C. com. nu vorbescŭ, de câtŭ de *cumpĕrărĭ şi vînḑĕrĭ*, este certŭ, că diferitele mijlóce de probaţiunė, cari sunt enumerate, în acestŭ articolŭ, nu se aplică numaĭ la vînḑĕrĭ, despre cari legiuitorulŭ s'a ocupatŭ maĭ cu deosibire, pentru că acesta este contractulŭ celŭ maĭ usitatŭ în materiă de comerciŭ, ci se aplică la tóte contractele comercialĭ, esceptându-se, este bine înţelesŭ, acele a cărorŭ văliditate şi probă sunt supuse la esistenţa unuĭ actŭ scrisŭ. Aşia amŭ vĕḑutŭ că pentru esistenţa şi proba societăţiĭ în nume colectivŭ, în comandită şi anonime se cere unŭ actŭ scrisŭ (art. 38 şi 39 C. com.). Asemenea,

convențiunea pentru vinderea, séŭ închirierea uneĭ corăbiĭ trebue sĕ se facă érășĭ în scrisŭ (art. 354 și 430 C. com.); asemenea și contractulŭ de asigurare maritimă (art. 490 C. comercialŭ).

Insĕ, afară de aceste casurĭ, și încă câte-va, despre cari vomŭ vorbi airea, angajamentele comercialĭ se potŭ constata: 1) Prin acte publice; 2) Prin acte sub-semnătură privată; 3) Prin borderourĭ, séŭ prescurtare de socotéla încheiată de mijlocitoriĭ de schimbŭ, séŭ de mijlocitoriĭ de mărfurĭ și subsemnată de tocmitórele părțĭ. 4) Printr'o factură primită dreptŭ bună de către cumpĕrătorŭ. 5) Prin corespondență. 6) Prin registrele părțilorŭ. 7) Prin martorĭ, cândŭ tribunalulŭ va găsi cu cale a admite acéstă probă. (art. 105 C. com.).

Art. 105 C. com. este elŭ limitativŭ?

Art. 105 C. com. nu conține de câtŭ o enumerațiune de probe; disposițiunile séle nu sunt dérŭ limitative; Prin urmare angajamentele comercialĭ maĭ potŭ fi încă constatate; 8) Prin presumpțiunĭ (art. 1203 C. civ.). 9) Prin mărturisirea uneia din parțĭ (art. 1204 C. civ.). 10) Prin jurămêntŭ (art. 1207 C. civ.).

Dupĕ cum vedemŭ, afară de mijlócele de probațiune admise de dreptulŭ civilŭ, în dreptulŭ comercialŭ maĭ sunt încă unele, cari sunt aplicabile numaĭ în materiă de comerciŭ; astŭ-felŭ sunt registrele, borderourile, séŭ prescurtările de socotélă încheiate de agențiĭ de schimbŭ, séŭ de samsarĭ, și corespondență. — Natura transacțiunilorŭ comercialĭ și circomstanțele, cari le ocasionéză. cerŭ ca adevĕrulŭ sĕ se pótă descoperi prin tóte mijlócele licite.

B. — Analisa diverselorŭ modurĭ de probațiune.

1. — Actele publice.

Prin *acte publice* în generalŭ se înțelege actele făcute de funcționariĭ și oficeriĭ publicĭ competințĭ, séŭ acele la a cărorŭ

confecţionare concurgŭ, precumŭ sunt sentinţele tribunalelorŭ, actele de notariatŭ ; etc.

Actele publice însĕ de cari vorbesce art. 105 C. com. sunt *actele de notariatŭ ;* aci vorbele : *actele publice* sunt luate în oposiţiune cu vorbele *acte private.* Actulŭ de notariatŭ este unulŭ din mijlócele cele maĭ sigure de probaţiune ; elŭ face deplină dovadă în ceea ce concerne convenţiunea coprinsă într'ênsulŭ atâtŭ între părţile contractante, câtŭ şi între aceĭ care representéză drepturile lorŭ ; elŭ póte conţine în sine constituirĭ de ipotecĭ ; este susceptibilŭ de esecuţiune fără judecată ; face o dovadă deplină în privinţa tuturorŭ clauselorŭ contractelorŭ.

2. — *Actele sub-semnătura privată.*— Actŭ sub-semnătura privată este acela, pe care 'lŭ redigéză părţile însuşĭ, fără intervenirea vre unuĭ oficerŭ publicŭ, séŭ pe care ele 'lŭ subscriŭ, dupĕ ce l'aŭ scrisŭ alţiĭ. — Aceste acte aŭ între părţile contractante şi aceĭ cari represintă drepturile lorŭ acea-şĭ potere, ca şi actele autentice, décă persónele cărora li se opunŭ asemenea acte nu le négă, séŭ nu declară, că nu le recunoscŭ. (art. 1176 C. civ.). — Insĕ nu capĕtă data certă, faţiă cu terţiile persóne, dupĕ principiile dreptuluĭ civilŭ, de câtŭ numaĭ prin înregistrare séŭ prin îndeplinirea vre-uneĭ condiţiunĭ prevĕdute de art. 1182 C. civ.

Cândŭ convenţiunea este sinalagmatică, adecă, cândŭ părţile contractante se obligă reciprocŭ una către alta, dupĕ principiile dreptuluĭ civilŭ actulŭ sub-semnătura privată nu este valabilŭ în acestŭ sensŭ, că elŭ nu face probă prin sine însuşĭ, décă nu se face menţiune într'ênsulŭ, că s'a făcutŭ în atâte esemplare, câte sunt părţile cu interesŭ contrariŭ (art. 1179 C. civ.).

Actele prin cari se constată obligaţiunĭ unilaterale de asemenea trebue sĕ fiă scrise întregĭ de mâna aceluia, care se obligă, séŭ sĕ conţină o arătare de sumă, séŭ de cantitate, şi

aceste sĕ fiă scrise *în litere* de mâna persóneĭ, care se obligă. (art. 1180 C. civ.).

Aceste sunt principalele regulĭ care guvernă în dreptulŭ civilŭ actele sub-semnătura privată ; sĕ vedemŭ acumŭ décă aceste regulĭ se aplică la actele sub-semnătura privată şi în materiă de comerciŭ.

S'arŭ potea susţine, că actele sub-semnătura privată nu aŭ data certă faciă cu terţiile persóne nicĭ chiarŭ în materiă de dreptulŭ comercialŭ, de câtŭ numaĭ fiindŭ înregistrate, séŭ îndeplinindŭ una din condiţiunile prevĕḑute la art. 1182 C. civ., pentru că în dreptulŭ comercialŭ nu esistă nicĭ o dispo-siţiune, care sĕ deroge în modŭ espresŭ, de la acestŭ articolŭ.

Cu tóte acestea opiniunea contrariă este profesată de toţĭ câţĭ aŭ tratatŭ dreptulŭ comercialŭ. Toţĭ autoriĭ sunt de opiniune a se lăsa la prudenţa judecătoruluĭ dreptulŭ de a recunósce o dată certa faciă cu terţiile persóne. Acésta pentru cuvêntŭ, că celeritatea afacerilorŭ comerciale şi multiplicitatea lorŭ, este incompatibilă cu formalităţile înregistrăreĭ. Afară de acésta, în comerciŭ este unŭ mijlocŭ, prin care se póte constata epoca, cândŭ a avutŭ locŭ cutare séŭ cutare convenţiune : acestŭ mijlocŭ sunt registrele ; ele trebue sĕ facă menţiune despre orĭ-ce obligaţiune.

Formalitatea dubluluĭ prescrisă de art. 1182 C. civ. pentru convenţiunile sinalagmatice constatate prin acte sub-semnătura privată asemenea ni se pare că nu trebue sĕ se céră pentru convenţiunile comercialĭ, décă o disposiţiune specială nu va fi supusŭ actulŭ la acéstă formalitate ; o asemenea dispo-siţiune avemŭ în art. 38 C. com., care ordonă că actulŭ de societate sĕ se facă în atâte esemplare câţĭ sunt tovarăşiĭ.

In contra acesteĭ opiniunĭ se ḑice, că în dreptulŭ comercialŭ nu esistă nicĭ o derogaţiune de la principiile dreptuluĭ comunŭ consacrate de art. 1182 C. civ., că prin urmare, aceste principiĭ 'şĭ aŭ tótă tăria lorŭ; şi sĕ maĭ adăogămŭ încă, că

art. 38 C. com. aplică elŭ însuşĭ disposiţiunile art. 1182 C. civ. prescriindŭ formalitatea dubluluĭ, în casŭ cândŭ societatea este constatată printr'unŭ actŭ sub-semnătura privată.

La acéstă obiecţiune se póte rĕspunde: că de vreme ce angajamentele potŭ fi probate prin corespondenţă, prin facturĭ, prin martorĭ, orĭ-care arŭ fi suma, şi chiarŭ şi prin presumpţiunĭ, de ce sĕ nu admitemŭ şi proba, care arŭ resulta dintr'unŭ înscrisŭ iscălitŭ de părţĭ, de şi nu este făcutŭ în dublu exemplarŭ, séŭ nu menţionéză acéstă formalitate?

Formalitatea dubluluĭ este prescrisă din causă, că décă arŭ fi numaĭ unŭ singurŭ originalŭ, una din părţile contractante ar fi lăsată la discreţiunea celeĭ-l'alte; apoĭ acésta nu maĭ póte avea locŭ în materiă de dreptŭ comercialŭ, pentru că partea, care nu are înscrisŭ, póte proba actulŭ prin registre, şi chiar şi prin martorĭ.

Câtŭ despre obiecţiunea resultândŭ din aceea, că art. 38 C. com. impune obligaţiunea, că actulŭ sĕ se facă în dublu exemplarŭ, în casŭ de societate, o respingemŭ pentru cuvêntŭ că décă legiuitorulŭ a avutŭ grija de a o spune anume pentru acestŭ casŭ, acésta a făcut-o pentru că în generalŭ principiulŭ, că actulŭ sĕ se facă în atâtea exemplare câte sunt părţile cu interesŭ contrariŭ, nu se aplică în materiă comercială. (Pardessus, no. 245; Delamarre et Lipoitvin, t. I, p. 322; Bravard, p. 212; Bonnier, p. 366; Aubry et Rau, t. VI, § 756 p. 387).

In ceea ce concerne *bunulŭ* şi *aprobatŭ* cerutŭ în materiă civilă pentru validitatea actelorŭ sub-semnătura privată ce conţinŭ obligaţiunĭ unilaterale, codulŭ civilŭ a dispensatŭ pe comercianţĭ de acéstă formalitate (art. 1180 partea finală, C. civ.).

Décă însĕ sub-scriitorulŭ nu este comerciantŭ, este necesariŭ în generalŭ *bunulŭ* şi *aprobatŭ*, pentru validitatea actuluĭ chiar, şi în casŭ cândŭ obligaţiunea arŭ fi comercială,

pentru că numaĭ *comercianțiĭ* sunt scutițĭ de acéstă formalitate, érŭ nu *actele de comerciŭ*. (Pardessus, t. I, no. 245).

3. — Borderourile, séŭ prescurtările de socotéla încheiate de mijlocitoriĭ de schimbŭ, séŭ de samsarĭ și sub-semnate de tocmitórele părțĭ.

Borderourile, séŭ prescurtările de socotélă sunt unu felŭ de procese verbalĭ, dresate de agențiĭ de schimbŭ, séŭ de samsarĭ, prin care se constată operațiunile ce aŭ făcutŭ, și pe cari eĭ le daŭ fiă-căreia din părțĭ, care apoĭ le subscriŭ.

Care este caracterulŭ acestorŭ prescurtărĭ de socotélă ?

Caracterulŭ acesteĭ de a treia speciă de probațiune în materiă comercială este fórte abiguŭ. — S'arŭ potea crede la prima vedere, că aceste sunt nisce acte autentice, pentru că ele sunt făcute de nisce oficerĭ publicĭ, în loculŭ și în timpulŭ în care legea le dă acéstă potere, celŭ puçinŭ în casulŭ cândŭ aceste persóne sunt nesce agențĭ de schimbŭ, séŭ nesce samsarĭ, afară de samsariĭ de mărfŭrĭ. Acésta este și părerea luĭ Bravard (des Bourses de commerce, p. 157).

Dér cu tóte acestea, art. 105 C. com., după ce vorbesce în primulŭ aliniatŭ despre actele publice, pune prescurtările de socotélă într'o catigoriă particulară, pentru că cere ca ele sĕ fiă sub-semnate de tocmitórele părțĭ. In fine, pe de o parte ele nu sunt însoțite de solemnitățile cerute pentru actele autentice (art. 1171 C. civ.), și pe de altă parte, nu sunt simple acte sub-semnătura privată, pentru că, décă arŭ fi așa, aliniatulŭ art. 105 C. com., care face mențiune despre dênsele, ar fi inutilŭ, pentru că s'ar coprinde în aliniatulŭ, care vorbesce despre actele sub-semnătura privată ; și prin urmare, care ar fi atuncĭ utilitatea interveniriĭ unuĭ oficerŭ publicŭ ? Prin urmare dér, aceste acte nu sunt nicĭ acte publice, căcĭ atuncĭ ar intra în categoria actelorŭ, ce amŭ tratatŭ sub no. 1 ; nu sunt nicĭ acte sub-semnătura privată, căcĭ atuncĭ ar intra în cate-

goria actelorŭ despre cari amŭ tratatŭ sub no. 2 ; așa dér ce sunt ? sunt nesce acte *sui generis*.

Ce consecințe tragemŭ acum de aci, că prescurtările de socotélă nu sunt acte publice ?

De aci resultă, că ele nu potŭ fi investite fără judecată cu titlu executoriŭ (ved. art. 271 lit. b. pr. civ.), și nu se póte constitui prin ele o ipotecă.

Ce consecințe tragemŭ din acea, că prescurtările de socotélă nu sunt simple acte sub-semnătura privată ?

De aci urméză, că nu potemŭ cere ca sĕ fiă investite cu formula *bunŭ și aprobatŭ*, chiar nicĭ atuncĭ, cândŭ persóna în contra căreia s'ar invoca aceste acte, nu ar fi comerciantŭ, pentru că presența oficeruluĭ publicŭ este o garanțiă de sinceritate. (Pardessus, no. 247) ; și maĭ urméză încă și acésta : că ele nu potŭ fi tăgăduite, séŭ nerecunoscute, că actele sub-semnătura privată, de către partea căreia i se opunŭ (art 1177 și 1178 C. civ.; Pardessus, no. 247 ; Dalamarre et Lipoitvin, t. I, no. 217).

Autoriĭ nu sunt însĕ de acordŭ asupra cestiuneĭ de a se sci, prin ce mijlóce se potŭ combate enunciările coprinse în aceste acte : *Este óre necesariă înscrierea în falșŭ în contra acestorŭ prescurtărĭ de socotélă ?*

Uniĭ autorĭ, sunt de părere, că ele daŭ o deplină încredere în privința convențiuneĭ ce se constată prin ele, pênĕ la proba contrariă, și că pentru acésta nu este necesariŭ a recurge la înscrierea în falșŭ. Acéstă părere ni se pare maĭ fondată.

Alțĭ autorĭ susținŭ, din contră, că înscrierea în falșŭ este singura cale, care este deschisă contractanțilorŭ, eredilorŭ, séŭ representanțilorŭ drepturilorŭ lorŭ. (Pardessus, Delamarre et Lipoitvin loc. supra cit.).

Registrele séŭ carneturile agențilorŭ de schimbŭ, séŭ ale samsarilorŭ potŭ ele servi pentru a constata convențiunea încheiată prin eĭ ?

Registrele acestorŭ persóne, afară de ale samsarilorŭ de mărfurĭ, cari nu aŭ unŭ caracterŭ publicŭ, potŭ servi pentru a stabili convenţiunea în casŭ cândŭ prescurtările de socotélă nu se vorŭ fi încheiatŭ, séŭ se vorŭ fi perdutŭ; judecătoriĭ însĕ vorŭ aprecia împrejurările; acéstă cestiune depinde maĭ multŭ de prudenţa şi înţelepciunea lorŭ.

4. — Factura primită dreptŭ bună de cumpĕrătorŭ.

Factura este unŭ înscrisŭ detaliatŭ, prin care se indică natura, cantitatea, calitatea, şi preçiulŭ lucrurilorŭ, cari facŭ obiectulŭ negoţiăriĭ. — Pentru ca factura sĕ facă o probă despre transacţiunea, ce a avutŭ locŭ, trebue ca sĕ *fiă acceptată;* — este în generalŭ însĕ recunoscutŭ, că nu este necesariŭ ca acceptaţiunea, sĕ fiă *scrisă;* pentru că acésta arŭ fi atuncĭ unŭ actŭ sub-semnătura privată, şi legiuitorulŭ indicândŭ acestŭ mijlocŭ de probă a înţelesŭ, că elŭ sĕ fiă diferitŭ de actele private. Aşa dupĕ usulŭ comercialŭ, eŭ potŭ sĕ trămitŭ cuĭ-va o factură propunându-ĭ ca sĕ-'ĭ vêndŭ mărfurile arĕtate într'ênsa, şi décă elŭ va ţine factura, fără a 'mĭ rĕspunde, póte fi consideratŭ că a acceptatŭ. Judecătoriĭ potŭ admite a se proba acceptaţiunea şi prin martorĭ. — Acéstă probă maĭ póte resulta încă şi din corespondenţă, séŭ din menţiunea, ce s'arŭ fi făcutŭ în registre.

Factura se póte face séŭ la o persónă anume, séŭ la ordine, orĭ la portorŭ. — In aceste din urmă douĕ casurĭ ea se transmite ca poliţele, séŭ biletele la ordinŭ, dupĕ cumŭ vomŭ vedea maĭ târdiŭ.

Factura are ea data certă façiă cu terţiile persóne?

Décă admitemŭ opiniunea dupĕ care în materiă comercială actele sub-semnătura privată aŭ data certă façiă cu terţiile persóne, fără îndeplinirea vre uneia din condiţiunile cerute de art. 1182 C. civilŭ, trebue sĕ dămŭ aceea-şĭ soluţiune şi pentru factură.

5. — Corespondenţa. — Amŭ vĕdutŭ, cândŭ amŭ tratatŭ

despre registrele comercianţilorŭ, că comercianţiĭ sunt obligaţĭ a conserva scrisorile, pe cari le primescŭ, şi a transcrie într'unŭ registru, pe acele cari le trămitŭ eĭ. Aceste scrisorĭ sunt modulŭ de probă, despre cari se vorbesce aci.

6. — *Registrele părţilorŭ.* — Despre acestŭ modŭ de probă amŭ vorbitŭ deja la pag. 56 şi urm., unde amŭ esplicatŭ titlulŭ II, *despre registrele comercianţilorŭ.*

7. — *Proba cu martorĭ.* — Proba cu martorĭ este admisibilă în materiă de comerciŭ, orĭ care arŭ fi importanţa contestaţiuneĭ, în tóte casurile, afară de acele, în cari se va fi interḑisŭ într'unŭ modŭ specialŭ judecătoruluĭ de a o admite; acésta este o disposiţiune contrariă principiilorŭ dreptuluĭ civilŭ, dupĕ cari proba cu martorĭ în generalŭ nu este admisibilă, décă suma în litigiŭ este maĭ mare de 150 leĭ.

Dérŭ cu tóte acestea, sĕ notămŭ, că proba testimonială şi în materiă comercială póte presenta acelea-şĭ neajunsurĭ şi pericole, cari aŭ făcutŭ, ca sĕ fiă eliminată din dreptulŭ civilŭ; de aceea legiuitorulŭ, ca sĕ preîntâmpine acestŭ reŭ, a lăsatŭ judecătoruluĭ dreptulŭ de a o admite, séŭ de a o respinge, dupĕ cumŭ va găsi de cuviinţă. Cu unŭ cuvêntŭ proba testimonială în materiă comercială este numaĭ *facultativă.* Primirea, séŭ respingerea acesteĭ probe póte constitui o *rea judecare, însĕ nu o violare de lege*, care sĕ atragă casarea hotărâreĭ.

Proba cu martorĭ este ea facultativă în materia comercială şi atuncĭ cândŭ valórea obiectuluĭ în litigiŭ este inferiorŭ sumeĭ de 150 leĭ, şi judecătorulŭ déca arŭ refusa admiterea eĭ, arŭ viola elŭ legea?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Cândŭ obiectulŭ contestaţiuneĭ este de o valóre maĭ mică de 150 leĭ, judecătoriĭ sunt *obligaţĭ* a admite proba testimonială. In dreptulŭ civilŭ acéstă probă trebue sĕ fiă admisă, cândŭ nu este în cestiune o sumă maĭ mare

de 150 leĭ; apoĭ intențiunea legiuitoruluĭ dreptuluĭ comercialŭ, cândŭ a datŭ facultatea judecătoruluĭ de a admite proba testimonială chiarŭ și cândŭ valórea lucruluĭ în litigiŭ este maĭ mare de 150 leĭ, a fostŭ, de a maĭ întinde acéstă probă, érŭ nu de a o restrânge și arŭ fi restrâns'o, décă judecătorulŭ nu arŭ fi obligatŭ a o admite cândŭ valórea în litigiŭ este maĭ mică de 150 leĭ. Prin urmare, tribunalele de comerciŭ refusândŭ de a primi proba testimonială, în acestŭ casŭ, arŭ viola legea, și decisiunea lorŭ arŭ fi casabilă. (Duranton, t. XIII, no. 341).

2. — *Opiniune.* — Proba testimonială este facultativă, după noĭ chiarŭ și în acéstă ipotesă. Art. 105 C. com. ḑice: că cumpĕrările și vênḑĕrile se constată prin dovada cu martorĭ, *cândŭ tribunalulŭ va găsi cu cale.* Acestŭ articolŭ nu distinge: décă valórea lucruluĭ este maĭ mică, séŭ maĭ mare de 150 leĭ, și nu trebue sĕ întroducemŭ o disposițiune din dreptulŭ civilŭ într'unŭ casŭ, unde dreptulŭ comercialŭ are o disposițiune specială. Comerciantulŭ, care cere a proba o convențiune cu martorĭ, este ținutŭ a avea registre; Apoĭ décă convențiunea nu se menționéză nicĭ în registrele séle, nicĭ în ale defendoreluĭ, judecătorulŭ este în dreptŭ a presupune, că acéstă convențiune nu a avutŭ locŭ, și prin urmare a respinge cererea reclamanteluĭ. (Delamarre et Lipoitvin t. I, no. 291).

Judecătorulŭ póte elŭ admite în materiă comercială proba testimonială contra conținutuluĭ, séŭ peste conținutulŭ unuĭ actŭ autenticŭ, séŭ privatŭ?

Pentru a rĕspunde la acéstă cestiune trebue sĕ facemŭ o deosibire: Décă este vorba de unŭ actŭ, care trebue sĕ fiă redigiatŭ prin înscrisŭ, proba testimonială nu este admisibilă, pentru a proba *contra,* séŭ *peste,* conținutulŭ actelorŭ, nicĭ asupra acea, ce s'ar alega, că s'arŭ fi ḑisŭ înainte, în tempulŭ, séŭ după facerea actuluĭ chiarŭ nicĭ în casŭ cândŭ arŭ fi vorba de o sumă maĭ mică de 150 leĭ (art. 1191 C. civ.; și 38 C.

com.); Convenţiunea trebuia scrisă, şi modificaţiunea care se lega cu dênsa ne fiindŭ de o altă natură, trebue ca şi convenţiunea sĕ fiă stabilită prin înscrisŭ, şi nu se potŭ stabili prin martorĭ.

Décă însĕ convenţiunea este din acele, cari nu sunt supuse la formalitatea scriereĭ, judecătoriĭ aŭ facultatea de a admite acéstă probă, pentru a se proba *peste* séŭ *contra* conţinutuluĭ unuĭ actŭ; pentru că art. 105 C. com. permite proba testimonială *în tóte casurile, décă judecătorele va găsi cu cale a o admite.* Prin urmare, judecătorulŭ are în acéstă privinţă o putere discreţionară. (Bravard, p. 213; Req., 10 et 11 Juin 1835; Riom, 4 Août 1857).

Curtea de casaţiune din Francia aŭ datŭ o decisiune în sensulŭ acesta, că proba testimonială, séŭ chiarŭ simple presumpţiunĭ potŭ fi admise în *contră* şi *peste* conţinutulŭ actelorŭ, pentru a stabili *plata* séŭ *neplata* uneĭ sume, care are o causă comercială, în casŭ cândŭ détoria arŭ resulta dintr'o condamnaţiune judeciară (Req., 6 Avril 1841); — şi a maĭ decisŭ, că proba testimonială, séŭ presumpţiunile, sunt admise, în materiă comercială, pentru a proba liberaţiunea, séŭ stingerea uneĭ obligaţiunĭ constatată prin scrisŭ, precumŭ se póte proba şi esistenţa uneĭ obligaţiunĭ (Arrêt 10 Avril 1860).

Sĕ notămŭ însĕ, ca tribunalele de comerciŭ aŭ facultatea de a admite proba testimonială peste suma de 150 leĭ nu numaĭ atuncĭ, cândŭ ar avea a judeca unŭ procesŭ dintre *douĭ comercianţĭ*, ci şi atuncĭ cândŭ arŭ fi sesisate de o contestaţiune relativă la unŭ actŭ de comerciŭ petrecutŭ între douĕ persóne *necomerciante.* In favórea acesteĭ decisiunĭ se argumentéză cu art. 307 din Reg. organicŭ, care ḑice: că căderile judecătoriĭ de comerciŭ se hotărăscŭ dupĕ *firea pricineĭ*, fără sĕ se socotéscă *starea* şi *meseria* prigonitórelorŭ părţĭ, şi cu art. 105 C. com., care autorisă proba testimonială pentru a proba

cumpĕrările şi vênḑările, în casŭ cândŭ judecătoriĭ vorŭ găsi cu cale a o admite. (Bravard, p. 213).

In contra acesteĭ opiniunĭ se póte face urmĕtórea obiecţiune: că legiuitorulŭ cândŭ a datŭ prin art. 105 judecătoruluĭ facultatea de a admite proba testimonială, a avutŭ în vedere casulŭ care se întêmplă maĭ desŭ, aceea, adecă, că contestaţiunea este între *comercianţĭ*, şi cândŭ legiuitorulŭ nu se esplică, trebue sĕ presupunemŭ tot-d'auna, că s'a gânditŭ la casulŭ celŭ maĭ desŭ.

Orĭ cumŭ arŭ fi însĕ, décă actulŭ nu este comercialŭ, de câtŭ dintr'o parte, şi procesulŭ este intentatŭ la tribunalulŭ civilŭ, de către acela care nu este comerciantŭ, ni se pare, că va trebui atuncĭ sĕ intrămŭ în regulile dreptuluĭ comunŭ, care nu admite proba testimonială, décă suma în litigiŭ trece peste 150 leĭ. (Contra Boistel, no. 437, p. 294).

8. — Presumpţiunile. — De şi art. 105 C. com. nu ne-o spune, este certŭ însĕ, că tribunalele de comerciŭ trebue sĕ admiţă presumpţiunile legalĭ. Câtŭ despre cele-l'alte presumţiunĭ numite moralĭ, séŭ umane, le potŭ admite în tóte casurile, cândŭ proba testimonială este admisibilă (art. 1203 C. civ.); apoĭ fiindŭ că acéstă probă póte fi primită în cele maĭ multe casurĭ în materiă comercială, resultă că judecătoriĭ de comerciŭ potŭ usa fórte desŭ de aceste presumpţiunĭ.

9. — Mărturisirea părţilorŭ. — Acésta este asemenea unŭ modŭ de probaţiune admisibilă în materiă comercială. Mărturisirea părţilorŭ este judiciară, şi estra-judiciară (art. 1204 C. civ.). Fiindŭ că mărturisirea părţilorŭ este o probă pentru constatarea uneĭ obligaţiunĭ, proba testimonială pentru a constata mărturisirea părţilorŭ estra-judiciară nu este admisibilă în dreptulŭ civilŭ, de câtŭ în casŭ cândŭ legea autorisă acésta (art. 1205 C. civ.).

In dreptulŭ comercialŭ, din contră, proba mărturisireĭ părţilorŭ póte fi primită orĭ-care arŭ fi valórea obiectuluĭ con-

testaţiuneĭ, pentru că în generalŭ proba testimonială este admisibilă.

10. — *Jurămĕntulŭ.* — In privinţa acestuia se aplică regulile deptuluĭ civilŭ relative la jurămêntulŭ decisoriŭ, şi la jurămêntulŭ datŭ din oficiŭ, séŭ supletoriŭ (art. 1207 şi urm. C. civ.).

La aceste probe trebue sĕ maĭ adăogămŭ încă:

11. — *Răbógele.* — Aceste se reguléză dupĕ regulile coprinse în art. 1187 C. civ.

Apendice. — Observaţiunĭ asupra vindereĭ în materiă de comerciŭ.

Titlulŭ, pe care l'amŭ esplicatŭ, nu are de obiectŭ, dupĕ cumŭ amŭ vĕḑutŭ, de câtŭ de a trata despre probe în materiă de comerciŭ. Vomŭ complecta esplicaţiunile nóstre făcândŭ câte-va observaţiunĭ asupra *vindereĭ în materiă de comerciŭ* şi arĕtândŭ soluţiunea unorŭ cestiunĭ, ce s'aŭ rădicatŭ în acéstă materiă.

Rubrica titluluĭ alŭ şéptelea şi art. 105 C. com. se servă pentru a designa vînḑarea de douĕ cuvinte: *cumpĕrărĭ* şi *vînḑărĭ;* Se ḑice şi în codulŭ francesŭ *achat* et *vente* şi în dreptulŭ romanŭ *emptio-venditio.* Codulŭ civilŭ întrebuinţéză numaĭ vorba *vênḑare.*

Se ḑice, că în Codulŭ francesŭ, de unde amŭ tradusŭ noĭ pe alŭ nostru, s'a conservatŭ înadinsŭ vorbele *cumpĕrare* şi *vînḑare.* Acéstă denumire este necesariă şi fórte justă, cândŭ este vorba de *vênḑărĭ comerciale* pentru că actulŭ comercialŭ nu consistă numaĭ în vînḑare, ci şi în cumpĕrare, adecă: ceea ce se vinde este cumpĕratŭ pentru a se revinde (Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 56).

Codulŭ de comerciŭ tace, în ceea ce privesce principiile, cari guvernă vînḑarea.

S'a întrebatŭ însĕ, décă trebue sĕ se aplice în acéstă materiă disposiţiunile Coduluĭ civilŭ.

Uniĭ autorĭ susţinŭ că disposiţiunile Coduluĭ civilŭ potŭ fi invocate numaĭ ca regule de equitate, alţiĭ, — şi aceştia sunt ceĭ maĭ mulţĭ, susţinŭ ca unică, lege de urmatŭ, în lipsa uneĭ disposiţiunĭ în Codulŭ de comerciŭ, este Codulŭ civilŭ, şi că violarea principiilorŭ coprinse într'ênsulŭ, în acéstă privinţă, daŭ locŭ la casarea hotărâreĭ.

In materiă de comerciŭ se întêmplă adese-orĭ ca vinderea sĕ se facă prin corespondenţă; Acumŭ nasce întrebarea:

1). Pênĕ în ce momentŭ 'şĭ póte retrage propunerea sa de cumpĕrare acela, care o face printr'o scrisóre?

2). In acestŭ casŭ, la ce epocă este contractulŭ definitivŭ formatŭ?

Asupra primuluĭ punctŭ autoriĭ sunt în generalŭ de acordŭ, că acela care face prin corespondenţă, o propunere de cumpĕrare şi-o póte retrage, pe câtŭ tempŭ epistola nu a fostŭ primită de destinatarŭ. Aşa Primus din Bucurescĭ întreba pe Secundus din Iaşĭ, décă voesce sĕ 'ĭ vîndă atâta, séŭ atâta cantitate de cutare marfă, de cutare caltitate, şi cu atâta preţŭ; şi apoĭ scrie luĭ Secundus maĭ înainte de a fi primitŭ acesta prima scrisóre, că nu maĭ voesce a cumpĕra. Secundus primindŭ prima scrisóre şi nesciindŭ că Primus 'şĭ a schimbatŭ părerea, rĕspunde, că primesce propunerea; eĭ bine, nu va potea forţa pe Primus sĕ execute propunerea sa, pentru că nu a esistatŭ concursŭ de voinţă; contractulŭ nu s'a formatŭ, pentru că Primus 'şĭ a schimbatŭ părerea în momentulŭ cândŭ Secundus a primitŭ scrisórea şi a acceptatŭ propunerea, ce i se făcea.

Totŭ asemenea va fi şi în casŭ cândŭ Primus va fi muritŭ séŭ va fi pierdutŭ capacitatea de a contracta.

In ceea ce privesce însĕ punctulŭ de alŭ douilea, adecă, acela de a sci momentulŭ precisŭ, cândŭ contractulŭ este perfectŭ, cestiunea este controversată.

1. — Sistemŭ. — Contractulŭ esistă, şi vîndarea este per-

fectă din momentulŭ, ce acela căruia i-a fostŭ adresată scrisórea a rĕspunsŭ, de şi acestŭ rĕspunsŭ nu este cunoscutŭ, de acela care a făcutŭ propunerea. Este unŭ principŭ incontestabilŭ, că unŭ contractŭ se formézá prin consentimentulŭ părţilorŭ; apoĭ acestŭ consentimentŭ există de şi autorulŭ proposiţiuneĭ nu are încă cunoştinţă despre acceptaţiune. Este adevĕratŭ că art. 814 C. civilŭ în partea finală pare a coprinde o disposiţiune contrariă ḑicêndŭ: că în casŭ cândŭ acceptaţiunea uneĭ donaţiunĭ este făcută prin actŭ separatŭ, donaţiunea nu are efectŭ façiă cu donatorele, de câtŭ din ḑiua în care i s'a notificatŭ acceptaţiunea; însĕ acéstă disposiţiune este specială pentru donaţiunile între viĭ, cari independentŭ de concursulŭ voinţelorŭ, cerŭ solemnităţĭ exterióre (Duranton, t. XVI no. 45; Duvergier, *vente*, t. I, no. 55 et suiv.; Zachariae, t. II, § 343).

2. — *Sistemŭ.* — Cândŭ unŭ contractŭ se formézá prin corespondenţă, scrisórea nu este de câtŭ unŭ mijlocŭ, de care corespondenţiĭ usézá pentru a 'şĭ face cunoscutŭ consentimentulŭ lorŭ reciprocŭ; prin urmare, contractulŭ nu se face între scrisorĭ, ci între persónele cari le aŭ scrisŭ. Este adevĕratŭ, că scrisórea mea vorbesce pentru mine, care amŭ făcutŭ propunerea, însĕ acela căruia 'ĭ amŭ scrisŭ nu póte vorbi cu scrisórea mea, pentru că nu 'lŭ înţelege; prin urmare, eŭ nu 'ĭ potŭ sci voia luĭ de câtŭ numaĭ prin rĕspunsŭ; şi pênĕ nŭ voiŭ primi rĕspunsulŭ, nu 'ĭ potŭ sci voia; şi fiindŭ că consentimentulŭ nu esistă şi nu póte esista mutualŭ de câtŭ cândŭ este cunoscutŭ de ambiĭ corespondenţĭ, urmézá, că eŭ amŭ libertatea de a 'mĭ revoca propunerea, pe câtŭ tempŭ nu cunoscŭ acceptaţiunea luĭ. — Acestŭ de alŭ doilea sistemŭ ni se pare maĭ întemeiatŭ.

Dupĕ art. 1301 C. civ., cândŭ este vorba de vinŭ, de uleiŭ şi de alte lucrurĭ, pentru care este obiceiulŭ de a le gusta maĭ înainte de a le cumpĕra, *nu esistă vînḑare*, pênĕ ce cumpĕ-

rătorulŭ nu le va fi gustatŭ, şi nu va fi declaratŭ că 'ĭ placŭ.

Acumŭ acéstă regulă *se aplică ea şi în materiă de comerciŭ?*

Cestiunea este camŭ dificilă.

Doctrina decide, că în dreptulŭ comercialŭ vîndarea este perfectă, independinte de gustare, décă *cumpĕrarea constitue unŭ actŭ de comerciŭ;* şi numaĭ cândŭ cumpĕrătorulŭ cumpĕră pentru consumaţiune, pentru elŭ, séŭ familia luĭ, nu esistă vîndare, pe câtŭ tempŭ mărfurile nu s'aŭ gustatŭ, şi n'aŭ fostŭ agreate.

Ce vomŭ dice în casŭ, cândŭ este vorba de mărfurĭ espediate după comandă?

In acestŭ casŭ, uniĭ susţinŭ, că marfa nu póte fi refusată în modŭ arbitrariŭ, şi că cumpĕrătorulŭ este ţinutŭ a o primi décă este de bună calitate, şi se póte vinde.

In favórea acesteĭ opiniunĭ se dice: în comerciŭ interesulŭ dominantŭ este circulaţiunea mărfurilorŭ, care nu trebue sĕ reintre în magaziile vîndĕtoruluĭ fără grave motive, pentru că i s'arŭ causa unŭ mare prejudiciŭ. Sĕ maĭ argumentéză, şi cu art. 96 C. com., care dice, că marfa eşită din magazia vîndĕtoruluĭ călătoresce, afară de vre-o împotrivă tocmélă, în risiculŭ şi pericolulŭ stăpânuluĭ eĭ. Apoĭ în acestŭ articolŭ nu esistă nicĭ o distincţiune între marfă, care se gustă şi între cele-l'alte mărfurĭ. Cumpĕrarea după comanda a unuĭ lucru absentŭ este supusă principiuluĭ, că proprietatea se transmite prin faptulŭ espediţiuneĭ eĭ, principŭ universalminte recunoscutŭ şi între comercianţĭ, şi consacratŭ într'unŭ modŭ virtualŭ de art. 96 C. com. (Troplong, Vente, no. 100; Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 27 et 162; Pardessus t. II, no. 293).

Jurisprudenţa însĕ a curţiĭ de casaţiune din Francia este stabilită în sensulŭ contrariŭ, adecă: că déca judecătorulŭ nu constată unŭ usŭ, séŭ o convenţiune derogatoriă, trebue, sĕ aplicămŭ cândŭ este vorba vîndĕreĭ de liquide *espediate după comandă* principiile dreptuluĭ civilŭ consacrate de art. 1301.

— In lipsa, uneĭ disposițiunĭ în Codulŭ de comerciŭ, și în lipsă de usurĭ, trebue sĕ se aplice regulile dreptuluĭ civilŭ; apoĭ art. 1301 nu face nicĭ o distincțiune; este dérŭ de ajunsŭ, că marfa sĕ nu fiă după gustulŭ personalŭ alŭ destinataruluĭ, și espeditorele nu póte cere ca sĕ fiă espertisată. (Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 176 et suiv.).

In materiă de comerciŭ în ce momentŭ devine cumpĕrătorulŭ, proprietarŭ peste lucrulŭ vîndutŭ?

Pentru a rĕspunde la acéstă cestiune trebue sĕ facemŭ o distincțiune: décă este vorba de o vînḑare pură și simplă, *a unuĭ corpŭ certŭ*, se aplică principiile dreptuluĭ civilŭ (art. 971 și 1295 C. civ.), după cari cumpĕrătorulŭ devine stăpânŭ peste lucru, din momentulŭ ce s'aŭ învoitŭ cu vînḑĕtorulŭ asupra lucruluĭ și a prețuluĭ: nu importă: décă vînḑarea este între *presențĭ*, séŭ *absențĭ*. Décă însĕ vînḑarea se face *cu numĕrulŭ*, cu *cântarulŭ* séŭ *mĕsura*, trebue sĕ facemŭ o altă distincțiune: décă este vorba de o vînḑare între *absențĭ*, de și lucrulŭ este numĕratŭ, cântăritŭ, séŭ mĕsuratŭ, pachetatŭ, séŭ pusŭ în butóe, pentru cumpĕrătorŭ, nu 'ĭ aparținŭ luĭ, de câtŭ cândŭ aŭ eșitŭ din magazia vînḑĕtoruluĭ (art. 96 C. com.). In acestŭ casŭ numĕrarea, cântărirea etc. aŭ individualisatŭ în adevĕrŭ lucrulŭ, însĕ nu depinde de vînḑĕtorŭ redicarea luĭ. Mĕsurarea, ce face espeditorulŭ, nu este de câtŭ o operațiune preparatoriă, pentru a ajunge la tradițiunea lucruluĭ în mâna cumpĕrătoruluĭ, séŭ în a mandataruluĭ luĭ. Déca însĕ este vorba de o vînḑare între *presențĭ*, mĕsurătórea, cântărirea etc. o dată terminate transmitŭ imediatŭ cumpĕrătoruluĭ proprietatea. Lucrulŭ, prin urmare, trebue sĕ fiă în risiculŭ cumpĕrătoruluĭ pentru că nu depinde, de câtŭ de dînsulŭ rĕdicarea luĭ o dată devenitŭ unŭ corpŭ certŭ. (Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 251 et suiv. Pardessus, t. II, no. 228).

Art. 1370 C. civ. este elŭ aplicabilŭ în materiă de vînḑărĭ comerciale?

După art. 1370 C. civ. în materiă de vîndĕrĭ de denariate şi de lucrurĭ mobile resoluţiunea vîndĕreĭ are locŭ de dreptŭ şi fără somaţiune în favorulŭ vîndĕtoruluĭ după espirarea termenuluĭ pentru ridicarea lorŭ ; Aplicaţiunea acestuĭ principiŭ însĕ materia comercială este fórte controversată.

1. — *Sistemŭ.* — Chiarŭ în materia comercială resoluţiunea vîndĕreĭ are locŭ de dreptŭ, şi fără somaţiune în folosulŭ vîndĕtoruluĭ pentru următórele motive : 1) Art. 1370 este generalŭ şi nu face nicĭ o distincţiune. 2) Codulŭ de comerciŭ nu coprinde nicĭ o disposiţiune contrariă art. 1370.

Afară de acésta, în materiă comercială, maĭ multŭ de câtŭ în materiă civilă, neguţătorulŭ trebue sĕ fiă pusŭ în posiţiune de a câştiga şi de a profita de variaţiunile cursuluĭ. Décă vîndĕtorulŭ arŭ fi obligatŭ sĕ facă somaţiune cumpĕrătoruluĭ care póte sĕ fiă în fórte mare depărtare, în tempulŭ acesta marfa póte sĕ scadă, şi vîndĕtorulŭ nu arŭ potea profita de momentulŭ cândŭ preţulŭ este urcatŭ, ba încă maĭ multŭ, póte sĕ fiă espusŭ a suferi o pagubă din causa scădereĭ preţuluĭ, ce s'arŭ putea întêmpla în urmă.

Curtea de casaţiune din Francia este de acéstă părere (Cass. 27 Févr. 1828 ; Troplong, Vente, no. 60).

2. — *Sistemŭ.* — In materiă de comerciŭ punerea în întârdiere de a ridica lucrulŭ nu are locŭ de dreptŭ ; cumpĕrătorulŭ trebue somatŭ ca sĕ ridice lucrulŭ. In tempulŭ discuţiuneĭ în consiliulŭ de statŭ francesŭ, s'a făcutŭ o observaţiune asupra cuvêntuluĭ: *mărfurĭ* (marchandises), ce se coprindea în art. 76 din projectŭ, devenitŭ art. 1657 C. Napoleon, la noĭ 1370, că acestŭ cuvêntŭ *marchandises* sĕ nu inducă lumea în eróre şi să se crédă, că acestŭ articolŭ se aplică şi în materiă de comerciŭ ; de téma acésta Bégouen dice: „*în materiă de co-* „*merciŭ nicĭ o vîndare nu se resiliază fără ca cumpĕrătorulŭ* „*sĕ fiă pusŭ în întârdiere de a rĕdica mărfurile.* Décă ne amŭ „depărta de acestŭ obiceiŭ amŭ da vîndĕtoruluĭ unŭ prea mare

«avantagiŭ, în casŭ cândŭ prețulŭ lucrurilorŭ s'arŭ urca. In «urma acesteĭ observațiunĭ, Cambacérès ḑice: Se va înlătura «orĭ-ce equivocitate indicându-se în procesulŭ verbalŭ că «*acestŭ articolŭ nu este aplicabilŭ în afacerĭ comerciale*;» Şi aşa vorba *marchandises* s'a ştersŭ; şi ştersă este şi la noĭ, căcĭ în art. 1370 nu se vorbesce de *mărfurĭ*.

Voința legiuitoruluĭ francesŭ este dér certă, şi prin urmare şi a legiuitoruluĭ nostru, că art. 1370 nu este aplicabilŭ în materiă de comerciŭ.

Cari sunt principalele diferințe între vînḑarea civilă şi între vînḑarea comercială?

Intre principalele diferințe dintre vînḑarea civilă, şi dintre cea comercială potemŭ semnala următórele:

1). Jurisprudența este stabilită în sensulŭ acesta, că vînḑarea comercială nu se referă, de câtŭ la lucrurile mobile, pe cândŭ vînḑarea civilă póte avea de obiectŭ atâtŭ lucrurĭ mobile, câtŭ şi imobile.

2). In vînḑĕrile comercialĭ se admite, în generalŭ, solidaritatea de dreptŭ între cumpĕrătorĭ; pe cândŭ în vînḑĕrile civile, nu se admite de câtŭ cândŭ este stipulată.

3). *Neguțătorulŭ* care vinde mărfurĭ la persóne, cari *nu sunt neguțătorĭ*, póte sĕ 'şĭ vadă creanța sa stinsă prin prescripțiunea de unŭ anŭ, de la data vînḑĕreĭ, décă vînḑarea este aŭ comptantŭ, şi de la espirarea termenuluĭ, décă este pe creditŭ, (1904 C. civ.) pe cândŭ creanța resultândŭ dintr'o vînḑare în materiă civilă nu se prescrie de câtŭ prin 30 anĭ.

4). Vînḑĕtorulŭ unuĭ lucru mobilŭ neplătitŭ în materia civilă are dreptulŭ de revendicațiune şi unŭ privilegiŭ, (art. 1730 no. 5 C. civ.). — Pre cândŭ, în casŭ cândŭ se vinde unŭ lucru mobilŭ unuĭ comerciantŭ, şi acesta cade în falimentŭ, se refusă vînḑĕtoruluĭ şi dreptulŭ de revendicațiune şi privilegiulŭ (art. 293 C. com.).

TITLULU VIII

Despre poliţe, biletur̆ la ordine, şi despre prescripţiune.

SECŢIUNEA I.

Despre poliţe.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea:

1) Cestiunĭ preliminariĭ; vomŭ vorbi:
2) Despre forma poliţiĭ.
3) Despre provisiă.
4) Despre acceptaţiunea poliţeĭ.
5) Despre acceptaţiunea prin intervenţiune.
6) Despre scadenţa poliţeĭ.
7) Despre girŭ.
8) Despre solidaritate.
9) Despre avalŭ.
10) Despre plată.
11) Despre plata prin intervenţiune.
12) Despre drepturile şi datoriile portoriuluĭ.
13) Despre protesturĭ.
14) Despre preschimbarea poliţeĭ.

1. — Cestiunĭ preliminariĭ.

Cu acéstă ocasiune vomŭ studia următórele cestiunĭ:

a. — Originea poliţiĭ.

b. — Despre contractulŭ de schimbŭ, utilitatea şi caracterele séle.

c. — Definiţiunea poliţeĭ, indicaţiunea persónelorŭ, care intervinŭ, séŭ care potŭ interveni prin poliţă.

d. — Despre schimbŭ.

a. — *Originea poliţeĭ.*

Care este originea poliţeĭ? Originea poliţeĭ este discutată de autorĭ. Sunt treĭ opiniunĭ în privinţa acestuĭ punctŭ. Uniĭ ḑicŭ, că poliţa arŭ fi fostŭ inventată de Gibelinĭ după ce aŭ fostŭ alungaţĭ din Florenţa de Ghelfĭ. — Alţiĭ ḑicŭ, că arŭ fi fostŭ inventată de Ovreĭ, cari după ce aŭ fostŭ alungaţĭ din Francia, arŭ fi datŭ voiajorilorŭ şi corespondenţilorŭ lorŭ înscrisurĭ secrete pentru a 'şĭ retrage starea lorŭ, care li se confiscase.

Earŭ după alţiĭ, în fine, invenţiunea poliţeĭ se datoréză progresuluĭ, comerciuluĭ şi întindereĭ relaţiunilorŭ comercialĭ. Ea s'a vĕḑutŭ maĭ ânteiŭ în pieţele din Italia şi Francia în evulŭ mediŭ.

Pentru ca sĕ avemŭ o idee despre poliţă trebue sĕ cunóscemŭ maĭ ânteiŭ natura *contractuluĭ de schimbŭ*, pentru că poliţa presupune preesistenţa acestuĭ contractŭ, şi nu este de câtŭ unŭ mijlocŭ de punerea luĭ în executare.

b. — Despre contractulŭ de schimbŭ utilitatea şi caracterele séle.

Ce este contractulŭ de schimbŭ?

Contractulŭ de schimbŭ este unŭ contractŭ *sinalagmaticŭ*, cu *titlu onerosŭ*, de *dreptulŭ ginţilorŭ*, prin care o persónă, pentru o valóre, care i se dă, séŭ i se promite a i se da, se angajéză, către o alta, sĕ facă a i se plăti acesteia din urmă *într'unŭ altŭ locŭ deosibitŭ de acela unde s'a făcutŭ contractulŭ* o sumă de banĭ determinată, la o epocă convenită. Esemplu: Primus se învoesce cu Secundus *în Bucurescĭ*, ca (Primus) pentru o sumă de banĭ, séŭ pentru nesce marfă, ce 'ĭ dă séŭ promite a 'ĭ da Secundus, sĕ facă Primus a i se da luĭ Secundus *în Ploescĭ* în termen de o lună de ḑile suma de 10,000 fr.

Contractulŭ de schimbŭ este fórte utilŭ comerciuluĭ şi industriĭ.

De ce este utilŭ comerciuluĭ şi industriĭ?

Eată o ipotesă, care ne va arĕta de ce este utilŭ:

Primus din Iaşĭ datoresce 10,000 luĭ Secundus din Bucurescĭ. Secundus are trebuinţă de acéstă sumă, séŭ pentru a 'şĭ plăti pe creditoriĭ sĕĭ, séŭ pentru o operaţiune avantagiósă, care nu se póte amâna. Secundus se duce dérŭ şi găsesce pe Terţius, unŭ bancherŭ totŭ din Bucurescĭ ca şi dînsulŭ, şi acesta 'ĭ numĕră imediatŭ ceĭ 10,000 fr., de care are trebuinţă, cu condiţiune ca Secundus sĕ facă a i se plăti în Iaşĭ, de către Primus, acéstă sumă; Secundus 'ĭ dă pentru acésta unŭ biletŭ luĭ Terţius către Primus. — Acumŭ décă Terţius va fi datorindŭ şi elŭ 10,000 fr. luĭ Quartus din Iaşĭ, póte trămite acestŭ biletŭ corespondentuluĭ sĕŭ din acestŭ oraşŭ, căruia 'ĭ va da împuternicire (prin nesce formalităţĭ fórte simple, despre cari vomŭ vorbi maĭ târḑiŭ) ca sĕ ia ceĭ 10,000 fr. datoraţĭ de Primus şi sĕ mérgă sĕ plătéscă pe Quartus.

Vedemŭ dérŭ că prin combinaţiunile, ce amŭ arĕtatŭ, persónele, despre cari amŭ vorbitŭ, sunt dispensate de a face două transporturĭ de banĭ: ântêiŭ, transportulŭ de banĭ ce trebuia sĕ facă Primus din Iaşĭ pentru ca sĕ plătéscă pe Secundus din Bucurescĭ; şi altulŭ, transportulŭ ce trebuia sĕ 'lŭ facă Terţius din Bucureştĭ pentru ca sĕ plătéscă pe Quartus din Iaşĭ.

Cu dreptŭ cuvêntŭ s'a ḑisŭ dérŭ, că prin contractulŭ de schimbŭ se evită nu numaĭ întârḑierile, ci şi spesele de transportŭ, şi risicurile, la cari sunt espuşĭ baniĭ călătorindŭ; şi acéstă utilitate se simte încă şi maĭ multŭ, cândŭ se trămitŭ sume de banĭ, cari trebuescŭ plătite unorŭ persóne în ţĕrĭ depărtate, şi unde drumurile sunt grele, impracticabile şi siguranţă puçină, séŭ în tempurĭ de resbelŭ.

Pênĕ aci amŭ vĕḑutŭ ce este contractulŭ de schimbŭ şi utilitatea luĭ; acumŭ sĕ vedemŭ:

Cari sunt caracterile acestuĭ contractŭ?

Uniĭ autorĭ credeaŭ că contractulŭ de schimbŭ nu este de câtŭ unŭ împrumutŭ, în casŭ cândŭ valórea dată este o sumă

de banĭ. Acestŭ contractŭ are, este adevĕratŭ, ceva asemănare cu împrumutulŭ; dérŭ sunt o sumă de diferinţe între aceste două contracte. Eată cele maĭ principalĭ: Contractulŭ de schimbŭ este unŭ contractŭ sinalagmaticŭ, pe cândŭ, împrumutulŭ este unŭ contractŭ unilateralŭ.— Cândŭ este vorba de contractulŭ de schimbŭ, celŭ care primesce valórea dă câte o dată maĭ puçinŭ de câtŭ primesce, pe cândŭ, cândŭ este vorba de împrumutŭ, împrumutatulŭ nu dă maĭ puçinŭ de câtŭ a primitŭ : — Suma dată, cândŭ este vorba de contractulŭ de schimbŭ, trebue plătită într'unŭ altŭ locŭ, de câtŭ acela, unde se face convenţiunea ; pe cândŭ împrumutulŭ se plătesce maĭ tot-d'auna, în loculŭ unde se face. — In fine cândŭ este vorba de contractulŭ de schimbŭ, acela care dă valórea nu are acţiune în contra aceluia care o primesce, de câtŭ în casŭ cândŭ terţiulŭ însărcinatŭ a plăti suma arĕtată prin biletŭ, în altŭ locŭ, nu o plătesce ; pe cândŭ împrumutătorulŭ acţionéză directŭ pe împrumutatŭ.

Aceste sunt nesce diferinţe destulŭ de însemnate între contractulŭ de schimbŭ şi între împrumutŭ; prin urmare, cu dreptŭ cuvêntŭ s'a respinsŭ atâtŭ de majoritatea autorilorŭ, câtŭ şi de vechia jurisprudenţă francesă opiniunea, care considera contractulŭ de schimbŭ, ca unŭ împrumutŭ.

Autoriĭ eraŭ însĕ divisaţĭ în ceea ce privesce cestiunea de a se sci, cari sunt caracterele acestuĭ contractŭ :

Uniĭ susţineaŭ, că acesta este unŭ contractŭ de vîndare alţiĭ împreună cu Pothier, 'lŭ priveaŭ ca *unŭ schimbŭ.*

Orĭ cumŭ arŭ fi, în doctrina şi în jurisprudenţa modernă contractulŭ de schimbŭ se consideră ca participândŭ din vîndare, séŭ transportŭ (Pardessus, t. II, no. 392).

Alţiĭ susţinŭ, că contractulŭ de schimbŭ nu produce de câtŭ obligaţiunea de a face, fără a implica în sine vre o cesiune. (Delamarre et Lipoitvin t. V. Appendice, no. 7 et suiv.).

Cestiunea acésta este fórte importantă; vomŭ reveni asupra eĭ cândŭ vomŭ vorbi despre *provisiă*.

Cumŭ se realiséză contractulŭ de schimbŭ?

Obligaţiunea aceluia, care primesce o valóre într'unŭ locŭ, şi care se obligă a face de a se da pentru acéstă valóre, o sumă de banĭ într'altŭ locŭ, se realiséză prin aceea, că se dă aceluia, care dă valórea, unŭ înscrisŭ, în forma arĕtată de lege, despre care vomŭ vorbi maĭ la vale.

— Acestŭ înscrisŭ este ceea ce se numesce **poliţă.**

c. — Definiţiunea poliţeĭ, şi indicaţiunea persónelorŭ, carĭ intervinŭ, séŭ potŭ interveni în poliţă.

Ce este dérŭ poliţa?

Poliţa este unŭ actŭ redigiatŭ în forma prescrisă de lege, prin care (actŭ) subscriĭtorulŭ dă ordine uneĭ persóne, ce locuesce în altŭ locŭ, de a numĕra o sumă de banĭ determinată aceluia, care este arĕtatŭ prin acestŭ actŭ, séŭ aceluia, căruia dînsulŭ (persóna arĕtată în actŭ) va fi cedatŭ drepturile séle.

Forma cea maĭ simplă a uneĭ poliţe este acésta:

B. P. L. **1000.**

La. . . . (cutare epocă), veţĭ plăti în ordinulŭ luĭ Secundus suma de una mie leĭ, valórea primită (în naht, séŭ în marfă etc.).

Luĭ Tertius
comerciantŭ în Ploescĭ.

Bucurescĭ, 5 Decembre 1882.
Primus.

Câte persóne intervinŭ în poliţă?

In poliţă trebue sĕ intervină ne apĕratŭ celŭ puçinŭ treĭ persóne, adecă:

1). Trăgătorulŭ: — acesta este subscriitorulŭ poliţiĭ, acela care primesce o valóre într'unŭ locŭ, şi care se obligă a face de a se primi pentru acésta o sumă de banĭ într'unŭ altŭ locŭ.

2). Prenorulŭ, (primulŭ beneficiarŭ) [1]), — care se numesce şi *portorŭ*, séŭ *beneficiarŭ* numaĭ, este persóna care primesce poliţa în schimbulŭ valoreĭ ce dă trăgĕtoruluĭ, adecă, este persóna în favorulŭ căreia s'a subscrisŭ poliţa de către trăgătorŭ.

3). Trasulŭ: — este persóna asupra căreia poliţa este trasă, este mandatarulŭ căruia trăgĕtorulŭ 'ĭ dă ordinŭ sĕ plătéscă suma arĕtată în poliţă.

Aceste sunt cele treĭ persóne cari trebue neapĕratŭ sĕ intervină în poliţă, şi din cari décă va lipsi una, actulŭ nu maĭ este poliţă.

Dérŭ afară de acésta maĭ potŭ interveni şi altele, şi anume: *giranţiĭ*, *portorulŭ séŭ beneficiarulŭ*, *trăgĕtorulŭ în comptŭ*, *dătătorulŭ de ordine*, *acceptatorulŭ*, *acceptatorulŭ prin intervenţiune*, *recomandatorul la trebuinţă*, *domiciliatorulŭ*, *şi dătătorulŭ de aval;*

Sĕ luămŭ pe fie-care din aceste persóne sĕ vedemŭ ce suntŭ

Ce este girantulŭ?

Girantulŭ este prenorulŭ, séŭ portorulŭ, care 'şĭ vinde poliţa sa la o terţia persónă, prin forma numită girŭ, adică printr'o cesiune scrisă de ordinarŭ în dosulŭ poliţeĭ, după cum vomŭ vedea maĭ josŭ. — Acum décă acestŭ terţiŭ, cesionar, transmite şi el poliţa uneĭ alte persóne, devine şi elŭ *girantŭ;* şi aşa maĭ departe.

Ce este portorulŭ séŭ *beneficiarulŭ?*

Portorulŭ (séŭ *beneficiarulŭ*) este persóna în mâna căreia se găsesce poliţa; puçinŭ importă, décă acéstă persónă este prenorulŭ chiar, séŭ cesionarulŭ sĕŭ.

Ce este trăgĕtorulŭ în comptŭ?

Trăgĕtorulŭ în comptŭ este acela, care nu trage poliţa în socotéla sa, ci în socotéla unuĭ tiersŭ.

---

[1]). D. B. Boerescu 'lŭ numesce numaĭ Portorŭ séŭ Beneficiarŭ; este însĕ în cursulŭ lecţiunilorŭ nóstre trebuinţă a distinge pe primulŭ beneficiarŭ, séŭ primulŭ portorŭ de ceĭ-l'alţĭ portorĭ séŭ beneficiarĭ sub-sequenţĭ.

Ce este dătătorulŭ de ordine? — Dătătorulŭ de ordine este persóna din ordinulŭ căreia s'a trasŭ poliţa de către trăgĕtorulŭ în comptŭ.

Ce este acceptatorulŭ? — Acceptatorulŭ este trasulŭ, care a acceptatŭ mandatulŭ, ce 'ĭ-a datŭ trăgĕtorulŭ, de a plăti poliţa.

Ce este acceptatorulŭ prin intervenţiune? — Acceptatorulŭ prin intervenţiune este persóna aceea, care, în lipsa de acceptaţiune din partea trasuluĭ, acceptă ea pentru a face onóre semnătureĭ vre-unuia din debitorĭ.

Ce este plătitorulŭ prin intervenţiune? — Plătitorulŭ prin intervenţiune este persóna aceea, care intervine şi plătesce poliţa, în casŭ când trasulŭ, la scadenţă, refusă de a o plăti, şi acestŭ refusŭ este constatatŭ printr'un actŭ numitŭ protestŭ, despre care vomŭ vorbi maĭ la vale.

Ce este recomandatarulŭ la trebuinţă? — Recomandatarulŭ la trebuinţă este o terţia persónă, care este rugată de trăgĕtorŭ, séŭ de unulŭ din giranţĭ, de a plăti poliţa, în casŭ de a nu o plăti trasulŭ.

Ce este domiciliatarulŭ? — Domiciliatarulŭ este o terţia persónă la domiciliulŭ căreia este platibilă poliţa, în casŭ când domiciliulŭ indicatŭ pentru plată, nu este domiciliulŭ trasuluĭ.

Ce este dătătorulŭ de avalŭ? — Dătătorulŭ de avalŭ este o persónă streină de poliţă, care cauţionéză solidaricesce pentru unulŭ séŭ maĭ mulţĭ din ceĭ obligaţĭ prin poliţă.

d. — Despre schimbŭ.

Inainte de a termina aceste preliminariĭ credemŭ că este utilŭ de a da câte-va esplicărĭ asupra *schimbuluĭ.*

Ce este dér schimbulŭ?

In generalŭ, vorba *schimbŭ*, este daţiunea unuĭ lucru pentru unŭ altulŭ.

Autoriĭ vechĭ francesĭ însă, şi o parte din ceĭ modernĭ, numescŭ *schimbŭ* operaţiunea, ce se face cu ocasiunea contrac-

tuluĭ de schimbŭ. (Dupuy de la Serra, Introduction; Merlin, Répertoire, vo. change; Nougèier, des lettres de change, t. I, p. 52, 2-ème edit.)

Uniĭ autorĭ, în materia de care ne ocupămŭ noĭ, definescŭ astŭ-felŭ schimbulŭ: *Schimbulŭ numerariuluĭ pentru hârtia platibilă în altŭ locŭ* (comuna). (Bravard, p. 218).

Schimbulŭ moneteĭ pentru o altă monetă se numesce asemenea schimbŭ; însă acestŭ schimbŭ se numesce schimbŭ manualŭ, *cambium manuale;* de acesta nu avemŭ a ne ocupa; maĭ de multŭ, schimbulŭ, care face obiectulŭ esplicaţiunilorŭ nóstre, se numea schimbŭ localŭ, *cambium locale.*

In fine schimbŭ se maĭ numesce şi unŭ profitŭ óre-care, ce obţine o parte de la alta, când se schimbă numerariŭ pentru hârtiă platibilă în altŭ locŭ (poliţă). Acestŭ profitŭ se numesce maĭ adese-orĭ şi *preçiulŭ schimbuluĭ.*

Ce este cursulŭ schimbuluĭ?

Cursulŭ schimbuluĭ este fluctuaţiea valoreĭ hârtieĭ în raportŭ cu numerariulŭ între două localităţĭ.

Sĕ luămŭ unŭ exemplu.

Primus din Bucurescĭ are sĕ plătéscă 100,000 fr. la Paris; se adreséză la Secundus totŭ din Bucurescĭ şi îĭ dă 100,000 fr. pentru o poliţă de aceea-şĭ valóre, pe care 'ĭ-o dă Secundus, şi care este adresată uneĭ persóne din Paris, ca sĕ o plătéscă.

Acum se póte întêmpla: ca Primus sĕ dea pentru poliţa de 100,000 fr. maĭ mult de 100,000 fr.; séŭ maĭ puçinŭ, séŭ sĕ dea tocmaĭ 100,000 fr.

Sĕ vedemŭ acum, cum se póte întêmpla acésta: Intre locuitoriĭ din Bucurescĭ şi ceĭ din Paris sunt diferite transacţiunĭ comerciale, în urma cărora neguţătoriĭ din Paris devinŭ creditoriĭ neguţătorilorŭ din Bucurescĭ, şi *vice-versa.* Prin urmare, unŭ numĕrŭ óre-care de neguţătorĭ din Bucurescĭ aŭ sĕ

trămită banĭ la Paris, şi unŭ altŭ numĕrŭ de neguţătorĭ totŭ din Bucurescĭ aŭ sĕ priméscă banĭ de la Paris.

Neguţătoriĭ Bucurescenĭ carĭ aŭ sĕ priméscă banĭ din Paris potŭ ceda creanţele lorŭ neguţătorilorŭ, carĭ aŭ sĕ facă plăţĭ la Paris. Acum, décă arŭ fi în Bucurescĭ atâţĭ neguţătorĭ, carĭ aŭ sĕ priméscă banĭ de la Paris, câţĭ suntŭ aceia carĭ aŭ sĕ trămită banĭ la Paris. şi décă toţĭ neguţătoriĭ bucurescenĭ s'arŭ întâlni şi s'arŭ înţelege, nu arŭ avea de câtŭ sĕ-'şĭ facă cesiunĭ reciproce, adecă, aceĭ carĭ aŭ de trămisŭ banĭ, 'ĭ-arŭ da pentru poliţe la aceĭ carĭ aŭ sĕ priméscă banĭ, şi cu chipulŭ acesta totulŭ s'arŭ compensa, fără a fi trebuinţă de a se trămite banĭ din Bucurescĭ la Paris, séŭ de la Paris la Bucurescĭ.

Se întêmplă însă adese-orĭ. ca Bucurescenіĭ sĕ aibă maĭ mulţĭ banĭ de trămisŭ la Paris, de câtŭ de luatŭ, şi *vice-versa;* de altă parte creditoriĭ şi debitoriĭ nu se întâlnescŭ, şi nu se potŭ învoi, cum amŭ presupusŭ noĭ. — Aşa dér ce facŭ eĭ? — Bucurescenіĭ. carĭ aŭ de luatŭ banĭ din Paris, se adreséză la bancheriĭ din Bucurescĭ, şi *iaŭ banĭ*. şi în schimbulŭ lorŭ *daŭ poliţe* asupra Parisuluĭ; şi ceĭ-l'alţĭ neguţătorĭ din Bucurescĭ, carĭ aŭ sĕ trămită banĭ la Paris, vinŭ asemenea la bancherĭ, *daŭ banĭ* şi *iaŭ poliţe* asupra Parisuluĭ. — Acum se întêmplă câte o dată ca poliţele asupra Parisuluĭ sĕ fie maĭ scumpe. de câtŭ baniĭ, adecă pentru o poliţă de 1000 fr. sĕ se plătéscă maĭ multŭ de câtŭ 1000 fr.; şi vice-versa: câte o dată sĕ fie maĭ eftine, adecă, ca pentru o poliţă de 1000 fr. sĕ se plătéscă maĭ puçinŭ de 1000 fr. De esemplu: Décă în momentulŭ, când Primus cere de la Secundus o poliţă, în Bucurescĭ suntŭ maĭ mulţĭ neguţătorĭ, carĭ aŭ sĕ trămită banĭ la Paris, de câtŭ suntŭ aceia cari aŭ sĕ ia, vorŭ fi maĭ mulţĭ de aceia cari vorŭ căuta sĕ dea banĭ pentru poliţe asupra Parisuluĭ, de câtŭ aceia, cari vorŭ căuta sĕ dea poliţele lorŭ asupra Parisuluĭ pentru banĭ; prin urmare cererea poliţelorŭ asupra Parisuluĭ fiindŭ maĭ mare, de câtŭ cererea banilorŭ, poliţele vorŭ fi maĭ

scumpe de câtŭ baniĭ, şi Primus, în esemplulŭ nostru, voindŭ sĕ aibă o poliţă de 1000 fr. asupra Parisuluĭ va trebui sĕ dea luĭ Secundus, care 'ĭ-o dă, ceva maĭ multŭ de 1000 fr.

Şi din contra, décă în momentulŭ cànd Primus primesce acéstă poliţă de la Secundus, neguţătoriĭ din Bucurescĭ aŭ sĕ priméscă maĭ mulţĭ banĭ din Paris, de câtŭ aŭ sĕ dea, vorŭ fi maĭ mulţĭ de aceia carĭ vorŭ căuta sĕ dea poliţele lorŭ asupra Parisuluĭ pentru banĭ, de câtŭ aceia, cari vorŭ căuta sé dea banĭ pentru poliţe asupra Parisuluĭ, în acestŭ casŭ baniĭ vorŭ fi maĭ scumpĭ de câtŭ poliţele şi Primus în locŭ de a da, ca în casulŭ precedentŭ, luĭ Secundus o sumă maĭ mare de 1000 fr. pentru o poliţă de aceea-şĭ valóre, asupra Parisuluĭ, va da maĭ puçinŭ.

Şi în fine, sĕ presupunemŭ, că comercianţiĭ din Bucurescĭ aŭ atâţia banĭ de primitŭ din Paris, câţĭ aŭ sĕ dea; vorŭ fi atâţia aceia cari vorŭ căuta sĕ dea poliţele lorŭ asupra Parisuluĭ pentru banĭ, câţĭ vorŭ fi şi aceia cari vorŭ căuta sĕ dea banĭ pentru poliţe asupra Parisuluĭ. In acéstă a treia ipotesă nicĭ poliţele nu vorŭ fi maĭ scumpe de câtŭ baniĭ, nicĭ baniĭ maĭ scumpĭ de câtŭ poliţele. Prin urmare, Primus nu va da luĭ Secundus nicĭ maĭ multŭ, nicĭ maĭ puçinŭ de 1000 fr., pentru o poliţă de aceeaşĭ valóre.

Când poliţele nu sunt maĭ scumpe de câtŭ baniĭ, nicĭ baniĭ maĭ scumpĭ de câtŭ poliţele, cu alte cuvinte, când hârtia valoréză atâtŭ câtŭ baniĭ, şi *vice-versa*, se ḑice, că schimbulŭ este *alu pari*.

Schimbulŭ este aridicatŭ séŭ *supra pari*, când trebue sĕ dămŭ pentru o poliţă maĭ multŭ de câtŭ este valórea arĕtată în ea.

Şi este *scăḑutŭ*, séŭ *sub pari*, când dămŭ maĭ puçinŭ.

Ce este cursulŭ schimbuluĭ?

Cursulŭ schimbuluĭ, dupĕ cum vedemŭ dér, nu este altŭ-ceva, de câtŭ fluctuaţiunile valoreĭ hârtieĭ în raportŭ cu baniĭ

între acelea-şĭ localităţĭ. Prin urmare, preçiulŭ schimbuluĭ nu trebue confundatŭ cu procentele; nu este dér usura profitulŭ, ce arŭ obţine cine-va cu acéstă ocasiune chiar de arŭ fi maĭ mare de câtŭ dobênda legală.

2. — Forma poliţeĭ

Cu acéstă ocasiune vomŭ maĭ vedea:

a. — Enunciaţiunile din poliţă: *enunciaţiunile necesariĭ* şi *facultative;*

b. — Suposiţiunile;

c. — Capacitatea cerută pentru a interveni cine-va într'o poliţă.

Maĭ ântêiŭ însă sĕ vedemŭ *de ce lege se guvernéză poliţa în ceea-ce privesce forma sa?*

Poliţa se guvernéză, în cea-ce privesce forma sa, de legea loculuĭ unde se crează, chiar de ar fi contrarie acéstă lege aceleia din loculŭ unde are sĕ se plătéscă; *locus regit actum*,

Poliţa de ordinarŭ se face prin actŭ sub-semnătura privată, dér se póte face şi prin actŭ autenticŭ, de notariatŭ. Ba sunt încă casurĭ, în cari acéstă formă este indispensabilă, cum este casulŭ, când cine-va arŭ voi pentru siguranţa plăţeĭ sĕ constitue prin poliţă o hypotecă; se scie de tótă lumea, că hypotecile nu se potŭ constitui, de câtŭ prin acte de notariatŭ. Asemenea o persónă, care nu scie carte, şi arŭ voi sĕ tragă o poliţă, o póte face prin actŭ de notariatŭ.

a. — Enunciaţiunile din poliţă: enunciaţiunile necesariĭ şi enunciaţiunile facultative (art. 106 şi 107 C. com.)

Ce deosebire trebue sĕ facemŭ între diversele enuncierĭ din poliţe?

Enuncierile din poliţă unele suntŭ *necesarie*, ér altele *facultative.*

Enuncierile *necesarie* suntŭ acelea cari nu potŭ lipsi din po-

liţă; suntŭ acelea fără de cari actulŭ nu este valabilŭ ca poliţă; lipsa acestorŭ enuncierĭ însă nu produce tot-d'auna acela-şĭ efectŭ. Lipsa unora din enuncierile necesarie face ca actulŭ sĕ degenereze, sĕ nu fie valabilŭ, de câtŭ ca o simplă promisiune, séŭ ca mandatŭ; ér lipsa altora anuléză actulŭ în totalŭ, aşa în câtŭ nu este valabilŭ nicĭ ca simplu înscrisŭ.

Enuncierile *facultative* sunt acelea, cari potŭ fi, séŭ nu, în poliţă; lipsa lorŭ nu influenţéză asupra validităţeĭ poliţeĭ.

Este importantŭ, sĕ scimŭ, cari sunt enunciaţiunile necesariĭ, chiar când lipsa acestorŭ enuncierĭ nu anuléză actulŭ cu totulŭ, ci îlŭ facŭ numaĭ sĕ degenereze într'o simplă promisiune, pentru că atuncĭ, când o poliţă este regulată şi valoréză ca poliţă, produce nisce efecte importante, cari nu resultă dintr'o simplă promisiune. Aşa poliţa fiindŭ prin sine ênsu-şĭ unŭ actŭ de comercĭŭ, supune pe sub-scriitoriĭ eĭ, chiar când nu arŭ fi comercianţĭ, jurisdicţiuneĭ tribunaluluĭ de comerciŭ. Vomŭ vedea asemenea, că pentru poliţă esistă o prescripţiune specială.

Cari suntŭ dér enunciaţiunile necesarie?

Acestea suntŭ: 1) Poliţa trebue sĕ fiă trasă dintr'unŭ locŭ într'altulŭ. 2) Sĕ fie datată. 3) Sĕ arate suma de plată. 4) Trebue sĕ aréte numele aceluia, care trebue sĕ plătéscă. 5) Sĕ indice epoca plăţeĭ. 6) Sĕ indice loculŭ, unde trebue sĕ se efectueze plata. 7) Sĕ arate cuĭ, séŭ în ordinea cuĭ trebue sĕ se plătéscă. 8) Sĕ aréte, décă valórea eĭ s'a primitŭ, şi în ce s'a primitŭ. 9). In fine, de şi legea nu o ḑice, poliţa trebue sĕ fiă sub-semnată de trăgĕtorŭ (art. 106 C. com.).

Vomŭ studia maĭ cu de-amănuntulŭ tóte aceste enuncierĭ, pe rândŭ.

1. — Poliţa trebue sĕ fiă trasă dintr'unŭ locŭ spre a se plăti în altulŭ. — Adică, trebue sĕ aréte loculŭ unde s'a formatŭ, şi acela unde are sĕ se plătéscă. Scimŭ, că poliţa nu este, de câtŭ unŭ mijlocŭ de execuţiune a contractuluĭ de schimbŭ, şi

că printr'acestŭ contractŭ se dă o valóre *într'unŭ locŭ* spre a se primi o sumă de banĭ într'unŭ *altŭ locŭ;* este dér de esenţa poliţeĭ, ca sĕ se arate aceste două locurĭ. Lipsa acesteĭ enuncierĭ face, ca actulŭ sĕ nu valoreze ca poliţă; póte însă sĕ valoreze ca *mandatŭ.*

Care este distanţa, ce trebue sĕ esiste între aceste două locurĭ? — Legiuitorulŭ nu a voitŭ sĕ fixeze acéstă distanţă, ci a lăsat'o la aprecierea judecătorilorŭ; eĭ aŭ dér în acéstă privinţă o putere discreţionară. Este însă generalmente admisŭ, că este destulŭ ca comuna unde s'a trasŭ poliţa sĕ fie diferită de comuna unde are sĕ se plătéscă. (Boistel, no. 717).

2. — Data poliţeĭ. — Poliţa trebue sĕ arate ḑiua, luna, şi anulŭ, când a fostŭ sub-scrisă.

Data se cere, pentru ca sĕ se pótă sci, décă trăgĕtorulŭ era, sĕŭ nu, capabilŭ în momentulŭ subscriereĭ poliţeĭ, şi pentru ca trăgĕtorulŭ comerciantŭ, care arŭ fi în ajunulŭ unuĭ falimentŭ, sĕ nu pótă prejudicia pe creditoriĭ sĕĭ;

Data maĭ este încă utilă şi pentru a arĕta punctulŭ de plecare alŭ scadenţiĭ, în casŭ când poliţa este a se plăti după una, séŭ maĭ multe ḑile, orĭ lunĭ, de la data eĭ.

Data este ea óre cerută sub pedépsă de nulitate?

Data în poliţă este cerută sub pedépsă de nulitate; este adevĕratŭ că art. 106 nu o ḑice acésta, însă elŭ nu pronunçiă nulitatea nicĭ pentru alte enuncierĭ a cărorŭ lipsă, tótă lumea este de acordŭ, că atragŭ nulitatea poliţeĭ.

Data, de şi nu este în generalŭ cerută sub pedépsa de nulitate în cele-l'alte acte, când este vorba de poliţă s'a făcut o escepţiune de la acestŭ principiŭ, pentru că data ne dă mijloculŭ de a putea verifica : décă în adevĕrŭ persóna care a subscrisŭ poliţa, a fostŭ, séŭ nu, în loculŭ unde se pretinde a o fi subscrisŭ, adică décă a fostŭ, séŭ nu, remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ.

Nulitatea resultândŭ din lipsa dateĭ este aparentă, şi prin

urmare póte fi opusă de toţĭ, şi în contra tuturorŭ. Nu admitemŭ opiniunea luĭ Pothier, care ḑicea, că trăgĕtorulŭ nu se póte prevala de acéstă nulitate.

In ce casŭ póte proba trăgĕtorulŭ falsitatea dateĭ?

Data este presupusă a fi adevĕrată între trăgĕtorŭ şi Prenorŭ (primulŭ beneficiarŭ), conformŭ regulelorŭ dreptuluĭ comunŭ. — Cu tóte acestea, trăgĕtorulŭ póte proba falsitatea eĭ în contra prenoruluĭ alegêndŭ incapacitatea sa, pentru că o fraudă în contra legeĭ se póte totŭ-d'auna proba.

Sĕ notămŭ însă, că proba falsităţeĭ dateĭ se póte face fără a fi necesitate de o înscriere în falsŭ; şi sĕ nu ni se ḑică, pentru a susţine contrariulŭ, că antidata în girulŭ uneĭ poliţe, se consideră ca falsŭ, (art. 234 C. com.) pentru că poliţa nu este de câtŭ unŭ actŭ sub semnătură privată. (Cass. fr. 7 Mars 1849). Data nu trebue sĕ coprindă numaĭ ḑiua, luna şi anulŭ, ci şi *loculŭ*, unde s'a creatŭ poliţa. Cu tóte acestea, asupra acestuĭ punctŭ suntŭ două opiniunĭ: Uniĭ susţinŭ, că în înţelesulŭ comunŭ vorba *dată* însemnéză timpulŭ, şi în lipsa enunciereĭ loculuĭ, poliţa este presumată a se fi subscrisŭ la domiciliulŭ trăgĕtoruluĭ. (Pardessus, t. II, no. 333).

La acésta se rĕspunde însă, cu dreptŭ cuvêntŭ: că poliţa trebue sĕ aréte şi *loculŭ* sub pedépsa de nulitate. Fără îndouélă că vorba *dată* nu se referă în generalŭ şi la locŭ, dér aci enunciarea loculuĭ este necesară, pentru a putea verifica, cum amŭ ḑisŭ, décă condiţiunea esenţială a uneĭ poliţe, adică remiterea de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ, a avutŭ, séŭ nu, locŭ. Şi sĕ nu ni se ḑică, că legiuitorul nu s'a esplicatŭ în art. 106, pentru că legiuitorulŭ nu vorbesce în acestŭ articolŭ nicĭ despre subscrierea poliţeĭ, şi cu tóte acestea lipsa acesteia îĭ atrage nulitatea.

3. — Arĕtarea sumeĭ de plătitŭ. — In poliţă trebue sĕ se aréte în modŭ precisŭ *suma* de plătitŭ; şi trebue totŭ-d'auna

ca acésta sĕ fie *o sumă de banĭ;* orĭ-ce alte valorĭ, precum mărfurĭ séŭ producte, nu potŭ face obiectulŭ uneĭ poliţe.

Sĕ notămŭ însă, că décă după dispoziţiunea art. 106, poliţa trebue sĕ arate precisŭ suma de plătitŭ, nu trebue sĕ conchidemŭ de aci, că ea arŭ perde caracterulŭ sĕŭ legalŭ, în casŭ când dupĕ enuncierea capitaluluĭ, s'arŭ ḑice că acestŭ capitalŭ va produce procente de 6%, de esemplu. Este de ajunsŭ numaĭ ca sĕ nu fiă nicĭ o incertitudine asupra sumeĭ acestuĭ interesŭ, comparândŭ data subscriereĭ cu a scadenţeĭ.

Acum suma de plătitŭ póte sĕ nu fiă esprimată de câtŭ în cifre, séŭ în litere, fără a maĭ fi repetată, dupĕ cum se face în practică, în capulŭ, séŭ la finitulŭ poliţeĭ.

Când poliţa este sub semnătura privată şi scrisă de altulŭ, ér nu de trăgĕtorŭ, acesta nu este obligatŭ, chiar când nu arŭ fi comerciantŭ, de a maĭ adăoga pe lângă sub scrierea sa şi cuvintele : *bunŭ* şi *aprobatŭ*, cum cere art. 1180 C. civ. (Bravard, Traité de droit commercial, vol. III, p. 75 et suiv.; contra Nouguier, vol. I, no. 72).

Uniĭ autorĭ, cum este Pardessus (Traité des lettres de change, no. 74) şi Merlin (Répét., vo. Billet à ordre, § I, art. 5), cari adoptă acéstă din urmă opiniune, o motivéză, ḑicêndŭ, că *bunulŭ* şi *aprobatŭ* nu este necesarŭ, pentru că comercianţiĭ sunt dispensaţĭ de acésta, şi că poliţa fiindŭ unŭ actŭ de comerciŭ, orĭ de cine arŭ fi subscrisă, trăgĕtorulŭ trebue pusŭ în clasa comercianţilorŭ.

Acestŭ raţionamentŭ însă este eronatŭ, pentru că de-şi acela care trage o poliţă, face unŭ actŭ de comerciŭ, însă nu devine pentru acésta comerciantŭ, şi prin urmare, în acéstă calitate elŭ nu póte invoca escepţiunea consacrată de art. 1180 C. civ. în favórea comercianţilorŭ.

Trebue sĕ ḑicemŭ maĭ bine, că acestŭ articolŭ nevorbindŭ, de câtŭ de *bilete*, séŭ de *simplele promisiunĭ*, este imposibilŭ a face sĕ intre în termeniĭ sĕĭ, şi poliţa care dupĕ cum ḑice

Bravard, diferă de simpla promisiune, prin aceea, că ea nu se face numaĭ prin concursulŭ a douĕ persóne, ci a treĭ persóne; şi prin aceea, că ea nu presupune numaĭ unŭ singurŭ contractŭ, ci douĕ : contractulŭ de *schimbŭ*, şi contractulŭ de *mandatŭ*.

Quid in casŭ, când în poliţă nu se arată suma de plată?

In acestŭ casŭ poliţa este *nulă!*

4. — Indicaţiunea numeluĭ aceluia, care trebue sĕ plătéscă.— Acésta este necesarŭ, pentru ca portorulŭ sĕ scie la cine sĕ se adreseze pentru a primi plata poliţeĭ.

Déca trăgĕtorulŭ şi trasulŭ ar fi una şi aceaşĭ persónă, atuncĭ actulŭ nu va fi poliţă, ci *unŭ bilet la domiciliŭ*, despre care vomŭ vorbi maĭ târḑiŭ. De esemplu : *Iaşĭ, 11 Apriliŭ 1881. — Plătesce cutăruia, séŭ la ordinulŭ sĕŭ, cutare sumă, valórea primită în ahtŭ.*; sub-semnatŭ : *Primus*; şi pe urmă adaogă : *luĭ Primus la Bucurescĭ.* — Séŭ, *voiŭ plăti luĭ Petru, séŭ la ordinulŭ luĭ, cutare sumă, valórea primită în ahtŭ. Iaşĭ, 11 Aprilie 1881*; şi maĭ departe : *platibilă la Bucurescĭ la domiciliulŭ luĭ Nicolae*; sub-semnată : *Primus.*

In aceste douĕ esemple nu este diferinţă de câtŭ în ceea ce privesce forma; în ambele aceste casurĭ actulŭ nu este o poliţă, pentru că este de esenţa poliţeĭ, ca sĕ fiă treĭ persóne : *trăgĕtorulŭ*, *portorulŭ* şi *trasulŭ.*

Vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, cari suntŭ efectele acestuĭ biletŭ la domiciliŭ, şi déca suntŭ acelea-şĭ ca şi ale poliţeĭ; aci însĕ trebue sĕ spunemŭ numaĭ atâta, că acela în profitulŭ cuĭ este de a se trage o poliţă, acela căruĭ s'a promisŭ o poliţă pentru o valóre, ce a datŭ, nu este obligatŭ a se mulţumi pe o poliţă ce trăgĕtorulŭ ar trage asupra sa însuşĭ, séŭ maĭ bine, pe unŭ biletŭ la domiciliŭ, pentru că portorulŭ este presupusŭ, că făcêndŭ sĕ i se promiţă o poliţă, a cerutŭ garanţia uneĭ terţie persóne, *a trasuluĭ*, şi trăgĕtorulŭ este presupusŭ, că 'ĭ-a promisŭ-o. Portorulŭ prin urmare, póte refusa unŭ biletŭ la do-

miciliŭ, ce nu 'ĭ-ar presenta de câtŭ garanţia trăgĕtoruluĭ. — Cu tóte acestea, unŭ neguţătorŭ ar putea trage o poliţă asupra comisionaruluĭ sĕŭ.

Curtea de Apelŭ din Rouen a datŭ o decisiune în sensulŭ că o poliţă póte fi valabilmente trasă asupra comisuluĭ trăgătoruluĭ (arrêt 20 Août 1845).

5. — *Arĕtarea epoceĭ plăţiĭ, adecă, a scadenţeĭ poliţeĭ.* — In poliţă trebue sĕ se aréte şi tempulŭ, când are sĕ fiă plătită, *à vista*, adecă, îndată ce s'a înfăţişatŭ trasuluĭ, séŭ după una, séŭ maĭ multe ḑile, séŭ lunĭ de la înfăţişare, séŭ după una, séŭ maĭ multe ḑile séŭ lunĭ de la data sa, séŭ într'o ḑi hotărâtă a luneĭ, séŭ într'o ḑi însemnată, séŭ în cursulŭ unuĭ bâlciŭ; tóte acestea le vomŭ vedea maĭ la vale, când vomŭ esplica art. 125.

Quid însĕ în casŭ când epoca plăţiĭ nu se va fi arĕtatŭ în poliţă?

Cestiunea este controversată:

1. — *Sistemŭ.* — Poliţa se consideră în asemenea casŭ ca făcută *à vista*, şi prin urmare, se va plăti îndată ce se va presenta portorulŭ cu dênsa la plată. Pentru susţinerea acestuĭ sistemŭ se argumentéză cu art. 118 şi 160 C. com. — Giranţiĭ nu aŭ a se plânge în contra nimenuĭ, pentru că eĭ suntŭ de vină, că aŭ negoţiatŭ o astŭ-felŭ de poliţă. (Delvincourt, I, II, note 5 de la pag. 105).

2. — *Sistemŭ* — Legiuitorulŭ a cerutŭ pentru formaţiunea poliţeĭ, ca să se arate în ea şi epoca scadenţeĭ; prin urmare, poliţa, în care nu esistă acéstă menţiune, nu valoréză ca poliţă, ci numaĭ ca unŭ simplu *mandatŭ*, ce s'a datŭ trasuluĭ de a plăti suma arĕtată în poliţa imperfectă, şi ca o simplă recunóscere din partea trăgĕtoruluĭ, în virtutea căreia prenorulŭ va avea o acţiune ordinară în repetiţiunea acesteĭ sume în casŭ când trasulŭ nu va plăti. (Pothier, *Contrat de change*, ch. III, no. 32); şi judecătoriĭ vorŭ putea chiar sĕ acorde trasuluĭ unŭ termenŭ pentru plată conformŭ art. 1582

c. civ. ca şi când nicĭ nu ar fi vorba de câtŭ de unŭ simplu titlu ordinarŭ, érŭ nu de o poliţă.

Terminulŭ indicatŭ în poliţă póte elŭ sĕ fie incertŭ, nedeterminatŭ? póte elŭ depinde de realisarea uneĭ condiţiunĭ, saŭ de realisarea unuĭ evenimentŭ?

Credemŭ că asemenea termine nu potŭ figura în poliţă, pentru că poliţa nu arŭ putea circula cu înlesnire, déca nu s'arŭ sci precisŭ soroculŭ, când are sĕ se plătéscă; şi afară de acésta, vomŭ vedea maĭ la vale, că în în lipsa de plată, trebue sĕ se facă unŭ protestŭ pentru a se constata acésta, şi că acestŭ protestŭ trebue făcutŭ într'unŭ timpŭ riguroşŭ determinatŭ de lege; eĭ bine, déca epoca scadenţeĭ arŭ fi subordinată la împlinirea uneĭ condiţiunĭ, portorulŭ nu arŭ putea sci maĭ de nainte ḑiua precisă a scadenţeĭ; şi prin urmare, nu arŭ putea face protestŭ: portorulŭ arŭ fi silitŭ în asemenea casŭ, sĕ neglige alte afacerĭ şi sĕ se ocupe numaĭ de aceia: ca sĕ vadă, déca nu s'a împlinitŭ cutare evenimentŭ.

Cu tóte aceste, suntŭ uniĭ carĭ susţinŭ, că poliţa este regulată, este valabilă, şi în acestŭ casŭ. Ḑiua incertă, ḑicŭ dânşiĭ, nu este prohibită de art. 106: pentru că cea ce cere acest articolŭ, este, ca sĕ esiste o epocă pentru plată. Apoĭ în casul de façiă, esistă. Ceva maĭ multŭ, legea admite şi scadenţa à vista, cea ce nu este, de câtŭ unŭ *dies incertus*. — La acésta însă rĕspundemŭ, că daca este admisă scadenţa à vista, care nu este de câtŭ o ḑi incertă, acésta este espresŭ autorisatŭ de lege.

6. — *Arĕtarea loculuĭ, unde are sĕ se plătéscă poliţa.* — Poliţa trebue sĕ indice loculŭ unde este platibilă; acestŭ locŭ se pune de ordinarŭ în poliţă sub numele trasuluĭ. — Domiciliulŭ trasuluĭ şi domiciliulŭ aceluia care trebue sĕ plătéscă, potŭ fi diferite: o poliţă póte sĕ fie trasă asupra unuĭ individŭ şi sĕ se plătéscă la domiciliulŭ unuĭ tiersŭ, care ia numele de *domiciliatarŭ*; acesta este unŭ adevĕratŭ *adjectus solutionis gratia;* domiciliulŭ indicatŭ pentru plată trebue sĕ fiă designatŭ de

trăgĕtorŭ, în momentulŭ creaţiuneĭ poliţeĭ, séŭ în urmă de către trasŭ cu ocasiunea acceptăreĭ (art. 119 C. com.).

7. — Numele aceluia cuĭ, séŭ în ordinea cuĭ, este platibilă poliţa.

Poliţa trebue sĕ aréte, numele aceluia căruia are sĕ se plătéscă.

Ce vomŭ ḑice în casŭ, când se va arĕta numaĭ numele aceluia, care a plătitŭ preţulŭ poliţiĭ, fără a se da ordinŭ trasuluĭ, ca sĕ plătéscă acestuia suma coprinsă în poliţă. De esemplu, plătesce suma de 1000 fr., valórea primită în ahtŭ de la *Primus*. Aci nu se ḑice, că suma de 1000 fr. sĕ o plătéscă trasulŭ luĭ *Primus*, ci se ḑice numaĭ atâtŭ, că suma a fostŭ primită de la Primus, şi se poruncesce trasuluĭ ca sĕ o plătéscă, dérŭ *cuĭ?* Acésta nu se spune.

In privinţa acésta : cuĭ are sĕ se plătéscă, în casulŭ de faţiă poliţa, suntŭ treĭ opiniunĭ :

1. — Opiniune. — Este resonabilŭ sĕ presupunemŭ, că trăgĕtorulŭ a înţelesŭ ca poliţa sĕ se plătéscă aceluia, de la care se declară, că s'a primitŭ valórea, pentru că nu se arată o altă persónă, căreia sĕ i se plătéscă. (Pothier, contrat de change ch. III, no. 31).

2. — Opiniune. — Omisiunea numeluĭ persóneĭ căreia are sĕ se plătéscă poliţa este o imperfecţiune, care dupĕ noĭ, ne împedică de a considera actulŭ ca poliţă; elŭ nu este dérŭ, de câtŭ unŭ titlu ordinarŭ, supusŭ apreciereĭ tribunaluluĭ. Lipsa acesteĭ enuncierĭ nu se póte suplini prin presumţiunea, că trasulŭ a înţelesŭ, ca poliţa sĕ se plătéscă aceluia, care a datŭ baniĭ pe dênsa, pentru că de multe orĭ preţulŭ uneĭ poliţe se plătesce de altulŭ, érŭ nu de acela în profitulŭ căruia este trasă (Pardessus, t. II, no. 338).

3. — Opiniune. — In principŭ, enuncierea numeluĭ aceluia, care a datŭ valórea, nu este o indicaţiune suficientă; însĕ déca pe lângă acésta maĭ concură şi alte circumstanţe din cari se

vede clarŭ, că acela este beneficiarulŭ, care a datŭ baniĭ pe poliţă, atuncĭ poliţa va fi valabilă. De esemplu, sĕ presupunemŭ, că arŭ esista o scrisóre în care s'arŭ arĕta condiţiunile contractuluĭ de schimbŭ, şi prin care s'arŭ încunosciinţa trasulŭ despre trămiterea poliţeĭ; poliţa în acestŭ casŭ va fi valabilă. (Nouguier, des Lettres de change, t. I, p. 147).

Sĕ notămŭ, că nu este destulŭ, ca sĕ se menţioneze în poliţă numele prenoruluĭ, a aceluia în beneficiulŭ cuĭ este trasă, ci trebue sĕ se coprindă într'ênsa şi clausa *la ordine*, sĕ se ḑică de esemplu : *Plătesce la ordinulŭ luĭ Primus*, séŭ *plătesce luĭ Primus, séŭ la ordinulŭ sĕŭ.* Acéstă espresiune însemnéză, că Primus are facultatea de a transmite uneĭ terţe persóne proprietatea poliţeĭ, prin girŭ, adică : printr'o declaraţiune a voinţeĭ de a ceda drepturile séle; acéstă declaraţiune se înscrie în poliţă, cum vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, şi décă întrunesce tóte condiţiunile cerute de lege, are de efectŭ de a transmite cesionaruluĭ tóte drepturile cedanteluĭ façiă şi cu terţiile persóne, fără ca sĕ fiă trebuinţă pentru acésta de o notificaţiune, dupĕ cum cere art. 1393 C. civ. în casŭ de cesiune a uneĭ creanţe ordinare.

Poliţa este ea nulă, décă lipsesce clausa la ordine? — Uniĭ susţinŭ că clausa *la ordine* nu este de esenţia poliţeĭ, că chiarŭ décă acéstă clausă nu arŭ fi inserată în poliţă, totŭ este remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ, şi acésta face ca actulŭ sĕ fiă o poliţă. (Delvincourt, t. II, note 2 de la pag. 78).

Insă limbagiulŭ Coduluĭ este fórte imperativŭ, elŭ ḑice formalŭ : că poliţa este la ordinŭ (art. 106). Şi este în generalŭ admisŭ, că poliţa numaĭ prin clausa *la ordine* îşĭ dobêndesce perfecţiunea eĭ; numaĭ prin acéstă clausă poliţa îşĭ póte ajunge scopulŭ sĕŭ de a fi transmisă repede din mână în mână şi de a circula cu iuţélă. (Pardessus. t. II, no. 329, Bravard, p. 228).

Cuvintele **la ordine** *suntŭ ele sacramentalĭ?* In dreptulŭ

noctru nu esistă termenĭ sacramentalĭ; prin urmare, nicĭ vorbele *la ordine* nu suntŭ sacramentalĭ; potŭ fi dérŭ înlocuite cu alţĭ termenĭ equivalenţĭ, potemŭ ḑice, de esemplu : *Plătesce cutăruia, séŭ la dispoşiţiunea sa; séŭ representanţilorŭ drepturilorŭ luĭ.*

Sĕ notămŭ. că nu se póte creea o poliţă *platibilă la portorŭ;* aşa, nu se póte ḑice : *plătesce cutare sumă portoruluĭ*, pentru că beneficiarulŭ nu este arĕtatŭ cu precisiune, şi lipsesce şi clausa la ordine.

In alŭ cuĭ ordinŭ se trage poliţa?

Poliţa de ordinarŭ se trage în ordinulŭ aceluia, care dă baniĭ pe dênsa. Dérŭ cu tóte acestea póte fi trasă şi la ordinulŭ uneĭ terţie persóne. — Se póte, că acela ce dă baniĭ pe dênsa sĕ nu fiă elŭ *prenorulŭ* (primulŭ beneficiarŭ). Aşa, o persónă din Paris, care are sĕ priméscă o sumă de banĭ din Bucurescĭ, însărcinéză pe unulŭ din amiciĭ sĕĭ sĕ priméscă pentru dênsulŭ acéstă sumă şi sĕ 'ĭ-o trimiţă. Acestŭ amicŭ, după ce iea baniĭ, sĕ duce de 'ĭ dă unuĭ banchierŭ, şi 'lŭ rógă sĕ tragă o poliţă pe numele şi la ordinulŭ persóneĭ, la care voesce sĕ ajungă aceĭ banĭ; redactându-se astŭ-felŭ poliţa amiculŭ va evita de a 'şĭ pune semnătura sa într'însa şi nu va fi responsabilŭ de plata eĭ către terţiile persóne, la carĭ s'arŭ putea transmite poliţa, nicĭ pasibilŭ de acţiunile, la carĭ l'arŭ fi pututŭ espune semnătura sa. Art. 106 nu cere ca sĕ se spună de cine este datŭ preţulŭ poliţeĭ.

Poliţa póte ea fi la ordinulŭ trasuluĭ.

Nu póte, pentru că trasulŭ nu este o terţie persónă.

Dérŭ la ordinulŭ trăgĕtoruluĭ póte sĕ fie o poliţă? Art. 106 o spune acésta într'unŭ modŭ espresŭ, că da!

Care este utilitatea acesteĭ dispoşiţiunĭ?

Utilitatea acesteĭ disposiţiunĭ este acésta: că se póte întêmpla, ca unŭ individŭ puçinŭ cunoscutŭ în loculŭ unde residă, sĕ voiască a 'şĭ procura banĭ prin mijloculŭ uneĭ poliţe, ce are

de gândŭ a trage asupra uneĭ persóne dintr'unŭ altŭ locŭ depărtatŭ. Insă fiindŭ că acela, la care se adreséză pentru a obţine banĭ, nu'lŭ cunósce şi nu scie, déca persóna, asupra căreia este de a se trage poliţa, o va accepta şi o va plăti, saŭ nu, nu voesce să priméscă acéstă poliţă, şi sĕ-'ĭ dea suma, ce cere. Trăgĕtorulŭ atuncĭ ce face? trage o poliţă în numele sĕŭ propriŭ şi în ordinea sa şi apoĭ o transmite la trasŭ, ca să o accepte, şi după acceptare din partea acestuia, o transmite în ordinulŭ uneĭ persóne, care acumŭ dă bucurosŭ banĭ pe dînsa (voy. Pothier, Contrat de change, no. 10).

In acestŭ casŭ, în ce momentŭ este poliţa perfectă?

Subscriitorulŭ nu primesce în realitate banĭ de câtŭ când se presintă unŭ tiersŭ, şi îĭ numĕră suma coprinsă în poliţă; şi poliţa nu devine perfectă de câtŭ în momentulŭ când se transmite acestuĭ tiersŭ prin girŭ. Până la acéstă epocă, nu este de câtŭ unŭ simplu proiectŭ; numaĭ girulŭ ocomplectéză.

Girulŭ póte elŭ fi datatŭ din loculŭ, unde este plătibilă poliţa în casŭ când ea este la ordinulŭ trăgĕtoruluĭ?

Trăgĕtorulŭ în ipotesa precedentă nu póte sĕ 'şĭ vêndă poliţa luĭ însu-şĭ, şi contractulŭ de schimbŭ nu se efectuéză de câtŭ prin girŭ, adică, când trăgĕtorulŭ cedéză poliţa uneĭ terţie persóne; prin urmare, décă poliţa se trece în ordinulŭ uneĭ terţie persóne în loculŭ unde este plătibilă, lipsesce condiţiunea esenţială pentru esistenţa uneĭ poliţe: *remiterea de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ.* (Cass. fr. 6 Janvier, 1845; Toulouse 6 Mars, 1830; 20 Juin 1835; şi alte Curţĭ).

Quid în casŭ, când trasulŭ a acceptatŭ?

D. Rataud, care admite soluţiunea de susŭ în casŭ, când poliţa nu a fostŭ acceptată, înclină a crede, că, în casŭ de acceptaţiune din partea trasuluĭ, poliţa în ordinea trăgătoruluĭ este perfectă, şi că nu maĭ are trebuinţă de nimicŭ pentru perfectibilitatea eĭ.

Pe câtă vreme trasulŭ nu a acceptatŭ, ḑice acestŭ învĕţatŭ,

nu se póte susţine, că poliţa constată unŭ contractŭ de schimbŭ intervenitŭ între trasŭ şi trăgĕtorŭ; căcĭ contractulŭ de schimbŭ se va forma între trăgĕtorŭ şi între acela în ordinea cuĭ se va gira poliţa. Numaĭ presenţa acestuĭ din urmă, póte realisa contractulŭ de schimbŭ. Prin urmare, nu numaĭ că este necesariŭ unŭ girŭ, pentru ca poliţa sĕ se pótă forma, în casŭ când ea nu este acceptată de trasŭ, ci trebue încă că acestŭ girŭ sĕ se facă în altŭ locŭ deosebitŭ de acela alŭ plăţiĭ.

In casŭ însĕ când trasulŭ a acceptatŭ, ḑice D. Rataud, a decide, că poliţa nu este perfectă, arŭ fi a adăoga la prescripţiunile legeĭ. De esemplu : Petru din Bucurescĭ fiindŭ la Brăila se împrumută aci de la Paul cu 1000 fr. şi se obligă a 'ĭ restitui în termenŭ de treĭ lunĭ la Bucurescĭ. Paul trage imediat la ordinea sa însu-şĭ o poliţă, pe care Petru scrie accepţiunea sa. Eĭ bine, poliţa în acestŭ casŭ nu este dintr'unŭ locŭ în altulŭ? Contractulŭ intervenitŭ între Paul şi Petru nu este elŭ unŭ contractŭ de schimbŭ? Este adevĕratŭ, că în acestŭ titlu nu este şi unŭ tiersŭ-beneficiarŭ, dér art. 106 nu ḑice elŭ, că o poliţă póte sĕ fiă la ordinea trăgĕtoruluĭ? evidentŭ, că da!

Orĭ cum arŭ fi, este unŭ casŭ, când poliţa, ce este la ordinea trăgĕtoruluĭ, este perfectă din chiar momentulŭ creereĭ séle : acesta este casulŭ, când trăgĕtorulŭ lucréză în calitate de mandatarŭ alŭ unuĭ tiersŭ, în comptulŭ căruia sub-scrie poliţa, adică, când elŭ este trăgĕtorŭ în comptulŭ altuia. In acestŭ casŭ, propriŭ vorbindŭ, elŭ nu este adevĕratulŭ trăgĕtorŭ, căcĭ adevĕratulŭ trăgĕtorŭ este mandantulŭ. Ttrăgĕtorulŭ în comptŭ în casulŭ de façiă primesce poliţa pentru a i se plăti sumele, ce póte 'ĭ datoréză mandantulŭ sĕŭ, *dătătorulă de ordine*, acela în comptulŭ căruia este poliţa trasă. Unŭ esemplu pentru acestŭ din urmă casŭ :

B. P. L. **100.**

La . . . (cutare epocă), veţĭ plăti în comptulŭ d-luĭ N. N., la ordinulŭ meŭ, suma de una sută leĭ nouĭ, valórea primită (în marfă, etc.)

Luĭ Secundus *Bucurescĭ, 5 Ianuarie 1883.*
în Ploescĭ. **Primus.**

8. — Declaraţiunea valóreĭ primite. — In poliţă trebue sĕ se indice formalŭ, şi expresŭ : 1) Că valórea poliţeĭ s'a datŭ trăgĕtoruluĭ, şi 2) Ce valóre i s'a datŭ; trebue sĕ se arate anume în ce a constatŭ acéstă valóre; a fostŭ banĭ? mărfurĭ? etc., cu alte cuvinte legea cere, ca sĕ se enunciă causa obligaţiuneĭ, ceea ce este contrariŭ principiilorŭ dreptuluĭ comunŭ în materiă de obligaţiunĭ (ved. art. 967 C. civ.). Aşa în poliţă trebue sĕ se ḑică : *Valórea primită în ahtŭ, în numerarŭ, în mărfurĭ*, etc.

Care este efectulŭ uneĭ poliţe în care nu se spune nicĭ că s'a datŭ valórea eĭ, nicĭ ce valóre s'a datŭ?

Când în poliţă nu se spune nicĭ că s'a datŭ valórea eĭ, nicĭ în ce a constatŭ acea valóre, ea nu valoréză ca poliţă. Prenorulŭ nu devine proprietarŭ; elŭ nu este, de câtŭ unŭ simplu mandatarŭ pentru primirea banilorŭ (arg. din art. 133 C. com.). Trăgĕtorulŭ fiindŭ consideratŭ ca mandatarŭ şi ca proprietarŭ, îlŭ póte opri de a-'ĭ ridica, revocândŭ mandatulŭ şi revendicândŭ chiarŭ poliţa din masa falimentuluĭ, în casŭ de falimentŭ din partea portoruluĭ. (Pothier, Contrat de change, ch. III, no. 34).

Potemŭ ḑice atuncĭ, că valoréză ca o simplă promisiune?

Nu potemŭ ḑice nicĭ acésta, pentru că prenorulŭ, în acestŭ casŭ este mandatarulŭ, ér nu creditorulŭ trăgĕtoruluĭ.

Ce se întêmplă în acéstă ipotesă, în casŭ, când prenorulŭ trasmite poliţa la o terţie persónă printr'unŭ girŭ regulatŭ?

Proprietatea poliţeĭ este bine transmisă; şi prenorulŭ devine girantŭ; prenorulŭ însĕ nu transmite proprietatea poliţeĭ

în calitate de proprietarŭ, căcĭ noĭ scimŭ, că elŭ nu este proprietarŭ, ci în calitate de mandatarŭ alŭ trăgĕtoruluĭ. (Savary, Parêre, 46; Delvincourt, note 7 de la pag. 75).

Espresiunea : **valórea primită,** *este ea suficientă ?* — Acéstă espresiune, fiindŭ-că nu indică, ce valóre s'a primitŭ, nu este suficientă.

Ce vomŭ ḑice însĕ în ceea ce privesce espresiunile: *valóre în comptŭ ?* Aceste espresiunĭ suntŭ valabile, pentru că ele însemnéză : că este unŭ comptŭ curentŭ între trăgĕtorŭ şi beneficiarŭ, şi că valórea poliţeĭ s'a scăḑutŭ din aceea ce datora beneficiaruluĭ trăgĕtorulŭ.

Pentru regularitatea uneĭ poliţe este de ajunsŭ a se arĕta că valórea eĭ s'a datŭ, şi ce valóre s'a datŭ; puţinŭ importă în ce a consistatŭ. de esemplu, în imobile, în arendă etc. Legea lasă o mare latitudine în acéstă privinţă.

9. — Semnătura trăgĕtoruluĭ. — De şi legea nu ni-o spune espres, cu tóte acestea este certŭ, că poliţa când se face prin actŭ sub-semnátura privată, dupĕ cum se face de ordinarŭ, trebue, sub pedépsă de nulitate, sĕ fiă sub-scrisă de trăgĕtorŭ.

Décă trăgĕtorulŭ nu scie scrie, poliţa se face prin actŭ de notariatŭ; şi în asemenea casŭ, în ceea ce privesce sub-semnătura se urméză regulile, cari guvernă asemenea acte.

In resumatŭ, trebue sĕ scimŭ, că enunciările necesariĭ, cari trebue sĕ esiste în poliţe suntŭ de douĕ speciĭ: Suntŭ unele, cari décă lipsescŭ din poliţă, facŭ ca actulŭ sĕ nu fiă valabilŭ, nicĭ ca poliţă nicĭ ca altŭ contractŭ; cu alte cuvinte, facŭ ca actulŭ sĕ fiă unŭ ce absolutŭ nulŭ. Aşa, sub-scrierea trăgĕtoruluĭ décă lipsesce, actulŭ nu valoréză nimicŭ, nicĭ ca poliţă, nicĭ ca altŭ contractŭ; este unŭ simplu proiectŭ.

In câtŭ privesce *omiterea sumeĭ de plată*, séŭ *numele persóneĭ*, ce trebue sĕ plătéscă, opiniunile suntŭ împărţite :

Uniĭ susţinŭ, că omiterea uneia, séŭ a alteia anuléză com-

plectamente actulŭ, astŭ-felŭ în câtŭ nu produce nicĭ unŭ angajamentŭ (Pardessus, t. no. 462).

Alţiĭ susţinŭ, că actulŭ este nulŭ *numaĭ ca poliţă.*

Suntŭ însĕ alte enunciaţiunĭ, ale carora lipsă nu împedică actulŭ de a produce efecte, însĕ nu efectele poliţeĭ, pentru că actulŭ este nulŭ ca poliţă : aşa este casulŭ, când lipsesce *data*, séŭ nu se arată *tempulŭ*, séŭ *loculŭ* plăţeĭ, séŭ lipsesce clausa *la ordine*, orĭ nu se arétă, că *s'a primitŭ valórea* poliţeĭ, şi în ce s'a primitŭ.

Pênĕ aci amŭ vĕḑutŭ enunciaţiunile necesariĭ, a cărora lipsă din poliţă, facŭ ca actulŭ sĕ fiă nulŭ *celŭ puţinŭ ca poliţă*, décă nu şi ca altŭ contractŭ; acum sĕ trecem la

Enunciaţiunile Facultative.

Enuncierile facultative suntŭ acele, ale cărorŭ *presenţă*, séŭ *absenţă*, nu împedică actulŭ de a valora ca poliţă.

Se găsescŭ maĭ în tóte poliţele aceste enunciaţiunĭ : *dupĕ a mea înscĭinţare* ; acésta însemneză, că trasulŭ va primi de la trăgĕtorŭ o însciinţare, prin care i se va notifica : data poliţeĭ, suma de plată, epoca când are sĕ plătéscă, şi numele persóneĭ la ordinea căreia este plătibilă poliţa. Décă însĕ trăgĕtorulŭ crede avertismentulŭ inutilŭ, în poliţă se ḑice : *fără altă înscĭinţare.*

Aceste enunciaţiunĭ, nu suntŭ indispensabile pentru perfecţiunea poliţeĭ, dér aŭ cu tóte acestea utilitatea lorŭ. Trăgĕtorulŭ, care arŭ avea imprudenţa de a plăti fără însciinţare o poliţă, în care s'arŭ ḑice : *dupĕ a mea înscĭinţare*, va fi responsabilŭ, despre validitatea plăţiĭ.

Asemenea se póte însera în poliţă clausa : *fără obligulŭ meŭ* (sans garantie). Efectulŭ acesteĭ clause este de a se apĕra, în casŭ de neplată a poliţeĭ, de orĭ-ce rĕspundere trăgĕtorulŭ, care a făcutŭ provisia şi giranţiĭ; portorulŭ în acestŭ casŭ nu are recursŭ, de câtŭ în contra *trasuluĭ.* Este permisŭ

a modifica consecințele legalĭ ale polițeĭ. Trăgĕtorulŭ, care justifică că a făcutŭ provisia, are dreptulŭ de a se elibera de orĭ-ce responsabilitate fagiă cu portorulŭ; acesta este sensulŭ, pe care 'lŭ are, în idea părțilorŭ, clausa de care este vorba·

In fine, vomŭ maĭ nota, că o poliță se póte trage *în maĭ multe esemplare*. Acésta se face séŭ pentru a facilita negotierea polițeĭ; portorulŭ póte pune unulŭ din esemplare în circulațiune, și altulŭ îlŭ póte trămite trasuluĭ spre acceptare; séŭ pentru a evita perderea polițeĭ, séŭ altŭ accidentŭ, căcì, décă va dispare unŭ esemplarŭ, va rĕmâne altulŭ. Eĭ bine, cândŭ polița se trage în maĭ multe esemplare, după art. 106 C. com., trebue sĕ se menționeze pe fiă-care din ele numĕrulŭ de ordine, décă este ântêiulŭ, alŭ douilea, alŭ treilea etc., pentru că déca nu s'arŭ face acéstă mențiune, publiculŭ arŭ potea lua diferitele exemplare, ca totŭ ătâtea polițe diferite.

Sĕ maĭ notămŭ, că de ordinarŭ acela, care trage o poliță, o trage în propriulŭ sĕŭ comptŭ; dér se întêmplă câte o dată ca polița sĕ fiă trasă îe comptulŭ altuia (art. 107 C. com.). In acestŭ casŭ trăgĕtorulŭ se numesce *trăgĕtorŭ în comptŭ*, și acela, în comptulŭ cuĭ se trage, se numesce *dătĕtorŭ de ordine*, séŭ *ordonatorŭ*.

Acésta are locŭ, de esemplu, în casulŭ următorŭ:

A din Bucurescĭ, datoréză 2000 fr. luĭ C din Paris. A are însă și elŭ sĕ ia 2000 fr. de la D din Viena. Acum ce face A ca sĕ-'șĭ plătéscă datoria din Paris? Scrie luĭ C ca acesta sĕ tragă o poliță în comptulŭ sĕŭ, a luĭ A, asupra luĭ D din Viena. C trage polița și o vinde luĭ F și cu chipulŭ acesta C îșĭ primesce baniĭ, fără multă bătae de capŭ și fără a se face nicĭ unŭ transportŭ. Aci A este *dătătorulŭ de ordine*, și C este *trăgĕtorulŭ în comptŭ*.

Vomŭ maĭ reveni asupra acesteĭ cestiunĭ, când vomŭ esplica art. 111 C. com. și vomŭ vedea atuncĭ cari sunt obligațiunile trăgĕtoruluĭ în comptulŭ altuia atâtŭ fagiă cu acela, a-

supra cuĭ este trasă poliţa, câtŭ şi façiă cu prenorulŭ (primulŭ beneficiarŭ) şi giranţiĭ.

b. — Despre suposiţiunĭ (art. 108 C. com.)

Se póte întêmpla acum ca unele dintre enunciaţiunile necesariĭ pentru validitatea poliţeĭ, sĕ fie mincinóse; sĕ esiste numaĭ în aparenţă, ér în fond nu. In acestŭ casŭ enunciaţiunile false le vomŭ numi suposiţiunĭ.

Câte felurĭ de suposiţiunĭ potŭ esista în poliţă?

In poliţă potŭ fi: 1) Suposiţiunĭ de nume. 2) Suposiţiunĭ de calitate. 3) Suposiţiunĭ de domiciliŭ. 4) Suposiţiunĭ de locŭ.

Sĕ esaminămŭ pe fie-care din ele, şi sĕ vedemŭ, cari sunt efectele lorŭ, de cine, şi în contra cuĭ potŭ fi invocate, şi cum se potŭ proba?

1. — Suposiţiunile de nume. — Se póte întêmpla ca unŭ individŭ sĕ tragă o poliţă sub unŭ nume imaginarŭ; séŭ sub numele uneĭ persóne adevĕrate, însă a căreĭ sub-semnătură o usurpă contra-făcênd'o; séŭ sĕ tragă o poliţă asupra uneĭ persóne, care nu esistă. In aceste casurĭ este *o suposiţiune de nume.*

Totŭ astŭ-felŭ este şi în casulŭ, când o poliţă arŭ fi trasă de unŭ individŭ, ce esistă în realitate asupra altuia care de asemenea esistă, însă arŭ fi în ordinulŭ *unuĭ prenorŭ închipuitŭ*, sub numele căruia se face primulŭ girŭ.

2. — Suposiţiunile de calitate. — Pentru ca sĕ esplicămŭ suposiţiunile de calitate vomŭ lua esemplulŭ următorŭ: unŭ omŭ are acela-şĭ nume cu unŭ banchier; subscriind poliţa, profită de similitudinea numeluĭ, lângă care maĭ adaogă şi *calitatea de banchierŭ.* In acestŭ casŭ nu este suposiţiune de nume, ci *de calitate.*

3. — Suposiţiunĭ de domiciliŭ. — Acéstă suposiţiune nu trebue confundată cu cea de locŭ. Suposiţiune de domiciliŭ arŭ fi, de esemplu, în casŭ când poliţa fiind plătibilă aiurea, ér

nu la domiciliulŭ trasuluĭ, indicaţiunea ce s'arŭ face, arŭ fi mincinósă.

4. — *Suposiţiune de locŭ.* — Scimŭ că una din condiţiunile esenţiale şi fundamentale ale poliţeĭ este, ca sĕ esiste o remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ.

Se întêmplă însă adese-orĭ, ca aceĭ, carĭ daŭ banĭ cu dobêndă, pentru ca sĕ se bucure de garanţiile specialĭ ce resultă din poliţă, punŭ pe împrumutaţĭ sĕ ḑică în poliţă, că ea este trasă dintr'unŭ locŭ în altulŭ, de esemplu, de la Craiova la Bucurescĭ, pe când actulŭ este făcutŭ şi sub-scrisŭ la Bucurescĭ; séŭ sĕ ḑică : că poliţa este plătibilă la Craiova, pe când părţile contractante nu aŭ intenţiune de a face aiurea plata, de câtŭ totŭ în Bucurescĭ, unde este făcutŭ actulŭ. Acésta este *o suposiţine de locŭ.*

Ce vomŭ ḑice în casŭ când poliţa conţine o suposiţiune de locŭ, de şi în realitate este trasă dintr'unŭ locŭ într'altulŭ? De esemplu : unŭ individŭ trage o poliţă din Bucurescĭ la Paris, şi pentru a-'şĭ ascunde şederea sa la Bucurescĭ, o datéză din Craiova. In acestŭ casŭ este în adevĕrŭ o suposiţiune de locŭ, dér cu tóte acestea esistă remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ, pentru că trăgĕtorulŭ primindŭ o valóre la Bucurescĭ, se angajéză a face a se plăti o sumă de banĭ la Paris.

Unĭĭ autorĭ susţinŭ, că soluţiunea trebue sĕ fie aceea, ca şi când nicĭ nu arŭ exista remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ; adică că actulŭ trebue socotitŭ ca o simplă promisiune (Persil, p. 91 ; — Metz, 1-er Déc. 1836).

Alţiĭ, din contra, suntŭ de opiniune că poliţa nu trebue reputată ca o simplă promisiune, de câtŭ numaĭ atuncĭ, când suposiţiunea arŭ face sĕ dispară condiţiunea esenţială a remitereĭ uneĭ sume de banĭ dintr'unŭ locŭ într'altulŭ; acéstă soluţiune o daŭ dînşiĭ basându-se maĭ multŭ pe spiritulŭ de câtŭ pe litera art 108 C. com. (Pardessus, t. II, no. 458; Nouguier, des lettres de change, t. I, p. 202 et suiv.).

Acéstă soluţiune este de preferitŭ.

Ce vomŭ dice însĕ în ceea ce privesce suposiţiunea, **că valórea s'a datŭ?**

Art. 108 C. com. nu vorbesce despre acéstă suposiţiune. Noĭ scimŭ însĕ, că pentru ca actulŭ sĕ fiă valabilŭ ca poliţa trebue sĕ se enuncie într'ênsulŭ, că valórea luĭ s'a datŭ şi în ce s'a datŭ.

Insĕ din douĕ una: séŭ se declară, că s'a datŭ o valóre, în locŭ de alta, *care în adevĕrŭ s'a datŭ,* şi în acestŭ casŭ, majoritatea autorilorŭ şi jurisprudenţa decidŭ, că suposiţiunea nu are nicĭ o influinţă asupra validităţeĭ poliţeĭ, pentru că art. 108 este mutŭ asupra acesteĭ suposiţiunĭ (Pardessus t. II, no. 458); séŭ nu s'a datŭ nimicŭ pentru poliţă, şi atuncĭ titlulŭ este viciatŭ pentru lipsă de causă.

Care sunt efectele suposiţiunilorŭ?

Legea ne spune, că în casŭ când esistă în poliţă vre-una din suposiţiunile, de cari amŭ vorbitŭ, actulŭ este reputatŭ, ca o *simplă promisiune,* adică, nu valoréză ca poliţă, ci ca unŭ altŭ actŭ.

Ce consequinţie resultă din principiulŭ că poliţa este redusă la o simplă promisiune de plată?

De aci urméză:

1). Că este apli abilŭ art. 1180 C. civ., care cere ca actulŭ sĕ fiă învestitŭ cu formula *bunŭ* şi *aprobatŭ,* în casŭ când nu este scrisŭ totŭ de mâna sub-scrietoruluĭ; pe când poliţa nu este supusă acesteĭ formalităţĭ. 2) nu esistă solidaritate, că în poliţă, între diferitele persóne ale cărorŭ sub-scsiere se găsesce în actŭ. 3) portorulŭ nu perde nimicŭ nefăcêndŭ protestŭ a doua di, dupĕ cum vomŭ vedea maĭ târdiŭ. 4) cedanţiĭ nu garantéză solvabilitatea debitorilorŭ cedaţĭ de câtŭ când se vorŭ fi obligatŭ conformŭ art. 1397 şi 1398 C. civ., pe când, când este vorba de poliţă, este altŭ-felŭ. 5) nu se póte invoca prescripţiunea de cincĭ anĭ, ci cea de treĭ-decĭ anĭ.

De cine, şi în contra cuĭ se potŭ opune escepţiunile resultândŭ din suposiţiunĭ în poliţe?

Este în generalŭ admisŭ, că chiar autorulŭ suposiţiuneĭ o póte invoca façiă cu acela, care a participatŭ la fraudă, şi că suposiţiunea póte fi opusă tuturorŭ acelora, cari aŭ comis'o, séŭ aŭ avutŭ cunoscinţă despre dênsa.

Dérŭ terţielorŭ persóne cari suntŭ de bună credinţă potŭ fi opuse suposiţiunile?

Se póte ḑice că art. 108 C. com., nu face nicĭ o dinstincţiune; prin urmare orĭ-ce suposiţiune reduce actulŭ la o simplă promisiune; nu trebue sĕ distingemŭ acolo, unde legea nu distinge; suposiţiunile póte dérŭ fi invocate de toţĭ, şi în contra tuturorŭ. Şi portorulŭ de buna credinţă nu este de câtŭ unŭ representantŭ (ayant-cause), unŭ cesionarŭ alŭ prenoruluĭ; prin urmare, este supusŭ acelora-şĭ escepţiunĭ.

Cu tóte acestea însĕ doctrina şi jurisprudenţa francesă în generalŭ, admitŭ că escepţiunile resultândŭ din suposiţiunĭ nu potŭ fi invocate în contra unuĭ tiersŭ-portorŭ de buna credinţă, în casŭ când acesta nu arŭ fi avutŭ cunoscinţă de dênsele. Décă am admite opiniunea contrariă, amŭ consacra o injustiţie. Tierţiulŭ portorŭ, când a contractatŭ, s'a basatŭ pe aparenţele legale; elŭ nu a pututŭ pĕtrunde maĭ departe, nu a pututŭ sci, că poliţa este afectată de unŭ viciŭ, care o reduce la o simplă promisiune. Décă s'arŭ da o altă soluţiune, s'arŭ împiedica circulaţiunea poliţelorŭ (Pardessus, t. II, no. 60; Delvincourt, t. II, note 3 de la pag. 79; Horson Quest. 49, p. 162; Nouguier, t. I. p. 205 et suiv.; Bravard, p. 230).

Cum se potŭ proba suposiţiunile?

Suposiţiunile suntŭ o fraudă, şi prin urmare se potŭ proba prin totŭ felulŭ de probe, prin înscrisŭ, prin martorĭ, şi chiarŭ şi prin simple presumpţiunĭ.

c. — Capacitatea cerută pentru a interveni cine-va într'o poliţă

Ce capacitate se cere pentru a interveni în negoţiaţiunea uneĭ poliţe? (art. 109 C. com.).

Orĭ-ce persónă capabilă după principiile dreptuluĭ civilŭ de a contracta, *chiar unŭ necomerciantŭ*, póte interveni în negoţierea uneĭ poliţe, şi póte contracta orĭ-ce angajamentŭ, resultândŭ din acéstă negoţiaţiune.

Femeile, fetele şi minoriĭ, *când sunt comercianţĭ*, potŭ trage, gira şi acepta poliţe pentru trebuinţele comerciuluĭ lorŭ.

Femeile şi fetele însĕ, *ce nu suntŭ comerciante*, nu potŭ trage poliţe; o poliţă sub-scrisă de dênsele nu valoréză faciă cu ele ca poliţă, ci numaĭ ca o simplă promisiune; acésta este unŭ privilegiŭ acordatŭ sexuluĭ lorŭ.

Ce presupune art. 109 C. com. când ḑice, că o poliţă sub-scrisă de o femeiă, nu valoréză faciă cu ea, de câtŭ ca o simplă promisiune?

Acestŭ articolŭ presupune, ca femeiă măritată a fostŭ autorisată de bărbatulŭ sĕŭ, căcĭ la din contra, actulŭ va fi nulŭ faciă cu dênsa (art. 207 C. civ.).

Femeia necomerciantĭ autorisată de bărbatulŭ sĕŭ a sub-scrie o poliţă este ea justiţiabilă de tribunalulŭ de comerciŭ?

Credemŭ că nu, pentru că angajamentulŭ sĕŭ este *purŭ civilŭ;* legea ḑice, că poliţele iscălite de femeĭ măritate, necomerciante, se socotescŭ ca nisce simple promisiunĭ; apoĭ noĭ scimŭ deja că simplele promisiunĭ se socotescŭ ca nisce acte purŭ civile (ved. pag. 265); prin urmare suntŭ de competinţa tribunaluluĭ civilŭ.

Sĕ notămŭ însĕ, că numaĭ *faciă cu femeile séŭ fetele* poliţele iscălite de dênsele se socotescŭ ca simple promisiunĭ; ér faciă cu terţiele persóne, ale cărorŭ sub-scriere se găsesce în actŭ, îşĭ conservă tóte caracterele şi efectele séle.

O poliță sub-scrisă de unŭ minorŭ necomerciantŭ ce valóre are façiă cu dênsulŭ?

Cănd unŭ minorŭ figuréză între sub-scriitoriĭ uneĭ polițe, legea o declară de *nulă façiă cu dênsulŭ* (art. 110 C. com.). Legiuitorulŭ nu a voitŭ ca minorulŭ necomerciantŭ să fiă espusŭ la consecințele riguróse ale polițeĭ. Şi afară de acésta, nu a maĭ ḑisŭ, cum a ḑisŭ pentru femeĭ şi fete, că polița valoréză ca o simplă promisiune, pentru că minorulŭ care pune semnătura sa pe o poliță, în calitate de trăgĕtorŭ, de girantŭ, séŭ de acceptatorŭ, contractéză o obligațiune, în contra căreĭ póte invoca nulitatea.

Aşa, minorulŭ necomerciantŭ, décă va fi sub-scrisŭ o poliță, póte invoca nulitatea eĭ façiă cu prenorulŭ; şi acésta nu are altŭ dreptŭ, de câtŭ de a cere restituirea valorilorŭ date; şi pentru ca sĕ pótă obține şi acésta trebue sĕ probeze, că minorulŭ a profitatŭ de acele valorĭ, adică, că le-a cheltuitŭ în lucrurĭ folositóre.

Ceea ce amŭ ḑisŭ despre minorĭ este aplicabilŭ şi la *interḑişĭ*. — Décă unŭ interḑisŭ va fi sub-scrisŭ o poliță, vomŭ aplica art. 448 C. civ., care declară nule de dreptŭ tóte actele făcute de interḑisŭ în urma sentințeĭ, prin care se declară interdicțiunea.

Ce vomŭ ḑice însĕ despre persónele puse sub unŭ consiliŭ judiciarŭ?

In privința acésta, jurisprudența francesă este stabilită în sensulŭ acesta : că polițele sub-scrise de persónele puse sub unŭ consiliŭ judiciarŭ, fără asistența acestuĭ consiliŭ, nu valoréză façiă cu elŭ de câtŭ celŭ multŭ ca simple promisiunĭ. (Cass. fr. 1 Aug. 1860).

3. — **Despre Provisiă** (art. 111-113 C. com.).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea :

a). Ce este provisia; *b)* Cine trebue sĕ o facă; *c)* Proba

provisieĭ; *d)* Proprietatea provisieĭ; *e)* Despre provisiă în casŭ, când poliţa este trasă în comptulŭ altuia; *f)* Obligaţiunile trăgĕtoruluĭ în comptŭ şi ale dătătoruluĭ de ordine.

a). — Ce este provisia? — Provisia este suma, séŭ valorile destinate la plata poliţiĭ (art. 111 C. com.).

b). — Cine trebue sĕ facă provisia? Provisia trebue sĕ o facă trăgĕtorulŭ poliţeĭ; pentru că elŭ este ţinutŭ a face sĕ se plătéscă poliţa de către trasŭ în ḑiua şi loculŭ convenitŭ; trebue dérŭ sĕ dea mijlócele necesarie pentru acestŭ sfârşitŭ.

In ce consistă provisia de ordinarŭ?

Provisia consistă de ordinarŭ într'o sumă de banĭ, ce se dă de trăgĕtorŭ trasuluĭ, séŭ într'o creanţă, ce trăgĕtorulŭ are asupra trasuluĭ. In acestŭ din urmă casŭ însĕ, suma ce are sĕ ia trăgĕtorulŭ de la trasŭ trebue sĕ fiă celŭ puçinŭ egală cu valórea poliţeĭ, şi sĕ fiă esigibilă, căcĭ la din contra, provisia se póte socoti ca neesistândŭ.

Care este interesulŭ cestiuneĭ de a se sci, décă provisia este făcută, séŭ nu?

Este importantŭ a se sci, décă trasulŭ are în mâna sa provisiă, pentru că décă portorulŭ poliţeĭ nu este plătitŭ la scadenţă, trebue sĕ facă protestŭ a doua ḑi, sĕ notifice giranţilorŭ refusulŭ trasuluĭ de a plăti şi sĕ 'ĭ şi tragă în judecată.

In lipsă de protestŭ în termenulŭ fixatŭ de lege nu póte trage în garanţiă *pe trăgĕtorŭ, décă acesta probéză că a făcutŭ provisiă;* ér în casŭ când trăgĕtorulŭ nu va potea proba că a făcutŭ provisiă, portorulŭ îlŭ póte acţiona în judecată şi maĭ târḑiŭ, şi fără a se fi făcutŭ protestŭ, pentru că trăgĕtorulŭ nefăcêndŭ provisiă, întârḑierea, séŭ lipsa protestuluĭ nu 'ĭ causéză nicĭ unŭ prejudiciŭ; deşansa portoruluĭ façiă cu dênsulŭ arŭ fi dér o injustiţiă, căcĭ trăgĕtorulŭ arŭ ţine valórea, ce i s'a datŭ pentru poliţă, fără a da nimicŭ în schimbŭ, şi astŭfelŭ s'arŭ înavuţi în paguba altuia.

Nu este însĕ totŭ astŭ-felŭ şi façiă cu *giranţiĭ;* giranţiĭ

potŭ opune portoruluĭ deşansa resultândŭ din lipsa protestuluĭ, fără sĕ fiă ţinuţĭ a proba, că s'a făcutŭ provisia. Eĭ nu suntŭ în raportŭ cu trasulŭ; eĭ nu potŭ sci décă trăgĕtorulŭ era, séŭ nu creditorŭ alŭ trasuluĭ; afară de acésta, posiţiunea giranţilorŭ nu este ca a trăgĕtoruluĭ; eĭ aŭ plătitŭ valórea poliţeĭ, când li s'a cedatŭ. Prin urmare, acordându-le dreptulŭ de a respinge cererea unuĭ portorŭ negligentŭ, eĭ nu facŭ unŭ câştigŭ, ci evită o perdere, acea de a plăti de douĕ orĭ.

c. — Despre proba provisieĭ.

Legea (art. 113 C. com.) ḑice, că *primirea poliţeĭ dă a înţelege că provisia s'a făcută.* Acéstă disposiţiune este destulŭ de obscură; ne potemŭ întreba : *în contra cuĭ* dă a se înţelege, că provisia s'a făcutŭ?

Asupra acesteĭ cestiunĭ sunt maĭ multe părerĭ :

1. — Opiniune. — Uniĭ autorĭ susţinŭ, că acceptaţiunea poliţeĭ din partea trasuluĭ este o presumpţiune, că provisia s'a făcutŭ, şi că acéstă presumpţiune face probă contra trasuluĭ acceptatore *façiă cu giranţiĭ şi cu portorulŭ;* aşa în câtŭ trasulŭ acceptatore nu póte façiă cu giranţiĭ şi cu portorulŭ sĕ refuse plata sub cuvêntŭ, că provisia nu s'arŭ fi făcutŭ; va avea însă recursŭ contra trăgĕtoruluĭ pentru a-'lŭ despăgubi, şi acesta atuncĭ va trebui sĕ probeze, că a făcutŭ provisia. (Delvincourt, t. II, note 5 de la pag. 87).

2. — Opiniune. — Partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ susţinŭ, că acceptaţiunea poliţeĭ este o presumpţiune între *trăgĕtorŭ* şi *trasŭ* despre esistenţa provisieĭ, ér nu şi între *trăgĕtorŭ* şi *portorŭ.* Prin urmare, trăgĕtorulŭ, va putea invoca în contra trasuluĭ acceptaţiunea poliţeĭ ca o presumpţiune, că acesta a primitŭ provisia; dér când va trebui sĕ probeze *(trăgĕtorulŭ)* în contra *portoruluĭ,* că provisia esista la scadenţa poliţeĭ, nu va putea invoca acceptaţiunea trasuluĭ, ca probă, ci va trebui sĕ probeze cu alt-ceva, pentru că portorulŭ nu are a se ames-

teca în raporturile dintre trăgĕtorŭ şi trasŭ (Bravard, p. 238 et suiv.).

3. — Opiniune. — Alţĭ autorĭ susţinŭ, că portorulŭ póte, când crede de cuviinţă, sĕ mérgă sĕ întrebe pe trasŭ, déca voesce, séŭ nu, sĕ accepteze. Déca acceptă, acésta este o presumpţiune despre esistenţa provisieĭ façiă cu portorulŭ, aşa în câtŭ pênĕ la scadenţă, elŭ trebue sĕ se ţină de acéstă presumpţiune, şi nu are dreptulŭ a cere ca sĕ i se probeze, că provisia esistă în adevĕrŭ. (Pardessus, t. II, no. 393).

4. — Opiniune. — Déca acceptaţiunea poliţeĭ presupune esistenţa provisieĭ, cum ḑice art. 113, acésta trebue înţelésă în sensulŭ, că acéstă presumpţiune esistă în favórea portoruluĭ, în contra trasuluĭ, şi *în contra portoruluĭ* în *favórea giranţilorŭ*. Acéstă presumpţiune încetéză la scadenţă façiă cu trăgĕtorulŭ; Portorulŭ, în casŭ când i se refuză plata la scadenţă, trebue, pentru a-'şĭ conserva drepturile séle, sĕ îndeplinéscă unele formalităţĭ în termeniĭ determinaţĭ de lege. (Nouguier des Lettres de change, t. I, p. 251).

Maĭ departe art. 113 adaogă: „*şi slujesce* (primirea poliţeĭ) *pentru giranţĭ dreptŭ dovadă a fiinţeĭ acesteĭ provisiĭ.*" — Acéstă dispoziţiune are asemenea trebuinţă de esplicare. — Fiind-că legiuitorulŭ a ḑisŭ, că acceptaţiunea slujesce pentru giranţĭ dreptŭ dovadă a fiinţeĭ provisieĭ, amŭ putea crede, că acésta s'a făcutŭ din causă că eĭ sunt ţinuţĭ, ca şi trăgĕtorulŭ, a proba că s'a făcutŭ provisia, pentru ca sĕ scape de acţiunea portoruluĭ negligentŭ, şi numaĭ întru câtŭ acéstă probă arŭ potea resulta din faptulŭ acceptaţiuneĭ, numaĭ întru atâtŭ posiţiunea lorŭ arŭ diferi de a trăgĕtoruluĭ.

Cu tóte acestea nu este aşia; pentru că art. 163 şi 165 C. com, declară pe portorulŭ retardatarŭ căḑutŭ din tóte drepturile séle contra giranţilorŭ, şi nu supune liberaţiunea lorŭ la altă probă, de câtŭ negligenţa portoruluĭ; Ceva maĭ multŭ, art. 113 în partea finală ḑice, că „*numaĭ* trăgĕtorulŭ este ţi-

«nutŭ a proba esistenţa provisieĭ, fiă séŭ nu acceptaţiune.» Acéstă din urmă disposiţiune este cum vedemŭ, în contradicţiune cu cea din partea ântêia a aceluiaşĭ articolŭ, pentru că partea ântêiŭ obligă pe giranţĭ a proba esistenţa provisieĭ, pe când partea ultimă nu-'ĭ obligă nicĭ-o-dată a face acéstă probă, fiă, séŭ nu, acceptaţiune.

Acéstă contradicţiune se póte esplica urcându-ne la redacţiunea art. 117 C. comercialŭ francesŭ, corespunḑĕtorŭ cu art. 113 alŭ legeĭ nóstre.

Dupĕ art. 16 din ordonanţă de la 1673 giranţiĭ eraŭ, ca şi trăgĕtorulŭ, obligaţĭ a proba esistenţa provisieĭ. S'aŭ făcutŭ însă încercărĭ chiar înainte de Codulŭ de Comerciŭ actualŭ francesŭ de a se modifica acéstă disposiţiune atâtŭ de rigurósă. Pothier susţinea că giranţiĭ nu trebue obligaţĭ a face acéstă probă, *în casŭ când poliţa s'a acceptatŭ*. (Contrat de change, no. 158).

Redactoriĭ Coduluĭ de comerciŭ francesŭ aŭ voitŭ sĕ facă posiţiunea giranţilorŭ încă şi maĭ favorabilă, şi aŭ declaratŭ că portorulŭ este căḑutŭ din tóte drepturile séle în contra giranţilorŭ prin singurulŭ faptŭ, că nu a făcutŭ diligenţele necesariĭ în tempulŭ determinatŭ de lege; aŭ declaratŭ dérŭ că portorulŭ negligentŭ nu are nicĭ unŭ recursŭ în contra lorŭ orĭ că s'a acceptatŭ poliţa, orĭ că nu s'a acceptatŭ; şi în acestŭ sensŭ s'a redactatŭ art. 168 şi 170 C. com. francesŭ corespunḑĕtore cu art. 163 şi 165 din Codulŭ nostru; pentru că modificarea însĕ sĕ fiă complectă, redactoriĭ Coduluĭ francesŭ aŭ găsitŭ de cuviinţă sĕ modifice şi art. 117 pentru ca sĕ fiă o armonie în lege. — Dér ce aŭ făcutŭ? aŭ venitŭ şi aŭ pusŭ în aliniatulŭ al 3-lea alŭ art. 117 vorba *seul*, şi aŭ ḑisŭ, că *numaĭ trăgĕtorulŭ* este obligatŭ sĕ probeze esistenţa provisieĭ, orĭ s'a acceptatŭ poliţa, orĭ nu. Trebuiaŭ însĕ, pentru ca sĕ fiă consecinţĭ, şi pentru ca sĕ facă modificarea complectă, sĕ ştérgă cu desĕvêrşire aliniatulŭ alŭ douilea în care se ḑice :

«elle (l'acceptation) établie la preuve à l'egard des endosseurs, *şi care corespunde cu cele din art. 113 alŭ nostru: «şi (acceptaţiunea) slujesce pentru giranţĭ dreptŭ dovadă a fiinţeĭ aceste provisiĭ*, cari aŭ aerulŭ de a obliga pe giranţĭ sĕ probeze esistenţa provisieĭ. Dérŭ ce făcură ? uitară sĕ ştérgă aceste cuvinte.

Şi legiuitorulŭ nostru a tradusŭ întocmaĭ acestŭ art. 113 dupĕ art. 117 francesŭ, deosebirea este numaĭ *că a întrunitŭ cele douĕ aliniate de ântêiŭ şi a făcutŭ unulŭ din ele*. Prin urmare incoherenţa, ce esistă la francesĭ, este şi la noĭ. Vomŭ face dérŭ şi noĭ ca şi dênşiĭ, vomŭ considera ca neexistândŭ vorbele următóre din art. 113 : *şi slujesce pentru giranţĭ dreptŭ dovadă a fiinţeĭ aceste provisiĭ.*

Décă s'arŭ fi consacratŭ sistemulŭ luĭ Pothier vorbele acestea arŭ fi fostŭ necesare, pentru că giranţiĭ arŭ fi fostŭ obligaţĭ a proba esistenţa provisieĭ, în casŭ când poliţa nu s'arŭ fi acceptatŭ; cu alte cuvinte, giranţiĭ arŭ fi fostŭ obligaţĭ a proba esistenţa provisieĭ, şi în casŭ de acceptare, proba arŭ fi fostŭ făcută prin acésta, că poliţa s'a acceptatŭ; şi partea ultimă a art. 113 care ḑice : *că tragĕtorulŭ este ţinutŭ a proba provisia, fiă acceptaţiune, séŭ nu*, arŭ fi concordatŭ de minune cu partea acestuĭ articolŭ, care obligă pe giranţĭ a proba provisia; prin urmare, vorbele *orĭ va fi primită poliţa, orĭ nu*, arŭ fi avutŭ de scopŭ a arĕta : că posiţiunea trăgĕtoruluĭ nu este ca a giranţilorŭ, pentru că pe elŭ acceptarea nu 'lŭ dispenséză de a proba provisia.

Dérŭ din momentulŭ ce giranţiĭ suntŭ în totŭ casulŭ : atâtŭ când poliţa este acceptată, câtŭ şi când nu este acceptată, dispensaţĭ de proba provisieĭ, arŭ fi trebuitŭ sĕ se suprime şi din aliniatulŭ din urmă vorbele : *Orĭ va fi primită poliţa, orĭ nu.*

Prin urmare, conclusiunea mea este : că articolulŭ 113 trebue înţelesŭ ca şi când arŭ fi redactatŭ astŭ-felŭ : Primirea poliţeĭ dă a înţelege că provisia este făcută.

Numaĭ trăgĕtorulŭ este datorŭ, întêmplându-se a se tăgădui provisia, sĕ dovedéscă că aceia, asupra cărora se trăsese poliţa, avéŭ provisiă la împlinirea sorocului plăţiĭ; érŭ într'altŭ chipŭ este datorŭ sĕ o asigureze măcarŭ că se va fi făcutŭ protestulŭ în urma sorócelorŭ hotărâte.

Sĕ notămŭ însĕ, că art. 113 arŭ fi putută prea bine lipsi întregŭ din Codulŭ de comerciŭ, pentru că elŭ nu conţine de câtŭ nisce generalităţĭ, şi consecinţele disposiţiunilorŭ séle suntŭ desvoltate cu maĭ multă claritate şi precisiune în art. 163, 164 şi 165, pe cari le vomŭ esplica maĭ târḑiŭ.

d. — Despre proprietatea provisieĭ.

Este o cestiune destulŭ de dificilă, acea de a se sci : a cuĭ este provisia, în casŭ când trăgĕtorulŭ, séŭ trasulŭ cade în falimentŭ, întrebarea este : décă portorulŭ poliţeĭ are unŭ dreptŭ esclusivŭ asupra provisieĭ astŭ-felŭ, în câtŭ se înlăture pe creditoriĭ trăgĕtoruluĭ în primulŭ casŭ, séŭ pe aĭ trasuluĭ, în casulŭ alŭ douilea; séŭ décă vine în concurenţă cu creditoriĭ lorŭ.

1. — **Hypotesa,** *când trăgĕtorulŭ cade în falimentŭ.* — Trăgĕtorulŭ cade în falimentŭ dupĕ ce a trămisŭ provisia; acum nasce întrebarea : *portorulŭ* are elŭ unŭ dreptŭ de preferinţă asupra provisieĭ, astŭ-felŭ în câtŭ sĕ escludă pe creditoriĭ *trăgĕtoruluĭ?* séŭ vine în concursŭ cu eĭ asupra provisieĭ?

1. — Sistemŭ. — Proprietatea provisieĭ aparţine numaĭ portoruluĭ; numaĭ elŭ este adevĕratulŭ proprietarŭ alŭ provisieĭ, ce se găsesce la scadenţă în mânile trasuluĭ. Contractulŭ de schimbŭ participă din vênḑare, séŭ transportŭ, şi are de efectŭ de a transferi portoruluĭ, consideratŭ ca cumpĕrătorŭ, séŭ ca cesionarŭ, proprietatea lucruluĭ, ce se datoresce, séŭ ce i se va datora trăgĕtoruluĭ în ḑiua scadenţeĭ. Acéstă cesiune produce efectele séle façiă cu terţiile persóne fără ca sĕ fiă trebuinţă de a se face vre-o notificaţiune debitoruluĭ cedatŭ.

Sĕ nu ni se obiecteze că : décă contractulŭ dintre trăgĕtorŭ şi prenorŭ (primulŭ beneficiarŭ) este unŭ contractŭ

de vênḑare, séŭ de cesiune de creanţă, trebue ca creanţa vêndută, séŭ cedată de trăgĕtorŭ, sĕ esiste în momentulŭ contractuluĭ; că una din condiţiunile vênḑĕreĭ este, că lucrulŭ vêndutŭ, *res*, sĕ esiste în momentulŭ vênḑăreĭ; şi că, décă legea permite trăgĕtoruluĭ de a nu face provisiă, adică, de a nu deveni creditorulŭ trasuluĭ *de câtŭ la scadenţa poliţeĭ*, acésta este din causă, că legiuitorulŭ nu consideră obligaţiunea trăgĕtoruluĭ întocmaĭ ca pe a unuĭ vênḑĕtorŭ ordinarŭ; sĕ nu ni se facă, ḑicŭ, acéstă obiecţiune, căcĭ étă ce putemŭ rĕspunde :

Din două una : Séŭ provisiunea se făcuse în momentulŭ creaţiuneĭ poliţeĭ, séŭ nu se făcuse, de câtŭ maĭ târḑiŭ. — In primulŭ casŭ, proprietatea provisiuneĭ trece prin convenţiune la prenorŭ, adică, la primulŭ portorŭ, şi prin urmare succesivŭ la toţĭ aceia, cărora s'aŭ transmisŭ proprietatea poliţeĭ; érŭ în casulŭ alŭ douilea, adică, când provisia nu era în mânile trasuluĭ în momentulŭ creaţiuneĭ poliţeĭ, prenorulŭ nu póte dobêndi fără îndoélă, unŭ dreptŭ asupra uneĭ provisiĭ neexistente; dérŭ dobêndesce unŭ dreptŭ condiţionalŭ, pentru casulŭ, când va esista la scadenţă. Şi prin urmare aci are locŭ regula : că o dată condiţiunea împlinită, are efectŭ retractivŭ. Este sciutŭ, că o persónă póte valabilŭ ceda drepturile, ce va avea la cutare epocă în contra unuĭ individŭ, de şi în momentulŭ când face acéstă cesiune nu are nicĭ unŭ dreptŭ. — Portorulŭ învestitŭ fiindŭ cu tóte drepturile prenoruluĭ (ale primuluĭ beneficiarŭ) este sub-stituitŭ în loculŭ sĕŭ; şi prenorulŭ dobêndindŭ unŭ dreptŭ de proprietate asupra provisieĭ, pentru cânp va esista, décă nu esistă în momentulŭ creereĭ poliţeĭ, portorulŭ, representantulŭ prenoruluĭ, găsindŭ în fiinţă acea provisie orĭ-care arŭ fi fostŭ epoca intermediară, când s'arŭ fi făcutŭ, este în dreptŭ a se considera ca proprietarŭ alŭ eĭ. Acésta este şi sistemulŭ admisŭ de Curtea de Casaţiune din Francia (Pardessus, t. II, no. 392, Nouguier, des Lettres des change,

t. I. p. 260, et suiv.; Cass. fr. 28 Juin 1825, 22 Nov. 1830; Req., 15 Févr. 1832: Cass. fr. 3 Févr. 1835).

Sĕ notămŭ, că Curtea de Casaţiune din Francia a decisŭ că portorulŭ este proprietarulŭ provisieĭ, chiar şi în casŭ când la scadenţa poliţeĭ creanţa ce arŭ avea trăgĕtorulŭ asupra trasuluĭ nu arŭ fi exigibilă (Req. 20 Juin 1854).

2. — *Sistemŭ.* — Când este vorba de poliţă, obligaţiunile trăgĕtoruluĭ nu suntŭ ca ale unuĭ vênḑĕtorŭ ordinarŭ: angajamêntulŭ sĕŭ consistă numaĭ în *a face a se primi* o sumă de banĭ într'unŭ altŭ locŭ, de câtŭ în acela unde se face convenţiunea; acésta este o adevĕrată obligaţiune de a face. Proprietatea provisieĭ nu este prin urmare transmisă de la trăgĕtorŭ la portorŭ, séŭ la prenorŭ, cesionarulŭ sĕŭ. Acésta este cu atâtŭ maĭ adevĕratŭ, cu câtŭ provisia póte nicĭ sĕ nu esiste în momentulŭ creaţiuneĭ poliţeĭ; este de ajunsŭ ca provisia sĕ esiste *în momentulŭ scadenţeĭ* (art. 112 C. com.).

Sistemulŭ contrariŭ transformă fară cuvêntŭ, atâtŭ poliţa câtŭ şi contractulŭ de schimbŭ într'o cesiune de creanţă, séŭ într'unŭ transportŭ alŭ provisieĭ; elŭ identifică suma de plată, obiectulŭ poliţeĭ, cu provisia, mijloculŭ de plată alŭ eĭ: elŭ schimbă o simplă obligaţiune într'un modŭ de a dobêndi. Şi singurulŭ contractŭ care intervine între trăgĕtorŭ şi prenorŭ este contractulŭ de schimbŭ. Poliţa nu este de câtŭ unŭ ordinŭ de plată datŭ trasuluĭ de către trăgĕtorŭ; prin urmare, nicĭ contractulŭ de schimbŭ, nicĭ poliţa nu esprimă, şi nu implică în sine nicĭ cesiune de creanţe, nicĭ transporturĭ de proprietate, şi nicĭ vre-unŭ privilegiŭ.

Decĭ, nu se póte ḑice, că, portorulŭ are unŭ dreptŭ esclusivŭ asupra provisieĭ şi că depărtéză pe creditoriĭ trăgĕtoruluĭ. (Bravard, p. 230: voy. Bécane, Questions sur la Lettre de change, p. 51; Horson, Quest. 64 et suiv. p. 216; Delamarre et Lepoitvin, t. V, Append., no. 7 et suiv.).

Sĕ notămŭ în fine, că conform primuluĭ sistemŭ Curtea de

Cassațiune din Francia printr'o hotărâre din 10 Noembre 1850, a desființatŭ în favorulŭ portoruluĭ unŭ sequestru pusŭ de unulŭ din creditoriĭ trăgĕtoruluĭ pe provisia ce acesta făcuse în urma emisiuneĭ polițeĭ.

2. — **Hypotesă.** — *Adecă casulŭ când trasulŭ cade în falimentŭ maĭ nainte de a ajunge polița la scadență;* în acestŭ casŭ nasce întrebarea: a cuĭ este provisia? trebue sĕ se dea ea numaĭ portoruluĭ, cu escluderea creditorilorŭ trasuluĭ? séŭ portorulŭ va veni în concursŭ cu aceștia?

Aci teebue sĕ facemŭ o distincțiune: décă provisia s'a trămisŭ trasuluĭ de către trăgĕtorŭ cu o destinațiune specială, ca sĕ servéscă la plata polițeĭ; déca, de esemplu. unŭ neguțătorŭ trămite corespondentuluĭ sĕŭ nisce creanțe ca sĕ încaseze baniĭ și sĕ plătéscă polița, și corespondentulŭ cade în falimentŭ maĭ nainte de a fi încasatŭ baniĭ, trasulŭ nu este de câtŭ unŭ depositarŭ alŭ acestorŭ valorĭ; creditoriĭ sĕĭ nu potŭ dér avea unŭ dreptŭ asupra unuĭ lucru, care nu aparține creditoruluĭ lorŭ, și prin urmare, eĭ nu potŭ veni asupra acesteĭ provisiĭ în concursŭ cu portorulŭ; provisia se va da acestuia. (art. 313 C. com.). Și din contra, décă provisia consistă în sume de banĭ ce are trasulŭ sĕ dea trăgĕtoruluĭ, acesta din urmă nu póte figura în masa falimentuluĭ. de câtu ca unu creditorŭ ordinarŭ, și portorulŭ care nu póte avea maĭ multe drepturĭ. de câtŭ acela pe care 'lŭ represintă, va veni în concursŭ cu ceĭ l'alțĭ creditorĭ aĭ falituluĭ.

f. — Despre provisie, în casŭ când polița este trasă în comptulŭ altuia.

Pênĕ aci am vorbitŭ despre poliță numaĭ în casulŭ, când este trasă în comptulŭ trăgĕtoruluĭ.

Dér noĭ scimŭ, că o poliță se póte trage și în comptulŭ altuia. — Sĕ vedemŭ dér, cari sunt în acestŭ casŭ obligațiunile trăgĕtoruluĭ și ale dătătoruluĭ de ordine.

Art. 111 C. com. ḑice: „Provisia trebue sĕ o facă *acela pe*

„*a căruĭ sémă şi socotélă* va fi trasă poliţa, *făra însă a înceta* „*trăgĕtoruluĭ* de a fi îndatoratŭ chiar elŭ însu-şĭ."

Sĕ esplicămŭ acéstă dispoziţiune : Către cine este obligatŭ *trăgĕtorulŭ în comptŭ* sĕ facă provisia?

Termeniĭ art. 111 sunt generalĭ şi categoricĭ; acestŭ articolŭ ne spune espresŭ, şi fără a face nicĭ o deosebire, ca şi trăgĕtorulŭ în comptulŭ altuia este obligatŭ a face provisia.

Cari suntŭ dér obligaţiunile trăgĕtoruluĭ în comptŭ? Către cine este elŭ obligatŭ a face provisia? In casŭ când poliţa nu se va plăti la termenŭ din causa lipseĭ provisieĭ către cine este elŭ obligatŭ? portorulŭ şi giranţiĭ aŭ eĭ dreptulŭ de a urmări pe trăgĕtorulŭ în comptŭ? şi în casŭ când trasulŭ va fi plătitŭ poliţa fără a fi avutŭ provisia, va avea elŭ dreptulŭ sĕ urmăréscă pe trăgĕtorulŭ în comptŭ?

Art. 111 nu face nicĭ o distincţiune, elŭ ḑice numaĭ purŭ şi simplu, că trăgĕtorulŭ în comptŭ nu încetéză de a fi personalŭ responsabilŭ. Prin urmare din generalitatea termenilorŭ acestuĭ articolŭ trebue sĕ conchidemŭ că trăgĕtorulŭ în comptŭ este solidarŭ responsabilŭ cu dătătorulŭ de ordine, atâtŭ *către portorŭ* şi *geranţĭ*, câtŭ şi *către trasŭ*, în casŭ când acesta va fi plătitŭ poliţa fără a fi avutŭ provisia.

Dupĕ Codulŭ de comerciŭ francesŭ, art. 115, trăgĕtorulŭ în comptŭ nu este responsabilŭ de câtŭ faţiă cu *portorulŭ* şi *giranţiĭ*, ér nu şi faţiă cu *trasulŭ*.

Este logică dispoziţiunea Coduluĭ francesŭ. Este logicŭ ca trăgĕtorulŭ în comptŭ sĕ fiă responsabilŭ faţiă cu portorulŭ şi faţiă cu giranţiĭ, pentru că aceştia póte nicĭ nu cunoscŭ pe dătătorulŭ de ordine; eĭ aŭ avutŭ în vedere póte numaĭ pe trăgĕtorulŭ în comptŭ; eĭ aŭ vĕḑutŭ într'ênsulŭ unŭ comisionarŭ şi comisionarulŭ scimŭ, că este obligatŭ personalŭ; Prin urmare recursulŭ lorŭ în contra trăgĕtoruluĭ îu comptŭ este raţionalŭ;

Der recursul trasuluĭ în contra trăgĕtoruluĭ în comptŭ?

Acesta nu are raţiune de a fi, pentru că trăgĕtorulŭ nu a contractatŭ către trasŭ niciĭ o obligaţiune; în privinţa luĭ elŭ a fostŭ unŭ simplu mandatarŭ alŭ ordonatoruluĭ şi mandatarulŭ scimŭ că nu se obligă personalŭ; trasulŭ când a acceptatŭ poliţa nu a avutŭ în vedere, de câtŭ numaĭ pe dătătorulŭ de ordine; prin urmare, nu este logicŭ ca trasulŭ sĕ aibă unŭ recursŭ în contra trăgĕtoruluĭ în comptŭ.

De aceea legea francesă actuală şi refusă acestŭ recursŭ.

Nu era însă totŭ aşa nicĭ la Francesĭ înainte de anulŭ 1817; maĭ nainte de acéstă epocă, şi la eĭ trasulŭ avea unŭ recursŭ în contra trăgĕtoruluĭ în comptŭ; s'a vĕḍutŭ însă câtŭ de nedréptă este acéstă disposiţiune, şi printr'o lege din 16 Martie 1817, aŭ venitŭ şi aŭ îndreptat'o, aşa în câtŭ la dênşiĭ aḍĭ trasulŭ nu are recursŭ în contra trăgĕtoruluĭ în comptŭ.

Traducĕtoriĭ legeĭ nóstre de comerciŭ se vede că aŭ tradusŭ art. 111 dupĕ o ediţiune francesă maĭ de nainte de anulŭ 1817; prin urmare la noĭ aḍĭ trăgĕtorulŭ în comptŭ este obligatŭ şi faciă cu trasulŭ în casŭ când acesta va fi plătitŭ poliţa, fără a fi avutŭ provisiă.

4. — **Despre acceptaţiunea poliţeĭ** (art. 114—121).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea următórele puncte:

a. — Ce este acceptaţiunea

b. — Obligaţiunile trăgĕtoruluĭ relativŭ la acceptare.

c. — Drepturile şi datoriile portoruluĭ relative la acceptare.

d. — Drepturile şi datoriile trasuluĭ relativŭ la acceptare.

e. — Forma şi modulŭ acceptăreĭ.

f. — Efectele acceptăreĭ,

g. — Refusulŭ acceptăreĭ şi urmările séle.

a. — *Ce este acceptaţiunea?*

Acceptaţiunea este angajamentulŭ luatŭ de trasŭ *faciă cu portorulŭ* de a plăti poliţa la scadenţă.

b. — Cari suntŭ obligaţiunile trăgĕtoruluĭ relativŭ la acceptaţiune?

Trăgĕtorulŭ se angajéză faşiă cu prenorulŭ şi cesionariĭ sĕĭ nu numaĭ de a face a se plăti poliţa la scadenţă, ci de a face sĕ fiă şi acceptată de trasŭ; obligaţiunea de a face ca poliţa sĕ fiă acceptată este unulŭ din efectele contractuluĭ de schimbŭ, şi este impusă şi de lege şi de usurĭ.

Care este utilitatea acceptaţiuneĭ?

Utilitatea acceptaţiuneĭ constă în acésta, că sciindu-se maĭ de înainte că poliţa va fi plătită în ḑiua, şi loculŭ convenitŭ, va circula cu maĭ multă facilitate; şi pentru acestŭ cuvêntŭ, s'a datŭ proprietaruluĭ poliţeĭ dreptulŭ de a cere acceptaţiunea eĭ, şi s'a impusŭ, prin urmare, trăgĕtoruluĭ obligaţiunea de a face ca poliţa sĕ fiă acceptată.

Nu este cu tóte acestea unŭ casŭ când trăgĕtorulŭ este dispensatŭ de obligaţiunea de a face ca poliţa sĕ fiă acceptată?

Ba este! şi acesta este casulŭ când poliţa *este plătibilă la vedere*; în acestŭ casŭ cererea de acceptare nicĭ nu póte fi posibilă, căcĭ poliţa este ajunsă la scadenţă îndată ce se presintă şi o dată poliţa ajunsă la scadenţă nu se maĭ póte cere acceptarea eĭ.

Cari suntŭ caracterele acceptaţiuneĭ?

Contractulŭ de acceptaţiune prin care trasulŭ se obligă către portorŭ a 'ĭ plăti la scadenţă suma arĕtată în poliţă, este unŭ contractŭ esenţialminte *unilateralŭ*. Acestŭ contractŭ participă din contractulŭ de cauţiune, pentru că trasulŭ promite portoruluĭ de a executa angajamentulŭ luatŭ de trăgĕtorŭ şi garantatŭ de giranţĭ.

Sĕ notămŭ însĕ, că trasulŭ care acceptă trebue sĕ aibă *capacitatea de a se obliga prin poliţă.* Aşa, minoriĭ, femeile şi fetele nu potŭ accepta valabilŭ o poliţă.

c. — Cari suntŭ drepturile şi datoriile portoruluĭ relativŭ la acceptare?

Portorulŭ uneĭ poliţe póte cere acceptaţiunea eĭ maĭ înainte de scadenţă.

Acésta însĕ este pentru dênsulŭ numaĭ unŭ dreptŭ, pe care are facultatea de a 'lŭ exersa, séŭ nu; érŭ nu este o obligaţiune, care sĕ 'ĭ fiă impusă; prin urmare elŭ se póte presenta cu poliţa spre a fi plătită la scadenţă fără sĕ o fi presentatŭ spre acceptare.

Este însĕ în interesulŭ portoruluĭ de a face ca trasulŭ sĕ accepte poliţa, pentru că prin acceptaţiune elŭ obţine o siguranţă muĭ multŭ, adică, obligaţiunea *directă* şi *personală* a trasuluĭ de a plăti poliţa.

Ce vomŭ ḑice însĕ în casŭ, când portoruluĭ i s'a impusŭ de trăgĕtorŭ obligaţiunea de a cere acceptaţiunea poliţeĭ?

In acestŭ casŭ portorulŭ este obligatŭ sĕ céră acceptaţiunea poliţeĭ în terminulŭ determinatŭ, căcĭ altŭ-felŭ póte sĕ fiă supusŭ la daune interese. Obligaţiunea de a cere acceptaţiunea poliţeĭ se impune portoruluĭ de către trăgĕtorŭ, când acestuia 'ĭ-e témă că plata poliţeĭ sĕ nu întêmpine vre-unŭ obstacolŭ; sĕ póte, că provisia sĕ dea locŭ la óre-carĭ dificultăţĭ între trasŭ şi trăgĕtorŭ, şi acesta voesce sĕ scie, décă trasulŭ voesce, séŭ nu, sĕ accepte, pentru că în casŭ de refusŭ sĕ se grăbéscă sĕ termine cu aceste contestaţiunĭ maĭ înainte de a ajunge poliţa la scadenţă.

Sĕ notămŭ însĕ, că obligaţiunea de a cere acceptaţiunea poliţeĭ póte sĕ 'ĭ fiă impusă portoruluĭ şi de lege; acésta are locŭ în casŭ când poliţa în locŭ de a fi plătibilă la o ḑi fixă, séŭ dupĕ atâtea séŭ atâtea ḑile de la data eĭ, este plătibilă dupĕ atâtea, séŭ atâtea ḑile, orĭ lunĭ *dè la presentarea eĭ.* In acest casŭ fiindŭ-că data presentăreĭ poliţeĭ fixéză scadenţa, şi fiindŭ-că nu se cuvine ca întârḑierea portoruluĭ sĕ causeze unŭ prejudiciŭ trăgĕtoruluĭ şi giranţilorŭ, trebue ca poliţa sĕ se presinte la acceptaţiune în terminulŭ prevĕḑutŭ de lege, pe care 'lŭ vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, căcĭ la din contra, portorulŭ va perde

recursulŭ sĕŭ în contra giranţilorŭ. şi chiar şi în contra trăgĕtoruluĭ. déca acesta va fi făcutŭ provisiă.

Décă portorulŭ uneĭ poliţe plătibilă după atâtea séŭ atâtea ḑile. orĭ lunĭ de la înfăţişare. nu arŭ fi obligatŭ de a presenta poliţa într'unŭ tempŭ óre-care, arŭ putea sĕ o ţină maĭ mulţĭ anĭ, sĕ nu o presinte la trasŭ, şi trăgĕtorulŭ arŭ fi silitŭ ca în totŭ timpulŭ acesta sĕ lase provisia în mânile trasuluĭ ; şi acésta arŭ fi periculosŭ pentru dênsulŭ, căcĭ trasulŭ póte sĕ caḑă în falimentŭ.

Afară de aceste restricţiunĭ. portorulŭ este liberŭ de a cere, séŭ nu, de la trasŭ acceptarea poliţeĭ; póte sĕ nu se presinte, de câtŭ la plată în ḑiua scadenţeĭ.

Dérŭ pênĕ în ce momentŭ se póte cere acceptaţiunea ?

Accepţiunea se póte cere orĭ când, chiar şi în ajunulŭ scadenţeĭ ; dérŭ îndată ce ḑiua scadenţeĭ a sositŭ, dreptulŭ de a cere accepţiunea se confundă cu dreptulŭ de a cere plata.

Ce vomŭ ḑice în casŭ. când poliţa este plătibilă la înfăţişare ?

In acestŭ casŭ dreptulŭ de a cere acceptarea se confundă asemenea cu dreptulŭ de a cere plata poliţeĭ: prin urmare, îndată ce se presintă poliţa, trasulŭ trebue sĕ o plătéscă.

Cine póte cere acceptaţiunea ?

Acceptaţiunea póte fi cerută de portorŭ, séŭ de mandatarulŭ sĕŭ; dér este necesarŭ ca poliţa sĕ se presenteze trasuluĭ, şi acesta are chiar dreptulŭ de a cere ca sĕ i se dea titlulŭ a căreĭ acceptaţiune se cere cu obligaţiune însă de a da o recepisă, prin care sĕ se arate faptulŭ, şi mandatulŭ dăreĭ titluluĭ.

Unde trebue sĕ se céră acceptaţiunea ?

Acceptaţiunea trebue sĕ se céră la domiciliulŭ trasuluĭ, ea nu se póte cere de la trasu în altu locu.

Unde trebue sĕ se céră acceptaţiunea în casŭ când poliţa este platibilă la domiciliulŭ uneĭ terţie persóne ?

Cestiunea de a se sci unde trebue sĕ se céră acceptaţiunea, la domiciliulŭ trasuluĭ, séŭ la domiciliulŭ indicatŭ pentru

plată, este fórte controversată în casŭ când în poliţă se arată şi domiciliulŭ trasuluĭ, şi unŭ altŭ domiciliŭ unde are sĕ se plătéscă.

1. — *Opiniune.* — Cererea de acceptaţiune trebue sĕ se facă la domiciliulŭ trasuluĭ. Décă trasulŭ este ţinutŭ a plăti la unŭ altŭ domiciliŭ, ér nu la alŭ sĕŭ, acésta este o escepţiune, şi acéstă escepţiune nu se póte întinde şi la alte acte, de câtŭ numaĭ la plată. Pe portorŭ îlŭ interesézá óre maĭ multŭ ca sĕ céră acceptaţiunea la domiciliulŭ unuĭ tiersŭ, de câtŭ la alŭ trasuluĭ? credemŭ, că nu, pe când trasulŭ are fórte mare interesŭ ca acceptaţiunea sĕ se céră la domiciliulŭ sĕŭ propriŭ.

Afară de acésta, trasulŭ nu se va găsi la domiciliulŭ tierţeĭ persóne, şi prin urmare, va fi în imposibilitate materială de a accepta, pentru că acceptaţiunea sa trebue sĕ se înscrie pe titlu; séŭ va trebui sĕ i se trimiţă titlulŭ pentru ca acesta sĕ-lŭ retrimită, şi acésta este o dificultate, care nu credem că arŭ putea intra în spiritulŭ legeĭ. Şi arŭ fi dificilŭ a o concilia cu termenulŭ scurtŭ de 24 ore pentru acceptaţiune. — Acéstă opiniune ni se pare maĭ întemeiată. (Merlin, Rep., vo. Provision; Pardessus, t. no. 360; Bravard, Traité de droit comm., vol. III, p. 550 et suiv.).

2. — *Opiniune.* — Acceptaţiunea este o promisiune de plată; trăgĕtorulŭ s'a obligatŭ sĕ facă a se da portoruluĭ acéstă promisiune décă o va cere-o; acésta este prima parte a obligaţiuneĭ resultândŭ din poliţă; prin urmare, trebue cerută în loculŭ indicatŭ pentru îndeplinirea acestuĭ contractŭ. Afară de acésta, niciĭ legea, niciĭ actulŭ, nu impunŭ portoruluĭ o obligaţiune care póte sĕ fiă câte o dată fórte genantă, de a cere plata într'un locŭ. şi promisiunea plăţeĭ într'altulŭ. Şi în fine, décă trasulŭ nu se póte găsi la domiciliulŭ, unde este platibilă poliţa, pentru ca sĕ accepte, póte sĕ dea mandatŭ altuia, pentru ca sĕ accepte în loculŭ luĭ. (Vincens, vol. II. no. 259).

d. — Drepturile și datoriile trasuluĭ relativŭ la acceptare.

Trasulŭ este elŭ obligatŭ a accepta?

Contractulŭ care intervine între trăgĕtorŭ și trasŭ, este unŭ mandatŭ, prin care trasulŭ se obligă a plăti suma arĕtată în poliță. Dér acestŭ angajamentŭ din partea trasuluĭ nu există, ca în orĭ-ce mandatŭ, de câtŭ când trasulŭ, a acceptatŭ mandatulŭ. Apoĭ, trasulŭ, pe câtŭ tempŭ nu s'a angajatŭ fașiă cu trăgĕtorulŭ, este liberŭ de a da, séŭ refusă, acceptațiunea sa.

Ce se va întêmpla însĕ în casŭ când trasulŭ, maĭ nainte de a se crea polița, s'a angajatŭ fașiă cu trăgĕtorulŭ a o accepta?

In acestŭ casŭ trasulŭ este obligatŭ a accepta, și nu póte refusa numaĭ din purŭ capriciŭ, fără a se expune fașiă cu trăgĕtorulŭ la daune interese, în virtutea principiuluĭ, că orĭ-cine causéză altuia unŭ prejudiciŭ prin culpa sa, trebue sĕ-'lŭ repare (art. 998 și 999 C. civ.).

Ce vomŭ dice în casŭ când trasulŭ datoréză trăgĕtoruluĭ la scadență o sumă de banĭ liquidă, exigibilă, și celŭ pușinŭ egală cu suma din poliță? Și în acestŭ casŭ, trasulŭ póte elŭ sĕ fiă condamnatŭ fașiă cu trăgĕtorulŭ la daune interese din causa că nu a acceptatŭ?

Cu acéstă ocasiune se potŭ presenta douĕ ipotese: se póte ca trasulŭ sĕ nu fie nicĭ comerciantŭ, nicĭ obligatŭ pentru o datorie comercială; și se póte întêmpla ca trasulŭ sĕ fiă comerciantŭ și obligatŭ pentru o datoriă comercială.

1. — **Hypothesă.** — *Trasulŭ nu este nicĭ comerciantŭ, nicĭ obligatŭ pentru o datoriă comercială.* — In acestŭ casŭ, este generalmente admisŭ, că trasulŭ nu este obligatŭ de a accepta; pentru că nu póte fi forșiatŭ a converti prin acceptațiune o obligațiune civilă în una comercială, și de a-'șĭ face astŭ-felŭ posițiunea sa maĭ rea, pentru că arŭ fi supusŭ jurisdicțiuneĭ comerciale, ca și persónele ale căRorŭ sub-semnăturĭ se găsescŭ în poliță. (Pothier, Contrat de change, no. 82; Mer-

lin, addition, vo. Lettre de change et Billet de change, t. XVI, p. 653; Favard de Langlade, vo. Lettre de change, sect. II § 2).

2. — **Hypothesă.** — *Trasulŭ este comerciantŭ. séŭ este obligatŭ pentru o datoriă comercială.* — Chiar în casulŭ când trasulŭ, debitorulŭ trăgĕtoruluĭ, este comerciantŭ, séŭ este obligatŭ pentru o datoriă comercială, este liberŭ de a da séŭ refusa acceptaţiunea sa şi pentru acésta nu póte fi condamnatŭ către trăgĕtorŭ la daune interese. Trasulŭ, décă acceptă, pierde avantagiulŭ de a recurge la indulgenţa judecătorilorŭ pentru a obţine unŭ termenŭ de graţiă; vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că pentru poliţă. judecătoriĭ nu potŭ acorda terminŭ de graţiă; décă trasulŭ acceptă, nu póte plăti de câtŭ la scadenţa poliţeĭ, şi nu se póte achita înainte de terminŭ; şi în casŭ de a nu plăti poliţa la terminŭ este supusŭ jurisdicţiuneĭ tribunaluluĭ de comerciŭ. Aşa dér chiar când détoria trasuluĭ este comercială. posiţiunea sa s'arŭ agrava. décă arŭ fi silitŭ sĕ accepte poliţa, ce s'arŭ trage asupra luĭ. (Pardessus, t. II, no. 364; Nouguier, des Lettres de change, t. I, p. 278).

Cu tóte acestea credemŭ, că décă *unŭ neguţătorŭ* are sĕ ia o sumă de banĭ de la *unŭ altŭ neguţătorŭ*, şi acéstă sumă este liquidă, exigibilă şi derivă *dintr'o afacere comercială*, póte, fără a ascepta consimţimêntulŭ espresŭ alŭ debitoruluĭ sĕŭ, sĕ tragă o poliţă pentru acéstă sumă asupra luĭ, şi că acesta, în lipsă de a o achita, póte fi condamnatŭ la cheltuelile protestuluĭ, şi la cele de preschimbare a poliţeĭ. Aşia a fostŭ, şi aşia este şi aḑĭ obiceiulŭ în Francia. (Bravard, Traité de droit comm., vol. II, p. 268 et suiv.).

In esplicaţiunile ce precedŭ asupra dreptuluĭ şi datoriilorŭ trasuluĭ relativŭ la acceptare, ne amŭ ocupatŭ numaĭ despre raporturile dintre *trasŭ* şi *trăgĕtorŭ;* sĕ vedemŭ acum raporturile dintre trasŭ şi *portorŭ.*

Este certŭ, că décă trasulŭ nu a promisŭ trăgĕtoruluĭ că va accepta poliţa, nu póte fi obligatŭ façiă cu portorulŭ; şi chiar

când trasulŭ arŭ fi promisŭ printr'o scrisóre adresată trăgĕtorului, că va accepta, acésta nu este suficientŭ, pentru ca dênsulŭ sĕ fiă obligatŭ façiă cu portorulŭ. Acceptaţiunea este unŭ contractŭ, prin care trasulŭ se obligă façiă cu portorulŭ; apoĭ, promisiunea făcută trăgĕtoruluĭ este *res inter alios acta*, şi prin urmare, nu póte valora ca angajamentŭ façiă cu portorulŭ, cu care nu a contractatŭ. — Décă însĕ portorulŭ are o acţiune, acésta nu o póte avea de câtŭ în numele trăgĕtoruluĭ, ca exersândŭ drepturile séle; trasulŭ nu devine debitorŭ directŭ alŭ proprietaruluĭ poliţeĭ, de câtŭ numaĭ prin acceptaţiune. (Pothièr, Contrat de change, no. 121).

Uniĭ autorĭ susţinŭ, cu tóte acestea, că trasulŭ este obligatŭ façiă cu portorulŭ prin promisiunea, ce arŭ fi datŭ trăgĕtoruluĭ, pentru că trăgĕtorulŭ, ḑicŭ dênşiĭ, este unŭ adevĕratŭ mandatarŭ alŭ portoruluĭ; şi angajamentulŭ luatŭ façiă cu trăgĕtorulŭ este presupusŭ a fi luatŭ în favorulŭ portoruluĭ. (Pardessus, t. II, no. 367 în fine).

Ce terminŭ se acordă de lege trasuluĭ pentru a da, séŭ refusa, acceptaţiunea poliţeĭ?

Legea acordă trasuluĭ 24 ore de la presentarea, séŭ remiterea poliţeĭ, pentru a da séŭ a refusa acceptaţiunea sa (art. 121 C. com.). Acestŭ terminŭ de 24 ore este acordatŭ trasuluĭ pentru ca elŭ sĕ pótă verifica sub-scrierea trăgĕtoruluĭ, sĕ examineze situaţiunea sa vis-à-vis de elŭ, décă îĭ datorézā ceva, séŭ nu etc.

Décă dupĕ 24 ore nu dă îndĕrătŭ poliţa, primită, orĭ neprimită, póte sĕ fiă condamnatŭ la daune interese către portorŭ.

d. — Formalităţile şi modulŭ acceptăreĭ (art. 118).

Sĕ vedemŭ acum cari suntŭ formalităţile şi modulŭ acceptăreĭ, cari suntŭ condiţiunile constituve ale uneĭ acceptaţiunĭ valabile, pentru ca sĕ scimŭ în cari casurĭ portorulŭ este obligatŭ a se mulţumi pe acceptaţiunea, ce voesce a face trasulŭ.

Cum trebue sĕ se facă acceptaținnea? — Acceptațiunea trebue sĕ se facă în scrisŭ, legea cerêndŭ ca acceptațiunea sĕ fiă sub-scrisă de acceptatorŭ. este evidentŭ, că presupune că acceptațiunea trebue făcută în scrisŭ; și afară de acésta, condițiunea scriereĭ este o condițiune comună polițeĭ, și tuturorŭ angajamentelorŭ accesoriĭ.

Acceptațiunea verbală nu este suficientă pentru a obliga pe acceptatorŭ, așia precum îlŭ obligă acceptațiunea scrisă; dér cu tóte acestea valoréză, ca o simplă promisiune pentru acela ce a primit'o.

Cum se redigiază acceptațiunea?

Trasulŭ scrie înaintea sub-scriereĭ séle vorba: *acceptată*, séŭ *acceptŭ*, și acestŭ cuvêntŭ constitue pentru elŭ obligațiunea de a plăti.

Sĕ notămŭ însĕ că vorba acésta *acceptŭ*, séŭ *acceptată* nu este sacramentală; acceptatorulŭ se póte servi de orĭ-ce altă expresiune, este destulŭ numaĭ sĕ exprime clarŭ voința sa de a accepta; póte prea bine sĕ ḑică: voiŭ plăti, voiŭ achita-o.

Vorbele **am vĕḑutŭ,** *suntŭ óre snficiente?*

Nu! chiar și décă arŭ fi urmate de dată și sub-scriere, pentru că ele arată numaĭ atâtŭ, că polița s'a presentatŭ trasuluĭ, ér nu că trasulŭ s'a angajatŭ a o plăti. Și în casŭ de îndouélă în materiă de obligațiunĭ, convențiunea se interpretă în favórea celuĭ ce se obligă (983 C. civ.).

Acceptațiunea trebue ea sĕ fiă datată?

Când polița are a se plăti la o ḑi fixă, anume determinată, legea nu cere ca acceptațiunea sĕ fiă datată. In acestŭ casŭ orĭ-care arŭ fi epoca acceptațiuneĭ, polița platibilă la o ḑi fixă, nu are sĕ se plătéscă, de câtŭ la terminulŭ fixatŭ. Data nu se cere de câtŭ în casŭ, când polița este platibilă dupĕ unŭ tempŭ óre-care *de la presentare*, pentru că atuncĭ data servesce ca mijlocŭ, pentru a fixa epoca scadențeĭ. Așia, o poliță trasă la 23 Aprilie 1881 și platibilă dupĕ 20 ḑile de la presentare, se

presentéză la acceptare la 30 Aprilie. Décă acceptaţiunea este datată, scadenţa poliţeĭ va fi la 20 Maiŭ; ér décă acceptaţiunea nu va fi datată, cele 20 ḑile curgŭ de a doua ḑi de la data poliţeĭ, şi prin urmare scadenţa va fi la 13 Maiŭ.

Acceptaţiunea se póte ea face printr'unŭ actŭ separatŭ, séŭ trebue sĕ fiă scrisă în corpulŭ poliţeĭ, adecă pe hârtia, pe care este făcută poliţa?

Aşia *Secundus* primesce o poliţă de la *Primus* asupra luĭ *Terţius*, *Secundus* însciinţéză printr'o scrisóre pe *Terţius* şi cere ca sĕ o accepte, fără ca sĕ-'ĭ trămită poliţa şi fără de a 'ĭ-o presenta. Terţius rĕspunde printr'o scrisóre că o acceptă; întrebarea este : décă acéstă acceptaţiune equivaléză séŭ nu, cu aceea care arŭ fi scrisă pe poliţă chiar?

1. — *Opiniune.* — Legea nu opresce ca trasulŭ sĕ nu pótă da acceptaţiunea sa şi prin o scrisóre către portorŭ. Nicĭ unŭ textŭ nu ordonă ca acceptaţiunea sĕ se înscriă în poliţă chiar; Şi fiindŭ-că legea tace asupra acestuĭ punctŭ, nu putemŭ, de câtŭ sĕ nereferim la principiile generalĭ, cari pentru formaţiunea uneĭ legăturĭ resultânde dintr'unŭ contractŭ nu cerŭ nicĭ unŭ felŭ de formalitate, de câtŭ numaĭ simplulŭ consimţimêntŭ alŭ părţilorŭ; Acéstă opiniune este adoptată de unŭ mare numĕrŭ de autorĭ (Merlin, Répert. Lettre et Billet de change, § 4, p. 410. Pardessus, t. II, no. 367. Nouguier, des Lettres de change, t. I, p. 294 et suiv.).

2. — *Opiniune.* — Acceptaţiunea trebue, dupĕ noĭ, sĕ se înscrie chiar pe titlu; nu este de câtŭ unŭ singurŭ casŭ, în care legea admite, ca sub-scrierea sĕ se facă şi pe altŭ actŭ separatŭ, în materiă de poliţă; acésta are locŭ când este vorba *de avalŭ* (art. 137 C. com.). In acestŭ casŭ s'a făcut o escepţiune pentru ca sĕ nu se atingă creditulŭ debitoreluĭ principalŭ. Şi legiuitorulŭ neacordândŭ în modŭ espresŭ aceea-şĭ facultate, şi când este vorba de acceptaţiune, prin acésta chiar o interḑice. (Bravard, Traité de droit comm., vol III, p. 234

et suiv.; Cass. fr. 16 Avril 1823; Lion, 21 Août 1827; Paris, 14 Mai 1847; Caen, 5 Mars 1849).

Art. 118 suposéză, că angajamêntulŭ este luatŭ pe titlu chiar, pentru că nu cere de câtŭ unŭ singurŭ cuvêntŭ şi o subscriere : cuvêntulŭ, *primitŭ* şi iscălitura trasuluĭ, referindu-se implicitamente la tóte enuncierile din titlu, şi acésta arŭ fi evidentŭ insuficientŭ, décă angajamentulŭ de a plăti poliţa s'arŭ lua prin actŭ separatŭ.

Acceptaţiunea, care nu s'arŭ da chiar pe titlu, nu valoréză de câtŭ ca o simplă promisiune; acésta nu este o acceptaţiune; nu este unŭ angajamentŭ contractatŭ prin poliţă.

Scimŭ, că o poliţă póte sĕ fiă platibilă într'unŭ altŭ locŭ deosebitŭ, de acela unde domiciliéză trasulŭ; acésta se numesce *poliţă la domiciliŭ.*

Décă trasulŭ nu arétă în poliţă domiciliulŭ unde este platibilă, décă, de esemplu, poliţa în locŭ de a fi platibilă la Bucurescĭ, loculŭ reşedinţeĭ trasuluĭ, trebue sĕ se plătéscă la Ploescĭ fără sĕ se arate anume în ce casă, acceptatorulŭ trebue sĕ arate acésta. Portorulŭ póte sĕ refuse ca incomplectă o acceptaţiune, ce nu arŭ conţine acéstă arĕtare (art. 119).

Acceptaţiunea trebue sĕ fiă *pură şi simplă.* — Portorulŭ este în dreptŭ a refusa o acceptaţiune condiţională; adecă, care arŭ cuprinde unŭ angajamentŭ, a căruĭ executare arŭ depinde de unele condiţiunĭ, séŭ circumstanţe neprevĕḑute în poliţă. Aşia nu va fi valabilă acceptaţiunea făcută sub condiţiunea, că décă trăgĕtorulŭ va trămite provisia maĭ nainte de scadenţă. Asemenea nu va fi valabilă acceptaţiunea, prin care s'arŭ schimba scadenţa, séŭ modulŭ, orĭ loculŭ plăţeĭ enunciate prin poliţă (art. 120 C. com.).

Ce vomŭ ḑice în casŭ, când portorulŭ s'a mulţumitŭ pe o acceptaţiune neregulată din partea trasuluĭ?

De şi acceptaţiunea trasuluĭ este neregulată, cu tóte acestea trasulŭ nu se póte elibera de angajamentulŭ, ce 'şĭ-a luatŭ;

contractulŭ este fórte valabilŭ în sine şi obligatorŭ între părţĭ; dér acéstă obligativitate. nu provine de acolo, că contractulŭ arŭ fi acela, pe care legea îlŭ califică de *acceptaţiune;* acceptaţiunea neregulată produce efecte şi este obligatoriă între părţĭ, dér *nu ca acceptaţiune,* ci ca altŭ contractŭ.

Póte cine-va accepta o poliţă numaĭ pentru o parte din suma coprinsă într'ênsa?

Trasulŭ, care scimŭ, că nu este obligatŭ a accepta o poliţă; póte asemenea sĕ nu o accepte, de câtŭ numaĭ pentru o parte din suma arĕtată într'ênsa.

Acum décă nu am avea în vedere de câtŭ numaĭ principiile dreptuluĭ civilŭ, portorulŭ arŭ putea refusa o asemenea acceptaţiune, pentru că unŭ creditore nu se póte forçia sĕ priméscă în fracţiunĭ plata uneĭ datoriĭ (art. 1101 C. civ.). Dér dupĕ art. 120 C. com. portorulŭ este obligatŭ de a primi o acceptaţiune parţială, adecă numaĭ pentru o parte din suma arĕtată în poliţă; acésta este generalminte admisŭ, pentru că din acéstă ac eptaţiune parţială nu póte resulta pentru portorŭ nicĭ unŭ prejudiciŭ, căcĭ pentru restŭ va face protestŭ, şi, dupĕ cum vom vedea, va obţine de la trasŭ şi de la giranţĭ, cauţiune, că acestŭ restŭ se va plăti la scadenţă în loculŭ unde este platibilă poliţa. Şi décă acceptaţiunea parţială 'ĭ-arŭ causa vre-unŭ prejudiţiŭ, are acţiune pentru daune interese (art. 120 C. com.)

f. — Efectele acceptăreĭ (art. 117 C. com.)

Efectele acceptaţiuneĭ se referă unele la trasŭ, ér altele la giranţĭ şi trăgĕtorŭ.

Carĭ suntŭ efectele acceptaţiuneĭ relativŭ la trasŭ?

Trasulŭ prin acceptaţiune se obligă, personalŭ către portorŭ la plata poliţeĭ (art. 117 C. com.); înainte de acceptare era liberŭ de orĭ-ce obligaţiune; ér dupĕ acceptare devine debitorŭ directŭ şi responsabilŭ solidarŭ împreună cu trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ către portorŭ pentru plata poliţeĭ. — Porto-

rulŭ trebue sĕ se adreseze la scadenţa pentru plata poliţeĭ la acceptatore maĭ ânteiŭ, şi numaĭ în casŭ, când acesta nu va plăti, se póte adresa la ceĭ-l'alţĭ coobligaţĭ, dupĕ ce va fi îndeplinitŭ óre-carĭ formalităţĭ în contra luĭ.

Carĭ suntŭ efectele acceptăreĭ în privinţa trăgĕtoruluĭ şi giranţilorŭ?

Prin acceptaţiune se stinge prima obligaţiune a trăgĕtoruluĭ şi giranţilorŭ, de a face ca poliţa să fie acceptată; de aci înainte remânŭ responsabilĭ numaĭ despre plat'a eĭ.

Portorulŭ póte elŭ se descarce pe trasŭ de obligaţiunea ce 'şĭ-a luatŭ prin acceptaţiune?

Portorulŭ nu póte face acésta, pentru că arŭ face sĕ renască obligaţiunile giranţilorŭ şi a trăgĕtoruluĭ, cari deja suntŭ stinse.

Acceptatorele póte elŭ să'şĭ revóce acceptaţiunea sa?

Acceptatorele nu póte să'şĭ revóce acceptaţiunea sa nicĭ chiarŭ în casŭ, când trăgĕtorulŭ arŭ fi căḍutŭ în falimentŭ înaintea acceptăreĭ, şi trasulŭ arŭ fi ignoratŭ acésta; este adevĕratŭ că falitulŭ nu póte face provisia, darŭ trasulŭ nu are sĕ impute nimenuĭ, de câtŭ negligenţeĭ sale, că nu s'a informatŭ maĭ nainte de a accepta despre situaţiunea trăgĕtoruluĭ.

Ce vomŭ ḍice în casŭ, când trăgĕtorulŭ cade în falimentŭ dupĕ ce trasulŭ a apucatŭ de a acceptatŭ?

In acestŭ casŭ, falimentulŭ trăgĕtoruluĭ nu are nicĭ o influenţă asupra angajamentuluĭ trasuluĭ, căcĭ obligaţiunea acestuia este, irevocabilă. Afară de acésta, portorulŭ póte că nu a cerutŭ acceptaţiunea, de câtŭ pentru ca sĕ evite prejudiciulŭ ce arŭ fi suferitŭ în casŭ de falimentŭ din partea trăgĕtoruluĭ.

Dér în casŭ când acceptaţiunea s'arŭ fi făcutŭ prin dolŭ saŭ violenţă?

Este generalminte admisŭ, că chiar în acestŭ casŭ, acceptatorele nu'şĭ póte rescinde acceptaţiunea sa faţiă cu o terţiă, persónă, faţiă cu unŭ portorŭ de bună credinţă, şi nu póte a-

vea acţiune, de câtŭ în contra autoruluĭ doluluĭ, saŭ violenţeĭ. (Pardessus t. II, n. 378).

Din ce momentŭ acceptaţiunea devine irevocabilă? Şi trasulŭ nu are elŭ dreptulŭ de a o şterge după ce a scris'o în corpul poliţieĭ? De esemplu, portorul nu găsesce pe trasŭ acasă, lasă poliţa la unŭ omŭ alŭ sĕŭ, şi trasulŭ după ce a scrisŭ pe poliţă acceptaţiunea sa şi o sub-scrie, o şterge, înainte de a o da portoruluĭ; póte elŭ sĕ facă acésta?

Doctrina francesă, atâtŭ cea veche câtŭ şi cea de aḑĭ recunoscŭ că trasulŭ este liberŭ de a şterge acceptaţiunea sa, pe câtŭ timpŭ nu a datŭ portoruluĭ poliţa acceptată. Raţionamentulŭ este, după cumŭ ḑice Pothier, că unŭ contractŭ nu se póte forma de câtŭ prin concursulŭ a duoĕ voinţe; apoĭ portorulŭ pênĕ nu a primitŭ poliţa, nu a pututŭ cunósce voinţa acceptatoreluĭ.

Daca trasulŭ a acceptatŭ, i se maĭ póte lua provisia îndĕrĕptŭ?

Déca trasulŭ a acceptatŭ şi trăgĕtorulŭ cade în falimentŭ, sindiciĭ nu potŭ să ia din mâna trasuluĭ provisia, pentru că elŭ când a datŭ acceptaţiunea sa, a făcut'o în basa provisieĭ; prin urmare, acésta nu i se póte lua îndĕrĕptŭ maĭ înainte de a fi despăgubitŭ de obligaţiunea ce a contractatŭ şi de consecinţele eĭ. (Pardessus, t. II, n. 392).

g. — *Refusulŭ acceptăreĭ şi efectele séle.* (Art. 114, 115 şi 116).

Scimŭ deja, că trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ suntŭ garanţĭ nu numaĭ pentru plata poliţeĭ la scadenţă, dér şi pentru a eĭ acceptare.

Déca, prin urmare, trasulŭ refusă de a accepta purŭ şi simplu, portorulŭ póte face să se constate acestŭ refusŭ printr'unŭ actŭ extra-judiciarŭ, numitŭ *protestŭ de neprimire*, despre care vomŭ vorbi maĭ la vale, şi sĕ recurgă în contra trasuluĭ şi a giranţilorŭ, pentru a 'ĭ da o garanţie, prin care să se asigu-

re plata poliţeĭ la scadenţă. Portorulŭ compta pe garanţia resultândŭ din acceptaţiunea trasuluĭ. darŭ fiindŭ-că acéstă acceptaţiune nu esistă. de óre-ce trasulŭ nu acceptă, este justŭ, ca persónele, ce ĭ-aŭ promisŭ acéstă garanţie neesistentă, sĕ 'ĭ dea o alta.

Când trasulŭ refusă de a accepta, legea dice. că trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ suntŭ datorĭ *fie-care pe séma sa* a da cauţiune. Vorbele: *fie-care pe séma sa*, aŭ de scopŭ de a arĕta recursulŭ, ce aŭ sub-scriitoriĭ uneĭ poliţe uniĭ în contra altora. Aşa în lipsă de acceptaţiune, portorulŭ acţionéză pe celŭ din urmă girantŭ, şi obţine cauţiune; acestŭ girantŭ póte acţiona pe celŭ precedentŭ, şi sĕ obţină asemenea cauţiune, şi aşia maĭ departe din girantŭ în girantŭ până la trăgĕtorŭ (art. 116).

Portorulŭ póte elŭ cere câte o cauţiune de la fie-care din aceia ale cărorŭ sub-scrierĭ se găsescŭ în poliţă?

Nu póte cere de câtŭ o singură cauţiune de la toţĭ; póte cere şi obţine una de la trăgĕtorŭ, saŭ de la girantulŭ, pe care va voi sĕ-'lŭ apuce; dér din momentulŭ ce a obţinutŭ una, déca este valabilă, numaĭ póte cere de la nimemĭ nimicŭ. Trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ suntŭ, în adevĕrŭ, toţĭ solidarŭ ţinuţĭ a da cauţiune; dar de îndată ce unulŭ dintr'ênşiĭ a îndeplinitŭ acéstă obligaţiune, ceĭ-l'alţĭ suntŭ liberaţĭ. (Delvincourt, t. II, nota 5 de la pag. 93).

Suntŭ însă uniĭ autorĭ cari credŭ că portorulŭ póte sili pe toţĭ aceia ale cărorŭ sub-scrierĭ se găsescŭ în poliţă a da fie-care câte o cauţiune (Nouguier, des lettres de change, t. I, p. 336).

Aşia în casŭ când arŭ fi patru giranţĭ, portorulŭ arŭ putea obţine cincĭ cauţiunĭ.

Acéstă doctrină însă este incompatibilă cu principiele de la solidaritate.

Când unŭ lucru este datoritŭ solidarŭ de maĭ mulţĭ, este adevĕratŭ că se datoresce în totalŭ de fie-care debitore, dér

nu se datoresce, de câtŭ odată, şi când este plătitŭ de unulŭ din ceĭ coobligaţĭ, toţĭ devinŭ liberĭ, şi datoria este stinsă. Apoĭ în casulŭ de façiă, ceia-ce se datoresce, este cauţiunea, şi prin urmare, când ea este prestată de unulŭ din coobligaţĭ, toţĭ ceĭ-l'alţĭ suntŭ liberaţĭ de obligaţiunea de a o presta.

Bravard este şi dênsulŭ de acéstă din urmă părere, adică că nu trebue prestatŭ maĭ multŭ de câtŭ o singură cauţiune.

Darŭ dupĕ dênsulŭ, vorbele: *fie-care pe séma sa* ce se găsescŭ în art. 116, arŭ însemna ca girantulŭ, de la care portorulŭ cere cauţiune, în casŭ când trasulŭ refusă de a accepta, póte să se dispenseze de a da cauţiune, séŭ de a plăti imediatŭ, somândŭ pe cedantulŭ sĕŭ de a rĕspunde în loculŭ sĕŭ la cererea portoruluĭ; că cedantulŭ somatŭ în modulŭ acesta, póte face asemenea cu girantulŭ sĕŭ, şi aşia maĭ departe pênĕ la trăgĕtorŭ. (Traité de droit comm., vol. III, p. 287).

Noĭ însă credemŭ, că girantulŭ, *care a datŭ cauţiune*, *séŭ a plătitŭ*, póte pune şi elŭ pe unulŭ din giranţiĭ sĕĭ în alternativă, în care l'a pusŭ portorulŭ pe dînsulŭ, de a cere o cauţiune, séŭ plata poliţeĭ: facilitatea ce se dă garantuluĭ, dupĕ Bravard, de a scăpa de urmărirea portoruluĭ, este incompatibilă cu calitatea de debitorŭ solidarŭ, ce i se dă de art. 114 din codulŭ de comerciŭ. (Loc. cit. p. 287, note 2; Dalloz, Rep. n. effects de comm., n. 280; Bédarride, de la lettres de change t. I, v. 188).

Girantulŭ, la care se adreséză portorulŭ, în locŭ de a da o cauţiune, póte, déca voesce, sĕ plătéscă poliţa, împreună cu tóte cheltuelile de protestŭ şi de preschimbare, despre cari vomŭ vorbi maĭ la vale.

Sĕ notămŭ însă, că fie-care dintre obligaţĭ póte déca voesce, séŭ sĕ dea cauţiune séŭ sĕ plătéscă poliţa, de unde urméză, că décă unulŭ dintre sub-scriitoriĭ poliţeĭ preferă maĭ bine sĕ plătéscă, nu póte cere de la giranţiĭ precedenţĭ ca şi aceştia sĕ plătéscă imediatŭ, pentru că şi eĭ aŭ ca şi elŭ dreptulŭ de a-ĭ da o cauţiune.

5. — Despre acceptaţiunea prin intervenţiune (mijlocire)

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea :

a. — Definiţiunea acceptaţiuneĭ prin intervenţiune;

b. — Când póte avea locŭ;

c. — De cine şi pentru cine póte fi făcută acceptaţiunea prin intervenţiune, cum se constată şi cum se face;

d. — Obligaţiunile acceptatoruluĭ prin intervenţiune;

e. — Efectele şi utilitatea acceptaţiuneĭ prin intervenţiune. — Vomŭ lua fie-care punctŭ pe rândŭ.

a. — *Ce este acceptaţiunea prin intervenţiune?*

Acceptaţiunea prin intervenţiune (séŭ mijlocire) este *declaraţiunea*, prin care o terţiă persónă îşĭ ia oficiosŭ angajamêntulŭ de a plăti la scadenţă poliţa, pe care trasulŭ refusă de a o primi.

Se póte întêmpla adese-orĭ ca trasulŭ sĕ refuse de a primi poliţa, séŭ pentru că nu are provisiă, séŭ pentru alte motive. Am vĕḑutŭ în paragrafulŭ precedinte, că la casŭ de refusŭ, portorulŭ póte face proteste, şi în urmă, sĕ urmăréscă pe trăgĕtorŭ şi giranţĭ. Eĭ bine, pentru ca sĕ se maĭ împuçineze aceste urmărirĭ şi cheltuelĭ, s'a introdusŭ acceptaţiunea prin intervenţiune.

b. — *Când se póte face acceptaţiunea prin intervenţiune?*

Legea cere, ca acceptaţiunea prin intervenţiune sĕ fiă precedată de unŭ *protestŭ de neprimire* (art. 122 C. com.). Numaĭ în urma protestuluĭ refusulŭ trasuluĭ este certŭ, şi portorulŭ póte, cum amŭ vĕḑutŭ, exersa recursulŭ sĕŭ în contra trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ; prin urmare, pênĕ la protestŭ, acceptatorulŭ prin intervenţiune nu póte ḑice, că face unŭ lucru folositorŭ pentru eĭ.

Aşia art. 122 ḑice, că poliţa póte fi acceptată de unŭ tiersŭ interveniente *la întêmplare de protestŭ pentru neprimire*, ér nu la întêmplare *de refusŭ de primire*; de unde resultă, că inter-

venţiunea trebue sĕ aibă locŭ în momentulŭ protestuluĭ, séŭ celŭ puçinŭ îndată după protestŭ.

c. — De cine se póte face acceptaţiunea prin intervenţiune?

Acceptaţiunea prin intervenţiune se póte face de orĭ-ce persónă capabilă de a se angaja prin poliţă, şi care nu este deja obligată; cu alte cuvinte, care este cu desĕvârşire strĕină de poliţa în cestiune Aşia trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ nu potŭ accepta prin intervenţiune.

Trasulŭ póte elŭ accepta prin intervenţiune?

La prima vedere, amŭ putea crede că trasulŭ nu póte accepta prin intervenţiune; s'arŭ putea ḑice, décă elŭ nu accepta ca trasŭ, cum o sĕ accepte prin mijlocire? Dér se póte ca sĕ nu-'ĭ convină a accepta pentru trăgĕtorŭ, şi sĕ vrea din contra sĕ accepte pentru unulŭ din giranţĭ; — acésta sĕ póte fórte bine întêmpla; — se póte ca sĕ aibă în mâna sa nisce fondurĭ cari aparţinŭ unuia din giranţĭ; de ce nu arŭ putea accepta atuncĭ pentru acestŭ girantŭ?

Sĕ notămŭ însĕ că, acceptaţiunea prin intervenţiune din partea trasuluĭ produce nisce efecte particulare; vomŭ vedea maĭ la vale, că atuncĭ când o terţiă persónă acceptă prin intervenţiune, acceptaţiunea sa nu face ca portorulŭ sĕ nu pótă recurge în contra trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ pentru a le cere séŭ o cauţiune, séŭ décă eĭ maĭ preferă, plata imediată a poliţeĭ; pe când in casŭ când acceptă trasulŭ, portorulŭ nu maĭ are aceea-şĭ facultate, pentru că trasulŭ acceptândŭ, portorulŭ a obţinutŭ ceea-ce i s'a promisŭ. O dată acceptaţiunea trasuluĭ obţinută, puçinŭ importă décă elŭ a acceptatŭ pentru trăgĕtorŭ, séŭ pentru unulŭ din giranţĭ.

Acceptaţiunea prin mijlocire din partea trasuluĭ trebue ea sĕ fiă precedată de protestŭ?

Uniĭ susţinŭ, că acceptaţiunea prin intervenţiune din partea trasuluĭ nu are trebuinţă sĕ fie precedată de unŭ protestŭ de neprimire, şi că refusulŭ trasuluĭ de a accepta este destulŭ de

bine constatatŭ când scrie pe poliţă cuvintele: *primitŭ pentru cutare girantŭ.* Protestulŭ pentru neprimire, ḑicŭ aceştĭ autorĭ, arŭ fi inutilŭ în casulŭ acesta.

Trasulŭ póte elŭ accepta prin intervenţiune chiar pentru trăgĕtorŭ?

Trasulŭ póte accepta prin intervenţiune chiar şi pentru trăgĕtorŭ; Sĕ póte ca sĕ aibă încredere în solvabilitatea trăgĕtoruluĭ şi cu tóte acestea sĕ nu voiască a accepta *ca trasŭ.* Étă interesulŭ: acceptândŭ ca trasŭ este presupusŭ, că a primitu provisia; pentru că acceptaţiunea dă a se înţelege între trăgĕtorŭ şi trasŭ că provisia s'a făcutŭ (art. 113 C. com.); şi trebue sĕ probeze, că în faptŭ nu a primit'o; luândŭ însă calitatea de *mijlocitorŭ*, acéstă probă numaĭ este în sarcina luĭ.

Recomandatarulŭ la trebuinţă póte elŭ accepta prin mijlocire?

Trăgĕtorulŭ uneĭ poliţe póte sĕ indice o terţie persónă pentru acceptare, séŭ pentru plată, în casŭ de refusŭ din partea trasuluĭ, pentru ca sĕ evite urmăririle, fiind-că ele atingŭ creditulŭ neguţătorilorŭ. Acéstă terţiă persónă se numesce *recomandatarŭ la trebuinţă;* Recomandatarulŭ la trebuinţă póte, fără îndouélă, accepta prin mijlocire, pentru că elŭ nu este însărcinatŭ a primi, séŭ a plăti, de câtŭ la trebuinţă, pentru a suplini prin intervenţia luĭ refusulŭ trasuluĭ.

Nu trebue elŭ preferitŭ altora carĭ s'arŭ presenta asemenea a primi prin mijlocire, fără sĕ fiă însărcinate de nimenea?

Rĕspundemŭ fără îndouélă, că da! pentru că acceptaţiunea prin mijlocire din partea aceluia, care nu este obligatŭ prin nicĭ o promisiune, nicĭ angajatŭ prin vre-o invitaţiune din partea aceluia, pentru care acceptă, este unŭ felŭ de gestiune de afacerĭ oficiósă, unŭ quasi-contractŭ; apoĭ când este cestiunea de a decide între acela, care este însărcinatŭ, şi între acela care se oferă fără invitaţiune, séŭ mandatŭ, ca sĕ facă unŭ lucru, este evidentŭ că preferinţa trebue sĕ se dea celuĭ d'ântêiŭ.

Şi în casŭ când se presintă maĭ mulţĭ mijlocitorĭ, fară man-

datŭ, séŭ indicaţiune, se decide în generalŭ că trebue preferitŭ acela, care liberéză pe maĭ mulţĭ (argum. din art. 154 C. com.). Aşia décă se presintă douĕ persóne ca mijlocitorĭ, şi unulŭ voesce sĕ accepte pentru trăgĕtorŭ, ér altulŭ pentru celŭ d'ântêiŭ girantŭ, se va preferi celŭ d'ântêiŭ, pentru că nu numaĭ că liberéză pe girantŭ, dér liberéză şi pe trăgĕtorŭ, pe când celŭ d'alŭ douilea mijlocitorŭ, arŭ lăsa sĕ insiste recursulŭ primuluĭ girantŭ în contra trăgĕtoruluĭ.

Pentru cine se póte da acceptaţiunea prin mijlocire?

Acceptaţiunea prin mijlocire se póte da dupĕ placulŭ mijlocitoruluĭ, pentru toţĭ saŭ numaĭ pentru unulŭ singurŭ dintre aceĭ, ale cărorŭ sub-scrierĭ figuréză în poliţă: pentru trăgĕtorŭ, şi giranţĭ, saŭ numaĭ pentru unulŭ dintr'înşiĭ; cu unŭ cuvêntŭ pentru tóte persónele responsabile în casŭ de refusŭ de acceptaţiune. In casŭ însĕ cândŭ mijlocitorulŭ nu indică persóna, pentru care acceptă, acceptaţiunea este presupusă a se fi făcutŭ pentru toţĭ debitoriĭ.

Cum se constată acceptaţiunea prin mijlocire şi cum se dă?

Intervenţiunea, saŭ mijlocirea, dupĕ art. 122 se menţionéză în actulŭ de protestŭ, prin care se constată refusulŭ de acceptaţiune; ea este sub-semnată de interveniente, adecă de primitorulŭ prin mijlocire.

Se întrébă însĕ autoriĭ dacă acceptatorele prin mijlocire trebue sĕ sub-semneze în actulŭ de protestŭ, séŭ în poliţă?

Uniĭ autorĭ suntŭ de părere, că acceptatorele prin mijlocire trebue sĕ sub-scrie declaraţiunea sa în actulŭ de protestŭ (Nouguier, des lettres de change, t. I. p. 340).

Noĭ însĕ credemŭ, că acceptatorele prin mijlocire trebue sĕ sub-semneze chiar în poliţă. (Pardessus, t. II, no. 585; Bravard, p. 240).

Cuvêntulŭ *mijlocirea* din art. 122 al. 2 este pusŭ în locŭ de *primirea prin mijlocire*, şi acestŭ aliniatŭ al doilea însemnéză: că primirea prin mijlocire este sub-scrisă de mijlocitorŭ;

Apoĭ prin analogia de la acceptaţiunea făcută de trasŭ, conchidemŭ, că sub-scrierea mijlocitoruluĭ trebue scrisă pe titlu, şi acésta cu atâtŭ maĭ multŭ cuvêntŭ, că acceptaţiunea prin intervenţiune nu este de câtŭ *menţionată* în actulŭ de protestŭ. Afară de acésta, acceptatorele prin mijlocire trebue sĕ se supună acţiunilorŭ riguróse ce resultă din poliţă; trebue, prin urmare, ca sĕ se angajeze chiar pe titlu.

d. — Obligaţiunile primitoruluĭ prin mijlocire (art. 123 C. com.).

Cari suntŭ drepturile primitoruluĭ prin mijlocire?

Primitorulŭ prin mijlocire este ţinutŭ a notifica câtŭ maĭ curândŭ aceluia, pentru care a intervenitŭ, mijlocirea sa, pentru ca elŭ sĕ'şĭ pótă lua mĕsurile necesariĭ şi sĕ'şĭ pótă apĕra interesele séle. De esemplu, trăgĕtorulŭ fiindŭ vestitŭ la tempŭ nu va trămite provisia, séŭ décă va fi prestat'o şi o va retrage. Décă acela, pentru care s'a făcutŭ mijlocirea, va suferi óre cari daune, din causă că nu a fostŭ anunciatŭ la tempŭ, acceptarulŭ negligentŭ va fi responsabilŭ de daune interese (art. 123.)

Sĕ notămŭ însĕ, că legea nu prescrie nicĭ unŭ terminŭ, în care sĕ se facă acéstă însciinţare; legea ḑice numaĭ, că mijlocitorulŭ este datorŭ a face îndată cunoscută mijlocirea sa aceluia, pentru care a mijlocitŭ (art. 123), adecă : câtŭ se póte maĭ curând; judecătoriĭ vorŭ aprecia împrejurările.

e. — Efectele acceptaţiuneĭ prin intervenţiune (art. 124).

Cari suntŭ efectele acceptaţiuneĭ prin mijlocire?

Efectele acceptaţiuneĭ prin intervenţiune nu suntŭ identice cu efectele acceptaţiuneĭ trasuluĭ.

Noĭ scimŭ deja că acceptaţiunea trasuluĭ descarcă pe trăgĕtorŭ şi giranţĭ de obligaţiunea de a face ca poliţa sĕ fiă acceptată; dér când acceptaţiunea este făcută de unŭ terţiŭ interveniente, substituirea acestuia în loculŭ trasuluĭ care a fostŭ desemnatŭ de trăgĕtorŭ, este o schimbare, cu care por-

torulŭ are dreptulŭ de a nu se mulţumi; pentru că prenorulŭ (primulŭ beneficiarŭ) a comptatŭ pe acceptaţiunea trasuluĭ, şi prin urmare şi portorulŭ, căruia prenorulŭ a cedatŭ drepturile séle. — Aşia legea ḑice, că cu tótă acceptaţiunea prin intervenţiune, portorulŭ poliţeĭ conservă tóte drepturile séle în contra trăgĕtoruluĭ, şi a giranţilorŭ, din causă că trasulŭ nu a acceptatŭ; astŭ-felŭ în câtŭ portorulŭ póte, cu tótă acceptaţiunea prin mijlocire, sĕ urmăréscă pe trăgĕtorŭ, şi chiar şi pe aceia pentru cari s'a făcutŭ intervenţiunea, şi sĕ céră de la eĭ o cauţiune, séŭ plata poliţeĭ, dupĕ cum amŭ arĕtatŭ, când amŭ vorbitŭ, despre consecinţele refusuluĭ de acceptaţiune.

Ni se face însĕ o obiecţiune: décă portorulŭ conservă tóte drepturile séle, ca şi când nu s'arŭ fi făcutŭ nicĭ o acceptaţiune, atuncĭ acceptaţiunea prin intervenţiune este absolutŭ inutilă. La acésta însĕ rĕspundemŭ: acceptaţiunea prin intervenţiune este fórte utilă, şi împedică adese-orĭ urmăririle. In adevĕrŭ ce póte cere portorulŭ în casŭ când trasulŭ a refusatŭ de a primi poliţa? o cauţiune solvabilă? Eĭ bine, décă intervenientulŭ (mijlocitorulŭ) este solvabilŭ, portorulŭ nu va maĭ urmări pe nimenea. Fără îndouélă, că portorulŭ nu este obligatŭ a se mulţumi pe o altă acceptaţiune, de câtŭ pe a trasuluĭ; însĕ este fórte probabilŭ, că portorulŭ neavêndŭ nicĭ unŭ interesŭ nu va face urmărirĭ inutile. Afară de acésta, décă intervenientulŭ este solvabilŭ, şi portorulŭ va persista în a urmări pe ceĭ obligaţĭ prin poliţă, aceştia îĭ potŭ ḑice: noĭ avemŭ dreptulŭ de a-'ţĭ oferi o garanţiă; apoĭ, persóna care a acceptatŭ pentru noĭ prin mijlocire, justificămŭ că este destulŭ de solvabilă pentru a garanta plata poliţeĭ; ceia-ce aveţĭ dérŭ dreptulŭ de a reclama de la noĭ, aţĭ obţinutŭ deja; şi portorulŭ nu va putea refusa acéstă garanţie.

6. — Despre scadența poliței (art. 125—130 C. com.).

Ce este scadența uneĭ polițe?

Scadența poliței este epoca, la care trebue sĕ se facă plata eĭ.

Acéstă epocă se póte fixa în diferite modurĭ :

Așa, în poliță se póte ḑice, că ea este plătibilă *à vista, la vedere.* — Acésta însemnéză, că polița, trebue plătită îndată ce se presintă portoruluĭ cu dênsa la trasŭ.

Polița maĭ póte sĕ fiă plátibilă dupĕ una, séŭ maĭ multe ḑile, séŭ dupĕ una séŭ maĭ multe lunĭ, de la înfățișare.

In casulŭ acesta polița cuprinde unŭ terminŭ de plată, de una séŭ maĭ multe ḑile ; séŭ de una, orĭ maĭ multe lŭnĭ, cari începŭ a curge séŭ de la data acceptațiuneĭ, séŭ din ḑiua protestuluĭ de neacceptare (art. 127). Décă se va fi primitŭ polița de trasŭ, însĕ nu i se va fi pusŭ data, atuncĭ scadența începe din ḑiua dateĭ poliței (art. 118).

Polița póte sĕ fiă plătibilă și dupĕ una séŭ maĭ multe ḑile, séŭ, dupĕ una séŭ maĭ multe lunĭ de la data eĭ (art. 125) ; în casulŭ acesta ḑilele, séŭ lunile, curgŭ de a doua ḑi de la data poliței.

Maĭ póte încă polița sĕ fiă plătibilă într'o ḑi fixă, séŭ într'o ḑi determinată, de esemplu, la Sf. Dumitru, séŭ la 20 Decembre; atuncĭ scadența este fixată prin poliță.

In fine, polița póte sĕ fiă plătibilă în cursulŭ unuĭ bâlciŭ ; în acestŭ casŭ décă bâlciulŭ ține numaĭ o ḑi se va plăti în acea ḑi, érŭ décă bâlciulŭ ține maĭ multe ḑile, se va plăti în ajunulŭ spargereĭ bâlciuluĭ (art. 128).

In casŭ când polița are sĕ se plătésea dupĕ una, séŭ maĭ multe lunĭ de la data sa, séŭ de la înfățișare, adică, în casŭ când terminulŭ se calculă cu lunile, cum vomŭ calcula pentru ca sĕ găsimŭ cu precisiune ḑiua scadențeĭ?

In acestŭ casŭ polița se plătesce în ḑiua corespunḑĕtóre cu

data poliţeĭ, décă are terminŭ una séŭ maĭ multe lunĭ de la data sa, şi în ḑiua corespunḑĕtóre cu ḑiua înfăţişăreĭ, décă este a se plăti dupĕ una, séŭ maĭ multe lunĭ de la înfăţişare. Aşa, o poliţă este de a se plăti dupĕ o lună de ḑile de la data sa, şi data fiindŭ 26 Aprilíŭ, ea se va plăti la 26 Maiŭ; séŭ fiindŭ a se plăti dupĕ douĕ lunĭ de la acceptare, şi acceptarea fiindŭ la 26 Aprilíŭ, se va plăti la 26 Iunie.

Dérŭ décă luna scadenţeĭ nu are ḑi corespunḑĕtóre cu luna dateĭ, séŭ a acceptăreĭ? de esemplu, o poliţă este datată la 31 Ianuare şi este plătibilă peste o lună de ḑile de la data sa. Eĭ bine, în acestŭ casŭ fiindŭ-că poliţa este plătibilă la Februariŭ, şi Februariŭ nu are 31 ḑile, se va plăti la 28, séŭ la 29 Februariŭ, dupĕ cum Februariŭ în anulŭ acela va avea 28 séŭ 29 ḑile.

Acéstă cestiune este importantă, din causă că daca portorulŭ nu va fi plătitŭ la scadenţa poliţeĭ, trebue sĕ facă protestŭ de neplată *a duoa-ḑi.*

In ce ḑi se va plăti poliţa a căreĭ scadenţă cade într'o ḑi de Duminică saŭ de sĕrbătóre legală?

In acestŭ casŭ poliţa se va plăti în ajunulŭ scadenţeĭ; érŭ protestulŭ de neplată se va face a doua-ḑi de scadenţă (art. 129).

Art. 130, ḑice că orĭ-ce prelungire de sorocŭ legiuită, séŭ obicinuită până acumŭ pentru plata poliţelorŭ se desfiinţéză. — Aşia dér soroculŭ de treĭ ḑile ce se acordă de art. 3, cap. 9, partea 3 codulŭ Caragea, în casŭ când poliţa nu se plătea la scadenţă, este desfiinţatŭ; şi prin urmare, aḑĭ protestulŭ trebue să se facă a doua-ḑi fără a se maĭ acorda vre unŭ terminŭ (art. 130).

7. — Despre girŭ (art. 131—134).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea:

a. — Definiţiunea giruluĭ.

b. — Natura, forma, şi condiţiunile giruluĭ.

c. — Efectele giruluĭ regulatŭ.

d. — Girulŭ neregulatŭ şi efectele séle.

a. — *Definiţiunea giruluĭ.* — *Ce este girulŭ?*

Girulŭ este unŭ actŭ, scrisŭ de ordinarŭ în dosulŭ poliţeĭ prin care proprietarulŭ eĭ o cedézǎ alteĭ persóne remânêndŭ garantŭ despre platǎ la scadenţǎ (art. 131).

b. — *Natura, forma, şi condiţiunile giruluĭ.*

Girulŭ este unŭ contractŭ *sui generis*, care coprinde in sine maĭ multe altele, şi anume: 1) o vindere; 2) o cesiune de drepturĭ; 3) o cauţiune.

O vindere, pentru cǎ poliţa este unŭ felŭ de marfǎ, pe care girantulŭ o vinde, si cea l'altǎ parte o cumpěrǎ.

O cesiune, pentru cǎ prin girŭ se transmite odatǎ cu proprietatea poliţeĭ şi garanţiile ce resultǎ dintr'ênsa, adicǎ acţiunile, şi recursurile, ce derivǎ din ea.

O cauţiune, pentru cǎ girantulŭ devine garantŭ alŭ celorŭ ce 'lŭ precedŭ, fidepusorele lorŭ solidarŭ.

De ce lege se guvernǎ forma giruluĭ?

Forma giruluĭ se guvernǎ de legea loculuĭ, unde se face: *locus regit actum.* Déca o poliţǎ este giratǎ, de exemplu, în Londra, chiar de arŭ fi trasǎ în România, şi arŭ fi plǎtibilǎ în România, trebue consultatǎ legea Anglieĭ, pentru a aprecia validitatea giruluĭ şi pentru a determina efectele séle. Aceste principiĭ suntŭ generalminte admise în doctrinǎ.

Ce enunciaţiunĭ se cerŭ pentru ca girulŭ se fie regulatŭ?

Pentru ca girulŭ *se fie regulatŭ* se cerŭ de lege maĭ multe condiţiunĭ, trebue sě arate: 1) data, adicǎ loculŭ, darŭ maĭ cu sémǎ ḑiua, luna, şi anulŭ, când s'a fǎcutŭ; 2) se arate natura valoreĭ datǎ de cesionarŭ; 3) numele cesionaruluĭ, adicǎ numele aceluia, în a cǎruĭ ordine a trecutŭ poliţa; 4) iscǎlitura giranteluĭ, de şi legea nu o spune acésta (art. 132).

Care este utilitatea dateĭ în girŭ?

Data se cere pentru că în casŭ de falimentŭ alŭ girantuluĭ să se pótă vedea, de se va fi făcutŭ girulŭ în urma falimentuluĭ acestuia, şi prin urmare, daca este nulŭ; acéstă mĕsură face de nu se potŭ comite fraude în prejudiciulŭ creditorilorŭ falituluĭ.

Legiuitorulŭ a opritŭ de a se pune altă dată în girŭ de câtŭ cea adevĕrată, culpabilulŭ se va pedepsi ca unŭ falsificatorŭ (art. 134); acéstă mĕsură s'a luatŭ pentru ca sĕ se evite antidatórea girurilorŭ pentru că prin acésta s'arŭ putea comite o sumă de fraude.

Cu tóte acestea, sĕ notămŭ însĕ, că inexactitea dateĭ unuĭ girŭ, nu espune la nicĭ o penalitate pe autorulŭ eĭ, décă nu se va fi făcutŭ cu intenţiune fraudulósă din partea luĭ. şi girulŭ este regulatŭ, adică transmite proprietatea poliţeĭ (Cass. fr. 21 Déc. 1864).

In ceea ce privesce condiţiunea relativă la arĕtarea natureĭ valoreĭ date de cesionarŭ, a numeluĭ persóneĭ în a căruĭ ordinŭ a trecutŭ poliţa, amŭ arĕtatŭ la pag. 259, pentru ce se cerŭ aceste pentru poliţă; trămitemŭ dér pe lectoriĭ noştriĭ la cele ḑise acolo.

In casŭ când lipseşte iscălitura girantuluĭ se aplică asemenea ceia ce amŭ ḑisŭ despre lipsa iscălitureĭ trăgĕtoruluĭ poliţeĭ (veḑĭ pag. 260).

Sĕ notămŭ însĕ, că nu este necesariŭ, ca enunciaţiunile despre care amŭ vorbitŭ, se fie scrise de mâna giranteluĭ; ele potŭ fi şi de altă persónă, potŭ se fie scrise chiar şi de acela în favórea căruia se face girulŭ; iscălitura girantuluĭ este suficientă; şi în generalŭ este admisŭ că nu este necesitate nicĭ de *bunŭ şi aprobatŭ*. Scimŭ deja, că art. 1180 c. civ. nu este aplicabilŭ la poliţă; şi afară de acésta menţiunea sumeĭ nu se cere în girŭ.

Girulŭ se póte elŭ face verbalŭ, séŭ prin actŭ separatŭ?

Girulŭ se pune chiar în corpulŭ poliţeĭ, şi de ordinarŭ în

dosulŭ eĭ; nimicŭ însă nu opresce de a se pune şi în façiă*). Prin urmare girulŭ, ca şi poliţa, nu se póte face verbalŭ. — Poliţa se póte ceda şi prin actŭ separatŭ, dér acesta atuncĭ nu este unŭ girŭ, ci o cesiune ordinară supusă formalităţeĭ notificaţiuneĭ, séŭ acceptăreĭ.

Girulŭ se póte elŭ face în loculŭ unde este poliţa plătibilă?

In generalŭ este admisŭ, că girulŭ se póte face chiar şi în loculŭ unde este poliţa plătibilă; pentru că girulŭ este o negoţiaţiune, care nu este de câtŭ unŭ accesoriŭ şi o consecinţă a uneĭ operaţiunĭ de schimbŭ deja esistentă în urma creaţiuneĭ poliţeĭ.

Ce vom dice în cas când poliţa este în ordinnulŭ trăgĕtoruluĭ?

Scimŭ deja, că o poliţă póte sĕ fiă trasă chiar şi în ordinulŭ trăgĕtoruluĭ; apoĭ, fiindŭ-că contractulŭ nu devine perfectŭ în acestŭ casŭ de câtŭ prin girŭ (vedĭ pag. 257); şi fiindŭ, ca contractŭ de scimbŭ nu póte sĕ fiă de câtŭ numaĭ când este o remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ, urméză, că acéstă remitere este necesară pentru validitatea giruluĭ, şi prin urmare, décă trăgĕtorulŭ în casulŭ de façiă arŭ gira poliţa în loculŭ, unde este plătibilă, acésta nu arŭ maĭ fi o poliţă.

Este óre necesarŭ în acestŭ casŭ ca beneficiarulŭ sĕ priméscă poliţa în altŭ locŭ, de câtŭ acela unde are sĕ priméscă plata?

Rataud crede, că este suficientŭ, în acestŭ casŭ, ca girulŭ sĕ se facă într'unŭ altŭ locŭ, de câtŭ celŭ destinatŭ pentru plată; dînsuluĭ nu i se pare necesarŭ, ca beneficiarulŭ sĕ priméscă poliţa ast-felŭ girată într'unŭ altŭ locŭ, de câtŭ acela, unde are sĕ se priméscă plata. De esemplu, Primus din Bucurescĭ trage, în ordinulŭ sĕŭ, o poliţă asupra debitoreluĭ sĕŭ Secundus din Paris şi o giréză la Bucurescĭ în profitulŭ luĭ Terţius,

*) In casŭ când girurile arŭ fi atâtŭ de multe în câtŭ nu ar maĭ încape în corpulŭ poliţeĭ nicĭ în dosŭ nicĭ în faţă, se póte adăoga o fóie, care face unŭ întregŭ cu titlulŭ primitivŭ Acestŭ suplimentŭ se numesce în franţuzesce **allonge** (nadă) noĭ îlŭ putemŭ numi **suplimentŭ;** acesta este destinatŭ a primi girurile următóre cari nu încapŭ în poliţă

creditorulŭ sĕŭ, care domicilieazǎ în Paris, şi căruia 'ĭ-o trămite prin poştă.

Pentru ca contractulŭ intervenitŭ între Primus şi Terţius, ḑice Rataud, sĕ fiă unŭ contractŭ de schimbŭ, credemŭ, că este suficientŭ, ca Primus sĕ se oblige a procura o sumă de banĭ într'unŭ altŭ locŭ de câtŭ acela, unde se găsesce; şi în casulŭ de façiă titlulŭ este trasŭ dintr'unŭ locŭ asupra altuia, şi prin urmare, are de scopŭ a evita unŭ transportŭ de banĭ (Revue critique t. XXVIII, p. 482 et suiv.).

La acésta se póte însĕ rĕspunde, că décă poliţa este, în specie, trasă dintr'unŭ locŭ în altulŭ, girulŭ care este necesarŭ pentru perfecţiunea sa, nu se va consuma de câtŭ la Paris, şi în momentulŭ când va fi primitŭ şi acceptatŭ de Terţius; că prin urmare, acestŭ girŭ realisându-se în loculŭ unde poliţa este plătibilă, nu este suficientŭ pentru perfectarea eĭ; pentru că Rataud convine şi dênsulŭ, că girulŭ trebue sĕ se facă într'unŭ altŭ locŭ deosebitŭ de acela unde are sĕ se facă plata, când poliţa este în ordinulŭ trasuluĭ.

Ér décă Rataud va fi suposândŭ, că Primus s'a înţelesŭ maĭ de înainte cu Secundus ca sĕ trécă poliţa în cestiune în ordinulŭ sĕŭ, atuncĭ doctrina sa va fi exactă; dérŭ atuncĭ girulŭ s'a făcutŭ la Bucurescĭ, érŭ nu la Paris, şi prin urmare, în altŭ locŭ deosebitŭ de acela unde este poliţa plătibilă.

Poliţa se póte ea transmite prin girŭ dupĕ scadenţă?

Maĭ mulţĭ autorĭ suntŭ de opiniune, că poliţa nu se póte transmite prin girŭ dupĕ scadenţă, pentru că propriŭ ḑisŭ, actulŭ nu maĭ este poliţă, ci o simplă creanţă resultândŭ din contractulŭ de schimbŭ. Dupĕ opiniunea acestorŭ autorĭ, girulŭ posteriorŭ scadenţeĭ equivalézǎ între cedantŭ şi cesionarŭ cu unŭ transportŭ ordinarŭ, de creanţă, şi façiă cu terţiile persóne nu produce efectele unuĭ girŭ comercialŭ (Pardessus, no. 351; Nouguier, des lettres de change, t. I, p. 391 et suiv. Paris 4 Janv. 1817; Rennes 15 Juillet, 1844).

Cu tóte acestea, jurisprudenţa francesă decide în generalŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, că poliţele se potŭ transmite prin girŭ şi după scadenţă. Art. 131 care dice, că proprietatea poliţeĭ se transmite prin girŭ, nu face nicĭ o distincţiune, şi o poliţă rĕmâne tot poliţă, şi după scadenţă (Req. 28 Nov. 1821, 26 Janv. 1833.—Paris, 31 Août 1831; Bourges 23 Nov. 1839 etc. etc.).

c. — Despre efectele giruluĭ regulatŭ?

Pentru a potea aprecia efectele giruluĭ regulatŭ, trebue sĕ ne amintimŭ principiile dreptuluĭ comunŭ relative la efectele cesiuneĭ uneĭ creanţe ordinare, şi vomŭ vedea în urmă în ce diferă girulŭ de acéstă cesiune.

Cari suntŭ dérŭ efectele cesiuneĭ uneĭ creanţe ordinare?

Intre părţile contractante, cesiunea uneĭ creanţe civile, şi chiar comercială, este perfectă prin singurulŭ consentimentŭ alŭ lorŭ, adică, îndată ce părţile aŭ convenitŭ asupra lucruluĭ, şi asupra preţuluĭ; însĕ faţiă cu terţiile persóne, pentru ca cesiunea sĕ le fiă oposabilă, trebue ca debitorele sumeĭ cedate sĕ fiă acceptatŭ cesiunea printr'unŭ actŭ autenticŭ, séŭ sĕ i se fi notificatŭ, după cererea cedantuluĭ, séŭ a cesionaruluĭ.

Pênĕ când cesiunea nu va fi primitŭ acéstă specie de publicitate resultândŭ dintr'o acceptaţiune printr'unŭ actŭ publicŭ din partea debitoreluĭ cedatŭ, séŭ dintr'o notificaţiune, creditoriĭ cedantuluĭ potŭ, cu tótă cesiunea, sĕ sequestreze în mânile cedatuluĭ suma ce datoresce; Acestea suntŭ principiile dreptuluĭ civilŭ, consacrate de art. 1391 şi 1393 C. civ.

Acum prin ce diferă girulŭ de cesiune? (art. 131 C. com.).

Girulŭ transferă proprietatea poliţeĭ nu numaĭ între girantŭ şi acela, în profitulŭ căruia se face girulŭ, ci şi faţiă cu terţiile persóne, fără sĕ fiă trebuinţă de o notificaţiune, séŭ acceptaţiune printr'unŭ actŭ autenticŭ, cum se cere, când este vorba de o cesiune a uneĭ creanţe ordinare (art. 131).

Ceva maĭ multŭ jurisprudenţa decide, că hypotheca, care arŭ garanta plata uneĭ poliţe, se transmite la portorŭ o dată

cu proprietatea titluluĭ prin girŭ, fără sĕ fiă trebuință de alte formalitățĭ. (Cass. fr. 22 Fèvr. 1838; 11 Juillet 1832, 20 Juin 1854; Dijon 5 Août 1858).

Resultă dér de aci, că creditoriĭ unuĭ girantŭ, nu potŭ, îndată ce s'a efectuatŭ girulŭ, sĕ popréscă şi sequestreze în mâna trasuluĭ sumele cedate portoruluĭ polițeĭ, pentru că proprietatea creanțeĭ s'a transmisŭ *erga omnes*, prin singurulŭ efectŭ alŭ giruluĭ.

De ce s'a dispensatŭ de acceptațiune, séŭ de notificațiune, cesiunea resultândŭ din girŭ?

Girulŭ şi transmiterea drepturilorŭ şi acțiunilorŭ girantuluĭ fațiă cu tótă lumea, fără notificațiune şi fără acceptațiune aŭ de scopŭ de a evita cheltuelile, ce s'arŭ face cu actele autentice, şi de a favorisa repedea circulațiune a polițelorŭ, cari s'arŭ fi împedicatŭ fórte multŭ, décă cesionarulŭ arŭ fi fostŭ obligatŭ a păzi formele ordinare ale cesiuneĭ.

Fațiă cu cine se obligă directŭ sub-scriitorulŭ uneĭ polițe?

Jurisprudența şi autoriĭ admitŭ în generalŭ principiulŭ, ca sub-scriitorulŭ **unuĭ actŭ la ordinŭ,** precum este o poliță, se obligă *directŭ* nu numaĭ fațiă cu prenorulŭ séŭ beneficiarulŭ, ci şi fațiă cu publiculŭ, adecă, *fațiă cu orĭ-cine va fi proprietarulŭ actuluĭ la scadență*. (Cass. fr. 18 Mars 1850).

Maĭ suntŭ óre şi alte diferințe între girŭ şi cesiune?

Intre girŭ şi cesiune maĭ potemŭ semnala şi diferințele următóre:

Când este vorba de girŭ, girantulŭ este de dreptŭ garantŭ solidarŭ despre plata polițeĭ la scadență (art. 135 C. com.); pe când, când este vorba de o cesiune ordinară a uneĭ creanțe civile, séŭ comerciale, cedantulŭ nu rĕspunde despre solvabilitatea debitoruluĭ, şi prin urmare despre plată, de câtŭ când s'a obligatŭ expres la acésta (art. 1397 C. civ.).

Cari sunt obligațiunile girantuluĭ fațiă cu cesionarulŭ?

Girantulŭ fațiă cu cesionarulŭ nu garantéză numaĭ plata

preţuluĭ, ce a primitŭ de la dînsulŭ, ci promite că suma arĕtată în poliţă se va plăti de trasŭ în ḑiua şi loculŭ indicatŭ; şi décă acéstă plată nu se face, elŭ, girantulŭ, este supusŭ în generalŭ la obligaţiunile, pe cari contractulŭ de schimbŭ le impune trăgĕtoruluĭ.

Contractulŭ, ce se formézŭ cu ocasiunea giruluĭ, este elŭ unŭ noŭ contractŭ de schimbŭ?

Cu ocasiunea giruluĭ nu se formézŭ un noŭ contractŭ de schimbŭ între girantŭ şi cesionarŭ, cum se susţinea maĭ de multŭ de uniĭ; şi nicĭ girantulŭ nu devine trăgĕtorŭ façiă cu acela în ordinulŭ căruia trece poliţa; în câtŭ privesce girulŭ, noĭ scimŭ deja, că elŭ nu este unŭ noŭ contractŭ; scimŭ că elŭ este o negoţiaţiune accesoriă a uneĭ operaţiunĭ deja esistente, de unde amŭ trasŭ conclusiunea, că girulŭ póte sĕ fiă sub-scrisŭ şi în loculŭ unde este platibilă poliţa; câtŭ pentru girantŭ, girantulŭ nu devine trăgĕtorŭ façiă cu cesionarulŭ; vomŭ vedea maĭ la vale, că posiţiunea dênsuluĭ nu este identică cu a trăgĕtoruluĭ: şi în fine lipsa unorŭ formalităţĭ din partea portoruluĭ la scadenţă liberézŭ pe girantŭ în totŭ casulŭ, pe când trăgĕtorulŭ nu este liberatŭ, de câtŭ numaĭ décă probézŭ, că a făcutŭ provisiă.

Ce drepturĭ se transmitŭ cesionaruluĭ prin girŭ?

Prin girŭ se cedézŭ cesionaruluĭ aceléşĭ drepturĭ şi acţiunĭ, pe cari le avea prenorulŭ, adecă, primulŭ beneficiarŭ în contra trăgĕtoruluĭ.

Cesionarulŭ póte urmări, în casŭ de neplată a poliţeĭ din partea trasuluĭ, nu numaĭ pe giranţĭ, ci şi pe trăgĕtorŭ.

Care suntŭ efectele giruluĭ, ce se face în urma celuĭ dintîiŭ, şi a celorŭ subsequente?

Acela căruia i s'a transmisŭ o poliţă prin girŭ, devenindŭ proprietarŭ peste dênsa o póte transmite şi dênsulŭ prin girŭ la o altă persónă, façiă cu care elŭ devine girantŭ, şi contractézŭ façiă cu acesta. aceleaşĭ obligaţiunĭ de garanţiă, pe cari

le contrase cedantulŭ sĕŭ façiă cu dênsulŭ; aşa în câtŭ acestŭ noŭ aquisitore va potea urmări nu numaĭ pe acestŭ din urmă girantŭ, pe cedantulŭ sĕŭ, ci şi pe girantulŭ precedentŭ, şi pe trăgĕtorŭ.

Unŭ esemplu, ne va face sĕ pricepemŭ maĭ bine acésta : *Primus* sub-scrie o poliţă în profitulŭ luĭ *Secundus*. *Secundus*, prenorulŭ o transmite prin girŭ luĭ *Terţius*. Terţius va potea urmări în casŭ de neacceptare séŭ de neplată din partea trasuluĭ şi pe *Secundus* girantulŭ sĕŭ, câtŭ şi pe *Primus*, trăgĕtorulŭ poliţeĭ. Sĕ presupunemŭ, că Terţius, cesionarulŭ transmite şi elŭ poliţa prin girŭ luĭ *Quartus*; Terţius devine la rêndulŭ sĕŭ girantŭ façiă cu Quartus, şi acesta din urmă cesionarŭ; Acum Quartus cesionarulŭ avêndŭ în contra luĭ Primus trăgĕtorulŭ poliţeĭ tóte drepturile luĭ Secundus, şi asemenea drepturĭ şi în contra luĭ Secundus, primulŭ girantŭ, asemenea şi în contra luĭ Terţius alŭ douilea girantŭ, va potea urmări în casŭ de neacceptare séŭ de neplată a poliţeĭ nu numaĭ pe Terţius şi pe Secundus, ci şi pe Primus.

Şi tóte cesiunile ulterióre vorŭ avea acela-şĭ efectŭ.

Care este situaţiunea respectivă a giranţilor ?

Din cele spuse pênĕ aci este uşorŭ de a vedea, care este situaţiunea giranţilorŭ uniĭ façiă cu alţiĭ. Primulŭ girantŭ este garantŭ despre plată façiă cu al douile, şi façiă cu toţĭ giranţiĭ posteriorĭ; celŭ de alŭ douilea girantŭ contractéză acea şĭ obligaţiune façiă cu alŭ treilea şi façiă cu toţĭ giranţiĭ posteriorĭ; dér şi dînsulŭ este garantatŭ de toţĭ giranţiĭ cari îlŭ precedŭ; în fine, fie-care girantŭ, garantéză pe aceĭ cari îlŭ urméză, în ordinea cronologică a girurilorŭ, şi este garantatŭ de aceĭ cari'lŭ precedŭ.

d. — Despre girulŭ neregulatŭ şi despre efectele sale. (Art. 133).

Pênĕ aci amŭ vorbitŭ despre girulŭ *regulatŭ*, adică despre acela, care pe lângă subscrierea girantuluĭ maĭ întrunesce şi

condiţiunile cerute de art. 132. — Érŭ décă nu întrunesce tóte aceste condiţiunĭ, se chiamă *girŭ neregulatŭ*. Sĕ studiămŭ dér efectele luĭ.

Ce se va întêmpla în casŭ când girulŭ nu este sub-scrisŭ de girantŭ?

In acestŭ casŭ chiarŭ de arŭ esista condiţiunile cerute de art. 132, girŭ nu esistă; este numaĭ unŭ simplu proiectŭ.

Cum póte sĕ fiă unŭ girŭ neregulatŭ, în casŭ când nu lipsesce subscrierea girantuluĭ?

In acestŭ casŭ, girulŭ póte sĕ fiă neregulatŭ din maĭ multe puncte de vedere: ântêiŭ se póte, ca girantulŭ sĕ fiă pusŭ numaĭ sub-scrierea sa în dosulŭ poliţeĭ, fără sĕ fiă scrisŭ nimicŭ alt-ceva d'asupra eĭ; în acestŭ casŭ girulŭ se numesce *girŭ în albŭ*; şi alŭ douialea, sĕ póte întêmpla ca, sĕ fiă omisŭ de a arĕta natura valóreĭ date, séŭ numele aceluia, în alŭ cuĭ ordinŭ a trecutŭ poliţa, séŭ data giruluĭ; în ambele aceste ipotese girulŭ este neregulatŭ; şi vomŭ vedea îndată ce se întêmplă în acestŭ casŭ.

Esistă însă o diferinţă între casulŭ, întêiŭ, când *girulŭ este în albŭ*, şi între casulŭ aldouilea, când lipsesce una din enunciaţiunile, ce amŭ arĕtatŭ.

Când *girulŭ este în albŭ*, este sigurŭ, că lipsindŭ tóte condiţiunile cerute de art. 132 pentru ca sĕ fiă regulată, nu transferă proprietatea poliţeĭ aceluia în profitulŭ căruia se face.

Este însĕ sciută de tótă lumea, că în casŭ când girulŭ este în albŭ, nulitatea sa se póte acoperi fórte lesne, nu are cineva de câtŭ sĕ scrie enunciaţiunile ce lipsescŭ; şi acésta o póte face orĭ-cine chiar şi persóna în favorulŭ căreia s'a transmisŭ poliţa; nu este pentru acésta trebuinţă de *bunŭ şi aprobatŭ*; şi astŭ-felŭ lacuna împlinită, girulŭ devine perfectŭ şi regulatŭ; girulŭ va fi regulatŭ chiar şi atuncĭ, când s'arŭ proba în contra portoruluĭ, séŭ când portorulŭ arŭ mărturisi singurŭ, că nu a primitŭ poliţa, de câtŭ numaĭ cu sub-scrierea girantuluĭ, şi

că dênsulŭ a adăogatŭ enunciaţiunile necesariĭ pentru perfectarea giruluĭ, cu tóte acestea ḑicŭ, girulŭ va fi valabilŭ, şi nu se va potea pronuncia nulitatea luĭ. (Cass. fr. 3 Avril 1848; Rennes, 24 Déc. 1849; Grenoble, 12 Mai 1855).

Şi din contra, în casŭ când este vorba de unŭ girŭ, în care nu se găsesce una, séŭ maĭ multe din enunciaţiunile prescrise de art. 132, precum este dată, séŭ menţiunea natureĭ valoreĭ date, nu 'ĭ este permisŭ portoruluĭ acestuĭ girŭ, de a adăoga enunciaţiunile ce lipsescŭ.

Motivulŭ acesteĭ diferinţe este : că acela, care dă unŭ girŭ *în albŭ*, este presupusŭ a fi acordatŭ o deplină libertate aceluia, căruĭ îlŭ confiéză, pe când acela, care face unŭ girŭ *cu cutare enunciaţiunĭ*, érŭ *nu cu cutare*, sub-scrie unŭ actŭ, care póte produce unele efecte, pe cari le vomŭ vedea, când vomŭ esplica efectele giruluĭ neregulatŭ; elŭ nu voesce, fără îndoélă, că girulŭ sĕ fiă redigiatŭ altŭ-felŭ, pentru că décă arŭ fi voitŭ acésta, l'arŭ fi redigiatŭ dênsulŭ; prin urmare, nimicŭ nu probéză, că elŭ arŭ fi autorisatŭ pe portorŭ a schimba conţinutulŭ giruluĭ făcutŭ de dênsulŭ prin adiţiunĭ.

Efectele giruluĭ în albŭ suntŭ ele acelea-şĭ cu ale giruluĭ neregulatŭ din causa lipseĭ uneia din enunciaţiunile art. 132?

Efectele giruluĭ în albŭ parŭ a fi identice cu efectele giruluĭ, căruia îĭ lipsesce una, séŭ maĭ multe, din enunciaţiunile cerute de art. 132 C. com.; girulŭ în albŭ o repetămŭ este neregulatŭ, ca şi acesta din urmă.

Se ḑice însĕ : décă girulŭ neregulatŭ nu transmite proprietatea poliţeĭ, cum se va potea întêmpla acésta cu *girulŭ datŭ în albŭ*, pentru că portorulŭ acestuĭ girŭ îlŭ póte face *regulatŭ* înscriindŭ de asupra iscălitureĭ cele treĭ menţiunĭ prescrise de art. 132? — Étă rĕspunsulŭ : Este adevĕratŭ, că portorulŭ giruluĭ în albŭ póte îndeplini lacunele, cum amŭ vĕḑutŭ; dér perde acéstă potere îndată ce *girantulŭ móre*, séŭ *cade în falimentŭ*, pentru că girantulŭ ne maĭ potêndŭ face nicĭ o nego-

ţiaţiune, căcĭ a devenitŭ incapabilŭ, nicĭ portorulŭ, care nu este aci de câtŭ unŭ mandatarŭ alŭ sĕŭ, nu maĭ póte face nimicŭ, şi părţile interesate probândŭ, că regularitatea nu s'a făcutŭ, de câtŭ în urma unuia din aceste douĕ evenimente, vorŭ potea invoca neregularitatea giruluĭ; şi apoĭ atuncĭ va începe a se desbate cestiunea de a se sci cari suntŭ efectele giruluĭ.

Cari suntŭ efectele giruluĭ neregulatŭ?

Când girulŭ nu întrunesce tóte condiţiunile cerute de art. 132, adică: când este *neregulatŭ*, nu *transmite proprietatea poliţeĭ*, şi nu valorézǎ, de câtŭ ca o *procură* (art. 133).

Cari suntŭ poterile portoruluĭ acestuĭ girŭ neregulatŭ?

Portorulŭ acestuĭ girŭ póte cere acceptaţiunea poliţeĭ, póte primi plata eĭ, şi sĕ dea chitanţă, că orĭ-ce mandatarŭ; *girulŭ neregulatŭ nu este de câtŭ o procură* (art. 133).

Décă trasul refusă de a primi, séŭ de a plăti, portorulŭ giruluĭ neregulatŭ nu 'lŭ póte urmări în numele sĕŭ propriŭ, pentru că elŭ nu este, de câtŭ unŭ mandatarŭ. Acţiunea nu se va potea intenta de câtŭ în numele girantuluĭ.

Cari suntŭ principalele consecinţe ce resultă din aceia că girulŭ neregulatŭ nu valorézǎ de câtŭ ca procură?

De aci resultă: 1) Că portorulŭ giruluĭ neregulatŭ nefiindŭ de câtŭ unŭ mandatarŭ, trebue décă va fi primitŭ plata poliţeĭ, sĕ dea socotélă de acésta girantuluĭ, mandantuluĭ sĕŭ; 2) Girantulŭ póte, maĭ înainte de a fi primitŭ portorulŭ plata poliţeĭ, sĕ 'şĭ retragă mandatulŭ sĕŭ, şi prin urmare, de a 'lŭ împedica de a o primi; 3) Creditoriĭ girantuluĭ potŭ popri şi sequestra în mâna trasuluĭ sumele destinate la plată, şi portorulŭ giruluĭ neregulatŭ nefiindŭ, de câtŭ unŭ mandatarŭ, nu póte face nicĭ o oposiţiune; 4) Décă trasulŭ este creditorŭ alŭ girantuluĭ, póte opune portoruluĭ, care nu este de câtŭ unŭ mandatarŭ, compensaţiunea sumeĭ ce i se datorézǎ de girantŭ.

Ce vomŭ ḑice însĕ în casŭ, când portorulŭ giruluĭ neregulatŭ a cumpĕratŭ în adevĕrŭ poliţa şi a plătitŭ preţulŭ eĭ?

Décă portorulŭ giruluĭ neregulatŭ a cumpĕratŭ în adevĕrŭ poliţa şi a plătitŭ preţulŭ eĭ, póte constata acésta prin tóte mijlócele de probaţiune *însĕ numaĭ faḑiă cu girantulŭ*, care nu póte invoca neregularitatea giruluĭ sĕŭ pentru a se înavuţi cu paguba portoruluĭ.

Portorulŭ unuĭ girŭ neregulatŭ póte elŭ negocia poliţa? cu alte cuvinte, póte elŭ consimţi unŭ girŭ regulatŭ şi translativŭ de proprietate în favorulŭ uneĭ terţie persóne?

Fiindŭ-că girulŭ neregulatŭ nu transmite proprietatea poliţeĭ, Pothier trăgea consecinţa, că portorulŭ acestuĭ girŭ neregulatŭ nu póte face unŭ girŭ regulatŭ şi translativŭ de proprietate în favorulŭ alteĭ persóne; pentru că, ḑicea dênsulŭ, portorulŭ nefiindŭ proprietarŭ, din causă, că girulŭ în favórea luĭ nu este translativŭ de proprietate, nu póte transmite altuia o proprietate, pe care nu o are nicĭ elŭ. Aşa era şi opiniunea luĭ Savary *(Parère 41)*, care susţinea, că acela căruia portorulŭ unuĭ girŭ neregulatŭ 'ĭ-a cedatŭ poliţa printr'unŭ girŭ regulatŭ, nu este de câtŭ unŭ mandatarŭ pentru primirea plăţeĭ.

Cu tóte acestea doctrina modernă şi jurisprudenţa francesă decidŭ, că acela, căruia portorulŭ unuĭ girŭ neregulatŭ, 'ĭ-a transmisŭ poliţa printr'unŭ girŭ regulatŭ devine proprietarŭ, şi că girulŭ neregulatŭ dă portoruluĭ sĕŭ nu numaĭ poterea de a primi plata poliţeĭ la scadenţă, ci şi poterea de a o ceda înainte de scadenţă printr'unŭ girŭ regulatŭ, adică de a o negoţia (Pardessus, no. 354; Dalloz, no. effect de comerce, no. 451; Nouguier, t. I, p. 420; Cass. fr. 6 Janv. 1845).

Acestŭ dreptŭ însĕ nu i se acordă ca proprietarŭ pentru că nu este proprietarŭ, ci ca procuratorŭ alŭ adevĕratuluĭ proprietarŭ, căruĭ va trebui sĕ 'ĭ dea comptŭ, décă va fi casulŭ de aşa.

Mandatulŭ de a primi plata coprinde poterea de a negocia; negocierea este unŭ mijlocŭ de primirea banilorŭ. — Legea dice, că girulŭ neregulatŭ valorézä ca procură; acestŭ articolŭ este generalŭ, şi fiindŭ-că o poliţă este destinată a fi negociată, se póte uşorŭ presupune, că poterea ce i se acordă, merge pênĕ la negociere. Acéstă opiniune este favorabilă circulaţiuneĭ poliţelorŭ.

Ce obiecţiune se póte face în contra soluţiuneĭ doctrineĭ şi a jurisprudenţeĭ asupra acesteĭ cestiunĭ?

Se póte dice, că décă s'arŭ acorda portoruluĭ unuĭ girŭ neregulatŭ dreptulŭ de a negocia poliţa înainte de scadenţă, prin acésta s'ar ridica giranteluĭ, mandanteluĭ sĕŭ, dreptulŭ de a revoca acelŭ girŭ, adică mandatulŭ ce a datŭ. Girantulŭ ar fi pututŭ revoca mandatulŭ sĕŭ resultândŭ dintr'unŭ girŭ neregulatŭ, pênĕ la plată. Apoĭ, décă portorulŭ acestuĭ girŭ neregulatŭ a transmisŭ poliţa la o terţie persónă printr'unŭ girŭ regulatŭ proprietatea eĭ este bine transmisă şi dreptulŭ de revocaţiune nu maĭ esistă pentru girantŭ.

Orĭ-cum arŭ fi, doctrina şi jurisprudenţa francesă suntŭ unanime pentru a respinge opiniunea luĭ Pothier şi a luĭ Savary, şi decidŭ, *că portorulŭ unuĭ girŭ neregulatŭ póte consimţi unŭ girŭ regulatŭ, translativŭ de proprietate în profitulŭ unuĭ tiersŭ.*

Cari suntŭ acum façiă cu portorulŭ obligaţiunile aceluia, care neavêndŭ în favorulŭ sĕŭ de câtŭ unŭ girŭ neregulatŭ, a transmisŭ poliţa printr'unŭ girŭ regulatŭ? *este elŭ garantŭ despre plata poliţeĭ?*

Uniĭ autorĭ credŭ, că nu este garantŭ despre plata poliţeĭ, pentru că atuncĭ când a transmisŭ poliţa printr'unŭ girŭ regulatŭ, elŭ nu avea în favórea sa, de câtŭ unŭ girŭ neregulatŭ.

Apoĭ dupĕ art. 133 elŭ nu era de câtŭ unŭ mandatarŭ; prin urmare, a obligatŭ pe mandantulŭ sĕŭ, pe girantulŭ ne-

regulatŭ, fără a se obliga pe sine, pentru că este sciutŭ, că mandatarulŭ nu se obligă (Pradiere-Fodéré, p. 239).

Dérŭ maĭ mulţĭ alţĭ autorĭ şi Curtea de Casaţiune din Francia decidŭ din contra, cu dreptŭ cuvêntŭ, că portorulŭ unuĭ girŭ neregulatŭ, care transmite poliţa printr'unŭ girŭ regulatŭ, se obligă façiă cu portorulŭ poliţeĭ. Aşa, Primus face unŭ girŭ neregulatŭ în favórea luĭ Secundus : Secundus giréză regulatŭ poliţa în profitulŭ luĭ Terţius printr'unŭ girŭ astŭ-felŭ : *Plătesce în ordinulŭ luĭ Terţius valórea primită* (*în numeraru, în mărfurĭ séŭ în comptŭ*). Bucurescĭ 29 Aprilŭ 1881. Sub-semnatŭ: *Secundus.* — Terţius, portorulŭ, décă trasulŭ refusă de a plăti, va potea acţiona pe Secundus.

Pentru că Secundus consimţindŭ acestŭ girŭ, de şi a lucratŭ ca mandatarŭ, în comptulŭ luĭ Primus, însă nu este maĭ puţinŭ adevĕratŭ, că l'a făcutŭ în numele sĕŭ propriŭ; este darŭ unŭ adevĕratŭ *Comisionarŭ*; apoĭ, Comisionarulŭ scimŭ, că se obligă personalŭ façiă cu terţiile persóne, cu cari contractéză (Pardessus, t. II, n. 354, p. 190; Bravard, p. 244 et suiv.; Req. 1 Déc. 1829).

Girantulŭ, care a datŭ girulŭ neregulatŭ, este elŭ obligatŭ façiă cu portorulŭ? Primus, în ipotesa nóstră, va fi elŭ ţinutŭ façiă cu portorulŭ, Terţius?

Aplicândŭ regulile de la contractulŭ de comisiune trebue sĕ ḑicemŭ, că nu este obligatŭ, pentru că comitentele nu este ţinutŭ *directŭ* façiă cu terţiele persóne cu cari a contractatŭ comisionarulŭ (Bravard, loc. cit.)

Cu tóte acestea, uniĭ autorĭ pretindŭ că este obligatŭ, pentru că numaĭ când comitentele nu figuréză în negoţiaţiunea făcută de comisionarŭ, nu este obligatŭ; apoĭ în casulŭ de façiă girantulŭ, care a datŭ girulŭ neregulatŭ, Primus care a pusŭ sub-scrierea sa în poliţa, pe care Secundus a transmis'o printr'unŭ girŭ regulatŭ este pusŭ în vederea luĭ Terţius, în profitulŭ căruia este girată poliţa, şi trebue, prin urmare, sĕ

fiă obligatŭ. — Afară de acésta este de regulă ca orĭ-ce individŭ pune semnătura sa într'o poliţă devine obligatŭ.

Acela care a datŭ unŭ girŭ neregulatŭ, este elŭ ţinutŭ façiă cu portorulŭ, décă considerămŭ ca comisionarŭ pe acela, care a transmisŭ poliţa printr'unŭ girŭ regulatŭ?

Dupĕ opiniunea autorilorŭ, cari consideră pe acela care a datŭ unŭ girŭ regulatŭ, pe Secundus, în speciă, ca *mandatarŭ*, este lesne de înţelesŭ, că se póte decide, că acela care a datŭ girulŭ neregulatŭ este ţinutŭ façiă cu portorulŭ, pentru că dupĕ regulile de la mandatŭ, mandatarulŭ nu se obligă pe sine, ci obligă pe mandantŭ.

Dér décă considerămŭ pe Secundus ca *comisionarŭ*, obligatŭ, prin urmare, directŭ façiă cu Terţius, nu se póte susţine ca Primus este obligatŭ şi elŭ façiă cu Terţius, portorulŭ, pentru că nu póte şi comitentele şi comisionarulŭ să fiă amândouĭ obligaţĭ *directŭ* façiă cu acela, cu care a contractatŭ comisionarulŭ.

Nu se facŭ óre în comerciŭ câte o dată girurĭ simulate? şi şi de ce se facŭ?

Usagiulŭ girurilorŭ *simulate*, este fórte desŭ în comerciŭ. Girulŭ simulatŭ este licitŭ, décă nu are de scopŭ a frauda pe nimenĭ. Se póte ca persóneĭ, ce are unŭ efectŭ comercialŭ, se 'ĭ fiă frică, ca sĕ nu se strice cu debitorulŭ efectuluĭ, cerêndŭ plată la scadenţă, séŭ urmărindu'lŭ în numele sĕŭ personalŭ; séŭ, nu 'ĭ place, ca sĕ figureze numele sĕŭ în justiţie; séŭ, voesce sĕ 'şĭ autoriseze corespondentulŭ séŭ din altŭ locŭ ca sĕ priméscă plata; în aceste casurĭ *proprietarulŭ* adevĕratŭ transmite efectulŭ printr'unŭ girŭ regulatŭ, dér fictivŭ, alteĭ persóne, pentru că acésta se céră plata şi sĕ facă totŭ ce va trebui pentru acésta.

Girulŭ simulatŭ ce raporturĭ produce, sĕŭ ce raporturĭ póte face a se produce?

Autoriĭ nu suntŭ destulŭ de espliciţĭ asupra acesteĭ materiĭ,

de şi are unŭ interesŭ practicŭ destulŭ de însemnatŭ. Pentru óre-care ordine în esplicările nóstre, vomŭ examina raporturile ce girulŭ simulatŭ face sě nască, séŭ póte face sě nască:

1. — Intre girantŭ, séŭ creditoriĭ sěĭ, şi portorulŭ fictivŭ.

2. — Intre girantŭ şi creditoriĭ portoruluĭ, séŭ terţiele persóne cesionare.

3. — Intre portorŭ şi debitorulŭ efectuluĭ.

1. — *Care este posiţiunea portoruluĭ fictivŭ façiă cu proprietarulŭ efectuluĭ?*

Portorulŭ fictiv façiă cu proprietarulŭ efectuluĭ nu este de de câtŭ unŭ mandatarŭ; prin urmare între elŭ şi proprietarŭ vorŭ esista tóte raporturile câte esistă între mandatarŭ şi mandantŭ; va fi ţinutŭ să dea socotéla, etc. şi mandatulŭ sěŭ va fi revocabilŭ.

Proprietarulŭ efectuluĭ póte elŭ proba, că girulŭ este fictivŭ?

Proprietarulŭ póte proba prin tóte modurile de probaţiune, chiar şi prin martorĭ, şi prin presumpţiunĭ grave, precise şi concordante, că girulŭ este simulatŭ, de şi întrunesce tóte condiţiunile exterióre ale unuĭ girŭ sincerŭ şi regulatŭ.

Asemenea şi creditoriĭ proprietaruluĭ potŭ proba prin tóte mijlócele admise simulaţiunea, şi potŭ, prin urmare, opri şi sequestra în mâna trasuluĭ suma coprinsă în poliţă.

2. — *Ce vomŭ dice însě în casŭ, când creditoriĭ portoruluĭ fictivŭ oprescŭ şi sequestrézā în mâna trasuluĭ suma coprinsă în poliţă, adevěratulŭ proprietarŭ póte elŭ proba, că girulŭ este simulatŭ?*

Nu póte! Creditoriĭ portoruluĭ fictivŭ aŭ favorulŭ lorŭ unŭ titlu; Eĭ aŭ comptatŭ pe drepturile, care parŭ a face parte din patrimoniulŭ debitoreluĭ lorŭ în urma unuĭ *girŭ regulatŭ*, a căreĭ simulaţiune nu aŭ putut'o cunósce.

Creditoriĭ portoruluĭ vorŭ triumfa în cererea lorŭ chiar şi atuncĭ, când portorulŭ arŭ fi recunoscutŭ prin înscrisŭ, că gi-

rulŭ este simulatŭ; contra înscrisulŭ nu le póte fi oposabilŭ (art. 1175 C. civ.; v. Cass. fr. 23 Févr. 1835).

Dér în casŭ când portorulŭ fictivŭ cedézĕ efectulŭ la o terție persónă de bună credință?

Décă portorulŭ fictivŭ abusézĕ de confiența girantuluĭ, și cedézĕ polița uneĭ terție persóne de bună credință printr'unŭ girŭ regulatŭ, acéstă terție persónă este valabilmente sesisată de creanța; autorulŭ giruluĭ simulatŭ nu póte proba că girulŭ nu era seriosŭ, și că portorulŭ nu avea nicĭ unŭ dreptŭ asupra titluluĭ; décă cesionarulŭ a fostŭ indusŭ în eróre, acésta este din vina girantuluĭ fictivŭ, care acum se pretinde proprietarŭ; sĕ sufere dérŭ consecințele actuluĭ sĕŭ.

3. — Sĕ vedemŭ acum care este *posițiunea cesionaruluĭ fictivŭ fațiă cu acceptatorulŭ, adică fațiă cu debitorulŭ efectuluĭ?*

Se póte întêmpla ca debitorulŭ sĕ nu aibă nicĭ unŭ interesŭ, sĕ conteste calitatea portoruluĭ; dér se póte întêmpla și din contra, ca sĕ aibă unŭ interesŭ, póte că voesce sĕ invóce în contra autoruluĭ giruluĭ simulatŭ nisce escepțiunĭ, pe care nu le-arŭ potea invoca, décă girulŭ arŭ fi seriosŭ.

In primulŭ casŭ, portorulŭ fictivŭ póte, fără îndoélă, sĕ facă tóte actele conservatóre ale drepturilorŭ adevĕratuluĭ proprietarŭ; póte chiar sĕ acționeze în judecată pe debitorulŭ efectuluĭ.

Este recunoscutŭ, atâtŭ de autorĭ, câtŭ și de jurisprudența francesă, că simulațiunea nu are nimicŭ de ilicitŭ în sine, și că nu se póte ataca, când nu este făcută în scopŭ fraudulosŭ.

De altă parte, debitorulŭ neavêndŭ nicĭ unŭ interesŭ, ca simulațiunea sĕ nu esiste, nu póte cere nulitatea giruluĭ. Fără îndoélă girulŭ este fictivŭ, dér cine are dreptulŭ de a invoca acéstă simulațiune? Adevĕratulŭ proprietarŭ alŭ efectuluĭ! Debitorele nu are acestŭ dreptŭ. In câtŭ îlŭ privesce pe elŭ, esistă unŭ titlu regulatŭ, care constată dreptulŭ de proprietate alŭ portoruluĭ; pentru debitorŭ, acestŭ portorŭ trebue

consideratŭ ca unŭ adevĕratŭ proprietarŭ. Chiar décă portorulŭ arŭ mărturisi, că girulŭ este simulatŭ, urmăririle făcute de dênsulŭ totŭ suntŭ valabile şi cu folosŭ pentru girantŭ.

Dér ce vomŭ ḑice, în casŭ, când debitorulŭ are interesŭ, sĕ conteste calitatea cesionaruluĭ?

Când debitorulŭ are interesŭ sĕ conteste calitatea cesionaruluĭ, când girantulŭ a trămisŭ poliţa în scopŭ fraudulosŭ, pentru ca sĕ evite compensaţiunea eĭ cu ceia-ce datoréză şi elŭ personalŭ debitoruluĭ poliţeĭ, va trebui óre sĕ dămŭ totŭ aceiaşĭ soluţiune? Debitorulŭ nu va putea elŭ óre proba, că portorulŭ nu este adevĕratulŭ proprietarŭ, şi că girulŭ nu este făcutŭ de câtŭ în scopŭ de a elude o escepţiune, ce s'arŭ potea opune?

Pentru negativă s'arŭ potea ḑice : debitorulŭ acceptândŭ poliţa 'şĭ-a luatŭ angajamentulŭ de a o plăti orĭ-cuĭ s'arŭ presenta, ca portorŭ, în virtutea unuĭ girŭ regulatŭ. A permite debitoruluĭ acceptândŭ sĕ discute girurile, acésta arŭ fi a espune unuĭ pericolŭ realŭ confienţa operaţiunilor comercialĭ, şi a atinge creditulŭ. — Acéstă opiniune nu o împărtăşim.

Fără îndoélă, că girantulŭ póte ceda poliţa uneĭ terţie persóne de bună credinţă, şi a pune prin acésta pe debitorŭ în imposibilitate a 'ĭ opune escepţiunile, pe cari le-arŭ fi pututŭ invoca în casŭ, când acéstă cesiune nu arŭ fi avutŭ locŭ. — Dér décă debitorulŭ efectuluĭ cere sĕ probeze esistenţa uneĭ coluţiunĭ între girantŭ şi portorŭ, că cesiunea este fictivă, şi este făcută în scopŭ fraudulosŭ de a evita o compensaţiune, credemŭ, că trebue sĕ se facă o escepţiune la regulile prescrise pentru casulŭ, când totulŭ s'arŭ fi petrecutŭ într'unŭ modŭ normalŭ şi regulatŭ. — Sĕ nu se invóce necesităţile comerciuluĭ, pentru ca bună credinţă, şi equitatea aŭ şi ele exiginţele lorŭ. A da o altă soluţiune, arŭ fi a autorisa simulaţiunile fraudulóse, şi a acorda unŭ premiŭ de încuragiere releĭ credinţe.

Cu tóte acestea, judecătorii vorŭ examina împregiurările, şi vorŭ vedea, décă escepţiunea invocată este seriósă, séŭ décă nu este de câtŭ unŭ mijlocŭ dilatoriŭ; şi în acestŭ din urmă casŭ, vorŭ potea sĕ refuse proba, ce se cere a se face; dér acestŭ refusŭ nu va avea locŭ din causă că legea opresce asemenea probă, ci pentru că suntŭ convinşĭ din împregiurărĭ, că girulŭ este seriosŭ, şi că debitorulŭ recalcitrantŭ caută numaĭ sĕ câştige tempŭ.

8. — **Despre Solidaritate** (art. 135).

Definiţiune. — *Solidaritatea* este, relativŭ la maĭ mulţĭ creditorĭ aĭ aceluia-şĭ lucru, *dreptulŭ ce are fiă-care din eĭ de a face sĕ i se plătéscă lucrulŭ în totalitatea sa;* şi relativŭ la maĭ mulţĭ debitorĭ, *obligaţiunea, ce le este impusă fiă-căruia* de a plăti *unulŭ singurŭ*, pentru *toţĭ*, datoria, pe care o datorescŭ în comunŭ.

Solidaritatea între debitorĭ măresce siguranţa creditoruluĭ pentru că, de şi suntŭ maĭ mulţĭ obligaţĭ, *datoria este numaĭ una.*

Fiă-care din debitorĭ este obligatŭ *pentru totŭ*, şi nu póte cere ca creditorulŭ sĕ se adreseze la ceĭ-l'alţĭ debitorĭ, nicĭ ca sĕ fiă acţionatŭ numaĭ pentru o parte din datorie.

In dreptulŭ nostru solidaritatea nu se presupune; ea trebue espresŭ stipulată de părţĭ, séŭ sĕ resulte din lege (art. 1041 C. civ.).

Solidaritatea în poliţă. — Art. 135 din Codulŭ de comerciŭ ḍice : „*Toţĭ aceĭ ce aŭ iscălitŭ, aŭ primitŭ, séŭ aŭ giratŭ* „*o poliţă suntŭ rĕspunḍĕtorĭ platnicĭ unulŭ pentru altulŭ că-* „*tre înfăţişătorŭ.*

Acéstă garanţie solidară are de scopŭ a facilita circulaţiunea poliţeĭ şi de a 'ĭ da o valóre aşa ḍicêndŭ egală cu a moneteĭ, a căreĭ oficiŭ este destinată a 'lŭ face.

Orĭ-ce persónă, care iscălesce, acceptă, séŭ giréză o poliţă,

contractéză de o potrivă façiă cu portorulŭ obligaţiunea de a face sĕ i se plătéscă poliţa la epocă, şi în loculŭ fixatŭ. Fiindŭ toţĭ dér *de o potrivă obligaţĭ*, portorulŭ va avea dreptulŭ de a se adresa dintre ceĭ sub-scrişĭ la care va voi, fără ca acela, la care se adreséză, sĕ pótă cere, ca portorulŭ sĕ 'şĭ dividă recursulŭ sĕŭ façiă cu fiă-care debitorŭ; portorulŭ îĭ va potea asemenea urmări pentru totŭ şi *colectivamente.*

Solidaritatea, ce resultă din poliţă, este ea o solidaritate imperfectă?

Solidaritatea ce esistă între sub-scriitoriĭ uneĭ poliţe nu are efectele solidarităţeĭ din dreptulŭ comunŭ.

In solidaritatea din dreptulŭ comunŭ, fiă-care debitorŭ este însărcinatŭ a representa pe codebitoriĭ sĕĭ façiă cu creditorulŭ. Acéstă representaţiune resultă dintr'unŭ mandatŭ reciprocŭ, ce esistă chiar şi în interesulŭ creditoruluĭ. Din acestŭ mandatŭ resultă, că creditorulŭ, care acţionéză pe unulŭ din debitorĭ, îşĭ conservă prin acésta drepturile séle şi în contra celorŭ-l'alţĭ codebitorĭ, ca şi în contra aceluia, pe care 'lŭ acţionéză, pentru că toţĭ debitoriĭ suntŭ presupuşĭ acţionaţĭ.

Solidaritatea însĕ între aceĭ cari aŭ sub-scrisŭ o poliţă nu are acestŭ caracterŭ; prin urmare, solidaritatea, ce resultă din poliţă, este o *solidaritate imperfectă.* Vomŭ vedea maĭ josŭ, că urmăririle dirigiate de portorŭ în contra unuia dintre sub-scriitoriĭ poliţeĭ, nu suntŭ suficiente, pentru ca elŭ sĕ 'şĭ conserve drepturile séle şi în contra acelora, pe cari nu 'ĭ-a acţionatŭ.

Nu este solidaritate perfectă nicĭ chiar între trăgĕtorulŭ, care nu a făcutŭ provisiă *(portorulŭ nu perde nimicŭ façiă cu acésta)* şi acceptatorŭ façiă cu portorulŭ pentru că între aceştĭ diferiţĭ debitorĭ nu esistă o unitate de obligaţiune, care este una din condiţiunile esenţiale ale solidarităţeĭ (art. 135 C. com.).

9. — Despre Avalŭ (art. 136—137).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea :

a) Ce este avalulŭ; *b)* Natura avaluluĭ; *c)* Forma şi efectele séle.

a. — Ce este avalulŭ?

Avalulŭ este iscălitura, ce o pune cine-va pe o poliţă, séŭ pe unŭ biletŭ de comerciŭ, prin care se angajéză a plăti suma menţionată în acéstă poliţă séŭ biletŭ, în casŭ când nu s'arŭ aquita de *trasŭ*, *trăgĕtorŭ*, séŭ *giranţĭ* (art. 136 C. com.).

Se maĭ póte încă defini şi astŭ-felŭ : *avalulŭ este cauţionarea uneĭ poliţe de către o terţie persónă.*

Cuvêntulŭ *avalŭ* vine de la vorbele francese *à valoir*, pentru că portorulŭ póte face sĕ valoreze dreptulŭ sĕŭ în contra dătătoruluĭ de avalŭ.

Celŭ care dă o astŭ-felŭ de cauţiune se numesce *dătătorŭ de avalŭ.*

b. — Natura avaluluĭ.

Prin ce diferă avalulŭ de girŭ?

Avalulŭ diferă de girŭ prin aceia, că girantulŭ se obligă pentru că vinde proprietatea poliţeĭ uneĭ terţie persóne; pe când dătătorulŭ de avalŭ, nu se obligă pentru că vinde, (elŭ nu cedéză nimicŭ), ci pentru că garantéză plata poliţeĭ la scadenţă.

De cine se dă avalulŭ?

Acéstă garanţie se dă de o terţie persónă, care nu este deja obligată cu unŭ altŭ titlu la plata poliţeĭ; prin urmare, niciĭ trăgĕtorulŭ, nicĭ giranţiĭ, nicĭ acceptatorulŭ nu potŭ da avalŭ, pentru că eĭ suntŭ deja obligaţĭ la plata poliţeĭ, şi noua obligaţiune, ce 'şĭ-arŭ lua, nu arŭ mări întru nimicŭ siguranţa portoruluĭ.

Ce capacitate se cere de la celŭ ce dă avalŭ?

Pentru ca cine-va sĕ pótă da unŭ avalŭ se cere : ca sĕ aibă

capacitatea de a se angaja prin poliţă; femeia necomerciantă nu póte da avalŭ chiar de arŭ fi autorisată de bărbatŭ; avalulŭ datŭ de dênsa arŭ equivala cu o simplă promisiune (art. 109 C. com.).

Avalulŭ se póte e'ŭ da după scadenţa poliţeĭ?

Se póte! pentru că scadenţa nu face ca titlulŭ sĕ 'şĭ pérdă natura sa de poliţă. (Contra Dalloz. Rép. vo. Effects de commerce, no. 531; Nouguier. t I. no 518).

c. — Forma şi efectele avaluluĭ.

In ce formă se dă avalulŭ?

Avalulŭ póte fi datŭ séŭ în poliţa, pe care o garantéză, séŭ prin actŭ separatŭ. — Avalulŭ datŭ prin actŭ separatŭ s'a introdusŭ în urma avaluluĭ datŭ prin poliţă, dér cu tóte acestea este maĭ desŭ întrebuinţatŭ, pentru că avalulŭ datŭ prin poliţă inspiră o neîncredere în solvabilitatea sub-scriitorilor poliţeĭ, séŭ în a aceluia pentru care s'a datŭ; pe când avalulŭ datŭ prin actŭ separatŭ evită acestŭ inconvenientŭ.

In fine, avalulŭ póte fi datŭ prin actŭ autenticŭ, séŭ prin actŭ sub-semnătura privată; şi chiar printr'o scrisóre.

In ce terminĭ se dă avalulŭ?

Avalulŭ se dă înscriind pe poliţă vorbele: *dreptŭ avalŭ*, după cari urméză sub-scrierea aceluĭ, ce 'lŭ dă; aceştĭ terminĭ însĕ nu suntŭ sacramentalĭ. — Ceva maĭ multŭ, este generalmente admisŭ, că simpla sub-scriere în poliţă a aceluia, ce voesce sĕ dea avalulŭ, este suficientă: legea nu dictéză nicĭ o formalitate specială.

In casŭ însĕ când avalulŭ se dă numaĭ prin simplă sub-scriere, fără altă adăogire, se nasce o dificultate asupra cestiuneĭ de a se sci: décă acésta este unŭ *avalŭ*, séŭ unŭ *girŭ în albŭ;* judecătoriĭ vorŭ aprecia împregiurările şi vorŭ decide; acésta este o cestiune de faptŭ.

In fine, décă avalulŭ se dă prin poliţă, nu este necesarŭ ca sĕ fiă precedată sub-scrierea de formulă *bunŭ şi aprobatŭ*,

chiar când este scrisŭ de o altă mână, şi chiar când acela, care îlŭ dă, nu este comerciantŭ.

Cari suntŭ obligaţiunile dătătoruluĭ de avalŭ?

Dătătorulŭ de avalŭ este supusŭ la acelea-şĭ obligaţiunĭ, la cari este supusă persóna, pentru care garantéză. Aşa, acela, care dă avalŭ pentru trăgĕtorŭ, este supusŭ la acelea-şĭ obligaţiunĭ ca şi elŭ façiă cu portorulŭ. Asemenea, acela care cauţionéză pentru unulŭ din giranţĭ este posibilŭ de acelea-şĭ acţiunĭ ca şi acesta. Asemenea şi acela, care cauţionéză pentru acceptatore, este supusŭ la acţiunile, la cari este supusŭ acesta.

Cum este elŭ obligatŭ?

Dătătorulŭ de avalŭ este obligatŭ solidaricesce, ca şi ceĭ-l'alţĭ, ale cărorŭ sub-scrierĭ se găsescŭ în poliţă.

Cari suntŭ consecinţele acesteĭ solidarităţĭ?

Din aceia că dênsulŭ este obligatŭ solidarŭ resultă:

1. — Că dênsulŭ nu se bucură de *beneficiulŭ de discuţiune*, adică: de beneficiulŭ în virtutea căruia unŭ cauţionatorŭ ordinarŭ, care nu este obligatŭ solidaricesce cu debitorulŭ principalŭ, póte împedica cursulŭ urmăririlorŭ în dreptate în contra sa, cerêndŭ ca creditorulŭ sĕ urmăréscă maĭ ântêiŭ bunurile debitoruluĭ şi avansândŭ, se înţelege, sumele necesare pentru acésta (art. 1662, 1663 şi 1664 C. civ.).

2. — Décă suntŭ maĭ mulţĭ dătătorĭ de avalŭ nu se bucură de *beneficiulŭ de divisiune*, alŭ căruĭ efectŭ este de a face sĕ se dividă datoria între cauţionatorĭ (art. 1667 C. civ.).

Dătătorulŭ de avalŭ credemŭ că este supusŭ jurisdicţiuneĭ comerciale chiar când nu arŭ fi comerciantŭ, celŭ pucinŭ când avalulŭ nu arŭ fi datŭ prin actŭ separatŭ.

Celŭ ce dă avalŭ, póte elŭ restrânge prin convenţiune efectele angajamentuluĭ sĕŭ?

Celŭ ce dă avalŭ póte, atâtŭ când îlŭ dă prin poliţă, câtŭ şi când îlŭ dă prin actŭ separatŭ, sĕ modifice prin o stipulaţiune specială efectele angajamentuluĭ sĕŭ. Aşa, póte sĕ nu dea a-

céstă garanţie, de câtŭ cu condiţiune, ca sĕ nu fiă supusŭ jurisdicţiuneĭ comerciale, ca sĕ nu fiă obligatŭ solidarŭ, ca sĕ nu garanteze, de câtŭ numaĭ o parte din datorie; şi în fine póte sĕ adaoge orĭ-ce condiţiunĭ licite; acésta resultă din dreptulŭ comunŭ şi din art. 137 C. com. care ḑice: *păzindu-se însĕ osebitele tocmelĭ, ce vorŭ fi mijlocitŭ.*

Ce escepţiunĭ póte elŭ opune creditorilorŭ?

Dătătorulŭ de avalŭ póte opune creditorilorŭ tóte escepţiunile, cari aparţinŭ aceluia, pentru care a cauţionatŭ, şi cari suntŭ inherante datoriĭ (art. 1681 C. civ.). Déca, de esemplu, va fi cauţionatŭ pentru trăgĕtorŭ, saŭ pentru unulŭ din giranţĭ, va putea opune portoruluĭ deşansele, pe cari le arŭ fi pututŭ invoca aceştia.

Fiindŭ-că, dupĕ noĭ, dătătorulŭ de avalŭ este supusŭ jurisdicţiuneĭ tribunaluluĭ de comerciŭ, şi obligatŭ ca şi persónele pentru cari a cauţionatŭ, credemŭ că acelea-şĭ formalităţĭ trebue observate şi pentru acţionarea luĭ, ca şi pentru acţionarea lorŭ, astŭ-felŭ în câtŭ, déca avalulŭ garantéză girurile, notificaţiunea protestuluĭ prescrisă sub pedépsa de deşansă de art. 160 şi 163 C. com. trebue sĕ se facă şi dătătoruluĭ de avalŭ, ca şi giranţilorŭ, fiindŭ-că şi dênsuluĭ îĭ este totŭ atâtŭ de indispensabilă, ca şi lorŭ, pentru conservarea drepturilorŭ séle.

10 — Despre plata poliţei.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea următórele cestiunĭ:

a). Când trebue plătită poliţa? *b)*. Cuĭ trebue plătită? *c)*. De cine trebue plătită? *d)*. Cumŭ trebue plătită? *e)*. Ce titlu trebue presentatŭ, pentru ca sĕ se facă plata? *f)*. De la cine trebue sĕ se céră plata? *g)*. Despre oposiţiunĭ la plată; *h)*. Despre plata în casŭ când poliţa este perdută, când este falşă, séŭ falşificată; *i)*. Precauţiunile ce trebue sĕ ia trasulŭ când plătesce; *k)*. Efectele plăţiĭ.

Modurile de stîngere a obligaţiuneĭ contractate prin poliţă sunt: 1) plata; 2) remiterea datorieĭ; 3) compensaţiunea; 4) novaţiunea; 5) confusiunea, şi 6) prescripţiunea.

Codulŭ de comerciŭ nu se ocupă de câtŭ de **plată** şi **prescripţiune;** pentru cele-l'alte ne trămite la dreptulŭ comunŭ.

a. — *Când trebue plătită poliţa?* (art. 151 şi 141 C. com.).

Portorulŭ uneĭ poliţe trebue sĕ céră plata eĭ *în ḑioa scadenţeĭ* (art. 156 C. com.). Judecătoriĭ nu potŭ acorda nicĭ un termenŭ pentru plată (art. 152 C. com.).

Acéstă derogaţiune formală de la art. 1101 C. civ. este fondată pe consideraţiunea, că lipsa plăţeĭ la scadenţă, şi prin urmare acordarea unuĭ termenŭ, arŭ potea aduce o deranjare şi o perturbare în nisce operaţiunĭ fórte importante.

Portorulŭ póte elŭ fi obligatŭ sĕ priméscă plata poliţeĭ înainte de scadenţă?

Se scie, că dupĕ regulile dreptuluĭ comunŭ, termenulŭ, în thesă generală, este presupusŭ, a fi stipulatŭ în favórea debitoruluĭ, astŭ-felŭ în câtŭ, de şi creditorulŭ nu póte cere plata datoriĭ înainte de termenŭ, debitorulŭ póte obliga pe creditorŭ a o primi înainte de epoca exigibilităţeĭ, şi în casŭ de refusŭ póte consemna suma.

Dér când este vorba de poliţă, portorulŭ nu póte fi silitŭ a primi plata înainte de scadenţă (art. 141).

Fiindŭ-că primirea plăţiĭ înainte de termenŭ arŭ potea fi prejudiciabilŭ pentru unŭ comerciantŭ, care 'şĭ a făcutŭ calculile séle, pentru ca să aibă banĭ în cutare ḑi anumită, ca sĕ facă vre-o plată, termenulŭ este presupusŭ a fi atâtŭ în favórea creditoreluĭ, câtŭ şi în favórea debitoreluĭ; primirea plăţiĭ înainte de termenŭ, nu arŭ face, de câtŭ l'arŭ deranja în socotelile séle.

b. — *Cuĭ trebue sĕ se plătéscă poliţa?* (art. 139 şi 140).

Plata poliţeĭ, ca şi a celor-l'alte creanţe, pentru a fi valabilă, trebue sĕ se facă adevĕratuluĭ creditore, adică aceluia

care este proprietarulŭ poliţeĭ, séŭ mandataruluĭ sĕŭ convenţionalŭ, legalŭ, séŭ judiciarŭ.

Aşia, plata făcută prenoruluĭ, nu este valabilă, déca dênsulŭ va fi încetatŭ de a fi proprietarulŭ poliţeĭ, cedând-o uneĭ terţie persóne: în acestŭ casŭ plata trebue sĕ se facă acestuĭ din urmă, séŭ mandataruluĭ sĕŭ.

Este în interesulŭ aceluĭ, care plătesce poliţa, a se asigura déca acela, care se presintă la scadenţă pentru a primi plata, este în realitate creditorulŭ, séŭ mandatarulŭ sĕŭ, pentru că, déca va plăti la unŭ altulŭ, plata póte sĕ fie nulă.

Quid în casŭ, când cine-va plătesce înainte de scadenţă, uneĭ alte persóne, érŭ nu adevĕratuluĭ proprietarŭ alŭ poliţeĭ?

Legea ḑice: că acela, care plătesce o poliţă *înainte de scadenţă*, este responsabilŭ despre validitatea plăţeĭ (art. 139 C. com.). Şi apoĭ, adaogă : că acela, care plătesce o poliţă *la scadenţă*, şi fără oposiţiune, *se socotesce slobodŭ* despre orĭ-ce cerere (art. 140 C. com.).

Aşia, dupĕ art. 139, acela care plătesce o poliţă *înainte de scadenţă*, nu face o plată liberatorie, daca va plăti uneĭ persóne, care nu este proprietarulŭ poliţeĭ. — Sĕ presupunemŭ de exemplu, că poliţa a fostŭ pierdută séŭ furată, şi că *înainte de scadenţă* se presintă cu dênsa unŭ individŭ sub numele aceluia în a căruĭ ordine era trecută, şi i se plătesce; în acestŭ casŭ trasulŭ, care a plătitŭ, nu va fi liberatŭ façiă adevĕratulŭ proprietarŭ; pentru că legea cere ca poliţa sĕ fie plătită esactŭ la scadenţă, érŭ nu în urmă, nicĭ înainte de scadenţă. Celŭ ce plătesce înainte de scadenţă, este presupusŭ a fi în culpă, şi legea îlŭ declară responsabilŭ. Adevĕratulŭ proprietarŭ alŭ poliţeĭ póte ḑice : că déca trasulŭ nu s'arŭ fi grăbitŭ a plăti poliţa, şi că déca arŭ fi aşteptatŭ ḑiua scadenţeĭ, 'ĭ ar fi făcutŭ cunoscutŭ, prin o oposiţiune la plată, perderea séŭ furtulŭ poliţeĭ.

Şi din contra, acela care plătesce *la scadenţă*, fără a i se fi

făcutŭ vre-o oposițiune, este presupusŭ a fi plătitŭ bine, și este slobodŭ despre orĭ-ce cerere; elŭ a plătitŭ la epoca determinată atâtŭ prin convențiune, câtŭ și prin lege; elŭ nu merită acelea-șĭ imputărĭ, ca acela care plătesce înainte de scadență.

Décă, achitândŭ polița, nu va fi platitŭ adevĕratuluĭ proprietarŭ, are pentru sine presumpțiunea favorabilă a legeĭ; și aceĭ, cari arŭ voi sĕ invalideze plata, suntŭ obligațĭ a proba, că trasulŭ a comisŭ o eróre óre-care, când a plătitŭ.—Pentru maĭ multă claritate sĕ modificămŭ ipotesa ce amŭ presentatŭ maĭ susŭ; Polița este perdută, séŭ furată; maĭ nainte de a putea fi însciințatŭ trasulŭ acceptatore despre acésta, unŭ individŭ, în mâna căruia se găsesce polița, se presintă *la scadență* pentru a primi plata eĭ; trasulŭ plătesce; eĭ bine, în acestŭ casŭ, elŭ va fi liberatŭ, de orĭ-ce rĕspundere, décă nu'i se va potea imputa vre o imprudență, séŭ culpă gravă. Acésta este o cestiune de faptŭ lăsată la aprecierea judecătorilorŭ. De esemplu, trasulŭ cunoscea pe acela, care s'a presantatŭ la plată, și polița nu era trecută prin girŭ în ordinulŭ luĭ, și cu tóte acestea 'ĭ plătesce; eĭ bine, în acestŭ casŭ este în culpă, pentru că într'o clipă arŭ fi pututŭ vedea uitându-se în poliță, că ea nu era girată în ordinulŭ luĭ; arŭ fi putută dér cunósce frauda, și sĕ refuse plata.

Ce vomŭ dice în casŭ, când portorulŭ primesce cu anticipațiune plata, și cade în falimentŭ maĭ înainte de a fi sositŭ scadența?

In acestŭ casŭ, sindiciĭ falituluĭ, ca representanțĭ aĭ creditorilorŭ luĭ, vorŭ potea cere de a doua óre plata polițeĭ, décă trasulŭ nu va potea proba, că plata a fostŭ în profitulŭ meseĭ; în casŭ însĕ, când trasulŭ fiindŭ silitŭ va fi plătitŭ de a doua óră, va avea unŭ recursŭ în contra portoruluĭ.

Dér în casŭ când portorulŭ primesce plata cu anticipațiune și pênĕ la scadența polițeĭ cade sub interdicțiune?

Uniĭ autorĭ asimiléză casulŭ acesta cu celŭ precedentŭ și

declară pe trasŭ asemenea responsabilŭ despre validitatea plăţeĭ. (Nouguier, no. 555).

Alţiĭ însĕ, din contra, susţinŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, că singura împrejurare, că plata s'a făcutŭ cu anticipaţiune, nu este suficientŭ, în thesa generală, pentru a se da tutoreluĭ dreptulŭ de a forçia pe debitore sĕ plătéscă de a doua-óră. In acéstă ipotesă nu există o terţiă persónă interesată, ca în ipotesa precedentă; trasulŭ nu trebue constrânsŭ, sĕ plătéscă de douĕ orĭ aceleia-şĭ persóne, (Bravard, Traité de droit commercial, vol. III, p. 344 et. suiv.).

Ce vomŭ ḑice în casŭ, când poliţa s'a plătitŭ la scadenţă, dér s'a plătitŭ uneĭ persóne incapabile de a primi plata, de esemplu, s'a plătitŭ unuĭ interzisŭ?

Dupĕ principiile dreptuluĭ comunŭ, formulate în art. 1098 C. civ., debitorele nu este liberatŭ, de càtŭ décă a plătitŭ creditoreluĭ, şi creditoreluĭ capabilŭ de a primi.

Cu tóte acestea, Bravard crede, că acéstă disposiţiune nu este făcută, de câtŭ pentru titlurile ordinare; când însĕ este vorba de titlurĭ cesibile prin girŭ, fiind-că debitorele nu cunósce, şi nu póte cunósce maĭ de înainte pe creditore, pentru că, póte acesta, nu a devenitŭ proprietarulŭ titluluĭ, de câtŭ în ḑiua scadenţeĭ, séŭ în ajunulŭ eĭ, şi se póte schimba în totŭ momentulŭ, disposiţiunea art. 1098 C. civ. nu este aplicabilă. Şi Codulŭ de comerciŭ, ḑice Bravard, a consacratŭ prin art. 139, 140, şi 141, pentru efectele comercialĭ o regulă cu totul diferită. Legiuitorulŭ a voitŭ, ca debitorulŭ, décă plătesce la scadenţă, şi *de bună credinţă*, sĕ nu fiă responsabilŭ despre incapacitatea creditoruluĭ, chiar când arŭ fi vorba de unŭ falitŭ, séŭ de unŭ falşŭ portorŭ. (Bravard, Traité de droit commerc., vol. III, p. 352 et suiv. Alauzet, vol. II, no. 905).

Alţiĭ autorĭ suntŭ, din contra, de părere, ca plata uneĭ poliţe, ca şi a orĭ-căreĭ alte creanţe, pentru ca sĕ fiă valabilă, trebue făcută debitoreluĭ capabilŭ de a primi; că art. 1098

C. civ. este aplicabilŭ şi când este vorba de plata unuĭ efectŭ la ordine. (Nouguier, vol. I, no. 542).

c. — De cine póte fi făcută plata uneĭ poliţe?

Plata uneĭ poliţe póte fi făcută de *trasŭ* séŭ de mandatarulŭ sĕŭ, legalŭ, judiciarŭ, séŭ convenţionalŭ, séŭ de orĭ-ce persónă chiar neinteresată, conformŭ regulilorŭ dreptuluĭ civilŭ (art. 1093 C. civ.).

Trasulŭ declaratŭ în falimentŭ maĭ póte elŭ plăti valabilŭ?

Nu maĭ póte, pentru că prin sentinţa declarativă de falimentŭ se privéză de administraţiunea bunurilorŭ, şi de exerciţiulŭ acţiunilorŭ séle.

Quid în casŭ, când falimentulŭ trasuluĭ nu s'a declaratŭ încă?

In acestŭ casŭ, de şi este în încetare de plăţĭ, pe câtă vreme falimentulŭ încă nu s'a declaratŭ formalŭ, vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că plata uneĭ poliţe, séŭ a orĭ-căruĭ efectŭ transmisibilŭ prin girŭ, este valabilŭ făcută, şi portorulŭ este dispensatŭ de a reporta la masă suma primită, chiar décă arŭ fi cunoscutŭ încetarea plăţilorŭ (art. 196 C. com.).

d. — Cumŭ trebue sĕ se facă plata uneĭ poliţe? (art. 138 C. com.).

Poliţa nu are de obiectŭ, dupĕ cum scimŭ, de câtŭ o sumă de banĭ, şi plata trebue făcută în moneta indicată prin poliţă. — Acésta este o aplicaţiune a reguleĭ, că creditorulŭ nu póte fi forţatŭ a primi unŭ altŭ lucru, de câtŭ acela, care i s'a promisŭ. — Décă, de esemplu, în poliţă se va fi specificatŭ piesele, în cari are sĕ facă plata, décă se va fi ḑisŭ de esemplu, în galbinĭ austriacĭ, plata va trebui sĕ se facă în acéstă monetă (art. 138 C. com.).

Plata uneĭ poliţe trebue ea neapĕratŭ sĕ se facă pentru suma întrégă? Séŭ, se póte plăti poliţa şi prin acompturĭ? (art. 151).

In principiŭ, poliţa trebue plătită întrégă; — dér cu tóte

acestea portorulŭ póte, décă voesce, sĕ priméscă şi acompturĭ; acestea vorŭ fi spre descărcarea trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ; şi îşĭ va conserva drepturile séle în contra lorŭ protestând poliţa pentru restŭ (art. 151).

S'a întrebatŭ însĕ, nu numaĭ décă portorulŭ are *facultatea* de a primi plata în fracţiunĭ, *ci décă este obligatŭ a o primi astŭ-felŭ?*

In privinţa acésta trebue sĕ distingemŭ treĭ ipotese:

Prima ipotesă este aceia, *când trasulŭ nu a acceptatŭ, de câtŭ numaĭ pentru o parte*: în acestŭ casŭ, trasulŭ nu póte fi obligatŭ a plăti maĭ multŭ, de câtŭ s'a angajatŭ sĕ plătéscă; portorulŭ trebue sĕ se mulţuméscă pe acésta, şi sĕ facă protestŭ pentru restŭ. Trasulŭ plătesce atâtŭ câtŭ s'a obligatŭ.

A doua ipotesă, este aceia în care *trasulŭ nu a acceptatŭ*: trasulŭ fiind liberŭ de a se angaja, séŭ de a nu se angaja, de a plăti séŭ de a nu plăti; este liber de sine se înţelege, a nu plăti de câtŭ o parte, şi portorulŭ are dreptulŭ de a protesta pentru restŭ.

In fine, *a treia ipotesă* este aceia, când *trasulu a acceptatŭ pentru totŭ*, şi ne întrebămŭ, décă cu tóte acestea póte forţa pe portorŭ sĕ priméscă o plată parţială?

1. — Opiniune. — Portorulŭ este obligatŭ, dupĕ noĭ, a primi plata parţială, ce i se oferă de trasulŭ, care a acceptatŭ poliţa, pentru că acéstă plată parţială este spre descărcarea trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ, şi nu trebue sĕ depindă de portorŭ, de a 'ĭ priva, prin refusulŭ sĕŭ, de acestŭ avantagiŭ. Acesta este şi motivulŭ, pentru care s'a derogatŭ dela principiele dreptuluĭ comunŭ, dupĕ cari debitorulŭ nu are dreptulŭ de a sili pe creditorele sĕŭ sĕ priméscă în fracţiunĭ plata datoriĭ (art. 1101 C. civ.) — Déca disposiţiunea art. 151 C. com. ar avea altŭ sensŭ, ar fi o superfectaţiune: ar fi inutilŭ a face o disposiţiune, prin care sĕ se ḑică, că déca portorulŭ voesce a

primi plata în fracţiunĭ, aceste acompturĭ vorŭ fi spre descărcarea trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ. (Bravard, p. 249).

2. — Opiniune. — Acceptatorele nu póte sili pe portorŭ a primi unŭ acomptŭ; art. 151 nu este destulŭ de formalŭ pentru a potea deduce dintr'ênsulŭ o derogaţiune la art. 1101 C. civ., care nu permite ca creditorulŭ sĕ fie obligatŭ a primi plata creanţeĭ séle în fracţiunĭ. Redactoriĭ C. de comerciŭ francesŭ prin dispoziţiunea art. 156 (corĕspunḑĕtorŭ cu art. 151 alŭ nostru), aŭ voitŭ numaĭ sĕ abroge principiulŭ în vigóre sub imperiulŭ ordonanţeĭ din 1673, dupĕ care portorulŭ care primea de la trasŭ o plată parţială, era presupusŭ, că a primitŭ pe acesta de debitorŭ şi perdea recursulŭ sĕŭ în contra giranţilorŭ.

Sĕ notămŭ aci unŭ lucru, că în Francia maĭ de multŭ era obiceiulŭ în comerciŭ, şi acestŭ obiceiŭ s'a consacratŭ printr'unŭ decretŭ din 1 Iuliŭ 1809, că, décă plata se făcea *în argintŭ*, şi décă suma trecea peste 500 fr., debitorele era ţinutŭ sĕ dea şi sacŭ (punga) şi sfóra; saculŭ trebuia sĕ coprindă celŭ puţinŭ 1000 fr., şi creditorele trebuia sĕ plătéscă pentru elŭ 15 centime; aḑĭ se plătescŭ numaĭ 10, în urma unuĭ decretŭ din 17 Nov. 1852.

La noĭ însĕ, dupĕ cum m'amŭ informatŭ de la uniĭ alţiĭ din bancherĭ, debitorele nu este ţinutŭ sĕ dea *sacŭ*, şi décă ĭĭ dă, creditorele se tocmesce cu elŭ în privinţa preţuluĭ.

e. — Ce titlurĭ trebuescŭ presentate trasuluĭ pentru ca sĕ plătéscă poliţa? (art. 142 şi 143 C. com.).

Pentru ca trasulŭ sĕ plătéscă, trebue sĕ i se presinte poliţa.

Scimŭ însĕ, că poliţa póte sĕ fiă trasă în maĭ multe esemplare, 1-lea, 2-lea, 3-lea, 4-lea etc. — In acestŭ casŭ art. 142 ḑice: că plata poliţeĭ făcută asupra presentăreĭ, unuĭ alŭ doilea, alŭ treilea, alŭ patrulea esemplarŭ, etc., este valabilă, când esemplarulŭ asupra căruia se face plata, va coprinde: că plata acestuia desfiinţéză poterea celorŭ-l'alte esemplare.

Art. 142 presupune, însĕ, *că nicĭ unulŭ din esemplare nu a fostŭ acceptatŭ de trasŭ.*

Quid în casŭ însĕ, când trasulŭ nu a menţionatŭ pe fiă-care esemplarŭ, că este ânteiulŭ, alŭ douilea, séŭ alŭ treilea, etc.?

Trăgĕtorulŭ trebue sĕ menţioneze pe fiă-care esemplarŭ numĕrulŭ de ordine, ânteiŭ, alŭ douilea, alŭ treilea, etc. pentru că décă nu va face acéstă menţiune, prenorulŭ avêndŭ maĭ multe esemplare în mâna sa, décă le va negoţia pe tóte, şi la ḑiua scadenţeĭ se vorŭ presenta tóte la plată : câte o persónă cu câte unŭ esemplarŭ, şi trasulŭ, creḑêndŭ, că tóte aceste esemplare suntŭ totŭ atâtea poliţe originale, şi le va plăti, va avea recursŭ în contra trăgĕtoruluĭ pentru tóte sumele, ce va fi datŭ, pentru că negligenţa acestuia din urmă l'a indusŭ în eróre.

Amŭ ḑisŭ, că art. 142 presupune, că nicĭ unulŭ din esemplare nu a fostŭ acceptatŭ de trasŭ; se póte însĕ întêmpla, că unulŭ din esemplare *sĕ fiă acceptatŭ.* De esemplu; poliţa s'a trasŭ în douĕ esemplare, şi unulŭ dintr'ênsele se găsesce în mâna prenoruluĭ şi este acceptatŭ de trasŭ; ér altulŭ, care nu este acceptatŭ, este transmisŭ prin girŭ uneĭ terţie persóne.

Acum, décă trasulŭ va plăti esemplarul alŭ douilea, neacceptatŭ, fără a retrage esemplarulŭ acceptatŭ, şi prenorulŭ va vinde în urmă şi esemplarulŭ acceptatŭ la o altă persónă, trasulŭ nu va fi liberatŭ façiă de portorulŭ esemplaruluĭ acceptatŭ, pentru că este obligatŭ façiă cu dênsulŭ prin acceptaţiunea sa (art. 143 C. com.).

f. — De la cine trebue sĕ se céră maĭ ânteiŭ plata?

Plata poliţeĭ trebue sĕ se céră de la trasŭ, chiar şi în casŭ când elŭ nu a acceptat'o, şi ar fi acceptat'o o terţie persónă prin mijlocire, în urma refusuluĭ sĕŭ; pentru că décă trasulŭ ar voi sĕ plătéscă, trebue preferitŭ tuturorŭ celor-l'alţĭ (arg. din art. 154).

Numaĭ trasulŭ póte sĕ plătéscă poliţa?

Poliţa póte sě fiă plătită nu numaĭ de trasŭ, ci de maĭ multe alte persóne; şi anume: 1) Póte sě fiă plătită de *recomandatarulŭ la trebuinţă*, adică, de persóna indicată în titlu, ca sě plătéscă, în casŭ când trasulŭ ar refusa, séŭ ar fi absentŭ; 2) De toţĭ aceĭ ale cărorŭ sub-scrierĭ se găsescŭ în poliţă şi cari ca giranţĭ, ca acceptatorĭ prin intervenţiune, dătătorĭ de avalŭ, suntŭ supuşĭ la garanţie, în casŭ când trasulŭ refusă plata; 3) Vomŭ vedea maĭ la vale, că în casŭ de protestŭ, plata póte sě fiă făcută de orĭ-ce persónă, pentru a face onóre sub-scriereĭ unuia din ceĭ obligaţĭ, şi pentru a împedica urmăririle, ce ar potea avea locŭ în urma protestuluĭ.

g. — In cari casurĭ se póte face oposiţiune la plata poliţeĭ? (art. 144).

Legea indică două casurĭ, în cari se póte face oposiţiune la plata uneĭ poliţe: *în casŭ de perdere a poliţeĭ, şi în casŭ de falimentŭ alŭ portoruluĭ.*

Sě examinămŭ fiă-care din aceste hipotese:

1. — **Hypotesă.** — *Oposiţiunea în casŭ de perderea poliţeĭ.*

Când poliţa s'a perdutŭ, celŭ de ântâiŭ lucru, ce trebue sě facă *proprietarulŭ eĭ*, este de a face oposiţiune în mâna *trasuluĭ*, adică: o notificaţiune prin portăreĭ, ca sě nu plătéscă poliţa nimenuĭ, spunêndu'ĭ că este perdută. Se póte întêmpla, ca celŭ ce o va fi găsitŭ, sě nu fiă unŭ omŭ cinstitŭ, şi sě voiască a 'şĭ apropia suma coprinsă într'ênsa, póte sě vină la trasŭ prefăcêndu-se a fi portorulŭ poliţeĭ, proprietarulŭ eĭ, şi sě céră plata; trasulŭ însě décă va fi primitŭ oposiţiunea, îlŭ va respinge (art. 144).

2. — **Hypotesă.** — *Oposiţiunea în casŭ de falimentŭ alŭ portoruluĭ.*

Când portorulŭ uneĭ poliţe este declaratŭ falitŭ, şi sindiciĭ sciŭ, că este proprietarŭ alŭ uneĭ poliţe plătibile la cutare epocă, şi nu o găsescŭ în portofoliulŭ sěŭ, trebue sě se grăbéscă a face oposiţiune în mâna trasuluĭ, ca sě nu plătéscă falituluĭ,

căcĭ acesta a perdutŭ dreptulŭ de a primi orĭ-ce sume de banĭ, căcĭ a perdutŭ administrația bunurilorŭ séle, și trasulŭ primindŭ oposițiunea din partea sindicilorŭ va refusa de a plăti falituluĭ personalŭ : Ér în lipsă de acéstă oposițiune, trasulŭ, décă va fi plătitŭ *de bună credință* în mâna falituluĭ la scadență, va fi valabilmente liberatŭ (art. 140 și 144).

Numaĭ aceste două casurĭ suntŭ în cari se póte face oposițiune la plată? nu maĭ suntŭ óre în altele?

Uniĭ susținŭ, că oposițiunĭ la plată nu se potŭ face, de câtŭ numaĭ în aceste două casurĭ; marele avantagiŭ alŭ polițeĭ, dicŭ dênșiĭ, este repedea circulațiune și certitudinea portoruluĭ de a avea banĭ la scadență; apoĭ aceste avantage nu ar maĭ esista, décă plata polițeĭ s'arŭ potea împedica prin prea multe oposițiunî; afară de acésta, textulŭ art. 144 este positivŭ : *elŭ nu admite oposițiunĭ la plată, de câtŭ numaĭ în casŭ de perdere a polițeĭ și de faltmentŭ alŭ portoruluĭ* (M. P. Pradier-Fodéré, p, 249 și 250; B. Boerescu, p. 225 și la cursŭ).

Alțiĭ autorĭ, cu toți termeni restrictivĭ aĭ art. 144, cred că cele două casurĭ: *perderea polițeĭ*, și *falimentulŭ portoruluĭ*, nu suntŭ numaĭ singurele, în cari se póte face oposițiune la plată.

Déca art. 144 nu indică, de câtŭ aceste două casurĭ, dicŭ dânșiĭ, acésta este pentru că ele suntŭ singurile, în care incapacitatea portoruluĭ este maĭ manifestă și maĭ radicală; dérŭ de aci nu urméză, că în casŭ când portorulŭ va fi pentru o altă causă incapabilŭ de a primi plata polițeĭ, aceia cărora le aparține acestŭ dreptŭ, nu suntŭ primițĭ a face oposițiune. Așia de esemplu, adaogă dânșiĭ, déca portorulŭ a cădutŭ sub interdicțiune, fără îndoială că tutorulŭ va putea face oposițiune, ca plata să nu să facă în mânile interdisuluĭ. Asemenea în casŭ, când o femeie se mărită, avênd în stăpânirea sa o poliță; prin maritagiŭ ea perde dreptulŭ de a primi plata eĭ; bărbatulŭ, care are exercițiulŭ tuturorŭ acțiunilorŭ eĭ, va

potea face oposițiune, ca plata sĕ nu se maĭ facă în mâna femeĭ. (Bravard, Traité, de droit commercial, vol. III, p. 350).

Acela care a transmisŭ polița printr'unŭ girŭ neregulatŭ, nu póte elŭ forma oposițiune la plată? și décă póte, pênĕ în ce momentŭ?

Orĭ-cum arŭ fi cu acéstă din urmă opiniune, noĭ credemŭ, că o oposițiune la plata polițeĭ se póte face și de acela, care a transmisŭ, ca sĕ ḑicemŭ așa, polița, printr'unŭ girŭ neregulatŭ; în acestŭ casŭ, fiindŭ-că girulŭ nu valoréză, de câtŭ ca o procură, se înțelege de sine, că se póte revoca; — Oposițiunea însĕ la plată nu are efectŭ, de câtŭ numaĭ décă portorulŭ nu va fi transmisŭ polița uneĭ terție persóne printr'unŭ girŭ regulatŭ.

Creditoriĭ portoruluĭ potŭ eĭ óre popri în mâna trasuluĭ suma coprinsă în poliță?

Uniĭ autorĭ credŭ, că da! (Delamarre et Lipoitvin, t. V, Append. no. 24).

Alțiĭ credŭ că testulŭ art. 144 este limitativŭ, și că nu se póte face o asemenea poprire. (Delvincourt, t. II, note 1-ere de la page 95).

Noĭ împreună cu Bravard credemŭ, că o asemenea proprire este legalminte și materialminte imposibilă : pentru că portorulŭ póte atâtŭ înainte, câtŭ și dupĕ scadență sĕ transmită polița prin girŭ la o altă persónă; și cesionarulŭ în acestŭ casŭ, are acelașĭ dreptŭ, ca și când titlulŭ arŭ fi fostŭ de la începutŭ creatŭ în favorulŭ sĕŭ. (Bravard, Traité de droit commercial, vol. III, p. 345 et suiv.).

h. — Despre plată în casŭ când polița este perdută, falsă séŭ falsificată.

Cum póte sĕ obțină plata proprietarulŭ uneĭ polițe perdute? (art. 145, 146, 147, 148, 149, 150 C. com.).

Pentru a rĕspunde la acéstă cestiune trebue sĕ deosebimŭ:

1) Casulŭ când poliţa n'a fostŭ acceptată şi 2) Casulŭ când poliţa a fostŭ acceptată.

1. — Perderea uneĭ poliţe neacceptate.

În acestŭ casŭ décă poliţa a fostŭ trasă în maĭ multe essemplare, proprietarulŭ poliţeĭ póte cere plata înfăţişândŭ unulŭ din exemplarele, ce 'ĭ-a maĭ rĕmasŭ (art. 145 C. com.). Nimicŭ nu se opune la facerea plăţeĭ asupra înfăţişăreĭ unuĭ alŭ douilea, alŭ treielea, séŭ alŭ patrulea esemplarŭ. Trasulŭ nu a acceptatŭ, şi prin urmare nu póte fi obligatŭ directŭ către nicĭ unŭ portorŭ.

2. — Perderea uneĭ poliţe acceptate.

In acestŭ casŭ, décă poliţa a fostŭ trasă în maĭ multe essemplare, şi s'a perdutŭ tocmaĭ esemplarulŭ *învestitŭ cu acceptaţiunea trasuluĭ*, fiindŭ-că acesta este angajatŭ prin acceptaţiunea sa, póte sĕ refuse plata, déca nu i se presintă essemplarulŭ acceptatŭ; şi acela care se pretinde proprietarŭ, pentru a cere plata cu unŭ alŭ douilea, séŭ alŭ treilea esemplarŭ, trebue sĕ obţină o ordonanţă judecătoréscă şi sĕ dea cauţiune, pentru ca sĕ garanteze pe acceptatorŭ, în casŭ de a fi urmărită de portorulŭ exemplaruluĭ acceptatŭ (art. 146 C. com.).

Décă poliţa nu se va fi trasŭ de câtŭ într'unŭ singurŭ essemplarŭ. şi se va fi perdutŭ şi acesta, cum va obţine portorulŭ unŭ altulŭ?

Déca este vorba de *prenorŭ*, d'ântêiulŭ beneficiarŭ, déca, adică, poliţa nu se va fi transmisŭ prin girŭ la unŭ altulŭ, acestŭ beneficiarŭ se va adresa la trăgĕtorŭ spre a-'ĭ cere unŭ altŭ esemplarŭ.

Décă însĕ poliţa se va fi transmisŭ de maĭ multe orĭ prin girŭ pe rândŭ la maĭ multe persóne, atuncĭ portorulŭ se va adresa la girantulŭ sĕŭ imediatŭ, care este obligatŭ a da totŭ concursulŭ sĕŭ şi a mijloci prin alŭ sĕŭ nume şi a sa îngrijire pe lângă alŭ sĕŭ éră-şĭ de a dreptulŭ girantŭ, adică pe

lângă alŭ douilea din urmă, şi aşa maĭ departe din girantŭ în girantŭ pênĕ va ajunge la trăgĕtorŭ, care este obligatŭ a da unŭ alŭ douilea esemplarŭ, pe care se vorŭ restabili tóte girurile, şi care va fi astŭ-felŭ reproducţiunea titluluĭ perdutŭ (149 C. com.). O dată ce portorulŭ îşĭ va fi primitŭ esemplarulŭ, va obţine plata de la portorŭ, purŭ şi simplu, *décă esemplarulŭ perdutŭ nu va fi fostŭ acceptatŭ*; érŭ décă va fi fostŭ acceptatŭ va trebui sĕ obţină o sentinţă judecătoréscă, şi sĕ dea cauţiune, dupĕ cum amŭ ḑisŭ maì susŭ.

In fine legea maĭ prevede unŭ casŭ, când portorulŭ nu póte presenta nicĭ unŭ esemplarŭ. Acésta póte avea locŭ atuncĭ, când poliţa fiindŭ trasă într'unŭ esemplarŭ. séŭ în maĭ multe, portorulŭ le-a perdutŭ tóte, şi nu a avutŭ vreme sĕ 'şĭ procure unŭ altŭ esemplarŭ în modulŭ, cum amŭ vĕḑutŭ maĭ susŭ (art. 149). In acestŭ casŭ, *orĭ va fi fostŭ acceptată poliţa*, *orĭ nu*, portorulŭ nu póte cere plata, de câtŭ cu următórele condiţiunĭ: 1) justificândŭ prin registrele séle, déca este comerciantŭ, séŭ prin orĭ-ce alte mijlóce, décă nu este comerciantŭ, că poliţa perdută a fostŭ a luĭ; 2) obţinêndŭ o sentinţă judecătoréscă; 3) dândŭ cauţiune (art. 147 C. com.).

De ce cere legea în acestŭ casŭ o ordonanţă judecătoréscă şi o cauţiune cu tóte că trasulŭ nu a acceptatŭ?

Este uşorŭ de esplicatŭ causa, pentru care legea cere o sentinţă judecătorésсă, cu tóte că poliţa nu este acceptată; acésta este: pentru că portorulŭ nu are titlu, şi trebue, ca sĕ justifice, că este proprietarŭ şi justiţia sĕ declare suficientă acéstă justificare. — Dér când este vorba de cauţiune, acéstă disposiţiune este maĭ greŭ de justificatŭ.

Uniĭ ḑicŭ: că de óre ce judecătoriĭ se potŭ înşela, séŭ induce în eróre, şi pentru ca acesta sĕ nu pótă prejudicia pe adeveratulŭ proprietarŭ, trebue sĕ se dea o cauţiune pentru siguranţa restituţiuneĭ. (Delvincourt, t. 2, note 4, de la pag. 98; Pardessus, t. II, no. 411).

Alţiĭ critică acéstă disposiţiune a legeĭ fiindŭ-că cere o cauţiune şi în casulŭ, *când trasulŭ nu a acceptatŭ;* décă trasulŭ nu a acceptatŭ, ḑicŭ dênşiĭ, este evidentŭ că nu póte fi obligatŭ a plăti de a doua óră uneĭ terţie persóne, ce s'arŭ presenta cu esemplarulŭ neacceptatŭ, şi prin urmare, cauţiunea care nu póte avea altŭ scopŭ, de câtŭ de a remedia acestŭ rĕŭ, nu are cuvêntŭ de a fi. (Bravard, p. 253).

Câtŭ tempŭ ţine angajamêntulŭ cauţiuneĭ?

Angajamêntul acesteĭ cauţiunĭ se prescrie prin treĭ anĭ, décă în acestŭ intervalŭ nu s'a făcutŭ nicĭ o çerere şi nicĭ o urmărire judecătoréscă (art. 150 C. com.).

Ce obiecţiune se face în contra aceste prescripţiunĭ de treĭ anĭ, la espirarea cărora obligaţiunea cauţiuneĭ este stinsă?

In contra acesteĭ prescripţiunĭ s'a făcutŭ următórea obiecţiune: *Décă trasulŭ a acceptatŭ, portorulŭ esemplaruluĭ acceptatŭ, îlŭ póte acţiona în tempŭ de cincĭ anĭ* (art. 184 C. com.), şi cu tóte acestea cauţiunea este liberă *dupĕ treĭ anĭ*, astŭ-felŭ în câtŭ prin acésta i se ia acceptatoruluĭ dupĕ treĭ anĭ siguranţa, ce i se dedese, şi în urma căruia a fostŭ obligatŭ sĕ plătéscă.

Cum s'aŭ încercatŭ uniĭ sĕ justifice legea? (cestiune de essamenŭ).

Éṭă cum:

1. — Dupĕ espirarea celorŭ treĭ anĭ este o mare probabilitate, că titlulŭ a fostŭ perdutŭ, şi nu a fostŭ transmisŭ alteĭ persóne.

2. — De şi cauţiunea este liberată, dupĕ espirarea celorŭ treĭ anĭ, trasulŭ nu este lipsitŭ cu desăvârsire de orĭ-ce garanţiă, căcĭ, décă va fi obligatŭ a plăti a doua óră, va avea unŭ recursŭ în contra aceluia, care a susţinutŭ în modŭ fraudulosŭ, că a perdutŭ titlulŭ, pe când în realitate îlŭ transmisese uneĭ terţie persóne, şi astŭ-felŭ a primitŭ plata poliţeĭ fără dreptŭ.

3. — Sub imperiulŭ ordonanţeĭ din 1673 era totŭ asemenea inegalitate între durata angajamentuluĭ cauţiuneĭ şi între alŭ acceptatoruluĭ; şi cu tóte acestea, redactoriĭ Coduluĭ de comerciŭ nu aŭ vĕḑutŭ aci nicĭ unŭ inconvenientŭ, de şi se făcuse atâta esperienţă.

4. — Obligaţiunea de a da cauţiune este fórte onerósă, şi trebue facilitată îndeplinirea eĭ, celŭ puçinŭ scurtându'ĭ durata (Bravard, Traité de Droit commercial, vol. III, p. 387 et suiv.).

Actulŭ de protestaţie. — Când proprietarulŭ uneĭ poliţe perdute obţine o sentinţă judecătoréscă, dândŭ cauţiune, şi cere plata asupra înfăçişăreĭ uneĭ a doua, séŭ a treia poliţă; séŭ, când cere plata în virtutea decisiuneĭ judecătorescĭ, dândŭ cauţiune şi justificândŭ, că poliţa este a sa, *décă trasulŭ refusă de a plăti*, îşĭ conservă tóte drepturile séle în contra luĭ printr'unŭ actŭ numitŭ *actŭ de protestaţiune*, care se face cu acelé-şĭ formalităţĭ ca şi actulŭ de protestŭ, despre care vomŭ vorbi maĭ târḑiŭ (art. 148 C. com.).

Deosebirea este numaĭ atâtŭ, că nu se prescrie în capulŭ protestuluĭ poliţa din cuvêntŭ în cuvêntŭ, cum se face când este vorba de protestŭ (art. 169 C. com.) şi de aceea, actulŭ în casulŭ de façiă, se numesce *actŭ de protestaţie*.

De altmintrelea, elŭ trebue făcutŭ, ca şi protestulŭ, a doua ḑi după scadenţa poliţeĭ perdute, trebue notificatŭ trăgĕtoruluĭ şi giranţilorŭ, în formele şi în termenulŭ prescrisŭ pentru protestŭ.

Afară de cele ce amŭ vĕḑutŭ pênĕ aci, se maĭ ivescŭ încă câte-va cestiunĭ fórte însemnate cu ocasiunea plăţeĭ poliţelorŭ; se póte întêmpla: 1) ca poliţa sĕ fiă falsă, şi 2) sĕ fiă falsificată; se nasce acum întrebarea, ce se va întêmpla în casŭ când poliţa se va plăti? *Cine va suferi pagubă?* Sĕ luămŭ fiăcare din aceste douĕ puncte pe rândŭ.

1. — Casulŭ când poliţa este falsă.

Unŭ individŭ usurpândŭ numele unuĭ comerciantŭ, trage o poliţă în profitulŭ sĕŭ şi o sub-semnéză cu numele acestuĭ comerciantŭ, şi apoĭ o cedéză uneĭ terţie persóne; acésta o cedéză asemenea la o altă persónă, şi acésta din urmă o presintă apoĭ la trasŭ, şi acesta o aquită; în urmă însĕ se descopere, că poliţa a fostŭ falsă; se nasce acum întrebarea : cine va suferi paguba: portorulŭ de bună credinţă, trasulŭ, séŭ presupusulŭ trăgĕtore, a căreĭ sub-semnătură a fostŭ contra-făcută?

Câtŭ despre *presupusulŭ trăgĕtorŭ*, toţĭ autoriĭ suntŭ de acordŭ, că în contra luĭ nicĭ unŭ recursŭ nu este posibilŭ, pentru că elŭ nu a datŭ nimĕnuĭ nicĭ unŭ mandatŭ, şi nu este nicĭ directŭ, nicĭ indirectŭ causa prejudiciuluĭ causatŭ; cestiunea dér rĕmâne numaĭ între *portorulŭ de bună credinţă*, şi *trasŭ;* care din eĭ va suferi paguba?

1. — Opiniune. — Maĭ mulţĭ autorĭ decidŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, că pierderea o va suferi *trasulŭ*, pentru că elŭ avea maĭ multe mijlóce de a descoperi falsulŭ, de câtŭ portorulŭ; acesta fórte rarŭ se póte întêmpla sĕ pótă verifica sub-scrierea trăgĕtoruluĭ; pe când trasulŭ, care este în corespondenţă cu trăgĕtorulŭ póte maĭ lesne sĕ 'ĭ cunóscă sub-scrierea, séŭ sĕ descopere prin alte mijlóce falsulŭ. Afară de acésta, portorulŭ fiindŭ plătitŭ nu a făcutŭ, şi nicĭ nu putea sĕ facă a doua ḑi după scadenţă protestŭ, pentru neplată, pentru ca sĕ 'şĭ conserve recursulŭ sĕŭ în contra giranţilorŭ, şi prin urmare a pierdutŭ tóte drepturile séle în contra lorŭ. (Pardessus, no. 450; Bravard, p. 252).

Aceştĭ autorĭ susţinŭ încă ceva şi maĭ mult, că trasulŭ décă a apucatŭ de a acceptatŭ o poliţă falsă nu maĭ póte refusa de a plăti portoruluĭ de bună credinţă suma dintr'ênsa.

2. — Opiniune. — Partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ susţinŭ, că perderea o va suporta *portorulŭ de bună credinţă*, érŭ nu *trasulŭ*. Este adevĕratŭ, ḑicŭ dênşiĭ, că trasulŭ trebuia, înainte

de a plăti, sĕ verifice veracitatea sub-scriereĭ trăgĕtoruluĭ, a mandantuluĭ sĕŭ; dér trebue sĕ recunóscemŭ asemenea, că erórea sa se basézǎ pe greşéla primitivă a primuluĭ cumpĕrătorŭ alŭ poliţeĭ; şi déca acesta a fostŭ imprudentŭ, trebue sĕ sufere consecinţele imprudenţiĭ séle. Apoĭ, portorulŭ nefiindŭ de câtŭ representantulŭ sĕŭ, alŭ aceluia, care a cumpĕratŭ la începutŭ poliţa, trebue sĕ fiă în acea-şĭ posiţiune, şi sĕ sufere tóte consecinţele, pe care le arŭ fi suferitŭ elŭ. (Nouguier, de la lettre de change, t. I, p. 220 et suiv.).

2. — *Casulŭ alŭ douilea, când poliţa este falsificată.*

Când poliţa nu este falşă, *ci falsificată*, când ea a fostŭ în adevĕrŭ sub-scrisă de acela, a căruĭ sub-semnătură o pórtă, însĕ s'a făcutŭ o alteraţiune în enuncierea sumeĭ de plată, de esemplu, çifra sumeĭ de plată a fostŭ augmentată, nasce întrebarea : cine va suferi în acestŭ casŭ perderea, portorulŭ, séŭ trasulŭ?

Maĭ mulţĭ autorĭ suntŭ de părere, că trasulŭ nu póte cere în dreptŭ de la *terţiulŭ portorŭ de bună credinţă* suma, ce va fi plătitŭ peste çifra adevĕrată a poliţeĭ; portorulŭ a primitŭ plata uneĭ creanţe, pe care a cumpĕrat'o într'unŭ modŭ legitimŭ; buna sa credinţă, în momentulŭ primireĭ plăţeĭ îlŭ scutesce de orĭ-ce repetiţiune (cerere în dreptŭ). (Pardessus, no. 405; Nouguier de la lettre de change, t. I, p. 223 et suiv.).

Câtŭ despre recursulŭ *trasuluĭ* în *contra trăgĕtoruluĭ*, Pothier (contrat de change, no. 102) era de părere, că nu trebue primitŭ, de câtŭ în casulŭ, când trăgĕtorulŭ arŭ fi comisŭ o greşială din partea sa, care arŭ fi datŭ locŭ la falsificaţiune; de esemplu, a scrisŭ suma numaĭ în çifre şi cine-va a adăogatŭ unŭ zero. Chiar şi în acestŭ casŭ, când trăgĕtorulŭ nu arŭ fi fostŭ destulŭ de prevĕḑătorŭ, Pothier era de opiniune că trasulŭ nu póte cere în dreptŭ de la dênsulŭ suma, ce a plătitŭ, peste cea prevĕḑută în poliţă, déca falsificaţiunea se potea observa dândŭ puçină atenţiune, pentru că în acestŭ casŭ, ḑice

dênsulŭ, trasulŭ este de vină, că nu a examinatŭ poliţa, ce i s'a presentatŭ, şi nu póte dér sĕ céră o despăgubire, pentru o perdere causată din culpa sa.

i. — Cari suntŭ precauţiunile pe cari trebue sĕ le ia trasulŭ pentru a plăti cu tótă siguranţa?

Trasulŭ pentru ca sĕ plătéscă cu siguranţă trebue sĕ ia următórele mĕsurĭ :

1. — Trasulŭ trebue sĕ céră sĕ i se presinte titlulŭ, pentru a se asigura, décă acela, care se pretinde proprietarŭ, este în adevĕrŭ proprietarŭ.

2. — Trebue sĕ verifice sub-scrierile acelora, pe cari le cunósce; şi maĭ cu sémă pe a trăgĕtoruluĭ. Apoĭ sĕ examineze tóte sub-scrierile giranţilorŭ şi girurile décă suntŭ regulate şi corespundŭ; sĕ vaḑă décă fiă-care girŭ este sub-scrisŭ de persóna în alŭ căreĭ ordinŭ s'a transmisŭ poliţa prin girulŭ precedentŭ, sĕ vaḑă décă numele eĭ figuréză în girulŭ precedentŭ pentru că numaĭ acela era proprietarŭ şi potea transmite poliţa.

3. — Trebue sĕ céră ca sĕ i se dea titlulŭ; pentru că décă l'arŭ lăsa în mânile portoruluĭ, şi acesta l'arŭ transmite prin girŭ la o terţie persónă, trasulŭ décă va fi acceptatŭ poliţa, va fi obligatŭ de a o plăti de a doua óră acesteĭ terţie persóne (arg. din art. 143 C. com.).

4. — Trebue sĕ céră ca portorulŭ sĕ scrie pe titlu : *achitatŭ*, şi sĕ se sub-scrie.

Décă trasulŭ nu va face acésta, va rĕmânea obligatŭ către adevĕratulŭ proprietarŭ, în casŭ când va fi plătitŭ unuĭ falsŭ portorŭ, cu tóte că a plătitŭ în ḑiua scadenţeĭ şi fără oposiţiune. (Tribunal de commerce de Seine, jugement du 8 Mars 1843).

k. — Efectele plăţeĭ uneĭ poliţe?

Décă trasulŭ plătesce suma întrégă, acéstă plată liberéză pe trăgĕtorŭ şi pe toţĭ giranţiĭ façiă cu portorulŭ; décă trasulŭ era debitorulŭ trăgĕtoruluĭ, se liberéză şi pe sine. Décă tră-

gĕtorulŭ nu va fi făcutŭ provisiă, trasulŭ dobêndesce în contra luĭ, în urma împlinireĭ mandatuluĭ sĕŭ, o acţiune pentru a i se plăti baniĭ, ce a avansatŭ plătindŭ poliţa trăgĕtoruluĭ.

12. — Plata prin mijlocire (art. 153 şi 154).

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea :

a). — Definiţiunea plăţiĭ prin mijlocire.
b). — Casurile, în care are locŭ acéstă plată.
c). — Persónele cari o potŭ face.
d). — Persónele pentru cari se póte face.
e). — Modulŭ cum se constată.
f). — Efectele plăţiĭ prin mijlocire.

a. — Definiţiune. — Ce este plata prin mijlocire? — Plata prin mijlocire este plata făcută *de o terţie persónă* pentru trăgĕtorŭ, séŭ pentru unulŭ din giranţĭ, în casŭ de refusŭ din partea trasuluĭ de a plăti poliţa *şi după protestŭ.*

b). — Când se face plata prin mijlocire ?

Plata prin mijlocire nu se face, de câtŭ în *urma protestuluĭ* de neplată, décă se va face înainte de protestŭ, nu va produce efectele, pe cari le vomŭ vedea maĭ la vale.

c. — Cine póte plăti o poliţă prin mijlocire ?

Legea ḑice, că o poliţă póte fi plătită prin mijlocire de orĭ-ce persónă; adică chiarŭ déca nu arŭ fi obligată cu nicĭ unŭ titlu la plată.

Şi *trasulŭ, déca nu va fi acceptatŭ poliţa,* o póte plăti prin mijlocire; Dér *déca va fi acceptat-o* nu póte plăti prin mijlocire, pentru că din momentulŭ acceptăreĭ séle este obligatŭ personalŭ, şi trebue sĕ o plătéscă în comptulŭ sĕŭ propriŭ; nu o maĭ póte dér plăti în comptulŭ altuia (art. 153 C. com.)

d. — Pentru cine se póte plăti o poliţă prin mijlocire?

Plata prin mijlocire se póte face nu numaĭ pentru trăgĕtorŭ séŭ pentru unulŭ din giranţĭ, cumŭ ḑice art. 153, ci şi pentru

acceptatore, şi pentru dătătorulŭ de avalŭ, cu unŭ cuvêntŭ pentru orĭ-ce persónă, care este obligată la plata poliţeĭ.

e. — Cumŭ se constată plata prin mijlocire?

Mijlocirea şi plata se constată prin actulŭ de protestŭ. Aşa unŭ tiersŭ vine şi declară, că voesce a plăti prin mijlocire pentru unulŭ din ceĭ obligaţĭ; portărelulŭ adaogă acéstă declaraţiune în corpulŭ protestuluĭ, séŭ în urmă, primesce plata de la mijlocitorŭ şi 'ĭ dă poliţa.

O persónă, care nu are nicĭ unŭ interesŭ ca poliţa sĕ fie aquitată vine în urma protestuluĭ şi plătesce prin intervenţiune se bucură ea de beneficiulŭ subrogaţiuneĭ legalĭ?

După principiile dreptuluĭ comunŭ, persóna strĕină de datoria, care nu este obligată, şi care prin urmare nu are nicĭ unŭ interesŭ ca sĕ o plătéscă, déca o plătesce, nu este de dreptŭ subrogată în drepturile creditoreluĭ. Pentru ca subrogaţiunea sĕ aibă locŭ, se cere consentimentulŭ, séŭ alŭ creditoreluĭ, séŭ alŭ debitoreluĭ (art. 1106 şi urm. C. civ.).

In dreptulŭ comercialŭ însĕ nu este aşia; după art. 154 al. I, *acela care plătesce prin mijlocire o poliţă* este *subrogatŭ de dreptŭ* în tóte drepturile şi acţiunile portoruluĭ în contra persóneĭ, pentru care a plătitŭ prin mijlocire, şi în contra garanţilorŭ sĕĭ.

Când o persónă, care are interesŭ ca poliţa sĕ fie plătită, adică, *care este obligată la plata eĭ*, plătesce *fără a se fi făcutŭ protestŭ*, se nasce întrebarea déca ea póte invoca subrogaţiunea legală, pe care o póte invoca mijlocitorulŭ, care plătesce după ce s'a făcutŭ *protestŭ?* Cestiunea este controversată.

1. — Opiniune. — Când o poliţă s'a plătitŭ de una din persónele obligate la plată, de esemplu, de unŭ girantŭ, puçinŭ importă, décă poliţa a fostŭ protestată, séŭ nu, acela care plătesce este totŭ-d'auna subrogatŭ în drepturile portoruluĭ în virtutea art. 1108 no. 3 C. civ., care acordă subrogaţiunea a-

celuia, caré plătesce o creanţă, la a căreĭ plată era obligatŭ împreună cu alţiĭ, séŭ pentru alţiĭ. Prin urmare, protestulŭ numaĭ atuncĭ este necesarŭ, când poliţa este plătită de o terţie persónă streină de obligaţiune. (Delvincourt, t. II, note 1 de la pag. 99).

2. — *Opiniune.* — Chiar şi acela, care este obligatŭ împreună cu alţiĭ la plata uneĭ poliţe, pentru ca sĕ se bucure de beneficiulŭ subrogaţiuneĭ legalĭ, nu trebue sĕ plătéscă, de câtŭ după ce se va fi făcutŭ protestulŭ. Art. 154 C. com. nu face nicĭ o distincţiune, şi art. 1108 no. 3 C. civ. nu este aplicabilŭ când este vorba de poliţă.

Prin urmare, obligatulŭ, care plătesce înainte de protestŭ, nu are recursŭ de câtŭ în contra persóneĭ căreia îĭ va fi profitatŭ plata în definitivŭ, în contra trăgĕtoruluĭ, décă nu va fi făcutŭ provisia, séŭ în contra trasuluĭ, în casulŭ contrariŭ. (Bravard, p. 254).

f. — Efectele plăţeĭ prin mijlocire.

Amŭ vĕḑutŭ în paragrafulŭ precedentŭ, că efectulŭ plăţiĭ este de a libera pe toţĭ giranţiĭ, şi pe trăgĕtorŭ, décă acesta a făcutŭ provisiă. Dér când este vorba de plată prin mijlocire, trebue sĕ vedemŭ pentru cine se face.

Décă plata se face în comptulŭ trăgĕtoruluĭ, suntŭ liberaţĭ toţĭ giranţiĭ, pentru că acésta este ca şi când arŭ fi plătitŭ elŭ însuşĭ. Şi trăgĕtorulŭ fiindŭ garantulŭ tuturorŭ giranţilorŭ nu póte avea nicĭ unŭ recursŭ în contra lorŭ.

Décă însĕ plata se va fi făcutŭ pentru unulŭ din giranţĭ, suntŭ *liberaţĭ* toţĭ giranţiĭ posteriorĭ.

Când se presintă maĭ multe persóne pentru a plăti prin mijlocire, care din ele trebue preferită?

Décă se presintă maĭ multe persóne pentru a plăti o poliţă, legea preferă pe aceea, care liberéză de sub rĕspundere pe ceĭ maĭ mulţĭ giranţĭ. Aşa, mijlocitorulŭ, care se oferă a plăti poliţa pentru trăgĕtorŭ, trebue preferitŭ aceluia care se oferă a

o plăti pentru unulŭ din giranţĭ, pentru că plata pentru trăgĕtorŭ liberéză pe toţĭ giranţiĭ; acela care voesce sĕ plătéscă pentru ânteiulŭ girantŭ, trebue preferitŭ aceluia, care voesce sĕ plătéscă pentru alŭ douilea, şi aşa maĭ încolo.

Ce vomŭ ḑice în casŭ, când între aceĭ ce vorŭ sĕ plătéscă prin mijlocire, se presintă şi trasulŭ, care nu a acceptatŭ?

In acestŭ casŭ legea ḑice, că trasulŭ trebue preferitŭ tuturorŭ.

Se întrébă însĕ, de ce se acordă preferinţa trasuluĭ, şi în cari casurĭ trebue preferitŭ?

Autoriĭ suntŭ de opiniune, că acéstă preferinţă are locŭ în casŭ, când trasulŭ şi alte persóne vorŭ sĕ plătéscă prin mijlocire pentru *trăgĕtorŭ*, pentru că, ḑicŭ dênşiĭ, trasulŭ a primitŭ din partea trăgĕtoruluĭ unŭ mandatŭ directŭ de a plăti.

Apoĭ noĭ amŭ vĕḑutŭ deja la acceptaţiunea prin mijlocire, că acela care este însărcinatŭ a face unŭ lucru, trebue preferitŭ tuturorŭ celorŭ-l'alţĭ. — Dér décă trasulŭ şi alţĭ mijlocitorĭ arŭ voi sĕ plătéscă pentru *unulŭ şi acela-şĭ girantŭ*, uniĭ autorĭ nu ĭ maĭ acordă trasuluĭ preferinţa, de câtŭ décă se va fi presentatŭ elŭ maĭ ânteiŭ; érŭ décă se va fi presentatŭ altă persónă maĭ ânteiŭ acésta va fi preferită. (Pardessus, no. 406).— Alţiĭ însĕ suntŭ de opiniune că trasulŭ trebue preferitŭ, chiar de nu s'arŭ fi presentatŭ elŭ maĭ ânteiŭ (Vincens, t. III, p. 302).

Ce vomŭ ḑice în casŭ când o persónă arŭ voi sĕ plătéscă pentru unŭ girantŭ anteriorŭ aceluia, pentru care se oferă trasulŭ a plăti?

In acestŭ casŭ acea persónă va fi preferită trasuluĭ; décă amŭ decide altŭ-felŭ, amŭ fi în contra-dicţiune cu principiulŭ după care trebue preferitŭ acela, care se oferă a libera pe maĭ mulţĭ de sub obligaţiune.

Cari suntŭ îndatoririle aceluia care a plătitŭ prin mijlocire?

Acelŭ care a plătitŭ prin mijlocire este supusŭ la acelea-şĭ îndatorirĭ, ca şi portorulŭ, în drepturile căruia este subrogatŭ,

şi este obligatŭ, ca şi dênsulŭ, a îndeplini formalităţile, despre cari vomŭ vorbi în paragrafulŭ următorŭ (art. 154 C. com.).

II. — Despre drepturile şi datoriile portoruluĭ (art. 155—157).

Prima datorie a portoruluĭ. — Portorulŭ uneĭ poliţe trebue sĕ céră plata eĭ *în ḑiua scadenţeĭ* (art. 156 C. com.). Toţĭ câţĭ suntŭ obligaţĭ prin poliţă suntŭ interesaţĭ la acésta. Suntŭ interesaţĭ ca sĕ scie, câtŭ se póte maĭ curêndŭ, décă suntŭ, séŭ nu, supuşĭ uneĭ acţiunĭ recursorie.

Décă poliţa este plătibilă a vista (la vedere), séŭ dupĕ unŭ tempŭ óre-care de la vedere, portorulŭ póte elŭ sĕ amâne câtŭ arŭ voi plata?

In casŭ când poliţa este plătibilă la vedere séŭ dupĕ unŭ tempŭ óre-care de la vedere, ordonanţa din anulŭ 1673 permitea la francesĭ portoruluĭ de a întârḑia îndefinitŭ plata dându'ĭ dreptulŭ de a se presenta la plată într'unŭ terminŭ maĭ lungŭ séŭ maĭ scurtŭ, cum voia, de a o amâna câtŭ vrea, şi acésta prelungea obligaţiunea trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ de a face ca poliţa sĕ fiă primită şi plătită la scadenţă.

Codulŭ de comerciŭ francesŭ, şi prin urmare şi alŭ nostru, n'a maĭ toleratŭ acestŭ abusŭ; étă în adevĕrŭ ce ḑice :

Art. 155. «Infăţişătorulŭ uneĭ poliţe trasă din Europa şi sche-«lele Levantuluĭ ca sĕ se plătéscă în ţéra Românéscă, séŭ vi-«sată, séŭ dupĕ una orĭ maĭ multe ḑile séŭ lunĭ, trebue sĕ céră «plata séŭ primirea poliţeĭ în sorocŭ de şase lunĭ de la data «eĭ; căcĭ urmândŭ împotrivă, va perde dreptulŭ de a se porni «cu cerere împotriva garanţilorŭ şi chiar a trăgĕtoruluĭ, *décă* «acéstă din urmă va fi făcutŭ provisiă. — Soroculŭ pentru o «poliţă trasă din Egipt, Siria şi alte locurĭ maĭ depărtate va fi «de optŭ lunĭ.»

Sĕ notămŭ însĕ, că disposiţiunea art. 155 este de interesŭ privatŭ şi părţile potŭ prelungi séŭ scurta prin convenţiune terminulŭ legalŭ, prevĕḑutŭ de acestŭ textŭ. — Codulŭ de co-

merciŭ a voitŭ numaĭ ca în casŭ de tăcere, sĕ suplinéscă convenţiunea părţilorŭ.

A doua datoriă a portoruluĭ. — A doua datorie a portoruluĭ este de a face *sĕ se constate* refusulŭ plăţeĭ.

Refusulŭ de a plăti trebue constatŭ *a doua ḑi după împlinirea soroculuĭ*, printr'unŭ actŭ numitŭ *protestŭ de neplată.* Décă acéstă ḑi este o ḑi de Duminică séŭ de sĕrbătóre legală, protestulŭ se va face în ḑiua următóre (art. 157 C. com.).—Acéstă urgenţă, ce se cere de lege, este în interesulŭ trăgĕtoruluĭ şi alŭ giranţilorŭ pentru ca sĕ fiă câtŭ maĭ curêndŭ însciinţaţĭ despre refusulŭ plăţiĭ ca sĕ pótă lua mĕsurile necesare la tempŭ. Nimicŭ nu dispenséză pe portorŭ de a face protestulŭ de neplată, nicĭ *protestulŭ de neprimire*, ce s'arŭ fi dresatŭ, când trasulŭ a refusatŭ de a primi poliţa, nicĭ *mórtea*, şi nicĭ *falimentulŭ* trasuluĭ (art. 158 C. com.).

Protestulŭ de neprimire nu dispenséză pe portorŭ de protestulŭ de neplată, pentru că se póte ca trasulŭ în urma protestuluĭ de neprimire, sĕ fiă primitŭ provisia, şi sĕ nu maĭ aibă nicĭ unŭ cuvêntŭ de a refusa plata.

Mórtea trasuluĭ asemenea nu dispenséză pe portorŭ de protestulŭ de neplată, pentru că se póte prea bine ca erediĭ luĭ sĕ plătéscă poliţa în loculŭ defunctuluĭ.

Şi décă vĕduva sa şi erediĭ alega, că suntŭ în terminulŭ de 3 lunĭ şi 40 ḑile pentru a face inventariŭ şi a delibera, acéstă alegaţiune înserată în actulŭ de protestŭ ţine locŭ de refusŭ, şi dă dreptŭ portoruluĭ de a 'şĭ exersa recursulŭ sĕŭ. (Pothier, contrat de change, no. 146).

Câtŭ despre **falimentulŭ trasuluĭ,** se cere asemenea protestulŭ, orĭ câtŭ de mare arŭ fi publicitatea acestuĭ evenimentŭ, pentru ca trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ se póte sĕ nu scie nimicŭ despre acésta. Şi afară de acésta, vĕḑêndŭ că nu s'a făcutŭ protestŭ, eĭ potŭ crede, că portorulŭ a fostŭ plătitŭ.

In cari casurĭ póte sĕ fiă portorulŭ dispensatŭ de a face protestŭ.

Portorulŭ cu tóte acestea este dispensatŭ de a face protestŭ *în casŭ de forçiă majoră*, şi în casŭ *când va fi fostŭ dispensatŭ de acésta printr'o convenţiune* specială, espresă, séŭ tacită.

Protestulŭ trebue făcutŭ *a doua ḑi de scadenţă*, şi décă acésta este o ḑi de sĕrbătóre legale, se va face în ḑiua următóre.

Protestŭ de neplată înainte de scadenţă. — Este unŭ casŭ când portorulŭ póte face protestŭ înainte de scadenţă; acesta este casulŭ când trasulŭ, dupĕ ce a acceptatŭ poliţa, a căḑutŭ în falimentŭ. Ne maĭ presentând atuncĭ garanţiă suficientă, este justŭ, că trgĕtorulŭ şi giranţiĭ sĕ dea portoruluĭ o cauţiune, pentru a garanta plata poliţeĭ la scadenţă décă nu vorŭ preferi maĭ bine a plăti îndată (art, 192 C. com.).

A treia datorie a portoruluĭ.

Portorulŭ nu trebue sĕ se mărginéscă numaĭ în a face actulŭ de pretestŭ, ci trebue să facă a se şi notifiica acestŭ actŭ diferitelorŭ persóne obligate la plata poliţeĭ şi a le acţiona în judecată într'unŭ termenŭ óre-care.

In casŭ de a nu se plăti poliţa la scadenţiă, pe cine póte acţiana portorulŭ?

Amŭ vĕḑutŭ deja, că *toţĭ aceia cari aŭ iscălitŭ, acceptatŭ, séŭ giratŭ o poliţă, suntŭ obligaţĭ solidarŭ façiă cu portorulŭ* (art. 135 C. com.). Portorulŭ va putea dérŭ acţiona separatŭ pe trăgĕtorŭ, séŭ pe fie-care din giranţĭ; séŭ pe fie-care din ceĭ obligaţĭ la plată. Şi 'ĭ va putea acţiona şi pe toţĭ împreună; pentru că acesta este efectulŭ *solidarităţeĭ.* Asemenea póte acţiona şi pe trasulŭ acceptatore séŭ separatŭ, séŭ împreună cu ceĭ-l'alţĭ (art. 159 C. com.).

Fiind că acţiunile în contra diferiţilorŭ coobligaţĭ, despre carĭ amŭ vorbitŭ, suntŭ supuse la diferite regule, vomŭ analisa separatŭ şi vomŭ vedea, cari suntŭ, în casŭ de neplată,

drepturile portorului în contra trasului, după cumŭ va fi acceptatŭ, séŭ nu; cari suntŭ drepturile portorului façiă cu trăgĕtorulŭ, şi façiă cu giranţiĭ şi în urmă, vomŭ vedea efectele plăţi poliţeĭ de către unulŭ din giranţĭ (art. 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166 şi 167 C. com.).

Drepturile şi datoriile portoruluĭ façiă cu trasulŭ.

Trasulŭ *a accepatŭ.* — In acestŭ casŭ portorulŭ are următórele drepturĭ în contra luĭ.

1) O acţiune *directă* pentru plata poliţeĭ. *2)* Portorulŭ póte urmări pe trasŭ fără sĕ fie făcutŭ maĭ întêiŭ protestŭ, şi fără a fi notificatŭ acestŭ actŭ diferitelorŭ persóne obligate la plată. *3)* Acţiunea portoruluĭ în contra trasuluĭ, nu este necesariŭ a se face în termenulŭ prescrisŭ de lege pentru acţiunea în contra trăgĕtoruluĭ în unele casurĭ, şi în contra giranţilorŭ. *4)* Portorulŭ póte, cu încuviinţarea tribunaluluĭ de comerciŭ se înfiinţese unŭ registru asigurătorŭ pe lucrările mobile ale trasuluĭ acceptatore (art. 167 C. com. 613 C. pr. civ). *5)* Afară de acţiunea personală a portoruluĭ în contra trasuluĭ, trasulŭ maĭ este façiă cu portorulŭ obligatŭ solidaricesce cu ceĭ-l'alţĭ debitorĭ la plata poliţeĭ.

Trasulŭ *nu a acceptatŭ.*

In acestŭ casŭ portorulŭ 'lŭ va putea acţiona pe trasŭ în casŭ când acesta arŭ fi primitŭ provisia (art. 165 C. com.); însă şi în acestŭ casŭ portorulŭ 'lŭ va acţiona numaĭ exersândŭ drepturile trăgĕtoruluĭ.

Drepturile şi datoriile portoruluĭ façiă cu trăgĕtorulŭ.

Trăgĕtorulŭ este obligatŭ a face ca poliţa se fie plătită la scadenţiă de trasŭ, şi în casŭ de refusŭ din partea acestuia, trăgĕtorulŭ este datorŭ sĕ o plătéscă elŭ singurŭ.

Ce formalităţĭ trebue sĕ îndeplinéscă portorulŭ pentru a urmări pe trăgĕtorŭ în casŭ de neplată a poliţeĭ din partea trasuluĭ?

Déca trasulŭ nu plătesce, portorulŭ trebue:

1. — Sĕ céră a se face protestŭ în ḑiua a doua de scadenţă.

2. — Se notifice acestŭ ptotestŭ trăgĕtoruluĭ.

3. — Déca trăgĕtorulŭ nu plătesce, portorulŭ trebue sĕ 'lŭ tragă în judecată în sorocŭ de 15 ḑile de la data protestuluĭ, déca trăgĕtorulŭ locuesce într'o depărtare de 10 césurĭ de la loculŭ unde era sĕ se plătéscă poliţa; Ear déca trăgĕtorulŭ va fi locuindŭ la o distanţă maĭ mare de 10 césurĭ, atuncĭ acestŭ sorocŭ se va mări cu câte o ḑi pentru fie-care şése ceasurĭ (art. 160).

Poliţele trase din România şi plătibile în Europa, séŭ în schelele Levantuluĭ, întêmplându-se a se protesta, trăgĕtorulŭ şi giranţiĭ şeḑĕtorĭ în Regatulŭ Românieĭ vorŭ fi traşĭ în judecată în sorocŭ de şase lunĭ de la data protestuluĭ, iarŭ pentru poliţele trase asupra altorŭ locurĭ şi maĭ depărtate, soroculŭ va fi de 8 lunĭ (art. 161 C. com.).

4. — Portorulŭ póte cere a se pune unŭ sequestru asigurătorŭ asupra lucrurilor mobile ale trăgătoruluĭ (art. 613 pr. civ.).

Şi póte popri şi sequestra sumele ce alte persóne datoréză trăgĕtoruluĭ (vedeţĭ art. 167 C. com., şi art. 613 şi urm. şi 455 partea finală, pr. civ.).

Sancţiunea neobservăreĭ termenelorŭ prescrise de lege.

Déca portorulŭ nu protestă poliţa şi nu trage în judecată în termeniĭ prescrişĭ de lege pe trăgĕtorŭ, *pierde* drepturile séle în contra luĭ, déca *trăgĕtorulŭ va justifica, că la scadenţă făcuse provisia.* Portorulŭ în acestŭ casŭ nu are acţiune, de câtŭ în contra trasuluĭ (art. 165 C. com.).

Este evidentŭ, că trăgĕtorulŭ, care a făcutŭ provisiă, şi care, prin urmare, a executatŭ contractulŭ de schimbŭ, nu trebue sĕ fie victima negligenţeĭ portoruluĭ, care nu l'a însciinţatŭ; déca l'arŭ fi anunciatŭ la timpŭ arŭ fi pututŭ lua mĕsurĭ, şi a evita o pagubă, care acumŭ este, póte, ireparabilă.

Déca ânsĕ trăgĕtorulŭ *nu póte justifica, că a făcutŭ provi-*

sia, nu póte invoca negligenţă, portoruluĭ; acesta îşĭ conservă tóte drepturile séle în contra luĭ.

Singurulŭ lucru, pentru a sci déca portorulŭ, a perdutŭ, séŭ nu drepturile séle în contra trăgĕtoruluĭ, în casŭ cândŭ nu a îndeplinitŭ formalităţile susŭ menţionate, în terminiĭ prevĕḑuţĭ de lege, este acesta: *justifică, saŭ nu, trăgĕtorulŭ că a făcutŭ provisia la scadenţă?* Nu se maĭ caută décă poliţa a fostŭ, séŭ nu, acceptată de trasŭ, pentru că acceptaţiunea, care se cere în interesulŭ portoruluĭ, nu se póte întórce în contra luĭ; nu se póte dar invoca de trăgĕtorŭ, în contra portoruluĭ, acceptaţiunea trasuluĭ ca probă a esistenţiĭ provisiĭ; Tóte acestea le scimŭ de la pag. 270 şi urm...

Sĕ notămŭ însĕ, că portorulŭ redobândesce tóte drepturile séle în contra trăgĕtoruluĭ, în casŭ cândŭ acesta în urma sorócelorŭ otărâte pentru protestŭ, pentru încunosciinţarea protestuluĭ, şi în urma acţionăreĭ în judecată, va fi priimitŭ în comptŭ, în compensaţiune, séŭ în orĭ-ce chipŭ răfuitorŭ baniĭ rênduiţĭ spre plata poliţeĭ (art. 166 C. com.). Acésta se póte întêmpla:

Sĕ presupunemŭ, de esemplu, că trasulŭ a refusatŭ de a plăti creḑêndŭ, că nu a priimitŭ provisia, cu tóte că o primise, şi portorulŭ nu face nicĭ protestŭ, nicĭ notificaţiune, etc; Maĭ târḑiŭ însĕ trăgĕtorulŭ cere înapoĭ provisia de la trasŭ, şi acesta i-o dă. In acestŭ casŭ, este evidentŭ, că déca portorulŭ va veni şi va reclama de la trăgĕtorŭ valórea poliţeĭ, acesta din urmă nu va putea invoca, pentru a se scuti de plată, negligenţa portoruluĭ, pentru că acésta nu i-a causatŭ nicĭ unŭ prejudiciŭ.

Trasulŭ refusă plata; Trăgĕtorulŭ făcuse provisia; pentru ca sĕ 'şĭ conserve portorulŭ dreptulŭ sĕŭ în contra trăgĕtoruluĭ trebue sĕ stăruiască sĕ se dreseze protestulŭ a doua-ḑi dupĕ scadenţiă, sĕ 'l notifice şi sĕ 'l şi tragă în judecată pe trăgĕtorŭ în intervalŭ de 15 ḑile. Aceste douĕ formalităţĭ suntŭ

distincte: sĕ cere atâtŭ *notificarea protestuluĭ*, câtŭ şi tragerea în judecată; şi terminulŭ de 15 ḑile curge de la data protestuluĭ, escluḑêndu-se ḑiua acésta, atâtŭ pentru notificaţiune, câtŭ şi pentru tragerea în judecată.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că notificaţiunea protestuluĭ şi cererea în judecată se potŭ face printr'unulŭ şi acela'şĭ actŭ.

In casŭ ânsĕ cândŭ ḑiua, în care espiră termenulŭ de 15 ḑile, este o ḑi de serbătóre legală, acestŭ termenŭ se prelungesce el cu o ḑi?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Uniĭ susţinŭ că da; pentru că art. 157 C. comercialŭ o spune espresŭ, cândŭ ḑiua, în care trebue sĕ se facă protestulŭ, este o ḑi de serbătóre legală.

2. — *Opiniune.* — Partisaniĭ, aceştia susţinŭ, din contră, că terminulŭ de 15 ḑile nu se póte prelungi. Legea, ḑicŭ dênşiĭ, s'a esprimatŭ positivŭ în art. 157; şi nu arŭ fi tăcutŭ pentru casulŭ prevĕḑutŭ la art. 160, déca arŭ fi voitŭ sĕ fiă şi ací totŭ aşia. In decursulŭ termenuluĭ prevĕḑutŭ de art. 160 portorulŭ a pututŭ sĕ'şĭ ia mĕsurile necesarie. Şi în fine, citaţiunile se potŭ da şi serbătórea cu permisiunea judecătoruluĭ (art. 73 pr. civ. şi art. 18 pr. Cod. com.).

Drepturile şi datoriile portoruluĭ façiă cu giranţiĭ.

Giranţiĭ cedândŭ poliţa, transmiţêndŭ drepturile, pe carĭ le aveaŭ în contra trăgĕtoruluĭ, şi devenindŭ garanţĭ solidarĭ împreună cu elŭ, suntŭ supuşĭ *la acelé-şĭ obligaţiunĭ ca şi trăgĕtorulŭ.*

Aceste obligaţiunĭ suntŭ: 1) acceptaţiunea poliţeĭ înainte de scadenţă; şi 2) plata poliţeĭ la scadenţă.

Déca vomŭ presupune, că trasulŭ a refusatŭ acceptaţiunea poliţeĭ: portorulŭ póte cere o cauţiune séŭ de la unulŭ din giranţĭ, séŭ de la trăgĕtorŭ, séŭ de la toţĭ ceĭ împreună obligaţĭ.

Déca trasulŭ refusă plata poliţeĭ la scadenţă, portorulŭ póte sĕ céră plata atâtŭ de la giranţĭ, câtŭ şi de la trăgĕtorŭ, noti-

ficându-le protestulŭ, şi déca nu-ĭ vorŭ plăti, póte sĕ-ĭ tragă în judecată, în sorocŭ de 15 ḑile de la data protestuluĭ; acestŭ termenŭ se măresce, în casŭ de trebuinţă, dupĕ modulŭ, cumŭ amŭ vĕḑutŭ la art. 160 şi 161 C. com. (veḑ. pag. 353).

Dupĕ espirarea acestorŭ scurte termine (în interesulŭ comerciuluĭ) pentru presentarea poliţeĭ a vista, séŭ dupĕ una s'aŭ maĭ multe ḑile, orĭ lunĭ, pentru protestulŭ de neplată, pentru tragerea în judecată, portorulŭ poliţeĭ pierde tóte drepturile în contra giranţilorŭ (art. 163 C. com.).

Acéstă deşansă care este o penalitate ce se dă portoruluĭ, pentru negligenţa sa, isbesce şi pe minorĭ, şi pe interḑişĭ, căcĭ legea nu distinge; le remâne însĕ acestora unŭ dreptŭ de recursŭ în contra tutorilorŭ lorŭ.

Sĕ notămŭ, că giranţiĭ nu suntŭ ţinuţĭ, pentru a fi liberaţĭ, de câtŭ sĕ justifice negligenţa portoruluĭ; *eĭ nu suntŭ obligaţĭ, ca trăgĕtorulŭ, sĕ probeze esistenţa proviziĭ.* Trăgĕtorulŭ a primitŭ valórea poliţeĭ, şi pênĕ în momentulŭ facereĭ provisiĭ nu a plătitŭ nimicŭ; pe cândŭ giranţiĭ, cărora elŭ le a cedatŭ poliţa aŭ plătitŭ valórea eĭ în momentulŭ cesiuneĭ; prin urmare eĭ invocândŭ în contra portoruluĭ negligenţa luĭ, nu facŭ unŭ câştigŭ, ci evită o daună.

Déca portorulŭ acţionéză în judecată pe giranţĭ, şi pe trăgĕtorŭ, are dreptŭ de a face acésta, în câtŭ privesce pe fiácare din eĭ, în terminele, despre carĭ amŭ vorbitŭ maĭ susŭ (art. 162 § 1). — Acésta însĕ nu însemnéză, că portorulŭ după ce a exersatŭ în timpulŭ celorŭ 15 ḑile recursulŭ sĕŭ, de exemplu, în contra cedantuluĭ sĕŭ, arŭ maĭ avea alte 15 ḑile pentru a acţiona şi pe girantulŭ imediatŭ. Nu are de câtŭ un singurŭ termenŭ de 15 ḑile pentru toţĭ, şi acestŭ termenŭ curge de la data protestuluĭ.

Sĕ notămŭ însĕ, că efectele acesteĭ deşianse, de care este isbitŭ portorulŭ negligentŭ încetéză, şi că portorulŭ redobêndesce érăşĭ dreptulŭ sĕŭ de recursŭ în contra girantuluĭ, care

după espirarea terminelorŭ fixate pentru protestŭ, pentru notificaţiunea protestuluĭ, şi pentru tragerea în judecată, va fi primitŭ în comptŭ, prin compensaţiune, séŭ altŭ-felŭ fondurile destinate pentru plata poliţeĭ (art. 166 C. com.).

Efectele plăţiĭ poliţeĭ de către unulŭ din giranţĭ.

Girantulŭ, ce plătesce poliţa, este subrogatŭ în drepturile portoruluĭ în contra celorŭ-l-alţĭ giranţiĭ şi în contra trăgětoruluĭ; nu are ânsě nicĭ unŭ recursŭ în contra giranţilorŭ subsequenţĭ, carĭ urméză după elŭ, pentru că elŭ este garantulŭ lorŭ.

Acestŭ recursŭ ânsě trebue sě'lŭ exercite în termeniĭ şi cu formalităţile prevěḑute de art. 160 şi 161 din codulŭ de comerciŭ.

Şi fie-care girantŭ are dreptulŭ şi elŭ la rêndulŭ sěŭ de a esercita recursulŭ sěŭ individualmente, séŭ colectivamente, în aceléşĭ termine, carĭ curgŭ de a doua şi de la primirea citaţiuneĭ, prin care este chematŭ în judecată (art. 162 C. com).

Aşa, girantulŭ chematŭ în judecată în intervalulŭ de 15 ḑile de către portorŭ, are şi el 15 ḑile pentru a chema în judecată pe *cedantulŭ sěŭ*, séŭ *pe toţĭ giranţiĭ precedenţĭ* obligaţĭ a'lŭ garanta. Giranţiĭ pierdŭ asemenea tóte drepturile lorŭ de a acţiona în garanţiă pe cedanţiĭ lorŭ, déca aŭ lăsatŭ sě espire terminiĭ prescrişĭ maĭ susŭ, fiă-care în ceea ce 'lŭ privesce pe sine (art. 164 C. com.)

Dătătorulŭ de avalŭ fiindŭ urmăritŭ de portorŭ, póte exercita aceea-şĭ acţiune recursoriă, ca şi persóna pentru care a garantatŭ; şi nu este necesariŭ ca acela care voesce sě intenteze acţiunea sa recursoriă, sě fiě plătitŭ poliţa; ci îndată ce este chematŭ în judecată de portorŭ, are dreptulŭ de a chema în causă pe garanţiĭ sěĭ înaintea tribunaluluĭ, unde este elŭ chematŭ.

Celŭ ce a acceptatŭ şi a plătitŭ o poliţă, prin mijlocire este subrogatŭ în drepturile portoruluĭ în contra persóneĭ, pentru care a plătitŭ şi în contra garanţilorŭ eĭ.

13. — Despre protesturĭ (art. 168—171 C. com.).

Definiţiune. — Ce este protestulŭ?

Protestulŭ este unŭ actŭ extra-judiciarŭ, făcutŭ dupĕ cererea portoruluĭ poliţeĭ pentru a constata refusulŭ trasuluĭ de a accepta, séŭ de a plăti poliţa.

Câte speciĭ de protesturĭ suntŭ?

Suntŭ douĕ felurĭ de protesturĭ: este protestŭ pentru *neprimire*, şi protestŭ pentru *neplata* poliţeĭ.

Ce diferinţă este între protestulŭ de neprimire şi de neplată?

Intre aceste douĕ felurĭ de protestŭ suntŭ următórele diferinţe:

1). Protestulŭ pentru neplată trebue făcutŭ la o epocă fixă şi invariabilă: a doua ḑi de scadenţă, séŭ în a treia ḑi de scadenţă, décă ḑiua a doua este o ḑi de serbătóre legală (art. 157 C. com.); pre cândŭ pentru protestulŭ de neprimire nu este şi nu póte fi o epocă rigurosŭ fixată, pentru că nu este o epocă rigurosŭ fixată pentru cererea de acceptaţiune. Portorulŭ dér are în acéstă privinţă o latitudine, pe care nu o are pentru cererea plăţiĭ poliţeĭ şi pentru protestulŭ de neplată.

2). Portorulŭ este ţinutŭ a notifica acelora în contra cărora voesce sĕ exerseze recursulŭ sĕŭ, atâtŭ protestulŭ pentru neplată, câtŭ şi ce'lŭ pentru neprimire; ânsĕ pentru notificarea protestuluĭ de neplată suntŭ termene fixe, riguróse (art. 160, şi urm. C. com.); pre cândŭ pentru notificarea protestuluĭ de neprimire nu este aşia. Prin urmare, portorulŭ are în acéstă privinţă maĭ multă latitudine, de câtŭ pentru notificarea protestuluĭ de neplată.

Protestulŭ de neprimire este elŭ supusŭ la acele-aşĭ formalităţĭ ca şi protestulŭ de neplată?

Formalităţile protestuluĭ de neprimire suntŭ acele-aşĭ, ca şi ale protestuluĭ de neplată; unulŭ şi altulŭ suntŭ supuse la acele-aşĭ formalităţĭ.

Ce lege trebue observată, cândŭ este vorba de formalităţile ce trebuescŭ îndeplinite cu ocasiunea facereĭ unuĭ protestŭ?

Legea loculuĭ unde este plătibilă poliţa, pentru că în ceea ce privesce forma actelorŭ, trebue observată legea şi stilulŭ loculuĭ unde se facŭ, conformŭ maximeĭ: *locus regit actum.*

In numele cuĭ se facŭ protesturile?

Protesturile se facŭ după cererea portoruluĭ, séŭ a mandataruluĭ sĕŭ, care are dreptulŭ de a primi plata poliţeĭ (art. 168).

Cuĭ este atribuită după lege redactarea protestuluĭ?

Art. 168. C. com. ḑice: că judecătorulŭ va trămite *pe vătafulŭ de aproḑĭ*, séŭ pe altŭ funcţionarŭ, împreună cu înfăţişătorulŭ, şi cu douĭ martorĭ găsiţĭ de înfăţişătorŭ (adică portorŭ).

Aci avemŭ numaĭ atâtŭ de notatŭ, ca conformŭ disposiţiunilorŭ nouluĭ codŭ de procedură promulgată în urma Coduluĭ de comerciŭ, protestulŭ se face *de portărelŭ*, éră nu de vătafulŭ de *aproḑĭ.*

Unde trebuescŭ făcute protesturile?

Protestulŭ pentru neprimire, şi protestulŭ pentru neplată trebuescŭ făcute şi notificate la domiciliulŭ trasuluĭ.

Şi déca acestŭ domiciliŭ nu este cunoscutŭ, protestulŭ se notifică la ultimulŭ sĕŭ domiciliŭ cunoscutŭ.

Ce se întêmplă în casŭ, cândŭ arĕtarea domiciliuluĭ este falşă?

In acestŭ casŭ protestulŭ este procedatŭ de *unŭ actŭ de perchisiţiune*, adică, de unŭ actŭ, prin care portărelulŭ constată, că a făcutŭ tóte demarşele necesarie, pentru a descoperi domiciliulŭ unde trebuia făcutŭ protestulŭ.

Şi déca în poliţă este indicată o persónă sĕ plătéscă, séŭ sĕ

accepte poliţa *la trebuinţă*, adică, în casŭ de refusŭ din partea trasuluĭ, protestulŭ trebue sĕ se facă şi la domiciliulŭ acesteĭ persóne.

Cu tóte acéstea ânsĕ, portorulŭ nu este ţinutŭ a face sĕ se protesteze poliţa la domiciliulŭ persóneĭ indicate *la trebuinţă*, de cât numaĭ în cas, cândŭ acéstă persónă era de la începutŭ designată prin titlu; nu este ţinutŭ a face sĕ se protestedie poliţa la domiciliulŭ persónelorŭ indicate *la trebuinţă* de giranţĭ (Cass. fr. 3 Mars, 1834; 29 Juillet 1850)

Protestul pentru ne plată nu trebue elŭ făcutŭ şi la domiciliulŭ primitoruluĭ prin mijlocire?

In fine protestulŭ *pentru neplată* trebue făcutŭ şi la domiciliulŭ persóneĭ ce a primitŭ prin mijlocire.

Sĕ notăm ânsă, că aceste diferite somaţiunĭ, se fac printr'unulŭ şi acela-şĭ actŭ, adecă, se face numaĭ un originalŭ şi portărelul lasă câte o copiă dupĕ protestŭ la domiciliulŭ fiăcăreĭ persóne din cele sus-menţionate (art. 168 C. com.)

Ce enunciaţiunĭ trebuie sĕ conţină protestulŭ?

Protestulŭ trebue sĕ conţină: 1) Transcrierea poliţeĭ din cuvêntŭ în cuvênt, a girurilorŭ şi a recomandaţiunilor, adecă, a persónelorŭ *indicate la trebuinţă*, pentru a accepta, séŭ a plăti poliţa în lipsa trasuluĭ; 2) Transcrierea acceptaţiuniĭ, décă protestulŭ se face pentru ne plată, cererea ce se face pentru primire, în casŭ când protestulŭ se face pentru ne primire, şi cererea ce se face pentru plată, în casŭ cândŭ protestulŭ se face pentru neplată; 3) Trebue sĕ se arate în protestŭ, déca era presente, sĕŭ absente acela, care trebuia sĕ priméscă, séŭ sĕ plătéscă poliţa; 4) Refusulŭ de a primi, în casŭ când protestulŭ este pentru ne primire; şi refusulŭ de a plăti, în casŭ când protestulŭ este pentru neplată; 5) Motivele, décă s'aŭ dat, ale acestuĭ refus de a primi, séŭ de a accepta; 6) Subscrierea refu-

santuluĭ, séŭ declaraţiunea, că nu a pututŭ, séŭ nu a voitŭ sĕ subscrie (art. 169 C. com.).

Omisiunea uneia, séŭ a alteia, din aceste enunciaţiunĭ aduce ea cu sine nulitatea protestuluĭ ?

Legiuitorulŭ nu pronunciă nulitatea protestuluĭ în casŭ de omisiune a uneĭa din formalităţile ce vĕḑurăm; a lăsatŭ acéstă cestiune la aprecierea tribunalelorŭ de comerciŭ, carĭ vorŭ decide, *ex aequo et bono.*

Obligaţiunile funcţionarilorŭ

Protestulŭ o dată făcutŭ se va depune la tribunal, şi preşedintele tribunaluluĭ, s'aŭ unulŭ din judecătoriĭ care-ĭ va ţine loculŭ, îlŭ va adeveri şi 'l va da îndărătŭ înfăcişătoruluĭ. Fiă-care protestŭ ânsĕ trebue transcrisŭ în ordine dupĕ rêndulŭ dateĭ într'o condică şnuruită, numerotată şi pecetluită, sub pedépsa, în casŭ de de negligenţă, pentru funcţionariĭ, cărora le este impusă acéstă obligaţiune, de a fi destituiţĭ şi condamnaţĭ la plata pagubelor şi cheltuelilorŭ, ce vor fi resultatŭ din negligenţa lorŭ, (art. 171 C. com.)

Scopulŭ acesteĭ ultime formalităţĭ este de a evita inconvenientele, ce ar resulta din perderea originaluluĭ protestuluĭ ; déca protestulŭ este transcrisŭ în condica tribunaluluĭ, pierderea originaluluĭ se suplinesce scoţêndu-se o copiă, dupĕ acelŭ coprins în condica tribunaluluĭ.

Protestulŭ póte elŭ fi suplinitŭ printr'unŭ altŭ actŭ?

Protestulŭ nu póte fi suplinitŭ prin nicĭ unŭ altŭ actŭ; nicĭ cererea în judecată, şi nicĭ condamnarea trasuluĭ nu póte suplini lipsa actuluĭ de protestŭ. (art. 170 C. com)

Art. 170 prin vorbele: afară *de întêmplarea prevĕḑută la art. 146 şi urmĕtórele*, pare a arĕta unŭ casŭ, când protestulŭ póte fi suplinitŭ printr'unŭ altŭ actŭ; dér ipotesa,

pe care o prevede, propriŭ vorbindŭ nu este unŭ casŭ esceptionalŭ; pentru că noĭ scimŭ, că atuncĭ când poliţa este perdută, şi nu póte prin urmare sĕ fiă transcrisă, se dresézá unŭ actŭ *de protestaţiune*, prin care se constată refusulŭ trasuluĭ; Şi acestŭ actŭ, noĭ scimŭ asemenea că, numaĭ de aceea se numesce actŭ de protestaţiune, pentre că poliţa nu este posibilŭ a se transcrie din cuvêntŭ în cuvêntŭ, fiind-că este perdută; aşia dérŭ actulŭ *de protestaţiune* diferă de protestŭ numaĭ prin aceea, că poliţa nu se transcrie din cuvêntŭ în cuvênt, fiindŭ că este perdută.

14.— Despre preschimbarea poliţeĭ (art. 172—181 C. com).

Care este obiectulŭ acestuĭ paragrafŭ?

Cândŭ o poliţă este protestată din causa de neplată, portorulŭ póte, cum scimŭ deja, sĕ urmăréscă pe aceea carĭ suntŭ garanţĭ despre plată. Acestŭ recursŭ ânsĕ dă locŭ la óre-care întârḑiere; pênĕ sĕ obţină portorulŭ o sentinţă şi s'o execute în contra garanţilorŭ sĕĭ, trece cât-va timpŭ, şi portorulŭ póte că nu póte aşteptă de locŭ, póte are trebuinţă imediatŭ de banĭ. In acestŭ casŭ, legea vine în ajutorulŭ luĭ, şi iĭ înlesnesce mijloculŭ de a găsi banĭ imediatŭ, luândŭ de la unŭ bancherŭ din loculŭ unde era poliţa plătibilă o sumă egală cu acea din poliţa neplătită, şi dândŭ acestuĭ bancherŭ în schimbulŭ banilorŭ ce primesce, o poliţă a vista, de aceeaşĭ sumă, asupra trăgĕtoruluĭ, séŭ asupra unuia din garanţĭ.

Ce este dér preschimbarea poliţeĭ?

Preschimbarea poliţeĭ este operaţiunea prin care portorulŭ uneĭ poliţe protestate, din causă de neplată, trage la rêndulŭ sĕŭ o nouă poliţă asupra trăgĕtoruluĭ, séŭ asupra unuia din girarantĭ, pentru a'şĭ primi plata primeĭ poliţe protestate, cheltuelile şi alte accesoriĭ. (art. 172 C. com.)

Ce este dérŭ contra-poliţă?

Contra-poliță este o nouă poliță, trasă de portorulŭ uneĭ polițe protestate, din pricină de neplată, asupra trăgĕtoruluĭ, séŭ asupra unuia din giranțĭ (art. 173 C. com.).

Când portorulŭ trage o contra-poliță, trebue sĕ adaoge pe lângă dênsa și *o socotélă de întórcere* (art. 175 C. com.).

Ce este acéstă socotélă de întórcere?

Socotéla de întórcere este un borderoŭ (o listă), în care se coprinde suma banilorŭ din polița protestată din causa de neplată, cheltuelile protestuluĭ, și alte cheltuelĭ legitime, precum comisióne, plata samsaruluĭ, timbre și portulŭ scrisorilorŭ, etc. (art. 176 al. 1).

Afară de aceste, socotéla de întórcere arétă numele aceluia, asupra cui este trasă contra-poliță, și cursulŭ schimbuluĭ, care trebue sĕ fiă certificatŭ de unŭ agentŭ de schimbŭ, séŭ de douĭ comercianțĭ, în locurile unde nu suntŭ agențĭ de schimbŭ. Și în cas când contra-poliță este trasă asupra unuia din giranțĭ, maĭ este încă însoțită de unŭ certificatŭ, despre care vomŭ vorbi maĭ josŭ.— De o cam-dată vomŭ observa numaĭ atâtŭ, că socotéla de întórcere, décă nu va fi însoțită de aceste certificate, osebirea cursuluĭ la preschimbarea polițeĭ nu se plătesce (art. 181 C. com.)

Ce acte se maĭ adaogă încă pe lêngă socotéla de întrórcere?

Pe lêngă socotéla de întórcere se maĭ adaogă : *polița protestată* din pricina de neplată, și *actulŭ de protestŭ*, séŭ o copiă dupĕ dênsulŭ (art. 176 C. com.).

Amŭ ḑisŭ, că contra-poliță póte fi trasă de portorŭ asupra trăgĕtoruluĭ, séŭ asupra unuia din giranțĭ; acum nasce întrebarea :

Cum sĕ regulézá cursulŭ schimbuluĭ, adică prețulŭ preschimbăriĭ, în casŭ cândŭ portorulŭ trage o contra-poliță asupra **trăgĕtoruluĭ?**

In acest casŭ legea ne spune: că prețulŭ preschimbăreĭ polițeĭ, se regulézá, în câtŭ privesce pe trăgĕtorŭ, dupĕ cur-

sulŭ schimbuluĭ dintre *loculŭ unde era sĕ se plătéscă polița, și loculŭ unde se trăsese* (art. 174 al. 1 C. com.) — Așia o poliță trasă din Bucurescĭ la Craiova și negociată succesivŭ : 1) La Iașĭ; 2) la Brăila; 3) la Ploescĭ. Portorulŭ presentându-se la trasulŭ din Craiova are dreptulŭ, în casŭ de a fi protestatŭ polița din lipsa de plată și de a fi trasŭ o contra-poliță, are dreptulŭ, de a cere de la trăgĕtor *prețulŭ shimbuluĭ* (osebirea cursuluĭ) de la Craiova (loculŭ unde polița era platibilă) la Bucurescĭ, (loculŭ de unde s'a trasŭ polița).

Dérŭ fațiă cu giranțiĭ, cum se reguléză cursulŭ schimbuluĭ, adică prețulŭ preschimbăreĭ poliţeĭ ?

In casŭ cândŭ portorulŭ, în locŭ de a trage o contra-poliță asupra trăgĕtoruluĭ, o trage asupra unuia din *giranțĭ*, legea ḑice, că prețulŭ preshimbăreĭ poliţeĭ se va regula după cursulŭ schimbuluĭ *dintre loculŭ unde s'a giratŭ polița și loculŭ unde era rĕnduită a se sevêrși plata* (art. 174 partea finală C. com.).

Așia, Primus trage o poliță din Bucurescĭ la Craiova, în favorulŭ luĭ Secundus; acéstă poliță este transmisă prin girŭ: 1) la Iașĭ de Secundus luĭ Tertius; 2) la Brăila de Tertius luĭ Quartus; 3) la Ploescĭ de Quartus luĭ Quintus. — Acesŭ din urmă se presintă cu dênsa la plată în Craiova, și fiind-că polița nu i-se plătesce, o protestéză și trage o contra-poliță nu asupra trăgĕtoruluĭ Primus, la Bucurescĭ, ca în exemplulŭ precedentŭ, ci asupra unuia din giranțĭ, asupra luĭ Quartus, séŭ asupra luĭ Tertius, orĭ asupra luĭ Secundus; Acum nasce întrebarea, costulŭ căruĭ schimbŭ are dreptulŭ de a reclama cu ocasia acesteĭ contra poliţe ?

La noĭ legea este clară, ea ḑice: *cât despre giranțĭ* prețulŭ preschimbăreĭ poliţeĭ *se reguléză, dupĕ osebirea cursuluĭ dintre loculŭ unde s'a girat polița, și loculŭ unde era rĕnduită a se sĕvêrși plata* (art. 174 C. com.).

Aşia, déca portorulŭ Quintus, după ce a protestatŭ poliţa din causa de neplată, trage o contra-poliţă asupra luĭ Quartus, va reclama de la acesta cursulŭ de la Craiova (loculŭ unde poliţa era platibilă) la Ploescĭ (loculŭ unde Quartus i-a transmisŭ poliţa prin giru); décă va trage o contra-poliţă asupra luĭ Tertius, va reclama cursulŭ de la Craiova (loculŭ unde era platibilă poliţa) la Brăila (loculŭ unde Tertius a transmisŭ poliţa prin giru luĭ Quartus); şi în fine déca portorulŭ va trage o contra-poliţă asupra luĭ Secundus va reclama de la dênsulŭ cursulŭ de la Craiova (loculŭ de plată alŭ poliţeĭ) la Iaşĭ (loculŭ unde Secundus a transmis poliţa luĭ Tertius).

La Francesĭ esista o mare contraversă asupra acesteĭ cestiunĭ, din causă că la dênşiĭ se ḑice că preţulŭ schimbuluĭ se va regula după cursulŭ dintre loculŭ unde s'a giratŭ poliţa, şi acela unde *se face plata (où le remboursement s'effectue)*. Aceste din urmă cuvinte a făcutŭ la dênşiĭ să se nască treĭ opiniunĭ.

La noĭ numaĭ póte să fiă contraversă, căcĭ la noĭ se ḑice: că preţulŭ schimbuluĭ se reguléză după cursulŭ dintre loculŭ unde s'a giratŭ poliţa, *şi loculŭ unde era rênduită a se săverşi plata;* prin acésta s'a tranşiatŭ orĭ-ce contraversă. Acéstă îndreptare este făcută conformŭ cu propunerea d-luĭ Delvincourt (veḑ. t. I, p. 106 et suiv; t. II, note 2 de la pag. 107).

In casŭ cândŭ portorulŭ a trasŭ o contra-poliţă asupra unuia din giranţĭ şi acesta a plătitŭ, cum se va despăgubi elŭ de acéstă plată?

Girantulŭ, ce a plătitŭ contra-poliţă împreună cu socotéla de întórcere, are două drumurĭ spre a se despăgubi: *întêiŭ* póte acţiona în judecată pe giranţiĭ săĭ, ca să-lŭ despăgubéscă de plata, ce a făcutŭ; acésta este calea cea maĭ regulată; şi *a douilea*, póte trage şi elŭ o altă contra-poliţă asupra girantuluĭ precedentŭ, saŭ asupra trăgătoruluĭ; Déca trage o con-

tra poliţă asupra girantuluĭ precedentŭ, acesta póte trage şi elŭ o altă contra-poliţă asupra trăgĕtoruluĭ. Dupĕ cum vedemŭ se potŭ trage maĭ multe contra-poliţe; aceste ânsĕ tóte necesită cheltuelĭ; cheltuelĭ de transportŭ, porturĭ de scrisorĭ etc.

Acum nasce întrebarea: *cheltuelile ce se facŭ cu ocasiunea trageref acestorŭ contra-poliţe vorŭ trebui ele tóte plătite?*

Legea dice că nu! Art. 178 din Codulŭ de comerciŭ ne spune, că nu se potŭ face maĭ multe socotelĭ de întórcere pentru una şi acea-şĭ poliţă; nu se plătesce dér maĭ multe socotelĭ de întórcere, de câtŭ numaĭ acea, care se face cu ocasiunea trageref primeĭ contra-poliţe, orĭ-câte contra-poliţe se vorŭ trage cu ocasiunea uneĭ poliţe, neplătite, nu se plătescŭ maĭ multe socotelĭ de întórcere de câtŭ numaĭ una, cea d'ântêiŭ; şi *acésta se plătesce pe rêndŭ din girantŭ în girantŭ şi în fine de trăgĕtorŭ.*

Aşia, Primus trage o poliţă din Iaşĭ la Craiova în profitulŭ luĭ Secundus din Bucurescĭ; acéstă poliţă este transmisă prin girŭ în Bucurescĭ, de Secundus luĭ Tertius din Ploescĭ, şi acesta o transmite în Ploescĭ luĭ Quartus din Craiova.

Déca vomŭ presupune că portorulŭ Quartus, trage, contra-poliţă din Craiova asupra luĭ Tertius din Ploescĭ şi ca Tertius din Ploscĭ trage o altă contra-poliţă asupra luĭ Secundus din Bucurescĭ, şi că Secundus trage alta asupra luĭ Primus din Iaşĭ; Tertius din Ploescĭ, trebue sĕ plătéscă luĭ Quartus cursulŭ de la Craiova la Ploescĭ, şi în urmă, Tertius trăgêndŭ şi elŭ o contra-poliţă asupra luĭ Secundus din Bucurescĭ nu va putea cere de la Secundus: 1) Cursulŭ de la Craiova la Ploescĭ, pe care Tertius la plătitŭ luĭ Quartus şi 2). Cursulŭ de la Ploescĭ la Bucurescĭ, pe care a fostŭ silitŭ sĕ'lŭ plătéscă elŭ pentru a'şĭ trage contra-poliţă asupra luĭ Secundus; nu póte pretinde de câtŭ cursulŭ de la Craiova (loculŭ unde era plătibilă poliţa) la Bucurescĭ (loculŭ unde i-sa tranmisŭ prin

girŭ luĭ poliţa). Asemenea şi Secundus trăgêndŭ o contra-poliţă asupra trăgĕtoruluĭ Primus la Iaşĭ nu va putea pretinde de la elŭ de câtŭ cursulŭ de la Craiova la Iaşĭ. — Aşia dérŭ Tertius trebue sĕ plătéscă cursulŭ de la Craiova la Ploescĭ, Secundus cursulŭ de la Craiova la Bucurescĭ şi Primus cursulŭ de la Craiova la Iaşĭ.

Étă dérŭ cum se esplică regula conţinută în art. 177 care ḑice, că nu se potŭ face maĭ multe socotelĭ de întórcere pentru una şi aceeaşĭ poliţă; şi că acéstă socotélă de întórcere se plătesce pe rêndŭ din girantŭ în girantŭ, şi în fine de trăgĕtorulŭ poliţeĭ.

Din ce ḑi se datoréză procente la suma de banĭ coprinsă într'o poliţă protestată?

Din ḑiua protestuluĭ (art. 179 C. com.); ér interesele sumelorŭ cheltuite cu facerea protestuluĭ, cu preschimbarea poliţeĭ şi ale altorŭ *cheltuelĭ legitime*, nu se datoréză, de câtŭ din ḑiua cerereĭ în judecată (art. 180 C. com.).

Portorulŭ care trage o contra-poliţă, este elŭ dispensatŭ de a notifica protestulŭ, şi de a exersa recursulŭ sĕŭ în termeniĭ prevĕḑuţĭ de lege?

Portorulŭ trăgêndŭ o contra-poliţă nu este dispensatŭ de a notifica protestulŭ sĕŭ şi de a chema în judecată pe garanţĭ în termeniĭ prevĕḑuţĭ de lege, pentru că se póte întêmpla ca contra-poliţa sĕ nu fiă plătită, şi sĕ piarḑă dreptulŭ sĕŭ de recursŭ în contra lorŭ, din causa neîndeplinireĭ acestorŭ formalităţĭ.

SECŢIUNEA II.

Despre biletulŭ la ordinŭ

Ce este biletulŭ la ordine?

Biletulŭ la ordine este unŭ înscrisŭ prin care o persónă se obligă a plăti alteia séŭ *la ordinulŭ eĭ*, la o epocă determinată, o sumă óre-care de banĭ.

Prin cuvintele: *séŭ la ordinulŭ eĭ*, se înțelege acela, căruia i se va fi transmisŭ biletulŭ prin girŭ.

Ce enunciațiunĭ trebue sĕ se coprindă în biletulŭ la ordinŭ?

Biletulŭ la ordinŭ coprinde urmĕtórele enunciațiunĭ: 1) Data; 2) suma de plata; 3) numele persóneĭ în alŭ căruĭ ordin este subscrisŭ; 4) epoca cândŭ trebue sĕ se plătéscă; 5) valórea, ce s'a datŭ pentru elŭ, în banĭ, în mărfurĭ etc. și 6) trebue sĕ fiă subscrisă de persóna care se obligă a'lŭ plăti (art. 183 C. com.).

Ce se va întêmpla în casŭ de omisiune a uneĭa din aceste enunciațiunĭ?

Déca va lipsi vre una din aceste enunciațiunĭ, de exemplul data, séŭ nu se va arĕta valórea ce s'a datŭ pentru biletŭ, póte sĕ fiă valabilŭ ca altŭ actŭ, póte produce o obligațiune civilă, séŭ comercială, dérŭ nu este valabilŭ ca *biletŭ la ordinŭ*.

Curtea de casație din Francia a datŭ o decisiune în sensul acesta că, déca nu s'a indicatŭ în biletŭ valórea primită, subscriitorulŭ biletuluĭ póte opune cesionaruluĭ escepțiunea, pe care ar fi putut'o opune benificiaruluĭ originarŭ (decisiunea din 14 August 1850); în anulŭ 1849 ânsĕ consacrase opininiunea contrariă printr'o decisiune din 11 Aprilie.

Ce se va întêmpla însĕ în casŭ cândŭ va lipsi clausa **la ordine?**

Déca biletulŭ nu conține clausa *la ordine*, obligațiunea ce conține póte fi o obligațiune civilă, séŭ comercială, dupĕ împrejurărĭ; dérŭ nu produce efectele, pe carĭ le produce biletu, la ordine. Așia creanță transmițêndu-se prin girŭ nu se consideră ca cedată fațiă cu terțiile persóne, de cât în deplinindu-se formalitățile prescrise de art. 1393 C. civ.; subscriitorulŭ biletuluĭ déca nu va fi acceptatŭ cesiunea, póte opune cesionaruluĭ escepțiunile, pe carĭ le arŭ fi pututŭ opune cedantuluĭ, protestulŭ pentru neplata la scadență nu este de ajunsŭ pentru a face sĕ curgă procentele, etc.

Clausa la ordinŭ din orĭ-ce înscrisŭ, fiă chiarŭ civilŭ, face ca actulŭ sĕ fiă valabilŭ transmisŭ prin girŭ, façiă cu terţiile persóne, fără a fi trebuinţă de notificaţiune.

Biletulŭ la ordinŭ este elŭ supusŭ la formalitatea : **bunŭ şi aprobatŭ?**

Art. 1180 din C. civilŭ, care ḑice, ca actele unilaterale sub-semnătura privată nu suntŭ valabile, de câtŭ déca suntŭ scrise în întregulŭ lorŭ de mâna aceluia care le sub-scrie, séŭ, celŭ puçinŭ, déca sub-scriitorulŭ va fi adăogatŭ pe lângă iscălitura, cu mâna sa vorbele : *bunŭ şi aprobatŭ*, scriindŭ şi suma, ce primesce, în litere, scutesce de acéstă formalitate biletele sub-scrise de comercianţĭ, industrialĭ, plugarĭ, vierĭ, slugĭ şi de ómenĭ, carĭ muncescŭ cu ḑiua.

Ce vomŭ ḑice însĕ despre biletele la ordinŭ sub-scrise de *necomercianţĭ?*

Cestiunea este controversată.

1.— Opiniune.— Biletulŭ la ordinŭ sub-scrisŭ unŭ de necomerciantŭ nu este supusŭ la formalitatea *bunŭ şi aprobatŭ;* elŭ este dispensatŭ de art. 1180 C. civ. de acéstă formalitate, pentru că forma sa este cu totulŭ comercială, (Boistel no. 839).

2. — Opiniune. — Biletulŭ la ordinŭ sub-scrisŭ de unŭ necomerciantŭ este supusŭ la formalitatea *bunuluĭ şi aprobatŭ*, pentru că nu suntŭ dispensate de acéstă formalitate, de câtŭ numaĭ actele de comerciŭ; apoĭ biletulŭ la ordine, când este sub-scrisŭ de unŭ necomerciantŭ şi pentru acte necomercialĭ, nu este actŭ de comerciŭ; şi obligaţiunile unuĭ necomerciantŭ suntŭ presupuse a fi civile, pênĕ la proba contrariă.

Orĭ-cum arŭ fi usulŭ la noĭ este stabilitŭ în sensulŭ acesta: că biletele la ordine nu se învestescŭ cu formula : *bunŭ şi aprobatŭ;* în Francia este din contra.

In fine, de şi legea nu o ḑice, biletulŭ la ordine trebue sĕ fiă sub-scrisŭ de persóna, care se obligă; la din contra, nu este de câtŭ unŭ simplu projectŭ.

Biletulŭ la ordinŭ este elŭ prin sine însu-şĭ unŭ actŭ de comerciŭ?

Biletulŭ la ordinŭ nu este. ca poliţă, prin sine însu-şĭ unŭ actŭ de comerciŭ, după cum ḑice şi art. 308 din Regulamentulŭ organicŭ, de câtŭ numaĭ atuncĭ, când va fi sub-scrisŭ de unŭ comerciantŭ şi pentru o causă comercială, séŭ celŭ puçinŭ când va fi fostŭ achitatŭ în dosŭ de unŭ comerciantŭ; De aci urmeză ca orĭ de câte orĭ biletulŭ la ordinŭ nu va fi unŭ actŭ de comerciŭ, nu se aplica competinţa tribunaluluĭ de comerciŭ.

Prin ce diferă biletulŭ la ordine de poliţă?

Intre biletulŭ la ordinŭ şi între poliţă suntŭ urmatórele diferinţe:

1. — In biletulŭ la ordinŭ intervinŭ numaĭ două persóne: sub-scriitorulŭ, care se angajază a plăti elŭ singurŭ biletulŭ, şi acela, în profitulŭ căruia este sub-scrisŭ biletulŭ, *beneficiarulŭ*, pe când noĭ amŭ veḑutŭ, că în poliţă intervinŭ celŭ puçinŭ treĭ persóne.

2. — Biletulŭ la ordinŭ este plătibilŭ în loculŭ, unde s'a creatŭ; pe când poliţa este plătibilă în altŭ locŭ, adecă: coprinde o remitere de banĭ dintr'unŭ locŭ într'altulŭ.

3. — Biletulŭ la ordinŭ nu este prin elŭ însuşĭ unŭ actŭ de comerciŭ; pe când poliţa este prin sine însu-şĭ unŭ actŭ de comerciŭ.

4. — Portorulŭ uneĭ poliţe póte cere acceptarea eĭ de la trasŭ; pe când, atuncĭ când este vorba de biletŭ la ordinŭ nu póte fi vorba de acceptare, de óre-ce nu esistă trasŭ.

5. — Regulile de la provisiă, când este vorba de poliţă, nu se aplică la biletulŭ la ordinŭ, căcĭ aci nu póte fi vorba de provisiă.

Biletulŭ la domiciliŭ.

Ce este biletulŭ la domiciliŭ?

Biletulŭ la domiciliŭ este unŭ înscrisŭ care coprinde *clausa*

la ordine. şi care este *plătibi'ŭ în a'tŭ locŭ de câtŭ acela*, *unde este sub-scrisŭ*.

Aşa, déca mĕ obligŭ printr'unŭ înscrisŭ către cine-va a 'ĭ plăti luĭ, séŭ *la ordinulŭ luĭ*. o sumă de banĭ într'unŭ altŭ locŭ, pentru o sumă de banĭ séŭ pentru o altă valóre, ce primes-ŭ aci, saŭ ce mi se p omite a mi se da, acesta este unŭ biletŭ la domiciliŭ.

In ce diferă biletulŭ la domiciliŭ de poliţă?

Biletulŭ la domiciliŭ diferă de poliţă prin aceea : 1) Că în biletulŭ la domiciliŭ nu intervinŭ la începutŭ maĭ multŭ de câtŭ două persóne : *sub-scriitorulŭ şi beneficiarulŭ*; pe cand, când este vorba de poliţă, scimŭ, că trebue neapĕratŭ sĕ intervină treĭ persóne : *trăgĕtorulŭ*. *beneficiarulŭ şi trasulŭ*

2). — Când este vorba de biletŭ la domiciliŭ, sub-scriitorulŭ se obligă *personalŭ alŭ plăti*: pe când atuncĭ, când este vorba de poliţă, se obligă a face ca ea sĕ fiă *plătită* de trasŭ şi *acceptată*.

Biletulŭ la domiciliŭ este elŭ prin sine însuşĭ *unŭ actŭ de comerciŭ* ca şi poliţa?

Acésta este o cestiune controversată.

1. — *Opiniune*. — Biletulŭ la domiciliŭ nu este, dupĕ noĭ, de câtŭ o varietate a biletuluĭ la ordinŭ. — In consiliulŭ de Statŭ francesŭ s'a indicatŭ ca acte de comerciŭ poliţa şi *biletulŭ la domiciliŭ*; însĕ aceste din urmă cuvinte s'aŭ ştersŭ în şedinţa de la 26 Februbriŭ 1807, dupĕ observaţiunea făcută de D. Joubert, că biletele la domiciliŭ nu suntŭ de câtŭ bilete la ordinŭ; şi tóte discuţiunile următóre s'aŭ urmatŭ pe acéstă basă. Prin urmare, biletulŭ la domiciliŭ nu trebue consideratŭ ca actŭ de comerciŭ, prin sine însuşĭ, ci ca şi biletulŭ la ordinŭ.

Afară de acésta între biletulŭ la domiciliŭ şi poliţa suntŭ prea multe diferinţe şi prea esenţialĭ; Aşa în poliţă scimŭ : că trebue neapĕratŭ sĕ intervină treĭ persóne : trăgĕtorulŭ, bene-

ficiarulŭ, şi trasulŭ; pe când în biletulŭ la domiciliŭ nu intervinŭ, de câtŭ două persóne: sub-scriitorulŭ şi beneficiarulŭ. In poliţă trăgĕtorulŭ cedéză beneficiaruluĭ o creanţă plătibilă în altŭ locŭ, şi se obligă a face ca acéstă creanţă sĕ fiă acceptată şi plătită de o terţiă persónă, *de trasŭ;* pe când, déca este vorba de biletŭ la domiciliŭ, sub-scriitorulŭ trebue sĕ 'lŭ plătéscă elŭ singurŭ personalŭ; de unde urméză, că între subscriitorŭ şi beneficiarŭ nu este nicĭ o cesiune, nu se face nicĭ o operaţiune de schimbŭ.

2. — *Opiniune.* — Biletulŭ la domiciliŭ este prin sine însuşĭ unŭ actŭ de comerciŭ, pentru că are de efectŭ a face de a se plăti o sumă de banĭ dintr'unŭ locŭ în altulŭ, pe când déca este vorba de biletulŭ la ordine, este altŭ-felŭ.

Carĭ din dispoziţiunile relative la poliţă suntŭ aplicabile la biletulŭ la ordinŭ şi la biletulŭ la domiciliŭ?

Biletulŭ la ordinŭ, şi biletulŭ la domiciliŭ suntŭ supuse la acelea-şĭ disposiţiunĭ ca şi poliţa în ceea ce privesce: 1) Scadenţa; 2) Girulŭ; 3) Solidaritatea; 4) Avalulŭ; 5) Plata; 6) Plata prin mijlocire; 7) Protestulŭ; 8) Datoriile şi drepturile portoruluĭ; 9) Preschimbarea poliţeĭ şi procentele (art. 182 C. com.).

Sĕ notămŭ, ca legiuitorulŭ Coduluĭ de comerciŭ nu face nicĭ o menţiune despre regulile relative la acceptaţiune în art. 182; acésta este din causă că aceste regulĭ nu suntŭ aplicabile la biletulŭ la ordinŭ, nicĭ la biletulŭ la domiciliŭ; Scimŭ deja că biletulŭ la ordinŭ şi biletulŭ la domiciliŭ trebuescŭ achitate de însuşĭ sub-scriitorulŭ lorŭ.

Este iară-şĭ în generalŭ recunoscutŭ, că regulile de la provisiă asemenea nu suntŭ aplicabile la aceste două acte, pentru că art. 182 nu vorbesce despre ele.

Portorulŭ unuĭ biletŭ la ordinŭ. este elŭ obligatŭ a face protestŭ pentru a 'şĭ conserva drepturile séle în contra sub-scriitoruluĭ acestuĭ biletŭ?

Portorulŭ unuĭ biletŭ la ordinŭ nu este, ca portorulŭ uneĭ poliţe. obligatŭ sĕ facă protestŭ pentru a 'şĭ conserva drepturile séle în contra trăgĕtoruluĭ, care a făcutŭ provisiă; Portorulŭ unuĭ biletŭ la ordinŭ numaĭ atuncĭ este ţinutŭ a face protestŭ, când voesce a 'şĭ conserva drepturile séle în contra giranţilorŭ; Prin urmare, déca nu va fi nicĭ unŭ girantŭ, protestulŭ este aprópe inutilŭ.

Ce vomŭ ḑice însĕ în ceea ce privesce biletulŭ la domiciliŭ?

Uniĭ autorĭ credŭ că dupĕ espirarea termenuluĭ pentru protestŭ, portorulŭ unuĭ biletŭ la domiciliŭ este decăḑutŭ din tóte drepturile séle în contra sub-scriitoruluĭ biletuluĭ, déca acesta probéză, că eraŭ fondurĭ în loculŭ şi la epoca când trebuia făcutŭ protestulŭ (M. P. Pradier-Fodéré, ediţia II, pag. 284 şi alţiĭ).

Dupĕ alţiĭ însĕ, a căror opiniune o credemŭ maĭ fundată, sub-scriitorulŭ unuĭ asemenea biletŭ, întrunesce în sine douĕ calităţĭ: calitatea de *trăgĕtorŭ*, şi de *acceptatorŭ;* Prin urmare, déca portorulŭ nu 'lŭ va potea urmări ca *trăgĕtorŭ*, pentru că probéză că provisia era făcută, îlŭ póte urmări ca *acceptatorŭ.*

Art. 182 ḑice, că dispoziţiunile relative *la preschimbarea poliţeĭ* suntŭ aplicabile şi la biletulŭ la ordinŭ.

La acesta s'arŭ putea face următórea obiecţiune : cum o sĕ aibă locŭ preschimbarea, căcĭ biletulŭ la ordine este plătibilŭ în loculŭ unde este sub-scrisŭ?

Iată rĕspunsulŭ: este vorba de casulŭ când biletulŭ la ordine s'a giratŭ în altŭ locŭ, de câtŭ acela, unde s'a sub-scrisŭ, şi când portorulŭ este obligatŭ a recurge în contra girantuluĭ sĕŭ, în lipsă de plată. Esemplu : Unŭ Bucurescénŭ sub-scrie în Bucurescĭ, în favórea unuĭ Brăilénu unŭ biletŭ la ordinŭ, plătibilŭ totŭ în Bucurescĭ. Brăilénulŭ îlŭ cedéză unuĭ Ploescénŭ; care vine la scadenţă în Bucurescĭ şi cere plata; Bucu-

rescénulŭ nevoindŭ a 'ĭ plăti, Ploescénulŭ face protestŭ şi trage o contra-poliţă asupra Brăilénuluĭ.

In acéstă ipotesă este dérŭ evidentŭ că póte avea locŭ o contra-poliţă.

Sub-scriitorulŭ unuĭ biletŭ la ordinŭ este elŭ justiţiabilŭ de tribunalulŭ de comerciŭ?

Art. 182 dupĕ ce enumĕră disposiţiunile poliţeĭ aplicabile la biletulŭ la ordine, adaogă : *„fără a se strămuta, câtŭ de „puçinŭ disposiţiunile, ce privescŭ la întêmplările prevĕḑute de „art. 308 ale Regulamentuluĭ organicŭ.“*

Vomŭ esplica aceste disposiţiunĭ maĭ târḑiŭ, când ne vomŭ ocupa, despre competinţa tribunaluluĭ de comerciŭ. De o cam dată ne mărginimŭ numaĭ în a spune aci, că biletulŭ la ordine, nefiindŭ ca poliţă prin sine însuşĭ unŭ actŭ de comerciŭ, nu supune pe sub-scriitorulŭ luĭ totŭ-d'auna la jurisdicţiunea tribunaluluĭ de comerciŭ.

Afară de acestea, maĭ suntŭ încă câte-va bilete usitate în comerciŭ, precum : *biletulŭ la portorŭ*, *biletulŭ în albŭ*, *mandatulŭ şi epistolele de creditŭ.*

Ce este biletulŭ la portorŭ?

Biletulŭ la portorŭ este unŭ actŭ, prin care cine-va se obligă a plăti o sumă ore-care portoruluĭ acestuĭ actŭ, fără a arĕta printr'ênsulŭ persóna, care a plătitŭ valórea luĭ.

Proprietatea acestuĭ biletŭ se transmite prin remiterea luĭ din mână în mână, fără a fi trebuinţă de cesiune. séŭ de girŭ; este plătibilŭ persóneĭ care îlŭ are în mâna sa la scadenţă.

Ce este biletulŭ în albŭ?

Biletulŭ în albŭ este unŭ actŭ care conţine numaĭ iscălitura sub-scriitoruluĭ şi formula : *bunŭ şi aprobatŭ.*

Ce este mandatulŭ?

Mandatulŭ este unŭ efectŭ, prin care sub-scriitorulŭ luĭ însărcinéză pe o persónă de a face o plată uneĭ terţie persóne. Acestŭ actŭ diferă de poliţă, pentru că nu este scrisŭ cu tóte

formalitățile și condițiunile, ce se cerŭ pentru validitatea poliței.

Caracterulŭ acestuĭ actŭ se apreciéză după termeniĭ, în carĭ este conceputŭ, și după intențiunea părțilorŭ; Acestea trebue sĕ se aibă în vedere pentru a sci, déca acestŭ actŭ este o poliță, séŭ unŭ mandatŭ; Déca se va decide, că este o poliță, se vorŭ aplica regulile de la polițe; Și déca se va decide că este mandatŭ, se vorŭ aplica regulile de la mandatŭ din Codulŭ civilŭ; Tribunalele vorŭ aprecia, (Bravard, Traité de droit commercial, t. III, p. 86).

Ce suntŭ epistolele de creditŭ?

Epistolele de creditŭ suntŭ unŭ felŭ de mandatŭ, prin care unŭ neguțătorŭ, séŭ unŭ bancherŭ aviséză pe corespondentulŭ sĕŭ sĕ numere cutăreĭ persóne uă sumă determinată, séŭ tóte sumele de carĭ va avea trebuință în cutare locŭ. Astŭ-felŭ de epistole se daŭ persónelorŭ, carĭ voiajă, pentru ca sĕ nu pórte așa mulțĭ banĭ cu ele.

Aceste epistole nu suntŭ nicĭ o dată la ordine, și prin urmare, nu potŭ fi negociate; Ele nu suntŭ de câtŭ un simplu mandatŭ, ce se dă de unŭ bancherŭ corespondentuluĭ sĕŭ.

Intrebuințarea acestorŭ epistole este fórte vechiă, căcĭ se scie că Cicerone ruga pe amiculŭ sĕŭ Altricus de a 'ĭ da epistole de creditŭ asupra unuĭ bancherŭ din Athena, pentru ca fiulŭ sĕŭ sĕ pótă avea baniĭ, ce 'ĭ trebuiaŭ pentru studiŭ acolo.

SECȚIUNEA III

Despre prescripțiune.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea următórele cestiunĭ :

1. — Originea prescripțiuneĭ de cincĭ anĭ.
2. — Caracterele acesteĭ prescripțiunĭ.
3. — La cari efecte de comerciŭ se aplică ea.
4. — Punctulŭ de plecare alŭ eĭ.

5. — Causele de interumpţiune, şi
6. — Causele de suspensiune ale prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ.
1. — Originea prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ.

Prescripţiunea de cincĭ anĭ nu era cunoscută nicĭ în Francia înainte de ordonanţa din anulŭ 1673. Pênĕ la acéstă epocă, obligaţiunile resultândŭ din poliţe, precum şi cele-l'alte obligaţiunĭ usitate în comerciŭ, se prescriaŭ numaĭ prin 30 anĭ. Vĕḑêndu-se însĕ că acésta dă locŭ la multe abusurĭ, legiuitorulŭ francesŭ a căutatŭ sĕ ia o mĕsură. S'aŭ vĕḑutŭ în adevĕrŭ portorĭ de rea credinţă adresându-se dupĕ unŭ şirŭ lungŭ de anĭ, de la exigibilitate, la vĕduve, copiĭ, moscenitoriĭ, şi obţinêndŭ plată de poliţe; S'aŭ vĕḑutŭ asemenea alţiĭ, carĭ primiaŭ câte 15, séŭ 20 de anĭ procente de la trasŭ, şi în urmă, dupĕ ce acésta cădea în falimentŭ, recurgeaŭ în contra trăgĕtoruluĭ şi a giranţilorŭ, şi causaŭ grave perturbaţiunĭ în comerciŭ. Pentru aceste consideraţiunĭ ca sĕ se înlăture inconvenientele ce amŭ semnalatŭ, legiuitorulŭ francesŭ prin art. 21, din titlulŭ V, alŭ ordonanţeĭ din anulŭ 1673 a introdusŭ prescripţiunea de cincĭ anĭ, dérŭ numaĭ în ceea ce privesce *poliţele*, iarŭ nu şi cele-l'alte efecte comercialĭ; Pe acelea le a lăsatŭ sub imperiulŭ prescripţiuneĭ de 30 anĭ.

Legiuitorulŭ Coduluĭ francesŭ actualŭ de comerciŭ a consacratŭ acéstă prescripţiune de cincĭ anĭ, şi i-a datŭ o estensiune şi maĭ mare : a dispusŭ ca prescripţiunea de cincĭ anĭ sĕ se aplice şi la alte efecte comercialĭ.

Şi legiuitorulŭ nostru a reprodusŭ disposiţiunile Codulu francesŭ.

2. — Caracterele prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ.

Scopulŭ legiuitoruluĭ, *în unele prescripţiunĭ este*, de a pune pe debitore la adăpostŭ de orĭ-ce urmărire din partea creditoreluĭ negligentŭ, care se găsesce privatŭ de orĭ-ce acţiune din causă, că nu a urmăritŭ drepturile séle în tempulŭ determinatŭ de lege.

Prescripţiunea însĕ de cincĭ anĭ relativă la efectele de comerciŭ are unŭ altŭ caracterŭ : *acéstă prescripţiune nu este, aşa ɖicêndŭ, de câtŭ* **o presumpţiune** de plată. Aşa, ordonanţa din anulŭ 1673 ɖice : *poliţele suntŭ* **presupuse** *achitate dupĕ cincĭ anĭ* etc.

Sĕ notămŭ însĕ, că de şi a espiratŭ tempulŭ cerutŭ de lege pentru împlinirea prescripţiuneĭ, pretinsulŭ debitore este ţinutŭ sĕ jure, déca i se va deferi jurămêntŭ, că nu este datorŭ ; asemenea suntŭ ţinuţĭ sĕ jure vĕduva, moscenitoriĭ şi toţĭ, câţĭ representă drepturile debitoreluĭ, că eĭ socotescŭ de bună credinţă, că datoria este plătită ; déca vorŭ refusa de a jura, nu li se va ţine în sémă mijloculŭ de apĕrare basatŭ pe prescripţiune, şi vorŭ fi obligaţĭ la plată (art. 184 C. com.).

3. — La carĭ efecte de comerciŭ se aplică prescripţiunea de cincĭ anĭ?

Prescripţiunea de cincĭ anĭ se aplică la poliţă ; Dérŭ se cere ca actulŭ sĕ fiă valabilŭ *ca poliţa* (art. 184 C. com.): Şi puţinŭ importă, déca causa poliţeĭ este comercială, séŭ nu ; Din momentulŭ ce este vorba de poliţă, se póte invoca prescripţiunea de cincĭ anĭ.

Déca însĕ poliţa, din lipsa unora din condiţiunile necesare pentru esistenţa eĭ, séŭ din causa esistenţeĭ unorŭ suposiţiunĭ, va fi redusă la o simplă *promisiune*, nu se prescrie, de câtŭ prin treĭ-ɖecĭ de anĭ.

Când o poliţă este sub-scrisă de o femee necomerciantă, fiindŭ-că jurisprudenţa francesă decide, că, în acestŭ casŭ, actulŭ este comercialŭ, şi supune pe femee jurisdicţiuneĭ tribunaluluĭ comercialŭ, pare că s'arŭ potea invoca prescripţiunea de cincĭ anĭ. — Dérŭ cu tóte acestea, terminiĭ absoluţĭ aĭ articoluluĭ 109 C. com., dupĕ care poliţa sub-scrisă de o femee nu este de câtŭ o simplă promisiune façiă cu ea, ne face sĕ credemŭ, că obligaţiunea eĭ nu se prescrie de câtŭ prin 30 de anĭ, conformŭ principiilorŭ dreptuluĭ civilŭ.

Este totŭ asemenea şi în ceea ce privesce poliţa sub-scrisă de unŭ minorŭ.

Când o poliţă întrunesce tóte condiţiunile necesare pentru a valora ca poliţă, legea ḑice, că tóte acţiunile relative la acestŭ actŭ cadŭ sub regulile prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ. Cu tóte acestea, şi cu tótă generalitatea acestorŭ espresiunĭ, acéstă prescripţiune nu se aplică şi la acţiunea ce arŭ intenta trasulŭ contra trăgĕtoruluĭ în casŭ de a fi plătitŭ, fără a fi avutŭ provisiă. Credemŭ, în fine, că prescripţiunea de cincĭ anĭ nu se póte invoca de câtŭ în contra creanţelorŭ carĭ derivă din poliţă. Apoĭ trasulŭ care a plătitŭ poliţa fără sĕ fi avutŭ provisiă, nu acţionéză pe trăgĕtorŭ în virtutea poliţeĭ, ci în virtutea uneĭ plăţĭ, ce a făcutŭ, şi a căreĭ restituţiune o cere (contra Delvincourt, t. II, not. 2 de la p. 113; Montpellier, 21 Jan. 1839).

Vomŭ da asemenea soluţiune şi în câtŭ privesce pe terţia persónă, care fără sĕ fiă obligată la plată, a plătitŭ portoruluĭ.

In câtŭ privesce pe trăgĕtorŭ care a făcutŭ provisiă, şi care cu tóte acestea a fostŭ forçatŭ a plăti, va avea în contra trasuluĭ, care a lăsatŭ sĕ se protesteze poliţa, o acţiune fondată pe calitatea sa de creditore, calitate anterióră confecţionăreĭ acestuĭ actŭ, care nu s'a plătitŭ.

Asemenea acţiunea portoruluĭ, care nu a protestatŭ poliţa şi nu a urmăritŭ pe trasŭ în termenulŭ determinatŭ de lege, (art. 165) se va prescrie conformŭ regulilorŭ de dreptŭ comunŭ, pentru că acţiunea sa îşĭ are sorgintea eĭ în creanţa trăgĕtoruluĭ în contra trasuluĭ.

Prescripţiunea de cincĭ anĭ se aplică ea la biletulŭ la ordine, şi în carĭ casurĭ?

Acéstă prescripţiune se aplică şi la biletulŭ la ordine în următórele casurĭ: 1) Când biletulŭ este sub-scrisŭ de unŭ comerciantŭ pentru acte de comerciŭ; 2) Când este sub-scrisŭ de unŭ necomerciantŭ, însĕ pentru fapte de comerciŭ (art. 184); 3) Când este giratŭ de unŭ comerciantŭ.

Ce vomŭ dice în casŭ însĕ, când biletulŭ emană de la unŭ comerciantŭ însĕ arată că este făcutŭ pentru o causă civilă? — In acestŭ casŭ, obligaţiunea este supusă prescripţiuneĭ ordinare de 30 anĭ. Nu este suficientŭ, ca unŭ biletŭ sĕ fiă la ordine pentru ca sĕ fiă supusŭ prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ, ci se maĭ cere ca sĕ fiă făcutŭ pentru o operaţiune de comerciŭ; Şi déca este făcutŭ pentru o operaţiune comercială, este totŭ-d'auna efectŭ comercialŭ, şi supusŭ prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ, *chiarŭ de arŭ fi făcutŭ de unŭ necomerciantŭ* (art. 308 Reg. org.). Când biletulŭ la ordine este sub-scrisŭ de unŭ comerciantŭ este presupusŭ a fi făcutŭ pentru o causă comercială, pênĕ la proba contrariă; Când este sub-scrisŭ de unŭ necomerciantŭ, din contra, este presupusŭ a fi făcutŭ pentru acte civilĭ, şi trebue sĕ se probeze că este făcutŭ pentru fapte de comerciŭ, pentru ca sĕ fiă reputatŭ actŭ de comerciŭ.

Déca însĕ biletulŭ la ordine este neregulatŭ, de esemplu, nu arată că valórea luĭ s'a prestatŭ, credemŭ că, de şi va fi făcutŭ pentru fapte de negoţŭ, degenerézá într'o simplă promisiune, şi este supusŭ prescripţiuneĭ de 30 anĭ.

Dérŭ biletulŭ la domiciliŭ prin câtŭ tempŭ se prescrie?

Dupĕ aceĭ, carĭ credŭ, că biletulŭ la domiciliŭ nu este, de câtŭ o variaţiune a poliţeĭ, şi carĭ prin urmare, îlŭ asimilézá cu poliţa, biletulŭ la domiciliŭ se prescrie prin cincĭ anĭ. (M. Thierriet, Revue de Legislation, année 1839, t. X, p. 454).

Iarŭ dupĕ aceĭ, carĭ adoptă opiniunea consacrată de jurisprudenţă maĭ recentă a Franciеĭ, dupĕ care biletulŭ la domiciliŭ este o variaţiune a biletuluĭ la ordinŭ, şi carĭ prin urmare îlŭ asimilézá cu acesta, *biletulŭ la domiciliŭ nu se prescrie prin cincĭ anĭ*, de câtŭ numaĭ atuncĭ, când este făcutŭ pentru o *operaţiune comercială reală*, séŭ *presumată*.

Ce vomŭ dice în privinţa **biletelorŭ la portorŭ?**

Biletele la portorŭ nu se prescriŭ, de câtŭ prin 30 anĭ; Acesta este generalmente admisŭ; Ele nu se coprindŭ în dispo-

sițiunile art. 184 C. com.; Și prin urmare rĕmânŭ supuse regulilorŭ de dreptŭ comunŭ.

4. — Punctulŭ de plecare alŭ prescripțiunei de cincĭ anĭ.

După art. 184 C. com. prescripțiunea de cincĭ anĭ începe a curgé din ḑiua protestuluĭ, séŭ de la celŭ din urmă actŭ de urmărire judecătoréscă.

Sĕ notămŭ însĕ, că nu este necesarŭ pentru ca sĕ încépă a curge prescripțiunea, ca sĕ se fi făcutŭ neapĕratŭ unŭ protestŭ. Legea nu ḑice, că prescripțiunea va curge de la protestŭ, ci *din ḑiua protestuluĭ.* Așa Curtea de Casațiune din Francia a decisŭ, că în casŭ de a nu se fi făcutŭ protestŭ, prescripțiunea începe a curge din ḑiua, în care trebuia făcutŭ protestulŭ, adecă în regula generală, din ḑiua a doua de la scadență (Cass. fr. din 1 juin 1842; 14 april 1818; 23 april 1846).

Asemenea a decisŭ, ca polițele la vedere, trase dintr'unŭ orașŭ în interiorulŭ țĕreĭ și plătibile în altulŭ totŭ în interiorulŭ țĕreĭ, déca nu s'aŭ protestatŭ în termenulŭ cerutŭ de lege, prescripțiunea începe de la espirarea termenuluĭ acordatŭ de art. 155 C. com., pentru presentare și protestŭ (Cass. fr. juillet, 1845).

Uniĭ autorĭ critică acéstă decisiune, ca contrariă, după dênșiĭ principiilorŭ generale și autorităţiĭ luĭ Pothier, (contrat de change, no. 198); După dênșiĭ acéstă decisiune arŭ ajunge la unŭ resultatŭ bizarŭ : déca portorulŭ, ḑicŭ dĕnșiĭ, s'arŭ fi presentatŭ câte-va ḑile după emisiunea poliţeĭ, și în lipsă de plată, arŭ fi făcutŭ protestŭ, prescripțiunea arŭ fi începutŭ pentru elŭ din ḑiua protestuluĭ; Așa, după sistemulŭ Curțiĭ de Casațiune, acelŭ care s'a conformatŭ cu disposițiunile art. 155 C. com. arŭ fi maĭ rĕŭ tratatŭ, de câtŭ acela, care nu s'arŭ fi conformatŭ cu acestŭ articolŭ (Demangeat sur Bravard, vol. III, p. 567).

Ce se va întêmpla în casŭ când se vorŭ fi făcutŭ urmărirĭ?

In casŭ de urmărirĭ, prescripțiunea se întrerumpe, și se vorŭ aplica regulile, pe carĭ le vomŭ vedea maĭ la vale.

5. — Casurile de interumpţiune ale prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ.

Carĭ suntŭ causele *de interumpţiune* ale acesteĭ prescripţiunĭ?

Codulŭ de comerciŭ enunciă, că cause de interumpţiune a prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ : *cererile prin judecată, hotărârile de condamnaţiune*, şi *recunóscerea datoriĭ prin actŭ separatŭ* (art. 184 C. com.).

Ce vomŭ ḑice despre protestŭ în casŭ când s'arŭ fi făcutŭ maĭ târḑiŭ, iarŭ nu în ḑiua când trebuia făcutŭ?

In acestŭ casŭ protestulŭ, dupĕ jurisprudenţa Curţiĭ de Casaţiune din Francia, nu este interumptivŭ de prescripţiune; Unŭ asemenea actŭ trebue consideratŭ celŭ multŭ ca o somaţiune de plată, pentru că nu are nicĭ caracterulŭ uneĭ cererĭ prin judecată, nicĭ caracterulŭ unuĭ comandamentŭ; o altă soluţiune arŭ fi contrarie, spiritulŭ art. 184 C. com.; Legiuitorulŭ a voitŭ în fine, prin acéstă disposiţiune sĕ scurteze, în interesulŭ comerciuluĭ, durata prescripţiuneĭ. Apoĭ, déca amŭ decide, că unŭ protestŭ făcutŭ dupĕ ḑiua când trebuia făcutŭ, este interumptivŭ, unŭ creditore arŭ potea printr'unŭ protestŭ tardiv sĕ prelungéscă dupĕ placŭ, durata prescripţiuneĭ.

In câtŭ privesce cele-l'alte cause, pe carĭ le amŭ citatŭ, ele necesita câte-va esplicaţiunĭ.

Şi maĭ ântêiŭ, ce înţelegemŭ, *prin cererĭ prin judecată?*

O intentare de acţiune este evidentŭ interumptivă de prescripţiune.

Legea însĕ ḑice, că prescripţiunea de cincĭ anĭ va reîncepe de la celŭ din urmă actŭ de urmărire. Voit-a óre legiuitorulŭ aci sĕ aducă, în interesulŭ liberaţiunilorŭ comerciale, o derogaţiune de la principiile generalĭ ale procedureĭ, astŭ-felŭ în câtŭ, déca arŭ trece 5 anĭ de la intentarea acţiuneĭ, debitorele sĕ dobêndéscă prescripţiunea?

Cestiunea este controversată.

Uniĭ susţinŭ că : *Actiones semel judicio inclusae salvae permanent*, acţiunea durézä câtŭ şi instanţa.

Alţiĭ susţinŭ, din contră, că prescripţiunea ce reîncepe de la celŭ din urmă actŭ de procedură, este totŭ de cincĭ anĭ (M. P. Pradier-Fodéré. p. 288 ; B. Boerescu, p. 262).

In fine, vorbele : *cererĭ prin ju lecată* nu însemnézä numaĭ intentarea uneĭ acţiunĭ. ci orĭ-ce alte urmărirĭ carĭ potŭ avea locŭ în virtutea uneĭ poliţe. precum este unŭ sequestru asigurătorŭ (art. 167 C. com. şi 613 pr. civ.).

Sentinţa condamnatoriă este asemenea o causă de interumpţiune. Cu tóte acestea ea diferă de cererea în judecată prin aceea, că prescripţiunea care reîncepe nu maĭ este de cincĭ, ci este de 30 anĭ; hotărârea judecătorésca formézä unŭ noŭ titlu, care nu se prescrie de câtŭ prin 30 anĭ.

Sĕ notămŭ însĕ, că hotărârea condamnatorie, ce arŭ fi obţinutŭ portorulŭ în contra unuia din ceĭ chemaţĭ în judecată, nu face sĕ curgă prescripţiunea de 30 anĭ, de câtŭ numaĭ în contra aceluĭ condamnatŭ; iarŭ façiă cu ceĭ-l'alţĭ, prescripţiunea va fi de cincĭ anĭ, pentru că în contra lorŭ nu are unŭ noŭ titlu, şi nu póte face sĕ valoreze în contra lorŭ, de câtŭ acţiunea, ce resultă din poliţă şi care se prescrie prin cincĭ anĭ (Toulouse 33 févr. 1827).

Quid despre *recunóscerea datoriĭ prin actŭ separatŭ?*

Recunóscerea datoriĭ prin actŭ separatŭ este o causă interumptivă de prescripţiune care produce acelea-şĭ efecte, ca şi sentinţa condamnatoriă, adecă, datoria se va prescrie prin 30 anĭ. Orĭ-ce actŭ de recunóscere a uneĭ datoriĭ este interumptivŭ de prescripţiune, dupĕ principiile dreptuluĭ comunŭ (art. 1865 C. civ.); Dérŭ pentru ca sĕ aibă locŭ prescripţiunea de 30 anĭ se cere unŭ titlu noŭ, prin care sĕ se opereze o novaţiune, pentru ca debitorele sĕ nu pótă opune prescripţiunea de cincĭ anĭ (Curtea de Cass. fr. 28 nov. 1831, şi 14 mars 1838).

Tribunalele însĕ aŭ dreptulŭ de a cerceta déca recunóscerea datoriĕĭ ce se pretinde. este unŭ actŭ separatŭ, déca acesta este séŭ nu. unŭ titlu noŭ productivŭ de novaţiune, decisiunea lorŭ asupra acestuĭ punctŭ nu este supusŭ censureĭ Curţiĭ de Casaţiune. pentru că este vorba de o cestiune de faptŭ. iarŭ nu de o cestiune de dreptŭ (Cass. fr. 9 August, şi 28 nov. 1831).

Quid pentru plata *intereselorŭ. séŭ a unuĭ acomptŭ?*

Fiindŭ-că se cere unŭ titlu noŭ, care se operézĕ o novaţiune, pentru substituirea prescripţiuneĭ de 30 anĭ în loculŭ celeĭ din cincĭ anĭ, trebue sĕ conchidemŭ : că de şi plata dobênḑilorŭ, séŭ a unuĭ acomptŭ întrerump prescripţiunea, noua prescripţiune, care va începe a curge de la acéstă plată va fi totŭ de cincĭ anĭ.

Asemenea *admiterea uneĭ creanţe* resultândŭ din poliţă séŭ biletŭ la ordine, la pasivulŭ unuĭ falimentŭ nu are de efectŭ a substitui prescripţiunea de 30 de anĭ celeĭ de cincĭ anĭ. Admiterea uneĭ creanţe la pasivulŭ unuĭ falimentŭ după cererea creditoreluĭ nu are altŭ efectŭ, de câtŭ de a verifica şi a afirma creanţa, fără a 'ĭ schimba natura şi originea. Aşa a decisŭ şi Curtea de Cass. fr. (7 April 1836).

6. — Causele de suspensiune ale prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ.

Codulŭ de comerciŭ nu ne arată nicĭ o causă care arŭ întrerumpe cursulŭ prescripţiuneĭ de cincĭ anĭ. Prin urmare, nicĭ *minoritatea* şi nicĭ *interdicţiunea* nu întrerumpŭ cursulŭ acesteĭ prescripţiunĭ; acésta este în concordanţă şi cu principiile dreptuluĭ civilŭ (art. 1908 C. civ.).

Forţa majoră însĕ este o causă interumptivă; tribunalele aŭ sĕ aprecieze în fiă-care specia sĕ vadă, déca esistă, séŭ nu, *forţă majoră.* — In câtŭ privesce însĕ *falimentulŭ debitoruluĭ*, cestiunea este controversată.

Pardessus susţine, că prescripţiunea de cincĭ anĭ nu este, de câtŭ o presumpţiune de plată, şi acéstă presumţiune în casŭ

de falimentŭ nu póte avea locŭ, de óre-ce debitorele este desesisatŭ de administrația bunurilorŭ séle, și prin urmare nu póte face plățĭ, (t. I, no. 240, p. 484).

Acéstă opiniune este respinsă de Curtea de Casațiune din Francia, cu dreptŭ cuvêntŭ, pentru că de și falițiĭ perdŭ administrația avereĭ lorŭ, cu tóte acestea, adese-orĭ facŭ plățĭ cu din baniĭ pușĭ la o parte. Prin urmare, nu se póte ḑice, că presumpțiunea plățiĭ lipsesce cu totulŭ; Și acésta este suficientŭ pentru ca sĕ se pótă invoca prescripțiunea de 5 anĭ (arrêt, du 14 févr. 1833).

CARTEA II

DESPRE FALIMENTE ŞI BANCRUTE

TITLUL I.

DESPRE FALIMENTŬ.

Dispoziţiunĭ generale.

Ce este falimentulŭ? — *Falimentulŭ* este situaţiunea (posiţiunea) *unuĭ comerciantŭ, care a încetatŭ plăţile séle.* — (art. 185 C. com.).

Un individŭ nu póte dér sĕ fie falitŭ, de câtŭ déca este *comerciantŭ*, şi décă *încetéză plăţile séle*: trebue dér sĕ concure ambele aceste douĕ condiţiunĭ.

Prin urmare dér, calitatea de falitŭ nu se póte atribui *necomercianţilor*, carĭ nu'şĭ îndeplinescŭ angajamentele lorŭ; posiţiunea în care se găsescŭ aceste persóne se numesce *deconfiturŭ*.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că o persónă, căreia nu 'ĭ este permisŭ a face comerciŭ, pentru că ocupă o funcţiune administrativă. dér care cu tóte aceste face comerciŭ, póte sĕ fiă declarată în falimentŭ, décă încetéză plăţile séle. Pentru că 'ĭ este interḑisŭ comerciulŭ, nu este *incapabilŭ*, ca minorulŭ, saŭ femeia măritată ne autorisată. Aşa de exemplu, Prefectulŭ, care face comerciŭ într'un modŭ obicinuitŭ, póte fi declaratŭ în falimentŭ,

Ce este deconfitura?

Deconfitura este situaţiunea unuĭ *necomerciantŭ* alŭ căruĭ pasivŭ escede activulŭ, şi care se găsesce în imposibilitate de a 'şĭ plăti pe toţĭ creditoriĭ seĭ. In fine, fiindŭ că Codulŭ civilŭ nu a regulamenta ŭ deconfitura, este imposibil de a arăta într'unŭ modŭ precisŭ elementele carĭ o constitue.

Ce constitue falimentulŭ?

Ceea ce constitue falimentulŭ este *încetarea plăţilorŭ*; art. 185 o spune acésta într'unŭ modŭ formalŭ.

Aşea, nu este suficientŭ ca pasivulŭ unuĭ negoţiatorŭ sĕ întrécă activul, pentru ca sĕ fie în falimentŭ, ci trebue ca sĕ nu 'şĭ plătéscă pe creditoriĭ, carĭ reclamă ceea ce li se datoreşte; şi pe de altă parte, unŭ negoţiatorŭ alŭ căruĭ activŭ întrece pasivulŭ póte fi declarat în faliment, décă încetéză plăţile.

Cândŭ se póte ḑice, că există încetare de plăţĭ?

Insemnarea precisă a cuvintelorŭ: *încetare de a plăti*, presentă óre-care dificultate, pentru că legiuitorulŭ s'a abţinutŭ şi nu a dat nicĭ o definiţiune acestor cuvinte; legiuitorul lasă acéstă cestiune la aprecierea judecătorilorŭ. In privinţa acésta nu se potŭ da regulĭ generalĭ: *Ad probandam decoctionem*, ḑice Cesaregis, *certa regula non est in jure determinata.*

Cu tóte acestea, nu trebue sĕ se considere ca încetare de plăţĭ orĭ-ce refusŭ de a plăti, cândŭ acestŭ refusŭ esclude orice idee de însolvabilitate şi de deranjamentŭ în afacerile unuĭ comerciantŭ, cum ar fi de exemplu casulŭ, cândŭ unŭ comerciantŭ ar refusa de a executa o tocmélă, pe care ar pretinde, că este nulă, saŭ de a plăti o datorie neajunsă la scadenţiă. (Cass. fr. 29 Mars 1825; Grenoble, 1 Juin 1831).

Ce vomŭ ḑice în privinţa refusuluĭ de-a aquita datoriĭ civile? constitue acésta o încetare de plăţĭ, şi prin urmare se póte declara unŭ comerciantŭ în acestŭ casŭ în falimentŭ, saŭ nu?

Cestiunea este controversată.

Uniĭ susţin, că trebue ca angajamentele ale cărorŭ plata

debitorulŭ o refusă *sĕ fie comerciale*, şi că nu trebue pusŭ între actele, care constitue încetarea de plăţĭ, refusul de a aquita angajamentele purŭ civile, pentru că ceea-ce constitue starea de falimentŭ, este lipsa creditului: apoĭ, creditulŭ comercialŭ se conservă pre câtŭ timpŭ comerciantulŭ 'şĭ aquita angajamentele séle relative la comerciŭ. Refusulŭ de a plăti datoriile civile póte numaĭ sĕ concurgă cu cele lalte elemente revelate în timpulŭ desbaterilorŭ, cum ḑice Curtea de apelŭ din Rouen, pentru a determina epoca, cândŭ comerciantulŭ a încetatŭ în realitate de a face onóre angajamentelor séle. Acesta va fi unŭ punctŭ, care va face ca balanţia sĕ fie defavorabilă falituluĭ (Pardessus, no. 1101; Bravard, p. 583; Lainné, p. 12; Bedarride, no. 19; Saint-Nexent, t. I, no. 5 ; Enault, t. I, no 84 ; Massé. t. III, no. 205 ; Dellamarre et Lipoitvin, t. V, no. 46 et suiv, — Metz, 17 Août, 1818; Paris 27 Nov. 1841; Rouen 14 Maĭ 1853, — M. Bravard, t. V, p. 21. — (Vomŭ vedea maĭ la vale, ca în casŭ cândŭ unŭ comerciantŭ, încetéză de a aquita datoriele séle comerciale, toţĭ creditoriĭ, chiarŭ şi aceea, carĭ nu aŭ de câtŭ creanţe purŭ civile, potŭ face sĕ se declare falimentulŭ.)

Alţiĭ susţinŭ, din contră, că comerciantulŭ, care încetéză plata datoriilor séle, trebue declaratŭ în falimentŭ, fără a maĭ distinge, décă datoriile suntŭ comerciale, saŭ civile. Termeniĭ art. 185 C. com. fiindŭ generalĭ şi ne distingândŭ, natura creanţelorŭ neplătite, nu trebue sĕ introducemŭ distincţiunĭ parasite. (Bécane, Questions sur les faillites, etc. p. 1; Nancy 30 Juillet 1842.)

Pentru ca sĕ fie cine-va în stare de falimentŭ trebue óre ca sĕ fi încetat tóte plăţile séle?

Nu este necesariŭ ca încetarea de plăţĭ sĕ fie *absolută*, pentru ca unŭ negoţiatorŭ sĕ fie falitŭ, pentru că décă ar fi aşea, lesne s'ar putea cine-va feri în cât nicĭ o dată sĕ nu fie în falimentŭ: nu arŭ avea, de cât sĕ facă séŭ sĕ disimuleḑe câte-va plăţĭ ne-

însemnate şi sĕ le invóce ca probă despre conservarea creditului sĕŭ, care cu tóte acestea, póte sĕ lipséscă cu desăvêrşire. (Pardessus, no. 1101; Bécane, Questions, sur les faillites. p. 2; Massé, t. III no. 203).

Unŭ comerciantŭ, care nu are de câtŭ unŭ singuru creditorŭ, se póte elŭ declara în faliment?

După jurisprudenţa francesă încetarea plăţilorŭ în sensulŭ legeĭ, nu resultă din numĕrulŭ creditorilorŭ. ci din situaţiunea reală a debitoreluĭ comerciantŭ, şi prin urmare, se póte declara în falimentŭ comerciantulŭ, care nu are cât *unŭ singuru* creditore. (Cass. fr. Déc. 1841 — Orléan, 29 Mai 1840; Colmar, 19 Avril 1842; Bourges, 29 Mai 1842; Rouen, 22 Juin 1842; Paris, 30 Janv. 1843; – contra Paris, 30 Mai 1838.

Cu tóte acestea, nu este maĭ puţinŭ adevĕratŭ, ca în acestŭ casŭ, maĭ multe din disposiţiunile legeĭ relative la falimentŭ, nu vorŭ putea primi niciĭ o aplicaţiune.

Trebue óre sĕ facemŭ o distincţiune între încetarea şi suspendarea plăţilorŭ?

Locré susţinea, că *suspendarea* nu trebue confundată cu *încetarea plăţilorŭ*, pentru că numaĭ încetarea plăţilorŭ constitue starea de falimentŭ; unŭ negoţiatorŭ, ḑice dênsulŭ, nu dă falimentŭ, de câtŭ numaĭ atuncĭ, cândŭ nu maĭ are resurse, şi că nu se pot aplica regulile severe ale falimentuluĭ, unuĭ comerciantŭ, alŭ căruĭ activŭ întrece pasivulŭ, şi care este numaĭ într'o genă momentană. (Esprit du Cod de comerce, t. III, p. 18 et suiv.).

Autoriĭ ânsĕ în generalŭ respingŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, acéstă doctrină şi susţinŭ, că nu trebue sé facemŭ niciĭ o distincţiune. (Vincens t. I, livr. V, Cap. IX, p. 482; Horson, Quest. t. II, no. 152; Renuard, t. I, p. 226; Massé, no. 200; Bécane, questions sur les faillites, p. 2).

Quid în casŭ cândŭ unŭ comerciantŭ se învoesce cu toţĭ

creditorii, ale căror creanțe sunt exigibile, ca să 'i prelungéscă termenulŭ de plată?

In acest cas, ceĭ-lalțĭ creditorĭ, *a cărorŭ creanțe nu suntŭ exigibile*, pot cere ca comerciantulŭ să fie declarat în falimentŭ pentru motivŭ, că el, în faptŭ, a încetatŭ plățile.

Falimentulŭ unuĭ comerciantŭ se póte el declara și după mórtea sa?

Art. 185 al. 2-lea ne spune formalŭ, că falimentulŭ unuĭ negoțiatorŭ se póte declara și după mórtea luĭ, décă a muritŭ în încetarea plățilorŭ; acésta, pentru că *încetarea plățilorŭ*, ér nu declarațiunea tribunaluluĭ constitue falimentulŭ.

Din acéstă disposițiune urmédă nisce consecințe destul de însemnate, pentru că, după cumŭ vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, suntŭ unele regulĭ care nu se potŭ aplica, de câtŭ în casŭ de falimentŭ, precum sunt regulile relative la administrațiunea bunurilorŭ, la stabilirea presumpțiunilorŭ de nulitate a unorŭ acte, cari modifică drepturile femeiĭ falituluĭ.

Quid în casŭ cândŭ comerciantulŭ *s'a sinucis în ajunulŭ încetăreĭ plățilorŭ?* In acestŭ casŭ se maĭ póte el declara în falimentŭ?

1. Opiniune. — Falimentulŭ se póte declara, pentru că causa morțeĭ este eminența încetăreĭ plățilorŭ; acéstă opiniune trebue primită, pentru că are un scop moralŭ, acela de a face ca nenorociții debitorĭ să se lase de ideia de a se sinucide. (Lainné, p. 17.)

2. Opiniune — Legea este formală; pentru ca falimentulŭ uneĭ persóne mórte să se pótă declara, se cere ca înainte de mórtea sa, să fi încetat plățile; cu alte cuvinte, că în momentulŭ morțeĭ séle, să fi fost încetarea de plățĭ, prin urmare, nu se póte declara, în falimentŭ o persónă, care a muritŭ în *ajunulŭ* acesteĭ încetărĭ, fie că s'a sinucisŭ, fie că a muritŭ din altă causă, puțin importă. Acéstă opiniune o credemŭ maĭ înte-

meiată (Duvergier, t. XXXVII, p. 365. M. P. Pradier-Fodéré, p. 399.)

Orĭ cumŭ ar fi, declaraţiunea falimentuluĭ dupĕ mórte, nu se póte pronunţa, nicĭ din oficiŭ, nicĭ nu se póte cere de creditorĭ, după cum vomŭ arĕta maĭ la vale, de câtŭ numaĭ în curgerea anuluĭ de la mórte. (Art. 185, în fine, C. com).

Pe de o parte s'a credutŭ, că acestŭ termenŭ este destulŭ de lungŭ pentru ca creditoriĭ sĕ se pótă lumina asupra oportunităţeĭ declarăreĭ falimentuluĭ; şi pe de alta, că este destulŭ de scurtŭ, pentru ca sĕ nu maĭ existe nicĭ o temere, că declaraţiunile posthume ale falimentuluĭ, o sĕ aducă turburare în succesiunĭ. — In fine, este certŭ, că décă declararea falimentuluĭ s'a cerutŭ de creditoriĭ *în cursulŭ anului* de la mórtea comerciantuluĭ, se póte pronunţa de tribunalŭ şi *dupĕ expirarea anuluĭ*, pentru că judecătoriĭ trebue sĕ se raporte la ḑiua cerereĭ, pentru a 'şĭ pronunţa sentinţa lorŭ.

Unŭ comerciantŭ care s'a retras din comerciŭ maĭ póte elŭ sĕ fie declaratŭ în falimentŭ?

Póte sĕ fie declaratŭ în falimentŭ, décă va fi fostŭ în stare de încetare de plăţĭ în momentulŭ retragereĭ séle din comerciŭ. (Limoges, 31 Déc. 1857). Iar décă nu 'şĭ va fi perdutŭ creditulŭ, câtŭ a fost comerciantŭ, şi décă încetarea plăţilor sele nu a avutŭ locŭ, de câtŭ atuncĭ, cândŭ nu maĭ era comerciantŭ, nu se maĭ póte declara în falimentŭ.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că art. 185 C. com. este aplicabilŭ atâtŭ indigenilorŭ, câtŭ şi străinilorŭ, carĭ facŭ comerciŭ în Regatulŭ Românieĭ, pentru că legea asupra falimentelorŭ are caracterulŭ uneĭ legĭ de poliţiă, şi că atare este obligatoriă pentru toţĭ câţĭ se află pe teritoriulŭ ţĕreĭ nóstre. (Cass. fr. 24 Nov. 1857).

Unŭ streinŭ, care face comerciŭ, póte se fie declaratŭ în falimentŭ de unŭ Tribunalŭ Românŭ, fără a distinge décă declaraţiunea vine în urma cerereĭ străinuluĭ chiarŭ, orĭ dupĕ ce-

rerea creditorilorŭ luĭ, saŭ décă tribunalul o pronunţă din oficiŭ.

Ce este regimul falimentuluĭ? şi care sunt diferenţile cele maĭ notabile între *falimentŭ* şi *deconfiturŭ?*

Regimulŭ falimentuluĭ este totalitatea regulilorŭ, pe care le vomŭ studia şi carĭ se aplică comerciantuluĭ, care a încetatŭ plăţile séle, adică aceluia, care este în stare de falimentŭ. Aşea, de exemplu, starea de falimentŭ trebue declarată de tribunalŭ; falitulŭ perde administraţia bunurilorŭ séle; se numesc nişte administratorĭ numiţĭ sindycĭ, care 'ĭ administra starea, sub supravegherea unuĭ judecătorŭ-comisarŭ; creditoriĭ pierdŭ dreptulŭ de a maĭ face acţiunĭ individuale; unele acte suntŭ isbite de nulitate în basa unorŭ presumpţiunĭ legalĭ; drepturile femeiĭ falituluĭ sunt restrânse; contractulŭ închiatŭ de falitŭ şi majoritatea creditorilor luĭ, adică *concordatulŭ*, este obligatoriŭ pentru toţĭ creditoriĭ pênĕ şi pentru minorĭ; tóte aceste regulĭ nu se aplică, când este vorba de *deconfiturŭ* pentru că atuncĭ, cândŭ unŭ necomerciantŭ este insolvabilŭ, şi este în imposibilitate de a plăti pe creditoriĭ sĕĭ, nu esistă o declaraţiune judecătoréscă, care sĕ constate acéstă situaţiune; elŭ 'nu perde administraţia avereĭ séle; fie-care din creditoriĭ luĭ, 'ĭ potŭ urmări individualŭ starea, şi ceva maĭ multŭ, creditoriĭ potŭ, în unele casurĭ, critica înstrăinările saŭ, alte acte ce arŭ fi făcut persóna în deconfitură (art. 974 C. civ.); nu suntŭ presumpţiunĭ legalĭ, carĭ sĕ facă, ca în casŭ de falimentŭ, a se pronunţa nulitatea actelorŭ numaĭ pentru singurul cuvêntŭ, că suntŭ făcute aprópe de ḑiua insolvabilităţeĭ debitoreluĭ; în fine, fie-care creditorŭ póte refusa de a executa unŭ contractŭ la care n'arŭ fi participatŭ, şi pe care l'arŭ fi închiatŭ majoritatea creditorilor cu debitorele comunŭ.

Termeniĭ falitŭ şi bancrutŭ suntŭ eĭ sinonimĭ?

Cuvêntulŭ: *falitŭ* şi *bancrutŭ* nu aŭ aceiaşĭ însemnare; *falimentulŭ*, cumŭ am vĕḑutŭ, este starea unuĭ comerciantŭ, care

a încetatŭ plăţile; pre cândŭ *bancruta* este posiţiunea unuĭ comerciantŭ, care nu numaĭ că a încetatŭ plăţile, ci care s'a făcutŭ şi culpabilŭ de greşelĭ grave prevĕḑute de art. 324 şi 325 C. com., saŭ de fraudele determinate de art. 326 C. com., dupĕ cumŭ vomŭ vedea maĭ la vale.

CAPITOLULŬ I

Despre declaraţiunea falimentuluĭ şi despre efectele séle.

Cu acéstă ocasiune vomŭ vedea:

1. Declaraţiunea falimentuluĭ.
2. Efectele falimentuluĭ o dată declaratŭ de tribunalŭ.
3. Efectele falimentuluĭ relativŭ la actele făcute de falițĭ în intervalulŭ de la încetarea plăţilorŭ, saŭ cu ḑece ḑile maĭ nainte de acéstă epocă, pênĕ la declarare.

1. Declaraţia falimentuluĭ. — Orĭ-ce neguţătorŭ, care vede că este silitŭ a înceta plăţile, trebue sĕ declare acésta la tribunalulŭ domiciliuluĭ sĕŭ; sĕ înţelege că, décă va fi în acelŭ judeţŭ o secţiune comercială, declaraţiunea se va face la comerciŭ, iar de nu, la civilŭ. Acéstă declaraţiune trebue sĕ o facă celŭ multŭ *în ḑiua a treia de la încetarea plăţilor*, (art. 186 C. com.). Legea pune un termenŭ aşa de scurtŭ, pentru că este importantŭ, că starea de falimentŭ sĕ fie câtŭ se póte maĭ curând constatată, şi terţiile persóne însciinţate despre acésta. (art. 186 C. com.).

In casŭ cândŭ ar înceta plăţile séle o societate comercială, declaraţiunea încetăriĭ de plățĭ trebue asemenea sĕ se facă la tribunalul districtuluĭ în resortulŭ căruia este scaunul principalŭ alŭ societăţeĭ, şi trebue sĕ se arate numele şi domiciliulŭ fie căruĭ asociatŭ, décă societatea este în nume colectivŭ, iar décă este în comandită, numaĭ numele şi domiciliulŭ asociaţilorŭ solidarŭ responsabilĭ.

Falimentu'ŭ uneĭ societăţĭ atrage elŭ de dreptŭ şi falimentulŭ fie-căruĭ din asociaţiĭ solidarĭ responsabilĭ?

1. Sistemŭ. — Cândŭ o societate cade în falimentŭ, asociaţiĭ nu sunt de dreptŭ falițĭ, pentru că, ca să fie cine-va în falimentŭ trebue ca să fi încetatŭ plăţile séle personalŭ; şi între asociaţĭ, se potŭ găsi uniĭ, care să nu fie în încetare de plăţĭ, de şi societatea a încetatŭ plăţile séle, pentru că existenţa societăţiĭ este distinsă de a asociaţilorŭ.

Este adevĕrat, că creditoriĭ societăţeĭ aŭ o acţiune personală în contra fie-căruĭ asociatŭ, şi că fie-care din eĭ este obligat solidarŭ; dér nu pot fi declaraţĭ personalŭ în falimentŭ, de câtŭ numaĭ atuncĭ, cândŭ suntŭ urmaţĭ de creditorĭ, şi nu plătescŭ. (Pardessus no. 976 et suiv. — Paris 26 Mars 1840: Orléan, 27 Novembre. 1850.)

2. Sistemŭ. — După noĭ falimentulŭ uneĭ societăţĭ atrage de dreptŭ falimentulŭ fie-căruia din asociaţĭ, pentru că art. 186 cere, ca în casŭ de falimentŭ alŭ uneĭ societăţĭ în nume colectivŭ, declaraţiunea încetăriĭ plăţilorŭ să conţină numele şi să arate domiciliul tutulorŭ asociaţilorŭ, şi art. 203 cere ca pecetiile să se pună şi la domiciliulŭ fie-căruĭ asociatŭ solidarŭ responsabilŭ. Şi în fine, art. 274, presupune falimentulŭ tutulorŭ socilorŭ solidarĭ responsabilĭ, cândŭ ḑice: că în casŭ de falimentŭ al uneĭ tovărăşiĭ comerciale, creditoriĭ potŭ să închie concordatŭ cu unulŭ, saŭ maĭ mulţĭ din tovarăşĭ.

Afară de acésta, cândŭ s'a discutatŭ legea în consiliulŭ de statŭ francesŭ, unŭ membru a insistatŭ pentru admiterea primuluĭ sistemŭ; propunerea sa însă nu s'a primitŭ, şi a prevalatŭ sistemulŭ, pe care 'l susţinem noĭ. (Renouard, t. I, 251, t. II, p. 137 et suiv; Massé t. III, no. 218; Esnault t. II, no. 485; Bécane, Questions sur les faillites etc. p. 45. — Douai. 9 Févr. 1825; 15 Mai et 7 Juin 1859.

O societate anonimă se póte ea declara în faliment?

1. Opiniune. — Uniĭ cred, că negaţiunea resultă de acolo,

că legea a omisŭ de a arăta de cine şi cumŭ trebue sĕ se facă declaraţiunea încetăreĭ plăţilorŭ uneĭ asemenea societăţĭ. — Afară de acésta, societatea anonimă este o asociaţiune de capitalurĭ, iar nu de persóne; şi nu póte exista falimentŭ fără falitŭ. (Renouard, t. I, p. 256; Massé no. 216).

2. *Opiniune.* — Alţiĭ din contră. şi cu drept cuvêntŭ decidŭ, că o societate anonimă póte fi declarată în falimentŭ, şi că tăcerea legiĭ nu este suficientă pentru a priva o societate anonimă, şi pe creditoriĭ sĕĭ de mĕsurile, ce reclamă interesulŭ lorŭ reciprocŭ. (Lainné, p. 30; Esnault, t. I, no. 96; — Voy. Paris, 29 Déc. 1838; 27 Nov. 1852).

Trebue, cu tóte acestea, adoptândŭ acéstă din urmă opiniune, sĕ recunóscem că este o lacună în lege, pentru că nu ne arată nicĭ cine trebue sĕ facă declaraţiunea încetăriĭ plăţilorŭ, nicĭ ce trebue sĕ conţină acea declaraţiune.

Dér o asociaţiune în participaţiune póte ea sĕ fie declarată în falimentŭ?

Cât despre asociaţiunile în participaţiune, ne referimŭ la diversele sisteme pentru determinarea caracterelor eĭ (pag. 124 şi urm.) Décă vom adopta sistemul, dupĕ care societatea în participaţiune este aceia, care are de obiectŭ o operaţiune, saŭ numaĭ câte-va operaţiunĭ determinate, vom decide că chiar recunoscândŭ personalitatea acesteĭ societăţĭ, nu se póte cu nicĭ unŭ chipŭ declara în falimentŭ, pentru că nu este o societate *comercială*, de şi face câte-va operaţiunĭ de comerciŭ.

Décă vom urma sistemulŭ pe care l'amŭ primitŭ noĭ, dupé care o asociaţiune în participaţiune este atuncĭ, când părţile convinŭ, ca operaţiunile, orĭ-câtŭ de multiple arŭ fi ele, sĕ se facă numaĭ în numele unuia din asociaţĭ, ér nu în numele tuturorŭ, de asemenea *societatea* nu póte fi declarată în falimentŭ, pentru că ea *nu are o personalitate;* în acestŭ casŭ numaĭ *asociatulŭ gerantŭ* se póte declara falitŭ, şi prin ur-

mare, numaĭ numele acestuĭ gerantŭ cunoscutŭ trebue indicatŭ în declaraţiunea încetăreĭ plăţilorŭ.

De ce acte trebue însocitĕ declaraţiunea falituluĭ?

Debitorele falitŭ nu numaĭ că trebue sĕ declare tribunaluluĭ încetarea plăţilorŭ séle, dér maĭ trebue ca acéstă declaraţiune sĕ fiă însocită şi de unŭ *bilanţŭ* (art. 186).

Ce este bilanţulŭ şi ce trebue sĕ conţină?

Bilanţulŭ este unŭ actŭ care trebue sĕ conţină :

1). Statulŭ activuluĭ, adecă, enumerarea şi evaluarea tuturorŭ bunurilorŭ mobile şi imobile ale debitoreluĭ;

2). Statulŭ pasivuluĭ, în care sĕ se aréte numele fie-căruĭ creditorŭ, suma ce i se datoresce, şi causa creanţeĭ:

3). Unŭ tabloŭ de câştigurĭ şi perderĭ;

4). Unŭ tabloŭ despre cheltuelile debitoreluĭ.

Care este scopulŭ acestorŭ enunciaţiunĭ?

Enunciaţiunile coprinse sub cele d'ânteiŭ două numere aŭ de scopŭ de a face sĕ se cunóscă situaţiunea falituluĭ; ér cele coprinse sub cele-l'alte două numere din urmă, de a arĕta causele, circumstanţele, şi caracterele falimentuluĭ.

Pentru câtŭ tempŭ trebue sĕ aréte comerciantulŭ în tabloulŭ sĕŭ câştigurile, perderile şi cheltuelile?

Uniĭ autorĭ susţinéŭ, că comerciantulŭ trebue sé trécă în tabloulŭ sĕŭ, câştigurile, perderile şi cheltuelile *pe tempulŭ celorŭ 10 anĭ cari precedŭ falimentulŭ*, pentru cuvêntŭ, că bilanţulŭ trebue sĕ'lŭ facă dupĕ registre, şi legea obligă pe comerciantŭ a păstra registrele numaĭ în tempŭ de 10 anĭ. (V. art. 10 C. com.). (Locré, Esprit du Code de commerce. t. VI, p. 28).

Alţĭ autorĭ susţinŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, că comerciantulu trebue sĕ trécă în bilanţŭ câştigurile, perderile şi cheltuelile caseĭ séle de pe totŭ tempulŭ, de când face comerciŭ; a-rareorĭ comerciantulŭ îşĭ distruge registrele séle, dupĕ 10 anĭ. — Şi afară de acésta, bilanţulŭ nu se face numaĭ dupĕ registru-

jurnalŭ și corespondență, ci și după inventariele anuale; și unŭ comerciantŭ arŭ fi suspectŭ, déca nu arŭ da unŭ comptŭ exactŭ de tóte inventariele făcute, de când a întreprinsŭ operațiunile séle comerciale. (Pardessus. no. 1155).

In fine bilanțulŭ trebue certificatŭ de dênsulŭ, ca adevĕratŭ, fără însĕ a se face acéstă afirmațiune sub prestare de jurămêntŭ; trebue sĕ fie datatŭ și sub-scrisŭ de debitore. (Art. 187 C. com.).

Quid însă în casŭ, când se face declarațiunea de falimentŭ, fără a se depune și bilanțulŭ?

La întêmplare însĕ, când comerciantulŭ, din causa desvoltăreĭ afacerilorŭ séle, séŭ din vre-o altă împrejurare, s'arŭ găsi în imposibilitate de a face bilanțulŭ séŭ în cele treĭ ḑile acordate pentru depunerea luĭ, legea cere ca falitulŭ sĕ aréte motivele, cari l'aŭ împedicatŭ de a îndeplini acéstă formalitate. (Art. 187, part. ântêiŭ).

Care este sancțiunea disposițiuneĭ care ordonă declarațiunea falimentuluĭ și depunerea inventariuluĭ?

In lipsa acesteĭ declarațiunĭ și în casŭ de a nu se depune inventariulŭ, legea stabilesce în contra falituluĭ o presumpțiune de *bancrută simplă* (art. 325 C. com.), și pe de altă parte, déca s'a conformatŭ disposițiunilorŭ art. 186 și 187, tribunalulŭ de comerciŭ are facultatea de a'lŭ elibera de la arestŭ, séŭ de sub paza persóneĭ luĭ (art. 202 C. com.).

Ce face tribunalulŭ de comerciu după ce declară falitulŭ că a încetatŭ plățile?

Tribunalulŭ de comerciŭ alŭ domiciliuluĭ falituluĭ, după ce primesce declarațiunea luĭ despre încetarea plățilorŭ, îșĭ dă sentința sa, prin care declară, séŭ maĭ bine, prin care constată existența falimentuluĭ. (Art. 188).

Cererea de a se declara falimentulŭ trebue ea neapăratŭ adresată la tribunalulŭ de comerciŭ?

Unĭ autorĭ sunt de opiniune, că urmărirea falituluĭ trebue

neapăratŭ sĕ aibă locŭ înaintea tribunaluluĭ de comerciŭ, care este specialminte învestitŭ cu competinţa în acestŭ casŭ.

De aci nasce întrebarea : *tribunalele civile şi tribunalele criminale potŭ ele constata falimentulŭ?*

Maĭ mulţĭ autorĭ susţinŭ, că tribunalele civile aŭ dreptulŭ de a constata, cu ocasiunea unuĭ procesŭ de care se găsescŭ sesisate, esistenţa unuĭ falimentŭ nedeclaratŭ de tribunalulŭ de comerciu. Falimentulŭ, ḑicŭ dênşiĭ, este încetarea plăţilorŭ, este unŭ faptŭ care esistă prin elŭ ênsu-şĭ, şi pe care sentinţa declarativă numaĭ îlŭ constată, ér nu 'lŭ creéză. Prin urmare aparţine şi tribunaluluĭ civilŭ dreptulŭ de a recunósce, judecândŭ procesele de cari suntŭ sesisate, décă faptulŭ semnalatŭ de lege ca caracteristicŭ alŭ stăreĭ de falimentŭ, adică alŭ încetăreĭ plăţilorŭ, esistă, séŭ nu, şi de a aplica efectele legale ale acestuĭ faptŭ la contestaţiunile ce este chematŭ sĕ resolve. Tribunalele potŭ pronuncia nulităţile, pe cari le atrage după sine încetarea plăţilorŭ, etc.

Alţĭ autorĭ susţinŭ, că declararea falimentuluĭ printr'o sentinţă, este numaĭ de competinţa tribunalelorŭ de comerciŭ.

Ttrebue, ḑicŭ dênşiĭ, ca cine-va sĕ aibă sciinţa şi practica comerciuluĭ pentru a putea pronuncia în cunoscinţă de causă veridictulŭ declarativŭ alŭ unuĭ faptŭ purŭ comercialŭ şi adese-orĭ fórte complicatŭ, cumŭ este falimentulŭ.

Douĭ autorĭ, din aceĭ cari profeséză acestŭ din urmă sistemŭ, susţinŭ, că ministerulŭ publicŭ nu este competintŭ a urmări bancruta, şi nicĭ tribunalele corecţionalĭ nu potŭ constata, într'unŭ modŭ accesoriŭ, unŭ falimentŭ nedeclaratŭ de tribunalulŭ de comerciŭ. (Dellamarre et Lepoitvin, t. V. no. 54 et suiv.; Massé, t. III, no. 214; Douai, 15 Avril 1840).

Opiniunea contrariă însĕ are pentru ea aprópe unanimitatea autorilor, şi o jurisprudenţă constantă în Francia. (Cass. fr. din 7 Novem. 1811. şi 22 Mars 1838; 3 Avril 1846; 21 Févr. 1851).

După a cuĭ cerere se declară falimentulŭ?

Tribunalulŭ de comerciŭ póte pronuncia esistenţa falimentuluĭ după *cererea falitulut*, după cum scimŭ deja; şi după *cererea orĭ-căruĭ creditorŭ*, fiă chiar privilegiatŭ, séŭ ipotecarŭ, pentru că în casŭ de a nu se despăgubi din obiectulŭ asupra căruia cade dreptulŭ sĕŭ de preferinţă, rĕmâne simplu creditorŭ hirografarŭ.

Asemenea şi creditoriĭ ale cărorŭ creanţe nu aŭ ajunsŭ la terminŭ, precum şi aceia, ale cărorŭ creanţe suntŭ condiţionale, potŭ provoca declaraţiunea falimentuluĭ. Art. 188 C. com. nu face nicĭ o distincţiune; şi uniĭ şi alţiĭ solicitândŭ declararea falimentuluĭ, facŭ unŭ actŭ de conservaţiune a drepturilorŭ lorŭ, şi actele de conservaţiune suntŭ permise şi creditorilorŭ condiţionalĭ. (Art. 1016 C. civ.).

Unŭ creditorŭ, a căruĭ creanţă este purŭ civilă. póte elŭ provoca declararea falimentuluĭ?

Da, în casŭ când debitorulŭ va fi încetatŭ plăţile séle comerciale; şi trebue sĕ decidemŭ astŭ-felŭ chiar şi atuncĭ, când nu amŭ admite în numĕrulŭ actelorŭ, cari constituescŭ încetarea de plăţĭ, refusulŭ de a aquita angajamentele séle civile, pentru că falimentulŭ este o stare indivisibilă; şi apoĭ, fiind-că acéstă stare profită tuturorŭ creditorilorŭ, toţĭ o potŭ provoca. Astfelŭ decide şi Curtea de Cass. fr. (Req. 9 Août 1849; Paris. 27 Nov. 1841; Douai, 27 Août 1852).

Unŭ copilŭ póte elŭ provoca declararea falimentuluĭ tatăluĭ sĕŭ, şi o femeiă a bărbatuluĭ eĭ?

Sunt uniĭ autorĭ, cari susţinŭ că starea de falimentŭ presupune în tot-d'a-una unŭ felŭ de culpă, şi buna cuviinţă nu permite, ca unŭ fiŭ sĕ provóce falimentulŭ tatăluĭ sĕŭ, şi o femeiă pe a bărbatuluĭ eĭ. Calea comună este de ajunsŭ pentru aceste persóne pentru ca sĕ obţină, ceea ce li se datoresce. (Pardessus, no. 1099; Rennard, t. I, p. 271).

Alţĭ autorĭ respingŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, acéstă opiniune sus-

ţinênd că textulŭ legeĭ nu se opune la acţiunea fiuluĭ, séŭ la a femeeĭ. (Esnault, no. 97; Bravard, t. V, p. 57; Demangeat, loc. cit. note 3).

Tribunalulŭ nu póte elŭ declara din oficiŭ falimentulŭ?

Falimentulŭ póte fi declaratŭ şi din oficiŭ de tribunalŭ. Legiuitorulŭ acordândŭ acestŭ dreptŭ tribunaluluĭ de comerciŭ, a voitŭ sĕ prevină pericolele, ce arŭ fi putută resulta din întârḑierea falituluĭ de a'şĭ declara falimentulŭ. S'arŭ putea întêmpla adese-orĭ ca falitulŭ sĕ se înţelégă cu creditoriĭ presenţĭ, şi sĕ le dea óre-cari garanţiĭ în prejudiciulŭ creditorilorŭ absenţĭ, pentru ca sĕ nu maĭ reclame declararea falimentuluĭ.

Cum se esecută sentinţa, prin care se declară falimentulŭ?

Sentinţa prin care se declară falimentulŭ se execută provisoriŭ fără a fi trebuinţă sĕ se spună acésta printr'ênsa, şi se execută cu tótă oposiţiunea, ce arŭ face falitulŭ. Nu trebue ca executarea uneĭ decisiunĭ, aşa de importantă, sĕ fie întârḑiată şi contrariată.

Afară de declararea falimentuluĭ, ce maĭ trebue sĕ facă tribunalulŭ de comerciŭ?

Tribunalulŭ maĭ trebue încă sĕ determine într'unŭ modŭ precisŭ şi epoca încetăreĭ plăţilorŭ. Una este a declara aḑĭ la 24 Maiŭ 1881, că Primus este în stare de falimentŭ, şi alta este a declara, că acestŭ falimentŭ s'a manifestatŭ de la 20 Ianuarie 1881.

Care este utilitatea determinăreĭ epoceĭ, la care aŭ încetatŭ plăţile.

Este importantŭ a se determina epoca încetăreĭ plăţilorŭ, pentru că, dupĕ cum vomŭ vedea maĭ la vale, unele acte ale falituluĭ se anulézä, décă suntŭ făcute în urma încetăreĭ plăţilorŭ, séŭ cu 10 ḑile înainte de acéstă epocă.

Cum se determină epoca încetăreĭ plăţilorŭ?

Ea se determină de tribunalulŭ de comerciŭ, séŭ prin sen-

tinţa prin care se declară falimentulŭ, séŭ printr'o sentinţă posterióră, dată după raportulŭ judecătoruluĭ comisarŭ, séŭ din oficiŭ, séŭ după cererea orĭ-căreĭ persóne interesate.

Décă tribunalulŭ nu a fixatŭ epoca încetăreĭ plăţilorŭ, atuncĭ ea este presupusă a data *din ḑiua declarăreĭ falimentuluĭ.*

Ce vomŭ ḑice în casŭ. când falimentulŭ s'a declaratŭ după mórtea falituluĭ? încetarea plăţilorŭ maĭ póte ea data din ḑiua declarăreĭ falimentuluĭ?

In acestŭ casŭ, uniĭ autorĭ decidŭ, că încetarea plăţilorŭ se presupune a data celŭ multŭ din ḑiua morţeĭ. ér nu din ḑiua sentinţeĭ, prin care se declară falimentulŭ. (Bravard, p. 587).

Alţiĭ, suntŭ de părere, că părţile interesate trebue să stăruiască a se repara de tribunalŭ omisiunea făcută.

Să notăm însă, că este în generalŭ recunoscutŭ, că fixarea epoceĭ, la care a încetatŭ plăţile, nu este de câtŭ *provisoriă* şi că tribunalulŭ, póte în urmă maĭ bine luminatŭ. schimba şi arăta o altă epocă pentru încetarea plăţilorŭ.

Acésta resultă din art. 320 C. com., care indivicândŭ termenele, în care se primeşte acţiunea creditorilorŭ pentru a fixa data încetăreĭ plăţilorŭ *la o altă epocă, de câtŭ cea determinată* deja, ne spune implicitamente, ca până la expirarea acestorŭ terminĭ, se póte fixa printr'o sentinţă o altă epocă, adică se póte schimba epoca fixată.

Sentinţa prin care se declară falimentulŭ şi aceea prin care se fixéză, saŭ se schimbă data încetăreĭ plăţilorŭ, suntŭ fórte importante pentru ceĭ de alŭ treilea; de aceia legea voesce, ca să priméscă cea maĭ mare publicitate posibilă, şi dispune *că acea sentinţă să se publice în extractŭ prin monitorulŭ oficial*, şi să stea treĭ lunĭ lipită atâtŭ în sala judecătorieĭ, unde se va da pe faţă falimentulŭ, câtŭ şi pe la tóte tribunalele, unde falitulŭ, va avea stabilimente comerciale. (art. 190 C. com.).

2. Efectele declarărei falimentului.

Falimentulŭ o dată declaratŭ produce două felurĭ de efecte: a) Unele relative la starea falituluĭ; şi b) Altele relative la persóna luĭ.

A.—Efectele falimentuluĭ relative la averea falituluĭ. Aceştia suntŭ: 1) perderea dreptuluĭ falituluĭ de a 'şĭ administra starea sa (desesisarea), (art. 191 C. com.). 2) Suspensiunea urmărilorŭ individualĭ din partea creditorilorŭ, (art. 191). 3) Exigibilitatea creanţelor contra falituluĭ, (art. 193). 4) Incetarea dobânḑilorŭ (art. 193).

1. — Perderea dreptuluĭ falituluĭ de a 'şĭ administra starea sa (Desesisarea), (art. 191 şi 197).

— Din ḑiua sentinţeĭ, prin care se declară falimentulŭ, falitulŭ pierde administraţiunea tutulorŭ bunurilor séle mobile, séŭ imobile, dependinte, séŭ nu, de comerciulŭ sĕŭ.

Dér cu tóte acestea, acéstă desesisare nu suspendă, de câtŭ momentanŭ exerciţiulŭ dreptuluĭ de proprietate; acestŭ dreptŭ continuă a exista asupra capuluĭ falituluĭ; de unde urméză că décă falitulŭ maĭ târḑiŭ va fi pusŭ în fruntea afacerilorŭ séle printr'unŭ concordatŭ, cumŭ vomŭ vedea maĭ la vale, falitulŭ 'şĭ recapătă exerciţiulŭ dreptuluĭ sĕŭ de proprietate, fără sĕ fie trebuinţă de o nouă sentinţă, pentru a 'l reintegra în acestŭ dreptŭ. — Desesisarea are loc de dreptŭ *ipso jure*, ca consecinţă legală a sentinţeĭ declarative de falimentŭ, şi nicĭ nu este trebuinţă în acéstă sentinţă de o disposiţiune specială, ba încă ceva maĭ multŭ: *Tribunalulŭ chiar de ar voi, nu póte scuti pe falitŭ de aceste consecinţe.*

In urma sentinţeĭ declarative de falimentŭ, care este sórta actelorŭ falituluĭ, cari ar avea de obiectŭ disposiţiunĭ de bunurĭ, cari ar prejudicia pe creditorĭ?

Tóte actele posterióre sentinţeĭ declarative de falimentŭ, suntŭ nule faţă cu masa, în casŭ cândŭ aŭ de obiectŭ dispo-

siţiunĭ de bunurĭ, fiind-că falitulŭ este desesisatŭ de ele, saŭ în casŭ cândŭ potŭ prejudicia pe creditorĭ, fără a cerceta décă terţiile persóne, carĭ aŭ contractatŭ cu elŭ aŭ fost, saŭ nu, de bună credinţă (art. 191 C. com.).

Asemenea falitulŭ nu póte constitui în favorulŭ nicĭ unuia din creditoriĭ sĕĭ vre-un dreptŭ de preferinţă. Orĭ-ce dreptŭ de preferinţă consimţitŭ în urma sentinţeĭ declarative de falimentŭ, este nulŭ faţă cu creditoriĭ esistenţĭ în momentulŭ pronunţăreĭ acesteĭ sentinţe.

Cu tóte acestea ânsĕ trebue sĕ menţinemŭ, privilegiile şi ipotecile, carĭ garantéză plata obligaţiunilorŭ considerate ca condiţiunĭ saŭ sarcinĭ *ale acquisiţiunilorŭ posteriòre* declarăreĭ falimentuluĭ. Décă, de exemplu, falituluĭ 'ĭ-ar cădea o moscenire, în care ar fi legate de plătitŭ, legatariĭ aŭ asupra bunurilorŭ succesoralĭ o hipotecă legală, care este oposabilă creditorilorŭ falituluĭ: asemenea, décă falitulŭ ar împărţi acéstă succesiune, cohereḑiĭ sĕĭ aŭ asupra imobilelorŭ cadiute în lotulŭ luĭ, unŭ privilegiŭ pentru plata sumelorŭ de banĭ, ce le ar maĭ putea rămânea datorŭ, saŭ pentru garantarea loturilorŭ lorŭ în casŭ de evicţiune; acestŭ privilegiŭ este asemenea oposabilŭ creditorilorŭ falituluĭ. (art. 1737 no. 3 C. civ.). Décă amŭ da o altă soluţiune acesteĭ cestiunĭ, amŭ permite creditorilorŭ luĭ de a se îmbogăţi în dauna legatarilorŭ, şi a cohereḑilorŭ sĕĭ.

Falitulŭ este elŭ într'o stare de interdicţiune?

Nu! elŭ 'şĭ conservă deplina s'a capacitate, afară de actele de disposiţiune, prin care s'arŭ atinge starea sa, carĭ singure numaĭ sunt nule.

De aci urméză: că falitulŭ póte îmbrăţişa o altă meserie, póte dobândi nuoĭ bunurĭ, póte stipula, contracta obligaţiunĭ, carĭ sĕ dea o acţiune asupra nouluĭ sĕŭ activŭ. (Paris, 26 Juin 1851).

Dér desesisarea sĕ întinde nu numaĭ la bunurile, carĭ le pose-

de în ḑiua sentinţeĭ declarative de falimentŭ, ci şi asupra acelora carĭ 'ĭ arŭ putea cădea prin moscenire, saŭ pe carĭ le ar putea dobândi prin industria sa în tempulŭ, câtŭ este în stare de falimentŭ. (Curtea din Paris, a decis că desesisarea sĕ întinde pênĕ la produsulŭ munceĭ şi industriĭ personale ale falituluĭ, dându-i-se ânsĕ şi luĭ o parte remuneratoriă din aceste produse); (6 Juillet 1855).

Cu tóte acestea însĕ, este evidentŭ, că desesisarea se aplică numaĭ la bunurile personalĭ ale falituluĭ, iar nu şi la acele pe carĭ le administréḑă ca bărbatŭ alŭ soţiĭ séle, ca tată séŭ ca tutore.

Dupĕ pronunciarea sentinţeĭ declarative de falimentŭ în contra cuĭ se intentéză, saŭ se continuă acţiunile mobiliare, saŭ imobiliare?

In dată ce falitulŭ este desesisatŭ de administraţiunea bunurilorŭ séle, dupĕ cumŭ amŭ vĕḑutŭ, acţiunile privitóre la bunurile séle nu se maĭ intentéză în contra luĭ; aşea, legea ne spune: că din momentulŭ pronunţăreĭ sentinţeĭ declarative de falimentŭ, care aduce cu sine, de dreptŭ desesisarea, orĭ-ce acţiune mobiliară, saŭ imobiliară, nu se póte *continua* (décă este deja intentată contra falituluĭ, maĭ înainte de a se pronuncia sentinţa declarativă de falimentŭ), nicĭ *intenta*, de câtŭ numaĭ în contra sindicilorŭ, carĭ suntŭ representanţiĭ falituluĭ şi aĭ meseĭ creditorilorŭ; (art. 191 partea mediă).

Falitulŭ póte elŭ intenta saŭ continua ca reclamante acţiunile relative la bunurile, de carĭ este desesisatŭ?

De şi legea nu vorbesce, de câtŭ de casulŭ, cândŭ este vorba de acţiunĭ *în contra falituluĭ*, este evidentŭ însĕ, că elŭ nu póte nicĭ ca *reclamantŭ* intenta acţiunile relative la bunurile, de carĭ este desesisatŭ, nicĭ continua, pe cele intentate deja.

Nu sunt óre unele acţiunĭ, pe carĭ numaĭ falitulŭ singurŭ

le póte intenta, şi în contra cărora numaĭ elŭ singurŭ se póte apĕra?

Autoriĭ decidŭ, că suntŭ unele acţiunĭ, pe carĭ falitulŭ le póte intenta singurŭ, şi în contra cărora se póte singurŭ apăra; acestea suntŭ acţiunile relative la bunurile, carĭ suntŭ exclusivŭ personale; póte, de esemplu, sĕ intenteze o acţiune în divorţŭ, séŭ sĕ se apere în contra uneĭ asemenea acţiunĭ; póte intenta o acţiune în desavuare etc.

Curtea de Cass. din Francia a decisŭ asemenea, că falitulŭ póte intenta o acţiune pentru a obţine justiţia şi daune interese pentru inculpărĭ de natură a aduce o atingere consideraţiuneĭ séle personale. (Arrêt 21 Févr. 1859).

Se admite asemenea în generalŭ, că actele purŭ conservatoriĭ, făcute de falitŭ, suntŭ valabile şi eficace; Aşa o prescripţiune este valabilŭ întreruptă printr'o cerere în judecată din partea falituluĭ. (Massé no. 1201; Poitiers, 29 Jan. 1829).

Trebue asemenea sĕ conchidemŭ, că numaĭ falitulŭ, ér nu sindiciĭ, are dreptulŭ de a intenta în contra donataruluĭ o acţiune în revocaţiune pentru ingratitudine a uneĭ donaţiunĭ făcute de falitŭ maĭ 'nainte de falimentŭ. Numaĭ donatorulŭ singurŭ póte aprecia şi judeca ingratitudinea, şi a'lŭ pardona. (Dalloz Jurispr. génér., vo. faillite, no. 205, Renouard, t. I, p. 312).

Sindiciĭ uneĭ femeĭ căḑute în falimentŭ potŭ eĭ intenta în numele femeeĭ o acţiune în separaţiune de patrimoniŭ în contra bărbatuluĭ eĭ?

De şi acţiunea în separaţiune de patrimoniŭ este maĭ multŭ *reală* de câtŭ *personală*, sindiciĭ uneĭ femeĭ falite nu o potŭ intenta în numele eĭ, conformŭ art. 974, de câtŭ: 1) Cu învoirea femeeĭ; şi 2) In casŭ de falimentŭ séŭ de deconfitură a bărbatuluĭ eĭ. (Art. 1257 C. civ.).

2. — Suspendarea urmăririlorŭ individualĭ ale creditorilor asupra avereĭ falituluĭ (art. 191). Unŭ altŭ efectŭ alŭ decla-

rărei falimentului, şi care nu este de câtŭ o consecinţă a perderei dreptului de administraţiune, este că *creditorii falitului nu potŭ*, în urma sentinţei declarative de falimentŭ, *sĕ urmĕrescă* fie-care în parte, averea falitului; urmăririle de aci înainte sunt concentrate în mâna sindicilorŭ, cari singuri numai în principiŭ, potŭ procede în numele creditorilorŭ la vinderea bunurilorŭ mobile şi imobile ale falitului. Urmăririle individuale ale fie-cărui creditorŭ separatŭ nu ar avea de efectŭ, de câtŭ de a mări cheltuelile, şi de a consuma o parte din activŭ.

Vomŭ vedea ânsĕ, cândŭ vomŭ explica art 311 C. com., că décă unŭ creditorŭ chirografarŭ nu are dreptulŭ de a începe o urmărire asupra bunurilorŭ falitului în urma sentinţei declarative de falimentŭ, are dreptulŭ *de a continua o execuţiune* décă o va fi începutŭ mai înainte de a se da acéstă sentinţă.

Asemenea nici o executare asupra persónei falitului nu se mai póte face, de óre-ce elŭ nu mai póte face plăţi.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că acesta nu mai póte avea locŭ şi din causă că la noi legea constrângerei corporale a căḑutŭ în desvetudine.

Nu este cu tóte acestea o escepţiune de la regula suspensiunei urmăririlorŭ individuale asupra averei falitului în favórea unorŭ creditori?

Ba da!

Creditorii hypotecari, şi privilegiaţi pe imobile, potŭ şi în urma sentinţei declarative de falimentŭ sĕ încépă, şi sĕ ducă pênĕ la fine, urmăririle lorŭ asupra imobilelorŭ, care facŭ obiectul hypotecei, saŭ privilegiului lorŭ (art. 311 C. com.); asemenea şi creditorii gagişti potŭ cere vinderea gagiului lorŭ (art. 291 C. com.).

Sĕ notăm ânsĕ cu tóte acestea: că de şi propietarulŭ casei s'aŭ alŭ locurilorŭ închiriate falitului, are asupra lucrurilorŭ mobile din casele saŭ locurile închiriate un privilegiŭ,

conform art. 1730 al. I, urmăririle propietaruluĭ, pentru plata chiriilorŭ séle, asupra **lucrurilorŭ mobile ce servă la exploatarea** comerciuluĭ falituluĭ, sunt suspendate pentru *treĭ-decĭ de ḑile* de la data sentințeĭ declarative de falimentŭ (art. 197 C. com.).

Legiuitorulŭ a voitŭ, sĕ lase timpŭ noilorŭ administratorĭ aĭ bunurilorŭ falituluĭ de a chibzui, şi a desinteresa pe propietarŭ în casŭ, cândŭ ar fi utilŭ sĕ conserve locurile închiriate, şi sĕ continue cu esploatarea fonduluĭ de comerciŭ.

Suspendarea executărilorŭ însĕ nu împedică pe propietarŭ de a lua orĭ-ce mĕsurĭ conservatoriĭ ce ar fi de trebuință, de exemplu, póte sĕ revendice şi sequestreze obiectele mobile deturnate.

Sĕ notăm asemenea, că suspendarea execuţiuneĭ proprietaruluĭ, este restrânsă de art. 197 C. com. numaĭ la lucrurile mobile, care *servescŭ la exploatarea comerciuluĭ falituluĭ*; prin urmare, décă în locurile închiriate se găsescŭ mobile, carĭ nu servescŭ la exploatarea comerciuluĭ falituluĭ, proprietarulŭ nu este ținutŭ a aştepta termenulŭ de 30 ḑile pentru a le vinde.

Şi în fine acéstă suspensiune nu are locŭ în casŭ cândŭ proprietarulŭ arŭ avea dreptulŭ de a 'şĭ relua posesiunea imobilelorŭ închiriate, pentru că în acestŭ casŭ ne găsimŭ în fața uneĭ obligaţiunĭ de a 'ĭ lăsa libere imobilele. (art. 197 C. com.).

Creditoriĭ, carĭ aŭ dreptulŭ de a face în numele lorŭ acte de execuţiune în urma declarăreĭ falimentuluĭ, în contra cuĭ trebue eĭ sĕ le facă?

Art. 191. C. com. ne spune, că în urma declarăreĭ falimentuluĭ, creditoriĭ nu pot începe, saŭ continua, urmăririle lorŭ, de câtŭ **în contra sindicilorŭ.** In totŭ casulŭ însĕ, tribunalulŭ, décă va găsi cu cale, póte, sĕ priméscă şi pe falitŭ ca o parte înclinată, adecă póte sĕ priméscă şi reclamaţiunile séle

în casŭ, cândŭ sindicii ar compromite interesele luĭ.— Acestŭ dreptŭ de intervenţiune tribunalulŭ 'lŭ póte acorda falituluĭ atâtŭ în casŭ când arŭ fi vorba de o acţiune relativă la *administraţiunea bunurilorŭ*, câtŭ şi în casŭ, cândŭ ar fi vorba de *proprietatea bunurilorŭ*; art. 191 C. com. nu face nicĭ o distincţiune; prin urmare, orĭ-ce dinstincţiune ar fi arbitrariă.

3. — *Exigibilitatea creanţelorŭ contra falituluĭ.* — Declaraţiunea falimentuluĭ aduce cu sine exigibilitatea tutulorŭ creanţelorŭ în contra falituluĭ, fie acele creanţe civile, saŭ comerciale; legea nu distinge. (art. 192 C. com.).

Dér sĕ nu credemŭ cu tóte acestea, că acéstă exigibilitate introdusă în scopŭ de a accelera liquidaţiunea falimentuluĭ, produce chiar acele-aşĭ efecte, ca şi cândŭ creanţele ar fi ajunsŭ la scadenţă; Exigibilitatea resultândŭ din causa declaraţiuneĭ falimentuluĭ însemnédă numaĭ atâtŭ: că creditorulŭ va lua parte la operaţiunile falimentuluĭ, ca şi cândŭ creanţa ar fi ajunsŭ la termenŭ.

Aşea, acéstă exigibilitate accidentală nu dă creditoruluĭ dreptulŭ de a invoca compensaţiunea, în casŭ cândŭ ar datora şi elŭ falituluĭ o sumă óre-care exigibilă. De exemplu, în momentulŭ cândŭ Primus se declară în falimentŭ, Secundus 'ĭ datorédă o sumă de 1000 fr., care este ajunsă la termenŭ; Primus, falitulŭ datorédă şi elŭ luĭ Secundus 1000 fr. care nu este plătibilă de câtŭ peste unŭ anŭ. Secundus nu póte invoca compensaţiunea pe motivŭ, că datoria luĭ Primus a devenitŭ exigibilă din causa declarăreĭ falimentuluĭ.

Ceea-ce datorédă Secundus falituluĭ este suma de 1000 fr. Insĕ falitulŭ nu datorédă luĭ Secundus 1000 fr. ci numaĭ unŭ dividentŭ proporţionalŭ cu creanţa sa; Prin urmare, Secundus nu póte compensa o datorie de 1000 fr. care este ţinutŭ sĕ o plătéscă, şi care este liquidă şi exigibilă cu unŭ dividendŭ alŭ căreĭ cifră este incertă şi care este neexgibilŭ, cu alte cuvinte, cu o creanţă, care nu este nicĭ liquidă, nicĭ exigibilă,

dupĕ spiritulŭ art. 1145 C. civ. (Cass. fr. 11 Mars 1854; Agen 3 Janv. 1860).

Sĕ presupunemŭ însĕ, că atâtŭ suma de banĭ, ce datoréză Secundus falituluĭ, câtŭ şi suma de banĭ, ce datoréḑă falitulŭ luĭ Secundus suntŭ exigibile în momentulŭ declarăreĭ falimentuluĭ. Compensaţiunea totŭ nu va avea locŭ, pentru că, atuncĭ când unŭ debitore este falitŭ, creditoriĭ sĕĭ chirografarĭ iaŭ numaĭ unŭ dividendŭ proporţionalŭ din creanţele lorŭ. Apoĭ décă unŭ creditorŭ ar putea reţine spre plata sumeĭ, ce i se datoresce de falitŭ, suma ce are sĕ dea acestuia, ar primi în realitate o plată integrală, pre cândŭ ceĭ-l'alţĭ creditorĭ nu ar primi de câtŭ unŭ dividendŭ. Prin urmare s'ar crea în favórea luĭ unŭ privilegiŭ, care nu este scrisŭ în lege. (Traité de droit comercial par M. M. Bravard et Demangeat, t. V, p. 154 et suiv.).

Exigibilitatea sĕ aplică nu numai la creanţele ordinare, ci şi la acele garantate printr'o hypotecă, privilegiŭ saŭ gagiŭ. Starea de falimentŭ obligă pe creditorĭ a se întruni pentru a converti şi liquida activulŭ falimentuluĭ ; şi acésta ar fi imposibilŭ de făcutŭ, décă creanţele acestea nu ar fi exigibile. — Dér acéstă exigibilitate nu dă dreptulŭ portoruluĭ acestorŭ creanţe, de a urmări şi vinde imobilele grevate de hypotecĭ, saŭ privilegiŭ, saŭ de a cere vinderea gagiuluĭ lorŭ maĭ nainte de a sosi termenulŭ stipulatŭ pentru scadenţă; eĭ trebue sĕ aştepte resultatul operaţiunilorŭ falimentuluĭ, în urma cărora se va procede la formarea tablouluĭ de orḑine.

Exigibilitatea creanţelorŭ nu are ea locŭ faţă şi cu aceĭ, carĭ sunt obligaţĭ împreună cu falitulŭ ?

Nu! Exigibilitatea, dupĕ cumŭ ḑice art. 192 C. com. nu are locŭ, de câtŭ *numaĭ faţă cu fatitulŭ*; ar fi înjustŭ a aplica acéstă exigibilitate de creanţe, înainte de terminŭ şi acelora, carĭ snntŭ obligaţĭ împreună cu falitulŭ, în casŭ cândŭ eĭ sunt solvabilĭ. Creditoriĭ nu potŭ dér lua nicĭ o mĕsură maĭ nainte

de scadenţa creanţelorŭ lorŭ în contra celorŭ obligaţĭ împreună cu falitulŭ, décă, este bine înţelesŭ, aceştia nu sunt în stare de falimentŭ.

Nicĭ împrejurarea, că aceştĭ coobligaţĭ ar fi solidaricesce obligaţĭ împreună cu falitulŭ nu modifică acestŭ principiŭ, pentru că ceĭ coobligaţĭ solidaricesce potŭ avea diferite termine. (art. 1040 C. civ.).

Quid în casŭ, cândŭ datoria falituluĭ ar fi garantată printr'o cauţiune?

In acestŭ casŭ, creditorele nu póte cere nimicŭ de la celŭ ce a datŭ cauţiunea, décă este solvabilŭ; exigibilitatea resultândŭ din falimentŭ, nu are locŭ, de câtŭ numaĭ faţă cu debitorele principalŭ.

In casŭ cândŭ garantulŭ a datŭ falimentŭ, creditorulŭ póte elŭ sili pe debitorele principalŭ sĕ plătéscă datoria?

Déca fidejusorele dă falimentŭ, creditorulŭ nu póte sili sĕ plătéscă datoria, pe debitorele principalŭ, *décă acesta dă* o nouă cauţiune, (art. 1661 partea ultima, C. civ.). — Şi nicĭ nu este ţinutŭ sĕ dea o nouă cauţiune, décă fidejusorele cădutŭ în falimentŭ a fostŭ specialŭ alesŭ şi cerutŭ de creditore, pentru cá atuncĭ creditorulŭ este presupusŭ, că a voĭ u a se supune şanselorŭ, evenimentelorŭ, ce acestŭ fidejusore ar încerca.

Nu sunt óre alte regulĭ, speciale, cândŭ este vorba de angajamentele ce resultă dintr'un biletŭ la ordine, saŭ dintr'o poliţă?

Noĭ am vĕḑutŭ, în principiŭ, că în casŭ cândŭ sunt maĭ mulţĭ coobligaţĭ, celŭ care nu a căḑutŭ în falimentŭ, se bucură de beneficiulŭ termenuluĭ stipulatŭ.

Natura ânsĕ particulară a angajamentelorŭ resultândŭ din biletulŭ la ordine, şi din poliţă, a făcutŭ a introduce nişte regulĭ speciale, carĭ le vomŭ explica îndată:

In casŭ cândŭ dă falimentŭ *sub-scriitorulŭ* unuĭ biletŭ la or-

dinŭ, saŭ *primitorulŭ* uneĭ poliţe, saŭ *trăgĕtorulŭ, décă poliţa nu a fostŭ acceptată*, ceĭ l'alţĭ coobligaţĭ, în calitate de giranţĭ, sunt ţinuţĭ, faţă cu portorulŭ, de a da cauţiune pentru a garanta plata la scadenţă, décă nu maĭ preferŭ a plăti imediatŭ. Dér sĕ notămŭ bine, că portorulŭ nu póte cere o cauţiune saŭ plata de la ceĭ coobligaţĭ, de câtŭ numaĭ în casŭ de falimentŭ *alŭ debitoreluĭ principalŭ*. Aşea pentru biletulŭ la ordinŭ se cere, ca sub-scriitorulŭ luĭ sĕ cadă în falimentŭ ; şi pentru poliţă sĕ cere ca sĕ cadă în falimentŭ *trasulŭ*, décă a acceptatŭ poliţa, pentru că prin acceptare devine debitorŭ principalŭ şi directŭ ; saŭ trăgĕtorulŭ, décă poliţa încă nu a fostŭ acceptată, pentru că pênĕ la acceptare trăgĕtorulŭ este debitorele principalŭ.

Quid în casŭ când cade în falimentŭ unulŭ din giranţĭ?

In acestŭ casŭ portorulŭ nu póte cere cauţiune saŭ plata poliţeĭ maĭ înainte de scadenţă de la sub-scriitorŭ, în casŭ de biletŭ la ordine, saŭ de la acceptatore, orĭ de la trăgĕtorŭ, în casŭ de poliţă.

Quid în casŭ, când cade în falimentŭ trăgĕtorulŭ uneĭ **poliţe acceptate?**

In acestŭ casŭ portorulŭ nu are dreptŭ sĕ céră cauţiune nicĭ de la acceptatore, nicĭ de la giranţĭ.

In contra acesteĭ disposiţiunĭ se face însă următórea obiecţiune : Se dice, când cade în falimentŭ unulŭ din giranţĭ, portorulŭ arŭ trebui sĕ aibă dreptulŭ de a cere o cauţiune de la giranţiĭ *posteriorĭ* falituluĭ, pentru că eĭ venindŭ dupĕ acesta din urmă în ordinea cronologică a girurilorŭ, aŭ cedatŭ toţĭ subscrierea luĭ, şi aŭ garantat'o. Totŭ pentru acela-şĭ cuvêntŭ, când cade în falimentŭ trăgĕtorulŭ uneĭ poliţe, portorulŭ arŭ trebui ca sĕ pótă cere o cauţiune de la girantŭ chiar când poliţa arŭ fi fostŭ acceptată, pentru că eĭ cedândŭ poliţa, aŭ

cedatŭ în acela-şĭ tempŭ şi subscrierea trăgĕtoruluĭ, şi aŭ garantat'o. (Bravard, p. 592).

Cum s'aŭ cercatŭ însă uniĭ sĕ justifice legea?

Iată cum: Când acela care trebue sĕ plătéscă efectulŭ de comerciŭ (subscriitorulŭ biletuluĭ la ordinŭ, acceptatorulŭ uneĭ poliţe, saŭ trăgĕtorulŭ în casŭ de neacceptare) cade în falimentŭ, este certŭ că plata nu se va face la scadenţă, şi prin urmare, trebue constrânşĭ ceĭ-l'alţĭ sĕ dea cauţiune. Din contra, nu maĭ este necesitate a se cere acéstă garanţiă, când acela care trebue sĕ plătéscă efectulŭ este solvabilŭ, şi a cădutŭ în falimentŭ numaĭ unulŭ din garanţiĭ plăţeĭ. Obligaţiunea de a da cauţiune, décă s'arŭ fi impusŭ giranţilorŭ posteriorĭ girantuluĭ falitŭ, séŭ tuturorŭ giranţilorŭ, în casŭ de a da falimentŭ trăgĕtorulŭ, arŭ fi fostŭ de natură a aduce cu sine, décă nu falimentulŭ, celŭ puçinŭ gena celorŭ-l'alţĭ coobligaţĭ. Legiuitorulŭ a preferitŭ dér maĭ multŭ sĕ consacre unŭ principiŭ utilŭ şi reclamatŭ de necesităţile comerciuluĭ, de câtŭ sĕ urmeze deducţiunile riguróse ale theorieĭ.

Cu tóte acestea sĕ notămŭ, că décă trasulŭ cade în falimentŭ maĭ nainte a fi acceptatŭ poliţa, portorulŭ póte dupĕ ce va fi făcutŭ protestŭ pentru neprimire, sĕ recurgă în contra garanţilorŭ sĕĭ, pentru a'ĭ da o cauţiune, séŭ sĕ'ĭ plătéscă poliţa, pentru că de îndată ce trasulŭ este declaratŭ în falimentŭ, este certŭ, că primirea nu va maĭ avea locŭ, séŭ, ceea ce este totŭ atâtŭ, nu se va maĭ potea face în modŭ valabilŭ. (Pardessus, no. 1129).

4. — Incetarea dobêndilorŭ. (Art. 193 C. com.). — Indată dupĕ darea actuluĭ, prin care se declară falimentulŭ, dobêndile încetéză de a maĭ curge în contra falituluĭ (art. 133 C. com.). Acésta pentru douĕ cuvinte: ântêiŭ, pentru că de-odată cu declararea falimentuluĭ, falitulŭ devine incapabilŭ de a maĭ plăti; şi a doua, trebue sĕ trécă unŭ intervalŭ óre-care, de ordinarŭ destulŭ de lungŭ, pênĕ la plata dividendelorŭ

creditorilorŭ; décă dobênḑile arŭ fi continuatŭ a curge, creanţele cele marĭ arŭ fi absorbitŭ o parte din activŭ, care deja este insuficientŭ pentru a plăti capitalulŭ; şi acésta în prejudiţiulŭ micilorŭ creditorĭ; şi posiţiunea tuturorŭ creditorilorŭ trebue sĕ *fiă egală*, afară de aceĭ, cari aŭ cause de preferinţă.

Façiă cu cine încetéză dobênḑile de a maĭ curge?

Numaĭ façiă cu masa creditorilorŭ dobênḑile încetéză de a maĭ curge; ér façiă cu falitulŭ, şi façiă cu ceĭ obligaţĭ împreună cu elŭ curgŭ neîncetatŭ; falitulŭ va trebui sĕ plătéscă totŭ şi capete şi dobênḑĭ, décă va voi sĕ se rehabiliteze.

Quid façiă cu creditoriĭ, ale cărorŭ creanţe sunt garantate printr'unŭ privilegiŭ, hypothecă, séŭ printr'unŭ gagiŭ?

Façiă cu aceştia dobênḑile nu încetéză de a curge; eĭ îşĭ conservă dreptulŭ lorŭ la dobênḑĭ; dér nu le potŭ reclama, de câtŭ numaĭ din sumele provenite din bunurile afectate la privilegiulŭ, gagiulŭ séŭ hypotheca lorŭ.

Nu este nicĭ o dificultate, când sumele, din cari trebue sĕ se plătéscă creditoriĭ cu creanţe privilegiate, suntŭ suficiente pentru a'ĭ achita cu desăvârşire de capitalŭ şi dobênḑĭ. Dér în casŭ de insuficienţă, cestiunea este fórte delicată.

Aşa, sĕ presupunemŭ, că creditorulŭ privilegiat, séŭ hipotecarŭ, i se datoresce 10,000 fr. capitalŭ şi 1000 fr. dobênz de la declararea falimentuluĭ, şi imobilulŭ supusŭ privilegiuluĭ, séŭ hypoteceĭ, s'a vêndutŭ cu 7,500 fr., ce vomŭ imputa asupra acesteĭ sume? Dupĕ art. 1111 C. civ. creditorulŭ privilegiatŭ, séŭ hypotecarŭ ar avea dreptulŭ de a imputa maĭ ântâiŭ ceĭ 1,000 fr. dobênḑĭ, apoĭ o parte din capitalŭ şi pe urmă a veni pentru cea-l'altă parte (3,500 fr.) la masă, în concursŭ cu ceĭ-l'alţĭ creditorĭ chirografarĭ.

Dér cu acestŭ modŭ de imputaţiune, am ajunge sĕ facemŭ, ca masa creditorilorŭ chirografarĭ sĕ suporte nisce dobênḑĭ, de carĭ legea îĭ liberéză. Prin urmare modulŭ de imputaţiune, indicatŭ de art. 1111 Cod. civ. nu este aplicabilŭ în casŭ de

falimentŭ alŭ debitoruluĭ. Art. 193 C. com. este specialŭ în materiă; şi derogă de la susŭ citatulŭ articolŭ. (Lyon, 30 Août 1861).

Pênĕ aci amŭ vĕḑutŭ efectele falimentuluĭ pentru tempulŭ posteriorŭ sentinţeĭ, prin care se declară.

Acum avemŭ sĕ studiemŭ efectele falimentuluĭ pentru tempulŭ anteriorŭ acesteĭ sentinţe.

Scimŭ deja, că tribunalulŭ póte recunósce, că încetarea plăţilorŭ, séŭ cu alte cuvinte falimentulŭ, constatatŭ aḑĭ la 28 Maiŭ 1881, esista deja de multŭ, de esemplu, de la 28 Maiŭ 1880; Acum avemŭ sĕ regulămŭ sórta actelorŭ făcute de falitŭ de la 28 Maiŭ 1880, şi încă chiar şi cele făcute cu ḑece ḑile maĭ 'nainte de acéstă epocă, pênĕ la 28 Maiŭ 1881, când s'a datŭ sentinţa, prin care s'a declaratŭ falimentulŭ.

Dupĕ încetarea plăţilorŭ, şi chiar înainte de acéstă epocă, falitulŭ póte sĕ fi făcutŭ nisce acte, cu scopŭ de a avantagia pe uniĭ creditorĭ, séŭ de a sustrage de la masă în folosulŭ sĕŭ, şi în prejudiciulŭ lorŭ nisce bunurĭ, séŭ nisce valorĭ; eĭ bine, pentru a înlătura aceste fraude, legiuitorulŭ a luatŭ disposiţiunĭ, a decretatŭ nisce regulĭ relativŭ la actele anteriórе sentinţeĭ, prin care se declară falimentulŭ.

Legea prevede douĕ specіĭ de acte: Unele, cari sunt nule numaĭ pentru singurulŭ cuvêntŭ, că suntŭ posteriórе încetăreĭ plăţilorŭ, séŭ pentru că sunt făcute cu ḑece ḑile maĭ 'nainte, de acéstă epocă; acestea sunt actele prevĕḑute de art. 194 C. com.; Iar altele, pe cari judecătoriĭ, aŭ numaĭ *facultatea* de a le anula, décă vorŭ fi fostŭ făcute *în urma încetăreĭ plăţilorŭ*, şi décă terţiile persóne, cari aŭ contractatŭ cu debitorulŭ *avéŭ cunoscinţă despre acéstă încetare de plăţĭ;* Acestea sunt actele prevĕḑute de art. 195 C. com.

Sĕ notămŭ ânsĕ că falitulŭ nu póte invoca nulitatea actelorŭ prevĕḑute de art. 194 şi 195 C. com.; şi că numaĭ sindiciĭ aŭ dreptulŭ acesta.

Suntŭ dér *nule și fără efectŭ fațiă cu masa creditorilorŭ* următórele acte făcute de debitorŭ *în urma epocei încetăreĭ plățilorŭ determinată de tribunalŭ, séŭ în intervalulŭ celorŭ ḑece ḑile, ce precedŭ acéstă epocă?*

1.— Tóte actele de înstrăinare în darŭ de averĭ mișcătóre saŭ nemișcătóre.

Așia sunt nule tóte actele, care aŭ din partea falituluĭ un caracterŭ de liberalitate, darurile manuale, directe saŭ indirecte, donațiunile deghizate sub forma unuĭ contractŭ cu titlu oneros. — In adevĕrŭ, nu se póte permite unuĭ omŭ, alŭ căruĭ activŭ este, invederat că este insuficientŭ, pentru a 'șĭ plăti pe creditoriĭ sĕĭ, sĕ facă liberalitățĭ. (Curtea din Montpellier a decisŭ că o donațiune de imobile făcută de o persónă, care în urmă a căḑutŭ în falimentŭ, póte fi valabilŭ transcrisă și dupĕ declararea falimentuluĭ, saŭ în cele 10 ḑile precedente). (Arrêt 4 Juin 1864; voy. Cas. fr. 26 Nov. 1845, 24 Mai 1848).

Asemenea suntŭ nule și donațiunile renumerătóre, esceptându-se ânsĕ cele micĭ, neînsemnate, carĭ suntŭ maĭ multŭ acte de justiție, de câtŭ purŭ liberalitățĭ.

Ce vomŭ ḑice în privința uneĭ dote ce ar fi constituitŭ falitulŭ?

In ceea ce privește dota, ce ar fi constituitŭ falitulŭ, uniĭ autorĭ sunt de părere, că ea este valabilă în casŭ cândŭ sociĭ suntŭ de bună credință, pentru că constituirea uneĭ zestre are maĭ multŭ caracterulŭ unuĭ actŭ cu titlu onerosŭ, de câtŭ alŭ unuĭ actŭ cu titlu gratuitŭ *(ad sustinenda matrinonii onera).*

Unele decisiunĭ ale Curțiĭ de cass. fr. aŭ consacratŭ acéstă doctrină. (Req. 25 Févr. 1845; Cass. 2 Mars 1847).

Alțĭ autorĭ susținŭ, că constituirea uneĭ dote, de-și întrunește în câtŭ-va caracterele unuĭ actŭ cu titlu onerosŭ, însĕ nu este maĭ puținŭ adevĕratŭ, că este o liberalitate, și că termeniĭ absolużĭ aĭ art. 194 sunt contrariĭ primeĭ opiniunĭ.

In fine, sunt alțĭ autorĭ, carĭ de-și recunoscŭ că constituirea

uneĭ dote, este un actŭ cu titlu onerosŭ, faţă cu bărbatulŭ, nu o consideră, de cât ca o pură liberalitate faţă cu femeia. (Revue doctrionale, no. 359 et suiv.).

2.— Orĭ-ce plată de datoriĭ neajunsĕ la scadenţă.

Este probabilŭ, că plata datoriilorŭ neajunse la scadenţă, nu este făcută de câtŭ pentru a avantagia pe uniĭ creditorĭ, în detrimentulŭ altora; nu se póte de locŭ înţelege, de ce falitulŭ sé plătéscă prin anticipaţiune pe creditoriĭ, carĭ nu potŭ încă cere plata creanţelorŭ lorŭ, cândŭ nu plăteşte pe aceia, ale cărorŭ creanţe sunt exigibile. Prin urmare, cu dreptŭ cuvêntŭ, o astŭ-felŭ de plată este declarată de nulă.

Nu importă natura datoriilorŭ, fie ele comerciale, saŭ civile, plata lor de către fălitŭ în urma încetăreĭ plăţilorŭ séle, saŭ în cele ḑece ḑile precedente, este nulă faţă cu masa creditorilorŭ.

Nu importă asemenea modulŭ plăţiĭ, fie ele plătite în numerariŭ, prin transportŭ de creanţe (mutarea vre'unuĭ dreptŭ), vênḑare; legea ḑice : prin compensaţiune (răfuire), séŭ altŭfelŭ.

Espresiunile, *plata prin mutarea vre-unuĭ dreptŭ* (transportŭ), significă unŭ felŭ de *datio in solutum*, consistândŭ în transmiterea uneĭ creanţe, pe care debitorulŭ o avea, asupra uneĭ terţie persóne.

Plata *prin vênḑare* însemnéză : daţiunea spre plată *(datio in solutum)*, ce consistă în transmiterea proprietăţeĭ unuĭ mobil séŭ unuĭ imobilŭ creditoreluĭ.

Cuvêntulŭ *compensaţiune* (rĕfuire) nu însemnéḑă o compensaţiune legală, pentru că acésta nu póte avea locŭ, de câtŭ numaĭ cândŭ ambele datoriĭ suntŭ *exigibile*, şi noĭ aci presupunemŭ, că datoria falituluĭ nu este *exigibilă*. Cândŭ s'a redactatŭ art. 446 din codu francesŭ corespunḑĕtorŭ cu art. 194 al nostru, s'a spusŭ că aci nu este vorba de o compensaţiune legală, ci *convenţională*, adică: resultândŭ din convenţiunea părţilorŭ.

Ce vomŭ ḑice, cândŭ cu ocasiunea uneĭ poliţe, trasulŭ acceptă fără sĕ fi primitŭ provisiă, şi în urmă trăgĕtorulŭ 'ĭ trămite provisia, dér 'ĭ-o trimite în intervalulŭ celorŭ ḑece ḑile, ce precedŭ încetarea plăţilorŭ séle?

Celŭ care accéptă o poliţă, fără sĕ fi primitŭ provisia, devine creditorulŭ eventualŭ al trăgătoruluĭ pentru casulŭ cândŭ va fi plătitŭ, fără a fi primitŭ provisiă; prin urmare, trămiterea provisieĭ acceptatoruluĭ înaintea scadenţiĭ poliţeĭ, şi în intervalulŭ celorŭ ḑece ḑile, ce precedŭ încetarea plăţilorŭ trăgătoruluĭ, constitue o plată a uneĭ datoriĭ neajunse la termenŭ, şi prin urmare nulă façiă cu masa creditorilorŭ falituluĭ. (Cass. fr. 30 Mai 1859).

Sĕ nu ni se ḑică: că portorulŭ este adevĕratulŭ creditore al trăgĕtoruluĭ, şi că prin urmare, la dênsulŭ, iar nu la trasŭ, trebue sĕ se adreseze creditoriĭ pentru obţinerea sumelorŭ ilegalŭ plătite, sĕ nu ni se ḑică acésta, pentru că îndată ce trasulŭ a acceptatŭ este personalŭ obligatŭ façiă cu portorulŭ; şi prin urmare, plătindŭ, 'şĭ-a plătitŭ propria luĭ datorie. Creditoriĭ falituluĭ nu aŭ nimicŭ a reclama de la portorŭ. Eĭ nu se potŭ adresa, de câtŭ numaĭ la trasŭ pentru a cere restituirea provisiĭ, a căreĭ remitere constitue plata uneĭ creanţe în adevĕrŭ eventuale, dér ne ajunsă la termenŭ façiă cu trasulŭ, dupĕ cumŭ am ḑisŭ.

3.— Chiarŭ plata datoriilorŭ ajunse la termenŭ, décă se face alt-felŭ, de câtŭ în banĭ, saŭ efecte de comerciŭ.

Chiarŭ cândŭ datoria plătită ajunsese la termenŭ, décă plata s'a făcutŭ altŭ-felŭ, de câtŭ *în banĭ* saŭ *în efecte de comerciŭ*, (cari suntŭ ca un felŭ de monedă comercială), décă, de exemplu, creditorele primesce lucrurĭ mobile, bijuteriĭ, argintăriĭ, etc., acéstă plată este nulă. Legea presupune, că creditorele, care a consimţitŭ sĕ fie plătitŭ în acest modŭ neobicĭnuitŭ, a cunoscutŭ réua stare a debitoreluĭ. şi a voitŭ sĕ 'şĭ facă po-

siţiunea luĭ maĭ bună, de câtŭ a celorŭ-l'alţĭ creditorĭ, (art. 194 C. com.).

4.— Orĭ-ce hypotecă făcută de buna voe (saŭ prin hotărâre de judecată), şi tóte drepturile de antichresă, saŭ de asigurare înfiinţate asupra averilorŭ datoruluĭ pentru datoriĭ anteriόre constituireĭ hypoteceĭ, antichreseĭ saŭ gagiuluĭ.

Aşa pentru ca hypoteca, dreptulŭ de antichresă, saŭ gagiulŭ sĕ fie nule, sĕ cerŭ douĕ condiţiunĭ: 1) Ca ele sĕ fie constituite dupĕ încetarea plăţilorŭ, saŭ în cele ḑece ḑile carĭ o precedŭ, şi 2) ca ele sĕ se constitue pentru siguranţa unorŭ datoriĭ maĭ vechĭ, pentru care creditorele la începutŭ *n'a cerutŭ aceste garanţiĭ.* In adevĕrŭ, cândŭ creditorulŭ a datŭ în împrumutŭ baniĭ sĕĭ, şi nu a cerutŭ nicĭ hypotecă, nicĭ gagiŭ, şi în urmă vine şi obţine pentru siguranţa creanţiĭ séle nisce garanţiĭ, la carĭ la începutŭ nicĭ nu s'a gânditŭ, se presupune, că aceste acte tardive, şi fórte prejudiciabile maseĭ creditorilorŭ, nu suntŭ făcute, de câtŭ pentru că creditorele cunoscea réua posiţiune a debitoreluĭ, şi în scopŭ de a 'şĭ face condiţiunea sa maĭ bună, de câtŭ a celorŭ-l'alţĭ creditorĭ, pe cândŭ ea trebue sĕ fie egală cu a lorŭ, pentru că s'a mulţumitŭ pe simpla obligaţiune a falituluĭ.

Sĕ notămŭ, că art. 194 C. com. vorbesce şi despre *hypotecĭ judiciare* (făcute prin hotărâre de judecată); noĭ ânsĕ aḑĭ nu avemŭ hypotecĭ judiciare (art. 1748 C. civ.).

Ce vomŭ ḑice despre privilegiĭ, şi despre hypotecile legalĭ?

Fiindŭ-că art. 194 C. com. nu vorbesce de câtŭ de *hypotecile convenţionalĭ de antichresă* şi *de gagiŭ*, urméḑă, că elŭ nu se aplică nicĭ *la privilegiĭ*, *nicĭ la hypotecile legalĭ.*

Prin urmare, fără cuvêntŭ susţine Pardessus (no. 1135), că décă un comerciantŭ s'ar fi căsătoritŭ, în intervalulŭ celorŭ ḑece ḑile, carĭ precedŭ încetarea plăţilorŭ, femeia sa nu va

avea o hypotecă legală asupra bunurilorŭ luĭ. (V. Réq. 7 Nov. 1848).

Ce vomŭ ḑice în casŭ, cândŭ hypoteca, antichresă, saŭ gagiulŭ, sunt constituite în intervalulŭ de la încetarea plăţilorŭ, séŭ în cele ḑece ḑile maĭ de înainte, ânsĕ suntŭ constituite *de o dată cu obligaţiunea principală?*

In acestŭ casŭ, ele sunt valabile. Art. 194 nu anuléḑă, de câtŭ garanţiile constituite într'o epocă *posteriòră contractăriĭ datoriĭ*. Nu esistă nicĭ un motivŭ pentru a declara nulitatea acestorŭ garanţiĭ, în casŭ cândŭ creditorele nu a voitŭ sĕ 'şĭ dea baniĭ sĕĭ, de câtŭ cu acéstă condiţiune; în acestŭ casŭ, debitorele nu 'ĭ face un avantagiŭ gratuitŭ în prejudiciulŭ meseĭ creditorilorŭ.

Sĕ notămŭ, că nulităţile, de carĭ am vorbitŭ pênĕ aci, se pronuncia în virtutea unorŭ presumpţiunĭ legalĭ; şi prin urmare, aceĭ carĭ le invoca nu numaĭ că sunt dispensaţĭ de orĭce altă probă, dér *nicĭ nu se póte admite proba contrariă de cătrε judecătorĭ* (art. 1202 C. civ.).

Acte anulabile.— Sĕ trecemŭ acumŭ, sĕ vedemŭ actele, pe carĭ tribunalulŭ le póte anula décă aceia carĭ cerŭ anularea lorŭ probéḑa că, terţiile persóne, carĭ aŭ contractatŭ cu debitorele sciaŭ despre *încetarea plăţilor*.

Scimŭ, că art. 194 declară, absolutŭ nulă plata datoriilorŭ neajunse la terminŭ, orĭ cumŭ s'ar fi efectuatŭ, şi tractéḑă cu aceia-şĭ rigóre plata *datoriilorŭ ajunse la terminŭ, décă se va fi efectuatŭ altŭ-felŭ, de câtŭ în banĭ séŭ efecte de comerciŭ*; prin urmare, legiuitorulŭ admite implicitamente validitatea plăţeĭ, în banĭ séŭ în efecte de comerciŭ, a uneĭ datoriĭ ajunse la scadenţă.

Dér tribunalulŭ póte anula şi chiarŭ acéstă plată, décă se va proba, că creditorele care a primit'o, a sciutŭ despre încetarea plăţilorŭ; acésta este ceia-ce înţelege art. 195 prin vorbele: *orĭ-ce altă plată*.

Ce vomŭ ḑice despre cele-l'alte acte civile, saŭ comerciale, cu titlu oneros?

Orĭ-ce alte acte civile, séŭ comerciale, *cu titlu onerosŭ*, se potŭ asemenea anula, décă se va proba, că terţiile persóne, carĭ aŭ contractatŭ cu debitorulŭ, aŭ avutŭ sciinţă despre încetarea plăţilorŭ luĭ.

Tribunalulŭ trebue elŭ neapĕratŭ sĕ pronunţe nulitatea actuluĭ în casŭ, când se va proba, că terţiile persóne, carĭ aŭ contractatŭ cu debitorele, aŭ avutŭ cunoscinţă despre încetarea plăţilorŭ?

Chiarŭ cândŭ s'ar proba, că terţiile persóne aŭ avutŭ acéstă cunoscinţă, nu urméḑă, că tribunalulŭ *trebne* neapĕratŭ sĕ anuleḑe actulŭ; art. 195 ḑice: că *vorŭ putea*, iar nu că *trebue;* este sciutŭ din discuţiunile art 447 C. francesŭ, corespunḑĕtorŭ cu al nostru, că legiuitorulŭ a voitŭ sĕ lase o mare latitudine judecătorilorŭ în acéstă cestiune.

Sĕ notămŭ în fine, că art. 195 vorbesce numaĭ de actele făcute în *urma încetăriĭ plăţilorŭ*, iar nu şi de cele făcute *în cele ḑece ḑile precedente acesteĭ încetărĭ*; de unde urméză, că actele cu *titlu onerosŭ*, în generalŭ, făcute în aceste ḑece ḑile remânŭ sub imperiulŭ principiilorŭ consacrate de art. 974 C. civ. relativŭ la acţiunea pauliană, séŭ revocatoriă.

Prin urmare, actele cu titlu onerosŭ, în generalŭ, făcute în intervalulŭ celorŭ ḑece ḑile, cari precedŭ încetarea plăţilorŭ, nu potŭ fi anulate, de câtŭ numaĭ décă va fi fraudă din partea debitoruluĭ *(consilium fraudis ex parte debitoris)*, şi décă terţia persónă se va fi asociatŭ la intenţiunea fraudulósă a acestuĭ din urmă *(fraudis non ignorantia ex parte tertii)*, pentru că acésta este regula de dreptŭ comunŭ, care guvernéză acţiunea pauliană.

Amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, că şi plata datoriilorŭ ajunse la terminŭ, şi făcută în banĭ, séŭ efecte de comerciŭ, însĕ în urma încetăreĭ plăţilorŭ falituluĭ, se póte anula, décă creditorele, care

a primit'o, a avutŭ cunoscinţă despre acéstă încetare de plăţĭ.

Legea ânsĕ vine şi face o escepţiune în favórea **portoruluĭ uneĭ poliţe, séŭ al unuĭ biletŭ la ordinŭ,** şi ḑice : când o poliţă, séŭ unŭ biletŭ la ordinŭ, se va fi plătitŭ în urma încetăreĭ plăţilorŭ, şi înainte de sentinţa declarativă de falimentŭ, portorulŭ chiar décă arŭ fi avutŭ cunoscinţă de încetarea plăţilorŭ, nu este obligatŭ a da înderĕptŭ sumele primite, spre plata titluluĭ sĕŭ, (art. 196 C. com.).

Care este motivulŭ acesteĭ dispoziţiunĭ ?

Poliţa, şi biletulŭ la ordinŭ suntŭ unŭ felŭ de monedă, ale cărorŭ circulaţiune arŭ fi periculosŭ pentru comerciŭ a o împedica.

Aceste efecte nu s'arŭ primi cu înlesnire, décă portoruluĭ lorŭ 'ĭ-arŭ fi témă, că o sĕ fiă obligatŭ a restitui plata lorŭ, dupĕ ce o va fi primitŭ.

Afară de acésta arŭ fi şi injustŭ, ca portorulŭ sĕ fiă obligatŭ a restitui plata, pentru că arŭ fi pusŭ într'o posiţiune de a nu potea evita o perdere. — Étă de ce :

Portorulŭ uneĭ poliţe, séŭ alŭ unuĭ biletŭ la ordinŭ, se presintă la trasŭ, séŭ la subscriitorŭ, dupĕ ce aceştia aŭ căḑutŭ în falimentŭ şi cere plata titluluĭ sĕŭ. Trasulŭ, séŭ sub-scriitorulŭ biletuluĭ, de-şi falitŭ, plătesce. Acum maĭ póte portorulŭ sĕ facă protestŭ şi sĕ exerse urmărirĭ pentru neplată? evidentŭ, că nu! pentru că este plătitŭ; Şi décă arŭ fi silitŭ, portorulŭ, dupĕ ce a trecutŭ termenulŭ pentru protestŭ, şi celŭ de 15 ḑile pentru a trage în judecată pe giranţĭ, sĕ întórcă înderĕptŭ plata ce a primitŭ, nu arŭ suferi elŭ o pagubă ireparabilă? evidentŭ, că da! pentru că a perdutŭ recursulŭ sĕŭ în contra giranţilorŭ, şi chiar şi în contra trăgĕtoruluĭ, décă acesta va fi făcutŭ provisia.

Pentru aceste motive legiuitorulŭ dispenséză pe portorulŭ uneĭ poliţe, séŭ alŭ unuĭ biletŭ la ordinŭ, de a întórce înderĕptŭ plata primită.

Cari sunt cu tóte acestea persónele pe cari legea le obligă sĕ raporte suma uneĭ poliţe séŭ a unuĭ biletŭ la ordinŭ. plătite de unŭ falitŭ?

Legea supune la acţiunea în raportŭ pe *trăgĕtorŭ*, séŭ pe *dătătorulŭ de ordine*, décă poliţa va fi fostŭ trasă în socotéla uneĭ terţie persóne, şi pe *primulŭ girantŭ*, décă este vorba de unŭ biletŭ la ordine, ânsĕ numaĭ în casŭ când se va proba, că acela, de la care se cere raportulŭ, a avutŭ cunoscinţă de încetarea plăţilorŭ în momentulŭ *emisiuneĭ titluluĭ*. (Art. 196).

In ceea ce privesce pe **trăgĕtorulŭ în comptŭ** este bine sĕ vedemŭ explicaţiunile art. 111 la pagina 277 lit. f.

Acéstă cestiune este, dupĕ părerea mea, destulŭ de dificilă.

Sĕ modificămŭ acum hypothesa :

Ce vomŭ ḑice în casŭ, când portorulŭ, în urma protestuluĭ a fostŭ plătitŭ de unulŭ din giranţĭ, séŭ de trăgĕtorŭ pe cari elŭ 'ĭ-a sciutŭ că suntŭ în încetare de plăţĭ?

Sĕ presupunemŭ, că poliţa se presentéză la scadenţă la trasŭ, acesta refusă de a o plăti, portorulŭ face protestŭ, şi se adreséză séŭ la unulŭ din giranţĭ, séŭ la trăgĕtorŭ, şi îşĭ primesce plata. Acum nasce întrebarea : în casŭ când acela, care l'a plătitŭ, era în încetare de plăţĭ, dér falimentulŭ nu se declarase încă, şi portorulŭ scia tóte acestea, fi-va elŭ (portorulŭ) supusŭ la acţiunea în raportŭ?

Maĭ multe Curţĭ de apelŭ din Francia s'aŭ pronunciatŭ pentru afirmativă, pentru cuvêntŭ că în acestŭ casŭ lipsescŭ motivele specialĭ, cari aŭ determinatŭ pe legiuitorŭ a protegia pe portorŭ în contra acesteĭ acţiunĭ. Elŭ a făcutŭ protestŭ; ordinea în care trebuia sĕ'şĭ urmeze recursulŭ sĕŭ nu i-a fostŭ impusă, prin urmare i se póte ḑice : de ce s'a adresatŭ la girantulŭ, pe care 'lŭ scia, că este în încetare de plăţĭ?

Acéstă soluţiune este criticată de M. Rataud, care susţine că termeniĭ art. 449 C. com. francesŭ, corespunḑĕtorŭ cu art. 196 alŭ nostru, suntŭ prea generalĭ, şi nu se póte admite dis-

tincţiunea făcută de jurisprudenţa francesă. M. Rataud maĭ invócă în sprijinulŭ opiniuneĭ séle şi motivulŭ principalŭ care a datŭ nascere art. 196 (446 fr.) despre cari amŭ vorbitŭ maĭ susŭ, şi dorinţa legiuitoruluĭ de a asigura creditulŭ şi circulaţiunea efectelorŭ de comerciŭ, dându-le o protecţiune óre-care. (Revue critique, t. XXVIII, p. 489 et suiv. — Voy. Demangeat sur Bravard, t. V, p. 272; Cass. fr. 16 Juin 1846).

Cu tóte acestea, Curtea de Casaţiune din Francia a consacratŭ prin numeróse decisiunĭ recente, doctrina contrariă, dupĕ care art. 196 este aplicabilŭ numaĭ în casŭ când plata se face de trasŭ la scadenţă; ér în casŭ când trasulŭ nu plătesce şi portorulŭ se adreséză la unulŭ din giranţiĭ anteriorĭ a decisŭ că plata se póte anula. (Cass. fr. 15 Mai 1867; 27 Nov. 1867; 9 Déc. 1868).

Ce vomŭ dice în casŭ, când este vorba de unŭ biletu la ordinŭ?

Curtea de Casaţiune din Francia a decisŭ asemenea, că disposiţiunea escepţională a art. 196 C. com. nu se aplică, când este vorba de unŭ biletŭ la ordinŭ, de câtŭ numaĭ când acestŭ biletŭ fiindŭ transmisŭ prin girŭ, o terţiă persónă, portorŭ alŭ acestuĭ biletŭ, primesce la scadenţă plata, ce i se face de către subscriitorŭ, şi astŭ-felŭ se găsesce în imposibilitate de a face protestŭ şi de a exersa recursulŭ sĕŭ în contra coobligaţilorŭ sĕĭ solidarĭ; şi că pe câtă vreme biletulŭ la ordinŭ nu a fost negociatŭ, adecă, nu a fost transmisŭ prin girŭ, acela în profitulŭ căruia a fostŭ subscrisŭ, rĕmâne creditorŭ directŭ alŭ subscriitoruluĭ şi plata, ce va fi primitŭ, rĕmâne supusă reguleĭ generale prevĕdute de art. 196 C. com. (Cass. fr. 15 Mai 1867).

Disposiţiunea art. 196 C. com. nu se aplică ea, chiar şi când este vorba de poliţă, numaĭ la terţiulŭ portorŭ?

In fine Curtea de Cassaţiune din Francia a decisŭ asemenea, că art. 196 C. com., care scutesce de raportŭ pe porto-

rulŭ uneĭ poliţe, care a primitŭ plata în urma încetăreĭ plăţilorŭ, ânsĕ maĭ 'nainte de a se declara falimentulŭ, nu se póte invoca, de câtŭ *de unŭ terţiŭ portorŭ.*

Prin urmare, plata făcută *prenoruluĭ* în mâna căruia a ajunsŭ poliţa în urma protestuluĭ de neplată, este supusă art. 195 C. com., şi prin urmare póte sĕ fiă declarată nulă şi raportabilă, décă acela care a primit'o, a avut cunoscinţă despre încetarea plăţilorŭ debitoruluĭ. (Cass. fr. 15 Mai 1867).

Este evidentŭ, în fine, că terţiulŭ portorŭ alŭ unuĭ efectŭ comercialŭ, care în urma protestuluĭ primesce spre plata acestuĭ efectŭ unŭ noŭ titlu din partea debitoreluĭ, perde façiă cu acestŭ din urmă biletŭ, calitatea sa de portorŭ; şi devine unŭ creditorŭ directŭ şi ordinarŭ supusŭ regulilorŭ art. 195 C. com. (Cass. fr. 19 Mai 1868; voy. aussi, 15 Mai 1867).

CAPITOLULŬ II.

Despre numirea judecătoruluĭ comisarŭ.

Prima mĕsură provisorie, ce trebue sĕ ia tribunalulŭ de comerciŭ, în casŭ de falimentŭ, este *numirea judecătoruluĭ comisarŭ.* — Prin sentinţa, prin care se declară falimentulŭ, tribunalulŭ de comerciŭ numesce pe unulŭ din membriĭ sĕĭ, séŭ pe supleantŭ, ca judecătorŭ-comisarŭ (art. 198 C. com.).

Funcţiunile judecătoruluĭ-comisarŭ începŭ din momentulŭ numireĭ séle, şi continuă pênĕ la terminarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ, séŭ prin concordatŭ, când falitulŭ este pusŭ éră-şĭ în capulŭ afacerilorŭ séle, séŭ prin liquidarea definitivă.

Tribunalulŭ de comerciŭ póte, în orĭ-ce epocă, sĕ înlocuéscă pe judecătorulŭ-comisarŭ printr'unŭ altulŭ (art. 200 C. com.).

Judecătorulŭ-comisarŭ póte fi înlocuitŭ, séŭ dupĕ cererea sindicilorŭ, séŭ dupĕ a creditorilorŭ, pentru negligenţă, escesŭ de putere séŭ prevaricaţiune.

Atribuţiunile judecătoruluĭ-comisarŭ.

Funcţiunile judecătoruluĭ-comisarŭ consistă, nu în a administra, ci în a accelera şi a supraveghia operaţiunile sindicilorŭ. Elŭ presidă adunarea creditorilorŭ; în presenţa luĭ trebue sĕ se facă verificarea creanţelorŭ şi se desbate concordatulŭ; Elŭ face raportŭ la tribunalulŭ de comerciŭ în privinţa tuturorŭ contestaţiunilorŭ, ce se nascŭ cu ocasiunea falimentuluĭ, şi cari suntŭ de competinţa acestuĭ tribunalŭ, (art. 199 C. com.).

Cu tóte acestea judecătorulŭ-comisarŭ nu este judecătorulŭ competinţeĭ acestuĭ tribunalŭ. Décă se ivesce o dificultate, trebue sĕ facă raportŭ şi nu se póte dispensa de a face raportŭ, pentru cuvêntŭ, că afacerea, dupĕ opiniunea sa, nu arŭ fi de competinţa tribunaluluĭ de comerciŭ, şi că arŭ trebui trimisă înaintea tribunaluluĭ civilŭ, ci va trebui chiar şi în acéstă ipotesă, sĕ 'şĭ îndeplinéscă datoria sa de raportorŭ; póte ânsĕ sĕ spună în raportulŭ sĕŭ, că crede că afacerea nu este de competinţa tribunaluluĭ de comerciŭ, şi tribunalulŭ va delibera, şi décă va găsi de cuviinţă, îşĭ va declina elŭ competinţa; dér în fine acésta este tréba tribunaluluĭ.

CAPITOLUL III.

Despre punerea peceţilorŭ, şi cele de ântâiŭ disposiţiunĭ asupra persóneĭ falituluĭ (Art. 201—205 C. com.).

Acestŭ capitolŭ tratéză despre alte două mĕsurĭ provisoriĭ: *punerea peceţilorŭ*, şi *arestarea falituluĭ*.

1. — Punerea peceţilorŭ (art. 201 şi 203. — Prin sentinţa, prin care se declară falimentulŭ, tribunalulŭ ordonă punerea peceţilorŭ (art. 201 partea I, C. com.). Acéstă mĕsură are de scopŭ de a preveni deturnările, adecă, de a opri pe falitŭ de a ascunde ceva din activulŭ sĕŭ.

Pe ce se punŭ pecețile?

Pecețile trebue sĕ se pună pe magazie, comptóre, case de banĭ, zapise, catastișe și hârtiĭ mobile, și pe tóte lucrurile falituluĭ (art. 203, partea I. C. com.).

In casŭ de falimentŭ al uneĭ societățĭ în nume colectivŭ, pecețile se punŭ nu numaĭ în stabilimentulŭ celŭ de căpetenie alŭ societățiĭ, ci și la domiciliulŭ fie-căruĭ asociatŭ (art. 203 partea finală, C. com.).

Iar déca societatea va fi *în comandită*, pecețile se vorŭ pune la domiciliulŭ societățiĭ, și la domiciliulŭ tuturorŭ asociațilorŭ solidarĭ responsabilĭ, déca vorŭ fi avêndŭ domiciliĭ particulare (art. 203 C. com.).

2. — Arestarea falituluĭ.

Prin sentința declarativă de falimentŭ, tribunalulŭ ordonă arestarea falituluĭ, saŭ paza luĭ în casa sa de către unŭ agentŭ alŭ polițieĭ.

Acesta pentru cuvêntŭ, că de și falimentulŭ nu este totŭ-d'a-una unŭ delictŭ, trebue sĕ se cerceteze ca sĕ se vadă, déca nu este resultatulŭ uneĭ fraude, séŭ celŭ puținŭ alŭ uneĭ imprudențe, care merită pedépsă; pentru acésta este necesariŭ, ca tribunalulŭ sĕ se asigure de persóna falituluĭ, ca sĕ nu pótă dosi, (art. 201 C. com.).

Art. 201 C. com. în partea finală maĭ dice, că falitulŭ fiind închisŭ, séŭ fiindŭ în casa sa, ânsĕ sub pada unuĭ agentŭ polițienescŭ, nu se maĭ potŭ primi cererĭ nicĭ de a se pune la închisóre, nicĭ de a nu se slobodi de acolo, pentru nicĭ unŭ felŭ de datoriă.

Acéstă disposițiune s'a luatŭ pentru cuvêntŭ, că de îndată ce se declară falimentulŭ, nicĭ o urmare individuală din partea creditorilorŭ falituluĭ asupra persóneĭ séle nu maĭ póte avea locŭ: afară de acéstă constrângere corporală nu este de câtŭ unŭ mijlocŭ de a obține o plată, pe care debitorele o refusă; apoĭ din momentulŭ declarăreĭ falimentuluĭ, falitulŭ 'șĭ perde

administraţia bunurilorŭ séle, şi prin urmare, nu se maĭ póte ḑice, că refusă o plată, căcĭ chiarŭ de ar făcé-o de bună voe, ea ar fi isbită de nulitate.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că disposiţiunea părţeĭ finalĭ a art. 201 C. com. ş'arŭ avea loculŭ eĭ, când arŭ exista şi s'ar aplica legea constrângereĭ corporalĭ; dér acéstă lege la noĭ aḑĭ este căḑută în desvetudine; nimenĭ nu se póte închide pentru datoriĭ, prin urmare, şi partea finală a art. 201 C. com. póte fórte bine lipsi din cod; aḑĭ este inutilă.

Art. 204 C. com. impune tribunaluluĭ de comerciŭ obligaţiunea, că în 24 ore de la pronunţare, sĕ trimită Ministeruluĭ Justiţiĭ o prescurtare dupĕ sentinţă asupra declarăreĭ falimentuluĭ, însemnândŭ cele maĭ de căpetenie rênduelĭ ce se coprindŭ într'ênsa.

Ar fi fostŭ maĭ bine a se trămite procuroruluĭ acéstă prescurtare, de câtŭ Ministruluĭ Justiţiĭ.

In ce casŭ tribunalulŭ póte libera pe falitŭ de la închisóre, séŭ de sub paḑa unuĭ agentŭ poliţienescŭ?

Tribunalulŭ are facultatea de a libera pe falitŭ de la închisóre, séŭ de sub paḑa persóneĭ séle în casŭ, cândŭ falitulŭ a declaratŭ singurŭ falimentulŭ sĕŭ, şi ş'a depusŭ la tribunalŭ bilanţulŭ conformŭ art. 186 şi 187 C. com., (art. 202 C. com.).

Acéstă disposiţiune are de scopŭ a determina pe falıţĭ a declara eĭ singurĭ despre starea lorŭ de falimentŭ.

Art. 202 C. com. ḑice; că tribunalulŭ nu póte libera de la închisóre, séŭ de sub paḑa persóneĭ séle pe falitŭ, décă în momentulŭ declaraţiuniĭ séle ar fi închisŭ pentru datoriĭ dupĕ cererea vre-unuia din creditoriĭ sĕĭ.

Pentru că acéstă favóre de a fi liberatŭ de la închisóre, séŭ de sub paḑă, nu trebue sĕ se acorde de câtŭ faliţilorŭ carĭ declară de *bună voe şi nesilıţĭ* falimentulŭ lorŭ; apoĭ declaraţiunea nu maĭ este voluntară şi nu póte profita falituluĭ,

cândŭ el este deja închisŭ; el în acestŭ casŭ nu declară falimentulŭ, de câtŭ pentru ca sĕ scape de constrângerea corporală.

Sĕ notămŭ, că vorbele din art. 202 C. com.: *şi la vremea dăreĭ pe faţă a falimentuluĭ nu va fi închisŭ pentru datoriĭ*, trebue aḑĭ şterse din lege, ca inutile; legea constrângereĭ corporalĭ a căḑutŭ în desvetutidine de la publicarea eĭ chiarŭ; aḑĭ nicĭ o persónă nu se găsesce arestată pentru datoriĭ.

Sĕ notămŭ asemenea, că disposiţiunea sentinţeĭ, care liberéḑă pe falitŭ de la închisóre, séŭ de sub paḑa persóneĭ luĭ, póte fi modificată de tribunalulŭ de comerciŭ, şi chiarŭ din oficiŭ, şi falitulŭ póte fi din noŭ pusŭ la închisóre, séŭ sub paḑa poliţieĭ (partea finală a art. 202 C. com.).

Detenţiunea falituluĭ se face din punctulŭ de vedere al interesuluĭ publicŭ; prin urmare, trebue sĕ înceteḑe, în casŭ cândŭ nu maĭ este nicĭ justŭ, nicĭ utilŭ a maĭ continua. Aşia judecătorulŭ comisarŭ vĕḑêndŭ causa falimentuluĭ, şi că falitulŭ nu este întru nimicŭ culpabilŭ şi că este de bună credinţă póte propune eliberarea provisoriă a falituluĭ de la închisóre, cu séŭ fără cauţiune, dupĕ împregiurărĭ; décă se va elibera cu cauţiune, tribunalulŭ fixésă quantumulŭ acesteĭ cauţiunĭ, şi ea va fi în folosulŭ creditorilorŭ în casŭ cândŭ falitulŭ arŭ dosi (art. 216 C. com.).

Décă judecătorulŭ comisarŭ nu propune acéstă eliberare falitulŭ póte cere el singurŭ de la tribunalulŭ de comerciŭ care va statua şi va da hotărârea sa, dupĕ ce va fi ascultatŭ maĭ ântâiŭ pe judecătorulŭ-comisarŭ (art. 217 C. com.). Orĭ-ce creditorŭ póte interveni şi sĕ se opună la eliberarea falituluĭ.

Cândŭ tribunalulŭ de comerciŭ a acordatŭ falituluĭ eliberarea pe cauţiune, séŭ fără cauţiune de la închisóre, séŭ de sub paḑa poliţieĭ maĭ póte elŭ în urmă revoça acéstă favóre?

De şi tribunalulŭ de comerciŭ a acordatŭ falituluĭ punerea

în libertate, după propunerea judecătoruluĭ comisarŭ, séŭ după cererea luĭ, póte revoca acéstă favóre orĭ-cândŭ, atâtŭ din oficiŭ, câtŭ şi după propunerea judecătoruluĭ comisarŭ, şi chiarŭ şi după cererea creditorilorŭ, décă se vorŭ ivi juste motive, de exemplu, décă s'arŭ descoperi, că falitulŭ a comisŭ vr'o fraudă (art. 202).

Executarea sentinţeĭ, prin care se declară falimentulŭ, afişurile, publicaţiunea prin jurnale, punerea peceţilorŭ, încarcerarea falituluĭ, cerŭ cheltuelĭ: Eĭ bine, décă baniĭ, ce se găsesc la falitŭ, nu suntŭ suficienţĭ pentru a face faţă la tóte aceste cheltuelĭ, legea dă dreptulŭ tribunaluluĭ de a face un împrumutŭ pentru acoperirea acestorŭ cheltuelĭ şi *împrumutătoruluĭ pentru maĭ multă siguranţă 'ĭ dă dreptulŭ de a se despăgubi din ceĭ d'ânteiŭ banĭ intraţĭ în socotéla meseĭ creditorilorŭ*. (art. 205 C. com.). Acesta este un privilegiŭ, pe care 'lŭ credemŭ că priméză şi privilegiulŭ proprietaruluĭ. Acésta reese din comparaţiunea art. 461 francesŭ cu articolulŭ corespundătorŭ 205 din Codulŭ nostru comercialŭ.

CAPITOLULŬ IV

Despre numirea şi schimbarea sindicilorŭ provisoriĭ (Art. 206—211 C. com.).

Scimŭ deja, că de o dată cu declararea falimentuluĭ, falitulŭ perde dreptulŭ de a 'şĭ administra starea sea; averea falituluĭ ânsă nu póte sta în părăsire, ci trebue administrată de cine-va; persónele carĭ se numescŭ pentru a administra starea unuĭ falitŭ se numescŭ *sindicĭ*.

Obiectul acestuĭ capitolŭ, după cum vedemŭ dér este: numirea, înlocuirea şi revocarea *sindicilorŭ*.

De cine şi cum sunt numiţĭ primiĭ sindicĭ?

Sindiciĭ fiindŭ-că suntŭ numiţĭ pentru a administra bunurile falituluĭ în interesulŭ meseĭ creditorilor luĭ, arŭ trebui să fiă

numiţĭ după alegerea creditorilor, în momentulŭ ânsĕ când se declară falimentulŭ, creditoriĭ nu suntŭ toţĭ cunoscuţĭ; este necesariŭ dér, ca tribunalulŭ prin sentinţa, prin care declară falimentulŭ, sĕ numéscă pe primiĭ administratorĭ (sindicĭ), ca sĕ conserve bunurile şi sĕ facă primele acte de administraţiune a avereĭ falituluĭ.

Aceştĭ primĭ administratorĭ se numescŭ *sindicĭ provisoriĭ* (art. 206).

Afară de mĕsurile relative la punerea peceţilorŭ, despre cari amŭ vorbitŭ în capitolulŭ precedentŭ, sindiciĭ provisoriĭ maĭ potŭ procede şi la alte operaţiunĭ urgente de ale falimentuluĭ.

Fiindŭ-că sindiciĭ provisoriĭ suntŭ numiţĭ fără sĕ se fi consultatŭ creditoriĭ, este necesarŭ, ca în tempulŭ celŭ maĭ scurtŭ posibilŭ, sĕ se designeze sindiciĭ definitivĭ asupra alegereĭ cărora creditoriĭ vorŭ fi chemaţĭ a'şĭ da părerea.

Prin urmare, *tribunalulŭ* este ţinutŭ a convoca câtŭ maĭ curândŭ pe toţĭ, câţĭ suntŭ presupuşĭ creditorĭ, ca sĕ se întrunéscă în sala şedinţelorŭ tribunaluluĭ într'o ḑi anumită, care nu póte fi maĭ depărtată de cincĭ-spre-ḑece ḑile de la darea pe façiă a falimentuluĭ. (Art. 206).

Judecătorulŭ-comisarŭ va consulta pe creditoriĭ, cari se vorŭ fi întrunitŭ în urma convocăreĭ, precum şi pe ceĭ cari se vorŭ fi presentatŭ fără a fi convocaţĭ, atâtŭ asupra compunereĭ listeĭ creditorilorŭ presumaţĭ, câtŭ şi asupra numireĭ nouilorŭ sindicĭ; se va dresa unŭ procesŭ-verbalŭ despre ḑisele şi observările lor, li se va citi şi îlŭ va depune la tribunalŭ. — Tribunalulŭ vĕḑêndŭ coprinderea aceluĭ jurnalŭ, şi lista creditorilorŭ, şi luândŭ în băgare de sémă raportulŭ, ce i se va fi făcutŭ de judecătorulŭ-comisarŭ, *va orândui sindicĭ nouĭ, séŭ va lăsa totŭ pe ceĭ vechĭ* (Art. 206).

Cum se numescŭ aceştia din urmă sindicĭ?

Aceştĭ nouĭ sindicĭ (séŭ şi ceĭ vechĭ, déCă vorŭ fi fostŭ lă-

saţĭ în funcţiunea lorŭ) se numescŭ *sindicĭ definitivĭ*. Eĭ însĕ potŭ, cu tóte acestea, sĕ fiă schimbaţĭ cu alţiĭ în casurile şi după formele, despre cari vomŭ vorbi maĭ târḑiŭ, când vomŭ esplica art. 210 şi 211.

Câţĭ sindicĭ se numescŭ?

Numĕrulŭ sindicilorŭ se póte urca în orĭ-ce vreme pênĕ la treĭ; eĭ potŭ fi aleşĭ şi dintre persónele, ce nu suntŭ creditorĭ, precumŭ şi dintre creditorĭ (art. 206 C. com.). Însĕ pentru evitarea fraudelorŭ, şi pentru asigurarea creditorilorŭ despre buna şi sincera lorŭ administrare, nu póte fi numitŭ sindicŭ nicĭ o rudă de a falitului pênĕ la gradulŭ alŭ patrulea inclusivŭ. (Art. 207 C. com.).

Potŭ eĭ primi vre-unŭ salariŭ?

Sindiciĭ, orĭ-care arŭ fi calitatea lorŭ, fiă creditorĭ, séŭ nu, potŭ, după ce vorŭ fi datŭ socotéla despre administraţia lorŭ, sĕ priméscă o plată, câtŭ se va hotărî de tribunalŭ, după raportulŭ judecătoruluĭ-comisarŭ (art. 206).

Sĕ notămŭ, că Curtea de apelŭ din Rennes a decisŭ, că sentinţa, prin care se defige sindicilorŭ o plată, este nulă, décă nu va menţiona într'ênsa, că plata s'a hotărâtŭ după raportulŭ judecătoruluĭ-comisarŭ.

Ce procedură se va urma când va fi vorba de a se adăoga séŭ de a se schimba vre-unŭ sindicŭ?

Când va fi vorba de a se adăoga, séŭ de a se schimba vre-unŭ sindicŭ, se face unŭ raportŭ de către judecătorulŭ-comisarŭ tribunaluluĭ de comerciŭ, şi acesta procede la numire după formele prevĕḑute de art. 206 C. com., adică, după o nouĕ convocaţiune a creditorilorŭ, după unŭ noŭ procesŭ-verbalŭ despre ḑisele şi observările lorŭ, şi după ce se va avea în vedere unŭ noŭ raportŭ alŭ judecătoruluĭ-comisarŭ. (Art. 208 C. com.).

Uniĭ autorĭ însĕ suntŭ de părere, că nu maĭ trebue a se consulta din noŭ creditoriĭ pentru a'şĭ da părerea lorŭ con-

formŭ art. 206 C. com.; art. 208, după părerea lorŭ, nu ne trămite la art. 206, de câtŭ pentru a ne spune, că numirea lorŭ se va face de către tribunalŭ.

Quid în casŭ de reclamaţiunĭ în contra vr'uneĭ operaţiunĭ de ale sindicilorŭ?

In casŭ de a se ivi séŭ din partea creditorilorŭ, séŭ din partea falituluĭ vre-o reclamaţiune, prin care s'arŭ critica nescari-va acte d'ale sindicilorŭ, ca contrariĭ interesuluĭ comunŭ, acéstă reclamaţiune se va da judecătoruluĭ-comisarŭ, şi acesta va raporta, în termenŭ de treĭ ḑile, tribunaluluĭ spre a hotărâ cele de cuviinţă asupra eĭ. (Art. 210 C. com.).

Cine póte revoca sindiciĭ?

Sindiciĭ îĭ póte revoca tribunalulŭ de comerciŭ. Tribunalulŭ luândŭ în băgare de sémă raportulŭ judecătoruluĭ-comisarŭ, şi ascultândŭ desluşirile sindicilorŭ, va judeca şi va hotărâ, de se cuvine, a se depărta, séŭ nu, sindiciĭ. (art. 211 C. com.).

După cum amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, falitulŭ, şi creditoriĭ, cari cerŭ revocarea unuia, séŭ a maĭ multorŭ sindicĭ, se adreséză la judecătorulŭ-comisarŭ, pentru ca acesta sĕ raporte tribunaluluĭ. Şi décă judecătorulŭ-comisarŭ în termenŭ de optŭ ḑile nu face raportulŭ sĕŭ către tribunalŭ, falitulŭ, şi creditoriĭ se potŭ adresa directŭ la tribunalŭ.

Judecătorulŭ-comisarŭ póte asemenea din oficiŭ, şi fără a fi fostŭ provocatŭ, sĕ propună tribunaluluĭ revocarea (art. 211 C. com.).

CAPITOLULŬ V.

Despre îndatoririle sindicilorŭ.

Secţiunea I.

Disposiţiunĭ generale.

Obiectulŭ acestuĭ capitolŭ.

In acestŭ capitolŭ vomŭ vorbi despre funcţiunile sindicilorŭ

de la numirea lorŭ pênĕ în momentulŭ, când creditoriĭ saŭ vorŭ face cu falitul *un concordatŭ* (alŭ căruĭ efectŭ este de a face sĕ înceteze desesisarea, şi de a pune pe falitŭ éră-şĭ în capulŭ afacerilorŭ séle), séŭ décă nu se va face concordatŭ, pênĕ la *unire*, când creditoriĭ se unescŭ pentru a realisa activulŭ şi a-'lŭ distribui între dênşiĭ.

Care este caracterulŭ sindicilorŭ, şi cari sunt în generalŭ atribuţiunile lorŭ?

Sindiciĭ sunt administratorĭ, cari represintă masa creditorilorŭ şi pe falitŭ. Eĭ trebue în acéstă calitate sĕ facă tóte actele utile interesuluĭ comunŭ. Aşa eĭ procedŭ la facerea inventariuluĭ bunurilorŭ falituluĭ (art. 223 C. com.), la încasarea banilorŭ (scóterea datoriilorŭ) ce va avea sĕ ia falitulŭ (art. 229 C. com.), şi chiar şi la vinderea lucrurilorŭ mobile şi a mărfurilorŭ cu autorisaţiunea tribunaluluĭ (art. 230 C. com.). Facŭ tóte actele pentru conservarea drepturilorŭ falituluĭ contra debitorilorŭ luĭ (art. 234 C. com.). In fine, în tempulŭ sindicilorŭ definitivĭ se face şi importantulŭ *actŭ alŭ verificăreĭ creanţelorŭ* (art. 235 şi urm. C. com.).

Când sunt maĭ mulţĭ sindicĭ cum lucréză eĭ? (art. 209).

In principiŭ, când sunt maĭ mulţĭ sindicĭ, nu potŭ lucra, de câtŭ colectivŭ; nu potŭ lucra separaţĭ.

Sindiciĭ sunt eĭ solidarŭ responsabilĭ despre administraţiunea lorŭ?

Acéstă cestiune este controversată.

1. — Opiniune. — Solidaritatea nu se presupune; ea trebue sĕ resulte expres din convenţiunea părţilorŭ, séŭ din lege (art. 1041 C. civ.). Ceva maĭ multŭ, sindiciĭ sunt mandatarĭ; apoĭ când suntŭ maĭ mulţĭ mandatarĭ numiţĭ printr'unulŭ şi acelaşĭ actŭ, nu este solidaritate între eĭ, de câtŭ numaĭ, décă se va fi stipulatŭ anume (art. 1543 C. civ.). Şi sĕ nu ni se ḑică, că art. 1543 C. civ. nu este aplicabilŭ în casŭ când mandatarulŭ ţine misiunea sa de la justiţiă, pentru că nicăirĭ le-

gea nu ḑice, că mandatariĭ numiţĭ de justiţiă suntŭ solidarŭ ţinuţĭ. (Duvanton, t. IX, no. 207).

2. — *Opiniune.* — Sindiciĭ unuĭ falitŭ aŭ unŭ mandatŭ colectivŭ şi nu potŭ lucra separatŭ; gestiunea lorŭ fiindŭ indivisibilă, responsabilitatea lorŭ trebue sĕ fiă asemenea indivisibilă. Aci nu se potŭ aplica regulile relative la mandatulŭ ordinarŭ, pentru care mandantulŭ este liberŭ în alegerea sa; aci este vorba de o administraţiune conferită de justiţiă, ale căreĭ obligaţiunĭ suntŭ regulate de lege. Apoĭ art. 209 impunêndŭ sindicilorŭ obligaţiunea de a nu lucra, de câtŭ colectivamente, a tranşatŭ cestiunea; în fine din momentulŭ, ce unulŭ din sindicĭ nu póte face nicĭ unŭ actŭ, fără concursulŭ colegilorŭ sĕĭ, şi din momentulŭ, ce toţĭ suntŭ obligaţĭ de a lucra simultaneŭ, este ca şi cum nu arŭ fi, de câtŭ unŭ singurŭ şi unicŭ administratorŭ. Prin urmare este imposibilŭ ca sĕ nu fiă solidaritate. Afară de acésta în materiă comercială de ordinarŭ actele colective implică în sine solidaritatea. (Pardessus, no. 1160; Renuard, t. I, p. 442; Lainné, p. 109; Saint-Nexent, t. II, no. 311; Bécane, Questions sur les faillites etc. p. 18;—Req. 18 Janv. 1814; Cass. fr. 26 Juillet, 1836; — Paris, 30 Déc. 1837).

3. — *Opiniune.* — Sindiciĭ nu pot lucra de câtŭ colectivamente; eĭ suntŭ însărcinaţĭ cu o administraţiune comună tutulorŭ; şi cu o supraveghere pe care trebue sĕ o exercite toţĭ; prin urmare, negligenţa şi greşelile comise fiindŭ imputabile tuturorŭ şi fie-căruia din eĭ, suntŭ ţinuţĭ *in solidum* la reparaţiunea lorŭ. (Bravard, p. 618).

Fără îndoeală, fie-care dintre eĭ va putea fi acţionatŭ pentru totŭ, însĕ obligaţiunea lorŭ nu este supusă principiilorŭ, carĭ guverná solidaritatea perfectă. Aşa de esemplu, urmărirea dirigiată numaĭ contra unuia din eĭ, nu întrerupe prescripţiunea faţă cu ceĭ-l'alţĭ; cererea în judecată, décă nu se va face contra tuturorŭ, nu face sĕ curgă dobânḑile, de câtŭ numaĭ în

contra celuĭ acționatŭ. — Acéstă opiniune o credemŭ maĭ întemeiată.

Cu tóte acestea, judecătorulŭ-comisarŭ póte da unuia, séŭ maĭ multora din sindicĭ, o autorisațiune specială, de a face unele acte de administrațiune, și atuncĭ sindiculŭ, séŭ sindiciĭ autorisațĭ sunt fie-care responsabilĭ pentru lucrarea séa (art. 209 C. com.).

Ce trebue sĕ facă sindiciĭ, décă pecețile nu se vorŭ fi pusŭ maĭ înainte de numirea lorŭ? (art. 212).

Vorŭ cere de la tribunalŭ ca sĕ se pună!

Carĭ sunt obiectele, pe care judecătorulŭ-comisarŭ le póte dispensa de a fi puse sub pecețĭ, séŭ care fiindŭ sub pecețĭ, potŭ fi scóse? (art. 213).

Judecătorulŭ-comisarŭ póte, dupĕ cererea sindicilorŭ, sĕ facă a nu se pune sub pecețĭ, séŭ de a se scóte de sub pecețĭ:

1). Hainele, țólele, mobilele, și lucrurile trebuinciόse falituluĭ, și familiĭ séle; tóte acestea se vorŭ libera cu voia, ce va da judecătorulŭ-comisarŭ, dupĕ fóia ce 'ĭ vorŭ arăta sindiciĭ; acéstă mĕsură este prescrisă de lege din punctŭ de vedere umanitarŭ.

2). Lucrurile supuse la o grabnică stricăciune, séŭ la o invederată scădere de prețŭ, precumŭ și acelea ale cărorŭ conservațiune este onerósă, precum sunt: animalele, caiĭ de luxŭ etc.

3). Obiectele, carĭ servescŭ la exploatarea fonduluĭ de comerciŭ, când acéstă exploatare nu se póte întrerupe, fără a causa o pagubă creditorilorŭ.

Lucrurile de sub no. 2 și 3, ca sĕ nu se pótă schimba séŭ ascunde, se vorŭ înscrie cu prețulŭ lorŭ într'o listă formată de sindicĭ în fața judecătoruluĭ-comisarŭ, care o va sub-scrie-o.

Ce se va face cu lucrurile supuse stricăciuneĭ, séŭ la o depreciațiune, și cu acele ale cărorŭ conservare costă multŭ?

Judecătorulŭ-comisarŭ póte autorisa pe sindicĭ, ca sĕ vêndă tóte aceste lucrurĭ (art. 214 C. com.).

Quid când este vorba de exploatarea fondului de comerciŭ?

Judecătorulŭ-comisarŭ póte asemenea autorisa pe sindicĭ sĕ continue şi cu exploatarea fonduluĭ de comerciŭ (partea finală a art. 214 C. com.).

Carĭ lucrurĭ legea maĭ permite de a nu se pune, séŭ de a fi scóse de sub peceţĭ?

Legea maĭ permite asemenea de a se scóte, séŭ de a nu se pune sub peceţĭ:

1). *Registrele*, ele se daŭ sindicilorŭ de către judecătorul-comisarŭ, dupĕ ce le va fi numerotatŭ, parafatŭ, şi va fi constatatŭ pe scurt printr'unŭ procesŭ-verbalŭ starea în care le va fi aflatŭ pentru ca sĕ nu se pótă comite fraude.

2). *Poliţele şi biletурile*, care vorŭ avea scadenţa lorŭ, în scurtă vreme, séŭ vorŭ fi supuse la acceptaţiune, séŭ pentru care va trebui a se lua mĕsurĭ asigurătóre.

Acestea se vorŭ descrie şi se vorŭ da sindicilorŭ spre a împlini baniĭ. Descrierea lorŭ, unŭ borderoŭ, se va da judecătoruluĭ-comisarŭ pentru ca la facerea inventaruluĭ sĕ le pótă trece şi pe ele în inventarŭ.

Aceste efecte se daŭ sindicilorŭ pentru ca starea lorŭ sĕ nu se compromită din causa întârḑiereĭ şi din lipsa lucrărilorŭ necesarie la timpŭ.

Cele-l'alte credite se vorŭ stinge asemenea de sindicĭ sub dare de chitanţe din parte-le (art. 215 C. com.), ânsĕ titlurile nu li se daŭ sindicilorŭ de cât dupĕ ce se vorŭ fi parafatŭ şi inventariatŭ.

Ce se face cu scrisorile adresate falituluĭ?

Sindiciĭ aŭ dreptul de a deschide şi scrisorile adresate falituluĭ; şi décă falitulŭ va fi façiă, are şi el dreptulŭ de a asista la acéstă deschidere. Acéstă mĕsură este necesară, pentru că prin aceste scrisorĭ se potŭ găsi valorĭ, séŭ informaţiunĭ utile relativŭ la activulŭ, saŭ pasivulŭ falituluĭ.

După declararea falimentului și darea întregei stări în mâna sindicilorŭ, cu ce va trăi falitulŭ?

Art. 218 C. com. ne spune, că falitulŭ va putea dobêndi, pentru el și familia sa, din starea, ce va avea, mijlóce de hrană. — Aceste mijlóce se vorŭ hotărî, de către tribunalŭ după propunerea sindicilorŭ.

Sindiciĭ sunt obligațĭ sĕ examineze și sĕ închie registrele pentru a 'șĭ forma o idee despre posițiunea falituluĭ în raportŭ cu terțiile persóne, cu carĭ a contractatŭ; pentru a procede însĕ la acéstă obligațiune, legea impune sindicilorŭ obligațiunea de a chema și pe falitŭ; și décă acesta nu vine, se va soma ca sĕ se presenteze celŭ multŭ în sorocŭ de 48 ore. (art. 219 C. com.).

Décă ânsĕ falitulŭ va voi sĕ fie representat printr'unŭ mandatar, se póte, atâtŭ în casŭ cândŭ falitulŭ va fi lăsatŭ liberŭ, câtŭ și în casŭ, cândŭ va fi închisŭ; ânsĕ pentru acésta trebue sĕ arate nisce cause bine-cuvêntate care 'l oprescŭ de a veni și recunoscute ca atarĭ de judecătorulŭ-comisarŭ.

Intențiunea legiuitoruluĭ este de a nu se primi cu înlesnire, că falitulŭ sĕ fie representatŭ prin mandatarŭ, pentru că acesta, orĭ cumŭ ar fi, nu póte sĕ dea deslușirile, pe carĭ le ar da falitul ânsușĭ (art. 219 C. com.).

Cine face inventariulŭ, décă nu 'l va fi făcutŭ falitulŭ?

De și legiuitorulŭ a impusŭ falituluĭ obligațiunea de a depune bilanțulŭ însĕ acéstă obligațiune se póte cu tóte acestea sĕ nu se fi îndeplinitŭ, și atuncĭ sindiciĭ trebue sĕ procédă imediatŭ la facerea bilanțuluĭ, cu ajutorulŭ registrelorŭ, și a altorŭ chârtiĭ d'ale falituluĭ; precum și cu informațiunile ce vor putea lua, și îlŭ vorŭ depune la grefa tribunaluluĭ (art. 220 C. com.).

Ce póte sĕ facă în acestŭ casŭ judecătorulŭ-comisarŭ?

Judecătorulŭ-comisarŭ este volnicŭ (autorisatŭ) a asculta pe falitŭ, precum și pe scriitoriĭ și slujbașiĭ sĕĭ, și pe orĭ-care

altă persónă, precum şi pe femeea şi copiĭ falituluĭ, atâtŭ în ceea ce privesce facerea bilanţuluĭ, câtŭ şi asupra causelorŭ şi împregiurărilorŭ falimentuluĭ; dér nu póte sĕ constrângă aceste persóne, în casŭ de refusŭ, de a se presenta (art. 221 C. com.).

Când unŭ comerciantŭ este declaratŭ în falimentŭ după mórtea sa, séŭ când falitulŭ móre după declararea falimentuluĭ, cine îlŭ póte suplini la facerea bilanţuluĭ?

Art. 222 C. com. rĕspunde la acéstă cestiune, elŭ ḑice, că în ambele aceste ipotese, vĕduva falituluĭ, copiĭ luĭ, chiar de arŭ renuncia de la moscenire, şi moscenitoriĭ, aŭ facultatea de a se presenta personalŭ, séŭ printr'unŭ mandatarŭ pentru a suplini pe falitŭ la facerea bilanţuluĭ (art. 222 C. com.).

Uniĭ autorĭ suntŭ de părere, că vĕduva, copiiĭ şi moscenitoriĭ potŭ, décă vorŭ voi, sĕ facă eĭ bilanţulŭ séŭ sĕ însărcineze pe o altă persónă. (Delvincont, t. I, p. 257).

Alţiĭ susţinŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ după părerea nóstră, că aceste persóne potŭ numaĭ sĕ se presenteze, în persónă, séŭ prin mandatarĭ, în loculŭ defunctuluĭ, ca sĕ dea informaţiunĭ asupra elementelorŭ bilanţuluĭ; acesta se înţelege prin cuvintele din art. 222 C. com.: *la facerea bilanţuluĭ;* pentru că după art. 221 C. com. numaĭ sindiciĭ aŭ calitatea a'lŭ face.

Vĕduva, copiiĭ şi moscenitoriĭ aŭ asemenea dreptulŭ de a se presenta în persónă, séŭ prin mandatarĭ, şi la tóte cele-l'alte operaţiunĭ ale falimentuluĭ (art. 222 C. com.).

Secţiunea II.

Despre ridicarea peceţilorŭ, şi despre inventariŭ.

Sindiciĭ, în termenŭ de treĭ ḑile de la numirea lorŭ, décă peceţile se vorŭ fi pusŭ maĭ de 'nainte de acésta, séŭ în termenŭ de treĭ ḑile, de la punerea peceţilorŭ, déca ele se vorŭ fi pusŭ în urma numireĭ lorŭ (art. 212 C. com.), trebue sĕ

céră ridicarea peceţilorŭ, şi sĕ procédă la facerea inventariuluĭ bunurilorŭ falituluĭ, façiă cu dênsulŭ séŭ după ce îlŭ vorŭ fi chematŭ cu chipŭ oficialŭ (art. 223 C. com.).

S'aŭ întrebatŭ ânsĕ, cari sindicĭ, ceĭ provisoriĭ séŭ ceĭ definitivĭ, aŭ calitatea de a cere ridicarea peceţilorŭ şi facerea inventariuluĭ? Se decide în generalŭ, că ceĭ *provisoriĭ*. (Renouard, t. I, p. 491 et suiv.; Bedarride, t. I, p. 355).

Inventariulŭ se face de către sindicĭ în dublu exemplarŭ, treptatŭ, dupĕ cum se vorŭ ridica şi peceţile şi façiă cu judecătorulŭ comisarŭ, care va iscăli pe fiá-care ḑi, ceea ce se va fi lucratŭ, pentru ca sĕ nu se pótă face nicĭ o alteraţiune.

Unulŭ din aceste exemplare se va depune la cancelaria tribunaluluĭ în termenŭ de 24 ore de la terminarea lorŭ, pentru ca persónele interesate sĕ pótă lua cunoscinţele necesare dupĕ ele; ér celŭ -l'altŭ exemplarŭ va rĕmânea la sindicĭ (art. 224 C. com.).

Sindiciĭ suntŭ liberĭ a se ajuta pentru redactarea inventariuluĭ, precum şi pentru preciuirea lucrurilorŭ de inventoriatŭ cu orĭ-ce persóne vorŭ găsi de cuviinţă. — Şi se vorŭ protocoli din noŭ tóte lucrurile, cari dupĕ coprinderea art. 213 nu se vorŭ fi pusŭ sub peceţĭ şi ale cărorŭ catagrafie şi preciuire s'a făcut deja (art. 224 C. com.).

In ce formă se procede la inventariŭ în casŭ când falimentulŭ se declară *dupĕ mórtea falituluĭ*, şi décă nu s'a făcutŭ unŭ inventariŭ *maĭ 'naintea acesteĭ declaraţiunĭ?*

Décă falimentulŭ se declară dupĕ mórtea falituluĭ, şi décă n'a apucatŭ a se dresa unŭ inventariŭ, se procede la inventariŭ dupĕ formele prescrise art. în 224 C. com. în presenţa moscenitorilorŭ, séŭ dupĕ ce se vorŭ fi chematŭ cu chipŭ oficialŭ (art. 225 C. com.).

Aceste formalităţĭ suntŭ stabilite în interesulŭ creditorilorŭ, ca fiindŭ maĭ puţin costisitóre, de câtŭ formele ordinare; prin

urmare, sunt de preferitŭ pentru că interesulŭ moscenitorilorŭ nu vine, de câtŭ după al creditorilorŭ falitului.

Quid décă între moscenitorĭ sunt şi minorĭ?

S'a obiectatŭ de unii, cu ocasiunea redactărei legeĭ, că décă sunt şi minorĭ este necesariŭ un inventariŭ făcutŭ după formele Coduluĭ şi procedureĭ civile; La acéstă obiecţiune ânsě s'a rěspunsŭ, că interesulŭ creditorilorŭ falituluĭ priméză pe orĭ-ce altŭ interesŭ.

In casŭ ânsě cândŭ după mórtea falituluĭ se va fi făcutŭ unŭ inventariŭ de moscenitorĭ conformŭ Codiceluĭ civilŭ, acestŭ inventariŭ se va lua de basă la facerea inventariuluĭ falimentuluĭ; se înţelege ânsě, că lucrurile se vor examina din noŭ.

Quid ânsě în casŭ, cândŭ falitulŭ móre după declararea falimentuluĭ, şi maĭ nainte de a fi începutŭ inventariulŭ?

In acestŭ casŭ, inventariulŭ se va face totŭ după formalităţile prevědute de art. 224 în presenţa moscenitorilorŭ, séŭ după ce se vorŭ fi chematŭ cu chipŭ oficialŭ.

Ce documente trebue sě dea sindiciĭ judecătoruluĭ-comisarŭ în timpŭ de 15 ḑile de la intrarea lorŭ în funcţiune? (art. 226 C. com.).

Vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că falitulŭ în casŭ de a fi culpabilŭ de bancrută, trebue pedepsitŭ; pentru a facilita descoperirea şi constatarea acesteĭ infracţiunĭ, legea impune sindicilorŭ obligaţiunea de a da judecătoruluĭ-comisarŭ în timpŭ de 15 ḑile de la intrare, séŭ de la menţinerea lorŭ în funcţiune o relaţie, unŭ memoriŭ, séŭ un comptŭ somariŭ, despre starea aparentă a falimentuluĭ, despre principalele luĭ cause, despre circumstanţele, despre natură, şi despre caracterile ce pare a avea.

Judecătorulŭ-comisarŭ va supune îndată tribunaluluĭ acea relaţie, împreună cu observările séle. Iar décă nu i se va da de sindicĭ în termenulŭ de maĭ susŭ relaţiunea cuvenită,

judecătorulŭ-comisarŭ va încunosciința tribunalulŭ, și 'ĭ va a-rĕta și causa întâḑiereĭ (art. 226 C. com.).

Ce póte face procurorulŭ? (art. 227 C. com.).

Procurorulŭ tribunaluluĭ fără a maĭ ascepta acéste informațiunĭ, despre care am vorbitŭ, póte sĕ se ducă la domiciliulŭ falituluĭ sĕ asiste la inventariŭ, și sĕ céră în orĭ-ce timpŭ comunicațiunea tuturor actelorŭ pre cumŭ sunt registrele, și alte acte relative la falimentŭ.

Secțiunea III.

Despre vênḑarea mărfurilorŭ, și a lucrurilorŭ mobile, și despre împlinirea (încasarea) banilorŭ.

Dupĕ ce s'a terminatŭ inventariulŭ, cuĭ se daŭ mărfurile, baniĭ, etc.?

La acéstă cestiune ne rĕspunde art. 228 C. com.. elŭ ḑice: că mărfurile, baniĭ, zapisele, catastișele, hârtiile, și orĭ-ce lucru mișcătorŭ se vorŭ da sindicilorŭ, carĭ vorŭ iscăli de primirea lorŭ din josulŭ inventariuluĭ.

Dupĕ acésta sindiciĭ procedŭ la vênḑarea mărfurilorŭ și a altorŭ lucrurĭ mobile ale falituluĭ: acésta ânsĕ, nu o potŭ face de câtŭ dupĕ ce vorŭ fi obținutŭ *autorisarea tribunaluluĭ*, care nu póte acorda asemenea autorisațiune de câtŭ, dupĕ ce va fi ascultatŭ și pe falitŭ, séŭ dupĕ ce 'l va fi chematŭ cu chipŭ oficialŭ, (art. 230 C. com.).

Acéstă vênḑare are de scopŭ maĭ cu sémă de a face față cheltuelilorŭ ce ocasionésă administrațiunea bunurilorŭ falituluĭ; și autorisațiunea tribunaluluĭ este necesară, pentru că trebue, pe câtŭ se póte, ca lucrurile sĕ se mențină în acea stare în câtŭ falitulŭ, în casŭ de concordatŭ, sĕ 'șĭ pótă relua direcțiunea comerciuluĭ sĕŭ. Tribunalulŭ va stărui asemenea, décă vênḑerea urméḑă a se face prin bună tocmélă, séŭ prin mezatŭ (partea finală art. 230 C. com.).

Póte tribunalulŭ sĕ autoriseze pe sindicĭ sĕ vêndă **imobilele** *falituluĭ?*

Art. 230 nu acordă de câtŭ vêndarea *mobilelorŭ;* prin urmare, tribunalulŭ nu póte autorisa pe sindicĭ sĕ vêndă *imobilele.*

Cine trebue sĕ stăruéscă pentru a scóte baniĭ, ce va avea sĕ ia falitulŭ de la alţiĭ?

Art. 229 ne spune, *că sindiciĭ* vorŭ stărui neîncetatŭ sub supravegherea judecătoruluĭ-comisarŭ, ca sĕ încaseze baniĭ ce are sĕ ia falitulŭ; scimŭ, deja, că sindiciĭ potŭ da quitanţe de primirea lorŭ.

Unde se depunŭ baniĭ ce provinŭ din încasărĭ şi din vêndărĭ? (art. 233 c. com.).

Baniĭ provenindŭ din încasărĭ şi din vêndărĭ, dupĕ ce se vorŭ scădea din eĭ tóte cheltuelile, se depunŭ îndată la Casa de depunerĭ şi consemnaţiunĭ, iar recepisa la tribunalŭ.

Acéstă mĕsură s'a luatŭ de lege pentru ca sindiciĭ sĕ nu ţină baniĭ la dênşiĭ, şi sĕ se bucure eĭ de procentele, ce arŭ putea produce.

In câtŭ tempŭ de la primirea banilorŭ sunt ţinuţĭ sindiciĭ sĕ probeze că i-aŭ depusŭ la tribunalŭ?

In curgerea celorŭ d'ântêiŭ treĭ ḑile de la primirea orĭ-căreĭ sume de banĭ, sindiciĭ sunt datorĭ sĕ arate judecătoruluĭ-comisarŭ dovadă înscrisă, că aŭ depusŭ baniĭ la tribunalŭ; în casŭ contrariŭ suntŭ datorĭ a plăti dobênḑĭ la sumele nevĕrsate, pentru tempulŭ câtŭ le ţinŭ la eĭ.

Cum se iaŭ baniĭ de la tribunalŭ?

Baniĭ vĕrsaţĭ de sindicĭ, séŭ de orĭ-ce alte persóne, în comptulŭ falimentuluĭ, nu se potŭ retrage de la tribunalŭ de câtŭ dupĕ cererea înscrisă a sindicilorŭ *cercetată şi primită de judecătorulŭ-comisarŭ;* şi déca se vorŭ ivi contestaţiunĭ la luarea banilorŭ, sindiciĭ sunt datorĭ a le desfiinţa, maĭ ântêiŭ prin o hotărâre judecătorescă (art. 233 C. com.).

In fine sĕ notămŭ că tribunalulŭ póte sĕ dea voiă, ca baniĭ sĕ se slobódă de-a dreptulŭ în mâna creditorilorŭ. după o fóiă de împărţélă făcută de sindicĭ şi adeverită de judecătorulŭ-comisarŭ (art. 233 C. com.).

Cu ce condiţiunĭ sindiciĭ potŭ transige asupra contestaţiunilorŭ privitóre la masă? (art. 231 C. com.).

Sindiciĭ potŭ, cu autorisaţiunea judecătoruluĭ-comisarŭ, chemându-se ânsĕ şi falitulŭ sĕ facă transacţiunĭ asupra tuturorŭ contestaţiunilorŭ cari intereséză masa, chiar şi asupra celorŭ relative la drepturĭ şi acţiunĭ imobiliare.

Aceste transacţiunĭ aŭ de scopŭ de a lumina, şi de a facilita deliberaţiunile asupra concordatuluĭ, pentru că cu mijloculŭ acesta, se constată elementele incerte şi litigióse ale activuluĭ şi ale pasivuluĭ.

In carĭ casurĭ se cere omologaţiunea tribunaluluĭ?

Omologarea tribunaluluĭ se cere în casŭ, când obiectulŭ transacţiuneĭ escede suma de 300 leĭ, séŭ are o valóre nedeterminată; în acestŭ casŭ transacţiunea nu este obligatoriă décă nu este omologată de tribunalŭ (art. 231).

Nasce acum întrebarea, care tribunalŭ va omologa transacţiunea, tribunalulŭ comercialŭ séŭ tribunalulŭ civilŭ?

Art. 487 din Codulŭ comercialŭ francesŭ, corespunḑĕtorŭ cu articolulŭ nostru 231, ḑice: că omologaţiunea se va face de tribunalulŭ de comerciŭ décă va fi relativă la drepturĭ mobiliare, şi de tribunalulŭ civilŭ, décă va fi relativă la drepturĭ imobiliare.

Ce ḑicŭ ânsĕ autoriĭ şi în privinţa acesteĭ dispositiunĭ, care se pare fórte decisivă?

M. Bravard ḑice că legiuitorulŭ a statuatŭ asupra casuluĭ, care se întêmplă maĭ desŭ, *statuit de eo quod plerumque fit;* pentru că de cele maĭ de multe orĭ, când este vorba de contestaţiunĭ relative la *mobile*, tribunalulŭ *de comerciŭ* este compentite, şi din contră, décă va fi vorba de contestaţiunĭ rela-

tive la *imobile*, va fi compentinte *tribunalulŭ civilŭ.* — Insĕ se póte întâmpla, ca unele contestaţiunĭ, de şi relative la imobile, sĕ fie de compentinţa tribunaluluĭ de comerciŭ: sĕ presupunemŭ. de esemplu, că este vorba de a se anula o vênḑare a unuĭ imobilŭ, că fiindŭ făcută în urma încetăreĭ plăţilorŭ, şi cu cunoscinţă din partea cumpĕrătoruluĭ despre acéstă încetare: în acestŭ casŭ transacţiunea va trebui omologată de tribunalulŭ de comerciŭ; şi din contră, se póte întâmpla ca o contestaţiune relativă la obiecte purŭ mobiliare sĕ fie de compentinţa tribunaluluĭ civilŭ,— precum este casulŭ când o contestaţiune arŭ avea de obiectŭ nisce drepturĭuîntr'o succesiune mobiliară; în acestŭ casŭ omologaţiunea se va cere de la tribunalulŭ civilŭ. (Bravard, Traité de droit comercialŭ, vol. V, p. 334 et suiv.).

Acumŭ dupĕ aceste explicărĭ ce vomŭ ḑice la noĭ?

Textulŭ articoluluĭ nostru 231 din Codulŭ de comerciŭ ḑice numaĭ atâtŭ: că omologaţiunea se va face *de tribunalŭ*; dér nu spune, care tribunalŭ, *celŭ de comerciŭ*, séŭ *celŭ civilŭ*.

Eŭ credŭ, că explicările d-luĭ Bravard ne potŭ servi şi nouă ca firŭ de îndreptare, ca normă; Prin urmare sunt de părere, că omologarea se face dupĕ împrejurărĭ cândŭ de tribunalulŭ comercialŭ, cândŭ de celŭ civilŭ.

Sĕ notămŭ, că la omologare se chiamă şi falitulŭ, şi că are în totŭ-d'auna dreptulŭ de a se opune; simpla sa oposiţiune este de ajunsŭ pentru a împedica o transancţiune, décă este relativă la lucrurĭ *imobiliare*, (art. 231 C. com.). — Acéstă restricţiune la puterea sindicilorŭ de a transige este din causa ca în urmă, se póte face unŭ concordatŭ, şi falitulŭ nu trebue despoiatŭ de imobilele séle, pe cândŭ nu se scie, décă va fi pusŭ, séŭ nu, în fruntea afacerilorŭ luĭ.

Sĕ notămŭ, că sindiciĭ nu potŭ face compromise, fără sĕ fi fostŭ legaliminte autorisaţĭ, asemenea nu potŭ deferi jurĕminte decisoriĭ.

In ce casŭ sindiciĭ potŭ întrebuința pe falitŭ pentru a se ajuta, și a se lumina asupra gestiuneĭ? (art. 232 C. com.).

Sindiciĭ pot întrebuința pe falitŭ pentru a se ajuta și a se lumina asupra gestiuneĭ în casŭ când falitulŭ nu va fi închisŭ de loc, séŭ se va fi eliberatŭ de la închisóre.—Retribuțiunea munceĭ séle se va fixa de judecătorulŭ-comisarŭ (art. 232 C. com.).

Secțiunea IV.

Despre actele asigurătóre.

Carĭ sunt actele conservatóre pe carĭ sindiciĭ sunt datorĭ sĕ le facă îndată ce intră în funcțiune?

Indată dupĕ intrarea lorŭ în funcțiune sindiciĭ sunt ținuțĭ a face tóte actele necesarie pentru conservarea drepturilorŭ falituluĭ contra debitorilor luĭ; așea sindiciĭ vorŭ întrerumpe prescripțiunile, vorŭ împlini plata creanțelorŭ, vor urmări pe creditoriĭ luĭ, vorŭ pleda pentru falitŭ, vorŭ sequestra bunurile debitorilorŭ luĭ etc.

Legea în art. 234 maĭ ḑice că drepturile creditorilorŭ falituluĭ se vorŭ asigura asupra bunurilorŭ debitorilorŭ sĕĭ și prin *zălogire*.

Eŭ credŭ, că prin acéstă espresiune se înțelege că sindiciĭ vorŭ putea în numele meseĭ creditorilor, sĕ facă a se înscrie o hypotecă ce arŭ avea falitulŭ asupra bunurilorŭ unuia din debitoriĭ sĕĭ, și a căreĭ înscriere falitulŭ nu ar fi cerut'o.

Sĕ notăm, că partea finală a art. 234 care ḑice: *asemenea mĕsurĭ vor lua (sindiciĭ) și pentru lucrurile nemișcătóre, ce ar descoperi că sunt ale falitulu;* dupĕ mine acestŭ aliniatŭ este tradusŭ fórte rĕŭ.

Dér cu tóte acestea iată cumŭ creḑŭ eŭ că trebue sĕ se înțelégă acéstă disposițiune.

Legiuitorulŭ maĭ susŭ ḑice: „Sindiciĭ dupĕ intrarea

„lorŭ în lucrare sunt datorĭ sĕ facă tóte actele trebuinciόse „spre asigurarea drepturilorŭ falituluĭ asupra datornicilorŭ „sĕĭ, séŭ prin răfuire îndată a datorieĭ. séŭ prin sequestru, „séŭ prin *zălogire*, şi acestea în numele meseĭ creditorilorŭ.

Acum întrebarea este: pentru cine iaŭ sindiciĭ aceste menirĭ? Neapĕratŭ că pentru creditorĭ! nu pentru falitŭ; creditoriĭ falituluĭ esercità prin sindicĭ drepturile debitoreluĭ lorŭ, ale falituluĭ, asupra debitorilorŭ acestuia; prin urmare, acéstă asigurare încă o dată se face pentru creditoriĭ falituluĭ.

Si dupĕ acésta legea vine în partea finală şi maĭ adaogă:

„*Asemenea mĕsurĭ se vorŭ lua şi* **pentru lucrurile nemişcătóre**, *ce ar descoperi, că suntŭ ale falituluĭ; şi pentru lucrurile nemişcătóre* ale falituluĭ, ca sĕ nu se înstrăineze nicĭ acestea."

Dér pentru cine sĕ se ia asemenea mĕsurĭ? Negreşitŭ că totŭ pentru creditoriĭ falituluĭ.

Ce înţelege legea prin vorbele: *asemenea mĕsurĭ?* eŭ înţelegŭ *zălogire*, adică *hypotecă*.

Cu alte cuvinte legea înţelege prin aliniatulŭ ultimŭ alŭ art. 234 C. com. că va trebui a se înscrie în numele meseĭ creditorilorŭ o hypotecă asupra bunurilorŭ imobile ale falituluĭ pentru ca sĕ nu se înstrăineze.

Hypoteca înscrisă în virtutea acestuĭ articolŭ, va fi o hypotecă *legală*, pentru că resultă din lege.

S'ar maĭ putea înţelege partea ultimă a art. 234 şi în sensulŭ că sindiciĭ sunt datorĭ a stărui pentru înfiinţarea unuĭ sequestru judiciarŭ asupra imobilelorŭ falituluĭ ce s'ar poseda de alţiĭ, şi pentru a cărorŭ proprietate s'arŭ judeca. Insĕ pentru acesta după mine, nu ar fi trebuinţă de aliniatulŭ ultimŭ alŭ art. 234.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că acestŭ aliniatŭ este fórte obscurŭ, şi se póte înţelege fórte anevoie.

Secțiunea V.

Despre verificarea creanțelorŭ. (Art. 235—247).

Verificarea creanțelorŭ, operațiunea cea maĭ importantă a falimentuluĭ, are de obiectŭ de a verifica şi de a controla pretențiunile acelora, carĭ se pretindŭ creditorĭ.

Care creditorĭ sunt ținuțĭ de a 'şĭ înfățişa titlurile lorŭ?

Toțĭ creditoriĭ chiarŭ şi aceia ale cărorŭ creanțe sunt civile sunt ținuțĭ a 'şĭ înfățişa titlurile lorŭ, la verificare.

Dér creditoriĭ hypotecarĭ séŭ privilegiațĭ?

In privința creditorilorŭ privilegiațĭ, séŭ hypotecarĭ, décă sunt şi eĭ ținuțĭ a 'şĭ presenta şi a 'şĭ afirma creanțele lorŭ, după cum vom vedea maĭ la vale, cestiunea este controversată.

Bravard susține că acéstă duplă formalitate: a presentăreĭ şi a afirmăreĭ creanțelorŭ, nu se aplică, când este vorba de creditoriĭ hypotecarĭ, séŭ privilegiațĭ asupra imobilelorŭ, pentru că aceştĭ creditorĭ, ḑice dênsulŭ, sunt afară din falimentŭ. Dér creditoriĭ, carĭ aŭ unŭ privilegiŭ generalŭ asupra mobilelorŭ, nu sunt scutițĭ, după acestŭ autorŭ, de acéstă formalitate, pentru că eĭ trebue maĭ multŭ considerațĭ ca în falimentŭ, de cât afară din falimentŭ, din causa precarităţeĭ gagiuluĭ lorŭ, pe care nu 'l aŭ în posesiunea lor, şi care póte dispărea prin înstrăinare din partea debitoreluĭ (t. V, p. 342 et suiv.).

După o altă opiniune, tóte creanțele fie civile, fie comerciale; fie privilegiate séŭ hypotecare, eventuale, séŭ nedeterminate, sunt supuse la verificare şi afirmare. Numaĭ acela ḑic partisaniĭ acesteĭ opiniunĭ, este afară din falimentŭ, adică, nu are a face cu falimentulŭ care a justificatŭ calitatea sa de creditorŭ hypotecarŭ, séŭ privilegiatŭ; ânsĕ acéstă justificare nu se póte face, de câtŭ conformŭ art. 235 C. com., (Demangeat sur Bravard, loc cit.;— Curtea de apelŭ din Lyon a decis: că creanța privilegiată a propietaruluĭ asupra mobile-

lorŭ din locurile închiriate falituluĭ nu este supusă la verificare și afirmare; arêt, 17 Mars 1846).

Cu tóte acestea s'aŭ dat maĭ multe decisiunĭ în sensulŭ, că creditoriĭ privilegiaţĭ, séŭ hypotecarĭ, nu sunt obligaţĭ a se supune la verificare şi afirmare maĭ înainte de a urmări expropriaţiunea imobilelorŭ afectate la creanţele lorŭ; că aceste formalităţĭ nu sunt obligatóre pentru eĭ, de câtŭ când voescŭ sĕ ia parte la distribuirea banilorŭ, care aparţinŭ meseĭ chirografariă. (Amiens 27 Fevr. 1839).

Cândŭ, şi **cuĭ** *potŭ creditoriĭ sĕ 'şĭ dea titlurile lorŭ?* (art. 235 C. com.).

Pentru activarea şi falicitarea operaţiuneĭ verificăreĭ creanţelorŭ, creditoriĭ potŭ, îndată dupĕ declararea falimentuluĭ, sĕ depună la grefa tribunaluluĭ titlurile lorŭ, împreună cu copiĭ dupĕ ele, scrise de dênşiĭ (art. 235 C. com.): aceste copiĭ se vor colaţiona, adecă se vorŭ confronta cu originalele, şi se vorŭ depune la grefă, şi grefa va înapoia 'creditorilorŭ titlurile lorŭ originale, ce aŭ depusŭ, şi le va da şi *unŭ certificatŭ despre depunerea copiilorŭ* dupĕ aceste titlurĭ; Copiile rămase la grefă, se vorŭ prescrie din noŭ împreună cu tóte schimbările ce li se vorŭ fi făcut, cândŭ s'aŭ colaţionatŭ cu originalele. Copiile acestea servescŭ tribunaluluĭ pentru a cunósce pe creditorĭ, şi pentru a vedea, pênĕ la ce punctŭ creanţele lorŭ suntŭ adevĕrate, (art. 235 C. com.).

Carĭ creditorĭ trebuescŭ vestiţĭ, ca sĕ se presinte în persónă, séŭ prin mandatarĭ, pentru a 'şĭ remite titlurile lorŭ în mâna sindicilorŭ, séŭ la grefa tribunaluluĭ? (art. 236 C. com.).

Creditoriĭ carĭ *pênĕ la numirea sindicilorŭ definitivĭ*, n'aŭ depusŭ încă titlurile lorŭ, sunt avertisaţĭ prin publicaţiunĭ în Monitorulŭ oficialŭ şi prin citaţiunĭ din partea tribunaluluĭ, ca sĕ se presinte în persónă, séŭ prin procuratorĭ, în termenŭ de 20 ḑile de la publicare, pentru a 'şĭ depune titlurile lorŭ,

de sumele ce aŭ sĕ ia împreună cu o copie după dênsele, la sindicĭ, séŭ la grefa tribunaluluĭ. — Creditoriĭ domiciliaţĭ în Regatulŭ Românieĭ, dér în locŭ deosebitŭ de acela alŭ aşeḑăreĭ tribunaluluĭ sesisatŭ de instruncţiunea falimentuluĭ, aŭ pentru depunerea titlurilorŭ lorŭ, afară de termenulŭ de 20 ḑile, încă o ḑi pentru fie-care şése césurĭ de depărtare între loculŭ aşeḑăreĭ tribunaluluĭ, şi domiciliulŭ lorŭ. Iar creditoriĭ domiciliaţĭ afară din Regatulŭ Românieĭ aŭ un termenŭ de 120 ḑile (art. 236, C. com.).

Când începe verificarea creanţelorŭ? (art. 237 C. com.).

Verificarea creanţelorŭ începe în cele treĭ ḑile după expirarea terminilorŭ acordate creditorilorŭ domiciliaţĭ în Regatulŭ Românieĭ; *nu se maĭ ascéptă*, ca sĕ trécă şi termenulŭ de 120 ḑile acordatŭ creditoilorŭ domiciliaţĭ afară din România.

Unde şi când, se face verificarea?

Verificarea se face în loculŭ, în ḑiua, şi la ora indicată de judecătorulŭ-comisarŭ, (art. 237 C. com.). Citaţiunile ce se daŭ creditorilorŭ conformŭ art. 236 trebue sĕ conţină acéstă indicaţiune, a loculuĭ, ḑileĭ şi oreĭ.

Şi afară de acésta, fiindŭ-că nepresentarea creditorilorŭ are grave consecinţe, se maĭ face încă *o nouă* însciinţare prin, publicaţiune în Monitorŭ, şi prin citaţiune din partea tribunaluluĭ. Va sĕ ḑică creditoriĭ, de două orĭ se însciinţéḑă prin publicaţiunĭ în Monitorŭ şi prin citaţiunĭ: o dată la numirea sindicilorŭ definitivĭ, ca sĕ se arate în timpŭ de 20 ḑile; şi alŭ doilea, ca sĕ se presinte la verificare după espirarea celorŭ 20 ḑile (art. 236 şi 327 C. com.

Cum ce face verificarea creanţelorŭ?

Verificarea se face contradictoriŭ între sindicĭ şi fie care creditorŭ, séŭ mandatarŭ al sĕŭ, şi în presenţa judecătoruluĭ-comisarŭ, care dreséḑă procesŭ-verbalŭ despre cele petrecute. — Verificarea creanţelorŭ sindicilorŭ se face de judecătorulŭ comisarŭ (art. 327 C. com.).

Cine póte sta la verificare și a se opune la primirea cutăreĭ séŭ cutăreĭ creanțe? (art. 238 C. com.).

Orĭ-ce creditore verificatŭ, séŭ trecutŭ în bilanțŭ póte asista la verificarea creanțelorŭ celor-l'alțĭ creditorĭ, și ale contesta. — Falitulŭ are acela-șĭ dreptŭ (art. 238 C. com.).

Cumu-șĭ probédă creditoriĭ creanțele lorŭ? (art. 240 C. com.).

Creditoriĭ 'șĭ probéză creanțele lorŭ prin probele acordate de lege, adică, după regulile de dreptŭ în materia de probe. — Judecătorulŭ-comisarŭ póte chiarŭ din oficiŭ sĕ ordone presentarea registrelorŭ creditorilorŭ, séŭ sĕ céră unŭ extractŭ după dênsele, făcutŭ de tribunalulŭ loculuĭ. — Acéstă presentare de registre se póte cere chiarŭ și cândŭ creanța s'arŭ proba, prin titlurĭ orĭ-cât de regulate s'arŭ părea, chiar décă ar fi autentice; pentru că se póte întâmpla, ca obligațiunile stabilite prin titlurĭ sĕ se fi modificatŭ, și proba acesteĭ modificațiunĭ sĕ se găséscă în registre (art. 240 C. com.).

Ce este procesulŭ-verbalŭ de verificare? ce indică, ce conține, și ce se menționéză în elŭ? (art. 239 C. com.).

Procesulŭ verbalŭ de verificare arată domiciliulŭ realŭ alŭ creditorilorŭ séŭ alŭ mandatarilorŭ lorŭ. Afară de acésta trebue sĕ conțină și o descriere somariă a titlurilorŭ; se va face vorbire pentru cuvintele drese, pentru cele șterse și pentru cele adăogate printre rêndurĭ, pentru ca creditorulŭ sĕ nu maĭ aibă nicĭ unŭ interesŭ a 'șĭ ascunde titlulŭ sĕŭ în casŭ cândŭ ceĭ-l'alțĭ creditorĭ arŭ voi sĕ-ĭ contesteze creanța. In fine, în procesulŭ verbalŭ se menționéză, décă creanța este admisă, séŭ respinsă (art. 239 C. com.).

Quid décă creanța este admisă? (art. 241 C. com.).

Décă creanța este admisă în procesulŭ verbalŭ se va arăta că portorulŭ titluluĭ este recunoscutŭ, ca creditorŭ pentru suma reclamată și sindiciĭ scriŭ pe titlu declarațiunea următóre:

S'a primitŭ între datoriile falimentuluĭ cutăreia dreptŭ su-

ma de..... la.... — Judecătorulŭ-comisarŭ certifică cu subscrierea sa acéstă declaraţiune.

Sĕ notămŭ, că o creanţă de şi este admisă la pasivulŭ unuĭ falimentŭ, se póte contesta după verificare şi afirmare în casŭ de eróre. (Lyon. 21 Nov. 1849; Nîmes, 29 Nov. 1849).

Dupĕ acésta. ce formalitate aŭ sĕ împlinéscă creditoriĭ? (art. 241 C. com.).

Fie-care creditorŭ dupĕ verificare este datorŭ ca în intervalŭ de 8 ḑile sĕ *afirme* în presenţa sindicilorŭ şi a judecătoruluĭ-comisarŭ, că creanţa sa este sinceră şi adevĕrată.

Care este scopulŭ acesteĭ formalităţĭ?

Legiuitorulŭ a creḑutŭ, că impunândŭ creditorilorŭ obligaţiunea de a atesta înaintea judecătoruluĭ sinceritatea titlurilorŭ lorŭ, se vorŭ putea încă opri proiectele culpabile în casŭ de machinaţiunĭ fraudulóse.

Se cere o afirmaţiune sub prestare de jurămêntŭ?

Cestiunea este controversată.

Noĭ ânsĕ credemŭ, că de óre-ce legea nu ordonă în modŭ expresŭ, ca afirmaţiunea sĕ se facă sub prestare de jurĕmêntŭ, creditorul nu este obligatŭ, de câtŭ la o afirmaţiune pură şi simplă, fără a maĭ presta nicĭ *unŭ jurĕmêntu*. (Renouard, t. I, p. 523; Bécanee, Questions sur les faillites, etc. p. 26.)

Alţĭ autorĭ ânsĕ cerŭ, ca afirmaţiunea sĕ fie făcută sub prestare de jurĕmêntŭ. (Bravard, p. 627; Pardessus, no. 1168).

Afirmaţiunea se póte ea face printr'un procuratorŭ?

Da! şi acéstă cestiune nicĭ o dată n'a fostŭ pusă în dubiŭ, de la redacţiunea Coduluĭ de comerciŭ Francesŭ.

Ne-afirmarea creanţeĭ în cele 8 ḑile, atrage ea dupĕ sine pierderea drepturilorŭ creditorilorŭ?

Acéstă cestiune este controversată.

1. — *Opiniune.* — Termeniĭ legeĭ sunt fórte imperativĭ; afirmaţiunea creanţelorŭ *trebue sĕ se facă în cele 8 ḑile*, maĭ têrḑiŭ nu se póte, afară de casurĭ de forţiă majoră, séŭ de

bólă; creditorulŭ, care nu afirmă creanţa sa în cele 8 ḑile pierde drepturile séle. (Renouard, loc. cit.).

2. — *Opiniune.* — In lege nu este scrisă nicĭ o deşansă; afirmaţiunea, póte după noĭ, să se priméscă, pe câtŭ timpŭ nu s'a închiatŭ procesulŭ verbalŭ. (Lainné, p. 183, Bravard, p. 625; Bécane, loc. cit.).

Carĭ sunt causele de anulare, carĭ potŭ fi propuse după verificare şi după afirmare în contra admitereĭ uneĭ creanţe la pasivulŭ unuĭ falimentŭ?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Creanţele admise la pasivulŭ unuĭ falimentŭ, nu maĭ potŭ fi contestate, pentru *eróre* de faptŭ, séŭ de dreptŭ ce se pretindŭ că s'arŭ fi făcutŭ în aprecierea titlurilorŭ şi documentelorŭ, pe carĭ ele sunt fondate. Creanţele nu maĭ potŭ fi atacate, de câtŭ pentru *dolŭ* séŭ *forçiă majoră*, care ar fi împiedecatŭ verificarea exactă şi sinceră. (Renouard, traité de faillites t., I, p. 525 2-e édit. — Cass. fr. 1 Mai 1855; 16 Juillet, 1860).

2. — *Opiniune.* — Nu trebue să se facă, după noĭ, nicĭ o dinstincţiune între *dolŭ*, séŭ *violenţă* şi *eróre*. Décă *dolulŭ* şi *violenţa* suntŭ o causă de anulare, trebue să fie totŭ aşia şi în câtŭ priveşte *erórea*, pe care legea o pune pe aceiaşĭ liniă. (art. 953 C. civ.). — Décă în momentulŭ admitereĭ creanţeĭ, există eróre, ea distruge consentimentulŭ, şi prin urmare, însuşĭ admiterea creanţeĭ. (Ollivier, Revue pratique de droit français, t. I, p. 24 et suiv.).

Quid în casŭ când creanţa este contestată?

In casŭ cândŭ creanţa este contestată, legea autoriséḑă pe judecătorulŭ-comisarŭ ca *fără a chema înaintea luĭ pe creditore*, să supună printr'unŭ raportŭ pricina la tribunalŭ ca să o judece într'unŭ termenŭ scurt. (art, 224 C. com.).

Care tribunalŭ se va ocupa cu resolvarea contestaţiuneĭ?

Contestaţiunea se póte referi séŭ la materiĭ comercialĭ

séŭ la materiĭ civile: în casulŭ ântâiŭ, se va resolva de tribunalulŭ comercialŭ, iarŭ în casulŭ alŭ doilea de tribunalulŭ civilŭ.

Décă afacerea este trămisă la tribunalulŭ comercialŭ, şi acesta voesce a avea maĭ multe luminĭ, póte maĭ 'nainte de a-'şĭ da hotărârea sa, sĕ ordone ca afacerea sĕ se întórcă din noŭ la judecătorulŭ-comisarŭ, pentru ca acesta sĕ examineze contestaţia façiă cu creditorulŭ şi cu alte persóne ce 'lŭ vorŭ putea lumina. Şi tribunalulŭ va judeca apoĭ dupĕ acestŭ raportŭ alŭ judecătoruluĭ-comisarŭ.

In casŭ, când contestaţia este trămisă înaintea tribunaluluĭ de comerciŭ, şi décă causa nu este în stare de a se resolva înaintea expirăreĭ termenilorŭ fixate de art. 236 şi 241 *ce póte ordona tribunalulŭ?*

Vomŭ vedea, că dupĕ terminarea operaţiunilorŭ verificăreĭ, trebue convocaţĭ îndată creditoriĭ pentru a delibera asupra concordatuluĭ; ânsĕ contestaţiunile asupra creanţelorŭ causéză adese-orĭ întârḑierĭ, şi se póte întâmpla ca sentinţele asupra acestor contestărĭ sĕ nu se fi datŭ maĭ nainte de epoca, când trebue sĕ se facă acéstă convocare; în acestŭ casŭ, se nasce o dificultate pe care legiuitorulŭ a tranşiat'o în modulŭ următorŭ: Décă contestaţia este înaintea tribunaluluĭ comercialŭ, acesta póte dupĕ împrejurărĭ, sĕ ordone, séŭ sĕ *amâne concordatulŭ*, séŭ sĕ *convóce pe creditorĭ* pentru a procede la facerea luĭ, (art. 243).

De cele maĭ de multe orĭ tribunalulŭ ordonă a se procede la formarea concordatuluĭ; — In acestŭ casŭ tribunalulŭ va potea hotărî, ca creditorulŭ a căruĭ creanţă este contestată, sĕ fiă admisŭ la delibarările concordatuluĭ pentru o sumă óre-care, ce ar găsi de cuviinţă a determina *provisoriŭ* prin hotărârea sa. (partea finală a art. 243 C. com.).

Décă contestaţia va fi trămisă înaintea tribunaluluĭ civilŭ, totŭ tribunalulŭ de comerciŭ va decide, décă concordatulŭ

trebue sĕ se amâne, séŭ nu; dérŭ décă va dispune ca sĕ se procédă îndată la formarea concordatuluĭ, *tribunalulŭ civilŭ sesisat de afacere, va judeca* în termenŭ scurtŭ, dupĕ cererea sindicilorŭ, notificată creditoreluĭ contestatŭ, şi fără alte formalităţĭ, décă creanţa contestată este admisă provisoriŭ, şi pentru câtă sumă. — Tribunalulŭ comercialŭ nu póte nimicŭ prejudica în câtŭ se atinge de creanţă, asupra căreia numaĭ tribunalulŭ civilŭ este chematŭ a se pronuncia. (art. 244 C. com.).

Décă creanţa contestată va face obiectulŭ *uneĭ instrucţiunĭ criminale* séŭ *corecţionale*, totŭ tribunalulŭ comercialŭ decide asupra amânăreĭ concordatuluĭ séŭ décă trebue a se procede imediatŭ la facerea luĭ; dér décă va decide a se procede la formarea concordatuluĭ, nu va potea sĕ dea voie a se primi provisoriŭ datoria creditoruluĭ contestatŭ; prin urmare, creditorele contestatŭ nu va putea lua parte la lucrările falimentuluĭ, pênĕ când tribunalulŭ competinte va otărî asupra causeĭ (partea ultimă a art. 244 C. com.).

Quid în casŭ când creanţa fiindŭ recunoscută, contestaţiunea nu se referă, de câtŭ la privilegiŭ, séŭ la hypotecă? (art. 245 C. com.).

In acestŭ casŭ creditorulŭ este admisŭ de lege, fără intervenirea justiţieĭ, la deliberările falimentuluĭ, *ca creditorŭ ordinarŭ*, (245 C. com.).

Dupĕ cum scimŭ deja, pentru accelerarea mersuluĭ falimentuluĭ, se procede la formarea concordatuluĭ, şi la cele-l'alte operaţiunĭ ale falimentuluĭ, îndată dupĕ expirarea termeniloru fixate pentru verificarea şi afirmarea creanţelorŭ persónelorŭ domiciliate în România, fără a se maĭ ascepta şi creditoriĭ domiciliaţĭ în străinătate. (art. 246 C. com.). — Acum nasce întrebarea: *ce se face cu drepturile acestorŭ din urmă?*

Legea, dupĕ cumŭ vomŭ vedea maĭ la vale ne spune, că

partea cuvenită lorŭ din dividende se pune la păstrare, (ved. art. 307 şi 308 C. com.).

Ce drepturĭ aŭ creditoriĭ, în casŭ când nu se presentéḑă nicĭ la verificare, nicĭ la afirmare, în termeniĭ prevĕḑuţĭ de lege? (art. 247 C. com.).

Creditoriĭ, carĭ nu se supunŭ verificăreĭ şi afirmăreĭ, în termenile prevĕḑute de lege, fie eĭ cunoscuţĭ séŭ necunoscuţĭ, puţinŭ importă, nu iaŭ parte la împărţirea dividendelorŭ. Dérŭ cu tóte acestea potŭ face cu cheltuiala lorŭ oposiţiune. Insĕ acéstă oposiţiune nu suspendă executarea repartiţiunilor ordonanciate de tribunalŭ, carĭ suntŭ definitive. Numaĭ câtŭ, îndată ce aŭ făcutŭ oposiţiune, trebue coprinşĭ şi eĭ în nouile repartiţiunĭ, ce se vorŭ maĭ face, pentru o sumă ce se va determina provisoriŭ de tribunalŭ, şi care se va ţine în păstrare pênĕ la resolvarea oposiţiuneĭ printr'o sentinţă. Afară de acésta, legiuitorul voindŭ, ca posiţiunea lorŭ sĕ fiă câtŭ se póte de egală cu a celor-l'alţĭ creditorĭ, carĭ aŭ luatŭ parte la primele distribuţiunĭ, 'ĭ autorisă a lua din împărţirile, ce se vorŭ maĭ face, o parte analogă cu aceia, ce li s'arŭ fi cuvenitŭ din cele deântâĭ împărţirĭ; ast-felŭ în câtŭ, eĭ nu încércă perdereĭ, de câtŭ în casŭ când nouile sume de împărţitŭ, nu ar fi suficiente pentru a acoperi partea, ce li se cuvine.

Creditoriĭ retardatarĭ forméḑă oposiţiunea lorŭ prin actŭ extra-judiciarŭ notificatŭ sindicilorŭ, şi tribunalulŭ de comerciŭ decide în urmă asupra merituluĭ, séŭ demerituluĭ oposiţiuneĭ lorŭ. (art. 247 C. com.).

CAPITOLULŬ VI

Despre concordatŭ şi unire.

Amŭ spusŭ deja, că după expirarea termenilorŭ fixate pentru verificarea şi afirmarea creanţelorŭ creditorilorŭ domiciliaţĭ în Regatulŭ Românieĭ, se trece îndată la cele-l'alte

operaţiunĭ ale falimentuluĭ. (ved. art. 246 C. com.): Creditoriĭ se întrunescŭ pentru a delibera. — Două căĭ le suntŭ deschise: potŭ face ca falitulu sĕ reintre iarăşĭ în administraţiunea şi libera disposiţiune a avereĭ séle. sub óre-carĭ condiţiunĭ, de a plăti într'unŭ termenŭ óre-care totŭ, séŭ parte, din ceia ce datoresce; adecă séŭ 'ĭ acordă unŭ termenŭ pentru plată séŭ 'ĭ iartă o parte din datoriĭ; séŭ totŭ de o dată, 'ĭ acordă şi unŭ termenŭ pentru plată, şi 'ĭ iartă şi o parte din datoriĭ; acésta este ceia-ce se numeşte *concordatŭ*. (art. 251 şi urm. C. com.).

Décă creditoriĭ nu primescŭ oferta făcută de falitŭ, décă, adecă nu se face *concordatŭ*, creditoriĭ suntŭ în stare de *unire* (art. 272 şi urm. C. com.): se unescŭ pentru a liquida activulŭ debitoruluĭ lorŭ, şi a se despăgubi din acestŭ activŭ, pe câtŭ se vorŭ potea.

Secţiunea I.

Despre convocarea şi adunarea creditorilorŭ.

De cine, şi cum se convócă creditoriĭ pentru a delibera asupra formăreĭ concordatuluĭ? (art. 248 C. com.).

Indată după expirarea terminilorŭ pentru verificarea şi afirmarea creanţelorŭ, Tribunalulŭ trebue sĕ convóce pe toţĭ creditoriĭ, ale cărora creanţe aŭ fostŭ verificate şi afirmateĭ, séŭ admise provisoriŭ, pentru a delibera asupra formăreĭ concordatuluĭ. Acéstă convocare se face prin citaţiunĭ şi prin publicare prin Monitorŭ; în citaţiunĭ se va arĕta obiectul adunăreĭ. (art. 248 C. com.).

Sub a cuĭ presidenţiĭ, unde, în ce ḑi. şi la ce oră are locŭ adunarea? (art. 249 C. com.).

Adunarea se strânge sub preşedenţia judecătoruluĭ-comisarŭ în loculŭ, ḑiua şi ora fixată de dênsulŭ. Creditoriĭ veri-

ficaţĭ, şi afirmaţĭ, séŭ admişĭ provisoriŭ, se presentéză în persónă, séŭ prin mandatarĭ.

Uniĭ autorĭ sunt de părere, că creditoriĭ admişĭ provisoriŭ nu se potŭ presenta la adunare, de câtŭ după ce 'şĭ vorŭ fi afirmatŭ creanţele lor. (Pardessus, no. 1234).

Alţiĭ ânsĕ sunt de părere, că legea nu cere pentru aceştĭ creditorĭ o afirmaţiune, pentru că acésta presupune o admisiune definitivă. (Esnault, t. I, no. 391.) — Textulŭ legeĭ este favorabilŭ acesteĭ din urmă opiniunĭ.

Falitulŭ se chiamă asemenea la adunare; şi trebue sĕ se presinteze în persónă, décă va *fi fostŭ dispensatŭ de închisóre*, séŭ décă *va fi obţinutŭ eliberarea* cu, séŭ fără cauţiune, şi nu póte fi representantŭ printr'unŭ mandatarŭ, de câtŭ pentru motive valabile şi aprobate de judecătorulŭ-comisarŭ.

Asupra a ce facŭ sindiciĭ un raportŭ către Adunare? (art. 250 C. com.).

Sindiciĭ facŭ către adunare unŭ rapotŭ asupra stăreĭ falimentuluĭ, asupra formalităţilorŭ, ce se vorŭ fi îndeplinitŭ, şi asupra operaţiunilorŭ, ce se vorŭ fi făcutŭ. Falitulŭ trebue ascultatŭ pentru a combate, de va fi casulŭ, inexactităţile raportuluĭ.

Acestŭ raportŭ al sindicilorŭ, se redigiază în scrisŭ, se subscrie de dênşiĭ, şi se dă judecătoruluĭ-comisarŭ.

Judecătorulŭ-comisarŭ redigiazĕ un procesŭ-verbalŭ despre cele ce s'aŭ ḑisŭ, şi s'aŭ decisŭ de adunare, (art. 250 C com.).

Secţiunea II.

Despre concordatŭ.

Ce este concordatulŭ?

Concordatulŭ este unŭ *contractŭ* intervenitŭ între unŭ debitore declaratŭ în falimentŭ şi majoritatea numerică a cre-

ditorilorŭ sĕĭ, care represintă treĭ din patru părţĭ din totalitatea creanţelorŭ verificate şi afirmate, séŭ admise provisoriŭ.

Séŭ maĭ scurtŭ : Concordatulŭ este contractulŭ dintre falitŭ şi creditoriĭ sĕĭ.

§ I

Despre formarea concordatuluĭ.

Concordatulŭ nu póte face între creditorĭ şi falitŭ, de câtŭ după îndeplinirea formalităţilorŭ, despre carĭ am vorbitŭ maĭ susŭ : facerea bilanţuluĭ. a inventariuluĭ, şi verificarea creanţelorŭ. Acésta pentru că legea voesce, ca creditoriĭ sĕ contracteze cu falitulŭ în cunoscinţă de causă. (art. 251 C. com.).

Ce condiţiunĭ se cerŭ pentru, ca sĕ se pótĭ face concordatŭ?

Pentru facerea concordatuluĭ nu se cere consenţimêntulŭ tuturorŭ creditorilorŭ; dér se cere o dublă condiţiune : se cere consenţimêntulŭ majorităţiĭ creditorilorŭ, adică *jumĕtate* plus *unulŭ*, aşia în câtŭ décă suntŭ 40 de creditorĭ trebue neapĕratŭ, pentru ca sĕ se pótă face concordatul, sĕ consimţe 21 ; afară de acésta, se maĭ cere, ca ceĭ 21 creditorĭ *sĕ represinte treĭ din patru părţĭ din totalitatea creanţelorŭ verificate şi afirmate. séŭ admise provisoriŭ* ; aşia, de exemplu, décă pasivulŭ falituluĭ se urcă la 100,000 francĭ, verificaţĭ şi afirmaţĭ, séŭ admişĭ provisoiŭ. va trebui ca ceĭ 21 creditorĭ sĕ represinte 75,000 francĭ.

Orĭ-ce contractŭ închiatŭ de unŭ numĕrŭ maĭ micŭ de câtŭ majoritatea creditorilorŭ, séŭ chiar de majoritatea creditorilorŭ, ânsĕ ne representândŭ $^3/_4$ din totalulŭ creanţelorŭ este nulŭ, (art. 251 C. com.).

De ce ce cere majoritatea creditorilorŭ, şi treĭ din patru părţĭ din totalulŭ creanţelorŭ?

Majoriratea în numĕrŭ a creditorilorŭ. se cere pentru ca

micii creditotĭ să nu fiă cu desévârşire absorbiţĭ de creditoriĭ ceĭ însemnaţĭ, pentru ca acţiunea şi voinţa creditorilor micĭ sĕ nu fiă cu totulŭ paralisată de a creditorilorŭ celorŭ marĭ; pentru ca sĕ aibă şi eĭ unŭ rolŭ, sĕ nu fiă siliţĭ a se supune voinţeĭ, condiţiunilorŭ şi capriciuluĭ creditorilorŭ celorŭ marĭ. Póte ca cutare condiţiunĭ, ce le convinŭ creditorilor celorŭ marĭ, sĕ nu le convină şi celorŭ micĭ, şi vice-versa, majoritatea de treĭ quarturĭ în sume se cere pentru a împedica pe micii creditorĭ de a impune voinţa lorŭ marilorŭ creditorĭ.

Quid despre acela, care a devenit cessionarŭ de maĭ multe creanţe în contra falituluĭ?

Acela care, chiar în urma falimentuluĭ debitoreluĭ séŭ, déca ar fi devenitŭ cessionarŭ al maĭ multorŭ creanţe în contra falituluĭ, nu este în dreptŭ a cere, ca la compunerea majorităţiĭ în numĕrŭ, ce se cere pentru concordatŭ, sĕ fiă socotitŭ cu atâtea voturĭ, câte creanţe a dobêndit; elŭ nu póte avea maĭ multŭ de câtŭ unŭ singurŭ votŭ. (Cass. fr. 24 Mars, 1840).

Majoritatea numerică, ce se cere, pentru ca sĕ se pótă forma concordatulŭ, se calculă ea dupĕ numĕrulŭ creditorilorŭ presenţĭ, séŭ dupĕ numĕrulŭ creditorilorŭ verificaţĭ?

1. — *Opiniune.* — Majoritatea în numĕrŭ se înţelege a creditorilorŭ presenţĭ la deliberare. Aşa se resolva cestiunea şi sub imperiulŭ textuluĭ vechiŭ al Coduluĭ francesŭ de comerciŭ, al căruĭ art. 522 ḑicea: „Décă majoritatea creditorilorŭ „*presenţi* consimtŭ la concordatŭ. . . . ." şi nimicŭ nu indică că legiuitorulŭ Coduluĭ francesŭ actualŭ, şi prin urmare, şi al nostru ar fi voitŭ sĕ modifice acéstă doctrină. (Lainné p. 212; Pardessus, no. 1237; Esnault, n. 409; Philibert, journal du droit comercial, année 1855; I-er partie, p. 81 et suiv.—Rouen 30 Juin 1853; Bordeaux, 21 Mars, 1865).

2. — *Opiniune.* — Legea din anulŭ 1838 la francesĭ nu a reprodusŭ disposiţiunile art. 522; şi codulŭ nostru este tra-

dusŭ după codulŭ francesŭ in urma acesteĭ epoce; afară de acésta, ar fi o inconsecinţă, ca sĕ calculămŭ majoritatea în sume, cele treĭ din patru părţĭ, după statul creanţelorŭ verificate şi afirmate, şi sĕ nu recurgemŭ la acela-şĭ statŭ pentru a calcula numĕrulŭ voturilorŭ necesarie la concordatŭ. (Cass. fr.; Renouard, t. II, p. 16 et 30; Bravard, p. 365 et suiv.—Paris 14 Mars 1849, 7 Août 1850).

Quid despre majoritatea în sume?

Art. 251 ne spune expresŭ, că majoritatea în sume se calculă după creanţele verificate și afirmate, séŭ admise provisoriŭ.

Carĭ creditorĭ nu sunt admişi la votŭ, şi carĭ creanţe nu se ţinŭ în socotelĭ pentru formarea majorităţeĭ în sume? (art. 252 C. com.).

Dreptulŭ de a vota la concordatŭ este refusatŭ creditorilorŭ hypotecarĭ şi creditorilorŭ privilegiaţĭ, séŭ gagiştĭ. — Pentru compunerea majorităţiĭ celorŭ treĭ din patru părţĭ, în sume, trebue asemenea sĕ se scadă creanţele hypotecare, privilegiate, séŭ asigurate printr'unŭ emanet. Décă ar fi altfelŭ, atuncĭ creditoriĭ aceştia, avêndu'şĭ creanţele lorŭ asigurate prĭntr'o hypotecă, privilegiu, séŭ gagiŭ, ar vota fără dificultate nişte remise destul de însemnate, carĭ în urmă nu ar fi plătite de câtŭ de creditoriĭ chirografarĭ, (art. 252 C. com.).

Quid în casu când un creditore hypotecarŭ, privilegiatŭ, séŭ gagistŭ ar vota la facerea concordatuluĭ?

Votulŭ séŭ aduce cu sine *de dreptŭ* renunciarea la hypotecă, séŭ privilegiŭ, orĭ gagiŭ.—Dér cu tóte acestea, décă unŭ creditore de asemenea categorie ar fi în acelaşĭ timpŭ şi creditorŭ chirografarŭ, adecă, pentru o sumă óre-care negarantată prin hypotecă, privilegiŭ séŭ gagiŭ, nimicŭ nu 'lŭ împedică de a participa la concordatŭ pentru acéstă sumă. Cuvintele: *pentru creditele cele asigurate*, din primulŭ aliniatŭ al art.

252, arată, că excluderea nu are locŭ, de cât pentru creanţele garantate.

Afară de acésta, creditorele care renunciă la hypotecă, privilegiŭ séŭ gagiŭ, póte lua parte la *deliberaţiune şi la votarea concordatuluĭ*. (partea finală, art. 252 C. com.).

Creditorele hypotecarŭ, privilegiatŭ, séŭ gagistŭ, póte elŭ renuncia numaĭ la o parte din siguranţa sa, ast-felŭ în câtŭ pentru o parte din creanţă sĕ fie creditore hypotecarŭ, privilegiatŭ séŭ gagistŭ, iar pentru o altă parte sĕ fiă creditore chirografarŭ, ca sĕ pótă lua parte la facerea concordatuluĭ?

Se decide în generalŭ, şi cu dreptŭ cuvêntŭ, că creditorele trebue sĕ opteze, şi că nu póte face alt-felŭ, de câtŭ séŭ sĕ renunţe complectamente la hypotecă, séŭ la privilegiŭ pentru ca sĕ ia parte la concordatŭ, séŭ sĕ nu ea parte la votŭ, décă voeşte sĕ 'şĭ conserve hypoteca, gagiulŭ, séŭ privilegiulŭ sĕŭ. (Pardessus, no. 1236, p. 2891; Renouard, t. II, p. 23 et suiv.).

Cu tóte acestea Bravard (p. 633 şi urm.) susţine, că unŭ creditore a căruĭ creanţă este, de exemplu, de 100,000 fr., póte, declarândŭ, că renunciă la hypotecă, séŭ privilegiŭ pentru 50.000 fr., de exemplu, sĕ ia parte la concordatŭ, pentru aceştĭ 50,000 fr. fără sĕ 'şĭ compromită hypoteca, gagiulŭ séŭ privilegiulŭ sĕŭ, pentru ceĭ-l'alţĭ 50,000. fr. Prin acéstă renunciare, ḑice dênsulŭ, creditorele se găseşte, pentru porţiunea creanţeĭ la care a renunciatŭ, în aceiaşĭ posiţiune, ca şi orĭ-care creditore chirografarŭ; prin urmare, trebue sĕ aibă acele-aşĭ drepturĭ.

La acésta se póte respunde: că termeniĭ art. 252 fiind generalĭ, este contrariŭ acesteĭ doctrine. Décă creditorele care a renunciatŭ la garanţiile séle pentru jumĕtate din creanţă, este în aceiaşĭ posiţiunĭ cu creditorele chirografarŭ pentru acéstă jumĕtate, nu este în aceiaşĭ posiţiune în care sunt eĭ pentru cea-l'altă parte a creanţiĭ séle, pentru că acésta este

garantată prin hypotecă séŭ privilegiŭ ; prin urmare, este de temutŭ, ca acestŭ credirore o sĕ fiă maĭ aplicatŭ la indulgenţă în deliberaţiune, şi o sĕ consimtă maĭ uşorŭ a 'ĭ erta uă parte maĭ mare din creanţe, în prejudiciulŭ creditorilorŭ, carĭ nu aŭ asemenea garanţiĭ.

Quid pentru creditoriĭ hypotecarĭ, séŭ privilegiaţĭ, ale cărora hypotecĭ saŭ privilegiurĭ sunt contestate?

Când legea ḑice, că votarea creditorilorŭ hypotecarĭ, séŭ privilegiaţĭ, orĭ gagiştĭ la concordatŭ atrage dupĕ sine renunciarea la gagiulŭ, hypoteca, séŭ privilegiulŭ lorŭ presupune că hypoteca séŭ privilegiulŭ nu sunt contestate, pentru că noĭ am vĕḑutŭ (art. 245), că creditoriĭ ale cărora gagiurĭ, hypotecĭ, séŭ privilegiĭ sunt contestate, potŭ delibera, fără a 'şĭ pierde dreptulŭ lorŭ de preferintă, în casŭ când acestŭ dreptŭ se va recunóşte maĭ târḑiŭ.

Când trebue sub-scrisŭ concordatulŭ şi unde? (art. 253 C. com.).

Concordatulŭ trebue, subŭ pedépsa de nulitate, sĕ fiă subscrisŭ în şedinţa unde se închiă faţă cu toţĭ creditoriĭ. Acésta ânsĕ nu va sĕ ḑică că deliberarea şi votarea trebue sĕ se facă într'o singură şedinţă, ci că trebue sĕ se sub-scrie în şedinţa, unde se închiă. —Legiuitorulŭ a voitŭ, ca falitulŭ sĕ nu se ducă pe a casă pe la creditorĭ pentru ca sĕ obţină sub-scrierile lorŭ de complesenţiă, prin seducţiune, séŭ prin mijlóce nepermise de lege (partea I a art. 253 C. com.).

Ce se face în casŭ, când nu se obţinŭ ambele majorităţĭ, ci se obţine numaĭ majoritatea în numĕrŭ, séŭ numaĭ majoritatea în sume?

In acestŭ casŭ, deliberaţiunile concordatuluĭ se amână 8 ḑile, pentru ca décă se va potea, sĕ se formeze şi majoritatea ce lipseşte. (art. 253 C. com.).

Ce se facŭ în acestŭ casŭ decisiunile, ce se vorŭ fi luatŭ la cea de întâĭ şedinţă?

Resoluţiunile, decisiunile şi adesiunile date la cea-d'ântâĭ şedinţă, remân fără efectŭ; creditoriĭ potŭ reveni asupra consimţĕmêntuluĭ, ce aŭ datŭ. (art. 253 C. com.).

Décă ânsĕ, nu se va fi obţinutŭ, nicĭ majoritatea în numĕrŭ, nicĭ majoritatea în sume, nu se maĭ face nicĭ o amânare; totulŭ este terminatŭ.

In fine, décă deliberaţiunile s'aŭ amânatŭ pentru că lipsea o majoritate, séŭ alta, şi décă la o a doua într'unire nu este iar de câtŭ o majoritate, concordatulŭ este asemenea definitivŭ respinsŭ.

Earŭ décă cele douĕ majorităţĭ există, concordatul este admisŭ, şi judecătorulŭ-comisarŭ dreséză unŭ procesŭ-verbalŭ despre acéstă a doua într'unire, la care se anexéză actulŭ de concordatŭ.

Se póte face concordatŭ cu acela, care s'a condamnatŭ ca bancrtarŭ fraudulosŭ ? (art. 254 C. com.).

Bancruta fraudulósă fiind unŭ delictŭ din cele maĭ grave, legea definde creditorilorŭ de a face unŭ concordatŭ cu falitulŭ, care s'a condamnatŭ pentru bancrută fraudulósă, pentru că concordatulŭ este consideratŭ ca o favóre, ce se acordă falituluĭ de bună credinţă (art. 254 C. com). Permite ânsĕ, de a se face un concordatŭ, cu celŭ care s'a condamnatŭ, ca bancrutarŭ simplu. Legiuitorulŭ a socotitŭ că o prohibiţiune arŭ fi prea rigurosŭ în acestŭ din urmă casŭ, faţă cu un debitorŭ, căruia i se potŭ imputa numaĭ nesce acte de imprudenţă, saŭ de negligenţă; arŭ fi în adevĕrŭ o inconsequinţă a declara nedemnŭ de concordatŭ pe unŭ falitŭ căruia legea 'ĭ acordă onórea de a fi rehabilitatŭ.

Quid în casŭ când se va fi începutŭ o instrucţiune pentru bancrută fraudulósă ?

In acestŭ casŭ creditoriĭ se convócă pentru a otărâ dacă îşĭ reservă dreptulŭ de a delibera asupra concordatuluĭ, în casŭ de aquitare, şi dacă, prin urmare, amână deliberarea a-

supra concordatuluĭ, pênĕ la terminarea procesuluĭ corecţionalŭ (art. 254 C. com.).

Quid în casŭ de urmărire pentru bancruta simplă?

In acestŭ casŭ potŭ asemene sĕ amâne deliberările pênĕ la terminarea procesuluĭ (art. 255 C. com).

De cine se hotăraşce amânarea în aceste douĕ casurĭ?

In ambele aceste casurĭ amânarea se pronunciă de majoritatea creditorilorŭ în numĕrŭ, representând şi cele treĭ quarturĭ în sume.

Cine póte face oposiţiune la concordat? (art. 256 C. com).

Totŭ creditorulŭ care are un dreptŭ de a concurge la concordatŭ, saŭ ale căruia drepturĭ s'aŭ recunoscutŭ în urmă, póte face oposiţiune la concordatŭ (al. 1 al art. 256 C. com).

Prin urmare, creditoriĭ ne-verificaţĭ, ne-afirmaţĭ, saŭ neadmişĭ provisoriŭ la deliberările concordatuluĭ nu pot face oposiţiune.

Asemenea nu potŭ face oposiţiune creditoriĭ hypotecarĭ, saŭ privilegiaţĭ, fără a renuncia la dreptulŭ lorŭ de preferinţă.

Quid despre creditoriĭ, cari aŭ participat la concordatŭ, şi cari l'aŭ sub-semnatu, potŭ eĭ face oposiţiune?

Uniĭ suntŭ de părere că aceştĭ creditorĭ nu aŭ dreptulŭ de a face oposiţiune. de câtŭ numaĭ pentru *dolŭ* şi *fraudă*; şi că nu aŭ acestŭ dreptŭ în casŭ cândŭ ar reclama în contra unorŭ *neregularităţĭ*, saŭ *nulităţĭ*. pe cari suntŭ presupuşĭ, că le aŭ cunoscutŭ şi le aŭ acoperitŭ prin consimţimântulŭ lorŭ.

Autoriĭ ânsĕ în general, decidŭ cu dreptŭ cuvêntŭ că şi creditoriĭ cari aŭ subscrisŭ concordatulŭ aŭ dreptulŭ de a face oposiţiune; pentru câ eĭ când l'aŭ subscrisŭ aŭ creḑutŭ că subscriŭ un actŭ regulatŭ ; şi afară de acésta legea acordă dreptul de oposiţiune tuturor creditorilor, fără a face nicĭ o distincţiune între creditoriĭ cari aŭ subscrisŭ concordatulŭ şi între ceĭ cari nu l'aŭ sub-scrisŭ. (Pardessus, No. 1239 p. 296;

Renuard, t. II p. 42 Bécane Question sur les faillites. etc. p. 35).

Care este scopulŭ acestorŭ oposițiunĭ ?

Legiuitorulŭ a voitŭ, ca sĕ lase celorŭ interesațĭ dreptulŭ de a lumina pe tribunalulŭ chematŭ a omologa concordatulŭ și de a-ĭ arĕta viciile acestuĭ actŭ.

Ce trebue sĕ se indice în oposițiune? (art. 256 C. com).

In oposițiune trebue sĕ se arate motivele, pe cari este fondată; dacă, de esemplu, judecătorulŭ-comisar a lăsat sĕ se delibereze asupra concordatuluĭ maĭ înainte de a se fi terminatŭ verificarea și afirmarea creanțelorŭ; dacă concordatulŭ se va fi încheiatŭ, fără ca sĕ fie întrunitŭ majoritățile cerute de lege; dacă concordatul nu se va fi subscrisŭ în ședință publică, unde s'a încheiatŭ. Oposițiunea trebue sĕ se notifice sindicilorŭ și falituluĭ sub pedépsa de nulitate, în cele 8 ḑile, cari urméză după concordatŭ; fără a se maĭ augmenta acestŭ termen din cauză de depărtare ; afară de acésta oposițiunea va maĭ cuprinde și *cererea de înfățișare la cea dintâiŭ audiență a tribunaluluĭ* (art. 256 C. com.).

In casŭ cândŭ oposițiunea se face de sindicĭ, cuĭ se notifică ea?

Cândŭ suntŭ maĭ mulțĭ sindicĭ, și unul din eĭ face oposițiune, oposițiunea sa o va comunica-o colegilorŭ sĕĭ; iarŭ dacă este numaĭ un sindicŭ și acesta face oposițiune, trebue ca în termenŭ scurtŭ sĕ provóce numirea unuĭ noŭ sindicŭ, și oposițiunea sa s'o comunice acestuia (art. 256).

Contestațiunile, la cari daŭ locŭ oposițiunile, se judecă de tribunalul de comerciŭ. Dacă ânsĕ sentința asupra oposițiuneĭ depinde de cestiunĭ cari nu suntŭ de competența sa, acestŭ tribunal trebue sĕ amâne procesul, și sĕ fixeze un termen scurt în care oposantulŭ este ținut a se adresa la tribunalul competent; și în urmă oposantul se va întórce earășĭ la tribunalul de comerciŭ pentru resolvarea oposițiuneĭ după ce se vor fi resolvat de autoritatea competintă cestiunile de cari depinde sentința tribunaluluĭ comercial.

Concordatulŭ trebue elŭ omologatŭ de tribunalŭ?

Pentru ca concordatulŭ sĕ devină obligatoriŭ, omologaţiunea tribunaluluĭ este indispensabilă, chiarŭ şi cândŭ este vorba de creditoriĭ cari l'aŭ sub-semnatŭ.

Legiuitorulŭ nu a voitŭ sĕ permită esecutarea concordatuluĭ, de câtŭ numaĭ în virtutea uneĭ decisiunĭ din partea autorităţiĭ judiciare, însărcinată a supraveghia totŭ-de-o-dată şi interesele societăţiĭ şi pe ale creditorilorŭ (art. 257).

De la care tribunalŭ se cere omologarea concordatuluĭ? (art. 257 C. com.).

Omologarea concordatuluĭ se cere de la tribunalul de comerciŭ sesisatŭ de afacere; acesta ânsĕ nu va putea statua asupra cerereĭ de omologare maĭ înainte de împlinirea termenuluĭ de 8 ḑile, ce se acordă, dupĕ cum am vĕḑutŭ, pentru oposiţiunĭ (art. 257).

Décă în acestŭ interval se facŭ oposiţiunĭ, tribunalulŭ statuéză asupra lorŭ şi asupra omologăreĭ concordatuluĭ printr'una şi aceiaşĭ sentinţă.

Admiterea uneĭ singure oposiţiunĭ aduce cu sine anularea concordatuluĭ *façiă cu toţĭ ceĭ interesaţĭ* (art. 257 C. com.).

Ce trebue sĕ facă judecătorul-comisar maĭ înainte de a statua tribunalul asupra omologăreĭ concordatuluĭ? (art. 258 C. com.).

Maĭ înainte de a statua tribunalulŭ asupra omologăreĭ concordatuluĭ, judecătorulŭ-comisarŭ trebue sĕ facă tribunaluluĭ un raportŭ asupra caracterelorŭ falimentuluĭ şi asupra admisibilităţeĭ concordatuluĭ, (art. 258).

Acéstă formalitate are de scop a evita surprinderea tribunaluluĭ chematŭ a se pronuncia asupra omologăreĭ (art. 258 C. com.).

In cari casurĭ tribunalul refusă omologarea concordatuluĭ? (art. 259 C. com.).

Tribunalul fiă, saŭ nu, oposiţiunĭ, va refusa omologarea con-

cordatuluĭ în casŭ cândŭ nu se vorŭ fi observatŭ regulile prescrise de lege, saŭ cândŭ i s'arŭ părea, că interesul public, saŭ interesulŭ creditorilorŭ, cere sĕ nu se maĭ facă concordatŭ. Dér facultatea de a refusa omologarea concordatuluĭ nu-ĭ dă tribunaluluĭ dreptulŭ de a se amesteca în convenţiunea părţilorŭ, de a o modifica, şi de a nu acorda omologarea, de câtŭ cu sarcina unor condiţiunĭ impuse din oficiŭ. Nu póte, de esemplu, sĕ impună părţilor, cari aŭ consimţitŭ concordatul, obligaţiunea: de a vinde bunurile falituluĭ după alte formalităţĭ, de câtŭ cele convenite (259 C. com.)

Sentinţa tribunaluluĭ asupra omologăreĭ concordatuluĭ este ea susceptibilă de apelŭ?

In thesa generală, sentinţa tribunaluluĭ chematŭ a statua asupra omologăreĭ concordatuluĭ este apelabilă; vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că art. 322 C. com. care arată sentinţele neapelabile, nu menţionează şi pe acésta.

§ II

Despre efectele concordatuluĭ

Sub ce condiţiunĭ se póte forma unŭ concordatŭ?

Unŭ concordatŭ se póte face sub diverse condiţiunĭ: saŭ se dă falituluĭ un termenŭ de către creditorĭ pentru plata datoriilorŭ, saŭ i se iartă o parte din datoriĭ, saŭ în fine, totŭ de o dată i se dá şi unŭ termenŭ şi i se iartă şi o parte din datoriĭ.

In casŭ cândŭ falituluĭ i se iartă prin concordatŭ o parte din datoriĭ se liberéză de totŭ ce i s'a iertatŭ şi chiar décă în urmă arŭ dobândi o avere, creditoriĭ sĕĭ nu maĭ aŭ în contra luĭ nicĭ o acţiune pentru a'l constrânge sĕ plătească ceea ce i s'a iertatŭ.

Cu tóte acestea vomŭ vedea maĭ târḑiŭ, că falitulŭ nu se póte rehabilita, şi nu póte face sĕ înceteze incapacitatea ce

resultă din starea de falimentŭ, de câtŭ plătindu-şĭ tóte datoriile sale atâtŭ capete, câtŭ şi interese şi alte cheltuelĭ (art. 338 C. com.).

Cari suntŭ efectele omologăreĭ? (art. 260).

Concordatulŭ o dată omologatŭ este obligatoriŭ pentru toţĭ creditoriĭ înscrişĭ în bilanţŭ, verificaţĭ saŭ neverificaţĭ, chiar şi pentru ceĭ domiciliaţĭ în străinătate, façă cu cari termenile pentru verificare şi afirmare încă nu aŭ espiratŭ, precumŭ şi pentru creditoriĭ admişĭ provisoriŭ la deliberare, de şi prin sentinţă definitivă, li s'ar recunósce o sumă maĭ mare, de câtŭ aceea pentru care aŭ fostŭ admişĭ (art. 260).

Cu tóte acestea, creditoriĭ hypotecarĭ, saŭ privilegiaţĭ, cari nu aŭ renunciatŭ la acéstă calitate, potŭ exersa întregŭ dreptulŭ lorŭ asupra lucruluĭ, care face obiectulŭ siguranţeĭ creanţeĭ lorŭ.

Sosimŭ acumŭ la unŭ altŭ efectŭ alŭ omologăreĭ concordatuluĭ prevĕḑutŭ de art. 261 C. com.

Eată ce ḑice acestŭ articolŭ: „Adeverirea concordatuluĭ va „*statornici* drepturile fie-căruĭ din creditorĭ asupra lucrurilorŭ „nemişcătóre ale falituluĭ, asigurate prin aliniatulŭ 2 alŭ art. „234. Spre acestŭ sfîrşitŭ otărârea asupra adeverireĭ concor- „datuluĭ se va da în cunoscinţa cuĭ se cuvine, spre a se trece „în condica de zălogirĭ, saŭ sequestrurĭ, afară numaĭ de se va „fi otărâtŭ într'altŭ chipŭ prin concordatŭ."

Scimŭ, că creditoriĭ făcândŭ concordatŭ cu falitulŭ, de cele maĭ de multe orĭ 'ĭ iartă o parte din datorie; partea pe care i-o iartă creditoriĭ remâne ca o obligaţiune naturală, pe care falitulŭ nu este ţinutŭ sĕ o plătéscă, de câtŭ numaĭ în casŭ de rehabilitare; earŭ cea laltă parte, pe care falitulŭ se obligă a o plăti, trebue neapăratŭ sĕ o plătéscă, căcĭ la din contră se anulează concordatulŭ, dupĕ cum vom vedea maĭ josŭ.

Legiuitorulŭ ânsĕ nu s'a mulţumitŭ numaĭ cu acéstă anulare a concordatuluĭ, cĭ voindŭ ca creditoriĭ sĕ fiă câtŭ se

póte de asiguraţĭ despre executarea angajamentelorŭ falituluĭ, vine şi dice, că omologarea concordatuluĭ va maĭ avea şi efectulŭ acesta: *de a se conserva, în profitulŭ creditorilorŭ, hypoteca asupra bunurilorŭ imobile ale falituluĭ prevĕdută de aliniatulŭ 2 alŭ art. 234 C. com.*

Aci nasce o dificultate!

Iată ce dice art. 234:

«După intrarea lorŭ în lucrare, sindiciĭ sunt datorĭ sĕ facă «tóte actele trebuinciόse spre asigurarea drepturilorŭ **falituluĭ** asupra datornicilor seĭ, séŭ prin răfuire îndată a datoriĭ, séŭ prin sequestru, séŭ prin zălogire şi acesta în numele «maseĭ creditorilorŭ. — *Asemenea mĕsurĭ vorŭ lua şi pentru «lucrurile nemişcătóre, ce ar descoperi că sunt ale falituluĭ.*»

Acum dificultatea stă în acésta: că citindŭ articolulŭ acesta întregŭ pentru a găsi sensulŭ fiă-căreia din pǎrţile séle, *pare* a resulta, că în aliniatulŭ al doilea ar fi vorba despre mĕsurile, ce trebue sĕ ia sindiciĭ pentru a asigura *drepturile falituluĭ* asupra *nemişcătórelorŭ luĭ*, şi că, prin urmare, trămiterea ce face art. 261 la al. 2 alŭ art. 234 ar fi greşită.

Iată în adevĕrŭ, ce dice d-lŭ Boerescu la cursulŭ sĕŭ de dreptŭ comercialŭ la pagina 335:

«In adevĕrŭ, articolulŭ nostru dice: că adeverirea concordatuluĭ va statornici drepturile fie-căruia din creditorĭ asupra lucrurilorŭ nemişcătóre ale falituluĭ, asigurate prin aliniatulŭ 2 din art. 234.»

Câtă diferinţa de legea francesă?

Iată ce dice ea în art. 517 care corespunde cu alŭ nostru: «adeverirea concordatuluĭ *va conserva* fie-căruĭ din creditorĭ asupra nemişcătórelorŭ falituluĭ hypoteca înscrisă în virtutea paragrafuluĭ alŭ treilea din art. 490 francesŭ, séŭ la noĭ 234.»

Aşia legea francesă vorbeşte de o hypotecă, şi spune: «că «acéstă hypotecă va continua a se conserva în întregulŭ eĭ «negresitŭ, chiar după ce concordatulŭ se va fi adeveritŭ.» Le-

gea romană din contră vorbeşte de: „*statornicirea* drepturilor „creditorilorŭ asupra nemişcătórelor. Dér ce este acéstă *sta-„tornicire?* de ce natură de drepturĭ este vorba? atâte enigme „de a ghici.

„Legea francesă ne trămite la al treilea paragrafŭ din art. „490, care dice că: „sindiciĭ vor căuta, în numele meseĭ cre-„ditorilorŭ, sĕ înscrie o hypotecă asupra bunurilorŭ nemişcă-„tóre ale falituluĭ, carĭ le vorŭ fi cunoscute."

„Aci ne vorbeşte de înscrierea, ce se face dupĕ decla-„rarea falimentuluĭ. Legea romană ne trămite şi ea la art. „234, care corespunde cu articolulŭ frances 490. Dér arti-„colulŭ nostru nu are de cât douĕ paragrafe; ne trămite prin „urmare la paragrafulŭ al doilea. Insĕ acest paragrafŭ este „cu totul alt-fel, şi nu corespunde cu alŭ legeĭ francese. Elŭ „dice numaĭ că: „sindiciĭ vor lua mĕsurĭ spre a asigura *dreptu-„rile falituluĭ asupra nemişcătórelorŭ séle.*" Astŭ-felŭ prin-„tr'unŭ contra-sensŭ neînţelesŭ, art. 261 care se ocupă de „conservarea drepturilorŭ creditorilorŭ, ne trămite la art. „234, care se ocupă cu conservarea drepturilorŭ falituluĭ, „în raportŭ cu ceĭ da al treilea.» (B. Boerescu p. 334 şi „335)."

Noĭ ânsĕ credemŭ, că art. 234 conţine în sine totŭ a-tâtea ideĭ câtŭ şi art. 490 C. com. francesŭ, numaĭ câtŭ articolulŭ nostru este maĭ abreviatŭ, şi nu este tocmaĭ clarŭ redactatŭ.

Pentru a proba acésta, sĕ vedemŭ maĭ ântâiŭ din câte aliniate constă articolul francesŭ 490, şi ce conţinŭ fie-care din ele.

Elŭ constă din treĭ aliniate şi conţinŭ ideile următóre:

In ântâiulŭ aliniatŭ, se impune îndatorire sindicilorŭ de a face tóte actele necesarie pentru conservarea drepturilorŭ falituluĭ în contra debitorilorŭ luĭ.

In alŭ doilea aliniatŭ li se impune obligaţiunea sindici-

lorŭ de a lua inscripţiunĭ hypotecare asupra imobilelorŭ debitorilorŭ falituluĭ, décă aceste inscripţiunĭ nu se vorŭ fi luatŭ de dânsulŭ, şi acésta se va face de sindicĭ în numele meseĭ creditorilorŭ.

Şi în fine, în alŭ treilea aliniatŭ, li se impune obligaţiunea de a lua inscripţiunĭ hypotecare şi asupra imobilelorŭ, ce vorŭ afla că sunt ale falituluĭ.

Eĭ bine, tóte aceste treĭ aliniate nu conţinŭ de cât două ideĭ:

Cele două d'ântêiŭ, conţinŭ ideia: că sindiciĭ sunt obligaţĭ sĕ facă tóte actele de conservaţiune ale drepturilorŭ falituluĭ asupra debitorilorŭ luĭ; conţinŭ cea-ce conţine aliniatulŭ ântêiŭ al articoluluĭ nostru 234. Cu alte cuvinte legiuitorulŭ nostru le a contrasŭ într'unŭ singurŭ aliniatŭ.

Şi aliniatulŭ alŭ treilea alŭ art. 490 francesŭ conţine, ceia-ce conţine aliniatulŭ alŭ doilea şi ultimŭ alŭ articoluluĭ nostru 234, care trebue înţelesŭ ca şi când ar fi redactatŭ ast-felŭ: *asemenea mĕsurĭ se vorŭ lua în numele meseĭ creditorilor*, (adecă pentru creditorĭ) *şi pentru lucrurile nemişcătóre, ce s'ar descoperi că sunt ale falituluĭ.*

Acéstă interpretare o credŭ logică; ca sĕ se ia mĕsurĭ în favorul creditorilorŭ; legea trebuie înţelésă în modulŭ cumŭ póte da unŭ sensŭ, earŭ nu în modulŭ cumŭ nu póte da nicĭ unulŭ. Şi în adevĕrŭ ce înţelesŭ arŭ putea avea al. 2 al art. 234 cândŭ l'amŭ înţelege aşea că sindiciĭ suntŭ datorĭ sĕ ia *mĕsurĭ pentru statornicirea drepturilorŭ falituluĭ asupra nemişcătórelorŭ luĭ, pe care le posedă el ? nici unulŭ!*

Aşa dérŭ conchidemŭ prin a crede că trămiterea art. 261 la al. 2 alŭ art. 234 este logică şi are loculŭ sĕŭ, numaĭ câtŭ acestŭ din urmă articolŭ este camŭ obscurŭ redactatŭ. (ved. pag. 444 şi 445).

Care este acumŭ scopulŭ hypoteceĭ de la art. 234 şi alŭ hypoteceĭ de la art. 261?

Scopulŭ ipotecei de la art. 234 este de a împedica pe falitŭ ca sĕ nu pótă induce în eróre pe terţiile persóne, sĕ ia banĭ de la ele, şi sĕ ipoteceze averea sa după declararea falimentuluĭ, atuncĭ cândŭ numaĭ este capabilŭ de a contracta; iarŭ scopulŭ art. 261 este de a face ca acéstă ipotecă sĕ continue a exista, şi după facerea concordatuluĭ.

In adevĕrŭ după concordatŭ falitulŭ fiindŭ pusŭ din noŭ în fruntea afacerilorŭ sale, arŭ putea sĕ-şĭ ipoteceze tóte imobilele şi ipotecile constituite de elŭ d'aci înainte arŭ fi valabile façiă cu tótă lumea; de aceea art. 261 vine şi ḑice, că ipoteca prevĕḑută de art. 234 continuă a esista şi după omologarea concordatuluĭ.

Ipoteca prevĕḑută de art. 261 *este unŭ felŭ de separaţiune de patrimoniŭ, prin care se asigură drepturile de preferinţă ale creditorilorŭ concordatarĭ asupra imobilelorŭ falituluĭ façiă cu creditoriĭ luĭ posteriorĭ facereĭ concordatuluĭ.*

Care este efectulŭ generalŭ ce resultă din omologarea concordatuluĭ?

Afară de efectele particulare, cari resultă din clausele concordatuluĭ, omologarea maĭ produce un efectŭ generalŭ, şi anume: falitulŭ 'şĭ reea administraţia avereĭ sale, şi este pusŭ éră-şĭ în fruntea afacerilorŭ luĭ. Funcţiunea sindicilorŭ ânsĕ nu încetéză de câtŭ după ce sentinţa de omologare a căpătatŭ puterea lucruluĭ judecatŭ, adică, cândŭ termenulŭ de apelŭ a espiratŭ, saŭ décă făcânduse apelŭ, s'a respins şi s'a confirmat sentinţa tribunaluluĭ.

La încetarea funcţiuneĭ lorŭ sindiciĭ daŭ falituluĭ, façiă cu judecătorulŭ-comisarŭ, socotéla definitivă despre administraţiunea lorŭ; décă se ivesce vre-o contestaţiune, tribunalulŭ de comerciŭ are sĕ se pronunţe asupra eĭ.

Sindiciĭ daŭ falituluĭ tótă averea luĭ, registrele, hârtiile şi tóte lucrurile sub luare de quitanţă.

Judecătorulŭ-comisarŭ închiă despre tóte aceste unŭ procesŭ verbalŭ şi funcţiunea luĭ încetéză asemenea (art. 263).

§ III

DESPREA NULAREA SAU DESFIINŢAREA CONCORDATULUI

Despre anularea concordatuluĭ

Trebue sè notămŭ că *anularea* şi *desfiinţarea* concordatuluĭ suntŭ două lucrurĭ distincte: Concordatulŭ se anuléză din causă de fraudă, şi se desfiinţéză, cândŭ falitulŭ nu execută condiţiunile concordatuluĭ. Cu tóte că legea nóstră, dupĕ cum vomŭ vedea maĭ la vale, confundă aceştĭ doĭ termenĭ unulŭ cu altulŭ.

In princpiŭ, concordatulŭ o dată omologatŭ este irevocabilŭ, cu alte cuvinte, nu se maĭ póte anula pentru viciŭ de forme, saŭ pentru neobservarea condiţiunilorŭ, cari trebue sĕ preceadă, saŭ sĕ însoţéscă formaţiunea sa; era tréba creditorilorŭ de a nul face saŭ de a face oposiţiune la omologarea luĭ. Acesta este principiulŭ (art. 262).

Dér cu tóte acestea prin escepţiune, legea permite anularea concordatuluĭ pentru *dolu* (vicleşugŭ) descoperitŭ în urma omologăreĭ şi resultândŭ saŭ din *micşorarea activuluĭ*, saŭ din *exagerarea pasivuluĭ*.

Aşa, décă în urma omologăreĭ, creditoriĭ dovedescŭ, că debitorulŭ a ascunsŭ o parte din activŭ, saŭ că de acord cu falitulŭ, saŭ presentatŭ nesce creditorĭ falşĭ pentru a forma majoritatea în numĕrŭ, saŭ în sume, care a votatŭ concordatulŭ, potŭ cere anularea luĭ.

Afară de acésta, anularea concordatuluĭ are locŭ de dreptŭ *ipso jure*, în urma condamnăreĭ falituluĭ pentru bancruta fraudulósă intervenită *în urma omologăreĭ*. (arg. din art. 266 C. com.).

Vomŭ vedea maĭ târḑiŭ (la a t. 326) că dissimularea activuluĭ şi exagerarea pasivuluĭ suntŭ casurĭ de bancrută fraudulósă; prin urmare ne amŭ putea întreba : de ce legiuitorulŭ enunciă separatŭ dissimularea activuluĭ saŭ exagerarea pasivuluĭ şi casul de condamnaţiune pentru bancruta fraudulósă? Acésta este pentru cuvêntŭ, că creditoriĭ aŭ dreptulŭ de a preferi plângereĭ în bancruta fraudulósă exerciţiulŭ acţiuneĭ civile, adecă de a ataca pe falitŭ maĭ bine înaintea tribunaluluĭ civilŭ, de câtŭ a provoca exerciţiul acţiuneĭ publice; maĭ multŭ de câtŭ atâtŭ; interesulŭ lorŭ privatŭ fiindŭ deosebitŭ de interesulŭ publicŭ, pe care se baséză acţiunea procuroruluĭ, pot intenta o acţiune în anulare a concordatuluĭ pentru causă de micşorare a activuluĭ saŭ de exagerare a pasivuluĭ şi în casŭ cândŭ falitulŭ arŭ fi fostŭ aquitatŭ de tribunalulŭ corecţionalŭ.

In fine sĕ notămŭ că *anularea concordatuluĭ liberéză de dreptŭ cauţiunile*; stingerea obligaţiuneĭ de garanţiă este o consecinţă a stingereĭ obligaţiuneĭ debitoreluĭ principalŭ (art 264 C. com.).

Pênĕ aci am vorbitŭ despre ceea ce leguitorulŭ nostru numesce *anularea concordatuluĭ;* acumŭ sĕ trecemŭ sĕ vorbimŭ despre cea ce dânsulŭ numesce *desfiinţarea (resolution) concordatuluĭ.*

Sĕ notămŭ ânsĕ că legiuitorulŭ nostru confundă aceştĭ doĭ termenĭ unulŭ cu altulŭ în aliniatulŭ 1 alŭ art. 264 ḑice, că *nimicirea* concordatuluĭ *slobóde* de sub respundere pe garanţĭ, şi în partea ultimă a aceluia-şĭ articolŭ ḑice că nimicirea concordatuluĭ *nu slobóde* de sub respundere pe garanţĭ.

Concordatulŭ fiindŭ un contractŭ, se póte desfiinţa, în casŭ de ne executare a angajamentelorŭ luate de falitŭ, conformŭ principiilorŭ dreptuluĭ comunŭ. (art. 1020 C. civ.).

Unŭ singurŭ creditorŭ, faţiă cu care nu s'arŭ fi executatŭ contractulŭ, póte elŭ provoca desfiinţarea luĭ?

I — Opiniune. — Creditorele faţiă cu care nu s'a esecutat con-

cordatulŭ póte cere, în ceia ce 'lŭ privesçe pe dênsulŭ *resolu-ţiunea remiseĭ* saŭ a *reducţiuneĭ* creanţeĭ sale consînţite prin concordatŭ, ear nu desfiinţarea concordatuluĭ, pentru că concordatulŭ este opera debitoreluĭ şi a majorităţeĭ creditorilorŭ representândŭ două din treĭ părţĭ din sume. Prin urmare numaĭ acéstă majoritate, în numĕrŭ şi în sume, póte cere desfiinţarea concordatuluĭ. Insĕ o dată concordatulŭ votatŭ nu se maĭ póte forma o majoritate. Afară de acésta, cândŭ s'a redactatŭ codulŭ francesŭ de comerciŭ, s'a ştersŭ din projectŭ disposiţiunea, prin care se ḑicea, că desfiinţarea concordatuluĭ nu se póte pronuncia, de câtŭ dupĕ cererea acesteĭ majorităţĭ. Prin urmare dér nu se póte pronuncia desfinţarea concordatuluĭ pentru neexecutarea condiţiunilorŭ coprinse în trânsulŭ; Şi numaĭ întru câtŭ debitorele arŭ putea fi consideratŭ a fi încetatŭ din noŭ plăţile sale, şi prin urmare, susceptibilŭ de a fi din noŭ declaratŭ în falimentŭ. póte sĕ fiă desfiinţare de concordatŭ. (Bravard, p. 646 et suiv). — Aşia dér, dupĕ acestŭ sistemŭ, creditorele care a obţinutŭ desfiinţarea concordatuluĭ are dreptulŭ de a cere imediatŭ quantumulŭ întreg alŭ creanţeĭ sale, fără a fi supusŭ la reducţiunile şi concesiunile de termenŭ stipulate prin concordatŭ. Concordatulŭ ânsĕ continuă a subsiste între debitore şi ceĭ-lalţĭ creditorĭ.

2. — *Opiniune*. — Unŭ singurŭ creditore, dupĕ noĭ, póte cere desfiinţarea *concordatuluĭ*, şi tocmaĭ, pentru ca sĕ se dea acestŭ dreptŭ fiă-căruĭ creditore s'a suprimatŭ de legiuitorulŭ francesŭ disposiţiunea, prin care nu se acordă acest dreptŭ, de câtŭ numaĭ majorităţiĭ în numĕrŭ şi în sume. „Majoritatea, ḑicea Raportorulŭ legeĭ francese, ar fi „imposibilŭ de găsitŭ dupĕ o trecere de maĭ mulţĭ anĭ de „la concordatŭ. Acésta ar însemna a supune uneĭ condi„ţiunĭ imposibile desfiinţarea concordatuluĭ, care este impor„tantŭ a se pronunţa; afară de acésta, majoritatea credito„rilorŭ póte sĕ 'şĭ fi primitŭ plata creanţelorŭ lorŭ, şi prin

„urmare, sĕ nu aibă motivŭ de a cere desfiinţarea con-„cordatuluĭ.”

Concordatulŭ o dată desfiinţatŭ, façiă cu unŭ creditore, este desfiinţatŭ façiă cu toţĭ creditoriĭ, iar nu numaĭ façiă cu creditorele, care a obţinutŭ acéstă desfiinţare; Acésta o dovedeşte art. 266 pentru că şi elŭ ordonă, fără nicĭ o distincţiune ca tribunalul de comerciŭ sĕ orânduiască unŭ judecătorŭ-comisarŭ, şi unulŭ séŭ maĭ mulţĭ sindicĭ, şi în urmă sĕ se îndeplinéscă formalităţile aplicabile unuĭ debitorŭ, care este în stare de falimentŭ, façiă cu toţĭ creditoriĭ sĕĭ. (Pardessus. no. 1251, p. 318, et suiv.; Lainné, p. 267 et suiv, Bécane, Question sur les faillites, p. 41 şi 42).

Cererea de desfiinţare se judecă de tribunalulŭ de comerciŭ, façiă cu fidejusoriĭ, décă suntŭ, séŭ dupĕ ce se vorŭ fi chematŭ formalŭ, pentru că *desfiinţarea* nu liberéză ca *anularea*, cauţiunile, cari aŭ intervenitŭ pentru a garanta executarea concordatuluĭ, în totalŭ séŭ în parte.

Motivulŭ este, că cauţiunile s'aŭ cerutŭ maĭ cu sémă pentru casulŭ, când debitorele nu ar executa elŭ singurŭ angajamentele séle, şi prin urmare, ar fi o contradicţiune a le declara de liberate (art. 264 C. com.).

In casŭ când dupĕ omologarea concordatuluĭ, falitulŭ este urmăritŭ pentru bancrută fraudulósă şi este pusŭ sub mandatŭ de depunere, séŭ de arestare, tribunalulŭ de comerciŭ, în interesulŭ creditorilorŭ, póte prescrie orĭ-ce mĕsurĭ conservatóre, ce ar găsi de cuviinţă, dupĕ împrejurărĭ. Aceste mĕsurĭ încetéză de dreptŭ din ḑiua ce se va otărî că pâra nu este primită, orĭ că pârâtulŭ sĕ se slobódă de sub paḑă, orĭ ca sĕ rĕmână apăratŭ (art. 265 C. com.).

In casŭ de a se urmări debitorele pentru bancruta simplă dupĕ omologarea concordatuluĭ, nu este de trebuinţă mĕsurile conservatóre, ce se prescriŭ în casŭ de bancrută frau-

dulósă, pentru că bancruta simplă nu anuléză concordatulŭ ca bancruta fraudulósă.

Efectele anulăreĭ şi desfiinţăreĭ concordatuluĭ, (art. 266 şi 267).

Dupĕ anularea séŭ desfiinţarea concordatuluĭ, falimentulŭ reâncepe, şi se procede pentru acestŭ falimentŭ, care renasce, aşia cumŭ s'a procedatŭ în momentulu când s'a declaratŭ primulŭ falimentŭ: îndată dupĕ presentarea sentinţeĭ, prin care falitulŭ se condamnă pentru bancrută fraudulósă, séŭ prin care se anuléză, séŭ se desfiinţéză concordatulŭ, tribunalulŭ de comerciŭ numeşte unŭ judecătorŭ-comisarŭ şi unulŭ séŭ maĭ mulţĭ sindicĭ.

De şi mĕsurile luate cu ocasiunea primuluĭ falimentŭ arată activulŭ falituluĭ, ânsĕ fiindŭ că s'aŭ pututŭ întâmpla schimbărĭ în starea sa. de când s'a pusŭ din noŭ în fruntea afacerilorŭ séle, s'a lăsatŭ sindicilorŭ facultatea de a pune iarăşĭ peceţile.

Apoĭ vorŭ procede îndată la protocolirea tutulorŭ lucrurilorŭ, sumelorŭ, zapiselor, acţiilorŭ şi chârtiilorŭ falituluĭ, dupĕ inventariulŭ celŭ vechiŭ, şi de va fi de trebuinţă, vorŭ face unŭ suplimentŭ de inventariŭ, şi unŭ bilanţŭ suplimentariŭ, pentru ca falitulŭ dobândindŭ din noŭ administraţia bunurilorŭ séle, a pututŭ dobândi nouĭ bunurĭ, şi contracta nouĭ datoriĭ.

Dupĕ acésta sindiciĭ vorŭ cere de la tribunalŭ a se publica prin Monitorŭ împreună cu extractulŭ sentinţeĭ, prin care se numescŭ eĭ sindicĭ, şi o invitaţiune către creditoriĭ ceĭ noĭ, de vorŭ fi, ca sĕ se presinte în termenŭ de 20 ḑile cu titlurile lorŭ de creanţe spre a se adeveri; şi tribunalulŭ va face acéstă invitaţiune potrivitŭ art. 236 şi 237 C. com. (art. 266 C. com.).

Dupĕ expirarea termenuluĭ de 20 ḑile, despre care am vorbitŭ maĭ susŭ, se va procede imediatŭ la verificarea cre-

anţelor; nu se vor maĭ verifica ânsĕ şi creanţele, carĭ s'aŭ verificatŭ şi afirmatŭ înainte de închierea concordatuluĭ, acumŭ anulatŭ, séŭ desfiinţatŭ; Dér se înţelege de sine, că se vorŭ scade din pasivulŭ falituluĭ creanţele plătite în tot, séŭ în parte, (art. 267 C. com.).

Dupĕ terminarea acestorŭ operaţiunĭ creditoriĭ vorŭ delibera din noŭ asupra formăreĭ unuĭ altŭ concordatŭ. (art. 268 C. com.).

Unŭ noŭ concordatŭ ânsĕ nu se póte face, de câtŭ numaĭ în casŭ, când primul concordatŭ se va fi *desfiinţatŭ*, adecă, când debitorulŭ din óre-carĭ întâmplărĭ nenorocite, nu 'şĭ va fi pututŭ îndeplini angajamentele luate prin concordatŭ; iar în casŭ, când concordatulŭ se va fi *anulatŭ*, iar nu *se va fi desfiinţatŭ*, nu se maĭ póte face unŭ noŭ concordatŭ; şi nu se maĭ póte face nu numaĭ în casŭ când falitulŭ se va fi condamnatŭ ca bancrutarŭ fraudulosŭ, ceiace este evidentŭ, dér nicĭ în casŭ când *primulŭ concordatŭ se va fi anulatŭ* pentru disimularea activuluĭ. séŭ mărirea pasivuluĭ.

Décă nu intervine unŭ noŭ concordatŭ, creditoriĭ sunt în stare de **unire**. (art. 268 C. com.).

Legiuitorulŭ a regulatŭ sórta actelorŭ făcute de falitŭ de la pronunciarea sentinţeĭ de omologare a concordatuluĭ, şi pênĕ la anularea, séŭ desfiinţarea luĭ, şi a decisŭ că actele acestea nu se potŭ anula, de câtŭ dupĕ regulile dreptuluĭ comunŭ, în casŭ când ar fi făcute în frauda creditorilorŭ, (art. 975 C. civ.). — Aşia dér nulităţile prevĕḑute de art. 194 C. com. nu sunt aplicabile la ipotesa de care ne ocupăm acumŭ. Numaĭ există presumpţiunĭ legalĭ de frauda în contra actelorŭ făcute de falitŭ, orĭ-câtŭ de apropiate ar fi ele de epoca anulăreĭ concordatuluĭ. (art. 269 C. com.).

Acéstă diferinţă între actele carĭ aŭ precedatŭ declaraţiunea primuluĭ falimentŭ, şi întru actele acelea, care precedŭ

pe celŭ de alŭ doilea, se justifică în modulŭ următorŭ: când se face unŭ concordatŭ, falitulŭ reia administraţiunea bunurilorŭ séle; legea şi creditoriĭ încuragiază în câtŭ-va pe terţiile persóne, carĭ vĕdŭ pe debitorŭ bucurându-se iarăşĭ de plenitudinea drepturilorŭ séle, a contracta cu elŭ; prin urmare, ar fi fostŭ o neconsecinţă a se supune la presumpţiunĭ de fraudă actele făcute în urma concordatuluĭ (art. 269 C. com.).

Carĭ sunt drepturile creditorilorŭ anteriorĭ concordatuluĭ, în casŭ când acestŭ concordatŭ este anulatŭ, séŭ desfiinţatŭ?

Décă concordatulŭ se anulézǎ, séŭ se desfiinţézǎ, creditoriĭ anteriorĭ acestuĭ contract reintră în întregimea drepturilorŭ lorŭ faciă cu falitulŭ; prin urmare, scăderea creanţelorŭ lorŭ nu maĭ are locŭ.

Iarŭ în raportŭ cu masa, drepturile lorŭ se regulédă în modulŭ următorŭ:

Décă creditoriĭ nu vorŭ fi primitŭ nimicŭ din dividendele promise prin concordatŭ, creanţele lorŭ nu vorŭ suferi nicĭ o reducţiune, ci se vorŭ presenta întregĭ la masă, aşa cumŭ eraŭ la verificare; iarŭ décă creditoriĭ vorŭ fi primitŭ vre-o parte din dividende, creanţele lorŭ se vorŭ presenta la masă scădute cu atâtŭ, câtŭ representă suma primită din dividendulŭ lorŭ (art. 270 C. com.).

De esemplu: Unŭ creditorŭ are sĕ ia 10,000 francĭ; prin concordatŭ ânsĕ i se promite 50⁰/₀, prin acésta i se reduce creanţia la 5,000 fr. Acumŭ décă nu va fi primitŭ nimicŭ din acéstă creanţă se va presenta la noulŭ falimentŭ pentru totalulŭ creanţeĭ séle, adică, pentru 10,000 fr.; décă ânsĕ va fi primitŭ 2,500 fr. nu se va presenta la alŭ doilea falimentŭ, de câtŭ pentru 5,000 fr. de şi maĭ trebue încă 7,500 fr. pênĕ la creanţa sa primitivă. Se dice: décă falitulŭ arŭ fi plătitŭ 5,000 fr. s'arŭ fi liberatŭ de 10,000 fr., plătindŭ ânsĕ 2,500 fr. s'a

liberatŭ de 5,000 fr. prin urmare creditorele nu va figura la masă, de câtŭ pentru 5.000 fr.

Quid în casulŭ unuĭ alŭ doilea falimentŭ?

Ceea ce amŭ ḑisŭ pênĕ aci este aplicabilŭ şi în casŭ cândŭ s'arŭ deschide unŭ alŭ doilea falimentŭ fără ca sĕ se fiă prealabiliminte anulatŭ, saŭ desfiinţatŭ concordatulŭ. (art. 270 C. com.).

LEGIUIRE COMPLIMENTARĂ

Despre încetarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ pentru neajungere de activŭ

In casŭ cândŭ activulŭ unuĭ falitŭ este atâtŭ de micŭ, în câtŭ operaţiunile suntŭ împedicate în cursulŭ lorŭ maĭ nainte de a ajunge la *concordatŭ*, saŭ *unire*, tribunalulŭ de comercĭŭ póte, dupĕ raportulŭ judecătoruluĭ-comisarŭ, sĕ otărască chiarŭ şi din oficiŭ încetarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ.

Eată cumŭ s'a motivatŭ acéstă disposiţiune : Este inutilŭ a continua numaĭ cu numele nesce operaţiunĭ cari nu se potŭ termina, şi alŭ cărorŭ unicŭ resultatŭ arŭ fi numaĭ de a ţine în suspensiune posiţiunea falituluĭ, condiţiunea creditorilorŭ, şi a terţiilorŭ persóne, cu care a contractatŭ, şi a îngreuna cu asemenea afacerĭ inutile rolulŭ şi grefele tribunalelorŭ.

Care este efectulŭ suspensiuneĭ operaţiunilorŭ falimentuluĭ?

Dupĕ pronunciarea sentinţeĭ de suspendare a operaţiunilorŭ falimentuluĭ, fiă-care creditore reintră în exerciţiulŭ acţiunilorŭ sale individuale asupra bunurilorŭ falituluĭ (ved. pag. 404 şi urm.) Sĕ notămŭ, că încetarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ nu face sĕ înceteze *falimentulŭ* şi perderea dreptuluĭ de administraţiă ce aduce cu sine. (art. 191 C. com.).

Prin urmare departe de a ameliora posiţiunea falituluĭ, o agravéză autorisândŭ în contra luĭ, dupĕ cumŭ vomŭ vedea, urmărirĭ individuale din partea creditorilorŭ.

Din principiulŭ, că încetarea operaţiunilorŭ falituluĭ nu face

sĕ înceteze starea de falimentŭ, resultă între altele și acésta, că creditoriĭ ceĭ noĭ nu potŭ pretinde sĕ vină în concursŭ cu creditoriĭ anteriorĭ nicĭ chiarŭ asupra bunurilorŭ dobândite de falitŭ în urma încetăreĭ operaţiunilorŭ falimentuluĭ. Dupĕ art. 191 C. com. falitulŭ pierde dreptulŭ de administraţiă alŭ avereĭ sale; în timpulŭ câtŭ ţine starea de falimentŭ, nu'șĭ póte administra nicĭ starea ce i s'ar întâmpla sĕ-'ĭ cadă prin moștenire, darŭ s'aŭ legatŭ.

Unŭ falitŭ nu póte, în timpulŭ falimentuluĭ sĕŭ, sĕ contracteze obligaţiunĭ, cari arŭ micșora activulŭ sĕŭ în detrimentulŭ creditorilorŭ, a cărorŭ posiţiune este fixată prin sentinţa declarativă de falimentŭ.

Legea, pentru ca sĕ tempereze rigórea disposiţiunilorŭ sale și în speranţă, că se vorŭ găsi póte ce-va resurse, amână executarea sentinţeĭ, prin care se pronunţă suspendarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ pentru o lună de ḑile de la data eĭ (partea ultimă a art. 1 din legea complimentară de la 1850).

Sentinţa, prin care se pronunciă suspendarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ, este ea irevocabilă?

Nu este irevocabilă! falitulŭ, séŭ orĭ-care persónă interesată, póte cere în orĭ-ce epocă, de la tribunalŭ a 'șĭ retrage sentinţa de suspendare, justificândŭ că sunt fondurĭ pentru a face faţiă cheltuelilorŭ pentru operaţiunile falimentuluĭ, séŭ depunândŭ în mâna sindicilorŭ o sumă suficientă. — Cheltuelile ânsĕ ce se vorŭ fi făcutŭ cu ocasiunea falimentuluĭ, se vorŭ plăti cu precădere, (art. 1 și 2 din legea de la 1850 Nov. 2).

In casŭ de retragere a sentinţeĭ, prin care s'a pronunţatŭ suspendarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ, creditoriĭ falituluĭ sunt eĭ ţinuţĭ a raporta la masă sumele primite de dânșiĭ în intervalulŭ de la suspendarea operaţiunilorŭ, și pênĕ la reconstituirea falimentuluĭ?

Bédarride susţine negativa: obligaţiunea de a raporta la

masă sumele primite, nu este, şi nu póte fi de câtŭ o consecinţă a neregularităţeĭ, séŭ ilegalităţeĭ uneĭ plăţĭ; şi o asemenea obligaţiune nu póte sĕ existe, când actulŭ nu a fostŭ, de câtŭ exerciţiulŭ unuĭ dreptŭ conferitŭ de lege, (vol. II, no. 702).

Curtea de apelŭ din Paris din contră, a adoptatŭ afirmativa şi cu dreptŭ cuvêntŭ, dupĕ noĭ: Incetarea operaţiunilorŭ falimentuluĭ, ḑice Curtea din Paris, nu póte face sĕ înceteze starea de falimentŭ, ci întrerupe numaĭ operaţiunile, şi face ca creditoriĭ sĕ reintre în exerciţiul acţiunilorŭ lorŭ individuale. Décă falitulŭ va fi plătitŭ pe creditoriĭ, cari 'lŭ urmăriaŭ, nu resultă de aci, că acéstă plată trebue sĕ profite dupĕ retragerea sentinţeĭ, prin care s'a pronunciatŭ încetarea operaţiunilorŭ, numaĭ creditorilorŭ urmăritorĭ. In urma revocăreĭ sentinţeĭ de suspendare, falimentulŭ 'şĭ reia cursulŭ sĕŭ, ca şi cândŭ nu arŭ fi fostŭ nicĭ o dată suspendatŭ; şi prin urmare, sumele luate de creditorĭ în virtutea urmăririlorŭ individuale făcute dupĕ constatarea încetăreĭ plăţilorŭ şi dupĕ declararea falimentuluĭ, trebue reportate la masă. Dupĕ aliniatulŭ ultimŭ alŭ art. 2 din legiuirea complimentară de la 1850, numaĭ cheltuelile de urmărire potŭ fi reţinute, pentru că aceste trebuescŭ aquitate cu precădere (arrêt 8 Mars 1856). Disposiţiunea finală a art. 2 este fórte favorabilă acesteĭ opiniunĭ (Bravard, vol. V, pag. 490 et suiv.).

Secţiunea III.

Despre unirea creditorilorŭ

Décă nu se face concordatŭ de locŭ, saŭ dacă concordatulŭ făcutŭ s'a anulatŭ, creditoriĭ suntŭ *de dreptŭ* în stare *de unire* (art. 271 C. com.).

Acéstă stare durézá pênĕ la liquidarea definitiva a falimentuluĭ.

Creditorilorŭ nu le maĭ rĕmâne alt-ceva de câtŭ sĕ se despăgubéscă pe câtŭ vorŭ putea din averea falituluĭ.

In casu când în locŭ de unŭ particularŭ este o societate care se găseşte în falimentŭ, şi nu se face concordatŭ, totŭ activulŭ societăţiĭ este supusŭ regimuluĭ unireĭ, precumŭ şi bunurile personale ale asociaţilorŭ solidarŭ *responsabilĭ.*

Legiuitorulŭ ânsĕ credêndŭ, că este justŭ a trata cu maĭ multă favóre pe asociatulŭ, séŭ pe asociaţiĭ, carĭ prin conduita lorŭ merită a fi distinşĭ de ceĭ-l'alţĭ. permite a se face unŭ concordatŭ cu unulŭ séŭ maĭ mulţĭ din eĭ. (art. 274).

Sĕ notămŭ ânsĕ, că de şi se face unŭ concordatŭ cu unulŭ séŭ maĭ mulţĭ din asociaţĭ, bunurile societăţiĭ (persóna morală, care are unŭ patrimoniŭ propriŭ şi deosebitŭ de alŭ asociaţilorŭ), remânŭ tóte supuse regimuluĭ de unire, precumŭ şi bunurile personale ale asociaţilorŭ, carĭ nu obţinŭ un concordatŭ particularŭ.

In acela-şĭ timpŭ ânsĕ, tebue sĕ se dea asociaţilorŭ, cu carĭ s'a făcutŭ unŭ concordatŭ, tóte bunurile lorŭ personalĭ, adecă carĭ nu facŭ parte din activulŭ societăţiĭ.

In câtŭ se atinge ânsĕ de dividendele, pe carĭ asociatulŭ, séŭ asociaţiĭ concordatarĭ le vorŭ fi promisŭ, ele nu potŭ fi plătite din partea lorŭ în activulŭ societăţiĭ, supusŭ regimuluĭ de unire, ci trebuescŭ plătite numaĭ cu valorĭ străine acestuĭ activŭ, adecă cu din starea lorŭ personală.

Asociatulŭ séŭ asociaţiĭ, carĭ aŭ obţinutŭ unŭ concordatŭ, sunt descărcaţĭ de orĭ-ce solidaritate faţiă cu creditoriĭ societăţiĭ şi plătindŭ dividendele, pe carĭ le aŭ promisŭ, sunt aquitaţĭ faţiă cu eĭ; se înţelege ânsĕ că décă vorŭ voi *sĕ se reabilitese*, trebue sĕ plătéscă tóte datoriile societăţiĭ: capete, interese, şi alte cheltuelĭ, (art. 274).

Creditoriĭ în dată ce se găsescŭ în stare de unire se consulta imediatŭ asupra gestiuneĭ, asupra utilităţeĭ menţinereĭ, séŭ remplasăreĭ sindicilorŭ, carĭ aŭ administratŭ falimentulŭ pênĕ

la unire; şi fiind-că aci nu maĭ póte fi témă de inconvenientele carĭ potŭ avea locŭ, cândŭ este vorba de concordatŭ, creditoriĭ privilegiaţĭ, hypotecarĭ, séŭ gagiştĭ suntŭ admişĭ la acéstă deliberare. (art. 272).

Se dreséză unŭ procesŭ-verbal despre ḑisele şi observările creditorilorŭ, şi avêndŭ în vedere acestŭ actŭ tribunalulŭ menţine vechiĭ sindicĭ, séŭ numesce alţiĭ noĭ.

Sindiciĭ ceĭ vechĭ, décă nu vorŭ fi menţinuţĭ, trebue sĕ dea socotéla sindicilorŭ noĭ, în presenţa judecătoruluĭ-comisarŭ, chemându-se şi falitulŭ cu chipŭ oficialŭ, (art. 272 C. com.).

Creditoriĭ suntŭ consultaţĭ asemenea asupra cestiuneĭ de a se sci déca se póte da falituluĭ vre unŭ ajutorŭ din averea, ce se va fi găsitŭ, (partea întâiŭ a art. 273 C. com.).

Déca majoritatea, adică, déca jumĕtate plus unulŭ *din creditoriĭ presenţĭ* consimtŭ, se va putea da falituluĭ din averea sa o sumă óre-care, dreptŭ ajutorŭ. Sindiciĭ vorŭ propune cantitatea aceleĭ sume şi tribunalulŭ o va otărâ, (art. 273 C. com.).

Sindiciĭ suntŭ representanţiĭ meseĭ creditorilorŭ, ca şi în fasa anterióră a falimentuluĭ cu putere de a procede la liquidare.

Eĭ suntŭ însărcinaţĭ a vinde tóte bunurile falituluĭ, de orĭce natură ar fi ele, de a liquida activulŭ, şi pasivulŭ; tóte aceste sub subpravegherea judecătoruluĭ-comisarŭ, şi fără a fi trebuinţă sĕ cheme şi pe falitŭ, (art. 277 C. com.).

Potŭ asemenea sĕ facă transacţiunĭ pentru totŭ felulŭ de drepturĭ, fie ele relative la *mobilele*, fie relative la *imobilele* falituluĭ, conformându-se ànsĕ regulilorŭ prescrise de art. 231 adecă, avênd voia judecătoruluĭ-comisarŭ, precum şi a tribunaluluĭ, décă lucrulŭ are o valóre incertă, s'aŭ maĭ susŭ de 300 leĭ; Inaintea unireĭ scim, că falitulŭ prin simpla s'a oposiţiune putea face sĕ caḑă transacţiunea pentru *imobile*, acum oposiţia luĭ nu maĭ are acestŭ efectŭ, căcĭ nu maĭ este spe-

ranţă, că va fi pusŭ earăşĭ în capulŭ afacerilorŭ séle. (art. 278 C. com.).

De şi scopulŭ unireĭ este de a opera liquidaţiunea, şi prin urmare, realisarea activuluĭ; cu tóte acestea se póte întâmpla ca sĕ fie utilŭ pentru unire a continua esploatarea comerciuluĭ: în acestŭ casŭ, creditoriĭ se potŭ aduna şi dupĕ o deliberare, *în presenţa judecătoruluĭ-comisarŭ*, potŭ da mandat sindicilorŭ sĕ continue esploatarea fonduluĭ de comerciŭ; pentru a se puteá da ânsĕ un asemenea mandatŭ de creditorĭ se cere o majoritate de *treĭ din patru părţĭ* şi în *numĕrŭ* şi în *sume*. (art. 275 C. com.).

Care este durata şi întinderea acestuĭ mandatŭ?

Durata şi întinderea mandatuluĭ acestuia se determină de creditorĭ, chiarŭ maĭ înainte de a-lŭ da, cândŭ deliberézâ asupra continuăreĭ comerciuluĭ, precumŭ şi sumele ce vorŭ rămânea la sindicĭ pentru a face façiă cheltuielilorŭ de esploatare.

Falitulŭ ânsĕ şi creditoriĭ, carĭ vorŭ fi de o părere deosebită, vorŭ putea face oposiţiune contra acesteĭ deliberărĭ, ânsĕ oposiţiunea lor nu suspendă esecutarea.(art. 275 C. com.).

Când sindiciĭ se vor îndatora pentru cumpărarea de materiĭ prime, s'aŭ alte asemenea lucrurĭ.şi aceste datoriĭ nu escedŭ activulŭ unireĭ. toţĭ creditoriĭ suntŭ ţinuţĭ a plăti aceste datoriĭ, dérŭ numaĭ pênĕ la concurenţia activuluĭ lorŭ în societate ; ear în casŭ cândŭ aceste datoriĭ arŭ escede activulŭ, creditoriĭ, carĭ aŭ autorisatŭ esplótarea fonduluĭ de comerciŭ, suntŭ ţinuţĭ personalŭ şi peste partea lorŭ în activulŭ social în proporţiune cu dreptul lorŭ în societate, fără solidaritate ânsĕ între eĭ, la plata tutulorŭ datoriilorŭ contractate de sindici în limitele mandatuluĭ lorŭ. (art. 276 C. com.).

Creditoriĭ în stare de unire la ce epocă trebuescŭ convocaţĭ?

Creditoriĭ în stare de unire trebue convocaţĭ de judecătorul-comisarŭ celŭ puçinŭ o dată în celŭ de ântâiŭ anŭ, şi décă liquidaţiunea se va prelungi maĭ multŭ timpŭ, o dată celŭ puçin

în fiă-care anŭ. În aceste adunărĭ sindiciĭ trebue sĕ dea comptŭ de gestiunea lorŭ, şi creditoriĭ deliberéză asupra cestiuneĭ de a se sci, déca îĭ lasă sĕ maĭ continue, saŭ déca trebuescŭ schimbaţĭ. (art. 279 C. com.).

Convocările anuale sunt mijlocul celŭ maĭ puternicŭ de a stimula zelulŭ sindicilorŭ; şi aŭ avantagiulŭ de a lumina pe creditorĭ asupra gestiuneĭ mandatuluĭ lorŭ.

De cine se convócă creditoriĭ după terminarea liquidaţiuneĭ falimentuluĭ ?

Dupĕ terminarea liquidaţiuneĭ falimentuluĭ creditoriĭ se convócă de tribunalŭ; şi sindiciĭ îşĭ daŭ comptulŭ lor, în presenţa judecătoruluĭ-comisarŭ.

Falitulŭ va fi şi elŭ façiă, saŭ se va fi citatŭ în regulă.

Dupĕ închiderea acesteĭ Adunărĭ, unirea creditorilor se desfiinţéză de dreptŭ, *ipso jure*. În acéstă din urmă Adunare, déca ar fi în usŭ, la noĭ constrângerea corporală, creditoriĭ 'şĭ-ar da părerea lorŭ asupra escusabilităţeĭ falituluĭ; s'ar dresa unŭ procesŭ verbalŭ, în care fiă-care din creditorĭ ş'ar putea însemna ḑisele şi observaţiunile séle. (art. 280).

Şi Tribunalul având în vedere acest proces verbal, în care suntŭ trecute deliberaţiunile creditorilorŭ, şi raportulŭ judecătoruluĭ-comisarŭ asupra caracterelorŭ şi circumstanţelorŭ falimentuluĭ, ş'ar da sentinţa sa asupra escusabilităţeĭ, saŭ neescusabilităţeĭ falituluĭ; nu ar fi ânsĕ ţinutŭ sĕ se pronunţe în sensulŭ conclusiunilorŭ creditorilorŭ. (art. 281 C. com.).

Sĕ notăm ânse, că la noĭ nu are, precum nu a avutŭ nicĭ o dată aplicare art. 281, căcĭ la noĭ constrângerea corporală nu esistă aḑĭ. Legea constrângereĭ corporale, de şi promulgată şi publicată, este căḑută în desvetudine, prin urmare art. 281 póte lipsi din codulŭ nostru de comerciŭ.

Asemenea sentinţa tribunaluluĭ asupra escusabilităţeĭ s'aŭ neescusabilităţeĭ falituluĭ ar fi supuse apeluluĭ, şi termenulŭ de

apelŭ ar începe a curge de la data primireĭ copiĭ dupĕ sentinţă. (art. 281, ved. şi 322 C. com.).

Décă falitulŭ ar fi fostŭ declaratŭ scusabilŭ, ar fi liberatŭ de constrângerea corporală façiă cu creditoriĭ falimentuluĭ; aceştia nu ar fi maĭ avutŭ dreptulŭ de alŭ urmări asupra persóneĭ, de câtŭ numaĭ asupra bunurilorŭ séle.

Sunt ânsĕ uniĭ falițĭ, cari chiar de ar fi fostŭ declarațĭ scusabilĭ, totŭ ar fi supuşĭ constrângereĭ corporale; aceştia sunt: bancruțiĭ viclenĭ, stelionariĭ. adecă, vênḑĕtoriĭ, séŭ hypotecariĭ de averĭ nemişcătóre supuse la alte îndatorirĭ, fără a le fi făcutŭ cunoscutŭ acésta, ceĭ osândițĭ pentru furtişagŭ, încelătorie, séŭ réua întrebuinţare a buneĭ credinţe, şi ceĭ însărcinațĭ cu banĭ obscescĭ. (art. 283 C. com.).

Acestŭ articolŭ asemenea nu este aplicabilŭ; trebue ştersŭ chiarŭ; pentru datoriĭ nu póte fi închisŭ falitulŭ; póte ânsĕ sĕ fiă pedepsitŭ corecţionalŭ pentru escrocheriă, décă va fi încelatŭ pe cine-va; de exemplu, décă va fi vêndutŭ unulŭ şi acela-şĭ lucru la douĕ persóne, ect.

Acumŭ ajungemŭ la art. 284. — Iată ce ḑice acestŭ articolŭ:

„Nicĭ unŭ datornicŭ neguţătoru nu va fi primitŭ de judecă„toric a cere sĕ i se herezéscă voia de a 'şĭ da averea sa cre„ditorilorŭ spre isbrănirea datoriilorŭ séle."

Acestŭ articolŭ, dupĕ cumŭ este redactatŭ, pare a ḑice, că tribunalulŭ nu póte permite falituluĭ ca sĕ se învoiască cu creditoriĭ sĕĭ, ca sĕ le dea averea sa tótă lorŭ, cu condiţiunĭ ca eĭ pe viitorŭ sĕ nu maĭ reclame nimicŭ din creanţele lorŭ de la falitŭ, chiar de nu ar fi pe deplinŭ plătițĭ din averea luĭ.

Acésta ânsĕ nu póte fi, pentru că creditoriĭ sunt stăpânĭ pe averea lorŭ; eĭ potŭ sĕ céră totŭ ce aŭ a primi de la falitŭ, séŭ o parte numaĭ, séŭ nimicŭ; şi acestŭ dreptŭ 'lŭ potŭ exersa fără sĕ aibă trebuinţă sĕ céră autorisaţiunea tribunaluluĭ.

Prin urmare eĭ potŭ închia cu debitorulŭ lorŭ orĭ-ce convențiune vorŭ voi.

Ce va fi voitŭ dér legiuitorulŭ sĕ ḑică prin art. 284?

Pentru a sci acésta trebue sĕ facemŭ unŭ micŭ istoricŭ.

Dupĕ condica francesă din anulŭ 1807, falitulŭ putea scàpa de închisóre pentru datoriĭ prin *concordatŭ* şi prin *cesiunea bunurilorŭ*, care era de douĕ felurĭ: *judiciară* şi *voluntară.*

Cesiunea bunurilorŭ voluntară era aceia care deriva din voința părților. Efectele eĭ depindéŭ de înțelegerea părților contractante; iarŭ *cesiunea bunurilorŭ judiciară* era aceia, care resulta dintr'o sentință judecătoréscă; Falitulŭ avea dreptulŭ de a cere de la tribunalŭ ca sĕ i se dea voiă sé cedeze tótă averea sa creditorilorŭ, pentru ca aceştia sĕ nu 'ĭ maĭ pótă ataca libertatea persóneĭ séle; Tribunalulŭ avea facultatea de a acorda cererea falituluĭ; şi în acestŭ casŭ, bunurile falituluĭ se cedaŭ ast-felŭ tóte creditorilorŭ luĭ, şi aceştia nu maĭ putéŭ pune pe debitorŭ la închisóre pentru datoriĭ, dér 'ĭ puteaŭ urmări starea, ce ar fi maĭ câştigatŭ în urmá.

Legea francesá din 1838 modifică falimentele, şi a înlocuit *cesiunea judiciară* a bunurilorŭ cu *escusabilitatea* despre care am vorbitŭ deja maĭ susŭ; şi prin urmare cesiunea judiciară a abrogat'o, şi cu dreptŭ cuvêntŭ; legiuitorulŭ francesŭ şi-a ḑisŭ: de ce maĭ este bună cesiunea judiciară? décá falitulŭ este de bună credință şi merită ertare, atuncĭ este destulŭ facultatea, ce are de a face concordatŭ, şi scusabilitatea, pentru a nu fi pusŭ la închisóre: la ce ar maĭ putea servi şi *cesiunea judiciară a bunurilorŭ?* şi prin urmare, a suprimat'o. Dér cesiunea voluntară nu este prohibită, ea a existatŭ, există, şi va exista.

Legiuitorulŭ nostru a voitŭ şi dênsulŭ sĕ suprime cesiunea judiciară ca *superfluá*; ânsĕ s'a exprimatŭ fórte rĕŭ; căcĭ ḑice că tribunalulŭ nu póte da voie debitoreluĭ sĕ dea averea sa creditorilorŭ spre plata datoriilorŭ séle. Apoĭ de-

bitoriĭ nu aŭ trebuinţă de autorisaţiunea tribunaluluĭ pentru a 'şĭ plăti datoriile lorŭ. Şi cine ar putea opri pe creditorĭ sĕ nu priméscă averea debitoreluĭ, spre plata creanţelorŭ lorŭ? şi pe debitorŭ cine l'arŭ putea opri sĕ nu o dea? creditoriĭ potŭ sĕ se mulţuméscă cu o mică parte din creanţe, séŭ potŭ sĕ 'l erte de tótă datoria pe falitŭ; tribunalulŭ nu póte sĕ ḑică nimicŭ. Şi afară de acésta scopulŭ *cesiuneĭ judiciare* era de a scuti pe falitŭ de *constrângerea corporală*, iar nu *de plata datoriilorŭ*.

Prin urmare, ceea ce a voit art. 284 sĕ ḑică este acésta:

Debitorulŭ comerciante falitŭ nu póte constrânge prin tribunalŭ pe creditoriĭ sĕĭ, ca sĕ priméscă averea luĭ, şi sĕ nu'ĭ maĭ pótă ataca libertatea personală, (ved. B. Boerescu, p. 357—359).

Acestŭ *articolŭ 284 este asemenea inutilŭ*, de ore-ce constrângerea corporală la noĭ nu este în usŭ.

Cestiunea *voluntară* ânsĕ relativă la plata datoriilorŭ, pe care are aerulŭ legea a opri, esistă; se cere ânsĕ atâtŭ ca *toţĭ creditoriĭ* sĕ fiă de acordŭ.

CAPITOLULŬ VII

Despre diferitele speciĭ de creditorĭ şi despre dreptulŭ lorŭ în casŭ de falimentŭ.

Obiectulŭ titluluĭ al VII. este de a regula dreptulŭ unor creditorĭ în casŭ de falimentŭ. Intr'unŭ falimentŭ se potŭ ivi maĭ multe speciĭ de creditorĭ, se potŭ ivi: 1). Creditorĭ cu angajamente *solidare*, adecă, ca falitulŭ sĕ fiă obligatŭ împreună cu alte persóne, cu alte cuvinte creditoriĭ cu creanţe asigurate printr'o cauţiune, (secţ. I); 2). Creditoriĭ gagiştĭ şi privilegiaţĭ pe mobile, (secţ. II); 3). Creditoriĭ ipotecarĭ şi privilegiaţĭ pe imobile, (secţ. III): în fine, 4). Femeia falituluĭ póte sĕ fiă creditóre a bărbatuluĭ sĕŭ, (secţ. IV). Creditoriĭ chirografarĭ, ale

cărorŭ creanțe suntŭ cele maĭ ușorŭ de regulatŭ, le am vădutŭ deja cum se reguléză.

Acumŭ avemŭ să studiemŭ numaĭ diferitele specĭĭ de creanțe ale creditorilorŭ aci menționațĭ; vomŭ lua pe rêndŭ, și vomŭ vedea cumŭ se regulează.

Secțiunea I.

Despre ceĭ împreună obligațĭ și despre cauțiunĭ
(art. 285—288 C. com.)

Décă unŭ creditorŭ posedă unŭ actŭ de creanță subscrisŭ de maĭ mulțĭ debitorĭ solidarĭ, și décă aceștĭ debitorĭ suntŭ toțĭ în falimentŭ, creditorele se póte presenta la masa fie-căruĭ falitŭ, și are dreptulŭ de a cere, së fiă admisŭ la fie-care masă pentru valoarea nominală a titluluĭ sëŭ. adecă pentru totalitatea creanțeĭ séle, pênĕ la plata eĭ complectă, capitalulŭ, procente. și alte cheltuelĭ; Așia unŭ creditorŭ a căruĭ creanță este de 100 fr., décă va avea patru debitorĭ solidarĭ, cădușĭ toțĭ în falimentŭ, și décă masa fie-căruĭ falitŭ póte plăti 25 pentru sută, îșĭ va priimi plata întrégă a creanțeĭ séle, pentru că se va presenta pentru 100 fr. în fiă-care masă. (art. 285 C. com.).

La uniĭ s'a părutŭ acéstă disposițiune injustă; s'a disŭ că se îngreuiază pasivulŭ maselorŭ, la carĭ se presentéză în urmă.

Cu tóte acestea disposițiunea legeĭ este logică; décă creditorele a avutŭ maĭ mulțĭ debitorĭ solidarĭ, acésta este pentru că a voitŭ së' șĭ asigure maĭ bine plata creanțeĭ séle; și creditorele nicĭ o dată nu ar obține plata întrégă, décă nu s'ar presenta la masa fie-căruĭ falimentŭ pentru totalul creanțeĭ.

În adevĕr, së presupunemŭ că creditorele este admisŭ la masa primuluĭ falimentŭ pentru totalulŭ creanțeĭ séle și de aci nu póte lua de câtŭ unŭ dividendŭ, și décă la masa falimentuluĭ de al doilea nu s'ar admite de cât pentru restulŭ, ce a rămasŭ ne plătitŭ din primulŭ falimentŭ, nu ar putea priimi

asemenea, de câtŭ unŭ dividendŭ proporţionalŭ cu acestŭ restŭ; asemenea nu ar priimi nicĭ din masa a treia, de câtŭ unŭ dividendŭ proporţionalŭ cu restulŭ cę a rămasŭ neplătititŭ de masa ântêia şi a doua, şi aşa maĭ departe; şi prin urmare, consecinţa necesară ar fi, că creditorele nicĭ o dată nu ar putea obţine plata întrégă a creanţeĭ séle.

Pentru a înţelege maĭ bine acésta, sĕ luăm unŭ exemplu:

Creditorele posedă o creanţă de 100 fr. sub-scrisă de douĭ debitorĭ solidarĭ cădutĭ în falimentŭ, şi masa fie-căruĭ falimentŭ nu póte plăti de câtŭ 50 la sută.

Décă creditorele se va presenta la masa primuluĭ falimentŭ, va priimi 50, şi ar maĭ rămânea de plată alţĭ 50; acumŭ décă în masa falimentuluĭ de al douilea va fi admisŭ numaĭ pentru restulŭ care a rămasŭ neplătitŭ din masa primuluĭ falimentŭ, adecă, pentru 50, va priimi şi aci unŭ dividendŭ proporţionalŭ cu acestŭ restŭ, adecă 25 şi arŭ avea toţĭ la unŭ locŭ priimiţĭ 75 în locŭ de 100; prin urmare, ar remânea de pagubă pentru 25; de aceştia nu arŭ fi plătitŭ nicĭ o dată; pe când décă s'ar fi admisŭ totŭ pentru 100 şi în masa falimentuluĭ de al douilea, creditorele ar fi plătitŭ pe deplinŭ, pentru că ar maĭ fi priimitŭ încă 50 din masa falimentuluĭ al douilea, pe lângă ceĭ 50 din masa falimentuluĭ de ântêiŭ, şi 50+50 facŭ 100,

Aşia dér, dupĕ cum vedem din esemplulŭ de faţiă, numaĭ sistema legeĭ 'l póte achita pe creditore cu desĕvêrşire. (art. 285, C. com.).

Sĕ notăm, că în materia de falimentŭ, principiulŭ generalŭ este, că faliţilorŭ coobligaţĭ nu li se acordă nicĭ unŭ recursŭ unora în contra altora, din causa dividendelorŭ, ce ar fi plătitŭ uniĭ maĭ multŭ, de câtŭ alţiĭ.

Aşia sĕ presupunemŭ, că Primus are douĭ debitorĭ solidarĭ pe Secundus şi Terţius; că amêndouĭ suntŭ cădutĭ în falimentŭ şi că masa luĭ Secundus plăteşte 75 pentru sută, ér al luĭ Terţius nu plăteşte de câtŭ 25. Primus, dupĕ cum am vĕdutŭ

maĭ sus, se presintéză în fie-care masă pentru totalulŭ creanţeĭ séle, şi este complectamente plătitŭ.

Debitoriĭ Secundus şi Terţius, dupe principiile dreptuluĭ comunŭ asupra solidarităţeĭ, (art. 1052, C. civ.) nu datoréză în raportŭ unulŭ façiă cu altulŭ, de câtŭ fie-care 50 fr.; pentru că în regula generală, datoria se divide de dreptŭ ântre debitorĭ; eĭ nu suntŭ ţinuţĭ uniĭ façiă cu alţiĭ, de cât pentru o parte proporţională dintrânsa.

Décă Secundus şi Terţius nu ar fi căḑutŭ în falimentŭ, Secundus, care a plătitŭ 75 pentru 100, (adecă în specia de façiă 75; şi prin urmare, 25 fr. maĭ multŭ, de câtŭ datora, pentru că în raportŭ cu Terţius nu datora de câtŭ 50 fr.), ar fi avutŭ unŭ recursŭ în contra luĭ Terţius pentru acestŭ escedentŭ de 25 fr. Ear în casŭ de falimentŭ este cu totulŭ altfelŭ; nu maĭ are nicĭ unŭ recursŭ. (art. 286 C. com.).

De ce nu se acordă falimentuluĭ aceluia dintre coobligaţĭ, care a plătitŭ o parte maĭ mare din datoriă unŭ recursu în contra falimentuluĭ co debitoreluĭ sĕŭ?

Acestŭ recursŭ se refuză pentru cuvêntŭ, că décă s'ar acorda (acestŭ recursŭ), una şi aceiaşĭ creanţă ar figura celŭ puçinŭ pentru o parte, de două orĭ într'o masă. Aşia în esemplulŭ de susŭ, creanţa luĭ Primus a figuratŭ o dată în masa luĭ Terţius, şi s'a plătitŭ totŭ devidendulŭ câtŭ se cuvenea, adecă 25 fr., şi décă masa falimentuluĭ luĭ Secundus ar veni la masa falimentuluĭ luĭ Terţius pentru ceĭ 25 fr. ce a plătitŭ maĭ multŭ, aceştĭ 25 fr., ar figura de două orĭ în masa luĭ Terţius. Eaĭ bine art. 286, C. com. prohibă acésta.

Am vĕḑutŭ, că creditorele, a căruĭ creanţă este sub-scrisă de maĭ mulţĭ debitorĭ solidarĭ, are dreptulŭ de a se presenta în tóte mesele pentru totalitatea creanţeĭ séle, şi că nicĭ o masă nu póte pretinde ca uă creanţă sĕ se presenteze scăḑută cu dividendele, ce se vorŭ fi plătitŭ în mesele

celorŭ-l'alţĭ falițĭ. — Este însĕ evidentŭ, că creanța numaĭ pênĕ la plata eĭ definitivă póte figura în masa fie-căruĭ falimentŭ, şi că în nicĭ unŭ casŭ creditorele nu póte primi maĭ multŭ. de câtŭ 'ĭ-se datoreşte. Aşia sĕ presupunemŭ că creditorele, Quintus, are în mâna sa o poliță de 100 fr. subscrisă de primus, girată de Secundus, garantată de Terțius, şi acceptată de Quartus, şi că aceştĭ debitorĭ solidarĭ aŭ căḑutŭ toțĭ în falimentŭ; acumŭ déca masa fiăcaruĭ falitŭ va plăti câte 30 pentru 100, creditorele Quintus va primi 120 în locŭ de 100, şi prin urmare, 20 fr. maĭ multŭ de câtŭ ceia-ce i-se datoreşte; Eĭ bine aceştĭ 20 fr. ar fi injustŭ ca sĕ 'ĭ oprésca pentru elŭ; trebue prin urmare sĕ 'ĭ dea îndĕrăptŭ; dér cuĭ 'ĭ va da? Legea prin art. 286 C. com. ne spune că 'ĭ va da *aceluia dintre debitoriĭ solidarĭ*, care are pe ceĭ-l'alțĭ dreptŭ garanțĭ.

Legea maĭ ḑice încă că acestŭ prisosŭ se va întórce dupĕ rândulŭ îndatoririlorŭ. Acéstă expresiune a fostŭ cu drept cuvêntŭ, criticată. Décă prisosulŭ s'ar întórce dupĕ rândulŭ îndatoririlorŭ, ar urma, ca elŭ sĕ se întórcă la masa acceptatoruluĭ, care, nu s'ar fi angajatŭ de câtŭ în urma tuturorŭ coobligaților, éră nu la masele giranților; apoĭ este evidentŭ, că acésta nu se póte, pentru că ar fi contrariŭ principiilorŭ de garanțiă în materiă de poliță.

Sĕ maĭ adaogămŭ că în casŭ, când ceĭ împreună obligațĭ şi falițiĭ ar fi nisce asociațĭ, ar fi materialmente imposibil ca prisosulŭ sĕ se întórcă dupĕ rândulŭ îndatoririlorŭ, pentru că toțĭ asociațiĭ suntŭ obligațĭ printr'unŭ singurŭ actŭ, care are o singură dată şi este investitŭ cu o singură semnătura, a gerantuluĭ. Prin urmare, legea ar fi trebuitŭ sĕ ḑică numaĭ atâtŭ, că ***prisosulŭ se va întórce la ceĭ coobligațĭ, carĭ aŭ pe ceĭ-l'lațĭ dreptŭ garanțĭ***, adecă la aceia carĭ suntŭ garantațĭ de alțiĭ, séŭ maĭ simplu, dupĕ ordinea şi natura anga-

jamentelorŭ. (Bravard, examen critique de la loi sur les faillites p. 135).

Sĕ presupunemŭ acumŭ, că unŭ creditorŭ posedă o creanţă subscrisă de unŭ debitorŭ principalŭ şi de maĭ mulţĭ garanţĭ, că din aceştia numaĭ debitorele principalŭ cade în falimentŭ; şi că creditorele *înainte de a cădea* debitorele principalŭ în falimentŭ, primise o parte din creanţa sa de la unulŭ din garanţĭ; în acestŭ casŭ, creditorele nu maĭ este admisŭ la masa falimentuluĭ pentru totalitatea creanţiĭ sale, care este stinsă în parte, ci numaĭ cu scăderea acomptuluĭ ce a primitŭ; éră pentru restulŭ câtŭ va rămânea neplătit, îĭ remâne dreptulŭ de recursŭ în contra celorŭ-lalţĭ coobligaţĭ. Earŭ garantulŭ, care a plătitŭ o parte din creanţă, se póte presenta la masa falimentuluĭ pentru totŭ, ce a plătitŭ spre descărcarea falituluĭ (art. 287 C. com.). Aci nu maĭ este de temutŭ, ca în casulŭ de maĭ susŭ, că se va presenta una şi aceaşĭ creanţă de două orĭ în masa falimentuluĭ, pentru că creditorele nu se presentéză în masa falimentuluĭ de câtŭ cu creanţa sa scăzută, cu acomptulŭ ce a primitŭ de la garantŭ, şi garantulŭ nu se presentéză eară-şĭ de câtŭ pentru acomptulŭ, ce a plătitŭ, şi adunândŭ aceste două fracţiunĭ de creanţă, cari se presentéză în masă, nu daŭ de câtŭ quantumulŭ creanţeĭ; Prin urmare creanţa nu se presentéză de câtŭ o dată în masa falimentuluĭ. De esemplu, datoria debitoreluĭ principalŭ este de 100; unulŭ din garanţĭ plătise înaintea falimentuluĭ debitoreluĭ principalŭ 40 din 100, şi maĭ remânŭ 60 de plată; creditorele nu se póte presenta la falimentulŭ debitoreluĭ principalŭ, de câtŭ pentru 60; garantulŭ ânsĕ, care a plătitŭ 40, are şi elŭ dreptulŭ de a se presenta la masa falimentuluĭ pentru aceştĭ 40, ce a plătitŭ spre descărcarea falituluĭ. Şi nu se póte ḑice, că aceeaşĭ creanţă se presentéză de două orĭ în masa falimentuluĭ, pentru că creditorele se presentéză pentru 60 şi garantulŭ

pentru 40, şi 60 cu 40 facŭ 100, prin urmare, creanţa se presentéză numaĭ o dată.

Sĕ notămŭ ânsĕ că creditorele numaĭ atuncĭ se presintă la masa falimentuluĭ cu creanţa sa scădută cu acomptulŭ primitŭ, cândŭ acestŭ acomptŭ se va fi plătitŭ *înaintea falimentuluĭ;* earŭ dacă se va fi plătitŭ în urmă, creditorele se presintă cu creanţa sa întrégă, ca şi când nu arŭ fi primitŭ nimicŭ. (art. 287 C. com.).

Acumŭ şosimŭ la art. 288, care este ultimulŭ articolŭ din secţiunea întâiŭ.

Acestŭ articolŭ ne spune că în casŭ cândŭ arŭ fi intervenitŭ un concordat între creditorĭ şi falitŭ, creditoriĭ cari ar maĭ avea afară de falit şi alţĭ debitorĭ cóobligaţĭ, saŭ garanţĭ pentru falit pentru aceea-şĭ creanţă 'şĭ conservă dreptul lorŭ de a urmări şi pe aceştĭ debitorĭ saŭ garanţĭ pentru restulŭ ce arŭ remânea neplătitŭ de falitŭ, cu tóte că falituluĭ i-aŭ ertatŭ o parte din creanţă cu ocasiunea concordatuluĭ. Aşa de esemplu, Primus are în contra luĭ Secundus o creanţă de 100; şi acéstă creanţă este garantată de Terţius. Secundus cade în falimentŭ, se face concordat, şi Primus cu ocasiunea acestuĭ concordatŭ iartă 60 din creanţa sa, şi nu ia de la Secundus, de câtŭ 40.

Eĭ bine legea ne spune, că cu tóte că falituluĭ 'ĭ s'aŭ ertatŭ 60, creditorele are dreptulŭ de a urmări pe garantŭ pentru aceştĭ 60 ertaţĭ falituluĭ; acesta pentru cuvêntŭ, că acéstă ertare nu a fostŭ voluntară. (art. 288).

Acésta are locŭ şi atuncĭ, când creditorele ar fi aderatŭ la concordatŭ maĭ înainte de omologare; art. 288 nu face nicĭ o distincţiune.

Secţiunea II.

Despre creditoriĭ gagiştĭ şi despre creditoriĭ privilegiaţĭ pe averĭ mişcătóre.

Creditoriĭ gagiştĭ avândŭ în posesiunea lorŭ valorile ce respundŭ despre datoriă şi carĭ probabilŭ vorŭ servi a-ĭ de-

sinteresa, nu se înscriŭ în masa falimentuluĭ, de câtŭ numaĭ spre sciinţă. (art. 289 C. com.).

Carĭ suntŭ drepturile creditorilorŭ asupra gagiuluĭ ce aŭ în posesiunea lorŭ?

Creditoriĭ conservă gagiulŭ, şi aŭ dreptulŭ de alŭ vinde, ânsĕ numaĭ dupĕ ce vorŭ fi cerutŭ şi dobânditŭ voiă de la tribunalŭ, conformŭ principiilorŭ dreptuluĭ civilŭ, relative la acéstă materie (art. 1689 C. civilŭ.).

Décă gagiulŭ se vinde cu autorisaţiunea tribunaluluĭ, şi décă preţulŭ netu eşitŭ din acéstă vênḑére escede suma creanţeĭ, escedentulŭ se întórce la masa falimentuluĭ şi prin urmare, se dă sindicilorŭ.

Earŭ décă preţulŭ este inferiorŭ sumeĭ ce se datoresce creditoreluĭ, acesta se trece în statulŭ pasivuluĭ falimentuluĭ, pentru ceea ce i se maĭ datoresce, şi vine în concurs cu ceĭ-l'alţĭ creditorĭ la masă, ca unŭ creditor ordinarŭ (art. 291 C. com.), décă creanţa sa se va fi verificat şi afirmatŭ; de aceea este importantŭ pentru creditoriĭ gagiştĭ, privilegiaţĭ şi ipotecarĭ sĕ-şĭ verifice şi afirme creanţele lorŭ; căcĭ décă nu se vorŭ fi verificatŭ şi afirmatŭ, nu aŭ dreptulŭ de a veni în concurs, cu ceĭ-l'alţĭ cre-ditorĭ ordinarĭ, pentru restŭ la masa falimentuluĭ în casŭ cândŭ nu se vorŭ fi plătitŭ pe deplinŭ din obiectulŭ gagiuluĭ lorŭ.

De cine şi cu ce condiţiunĭ se póte retrage gagiulŭ din mâna creditorilorŭ? (art. 290 C. com.).

Sindiciĭ aŭ dreptulŭ în orĭ-ce vreme, cu autorisaţiunea judecătoruluĭ-comisarŭ, pe câtŭ timpŭ vânḑarea nu se va fi efectuat, de a scóte pentru falitŭ gagiulŭ, plătindŭ datoria. (art. 290 C. com).

Acumŭ sosimŭ la art. 292 C. com.

Acestŭ articolŭ vine şi crează neşte privilegiĭ, carĭ în codul civilŭ, de pe timpulŭ când s'a redactatŭ codulŭ de comerciŭ nu esistaŭ.

Eată ce ḑice acestŭ articolŭ:

„Simbria lucrătorilorŭ, ce se vorŭ fi întrebuinţatŭ de a „dreptulŭ de falitŭ în curgerea luneĭ celeĭ de înaintea dăreĭ pe „façiă a falimentuluĭ; simbria slugilorŭ pe anulŭ celŭ din urmă, „plata lucrurilor luate de falitŭ pentru hrana sa, şi a familieĭ „séle. în curgerea celorŭ din urmă şése lunĭ; cheltuelile jude„cătoreştĭ, cheltuelile bóleĭ celeĭ de pe urmă, a falituluĭ şi a „familieĭ séle, cheltuelile de îngropare a falituluĭ, séŭ a vre„unuia din mădulările familieĭ séle, în anulŭ cel din urmă se „vorŭ primi între datoriile privilegiate. — Asemenea se va „primi şi simbria cuvenită grămăticilorŭ şi scriitorilorŭ fali„tuluĭ, pentru cele şése lunĭ din naintea dăreĭ pe façiă a fali„mentuluĭ.»

Prin acestŭ articolŭ, dupĕ cum vedemŭ, legiuitorulŭ crează maĭ multe privilegiĭ; dér nu ne arată care este rangulŭ lorŭ; se póte întâmpla ca maĭ multe din aceste privilegiĭ sĕ vină în concursŭ unele cu altele, în acestŭ casŭ se nasce cestiunea de a se şti în ce ordine vorŭ veni; care privilegiŭ va prima pe altulŭ, şi care va fi primatŭ de altulŭ?

Rangulŭ lorŭ nu póte fi dupĕ serie cum sunt aşeḑate în Codulŭ de Comerciŭ, căcĭ acésta ar fi illogicŭ şi neraţionalŭ.

Décă vomŭ pretinde că rangulŭ acestorŭ privilegiĭ este aşia, dupĕ cum se reguléḑă de codulŭ civilŭ de aḑĭ, s'ar putea ḑice, că Codulŭ de Comerciŭ, pentru regularea ranguluĭ privilegiilorŭ conţinute într'ênsulŭ nu s'a pututŭ referi la Codulŭ civilŭ, pentru că Codulŭ civilŭ este cu 25 anĭ confecţionatŭ în urma Coduluĭ de comerciŭ.

Prin urmare, a pretinde sĕ dăm privilegiilorŭ din art. 292 C. com. rangulŭ, ce aŭ aceste privilegiĭ dupĕ art. 1729 din Codulŭ civilŭ actualŭ ar fi a legifera, iar nu a comenta; aşia dér, pênĕ nu va trece din noŭ art. 292 C. com., prin filiera legislativă, nu potŭ avea privilegiile prevĕḑute de dênsulŭ, rangulŭ ce 'lŭ aŭ dupĕ condica civilă.

Cu tóte acestea credemŭ, că este bine, şi conformŭ legeĭ a se da privilegiilorŭ de la art. 292 C. com., rangulŭ şi seria prevĕḑută de Codulŭ civilŭ la art. 1729; Acésta pentru cuvêntŭ *că cea maĭ mare parte din aceste creanţe nu suntŭ comerciale*, şi prin urmare, remânŭ supuse dreptuluĭ civilŭ. Afară de acésta, în Codulŭ civilŭ sunt o sumă de regulĭ făcute în urma Coduluĭ de comerciŭ, şi cu tóte acestea sunt incontestabilŭ aplicabile şi la materiĭ comerciale, aşia de exemplu, sunt o sumă de regulĭ de la societăţile civile, aplicabile la societăţile comerciale, etc.

Aşia dér vomŭ explica aceste privilegiĭ în rangulŭ, ce credemŭ, că trebue sĕ le dămŭ unele façiă cu altele.

1. — Cheltuelile judecătoreştĭ. — Prin cheltuelile judecătoreştĭ, nu trebue sĕ înţelegemŭ, pe acelea carĭ ar resulta dintr'unŭ procesŭ susţinutŭ şi câştigatŭ în contra debitoreluĭ, ci pe acele, carĭ s'aŭ făcutŭ pentru constatarea şi conservarea bunurilorŭ debitoreluĭ, pentru a fi transformate în banĭ, spre a se distribui tuturorŭ creditorilorŭ luĭ; ast-felŭ de cheltuelĭ sunt cheltuelile pentru punerea şi rădicarea peceţilorŭ, cheltuelile pentru facerea inventariuluĭ, pentru sequestrurĭ, afişe, inserţiunĭ în jurnale, procese-verbalĭ, şi pentru vênḑare, etc. cu unŭ cuvêntŭ *tóte cheltuelile făcute în interesulŭ comunŭ alŭ creditorilorŭ.* Suntŭ asemenea privilegiate cheltuelile făcute pentru revindicarea unuĭ imobilŭ aparţinândŭ falituluĭ, etc.

Aceste cheltuelĭ fiindŭ făcute în interesulŭ tuturorŭ creditorilorŭ, trebue sĕ se plătéscă maĭ înainte de orĭ-ce creanţă.

Şi décă nu se vorŭ fi făcutŭ în profitulŭ tuturorŭ creditorilorŭ, se vorŭ plăti cu preferinţă numaĭ înaintea creanţelorŭ creditorilorŭ, în interesulŭ cărora s'aŭ făcutŭ.

2. — Cheltuelile de îngropare a falituluĭ séŭ a vre-unuia din membriĭ familieĭ séle în anulŭ celŭ din urmă.

Acestŭ privilegiŭ s'a întrodusŭ: 1). din punctŭ de vedere alŭ moraleĭ publice. care ar fi fost adâncŭ blesată. în casŭ când cadavrulŭ unuĭ omŭ insolvabilŭ, ar fi rĕmasŭ neîngropatŭ; 2). din punctŭ de vedere al salubrităţeĭ publice.

Ce se înţelege prin cheltuelĭ de înmormântare?

Prin cheltuelĭ de înmormântare se înţelegŭ acele, carĭ se facŭ pentru îmbrăcarea cadavruluĭ, pentru cumpĕrarea pĕmêntuluĭ necesariŭ pentru îngropare, plata driculuĭ, şi a preoţilorŭ; Sĕ înţelege de sine ânsĕ, că aceste cheltuelĭ trebue se fiă conformă condiţiuneĭ defunctuluĭ, pentru că nu trebue sĕ perdemŭ din vedere, că ele în definitivŭ sunt suportate de creditorĭ.

Ce trebue sĕ înţelegemŭ prin membriĭ familieĭ falituluĭ?

Prin membriĭ familieĭ falituluĭ trebue sĕ înţelegemŭ maĭ cu sémă pe toţĭ aceia, cărora falitulŭ le datoréḑă alimente în casŭ de lipsă; aşia este femeia falituluĭ, copiĭ, părinţiĭ falituluĭ în casŭ de a fi săracĭ, etc.

3. — Cheltuelile bóleĭ celeĭ din urmă a falituluĭ şi a familieĭ séle.

Prin cheltuelile bóleĭ celeĭ din urmă se înţelegŭ sumele, ce se datoréḑă mediculuĭ, farmacistuluĭ, etc.

Pentru ce a creatŭ legiuitorulŭ acestŭ privilegiŭ?

Acestŭ privilegiŭ s'a creatŭ pentru douĕ motive: 1). Pentru ca falitulŭ sĕ nu fiă părăsitŭ, în casŭ de bólă, de medicĭ, şi de spiţerĭ, şi ast-felŭ sĕ nu rĕmână fără nicĭ unŭ ajutorŭ; şi 2). Pentru ca mediculŭ care 'şĭ pune chiarŭ viaţa sa de multe orĭ în riscŭ, sĕ fiă celŭ puçinŭ sigurŭ, că 'şĭ va primi salariulŭ; ar fi fostŭ nedreptŭ ca elŭ, care face aşia mare sacrificiŭ, în cele din urmă sĕ rĕmână şi neplătitŭ. Dér iarăşĭ pentru a protege şi interesele creditorilorŭ, legiuitorulŭ a luat mĕsurĭ: ca acéste cheltuelĭ sĕ nu se urce la sume enorme, şi ca sĕ nu se facă fraude, a ḑis: că nu numaĭ cheltuelile *celeĭ din urmă bóle sunt privilegiate.*

Ce se înțelege ânsĕ prin bóla cea din urmă? se înțelege óre numaĭ bóla, de care a muritŭ falitulŭ séŭ vre unulŭ din membriĭ familieĭ séle, séŭ orĭ ce bólă de care ar fi suferitŭ falitulŭ, séŭ vre-unulŭ din membriĭ familieĭ séle înaintea declarăreĭ falimentuluĭ?

Credemŭ, că prin cea din urmă bólă se înțelege orĭ-ce bólă de care a suferitŭ falitulŭ, séŭ vre-unulŭ din membriĭ familieĭ séle; décă am înțelege numaĭ bóla de care a muritŭ falitulŭ, séŭ cine-va din familia sa, am recompensa maĭ multŭ pe medicŭlŭ, care a lăsatŭ sĕ móră bolnavulŭ sĕŭ, de câtŭ pe acela care a făcutŭ totŭ posibilulŭ şi l'a scăpatŭ.

4. Salariulŭ lucrătorilorŭ, ce se vorŭ fi întrebuințatŭ de a dreptulŭ de falitŭ în curgerea luneĭ celeĭ de înaintea declarăreĭ falimentuluĭ, simbria servitorilorŭ pe anulŭ celŭ din urmă, salariulŭ grămăticilorŭ şi al scriitorilor falituluĭ, pentru cele şése lunĭ de înaintea dăreĭ pe fațiă a falimentuluĭ.

Privilegiulŭ acestorŭ treĭ speciĭ de persóne, le am pusŭ sub acelaşĭ numĕrŭ, pentru că aŭ acelaşĭ rangŭ.

Ce se înțelege aci prin lucrătorĭ?

Prin lucrătorĭ se înțelegŭ persónele, carĭ le a întrebuințatŭ falitulŭ de a dreptulŭ la exploatarea fonduluĭ de comerciŭ; aceştia, prin urmare, nu sunt servitorĭ.

Salariulŭ acestorŭ persóne este privilegiatŭ pentru o lună de ḑile ce precede declararea falimentuluĭ; prin urmare, décă ar fi avêndŭ sĕ ia salariulŭ pe maĭ multe lunĭ, vorŭ intra pentru acestea la masă în concursŭ cu creditoriĭ chirografarĭ.

Ce înțelege legea aci prin servitorĭ?

Prin servitorĭ aci se înțelegŭ persónele, carĭ suntŭ ataşate la serviciulŭ personalŭ alŭ falituluĭ, în interiorulŭ caseĭ luĭ.

Pentru ce este privilegiată simbria slugilorŭ?

Simbria lorŭ este privilegiată pentru douĕ motive: 1). Pentru că décă slugile nu ar avea unŭ privilegiŭ, ar abandona pe stăpânulŭ lorŭ, — care de unŭ țimpŭ îndelungatŭ s'a obicĭ-

nuitŭ cu eĭ, — îndată ce ar simţi, că starea luĭ a fostŭ atinsă de unŭ evenimentŭ nefavorabilŭ ; 2). creanţa servitorilorŭ de cele maĭ de multe orĭ este unica stare a lorŭ ; prin urmare, umanitatea chiarŭ cere, ca eĭ sĕ fie protegiaţĭ în contra insolvabilităţeĭ stăpânuluĭ lorŭ; şi afară de acésta, favórea ce li se acordă, nu causéză unŭ prejudiciŭ însemnatŭ creditorilorŭ, căcĭ simbria servitorilorŭ nu se urcă la sume considerabile.

Salariulŭ servitorilorŭ de pe câtŭ timp este elŭ privilegeatŭ?

Art. 292 C. com. ḑice, că *pe anulŭ celŭ din urmă*; iar no. 4 al art. 1729 C. civ. ḑice că, *pentru unŭ anŭ trecutŭ şi restul datoriĭ din anulŭ corentŭ.*

Dispoziţiunea Coduluĭ civilŭ este maĭ logică; pentru că servitorulŭ nu are témă de a maĭ sta la stăpânulŭ sĕŭ şi dupĕ declararea falimentuluĭ, pentru că elŭ ştie că o sĕ i se plătéscă salariulŭ întregŭ pe anulŭ ce precede declararea falimentuluĭ şi pe timpulŭ câtŭ va maĭ sta pênĕ la liquidare, care de maĭ multe orĭ nu duréză nicĭ unŭ anŭ; pe când dupĕ codulŭ de comerciŭ, ar trebui imediatŭ sĕ 'şĭ părăséscă stăpânulŭ ca sĕ nu fiă în perdere; pentru că şi décă va sta maĭ mult elŭ totŭ nu va avea privilegiŭ de câtŭ numaĭ pe anulŭ ce precede liquidarea.

De exemplu, servitorulŭ la declararea falimentuluĭ are 12 lunĭ servite; pentru plata salariuluĭ sĕŭ pe aceste lunĭ are dupĕ Codulŭ de comerciŭ unŭ privilegiŭ; décă va continua serviciulŭ înainte pênĕ la liquidare, şi décă pênĕ atuncĭ vorŭ maĭ trece 11 lunĭ, servitorulŭ avêndŭ privilegiŭ numaĭ pentru anul ce precede liquidarea, adecă pentru 12 lunĭ, ar perde privilegiulŭ pentru 11 lunĭ, ce precedŭ declararea falimentuluĭ: pentru acésta ar veni la masă în concurenţă cu ceĭ-l'alţĭ creditorĭ chirografarĭ; prin urmare, privilegiulŭ maĭ nu 'şĭ ar ajunge scopulŭ sĕŭ.

Eĭ bine, dispoziţiunea Coduluĭ civilŭ este maĭ logică; Dér

cu tóte acestea, care din aceste două articole se va aplica? aplicase-va art. 292 C. com., séŭ art. 1729 C. civ.?

Se póte ḑice, că se va aplica art. 292 C. com. ca specialŭ în materiă.

Şi se póte ḑice, că se va aplica art. 1729 C. civ., căcĭ acesta a abrogatŭ art. 292 C. com.; şi acesta cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ, ca aḑĭ contestaţiunile dintre stăpânĭ şi servitorĭ se judecă de judecătoriĭ de ocóle; (no. 5 al art. 53 din legea organisăreĭ jud. de ocóle).

Salariulŭ grămăticilorŭ şi alŭ scriitorilorŭ falituluĭ pentru cele şase lunĭ de înaintea declarăreĭ falimentuluĭ. — Aceste persóne nu trebuescŭ confundate cu lucrătoriĭ şi servitoriĭ. Privilegiulŭ acestorŭ treĭ speciĭ de persóne aŭ acela-şĭ rangŭ.

5. — Plata lucrurilorŭ luate de falitŭ pentru hrana sa, şi a familieĭ sale în curgerea celorŭ din urmă şase lunĭ.

Este justŭ, ca persónele cari aŭ vêndutŭ falituluĭ alimentele necesarie pentru susţinerea vieţeĭ luĭ şi a familieĭ sĕ aibă unŭ privilegiŭ pentru plată; acestŭ privilegiŭ se baséză pe acelea-şĭ motive, ca şi privilegiulŭ doctoruluĭ; ânsĕ fiindŭ că în asemenea materiă, obiceiulŭ este de a nu se acorda unŭ creditŭ de anĭ de ḑile, legea nu acordă privilegiŭ de câtŭ pentru lucrurile vêndute în cursulŭ celorŭ şase lunĭ, ce precedŭ declararea falimentuluĭ.

Prin alimente ânsĕ trebue sĕ înţelegemŭ tóte ale băcăniĭ; pênĕ şi lemne, cărbunĭ, săpun, gazŭ, lumânărĭ etc. şi prin familia falituluĭ trebue sĕ înţelegemŭ pe toţĭ câţĭ locuescŭ cu elŭ, şi pe cari 'ĭ hrănesce, precumŭ femeia, copiĭ şi slugile, precumŭ şi alte persóne, pe cari le va ţine elŭ.

In cas de falimentŭ, privilegiulŭ şi dreptulŭ de revendicaţiune stabilite de art. 1730 C. civ. suntŭ ele admise?

Scimŭ că art. 1730 No. 5 C. civ. acordă vênḑătoruluĭ de lucrurĭ mobile neplătite un *privilegiŭ* asupra acestorŭ lucrurĭ pentru plata preţuluĭ şi că exerciţiulŭ acestuĭ privilegiŭ este

subordinatŭ la condiţiunea: ca obiectulŭ vêndutŭ *sĕ fie încă în posesiunea cumpărătoruluĭ.* Scimŭ asemenea, că décă vêndarea este *fără terminŭ,* vêndătorulŭ póte chiarŭ *revendica* lucrurile vêndute, décă vorŭ fi în posesiunea cumpărătoruluĭ şi décă revendicarea se va face în termenŭ de optŭ dile de la predare, şi în fine décă lucrurile vorŭ fi totŭ *în starea în care aŭ fostŭ* la predare.

Eĭ bine art. 293 C. com. face o derogaţiune de la principiile admise în dreptulŭ civilŭ. Acestŭ articolŭ dice, că celŭ ce va fi vândutŭ falituluĭ lucrurĭ mişcătóre nu va avea dreptulŭ de a cere înapoĭ acele lucrurĭ precum nicĭ plata lor cu *precadere* (adecă nu are privilegiŭ asupra lorŭ pentru plata preţuluĭ), ci se vorŭ socoti ca avere a falituluĭ, şi vêndătorulŭ lorŭ va intra la masa falimentuluĭ ca unŭ creditorŭ de rêndŭ.

Aceste cu dreptŭ cuvêntŭ, pentru că terţile persóne cari aŭ contractatŭ cu falitulŭ, vĕdêndŭ aceste lucrurĭ în posesiunea luĭ s'aŭ pututŭ încela, aŭ pututŭ crede, că suntŭ ale luĭ, şi că o sĕ servească la plată; prin urmare este justŭ, ca acela, care le a vândutŭ fără a'şĭ primi preţulŭ, sĕ se considere ca unŭ creditorŭ ordinarŭ şi sĕ vină în concursŭ cu ceĭ-l'alţĭ creditorĭ şi sĕ ia o parte proporţională din activulŭ comunŭ.

Sĕ notămŭ ânsĕ, că art. 293 C. com. vorbeşte despre *pierderea privilegiuluĭ vândătoruluĭ asupra preţuluĭ lucrurilorŭ mobile vândute.*

Eĭ bine, pe cândŭ s'a confecţionatŭ acestŭ articolŭ, sub imperiulŭ coduluĭ Caragea, la noĭ nu esista unŭ asemenea privilegiŭ; prin urmare acéstă disposiţiune din art. 293 era inaplicabilă, căcĭ nu se putea pierde unŭ lucru, ce nu esista.

Quid adĭ? Adĭ avemŭ în No. 5 al art. 1730 din C. civ. unŭ privilegiŭ pentru plata preţuluĭ lucruluĭ mobilŭ vêndutŭ; întrebarea ce se póte nasce, este privilegiulŭ acesta prevĕdutŭ de codulŭ civilŭ, născutŭ cu 25 anĭ în urma coduluĭ de comerciŭ, desfiinţatu-sa elŭ prin codulŭ de comerciŭ?

Décă vomŭ dice că da! atuncĭ avemŭ unŭ articolŭ de lege produsŭ printr'unŭ casŭ fortuitŭ, unŭ articolŭ efectŭ alŭ hazarduluĭ; căcĭ articolulŭ 1730 C. civ. putea sĕ se creeze, saŭ sĕ nu se creeze, acesta nu se putea sci positivŭ cu 25 anĭ înainte.

Orĭ cum ar fi, vomŭ vedea maĭ târdiŭ, că vândătorulŭ póte revendica mărfurile eşite din magaziile sale, décă nu vorŭ fi apucatŭ a intra în posesiunea saŭ în magaziile cumpărătoruluĭ; îndată ânsĕ ce vorŭ fi intratŭ în posesiunea cumpărătoruluĭ, vândătorulŭ nu maĭ are nicĭ privilegiŭ, nicĭ dreptulŭ de revendicaţiune. (art. 315 C. com.).

Sĕ notămŭ, că creditoriĭ privilegiaţĭ pe mobile, nu suntŭ obligaţĭ a aştepta plata pênĕ la împărţirea dividendelorŭ; sindiciĭ vorŭ da tribunaluluĭ o listă de creditoriĭ, ce se pretindŭ privilegiaţĭ asupra lucrurilorŭ mişcătóre, şi judecătorulŭ-comisarŭ găsindŭ pretenţiile lorŭ fondáte, va împuternici plata lorŭ din ceĭ de ântâiŭ banĭ, ce se vorŭ strânge. Décă privilegiulŭ vre unuĭ creditore s'ar contesta, tribunalulŭ se va pronuncia; dérŭ care tribunalŭ? cel civilŭ saŭ celŭ comercialŭ? credemŭ că tribunalulŭ de comerciŭ.—In casŭ ânsĕ cândŭ contestaţia se va esca cu ocasia falimentuluĭ între douĭ creditorĭ, şi falimentulŭ nu va fi interesatŭ, în causa contestaţieĭ se va judeca de tribunalulŭ civilŭ; în acestŭ casŭ tribunalulŭ de comerciŭ trebue sĕ se declare incompetinte chiarŭ *din oficiŭ.* (Rogron, code de comerce, p. 1447; Cass. fr. 17 Juilet, 1849 21 Juillet, 1851.).

Secţiunea III.

Despre drepturile creditorilorŭ hypotecarĭ şi zălogaşĭ asupra lucrurilorŭ nemişcătoare.

După cumŭ vedemŭ, în intitulatulŭ acesteĭ secţiunĭ se vorbeşte despre drepturile creditorilor *hypotecarĭ* şi *zălogaşĭ* asupra lucrurilorŭ nemişcătóre.

Ce se înţelege prin vorba *zălogŭ*?

Prin vorba *zălogŭ*, sub regimulŭ coduluĭ Caragea, cândŭ este confecționat Codulŭ de comerciŭ, se înțelegea treĭ lucrurĭ: 1). *Emanetulŭ* (gagiul) (art. 13 de la partea III, cap. XI pentru zălogire); 2). *Hypoteca* (art. 9 loc. cit. etc.); și 3). *Antichresa* (art. 14 loc. cit.).

Despre ce voia dér să vorbéscă legiuitorulŭ Coduluĭ de comerciŭ în intitulatulŭ acesteĭ secțiunĭ?

Legiuitorulŭ voia sĕ vorbească despre drepturile creditorilorŭ *hypotecarĭ* și *antichresiștĭ*, pentru că despre drepturile *creditorilorŭ gagiștĭ* a vorbitŭ maĭ susŭ în secțiunea II.

Dér cu tóte acestea în articolele acesteĭ secțiunĭ uită a maĭ întrebuința vorba zălogŭ, și întrebuințează vorba privilegiŭ, de-și în Codulŭ Caragea nu esistaŭ privilegiĭ.

Prin urmare aci prin privilegiŭ sub imperiulŭ Coduluĭ Caragea trebuia sĕ înțelegemŭ numaĭ *antichresă*; Ađĭ ânsĕ, fiindŭ că avemŭ o lege, unde esistă privilegiĭ vomŭ înțelege și *antichresa* și *privilegiulŭ*; acésta pentru că scopul articolelorŭ din secțiunea III nu este de a stabili regulĭ particulare relative la drepturile creditorilorŭ hypotecarĭ și privilegiațĭ, s'aŭ antichresiștĭ asupra imobilelorŭ; rangulŭ lorŭ sĕ determină, dupĕ principiile dreptuluĭ civilŭ.

Sĕ intrămŭ acumŭ în materiă. (art. 295 C. com.).

Creditoriĭ privilegiațĭ și hypotecarĭ aŭ dreptulŭ de a se despăgubi: 1) din prețulŭ lucruluĭ, care face obiectulŭ hypoteceĭ saŭ privilegiuluĭ lorŭ, și 2) dreptulŭ, pe care 'lŭ are orĭ-ce creditorŭ, de a se despăgubi din orĭ-ce avere a debitoreluĭ sĕŭ; deosebirea între aceste douĕ drepturĭ stă numaĭ întru atâtŭ că creditoriĭ privilegiațĭ, și hypotecarĭ esclud pe creditoriĭ chirografarĭ aĭ debitoruluĭ lorŭ de la lucrulŭ, care face obiectulŭ hypoteceĭ, saŭ privilegiuluĭ, pe cândŭ în casŭ când creditoriĭ hypotecarĭ saŭ privilegiațĭ vorŭ voi sĕ se despăgubéscă din altă stare a debitoruluĭ, vin în concursŭ cu creditoriĭ chirografarĭ.

Acumŭ art. 295 din Codulŭ de comerciŭ prevede casulŭ, cândŭ preţulŭ lucrurilorŭ nemişcătóre se împarte între creditorĭ *maĭ înainte* saŭ *totŭ de odată* cu preţulŭ lucrurilorŭ mişcătóre; în acestŭ casŭ, zice legea, că décă creditoriĭ hypotecarĭ, saŭ privilegiaţĭ nu se vorŭ fi plătitŭ pe deplinŭ din preţul imobilelorŭ, cari facŭ obiectulŭ siguranţeĭ lorŭ, (saŭ pentru că preţulŭ lorŭ a fostŭ maĭ micŭ de câtŭ creanţa, saŭ pentru că aŭ fostŭ prea mulţĭ creditorĭ asupra aceluiaşĭ lucru), vorŭ intra în masă cu rămăşiţa creditelorŭ lorŭ; pentru acésta legea nu cere de câtŭ ca creanţele lorŭ sĕ fiă *verificate* şi *afirmate* (art. 295 C. com.).

Ear décă maĭ înainte de împărţirea preţuluĭ imobilelorŭ, se vorŭ face *una saŭ maĭ multe distribuţiunĭ de banĭ*, *provenind din activul mobiliarŭ*, creditoriĭ hypotecarĭ şi privilegiaţĭ vorŭ intra împreună şi în concursŭ cu creditoriĭ chirografarĭ la aceste împărţirĭ, pentru totalulŭ creanţeĭ lorŭ, ca şi cândŭ ar fi şi eĭ chirografarĭ. (art. 296 şi 299 C. com.).

Am vĕḑutŭ, că décă se împarte maĭ ântâiŭ preţul mobilelorŭ, creditoriĭ hypotecarĭ şi privilegiaţĭ iaŭ parte la aceste împărţirĭ pentru totalulŭ creanţeĭ lorŭ.

Nasce acumŭ întrebarea: ce se va face maĭ în urmă cândŭ se va împărţi preţulŭ imobilelorŭ?

Creditoriĭ privilegiaţĭ şi hypotecarĭ vorŭ veni şi vorŭ participa la aceste împărţirĭ iară-şĭ pentru totalulŭ creanţeĭ lorŭ; şi décă preţulŭ imobilelorŭ ar fi suficientŭ pentru a 'ĭ desinteresa, adecă ar fi tocmaĭ atâtŭ, câtŭ creanţele lorŭ, se va scădea din elŭ suma, ce vorŭ fi primitŭ din masa chirografară.

De exemplu, creanţa unuĭ creditorŭ hypotecarŭ este de 10,000; din masa chirografară a primitŭ 4,000; iarŭ imobilulŭ hypotecatŭ se vinde pe 10,000; din aceştĭ 10,000 se vorŭ scădea cele 4,000 ce a primit creditorulŭ hypotecarŭ din masa chirografară, şi se vorŭ întórce acolo, iar restulŭ de 6,000 îl va primi elŭ.

Masa chirografară dér nu a perdutŭ nimicŭ; a făcutŭ numaĭ unŭ avansŭ. (297 C. com.).

In hypotesa precedentă am presupusŭ că preçiulŭ imobiluluĭ este egalŭ cu valórea creanţeĭ.

Se póte însĕ întâmpla, ca preçiulŭ imobiluluĭ se fiă maĭ micŭ de càtŭ valórea creanţiĭ. (art. 298 C. com.).

Sĕ presupunemŭ, că valórea creanţeĭ este de 10,000 fr., şi cá creditorulŭ hypotecarŭ a primitŭ din masa chirografară 25% adecà 2.500; iar imobilulŭ se vinde pe 7,000 fr., aşia în câtŭ creditorulŭ are toţĭ la unŭ locŭ primiţĭ 9,500 fr., ce va întórce elŭ în acestŭ casŭ la masa chirografară?

Legea ḑice, sĕ presupunemŭ, că creditorulŭ hypotecarŭ s'ar fi plătitŭ maĭ înaintea celorŭ chirografarĭ, elŭ ar fi primitŭ atuncĭ din imobilulŭ hypotecatŭ 7,000 fr.; Dér creanţa sa fiindŭ de 10.000 fr. ar fi avutŭ dreptulŭ a se presenta la masa creditorilor chirografarĭ pentru ceia ce maĭ rĕmânea sĕ ia. adecă pentru 3,000 fr.; Acumŭ pentru 3,000, ce i s'ar fi plătitŭ din masa chirografară? 25%, adecă 750 fr.; dér în realitate masa chirografară a plătitŭ 2.500, de óre-ce dividendulŭ s'a făcutŭ la 10,000 fr.

Prin urmare este justŭ, ca creditorulŭ hypotecarŭ se întórcă la masa chirografară ce a primitŭ maĭ multŭ, adecă: 1,750, şi elŭ va remânea cu baniĭ primiţĭ 7,750, în locŭ de 10.000 (art. 298 C. com.).

Art. 299 C. com. maĭ prevede şi casulŭ cândŭ pe creditorulŭ hypotecarŭ, privilegiatŭ, s'aŭ antichresist nu 'lŭ va fi ajunsŭ rândulŭ a primi nimicŭ din preţulŭ imobiluluĭ, care face obiectulŭ siguranţeĭ creanţeĭ séle.

Se póte întâmpla, de esemplu, sĕ fiă treĭ creditorĭ hypotecarĭ pe acelaşĭ imobilŭ, şi creanţa primuluĭ hypotecarŭ sĕ absórbà tótă valórea imobiluluĭ, şi prin urmare, al doilea şi al trelea hypotecarŭ sĕ nu ia nimicŭ; în acestŭ casŭ art. 299 ḑice, că ceştĭ douĭ creditorĭ hypotecarĭ din urmă neplătiţĭ se

vorŭ considera ca nişte creditorĭ chirografarĭ şi vorŭ fi supuşĭ la urmările concordatuluĭ şi a tutulorŭ operaţiunilorŭ meseĭ chirografare.

Secţiunea IV.

Despre drepturile femeiĭ.

Obiectulŭ acestuĭ titlu suntŭ nişte regulĭ esceptionalĭ. sub regimulŭ cărora falimentulŭ unuĭ bărbatŭ pune pe femeia luĭ în ceea ce priveşte starea eĭ.

Codulŭ comercialŭ francesŭ de la 1807 pênĕ la 1838 a fost fórte aspru pentru femeĭ; acésta din causă, că femeile faliţilor, pe cândŭ s'a confecţionatŭ Codulŭ comercialŭ francesŭ. pe la 1807, desfăşuraŭ unŭ luxŭ insolentŭ şi insultătorŭ chiarŭ pentru creditorĭ, ale cărora averĭ de multe orĭ a servitŭ póte pentru a le înavuţi.

Redactoriĭ legeĭ de comerciŭ francesŭ de la 1838, temperară dispoziţiunile prea rigurόse ale Coduluĭ de comerciŭ şi modificară ceea ce găsiră întrânsulŭ injustŭ şi puçin raţionalŭ.

Redactoriĭ Coduluĭ nostru de comerciŭ urmară acéstă din urmă lege.

In casŭ de falimentŭ alŭ bărbatuluĭ femeia sa are dreptulŭ de a'şĭ lua îndereptŭ tóte bunurile sale *imobile* şi *mobile dotalĭ* saŭ *parafernalĭ;* (art. 300, 301, 302 şi 303 C. com.); ea nu are de câtŭ sĕ probeze, că suntŭ ale eĭ; acéstă probă se face în diferite modurĭ; despre acésta se ocupă art. 300 — 303 C. com.

Proprietatea imobilelorŭ dotalĭ se va proba prin fóia de zestre; iarŭ proprietatea imobilelorŭ parafernalĭ, adecă, cari nu sunt dotalĭ (art. 1283 C. civ.) se probézá în diferite modurĭ; acele, pe cari le va fi avutŭ femeia, cândŭ s'a căsătoritŭ, se potŭ asemenea proba prin contractulŭ de căsătoriă. (fóia de zestre).

Déră afară de acésta, femeia póte sĕ fiă cumpĕratŭ nesce imobile cu banĭ proveniţĭ dintr'o moscenire, saŭ dintr'o donaţiune, orĭ legatŭ; în acestŭ casŭ femeia 'şĭ póte lua în dereptŭ imobilele ânsĕ cu urmátórele condiţiunĭ : 1). décă se va arĕta anume în actulŭ de cumpărare, că imobilele suntŭ cumpĕrate de femeiă, saŭ pe numele eĭ, cu banĭ provenindŭ din cutare sorginte : moscenire, donaţiune, saŭ legatŭ; şi 2). décă se va proba prin actulŭ de împărţélă alŭ moscenireĭ, prin actulŭ de darŭ, prin testamentŭ, saŭ prin orĭ-ce actŭ publicŭ, că femeia a dobânditŭ cutare sumă, (art. 301 C. com.).

Décă origina şi întrebuinţarea banilorŭ nu se va constata în modulŭ acesta, presumpţiunea legală, pênĕ la proba contrariă, este. că bunurile cumpărate de femeiă aŭ fostŭ plătite din baniĭ falituluĭ, şi prin urmare, trebuescŭ unite cu masa activuluĭ luĭ, (art. 302 C. com.).

Regula ânsĕ, că femeia unuĭ falitŭ nu póte revindeca ca propriĭ ale sale imobilele cumpărate de dânsa cu banĭ provenindŭ dintr'o succesiune, saŭ donaţiune, de câtŭ justificândŭ printr'unŭ actŭ autenticŭ originea banilor, şi făcându-se menţiune în actulŭ de cumpărătóre despre întrebuinţarea lorŭ, nu este, dupĕ Curtea de apelŭ din Parisŭ, aplicabilă la imobilele cumpărate cu banĭ provenindŭ dintr'o altă sorginte, de câtŭ din succesiune, donaţiune, saŭ legatŭ, de exemplu, dintr'unŭ darŭ manualŭ, saŭ din economiile realisate din venitulŭ bunurilorŭ parafernalĭ,(arrêt du 9 Fèvr. 1867).

Cu tóte acestea suntŭ mulţĭ autorĭ, cari supunŭ pe femeia la probele cerute de art. 301 orĭ de câte orĭ arŭ pretinde, că arŭ fi cumpărat imobile cu din baniĭ sĕĭ. (Bravard *Traité de droit* com., t. V, p. 529 ; Bédarride, faillite, t. III. no. 1006).

Noĭ ânsĕ credemŭ, că în casŭ cândŭ baniĭ cari aŭ servitŭ la aquisiţiunea unuĭ imobilŭ, provinŭ dintr'o origine, care nu se póte constata prin actŭ autenticŭ, este imposibilŭ a cere de la femeie acéstă constatare, şi ca în acestŭ casŭ trebue să-'ĭ

fie permisŭ a combate presumţiunile legeĭ prin tóte modurile de probaţiune lăsate la aprecierea discreţionară a tribunaluluĭ.

Femeia, după cum am dis maĭ sus, póte asemenea în cas de falimentŭ al bărbatuluĭ, sĕ ia înapoĭ bijuteriile, diamantele, mărgăritarele, vasele, tacâmurile, vestmintele, etc., cu unŭ cuvêntŭ tóte mobilele, ce va fi adusŭ de ḑestre, séŭ va fi dobênditŭ prin succesiune, donaţiune saŭ legatŭ; se cere ânsĕ o singură condiţiune: sĕ probeḑe *identitatea lorŭ chiarŭ*, pentru ca sĕ nu se sustragă de la masa falimentuluĭ nişte lucrurĭ ale bărbatuluĭ, ca fiindŭ ale femeiĭ; proba indentintăţiĭ se face pentru lucrurĭ de ḑestre, prin fóia de ḑestre, pentru cele de moscenire, prin inventariŭ, pentru cele de darŭ printr'unŭ stat anexatŭ actuluĭ de darŭ, pentru cele dobêndite prin legatŭ, prin testamentŭ.

Décă femeia nu va proba identitatea lucrurilorŭ, tóte mobilele atâtŭ acelea, carĭ servescŭ la usulŭ bărbatuluĭ, câtŭ şi acelea, carĭ servescŭ la usulŭ femeiĭ, se vor lua pe séma creditorilorŭ, rĕmâindŭ ca sindiciĭ sĕ dea femeiĭ, cu voia judecătoruluĭ-comisarŭ, hainele şi pânḑeturile, ce vorŭ sluji la a eĭ trebuinţă, (art. 303 C. com.)

Cândŭ legea cere a se proba *identitatea* lucrurilorŭ, acésta nu se aplică şi la *banĭ*; cândŭ este vorba de banĭ este destulŭ a se proba prin fóia de ḑestre cantitatea sumeĭ.

In casŭ cândŭ femeia va fi plătitŭ nişte datoriĭ de ale bărbatuluĭ, presumpţiunea legală este: că ea a făcutŭ acea plată cu banĭ de aĭ bărbatuluĭ; şi că ea nu a fostŭ, de câtŭ unŭ simplu procuratorŭ alŭ luĭ; prin urmare, nu va putea reclama de la masa falimentuluĭ sumele plătite pentru elŭ, de cât numaĭ, décă va proba, că ea a plătitŭ cu baniĭ eĭ, (art. 304 C. comercialŭ).

CAPITOLULŬ VIII.

Despre împărțirea între creditorĭ, și despre desfacerea averiĭ mișcătóre a falituluĭ. (Art. 305 — 310 C. com.).

Obiectulŭ capitoluluĭ acestuia este distribuirea avereĭ mobile între creditorĭ, și de a fixa regulĭ asupra liquidăreĭ complecte și definitive a acesteĭ averĭ.

Am vĕḑutŭ în capitolele precedente, că sindiciĭ unireĭ sunt ținuțĭ a se ocupa cu liquidațiunea avereĭ mobile, și nu numaĭ a procede la vênḑarea lucrurilorŭ mișcătóre ale falituluĭ, ci de a scóte și datoriile.

Vomŭ vedea maĭ josŭ, ce trebue sĕ facă în ceia-ce privește drepturile și datoriile, carĭ nu le aŭ scosŭ (art. 310 C. com.), când vomŭ explica regulile relative la repartițiune.

Cum se împartŭ baniĭ ce resultă din vênḑarea lucrurilorŭ mobile ale falituluĭ? (art. 305 C. com.).

După ce se vinde averea mobilă a falituluĭ, baniĭ ce resultă de aci, se împartŭ între toțĭ creditoriĭ chirografarĭ în proporțiune cu creanțele lorŭ cele verificate și afirmate.

Cu tóte acestea, baniĭ nu se distribue între creditorĭ de cât după ce se scade: 1). Cheltuelile de administrațiune a falimentuluĭ; 2). Sumele acordate falituluĭ și familieĭ séle ca ajutorŭ; 3). Sumele plătite creditorilorŭ privilegiațĭ conformŭ art. 294 C. com., séŭ creditorilorŭ gagiștĭ pentru scóterea gagiuluĭ. (art. 290 C. com.).

Sĕ notămŭ, că nu este necesariŭ, ca sĕ se fiă realisatŭ totŭ activulŭ, pentru ca sĕ se pótă face repartițiunĭ. (art. 233 C. com.; și 305 C. com.).

Ce trebue sĕ facă sindiciĭ pentru ca sĕ se pótă face repartițiunĭ? (art. 306 C. com.).

Sindiciĭ sunt ținuțĭ în fie-care lună sĕ dea tribunaluluĭ o însemnare asupra situațiuneĭ falimentuluĭ, și despre baniĭ strânșĭ și tribunalulŭ va ordona, de va găsi de cuviință, ca sĕ se împarță între creditorĭ aceĭ banĭ; va otărâ partea analogă a fiă-

căruia, şi va priveghea ca toţĭ creditoriĭ sĕ se înştiinţeze despre acésta. (art. 306 C. com.).

Ce menţiune trebue sĕ facă sindiciĭ pe titlu în casŭ de plată?

Sindiciĭ menţionédă pe titlu suma plătită de eĭ. séŭ ordonanciată conformŭ art. 233 C. com., (art. 309 C. com.).

Acéstă menţiune are de scopŭ de a preveni surprinderile din partea portoruluĭ titluluĭ, ca sĕ nu maĭ pótă cere încă o-dată ceia ce i se va fi plătitŭ; şi de a împedica pe creditorulŭ uneĭ datoriĭ solidare de a primi, presentându-se în maĭ multe falimente, maĭ multŭ de câtŭ, ceia-ce i se datoreşte. — Şi a-fară de acésta, fiă-care creditorŭ este datorŭ a da quitanţă în marginea statuluĭ de repartiţiune.

Prin acésta se evită dificultăţile, ce ar putea suleva creditorulŭ, séŭ moştenitoriĭ sĕĭ, nepresentândŭ titlulŭ originalŭ, pe care se găseşte menţiunea despre plată: statulŭ de repartiţiune fiindŭ în mâinele sindicilorŭ, proba liberaţiuneĭ este totŭ-d'a-una de façiă.

Nicĭ o plată nu se póte face de sindicĭ. de câtŭ dupĕ presentarea titluluĭ constitutivŭ al creanţeĭ. — Cu tóte acestea în casŭ de a nu se putea presenta titlulŭ, judecătorulŭ-comisarŭ póte împuternici pe sindicĭ sĕ plătéscă, dupĕ ce va vedea maĭ întâiŭ jurnalulŭ de verificare al aceleĭ datoriĭ. (art. 309 C. com.).

Scimŭ deja, că creditorilorŭ din străinătate li se acordă conformŭ art. 236 C. com. 120 ḑile pentru a'şĭ verifica şi a'şĭ afirma creanţele lorŭ, şi că cu tóte acestea, pentru accelerarea mersuluĭ falimentuluĭ, legiuitorulŭ nu a găsitŭ de cuviinţă a suspenda operaţiunile pênĕ la expirarea acestuĭ termenŭ. Se procede dérŭ şi în absenţa acestorŭ creditorĭ la liquidaţiunea activuluĭ şi chiarŭ şi la repartiţiunĭ de vorŭ avea locŭ; însĕ pentru a nu se vĕtăma interesele lorŭ, amŭ ḑisŭ deja, că nicĭ o distribuţiune de banĭ nu se póte face între creditoriĭ din ţară fără a se pune în reservă o parte corespunḑătóre cu crean-

ţele, pentru cari creditoriĭ domiciliaţĭ în străinătate suntŭ trecuţĭ în bilanţŭ.

Şi décă creditoriĭ aceştia se parŭ a nu fi trecuţĭ exactŭ în bilanţŭ, tribunalulŭ póte decidŭ së li se măréscă reserva lorŭ; sindiciĭ ânsë pentru a nu se năpăstui creditoriĭ din ţară aŭ dreptulŭ de a face contestaţia înaintea tribunaluluĭ de comerciŭ. (art. 307 C. com.).

Aci vedemŭ că se face contestaţiune la tribunalŭ în contra unuĭ actŭ alŭ tribunaluluĭ; arŭ fi fostŭ maĭ bine, décă legea ar fi datŭ, ca la Franceşĭ, judecătoruluĭ-comisarŭ, iarŭ nu tribunaluluĭ, dreptulŭ de a cere sporirea reserveĭ, şi atuncĭ s'ar fi făcutŭ în casŭ de trebuinţă, contestaţia în contra decisiuneĭ judecătoruluĭ-comisarŭ la tribunalŭ.

Reserva creditorilorŭ din străinătate stă neclintită pênë la espirarea termenuluĭ de 120 ḑile, pentru presentarea lorŭ. Décă acestŭ termenŭ va fi espiratŭ şi eĭ nu se vorŭ fi presensatŭ spre aşĭ verifica şi afirma creanţele, reserva se va distribui între creditoriĭ recunoscuţĭ.

O asemenea reservă se face şi pentru creditoriĭ asupra admitereĭ cărora încă nu s'a statuatŭ definitivŭ. (art. 308 C. com.).

A cuĭ suntŭ procentele ce producŭ sumele de banĭ puse în reservă? suntŭ ele ale meseĭ, saŭ ale creditorilorŭ reservatarĭ?

Uniĭ autorĭ susţinŭ, că aceste interese suntŭ ale meseĭ. Dânşiĭ ḑicŭ că reserva nu constitue o plată, şi creditoriĭ, în profitulŭ cărora se face, remânŭ sub imperiulŭ principiuluĭ, dupë care falimentulŭ o dată declaratŭ suspendă cursulŭ procentelorŭ tuturorŭ creditorilor faţiă cu masa (Lainé, p. 471; Renouard, t. II, p. 310).

Soluţiunea contrariă ânsë ni se pare maĭ equitabilă; pentru că aci nu este cestiunea de a se sci, décă cursulŭ intereselorŭ creanţeĭ în virtutea căreia creditorele reclamă este, saŭ nu suspendatŭ; ci este cestiunea de a se sci, décă trebue, saŭ nu së aparţină creditorilorŭ reservatarĭ procentele, ce producŭ su-

mele puse la o parte din momentulŭ depunereĭ lorŭ şi pênĕ la ridicare. Apoĭ accesoriulŭ trebue sĕ urmeze principaluluĭ, rezerva constitue o plată condiţională; de ce sĕ nu se plătéscă procente la sumele de banĭ pe nedreptŭ reţinute? décă nu s'arŭ fi contestatŭ şi s'arŭ fi plătitŭ, nu ar fi produsŭ procente?

Unirea creditorilorŭ póte cere şi obţine autorisaţiunea tribunaluluĭ de comerciŭ, dupĕ ce se va fi citatŭ şi falitulŭ, ca sĕ vêndă cu toptanulŭ saŭ parţialŭ drepturile şi creanţele falituluĭ neîncasate, şi dificilŭ de încasat. (art. 310 C. com.). In acestŭ casŭ sindiciĭ facŭ tóte actele necesarie.

In falimente se găsescŭ adese-orĭ creanţe dificilŭ de încasatŭ, orĭ pentru că suntŭ litigióse, orĭ pentru că debitoriĭ nu prea suntŭ solvabilĭ etc.; în asemenea casurĭ se cere unŭ timpŭ îndelungatŭ şi cheltuelĭ pentru a ajunge la încasare, care cu tóte acestea, póte sĕ fie nesigură, şi administraţiunile în genere facŭ multŭ maĭ rĕŭ asemenea lucrurĭ, de câtŭ particulariĭ; cheltuescŭ adese-orĭ maĭ multŭ, de câtŭ încaséză; interesulŭ creditorilorŭ cere dérŭ ca administraţiunea sĕ termine operaţiunile sale câtŭ se póte maĭ curândŭ, şi prin urmare, sĕ pótă înstrăina creanţele a cărora urmărire arŭ dura prea îndelungatŭ şi arŭ fi prea dificilă.

Cine póte provoca asemenea vênḑare?

Orĭ-ce creditorŭ se póte adresa la judecătorulŭ-comisarŭ, pentru a provoca o deliberaţiune din partea unireĭ relative la asemenea vênḑărĭ de creanţe în totalŭ, saŭ parţialŭ.

Ce majoritate se cere în acestŭ casŭ pentru a lua o decisiune?

Simpla majoritate a creditorilorŭ presenţĭ la deliberaţiune este suficientă pentru a lua o resoluţiune. (art. 310 C. com.).

Sĕ notămŭ ânsĕ, că disposiţiunea art. 310 C. com. nu se aplică, după cumŭ amŭ ḑisŭ, de câtŭ numaĭ în casŭ, cândŭ este vorba de creanţe a cărorŭ încasare este îndoiósă, şi care nu se potŭ încasa de câtŭ numaĭ cu unŭ sacrificiŭ, pe

giuitorulŭ în prudenţa sa, trebuia sĕ 'lŭ autorise sub sancţiunea şi garanţia tribunaluluĭ. Ear în casŭ cândŭ arŭ fi vorba de o creanţă bună, sigură, se póte ceda de sindicĭ sub simpla supraveghiare a judecătoruluĭ-comisarŭ, şi fără o autorisaţiune prealabilă; acésta conformŭ art. 277 C. com.

CAPITOLULŬ IX.

Despre vândarea avereĭ nemişcătóre a falituluĭ

Obiectulŭ acestuĭ capitolŭ este de a ne arăta, cine are dreptulŭ de a urmări expropriaţiunea imobilelorŭ falituluĭ, şi modulŭ cumŭ se procede la acésta.

Amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, că unulŭ din efectele declarăreĭ falimentuluĭ este şi suspendarea exerciţiuluĭ acţiunilorŭ individuale ale creditorilorŭ. In virtutea acestuĭ principiŭ, creditóriĭ chirografarĭ din ḑiua pronunciăreĭ sentinţeĭ declarative de falimentŭ nu maĭ potŭ urmări expropriaţiunea imobilelorŭ falituluĭ, chiarŭ cândŭ arŭ poseda titlurĭ esecutoriĭ. (art. 311 C. com.).

Creditoriĭ chirografarĭ, cari nu maĭ aŭ dreptulŭ *de a începe* o urmărire în expropriere după declararea falimentuluĭ, aŭ eĭ dreptulŭ *de a continua* o urmărire deja începută maĭ de înainte.

I. — Opiniune. — Creditorulŭ chirografarŭ n'are interesŭ a continua pênĕ la sfârşitŭ o urmărire începută maĭ înaintea declarăreĭ falimentuluĭ, pentru că nu'ĭ este permisŭ a lua numaĭ elŭ preţulŭ eşitŭ din vênḑare. Asupra acestuĭ preţŭ elŭ nu are maĭ multe drepturĭ de câtŭ ceĭ-l'alţĭ creditorĭ: preţulŭ acesta este o valóre, care trebue împărţită între toţĭ creditoriĭ. Sindiciĭ prin urmare îlŭ potŭ soma de a înceta cu urmăririle, şi este silitŭ a se supune somaţiuneĭ lorŭ. (Lainné, p. 480; Renouard, t. I, p. 323; t. II, p. 333; Bravard, t. V, p. 132 et suiv.; Rouen, 6 Janv. 1843; Paris 2 Juillet, 1846; Dijon 18 Janv. 1858).

2. — *Opiniune.* — Creditorulŭ chirografarŭ, după părerea noastră, are dreptul de a continua pênĕ la terminare o urmărire în expropriaţiune, décă o va fi început'o maĭ înainte de declararea falimentuluĭ.

In favórea acesteĭ opiniunĭ se póte argumenta cu art. 312 C. com. Acestŭ articolŭ permite creditoreluĭ hypotecarŭ a continua o expropriaţiune începută maĭ înainte de epoca unireĭ şi cu tóte acestea, creditorulŭ acesta nu maĭ póte, în urma acesteĭ epoce, ca şi creditorele chirografarŭ, în urma declarăreĭ falimentuluĭ, sĕ încépă urmărirĭ silite asupra imobilelorŭ.

Apoĭ décă celŭ de ântâiŭ póte continua urmărirea sa, nu putemŭ noĭ conchide prin analogie, ca şi celŭ de al doilea, trebue sĕ aibă acelaşĭ dreptŭ? Nu ne importă, că preçiulŭ provenindŭ din vênḑarea imobiluluĭ trebue împărţitŭ între toţĭ creditoriĭ; de aci nu putemŭ trage nicĭ o consecinţă pentru a resolva cestiunea de a se sci: cuĭ aparţine dreptulŭ de a continua vênḑarea silită, pentru că după principiile dreptuluĭ comunŭ totŭ creditorulŭ, chiarŭ şi celŭ chirografarŭ, investitŭ cu unŭ titlu executoriŭ, póte urmări, pentru o datoriă certă şi liquidă, exproprierea imobilelorŭ debitoreluĭ sĕŭ, chiarŭ şi în casŭ cândŭ ar exista creditorĭ hypotecarĭ, carĭ ar absorbi totalitatea preçiuluĭ provenindŭ din vênḑare. (Pardessus no. 1175; Esnault, no. 65; Paris, 30 Nov. 1839; Aix, 21 Juillet. 1840).

Quid în ceia-ce priveşte pe creditoriĭ privilegiaţĭ, séŭ hypotecarĭ pe imobile?

In ceia-ce priveşte pe creditoriĭ privilegiaţĭ, séŭ hypotecarĭ pe imobile, eĭ după cumŭ am ḑisŭ deja, suntŭ într'o posiţiune particulară, şi potŭ, cu tótă declaraţiunea falimentuluĭ, sĕ urmăréscă în numele lorŭ propriŭ, în contra sindicilorŭ, exproprierea imobilelorŭ, grevate de hypoteca séŭ privilegiulŭ lorŭ (arg. din art. 311 C. com.).

Quid în casŭ cândŭ creanțele acestorŭ creditorĭ nu ar fi ajunsŭ la termenŭ?

In doctrina și jurisprudența francesă este o controversă asupra cestiúneĭ de a se ști: décă exigibilitatea, ce resultă din falimentŭ și care dă creditorilorŭ privilegiațĭ, séŭ hypotecarĭ dreptulŭ de a concura la operațiunile falimentuluĭ, și de a lua parte la împărțirea banilorŭ. (décă ḑicŭ acéstă exigibilitate), dă și creditorilorŭ, ale cărora creanțe nu aŭ ajunsŭ la termin, dreptulŭ de a urmări, în numele lorŭ propriŭ, expropriațiunea imobilelorŭ, carĭ le servă de garanțiă?

Afirmativa este admisă de uniĭ autorĭ și de maĭ multe Curțĭ de apelŭ din Francia. (Marcadé, sur l'art. 1188 C. civ.; Angers 15 Mai 1861; Agen 20 Févr. et 6 Mars 1866).

Dupĕ art. 192 C. com., care nu este alt-ceva de câtŭ aplicațiunea art. 1025 (fr. 1188) C. civ., debitorele pierde beneficiulŭ terminuluĭ, în casŭ când disparŭ securanțele, ce avea creditorele în momentulŭ contractăreĭ, și creanța devine imediatŭ exigibilă; aci legea nu face nicĭ o deosebire între creditoriĭ chirografarĭ, și între creditoriĭ privilegiațĭ. séŭ hypotecarĭ; acésta pentru afirmativă.

Pentru negativă se ḑice: Décă creditoriĭ privilegiațĭ, séŭ hypotecarĭ, potŭ face urmărirĭ în espropriațiune dupĕ declarea falimentuluĭ, acésta este din causă că eĭ sunt considerațĭ ca afară din faliment, și ca fiind sub imperiul dreptuluĭ comun; Prin urmare, eĭ trebue sĕ aștepte ca creanțele lorŭ sĕ ajungă la termenŭ pentru ca sĕ pótă face urmărirĭ în expropriațiune, pentru că acésta este condițiunea pe care o cere dreptulŭ comun. (Pardessus, no. 1127; Bédarride, t. III, no. 1083; Bravard, t. V, p, 156, et suiv.; Demangeat, sur Bravard loc. cit. p. 159, en note).

Sĕ notămŭ că dupĕ întocmirea unireĭ nicĭ creditoriĭ privilegiațĭ, nicĭ ceĭ hypotecarĭ nu maĭ potŭ cere urmărirea imobile-

lor. Potŭ numaĭ sĕ continue urmăririle începute înainte de unire (art. 312 C. com.).

Sindiciĭ unireĭ singurĭ numaĭ suntŭ învestițĭ cu dreptulŭ de a urmări vânḑarea imobilelorŭ; şi suntŭ ținuțĭ a procede la acésta în termenŭ de 8 ḑile cu scirea şi autorisațiunea judecătorieĭ. Vânḑarea se va face după formele vânḑărilorŭ publice; şi este bine înțelesŭ, că se va face înaintea tribunaluluĭ civilŭ, (în Bucurescĭ înaintea secțiuneĭ de notariatŭ), ér nu înaintea tribunaluluĭ de comerciŭ.

CAPITOLULŬ X

Despre cererea înapoĭ a mărfurilorŭ şi a altorŭ lucrurĭ (revendicațiune).

Care este obiectulŭ acestuĭ capitolŭ?

In capitolulŭ acesta se tratéḑă despre dreptulŭ acordatŭ terțiilorŭ persóne de a reclama şi a lua în dereptŭ: 1). Efectele de comerciŭ, séŭ alte titlurĭ de creanțe date, séŭ trămise falituluĭ cu o destinațiune anumită, fără a 'lŭ face stăpânŭ peste ele (art. 313); 2). Mărfurile depuse spre păstrare, s'aŭ date falituluĭ în comissionŭ, adecă, ca sĕ le vênḑă şi sĕ dea banĭ stăpânuluĭ lorŭ, reținândŭ şi pentru dânsulŭ o parte órecare din prețŭ pentru vindere, (art. 314); 3). Mărfurile vêndute falituluĭ şi neplătite, (art. 315). — In fine sĕ maĭ vorbeşte şi despre dreptulŭ de retențiune acordatŭ vânḑĕtoruluĭ asupra mărfurilorŭ neridicate, s'aŭ neespediate falituluĭ (art. 316).

I. — Revendicarea efectelorŭ de comerciŭ séŭ a altorŭ titlurĭ de creanțe.

Legea permite în casŭ de faliment de a reclama şi a lua în dereptŭ efectele de comerciŭ, séŭ alte titlurĭ, ***neplătite încă şi carĭ se găsescŭ în natură*** în portofoliulŭ falituluĭ la epoca declarăreĭ falimentuluĭ, décă aceste efecte s'aŭ dat falituluĭ de către proprietarulŭ lorŭ *numaĭ ca sĕ încaseze baniĭ şi sĕ 'ĭ*

ţină în păstrare la dispoziţiunea comitentelui, séŭ când vorŭ fi fostŭ *specialmente afectaţĭ la cutare plată.*

Celŭ care a trimisŭ aceste efecte nu a renunciatŭ la dreptulŭ sĕŭ de proprietate; ceea-ce a făcutŭ dênsulŭ este numaĭ unŭ depositŭ; décă prin urmare, acela căruia i s'aŭ datŭ aceste efecte este declaratŭ în falimentŭ, nu este dreptŭ, ca elŭ sĕ mérgă la massa creditorilorŭ, şi adevĕratulŭ lorŭ proprietarŭ sĕ fie privatŭ de dênsele.

Se cere ânsĕ ca efectele astŭ-felŭ remise se nu fi fostŭ plătite la epoca declarăreĭ falimentuluĭ. Décă vorŭ fi fostŭ plătite, celŭ care le-a datŭ, nu maĭ este de câtŭ un simplu creditorŭ alŭ unorŭ sume confundate în masa bunurilorŭ falituluĭ.

Se maĭ cere încă, ca aceste efecte, séŭ titlurĭ sĕ se găséscă în *natură* la epoca declarăreĭ falimentuluĭ. Décă se vor fi cumpĕratŭ alte valorĭ cu ele, comitentele nu maĭ are nicĭ un dreptŭ asupra acestorŭ valorĭ din noŭ dobândite în schimbulŭ celorŭ de întâiŭ; dreptulŭ lorŭ de revendicaţiune nu maĭ esistă.

In fine, sĕ notămŭ că presenţa efectelor în portofoliulŭ falituluĭ nu este absolutŭ necesară; este suficientŭ, ca proprietatea lorŭ sĕ nu se fi transmisŭ altora.

Décă falitulŭ va fi transmisŭ proprietatea efectelor printr'unu girŭ *neregulatŭ*, fiind-că acestŭ girŭ nu este de câtŭ o procură. revendicaţiunea admisibilă.

Revendicaţiunea nu este de câtŭ „o consecinţă a dreptuluĭ de proprietate" prin urmare, trebue se înceteze de o dată cu încetarea acestuĭ dreptŭ. Cândŭ dérŭ unŭ comerciantŭ remite unuĭ corespondentŭ nesce înscrisurĭ ca sĕ încaseze baniĭ. ânsĕ nu cu însărcinare de a-ĭ păstra la disposiţiunea comitenteluĭ saŭ de aĭ întrebuinţa la cutare plăţĭ anume arătate de dânsulŭ. ci cu autorisaţiune (pentru corespondentŭ) de a se servi de dânşiĭ cu obligaţiune numaĭ de a plăti o sumă egală. în acestu cas, efectele intră în ceea ce se numeşte *comptŭ curentŭ*; şi orĭ-ce efecte, carĭ intră în *comptŭ curentŭ*, nu se maĭ potŭ re-

vindeca, pentru că proprietarulŭ lorŭ a renunciatŭ la dreptulŭ de proprietate. (art. 313 C. com.).

2. — Revendicaţiunea mărfurilorŭ depuse la falitŭ spre a se vinde în (comision) (art. 314 C. com.).

Legea permite asemenea, pe câtŭ timp esistă în natură, de a se revendica în totŭ, saŭ în parte mărfurile depuse la falitŭ în comision, adecă: spre a se vinde în socotéla proprietaruluĭ.

Este evidentŭ şi aci, că deponentulŭ mărfurilorŭ nu a încetatŭ de a fi proprietarul lorŭ, şi că prin urmare, nu trebue sĕ fie despoiatŭ de proprietatea sa, în profitulŭ meseĭ creditorilorŭ falituluĭ.

Décă ânsĕ mărfurile nu maĭ esistă în natură, décă ele prin o lucrare óre-care se vorŭ fi prefăcutŭ în altele, décă de esemplu, grâulŭ se va fi prefăcutŭ în făină, lâna în postavŭ, acela-şĭ grâŭ şi aceia-şĭ lână nu maĭ esistă, revendicarea este imposibilă. Cândŭ lucrulŭ nu maĭ esistă în natură, de şi proba proprietăţiĭ nu arŭ fi absolutŭ imposibilă, legiuitorulŭ nu a voitŭ sĕ admită revendicaţiunea, pentru cuvêntŭ că dificultăţile, ce s'arŭ fi iscatŭ cu ocasiunea acestorŭ probe ar fi datŭ loc la întârziere şi numeróse contestaţiunĭ.

Décă mărfurile se vorŭ fi vândutŭ, legea ḑice, că deponentulŭ *póte* (cere înapoĭ) *revendica preţulŭ lorŭ*, saŭ partea din preţŭ, care nu se va fi plătitŭ, nicĭ se va fi prefăcutŭ în zapisŭ, nicĭ se va fi răfuitŭ prin vre-o socotélă (prin compensaţiune, între falitŭ şi cumpărătorŭ. (art. 314 C. com.).

Termeniĭ *a cere înapoĭ, a revendica preţulŭ* aŭ trebuinţă de explicaţiune.

S'a ḑisŭ de uniĭ, că legiuitorulŭ presupune, că mărfurile nemaĭ fiindŭ în posesiunea depositaruluĭ, séŭ comisionaruluĭ, preçiulŭ ce se datoreşte, le înlocueşte. — Nimicŭ ânsĕ nu justifică acésta suposiţiune, pentru că preçiulŭ este în mâna cumpĕrătoruluĭ, séŭ maĭ bine, se datoreşte de elŭ. Ceia-ce se găseşte în falimentŭ este numaĭ acţiunea de plată în contra

cumpĕrătoruluĭ, şi numaĭ în ceia-ce priveşte acéstă acţiune este subrogatŭ comitentele, vechiulŭ proprietarŭ alŭ mărfurilorŭ în loculŭ depositaruluĭ, căruia 'ĭ aparţine acéstă acţiune, pentru că acesta din urmă a contractatŭ *în numele sĕŭ propriŭ* cu cumpĕrătorulŭ: Acéstă acţiune o exercită comitentele în profitulŭ sĕŭ exclusivŭ şi cu primarea celorŭ-l'alţĭ creditorĭ aĭ meseĭ.

Prin urmare dér termeniĭ de *a revendica preçiulŭ*, însemnédă, că comitentele este subrogatŭ în drepturile şi acţiunile depositaruluĭ façiă cu cumpĕrătorulŭ.

Décă ânsĕ preçiulŭ mărfurilorŭ se va fi plătitŭ falituluĭ în banĭ, cumpĕrătorulŭ este pe deplinŭ liberatŭ; şi fiindŭ-că preçiulŭ s'a vĕrsatŭ în casa falituluĭ, este imposibilŭ dé a'l recunóşte, şi de a'l maĭ revendica. Comitentele dér ne maĭ avêndŭ nicĭ o acţiune în contra cumpĕrătoruluĭ, vine ca simplu creditorŭ la falimentulŭ depositaruluĭ.

In casŭ când cumpĕrătorulŭ ar fi plătitŭ falituluĭ în zapise de negoţŭ preçiulŭ mărfurilor, comitentele nu maĭ are nimic de disŭ, este ţinutŭ a respecta, ceia-ce s'a făcutŭ.

Efectele, pe carĭ le produce plata în banĭ, le produce şi plata *prin compensaţiune*, *printr'unŭ comptŭ curentŭ*; aşia décă negociatorulŭ, ce are marfa în comisionŭ, o vinde unuĭ debitorŭ alŭ sĕŭ, şi décă se va scădea preçiulŭ eĭ din ceia-ce datorédă vêndĕtorulŭ (comisionarulŭ) cumpĕrătoruluĭ, obligaţiunea de plată este stinsă prin compensaţiune. Prin urmare, cumpĕrătorulŭ ne maĭ datorând preçiulŭ lucruluĭ cumpĕratŭ, comitentele nu are nicĭ o acţiune în contra luĭ; ci rĕmâne ca unŭ creditorŭ ordinarŭ sĕ mérgă la masa falimentuluĭ.

3. — Revendicarea mărfurilorŭ vêndute şi neplătite. (art. 315 C. com.).

Vêndĕtorulŭ póte revendica mărfurile neplătite, ce se vorŭ fi expediatŭ falituluĭ; ânsé pentru acésta se cerŭ douĕ condi-

ţiunĭ: 1). Ca vênḑĕtorulŭ sĕ probeze identitatea lorŭ, şi 2.) Ca mărfurile sĕ nu fi intratŭ în magazinurile falituluĭ, séŭ cu alte cuvinte, sĕ nu fi intratŭ într'unŭ locŭ, unde sĕ fie la disposiţiunea cumpĕrătoruluĭ falitŭ, séŭ la disposiţiunea comisionaruluĭ însărcinatŭ a le vinde în comptulŭ falituluĭ.

Décă mărfurile vêndute vorŭ fi intratŭ în magaḑinurile cumpĕrătoruluĭ, vênḑătorulŭ nu le maĭ póte revendica; ele trebuesc atuncĭ considerate ca perdute pentru dênsulŭ, pentru că elŭ scia, că ele potŭ fi vêndute în totŭ momentulŭ. Prin urmare, ele aŭ devenitŭ pentru cumpĕrătorŭ unŭ elementŭ de creditŭ; aŭ pututŭ motiva confienţa creditorilorŭ falituluĭ; şi eĭ ar fi fostŭ înşelaţĭ în speranţele lorŭ legitime, décă vênḑătorulŭ ar fi putut revendica aceste mărfurĭ.

Sĕ notămŭ ânsĕ că revendicarea mărfurilorŭ nu maĭ pote avea locŭ, décă înainte de a ajunge la falitŭ, séŭ vêndutŭ în *transitŭ*: ânsĕ 1). *fără fraudă*; 2). *în virtutea factureĭ, s'aŭ a scrisoreĭ de încărcare în corabie, orĭ a cărţiĭ de căratŭ, subsrcise de espeditorŭ*; concursulŭ acestorŭ douĕ condiţiunĭ este necesariŭ. (partea ântâiŭ a art. 315 C. com.).

In casŭ de revendicaţiune, revendicătorele este ţinutŭ sĕ întórcă la masă acompturile, ce va fi primitŭ, şi orĭ ce alte sume respunse pentru plată de navlu, de căratŭ, comision, asigurărĭ saŭ alte cheltuelĭ; precumŭ şi sumele, ce vorŭ maĭ avea sĕ ia uniĭ alţiĭ pentru acele-aşĭ cause. (art. 315, în fine).

Revendicaţiunea este o favóre acordată vênḑĕtoruluĭ neplătitŭ în prejudiciulŭ meseĭ; prin urmare, este justŭ ca masa sĕ fie celŭ puçinŭ indemnisată de orĭ-ce cheltueală.

Care este natura dreptuluĭ acordatŭ vênḑĕtoruluĭ neplătit?

Natura dreptuluĭ acordatŭ vênḑĕtoruluĭ neplătitŭ póte sĕ ni se pară la prima vedere fórte ambiguă. Prin vênḑare, şi în tesa generală, proprietatea lucrurilorŭ vêndute se transmite de la vênḑĕtorŭ la cumpărătorŭ, prin simplulŭ consimţimântŭ alŭ părţilorŭ, fără ca sĕ se fi făcutŭ nicĭ tradiţiunea lucruluĭ,

nicĭ plata prețuluĭ, (art. 971 și 1295 C. civ.). Apoĭ décă vêndătorulŭ a încetatŭ de a maĭ fi proprietarŭ, se póte nasce întrebarea, pe ce se basézá dreptulŭ sĕŭ de *revendicațiune*, care nu aparține de câtŭ numaĭ proprietaruluĭ? Pe de altă parte fiind-că art. 1021 și 1365 C. civ. permitŭ vêndătoruluĭ neplătitŭ de a cere resoluțiunea vêndăreĭ în casŭ de neplată a prețuluĭ, s'a întrebatŭ, de ce vêndătorulŭ nu arŭ putea, afară de acțiunea în revendicațiune, prevéḑută de art. 315. sĕ esercite acțiunea în *resoluțiune*.

Se decide ânsĕ în generalŭ, că dreptulŭ acordatŭ vêndatoruluĭ de art. 315 C. com. se confundă, cu dreptulŭ de resoluțiune. (Bravard, p. 684, et suiv.; voy aussi Duranton, t. XVI, no. 204 et 380 et t. XIX, no. 120).

Fiind-că proprietatea se transmite prin simplulŭ consimțimântŭ, independinte de tradițiunea lucruluĭ saŭ plata prețuluĭ, este evidentŭ, că vêndătorulŭ neplătitŭ nu'șĭ póte lua în dereptŭ lucrulŭ, de cât numaĭ pentru ca sĕ opereze în profitulŭ sĕŭ o adevĕrată resoluțiune a contractuluĭ de vêndare. Alțiĭ ḑicŭ: că dreptulŭ acordatŭ de art. 315 și limitele între cari exercițiulŭ acestuĭ dreptŭ este circumscrisŭ, arŭ fi inutilŭ, décă vêndătorulŭ arŭ putea cere și resoluțiunea vêndăreĭ fondânduse pe art. 1021 și 1365 C. civ.

Se póte întâmpla ânsĕ, ca vêndătorulu sĕ nu fiă liberatŭ mărfurile, saŭ ca sĕ nu le fiă espediatŭ încă falituluĭ saŭ alteĭ persóne în comptulŭ luĭ; în acestu casŭ, vêndătorulŭ le póte reține pe câtŭ timpŭ nu este plătitŭ, chiarŭ décă ar fi acordat unŭ termenŭ de plată, (art. 316 C. com. și 1323 C. civ.).

In casŭ cândŭ vêndătorulŭ are dreptulŭ de a revendica saŭ de a reține mărfurile vêndute, sindiciĭ potŭ cu autorisațiunea judecătoruluĭ-comisarŭ, sĕ céră predarea lorŭ, plătindŭ vêndătoruluĭ prețulŭ convenitŭ între elŭ și falitŭ. (art. 317 C. com..)

Articolulu 317 probézá, că vêndarea nu este resolvată de

dreptŭ pentru singurulŭ cuvântŭ, că cumpĕrătorulŭ este declaratŭ în falimentŭ maĭ înainte de a fi plătitŭ preţulŭ. (Cass. fr. 23 Fèvr. 1858).

In casŭ cândŭ se facŭ cererĭ în revendicaţiune, sindiciĭ potŭ cu aprobaţiunea judecătoruluĭ-comisarŭ, sĕ adere la aceste cererĭ. Décă se vorŭ ivi contestaţiunĭ, tribunalulŭ se va pronuncia asupra lorŭ dupĕ ce va asculta şi pe judecătorulŭ-comisarŭ (art. 318 C. com.)

Art. 318, ḑicândŭ că tribunalulŭ va otărâ *ascultândŭ şi pe judecătorulŭ-comisarŭ*, pare a atribui tribunaluluĭ de comerciŭ competinţa pentru a judeca contestaţiunile, ce se potŭ ivi cu ocasiunea cererilorŭ în revendicaţiune.

Dérŭ cu tóte acestea autoriĭ în generalŭ decidŭ, că dacă revendicarea este basată *pe o causă civilă*, tribunalulŭ civilŭ este singurulŭ competinte a judeca. (Lainné, p. 540; Bravard. p. 690; voy aussi Pardessus, no. 1271; Metz, 31 Mai 1843).

CAPITOLUL XI

Despre împotrivire şi apelaţie asupra otărârilorŭ date în pricinĭ de falimentŭ

Capitolulŭ acesta ne arată:

1.) Termenile, în cari se potŭ ataca sentinţele date în materiă de falimentŭ. (art. 319—322).

2.) Cari suntŭ sentinţele, cari nu suntŭ susceptibile de oposiţiune, de apelŭ, saŭ de recursŭ în casaţiune. (art. 322).

Disposiţiunile, pe cari le vomŭ esplica aci aŭ de scopŭ a accelera mersulŭ şi liquidaţiunea falimentuluĭ.

Pênĕ la ce epocă potŭ cere creditoriĭ a se schimba data încetăriĭ plăţilorŭ?

Art. 320 din Codulŭ de comerciŭ respunde la acéstă cestiune; elŭ ḑice: că dupĕ espirarea terminelorŭ pentru verificarea şi afirmarea creanţelorŭ, creditoriĭ nu maĭ potŭ face

nicĭ o cerere, prin care arŭ tinde a fixa data încetăreĭ plăţilorŭ la o altă epocă, de cât la aceea care resultă din sentinţa, prin care se declară falimentulŭ, saŭ dintr'o altă sentinţă posterióră. Aceste termine o dată espirate, epoca încetăreĭ plăţilorŭ este irevocabilŭ determinată façiă cu toţĭ creditoriĭ, (art. 320 C. com.). Aceste termene, este adevĕratŭ, nu potŭ fi considerate ca espirate, şi operaţiunea verificăreĭ ca terminată, de câtŭ de va esista unŭ actŭ, care sĕ constate acésta. Acestŭ actŭ este procesulŭ verbalŭ încheiatŭ de judecătorulŭ-comisarŭ, prin care se declară de închisă verificarea; sĕ notămŭ ânsĕ că trebue sĕ trécă şi termenulŭ de 8 ḑile prevĕḑutŭ de art. 241 pentru afirmarea creanţelorŭ.

Dér acésta nu va sĕ ḑică, că verificarea nu arŭ fi terminată şi că deşansa pronunciată de art. 320 C. com. nu şi-arŭ avea loculŭ sĕŭ de câtŭ, cândŭ tóte contestaţiunile redicate asupra creanţelorŭ vorŭ fi fostŭ definitivŭ judecate. Acésta arŭ fi contrariă spirituluĭ legeĭ de a accelera operaţiunile falimentuluĭ, pentru că tocmaĭ în acestŭ scopŭ art. 320 a fixatŭ o limită. peste care cererea de a se schimba epoca încetăreĭ plăţilorŭ nu maĭ este primită.

In ce termenĭ se póte face oposiţiune în contra sentinţeĭ declarative de falimentŭ, şi în contra aceleia, prin care se fixéză la o dată anterióră epoca încetăreĭ plăţilorŭ?

Sentinţa declarativă de faliment, şi aceea prin care se fixéză la o dată maĭ vechiă epoca încetăreĭ plăţilorŭ se potŭ oposa din partea *falituluĭ în termenŭ de optŭ ḑile*, iar din partea *orĭ-căreĭ alte părţĭ interesate, în termenu de o lună de ḑile*, fără altă augmentare de termenŭ, pentru că legiuitorulŭ nu a făcutŭ acéstă reservă, şi scopulŭ sĕŭ a fostŭ de a mărgini căile de recursŭ în termenele determinate.

Aceste termine, atâtŭ pentru sentinţa declarativă de falimentŭ, câtŭ şi pentru sentinţa, prin care se fixéḑă la o dată maĭ vechiă epoca încetăreĭ plăţilorŭ, nu curgŭ, de câtŭ din

ḑiua cândŭ formalitățile afișăreĭ și a inserțiuneĭ în jurnale, enunciate de art. 190, se vorŭ fi îndeplinitŭ.

Trebuescŭ óre aceste sentințe și comunicate?

Nu există în lege nicĭ o disposițiune, care sĕ céră pentru curgerea acestorŭ termine, ca sentințele sĕ fiă și notificate. (Cass. fr. 4 Nov. 1857).

De ce s'a acordatŭ unŭ terminŭ maĭ scurtŭ falituluĭ, de cât altorŭ persóne interesate pentru oposiție?

Acésta este din causa, că falitulŭ îșĭ are domiciliulŭ sĕŭ în loculŭ unde siegéḑă tribunalulŭ, care pronunciă sentința; pre cândŭ terțiile persóne interesate potŭ fi domiciliate în alte locurĭ maĭ depărtate.

Sĕ notămŭ, că art. 319 C. com. vorbește numaĭ despre *oposițiune*; dér cu tóte acestea sentințele prevĕḑute de acestŭ articolŭ suntŭ supuse *și apeluluĭ*, pentru că art. 322 nu menționéḑă sentințele prevĕḑute de art. 319 între sentințele neapelabilĭ.

Dupĕ art. 319 părțile interesate nu potŭ face oposițiune în contra sentințeĭ, prin care se fixéḑă epoca încetăriĭ plățilorŭ, de câtŭ în termenŭ de *o lună* din ḑiua afișurilorŭ și a inserțiuneĭ eĭ prin jurnale; pre cândŭ dupĕ art. 320, *creditoriĭ* nu perdŭ dreptulŭ de a ataca sentința prin care se fixéḑă epoca încetăreĭ plățilorŭ, de câtŭ dupĕ expirarea termenilorŭ verificăreĭ și afirmăreĭ creanțelorŭ, termeniĭ carĭ potŭ fi și *maĭ lungĭ de o lună*. (ved. art. 190 și 492 C. com.).

Eĭ bine este óre aci o contradicțiune între acéste douĕ teste?

Uniĭ autorĭ susținŭ că da!

Alțiĭ susținŭ că nu! O parte dintre aceștĭ din urmă, cercă sĕ esplice antinomia, care pare a esista între aceste douĕ texte în modulŭ următorŭ: Eĭ ḑicŭ că prin expresiunile *orĭ-ce altă parte interesată* din art. 319 nu trebue sĕ înțelegemŭ pe *creditorĭ, ci pe alte persóne*, cari aŭ contractatŭ cu falitulŭ, și cari pentru a scăpa de nulitatea, de care este isbită conven-

ţiunea lorŭ, aŭ interesŭ a contesta data încetăreĭ plăţilorŭ; pe cândŭ art. 320 se ocupă în modŭ specialŭ numaĭ de *creditorĭ.*

Alţiĭ, cu cari ne unimŭ şi noĭ, susţinŭ, că art. 319 este aplicabilŭ atâtŭ la creditorĭ, câtŭ şi la alte persóne, cari nu suntŭ creditorĭ. După aceştĭ autorĭ, creditoriĭ potŭ face oposiţiune în intervalulŭ prevĕḑutŭ de art. 319, ânsĕ art. 320 vine şi restrânge *pentru creditorĭ*, dérŭ numaĭ pentru creditorĭ într'unŭ casŭ specialŭ acestŭ termenŭ; acestŭ casŭ este atuncĭ, cândŭ verificarea şi afirmarea creanţelorŭ *se vorŭ fi terminatŭ maĭ înainte de espirarea uneĭ lunĭ.* In acéstă ipotesă, creditoriĭ îndată ce s'a terminatŭ operaţiunea verificăreĭ şi afirmăreĭ creanţelorŭ nu maĭ potŭ forma oposiţiune, chiarŭ de nu ar fi espiratŭ termenulŭ de o lună prevĕḑutŭ de art. 320 C. com. (Bravard p. 690 et suiv. Renouard, t. II, p. 393 et suiv.; B. Boerescu p. 400).

Care este terminulŭ de apelŭ pentru orĭ-ce sentinţă în materiă de falimentŭ?

După art. 321 C. com. terminulŭ de apelŭ, pentru orĭ-ce sentinţă în materiă de falimentŭ este numaĭ de o lună de ḑile de la data notificăreĭ. (art. 321 C. com.).

Terminulŭ acesta escepţionalŭ de o lună de ḑile nu se aplică de câtŭ la *sentinţele date în materiă de falimentŭ.*

Sensulŭ acestorŭ terminĭ este dificilŭ de precisatŭ; vomŭ reputa ca date în materia de falimentŭ:

1.) Sentinţele prin carĭ se declară falimentulŭ, şi se determină data încetăreĭ plăţilorŭ (art. 188 şi 189); 2). Acele prin cari se statuéză asupra validităţeĭ plăţilorŭ făcute de falitŭ, asupra hypotecilorŭ, şi privilegiilorŭ înscrise după încetarea plăţilorŭ, saŭ în cele 10 ḑile, cari precedŭ acéstă încetare (art. 194 195 şi 196); 3). Acele ce se daŭ asupra admitereĭ creanţelorŭ contestate (art. 242); asupra omologăreĭ concordatuluĭ (art. 257 şi 260 C. com.); 4). Asupra compturilorŭ definitive ale sindicilorŭ (art. 263 C. com.); 5). Asupra privilegiilor

reclamate asupra lacrurilorŭ mobile (art. 294 C. com.); asupra drepturilorŭ femeiĭ falituluĭ (art. 300 şi 301); 6). Asupra revendicăreĭ în casurile prevĕḑute de art. 313, 314 şi 315 C. com. (art. 318 C. com.).

Pentru ca disposiţiunea art. 321 sĕ fiă aplicabilă, trebue după curtea de casaţiune din Francia, sĕ fiă vorba de contestaţiunĭ născute din evenimentul falimentuluĭ şi sĕ intereseze în acelaşĭ timpŭ administraţiunea şi procedura sa specială (Cas. fr. 10 Mai 1853).

Aşia, décă va fi vorba de o sentinţă asupra uneĭ cestiunĭ de proprietate redicată de unŭ tiersŭ în contra falituluĭ, saŭ de o sentinţă asupra uneĭ cererĭ în nulitate a unuĭ actŭ făcutŭ de falitŭ cu unulŭ din creditoriĭ sĕĭ înainte de declararea falimentuluĭ şi încetarea plăţilorŭ, art. 321 nu se maĭ aplică. Asemenea nu se aplică nicĭ atuncĭ, cândŭ arŭ fi vorba de o sentinţă asupra interpretăreĭ unuĭ concordatŭ între concordatarŭ şi unulŭ din creditoriĭ sĕĭ, saŭ cândŭ arŭ fi vorba de o sentinţă asupra contestaţiunilorŭ dintre falitŭ şi creditoriĭ sĕĭ după omologarea concordatuluĭ. (Cass. fr. 1 Avril 1840; Req. 20 Juin 1849; Req. 27 Juillet 1852; Cass. fr. 10 Mai 1853).

S'a întrebatŭ asemenea, décă termenulŭ de *o lună de ḑile* fixatŭ de art. 321 pentru apelulŭ sentinţelorŭ în materiă de falimentŭ, se aplică nu numaĭ la sentinţele date de tribunalele de comerciŭ, ci şi la cele date de tribunalele civile sesisate în cursulŭ unuĭ falimentŭ de cestiunĭ de competinţa lorŭ. Aşia, de esemplu, tribunalele civilĭ câte o dată suntŭ chemate a judeca contestaţiunile ce se ridică cu ocasiunea verificăreĭ creanţelorŭ (art. 244); în acestŭ casŭ se naşte întrebarea, décă sentinţele lorŭ suntŭ supuse apeluluĭ în termenŭ *de două lunĭ* conformŭ dreptuluĭ comunŭ, saŭ în termenŭ de o lună, conformŭ art. 321 C. com.?

Maĭ mulţĭ autorĭ suntŭ de opiniune că termenulŭ de două

lunï este singurulŭ aplicabilŭ. In regula generală, dicŭ dânşiĭ cândŭ o afacere este strămutată de la unŭ tribunalŭ la altulŭ pentru necompetinţă, trebue sĕ ne conformămŭ, în ceea-ce priveşte sentinţa şi urmările eĭ, regulilorŭ, ce se urméză în acestŭ din urmă tribunalŭ. (Cass. fr. 6 Avril 1868; Lainné, p. 558 et suiv.; Renouard, t. II p. 385. — voy cass. fr. 1 Avril 1840; Paris, 4 Mai, 1843; Caen, 30 Juillet 1844; Bordeaux 27 Juin 1844).

Alţiĭ autorĭ susţinŭ, că generalitatea termenilorŭ art. 321 escludŭ orĭ-ce distincţiune, şi că şi sentinţele tribunaluluĭ civilŭ suntŭ supuse regulilorŭ cari restrângŭ la o lună de dile termenulŭ de apelŭ a orĭ-căreĭ sentinţe în materiă de falimentŭ. (Bécane, Questions sur les faillites, etc. p. 71; Rennes 62 Juin 1840; Nîmes, 9 Mai 1866).

Legea în art. 322 C. com. enumeră maĭ multe sentinţe, cari nu suntŭ supuse nicĭ la oposiţie nicĭ la apelŭ şi nicĭ recursuluĭ în cassaţiune, acestea suntŭ:

1. Sentinţele relative la numirea, saŭ schimbarea judecătoruluĭ-comisarŭ, precumŭ şi la numirea şi schimbarea sindicilorŭ.

2. Sentinţele prin cari sĕ statueze asupra cerereĭ de a se elibera falitulŭ de la închisóre, saŭ de a rămânea liberŭ, orĭ asupra cerereĭ de ajutóre pentru falitŭ şi familia luĭ.

3. Sentinţele, prin cari se autorisă vinderea lucrurilorŭ saŭ mărfurilorŭ falituluĭ.

4. Sentinţele, prin cari se pronunciă amânarea concordatuluĭ, saŭ admiterea provisoriă a creditorilorŭ contestaţĭ.

5. Sentinţele, prin cari tribunalulŭ de comerciŭ statuéză asupra recursuluĭ contra ordinilorŭ date de judecătorulŭ-comisarŭ în limitele atribuţiunilorŭ sale. (art. 322 C. com.).

Legiuitorulŭ a interzisŭ căile de recursŭ în tóte casurile enumerate de art. 322 C. com. saŭ pentru că sentinţele, la cari se aplică disposiţiunile sale, nu suntŭ de câtŭ nesce decisiunĭ

de administrațiune interióră, și de jurisdicțiune grațiósă, saŭ pentru ca sĕ evite întârḑierile.

TITLUL II

Despre bancrute

Cine póte fi în stare de bancrută?

Numaĭ comercianțiĭ, cari suntŭ în încetare de plățĭ, potŭ fi în stare de bancrută. Bancruta nu este alt-ceva, de câtŭ o modificațiune a falimentuluĭ.

Câte speciĭ de bancrută suntŭ?

Suntŭ două speciĭ de bancrută: *bancruta simplă* și *bancruta fraudulósă*.

Bancruta simplă a fostŭ tot-d'auna în legea noastră, și este și aḑĭ unŭ delictŭ; acestŭ delictŭ se pedepsește aḑĭ cu închisóre corecțională de la o lună pênĕ la doĭ anĭ (art. 345 C. penalŭ actualŭ).

Ear bancruta fraudulósă a fostŭ crimă pênĕ la 1874. Acéstă crimă se pedepsea maĭ înainte de 1864 cu munca Giurgiuluĭ saŭ a Brăileĭ de la 2 anĭ pênĕ la 5 anĭ; (art. 336 din C. penalŭ anteriorŭ celuĭ din 1864); ear de la 1864—1874 se pedepsea cu reclusiunea (art. 343 C. penalŭ de la 1864); la 1874 s'a corecționalisatŭ aséstă crimă, a trecutŭ în rêndulŭ delictelorŭ și se pedepsesce aḑĭ cu maximulŭ închisóreĭ, adecă cu 5 anĭ, de închisóre corecțională, și cu interdicțiunea pe timp mărginitŭ (art. 343 C. penalŭ actual).

Prin urmare este abrogată partea antâiŭ a art. 323 C. com. care ḑice: „Intâmplările de bancrută simplă se vorŭ pedepsi „cu osândele otărâte în anexulŭ pentru vinĭ și pedepse alătu-„ratŭ la sfârșitulŭ acestuĭ condice.“

Sĕ notămŭ, că dupĕ jurisprudența francesă, tribunalele corecționale potŭ fi sesisate de unŭ procesŭ de bancrută maĭ

înainte de a se fi declaratŭ falimentulŭ de tribunalulŭ de comerciŭ (pag. 397).

CAPITOLULŬ I.

Despre bancruta simplă

Codulŭ de comerciŭ ne arată și distinge casurile în carĭ bancruta simplă *trebue* și casurile în carĭ *póte* sĕ fie declarată, (art. 324 și 325 C. com.).

Orĭ-ce comerciantŭ falitŭ *trebue* declaratŭ bancrutarŭ simplu:

1). Décă cheltuelile personalĭ ale falituluĭ, séŭ cheltuelile caseĭ séle, se vorŭ judeca că aŭ fostŭ peste măsură.

2). De va fi perdutŭ sume marĭ la jocurĭ de norocŭ, precum cărţĭ, lotăriĭ etc.

3). Décă cugetândŭ a întârḑia falimentulŭ, elŭ va fi sevêrșitŭ cumpărătorĭ de lucrurĭ, ca sĕ le vânḑă cu preţŭ maĭ josŭ de obicĭnuitulŭ lorŭ curs; décă totŭ cu asemenea cugetŭ elŭ se va fi împrumutatŭ cu banĭ, s'aŭ va fi scosŭ afară în circulaţiune poliţe, și alte asemenea biletur̆ de negoţŭ, séŭ va fi întrebuinţatŭ orĭ-ce alte mijlóce păgubitóre, ca sĕ dobândéscă banĭ.

4). Décă dupĕ încetarea plăţilorŭ séle va fi plătitŭ un creditorŭ în paguba meseĭ, (art. 324 C. com.).

Uniĭ autorĭ suntŭ de părere, că în aceste patru casurĭ, pe carĭ le amŭ citatŭ, cu tóte că art. 324 ḑice că comerciantulŭ se va declara falitŭ, tribunalele aŭ dreptulŭ de a aprecia, dupĕ împregiurărĭ, caracterulŭ moralŭ alŭ faptelorŭ imputate prevenituluĭ, culpabilitatea intenţiuneĭ cu care a lucratŭ. Legiuitorulŭ a voitŭ, ḑicŭ dânșiĭ, sĕ prescrie numaĭ într'unŭ modŭ imperiosŭ ca sĕ se aplice falituluĭ pedépsa prescrisă pentru bancruta simplă, în casŭ când s'arŭ găsi fără nicĭ o scusă în unulŭ din casurile prevăḑute de art. 324. (Lainné p. 575. et suiv.).

Alţiĭ susţinŭ din contra, cu dreptŭ cuvêntŭ, ca în casŭ când falitulŭ a comisŭ unulŭ din faptele prevĕḑute de art. 324, judecătoriĭ nu aŭ dreptulŭ de a aprecia din noŭ gravitatea acestorŭ fapte, şi că suntŭ *obligaţi*, îndată ce s'a constatatŭ esistenţa unuĭ asemene faptŭ. sĕ aplice penalitatea prevĕḑută de lege. (Bécane, Questions sur les faillites, etc. p. 73).

Judecătorulŭ *póte*, din contra, sĕ condamne, séŭ sĕ nu condamne pe falitŭ, ca bancrutarŭ simplu, de-şi faptele suntŭ dovedite pênĕ la evideţă :

1). Décă falitulŭ se va fi însărcinatŭ, în socotéla altuia, şi fără a primi de la dânsulŭ banĭ, séŭ alte lucrurĭ spre acoperirea s'a, cu îndatorirĭ, ce se vorŭ cunóşte a fi prea marĭ pe lângă starea, în care se afla elŭ, cândŭ a luatŭ asupră-şĭ acele îndatorirĭ.

2). Décă se va declara din noŭ falitŭ, fără a fi îndeplinitŭ obligaţiunile, ce 'şĭ luase prin vre un concordatŭ precedentŭ.

3). Décă în cele dintêiŭ treĭ ḑile de la încetarea plăţilor séle nu va fi făcutŭ la tribunalulŭ localŭ arĕtarea cerută de art. 186 şi 187, séŭ décă acea arĕtare nu va coprinde numele tutulorŭ tovarăşilorŭ celorŭ împreună respunḑătorĭ (solidarĭ).

4). Décă, fără o legitimă împedicare, nu s'a înfăcişiatŭ în persónă la sindicĭ în casurile şi la terminile otărâte, séŭ, déca fiindŭ liberŭ, nu se va fi înfăcişiatŭ la judecată.

5). De nu va fi ţinutŭ registre, şi nu va fi făcutŭ inventariŭ esactŭ; déca registrele, séŭ inventariulŭ suntŭ necomplecte, orĭ neregulate, séŭ déca nu arată adevĕrata s'a stare, în ceia ce priveşte activulŭ şi pasivulŭ, fără a fi comisŭ cu tóte aceste vre-o fraudă (art. 325 C. com.).

Tóte aceste casurĭ are sĕ le esamineze tribunalulŭ, şi sè vaḑă déca trebue, séŭ nu, sĕ aplice pedépsa pentru bancruta simplă.

Sĕ notăm, că atuncĭ când este vorba de bancruta simplă, complicitatea nu se pedepseşte, pentru că faptele, carĭ constitue acéstă bancrută, sunt personalĭ falituluĭ, şi esclud orĭ-ce complicitate;

afară de acésta, art. 344 din Codulŭ penalŭ, care se ocupă de complicitate în casŭ de bancrute, nu păḑeşte de câtŭ complicitatea în bancrută fraudulósă; şi décă intenţiunea legiuitoruluĭ ar fi fostŭ a lăsa pe complicĭĭ bancruteĭ simple sub regulile generale ale dreptuluĭ penalŭ relativŭ la complicitate, atuncĭ aşia arŭ fi făcutŭ şi cu bancruta fraudulósă, şi n'arŭ fi venitŭ sĕ ia o disposiţiune specială prin art. 344 codulŭ penalŭ, pentru complicĭĭ uneĭ asemene bancrute; décă dérŭ a dictatŭ o penalitate pentru complicĭĭ bancruteĭ fraudulóse, şi despre complicĭĭ bancruteĭ simple nu a menţionatŭ nimicŭ, acésta este, pentru că pe aceştĭ din urmă nu a voitŭ sĕ 'ĭ pedepséscă.

Bancruta simplă, dupĕ cumŭ amŭ ḑisŭ deja, se pedepseşce cu închisóre corecţională de la o lună pênĕ la douĭ anĭ (art. 345 C. pen.).

Sĕ notămŭ, că nu numaĭ ministerulŭ publicŭ póte urmări delictulŭ de bancruta simplă, ci şi sindicĭĭ ca representanţĭ aĭ maseĭ creditorilorŭ; asemenea şi orĭ-ce creditorŭ are acestŭ dreptŭ. (art. 323 C. com. în fine).

CAPITOLULŬ II.

Despre bancruta fraudulósă

Ce fapte daŭ nascere la o bancrută fraudulósă?

Faptele, carĭ daŭ nascere la o bancrută fraudulósă suntŭ:

1). Ascunderea registrelorŭ;

2). Ascunderea capitaluluĭ activŭ întregŭ séŭ în parte.

3.) Esagerarea fraudulósă a pasivuluĭ.

Bancruta fraudulósă se pedepsesce de lege cu maximulŭ închisóreĭ corecţionale, şi cu interdicţiunea pe timpŭ mărginitŭ (art. 343 C. pen.).

Cu aceea-şĭ pedépsă se pedepsescŭ şi mijlocitoriĭ de schimbŭ

şi samsariĭ (mijlocitorĭ de mărfurĭ), décă se vorŭ declara de bancruţĭ frauduloşĭ (partea finală a art. 348 C. pen.); ear décă se vorŭ declara de bancrutarĭ simpli, se pedepsescŭ cu doĭ anĭ de închisóre corecţională, (partea ântâiŭ a art. 348 C. penal).

Sĕ notămŭ, că în casŭ de bancrută fraudulósă, exerciţiulŭ acţiuneĭ penalĭ aparţine numaĭ ministeruluĭ publicŭ; masa creditorilorŭ falituluĭ saŭ creditoriĭ individualĭ nu potŭ exercita acéstă acţiune; potŭ ânsĕ sindiciĭ şi creditoriĭ sĕ se constitue parte civilă.

Cheltuelile de urmărire în bancruta fraudulósă nu potŭ în nicĭ un casŭ, sĕ fiă în sarcina maseĭ, chiar nicĭ atuncĭ, când sindiciĭ s'ar fi constituit parte civilă.

Décă ânsĕ unulŭ, saŭ maĭ mulţĭ creditorĭ, se vor fi constituit parte civilă în numele lor personal, cheltuelile de urmărire vor fi în paguba lor, décă se va desvinovăţi pârâtul, (art. 327 C. com.).

Sĕ notămŭ, ânsĕ că aḑĭ în materia penală, tótă procedura sĕ îndeplineşte gratis; aşia este obiceiulŭ şi décă se va desvinovăţi pârâtulŭ, partea civilă se va condamna la cheltuielĭ pentru străgănirĭ.

Sĕ maĭ notămŭ unŭ lucru: tentativa de bancrută fraudulósă aḑĭ nu se maĭ póte pedepsi, căcĭ bancruta fraudulósă este unŭ delictŭ, şi tentantivă de delictŭ nu se pedepsesce, de câtŭ numaĭ atuncĭ, cândŭ este într'un modŭ specialŭ prevĕḑută de lege; (art. 39 C. pen.), şi a art. 343 C. pen. nu pedepsesce şi tentativa de bancrută fraudulósă.

Maĭ înainte de 1874 tentativa de bancrută fraudulósă se pedepsea, pentru că atuncĭ acéstă infracţiune era calificată crimă, şi tentativa de crimă se pedepsesce, (art. 38 C. pen.). — Déca aḑĭ nu se pedepsesce este o uitare din partea legiuitoruluĭ, de la 1874. cândŭ a modificatŭ Codulŭ penalŭ.

CAPITOLULŬ III.

Despre vine marĭ (crime) şi corecţionale (delicte) sĕvêrşite în falimente de alte persóne afară de falitŭ.

Dupĕ cumŭ vedemŭ, întitulatulŭ acestuĭ Capitolŭ vorbeşce şi despre *vine marĭ*, adecă *despre crime* comise cu ocasiunea falimentuluĭ de alte persóne. afară de falitŭ; eĭ bine acestŭ întitulatŭ adĭ nu maĭ este în coherenţă cu legislaţiunea nóstră penală, pentru că nicĭ falimentulŭ nicĭ bancruta simplă, şi nicĭ bancruta fraudulósă nu maĭ suntŭ adĭ dupĕ Codulŭ nostru penalŭ crime ; acestŭ întitulatŭ era în adevĕrŭ exactŭ pe atuncĭ, cândŭ bancruta fraudulósă era crimă, adecă , nainte de 1874; ânsĕ în acestŭ anŭ art. 343 din codulŭ penalŭ relativ la bancruta fraudulósă s'a modificatŭ, ér codulŭ de comerciŭ a rĕmasŭ nemodificatŭ, şi de aci provine acéstă incoherenţă, disarmonie în legislaţiune.

Se póte întâmpla, ca sĕ se dovedeascá că nisce individe, în interesulŭ falituluĭ, aŭ sustrasŭ, aŭ datŭ la o parte, aŭ ascunsŭ, saŭ aŭ disimulatŭ tóte saŭ parte din bunurile falituluĭ mobile, saŭ imobile ; în acestŭ casŭ legea dice, că eĭ se vorŭ pedepsi cu pedépsa cu care se pedepsesce bancruta fraudulósă.

Autoriĭ în generalŭ suntŭ de părere, că art. 328 C. com. se aplică şi atuncĭ, cândŭ *nu este vorba de complicitate*, şi că persónele, carĭ ar fi dat la o parte bunurĭ de ale falituluĭ în interesulŭ luĭ, suntŭ pasibile de pedépsa prevĕdută de acestŭ articolŭ, chiarŭ şi atuncĭ, cândŭ arŭ fi lucratŭ *fără scirea* falituluĭ, şi cândŭ prin urmare, nu arŭ putea fi considerate ca *complicĭ aĭ luĭ*; este destulŭ, că darea la o parte saŭ ascunderea sĕ se fiă făcutŭ în interesulŭ luĭ. (Lainné, p. 615; Renouard, t. II, p. 445; Bécane, Questions sur les faillites etc. p. 75; — voy. Cass. fr. 2 Mai 1840; 3 Juin 1343).

In cea ce privesce pe compliciĭ în bancruta fraudulósă despre dânşiĭ se ocupă art. 344 C. pen. (ved. pag. 535).

Se pedepsescŭ asemenea cu pedépsa prescrisă pentru bancruta fraudulósă şi aceia, cari se vorŭ dovedi, că saŭ arătatŭ în falimentŭ, saŭ pe însuşĭ numele lorŭ, saŭ pe nume străinŭ, creditoriĭ de credite închipuite (neînfiinţate); şi în fine, cu aceeaşĭ pedépsă se pedepsescŭ şi aceia, cari făcândŭ comerciŭ sub numele altuia, saŭ sub unŭ nume închipuitŭ, vorŭ fi devenitŭ culpabilĭ de vre unulŭ din faptele, cari constitue bancruta fraudulósă; (art. 328 C. com.). Bancruta fraudulósă scim că se pedepsesce conformŭ art. 343 C. pen.

Sociul orĭ socia, descendenţiĭ, saŭ ascendenţiĭ falituluĭ şi fraţiĭ saŭ aliaţiĭ sĕĭ de acelaşĭ gradŭ, cari vorŭ fi datŭ la o parte saŭ vorŭ fi ascunsŭ lucrurĭ dintr'ale falituluĭ, se vorŭ pedepsi cu pedépsa prescrisă pentru furtŭ, (art. 329 C. com.); prin urmare, décă deturnarea se va fi făcutŭ prin spargere, saŭ efracţiune, delictulŭ va fi unŭ furtŭ calificatŭ, şi va intra sub aplicaţiunea art. 310 al. 1 C. pen. (Cass. fr. 13 Mai 1841).

Sĕ notămŭ, ânsĕ că acéstă pedépsă se aplică numaĭ atuncĭ, cândŭ aceste persóne nu vorŭ fi fostŭ complicĭ aĭ falituluĭ: pentru că décă vorŭ fi fostŭ complicĭ, atuncĭ se pedepsescŭ ca atarĭ.

Décă persónele acestea nu vorŭ fi fostŭ complicĭ, se pedepsescŭ cu pedépsa edictată pentru furtŭ, conformŭ art. 329 C. com., iar nu cu pedépsa prescrisă pentru bancruta fraudulósă, de-şi deturnarea s'a comisŭ în interesulŭ falituluĭ. (Cass. fr. Avril 1853).

Sĕ notămŭ, că nu numaĭ în casŭ de condamnare, ci şi în casŭ de aquitare, judecătoriĭ potŭ, în casurile prevĕḑute de art. 328 şi 329 C. com., sĕ ordone din oficiŭ, ca sĕ se aducă în dereptŭ la masa falituluĭ obiectele deturnate; şi statuéḑă asemenea şi asupra daunelorŭ interese. (art. 330 C. com.).

Acumŭ sosimŭ la art. 331 C. com.; aci avemŭ de notatŭ, că acestŭ articolŭ este abrogatŭ şi înlocuitŭ prin art. 346 din Codulŭ penalŭ.

Acestŭ din urmă articolŭ prevede casulŭ, cândŭ unŭ sindicŭ va fi devenitŭ culpabilŭ de concusiune, adecă, de viclénă şi rea întrebuinţare în împlinirea datoriilorŭ séle de administratorŭ, şi ne spune: că se pedepsesce cu închisóre de la două lunĭ pênĕ la doĭ anĭ, şi cu amendă de la două sute pênĕ la două miĭ leĭ, (art. 349 C. pen.).

Acumŭ ajungemŭ la art. 332 C. com.

Acestŭ articolŭ este asemenea abrogatŭ şi înlocuitŭ prin art. 347 din Codulŭ penalŭ.

Acestŭ din urmă articolŭ se ocupă despre casulŭ, cândŭ unŭ creditorŭ va fi stipulatŭ, s'aŭ cu falitulŭ séŭ cu alte persóne, nisce avantage particulare, numaĭ pentru sine, pentru ca sĕ 'şĭ dea votulŭ sĕŭ, în paguba meseĭ creditorilorŭ, în deliberările ce se vorŭ face cu ocasiunea falimentuluĭ; şi ne spune, că unŭ asemenea creditorŭ se pedepseşte cu închisóre de la o lună pênĕ la unŭ anŭ, şi cu amendă, care nu va trece peste suma de două miĭ leĭ. (art. 347 C. pen.).

Scopulŭ acesteĭ disposiţiunĭ este de a împedica, ca activulŭ falimentuluĭ sĕ nu se delapideze în profitulŭ unorŭ creditorĭ numaĭ, şi ca sĕ nu se creeze nişte majorităţĭ mincinóse cu ocasiunea deliberaţiunilorŭ.

Cu acea-şĭ pedépsă de închisóre şi amendă se pedepsesce şi creditorulŭ, care va fi făcutŭ o învoélă particulară cu falitulŭ în detrimentulŭ maseĭ, fără a'şĭ fi vândutŭ votulŭ sĕŭ; legea pedepsesce acéstă învoială pentru singurulŭ cuvêntŭ, că delapidéză masa.

In casŭ cândŭ creditorulŭ care va fi făcutŭ o asemenea tocmélă, va fi şi sindicŭ alŭ falimentuluĭ, şi prin urmare protectorŭ alŭ intereselorŭ tuturorŭ, închisórea se póte urca pênĕ la duoĭ anĭ, (art. 347 partea ultimă, C. p.).

Afară de acésta, asemenea tocmelĭ se vorŭ declara de nule, şi acéstă nulitate o póte invoca şi *creditorulŭ însuşĭ* art. 333 C. com. partea ântêiŭ).

Şi sĕ notămŭ, că pe lângă acestea creditorulŭ este ţinutŭ sĕ aducă înapoĭ la cine se va cuveni sumele, séŭ zapisele, ce va fi primitŭ în puterea tocmelilor desfiinţate (art. 333 C. com. partea finală).

In casŭ cândŭ anularea tocmelilor se va urmări pe cale civilă, ér nu corecţionale, acţiunea se va intenta la tribunalulŭ de comerciŭ (art. 334 C. com.).

Autoriĭ decidŭ în generalŭ, că în acestŭ casŭ cestiunea este de compètinţa tribunaluluĭ domiciliuluĭ defendoruluĭ, pentru că în lipsă de o disposiţiune specială în lege, trebue sĕ ne ţinemŭ de regulile dreptuluĭ comunŭ. (Renouard, t. II, p. 469).

Noĭ ânsĕ credemŭ, că legea a înţelesŭ a designa tribunalul de comerciŭ învestitŭ cu operaţiunile falimentuluĭ.

Tóte decisiunile şi sentinţele de condamnaţiune date în materiă de delicte comise de alte persóne, de câtŭ de falitŭ, şi acele pronunciate în contra bancrutarilorŭ simpli, séŭ frauduloşĭ, se afişédă şi se publică după formele prevĕdute de art. 41 din Codulŭ de comerciŭ, (art. 335 C. com.).

CAPITOLULŬ IV.

Despre administraţiunea averilorŭ în casŭ de bancrută.

Jurisdicţiunea criminală, în casŭ de urmărirĭ pe acéstă cale, şi chiarŭ şi în casŭ de condamnaţiune pentru bancrută, nu se póte amesteca de locŭ în operaţiunile falimentuluĭ. Procedura comercială a falimentuluĭ şi acţiunea justiţiĭ represive suntŭ complectamente independinte una de alta. Tóte disposiţiunile prescrise în titlulŭ I, relative la bunurĭ, trebue sĕ se execute fără a se putea atribui, nicĭ evoca înaintea tribunalelor corecţionalĭ, séŭ înaintea Curţilorŭ de apelŭ. Legea dice înaintea *divanurilorŭ criminale*, aceste expresiunĭ suntŭ înlocuite adĭ cu *Curţile de apelŭ*.

Cu tóte acestea, am vĕdutŭ, că jurisdicţiunile corecţionale

potŭ statua asupra restituireĭ obiectelorŭ deturnate şi asupra cestiunilorŭ de daune interese, de carĭ este vorba în art. 330 C. com., (art. 336 C. com.).

Sĕ notămŭ ânsĕ, că pentru luminarea tribunalelorŭ corecţionalĭ şi pentru asigurarea exerciţiuluĭ acţiuneĭ publice, sindiciĭ falimentuluĭ suntŭ datorĭ, sĕ dea ministeruluĭ publicŭ chârtiile, documentele şi desluşirile, ce li se vorŭ cere. (art. 337 C. com.).

TITLULŬ III.

Despre restatornicirea (rehabilitarea) faliţilorŭ.

Ce este rehabilitarea?

Rehabilitarea este actulŭ, prin care unŭ comerciantŭ falitŭ se restatorniceşte eară-şĭ în plenitudinea drepturilorŭ sale, pe cari le perduse prin falimentŭ.

Scimŭ, că prin falimentŭ, debitorulŭ falitŭ este isbitŭ de nesce incapacităţĭ; de o dată cu declararea falimentuluĭ, falitulŭ pierde:

1). Drepturile politice: de alegătorŭ şi de eligibilŭ, pentru consiliulŭ comunalŭ, pentru consiliulŭ judeţianŭ, pentru Cameră, Senatŭ şi pentru Camerile de comerciŭ (art. 27 al. 3 şi art. 48 din legea consiliilorŭ comunale, art. 7 şi 26 din legia consililorŭ judeţiene; art. 19 al. 6, şi art. 22 lit. b din legea electorală; art. 6 şi 7 din legea pentru înfiinţarea Camerilorŭ de comerciŭ).

2). Dreptulŭ de a fi mijlocitorŭ de schimbŭ, şi de mărfurĭ (art. 22 al. 2 din legea burselorŭ de comerciŭ).

3). Dreptulŭ de a intra la bursa (art. 347 C. com.)

4). Dreptul de a fi judecătorŭ şi juratŭ (art. 262 al. I pr. cod. penal).

Tóte aceste drepturĭ suntŭ pierdute pentru falitŭ şi nu le póte redobândi, de câtŭ numaĭ prin *rehabilitare*. Rehabilitarea este unŭ felŭ de *restitutio in integrum*, prin care falitulŭ

se reintregesce în tóte drepturile séle, pe cari le avea înainte ḑe faliment.

Condițiunile necesarii pentru rehabilitare.

Pentru ca falitulŭ sĕ pótă obține rehabilitarea se cere, ca sĕ achite pe deplinŭ tóte datoriele séle, *capitalŭ, interese* și *cheltuelĭ*. (partea întâiŭ a art. 338 C. com.).

Nu este suficientŭ sĕ justifice că creditoriĭ i-aŭ iertatŭ o parte din datoriĭ, și că dividendulŭ la care s'a obligatŭ l'a plătitŭ pe deplinŭ; pentru că rehabilitațiunea fiindŭ destinată a sterge tóte urmele falimentuluĭ, nu se póte acorda de câtŭ aceluia, care a plătitŭ totŭ, ce datora.

Falitulŭ, care va fi fostŭ membru într'o societate, care a datŭ falimentŭ, nu se póte rehabilita de câtŭ numaĭ justificândŭ, că tóte datoriele societățeĭ aŭ fostŭ pe deplinŭ plătite, capitalŭ, interese și cheltuelĭ; și acésta chiar și atuncĭ, cândŭ luĭ i s'ar fi acordatŭ unŭ concordatŭ particolarŭ, (partea finală a art. 338 C. com.).

Formalitățile necesarie pentru obținerea rehabilitărei.

Falitulŭ, care cere rehabilitarea trebue sĕ 'șĭ adreseḑe cererea sa la ministerulŭ de justiție, și sĕ alăture pe lêngă dânsa tóte piesele justificative a desăvârșiteĭ séle răfuirĭ. (art. 339 C. com.).

Ministerulŭ justițiĭ trimite copiĭ adeverite dupĕ jalba și dupĕ piesele justificative tribunaluluĭ de comerciŭ alŭ loculuĭ, unde domiciliază falitulŭ, și 'l va obliga sĕ ia tóte sciințele posibile asupra arĕtărilorŭ luĭ. (art. 340 C. com.).

Indată dupĕ primirea acestorŭ acte de la Ministerulŭ justițiĭ, Președintele tribunaluluĭ va ordona a se scóte copiă dupĕ petiția reclamanteluĭ și a se lipi pentru douĕ lunĭ de ḑile în sala ședințelorŭ tribunaluluĭ și a magistratuluĭ, precumŭ și la bursă, pe unde va fi ; și afară de acésta, se va maĭ publica, în extractŭ și prin Monitorulŭ oficialŭ. (art. 341 C. com.).

In timpulŭ acelorŭ douĕ lunĭ orĭ-ce creditorŭ a căruĭ creanţă nu se va fi plătit pe deplin capitalŭ procente, şi alte cheltuelĭ, precumŭ şi orĭ ce altă parte interesată póte face oposiţiune la rehabilitaţiune printr'o simplă petiţiune adresată grefeĭ şi însocită de actele justificative.

Insĕ fiindŭ-că rehabilitarea nu este o afacere, care sĕ se instruéscă contra-dictoriŭ, oposantulŭ nu este admisŭ a lua parte la procedura eĭ, (art. 342 C. com.).

Dupĕ espirarea celorŭ douĕ lunĭ preşedintele tribunaluluĭ de comerciŭ va trămite la ministerul justiţieĭ sciinţele, ce-va fi adunatŭ şi oposiţiunile, ce se vorŭ fi făcutŭ; totŭ de o dată *tribunalulŭ* 'şĭ va da şi părerea sa asupra cereriĭ de restatornicire, (art. 343 C. com.).

Ministerulŭ justiţieĭ va înainta tóte aceste acte la procurorulŭ Curţeĭ de apelŭ, şi acesta va stărui ca Curtea de apel sĕ dea otărârea sa asupra primireĭ, orĭ neprimireĭ cerereĭ de rehabilitaţiune. Décă cererea de rehabilitaţiune se respinge, nu se maĭ póte renoi de câtŭ dupĕ unŭ anŭ de ḑile (art. 344 C. com.); legiuitorulŭ a creḑutŭ, că în timpulŭ acesta, falitulŭ va putea sĕ obţină piesile, ce 'ĭ lipsescŭ, şi sĕ plătéscă reliquatele datoriilorŭ séle.

Quid în casŭ cândŭ cererea de rehabilitare se va fi respinsŭ şi de a doua óră?

Uniĭ autorĭ suntŭ de părere, că décă cererea de rehabilitare, se va fi respinsŭ şi de a douaŭ óră, nu se maĭ póte repeta; — Nimic ânsĕ nu justifică o asemenea opiniune; art. 344 C. com. care ḑice, că trebue sĕ trécă unŭ anŭ de ḑile, de la prima cerere pênĕ la a doua, nu maĭ aduce altă ristricţiune de câtŭ acésta la facultatea de a cere rehabilitarea.

Décă cererea de rehabilitare se va primi, otărârea se va comunica ministeruluĭ justiţieĭ; acesta o va întări şi o va comunica tribunaluluĭ de comerciŭ, care va fi cercetatŭ causa; tribunalul o va citi în şedinţă publică, o va înscrie în condică şi

o va publica în extractŭ şi prin Monitorulŭ oficialŭ. (art. 315 C. com.).

Persónele neadmisse la rehabilitare.

Suntŭ unele persóne; carĭ nu trebue admise la onórea de a fi rehabilitate; acestea suntŭ: bancrutariĭ viclenĭ, ceĭ condamnaţĭ pentru furtŭ, eschrocheria, abusŭ de încredere, şi stelionariĭ, adecă, aceia carĭ aŭ vêndutŭ s'aŭ hypotecatŭ un lucru, ce nu era al lorŭ; asemenea tutoriĭ, administratoriĭ, şi alţĭ comptabilĭ nu suntŭ admişĭ la rehabilitare, de câtŭ după ce 'şĭ vorŭ fi datŭ socotelile.

Bancrutariĭ simpli se potŭ rehabilita dupĕ ce vorŭ fi împlinitŭ pedépsa, ce se va fi pronunciatŭ în contra lorŭ; prescripţiunea pedepseĭ nu este suficientă. (art. 346 C. com.).

In fine, un falitŭ se póte rehabilita şi dupĕ mórtea sa (art. 347 C. com.).

FINE

TABLA DE MATERII

ERATA

Pag.	Rând.	In loc de :	Citeşte :
17	11	fisica	fisicile.
73	4	făcute	façiă.
80	22	şi nu trebuie	şi va trebui
85	25	. . . .	Societate în comandită ordinară saŭ pe interes este aceia ale căreĭ titlurĭ nu sunt sub forma de acţiunĭ.
134	33	ivisiunea	divisiunea.
147	17	asocinţiĭ	asociaţiĭ.
161	27	comune'şĭ	convinŭ şi.
213	11	plansibilŭ	plausibilŭ.
275	26	cânp	când.
306	18	trasuluĭ	trăgătoruluĭ.
309	6	nnŭ	unŭ.
320	7	trămisŭ	transmisŭ.
320	17	acceptândŭ	acceptantŭ.
320	25	colutiunĭ	colusiunĭ.
366	33	tranmis	transmisŭ.
375	22	Altricus	Atticus.
393	12	urmaţĭ	urmăriţĭ.
425	29	urmare	urmărire.
435	23	stinge	strânge.
448	33	art. 327	art. 237.
455	22	afirmateĭ	afirmate.
457	8	nu póte	nu se póte.
466	12	ca	ea.
512	4	decidŭ	decide.
518	6	elŭ	ele.
521	15	séŭ	s'aŭ.